

I TI MOŽEŠ RAZUMETI SVETO PISMO!

**Pavlova prva pisma:
Galatima i 1. & 2. Solunjanima**

BOB ATLI (BOB UTLEY)
PROFESOR HERMENEUTIKE
(TUMAČENJA SVETOG PISMA)

VODIČ SA KOMENTARIMA
ZA PROUČAVANJE NOVOG ZAVETA, TOM 09

BIBLE LESSONS INTERNATIONAL
MARŠAL, TEKSAS

SADRŽAJ

SADRŽAJ	2
REČ PISCA: KAKO OVAJ KOMENTAR MOŽE DA VAM POMOGNE?	7
VODIČ ZA DOBRO ČITANJE SVETOG PISMA:	9
LIČNO TRAGANJE ZA PROVERLJIVOM ISTINOM	9
UVOD U POSLANICU GALATIMA	16
GALATIMA 1	20
GALATIMA 2	44
GALATIMA 3	61
GALATIMA 4	89
GALATIMA 5	105
GALATIMA 6	122
UVOD U POSLANICE SOLUNJANIMA	132
1. SOLUNJANIMA 1	140
1. SOLUNJANIMA 2	161
1. SOLUNJANIMA 3	181
1. SOLUNJANIMA 4	190
1. SOLUNJANIMA 5	205
2. SOLUNJANIMA 1	223
2. SOLUNJANIMA 2	235
2. SOLUNJANIMA 3	251
SAŽETE DEFINICIJE POJMOVA GRAMATIKE GRČKOG JEZIKA	258
TEKSTUALNI KRITICIZAM	267
REČNIK	271
VEROISPOVEDANJE	280

POSEBNE TEME

POSEBNA TEMA: SEND (<i>APOSTELLŌ</i>)	21
POSEBNA TEMA: MESIJA (IZ DAN 9:26).....	23
POSEBNA TEMA: OTAC	23
POSEBNA TEMA: VASKRSENJE.....	24
POSEBNA TEMA: CRKVA (<i>EKKLĒSIA</i>)	25
POSEBNA TEMA: OVO DOBA I BUDUĆE DOBA.....	27
POSEBNA TEMA: BOŽIJA VOLJA (<i>THELĒMA</i>).....	28
POSEBNA TEMA: SLAVA (<i>DOXA</i>)	29
POSEBNA TEMA: DOVEKA (GRČKI IDIOM).....	29
POSEBNA TEMA: AMIN	30
POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEČAN PLAN OTKUPLJENJA.....	32
POSEBNA TEMA: KLETVA (<i>ANATHEMA</i>)	34
POSEBNA TEMA: FARISEJI	37
POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA SLOŽENICA SA „HUPER”.....	38
POSEBNA TEMA: TELO (<i>SARX</i>).....	41
POSEBNA TEMA: „ISTINA” U PAVLOVIM TEKSTOVIMA	48
POSEBNA TEMA: JAKOV, ISUSOV POLUBRAT	50
POSEBNA TEMA: <i>KOINŌNIA</i> (ZAJEDNIŠTVO)	50
POSEBNA TEMA: VARNAVA	52
POSEBNA TEMA: PRAVEDNOST	57
POSEBNA TEMA: POTREBA ZA ISTRAJNOŠĆU.....	64
POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ	66
POSEBNA TEMA: VERA, VEROVATI ILI POUZDANJE	69
POSEBNA TEMA: OTKUPLJENJE/IZBAVLJENJE.....	73
POSEBNA TEMA: SAVEZ.....	75
POSEBNA TEMA: UKINUTI/PONIŠTITI (<i>KATARGEŌ</i>).....	77
POSEBNA TEMA: PAVLOVI STAVOVI O MOSIJEVOM ZAKONU	79
POSEBNA TEMA: KRŠTENJE	82

POSEBNA TEMA: RASIZAM	84
POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA REČI „KOSMOS” (SVET).....	92
POSEBNA TEMA: TROJSTVO.....	93
POSEBNA TEMA: SRCE (NZ).....	95
POSEBNA TEMA: NASLEDSTVO VERNIKA.....	95
POSEBNA TEMA: TIPOLOGIJA	101
POSEBNA TEMA: LOKACIJA SINAJSKJE GORE.....	102
POSEBNA TEMA: ISTRAJNOST	108
POSEBNA TEMA: OTPADNIŠTVO (<i>APHISTĒMI</i>).....	110
POSEBNA TEMA: NADA (<i>ELPIS</i> , KOD PAVLA).....	112
POSEBNA TEMA: KVASAC	113
POSEBNA TEMA: POROCI I VRLINE U NOVOM ZAVETU	116
POSEBNA TEMA: BOŽIJE CARSTVO.....	118
POSEBNA TEMA: HVALJENJE.....	125
POSEBNA TEMA: UNIŠTITI, UPROPASTITI, ISKVARITI (<i>PHTHEIRŌ</i>)	127
POSEBNA TEMA: PAVLOVE MOLITVE, HVALE I ZAHVALNICE.....	130
POSEBNA TEMA: SILA/SILVAN	141
POSEBNA TEMA: OTAC	142
POSEBNA TEMA: ZAHVALNOST	143
POSEBNA TEMA: POSREDNIČKA MOLITVA	146
POSEBNA TEMA: ODABIR/PREDESTINACIJA I POTREBA ZA RAVNOTEŽOM.....	149
POSEBNA TEMA: FORMA (<i>TUPOS</i>).....	151
POSEBNA TEMA: KNJIŽEVNOST ISTOKA (BIBLIJSKI PARADOKSI)	152
POSEBNA TEMA: BOŽIJA IMENA	154
POSEBNA TEMA: KERIGMA	157
POSEBNA TEMA: NEVOLJE (<i>THLIPSIS</i>)	158
POSEBNA TEMA: ANTROPOMORFAN JEZIK ZA OPISIVANJE BOGA.....	159
POSEBNA TEMA: SMELOST (<i>PARRHĒSIA</i>)	163
POSEBNA TEMA: NEPOROČNOST, NEVINOST, BESPRESKORNOST, NEDUŽNOST	166
POSEBNA TEMA: STAROZAVETNO PROROŠTVO	170

POSEBNA TEMA: NOVOZAVETNO PROROŠTVO.....	173
POSEBNA TEMA: LIČNO ZLO.....	177
POSEBNA TEMA: ISUSOV POVRATAK „SVAKOG TRENUTKA“ NASUPROT „NE JOŠ“ (NOVOZAVETNI PARADOKS)	179
POSEBNA TEMA: ZAŠTO HRIŠĆANI STRADAJU?.....	182
POSEBNA TEMA: GRČKI POJMOVI ZA TESTIRANJE I NJIHOVE KONOTACIJE	183
POSEBNA TEMA: OBILOVATI (<i>PERISSEUŌ</i>).....	186
POSEBNA TEMA: NOVOZAVETNI TERMINI ZA HRISTOV POVRATAK.....	187
POSEBNA TEMA: SVETI (<i>HAGIOS</i>)	188
POSEBNA TEMA: BOŽIJA VOLJA (<i>THELĒMA</i>).....	192
POSEBNA TEMA: SVETOST/POSVEĆENJE U NZ	193
POSEBNA TEMA: BOGATSTVO.....	196
POSEBNA TEMA: TRUBE KOJE SU SE KORISTILE U IZRAELU	201
POSEBNA TEMA: DOLAZAK NA OBLACIMA	202
POSEBNA TEMA: STAROZAVETNA PREDVIĐANJA BUDUĆNOSTI NASUPROT NOVOZAVETNIH PREDVIĐANJA	208
POSEBNA TEMA: GRČKA GLAGOLSKA VREMENA UPOTREBLJENA ZA SPASENJE	213
POSEBNA TEMA: IZGRADNJA VERE	214
POSEBNA TEMA: DUH SVETI KAO LIČNOST	218
POSEBNA TEMA: DA LI HRIŠĆANI SMEJU DA SUDE JEDNI DRUGIMA?.....	219
POSEBNA TEMA: OGANJ (BDB 77, KB 92)	227
POSEBNA TEMA: POZNAVATI (uz upotrebu primera iz Pete knjige Mojsijeve)	228
POSEBNA TEMA: VEČAN (<i>AIŌNIOS</i>).....	229
POSEBNA TEMA: MRTVI, GDE SU ONI? (ŠEOL/HAD, GEHENA, TARTARUS).....	229
POSEBNA TEMA: POZVANI	233
POSEBNA TEMA: GOSPODNJE „IME“ (NOVI ZAVET)	234
POSEBNA TEMA: APOKALIPTIČNA LITERATURA (OD UVODA DO OTKRIVENJA)	236
POSEBNA TEMA: <i>ARCHE</i>	247
POSEBNA TEMA: „POMAZANJE“ U BIBLIJI	248

SKRAĆENICE KORIŠTENE U OVOM KOMENTARU

AB	Anchor Bible Commentaries, ur. William Foxwell Albright i David Noel Freedman
ABD	Anchor Bible Dictionary (6 vol.), ur. David Noel Freedman
AKOT	Analytical Key to the Old Testament, Jn Joseph Owens
ANET	Ancient Near Eastern Texts, James B. Pritchard
BDB	Hebrejski i engleski leksikon Starog zaveta, F. Brown, S. R. Driver, C. A. Briggs
DK	prevod Daničić-Karadžić
DS	prevod D. Stefanović
EC	prevod Čarnić
IDB	The Interpreter's Dictionary of the Bible (4 vol.), ur. George A. Buttrick
ISBE	International Standard Bible Encyclopedia (5 vol.), ur. James Orr
JB	Jerusalim Bible
JPSOA	Sveto pismo po mazoretskom tekstu: novi prevod (The Jevreish Publication Society of America)
KB	Hebrejski i aramejski leksikon Starog zaveta, Ludwig Koehler i Walter Baumgartner
KJV	King James Version
LAM	Sveta Biblija po drevnim istočnim rukopisima (Pešita), George M. Lamsa
LXX	Septuaginta (grčko-engleski), Zondervan, 1970
MOF	Novi prevod Biblije, James Moffatt
MT	Mazoretski hebrejski tekst
NAB	New American Bible
NASB	New American Standard Bible
NEB	New English Bible
NET	NET Bible: New English Translation, drugo Beta izdanje
NIDOTE	New International Dictionary of Old Testament Theology i Exegesis (5 vol.), ur. Willem Van Gemeren
NIV	New International Version
NJB	New Jerusalem Bible
NKJV	New King James Version
NRSV	New Revised Standard Bible
NSP	Novi srpski prevod
NZ	Novi zavet
REB	Revised English Bible
RSV	Revised Standard Version
SEPT	Septuaginta (grčko-engleski), Zondervan, 1970
SSP	Savremeni srpski prevod
SZ	Stari zavet
TEV	Today's English Version, United Bible Societies
UBS ⁴	United Bible Societies, Grčki Novi zavet, četvrto revidirano izdanje
YLT	Young's Literal Translation of the Holy Bible, Robert Young
ZPBE	Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia (5 vols.), ur. Merrill C. Tenney

REČ PISCA: KAKO OVAJ KOMENTAR MOŽE DA VAM POMOGNE?

Tumačenje Svetog pisma je umni i duhovni postupak u kom se trudimo da shvatimo drevnog bogonadahnutog pisca kako bismo shvatili Božiju poruku i zatim je primenili u vremenu u kom živimo.

Duhovni aspekt ovog postupka je od ključnog značaja, ali ga je teško definisati. On zahteva naše predanje i otvorenost prema Bogu. Moramo da budemo gladni (1) Boga i (2) bogopoznanja, i (3) voljni da mu služimo. Ovaj deo postupka sastoji se iz molitve, ispovedanja greha i spremnosti da se promeni način života. Sveti Duh ima ključnu ulogu u postupku tumačenja, ali i dalje je zagonetka zašto iskreni i pobožni hrišćani različito shvataju Sveto pismo.

Umni deo postupka je lakše opisati. Važno je da budemo dosledni i pošteni u svom postupanju s biblijskim tekstom, a ne pod uticajem ličnih ili denominacijskih sklonosti. Svi smo pod uticajem istorijskog razdoblja u kom živimo i niko među nama nije nepristrasan i neopredeljen tumač. Zato vam ovaj komentar nudi pažljiv mentalni proces koji sadrži tri načela tumačenja i kreiran je tako da nam pomogne da se odupremo sopstvenim sklonostima.

Prvo načelo

Prvo načelo glasi da moramo da uzmemo u obzir istorijske okolnosti u kojima je određena biblijska knjiga napisana i specifičan istorijski povod za njeno pisanje. Svaki biblijski pisac je pisao s određenom svrhom na umu i želeo je da saopšti određenu poruku. Biblijski tekst danas ne može da ima značenje koje izvorni, drevni i bogonadahnuti pisac nije imao na umu. Piščeva namera je ključ za tumačenje – a ne naše istorijske, emotivne, kulturne, lične i denominacijske potrebe. Primena je neodvojiva od tumačenja, ali ispravno tumačenje uvek mora da prethodi primeni. Mora se ponovo naglasiti da svaki biblijski tekst ima samo jedno jedino značenje. Upravo to značenje je biblijski pisac, vođen Svetim Duhom, nameravao da saopšti svojim savremenicima. Ovo jedno značenje može da ima višestruku primenu u različitim kulturama i okolnostima, ali svaka primena mora da bude povezana s glavnom istinom biblijskog pisca. Zato ovaj serijal komentara s vodičem za proučavanje uvek sadrži uvod u biblijsku knjigu koja se obrađuje.

Drugo načelo

Drugo načelo glasi da moramo da uočimo delove iz kojih se knjiga sastoji. Svaka biblijska knjiga je zaokruženo delo. Nijedan tumač nema pravo da deo istine izdvoji, a da ostale delove zanemari. Zato je važno da se potrudimo da shvatimo svrhu cele biblijske knjige pre nego što pristupimo tumačenju njenih delova. Ni manji komadi teksta – poglavlja, paragrafi i stihovi – ne mogu da imaju značenje koje taj deo knjige nema. Tumačenje mora da počne deduktivnim pristupom, od celine, te da onda pređe na induktivni pristup, na delove. Zato je ovaj biblijski komentar osmišljen tako da pomogne proučavaocima da prouče strukturu svakog dela knjige do nivoa paragrafa. Podela na paragrafe i poglavlja nije bogonadahnuta, ali nam pomaže kod uočavanja misaonih celina.

Tumačenje na nivou paragrafa – a ne na nivou rečenice, dela rečenice, fraze ili reči – jeste ključ za uočavanje značenja koje je biblijski pisac imao na umu. Paragraf se određuje na osnovu objedinjujuće teme, koja se često naziva i predmet ili tematska rečenica. Svaka reč, fraza, deo rečenice i svaka cela rečenica u tekstu, sve je na neki način povezano s tom objedinjujućom temom. Oni je ograničavaju, proširuju, objašnjavaju ili preispituju. Pravi ključ za ispravno tumačenje jeste praćenje piščeve misli, paragraf po paragraf, u svakom delu knjige. Ovaj komentar pomaže proučavaocima da to učine poredeći podele u savremenim engleskim prevodima. Ovi prevodi su izabrani jer primenjuju različite pristupe prevođenju:

1. Grčki tekst *The United Bible Society* je revidirano četvrto izdanje (UBS⁴). Savremeni tekstualni stručnjaci napravili su njegovu podelu na paragrafe.
2. *The New King James Version (NKJV)* je doslovan prevod, urađen po načelu „reč za reč”.

Zasnovan je na grčkim rukopisima iz tradicije poznate pod imenom Primitivni tekst (*Textus Receptus*). Njegovi paragrafi su duži nego kod ostalih prevoda, a takve duže celine pomažu proučavaocima da uoče objedinjujuću temu.

3. *The New Revised Standard Version (NRSV)* je prevod urađen po izmenjenom načelu „reč za reč”. On predstavlja prelaznu tačku prema sledeća dva savremena prevoda. Njegova podela na paragrafe veoma pomaže u prepoznavanju tema.
4. *The Today's English Version (TEV)* je prevod urađen po načelu „dinamičkog ekvivalenta”. Objavilo ga je udruženje *United Bible Societies*. Ovaj prevod nastoji da Bibliju prevede tako da savremeni čitaoci s engleskog govornog područja mogu da shvate značenje grčkog teksta. Njegova podela na paragrafe, posebno u Jevanđeljima, često je izvršena prema govorniku, a ne tematski, isto kao i engleski prevod *NIV*, što nije korisno u postupku tumačenja. Zanimljivo je da i *UBS⁴* i *TEV* imaju istog izdavača, ali različitu podelu na paragrafe.
5. *The Jerusalem Bible (JB)* je prevod urađen po načelu „dinamičkog ekvivalenta”. Urađen je na osnovu rimokatoličkog prevoda na francuski. Korisno je izvršiti poređenje s ovom podelom na paragrafe koja je izvršena s evropskog stanovišta.
6. U ovom komentaru je naveden tekst iz prevoda *Updated New American Standard Bible (NASB)* koji je objavljen 1995. godine. Urađen je po načelu „reč za reč”. Deo komentara koji obrađuje tekst stih po stih prati podelu iz ovog prevoda.

Treće načelo

Treće načelo glasi da moramo da čitamo razne prevode Svetog pisma kako bismo stekli uvid u što širi opseg mogućih značenja (u semantičko polje) biblijskih reči i fraza. Neka grčka fraza često može da se shvati na nekoliko načina. Različiti prevodi ističu te različite mogućnosti i pomažu nam da prepoznamo i objasnimo razlike među grčkim rukopisima Svetog pisma. Te razlike ne utiču na doktrinu, ali nam pomažu u naporima da dođemo do izvornog teksta koji je proizašao iz pera drevnog pisca.

Ovaj komentar pruža proučavaocima brz način da provere svoja tumačenja, ali ne s namerom da pruži konačne odgovore, nego da pruži potrebne podatke i izazove na razmišljanje. Druga moguća tumačenja nam često pomažu da ne budemo malograđanski nastrojeni, dogmatični i zarobljeni okvirima svoje denominacije. Tumači moraju da imaju na raspolaganju širi opseg mogućih tumačenja da bi shvatili koliko drevni tekst može da bude dvosmislen. Zapanjujuće je koliko se hrišćani koji tvrde da im je Biblija izvor istine malo slažu oko njenog značenja.

Ova načela su mi pomogla da se u velikoj meri oduprem uticaju istorijskog razdoblja u kom živim jer su me primorala da se uhvatim u koštac sa drevnim tekstom. Nadam se da će i vama biti na blagoslov.

Bob Atli (Bob Utley)

27. jun 1996.

Copyright © 2013 Bible Lessons International

VODIČ ZA DOBRO ČITANJE SVETOG PISMA: LIČNO TRAGANJE ZA PROVERLJIVOM ISTINOM

Sledi kratko objašnjenje hermeneutičke filozofije dr Boba Atlija i procedura korištenih u ovim komentarima.

Možemo li znati šta je istina? Gde se može naći? Možemo li da je proverimo upotrebom logike? Postoji li neki vrhovni autoritet? Postoje li apsolutne istine koje bi vodile naš život i naš svet? Da li život ima smisla? Zašto smo ovde? Gde idemo? Ova pitanja – o kojima razmišljaju svi razumni ljudi – zaokupljaju ljudski um od početka sveta (Prop 1:13-18; 3:9-11).

Sećam se svoje potrage za osnovnim životnim osloncem. Bio sam mlad kada sam poverovao u Hrista, prvenstveno na osnovu svedočanstva dragih članova moje porodice. Ali, kako sam rastao, rasla su i moja pitanja o sebi i svetu u kom živim. Jednostavni i izlizani kulturni i religijski odgovori nisu mogli da objasne iskustva o kojima sam čitao i s kojima sam se susretao. Bilo je to vreme zbunjenosti, traganja i čežnje, tokom kog sam često osećao beznade suočen sa bezosećajnim i grubim svetom u kom sam živeo.

Mnogi su tvrdili da imaju odgovore na ova najdublja pitanja, ali nakon istraživanja i razmišljanja bih uviđao da se oni zasnivaju (1) na ličnoj filozofiji, (2) na drevnim mitovima, (3) na ličnim iskustvima ili (4) na psihičkim projekcijama. Ali meni je bio potreban određeni nivo proverljivosti, nekakav dokaz, nešto razumno na čemu bih temeljio svoj pogled na svet, životni oslonac, razlog da živim.

Sve to pronašao sam proučavajući Sveto pismo. Počeo sam da tražim dokaze za pouzdanost Svetog pisma i pronašao sam ih u sledećim oblastima: (1) u arheologiji, koja potvrđuje istorijsku pouzdanost Svetog pisma, (2) u tačnosti i preciznosti starozavetnih proroštava, (3) u jedinstvu biblijske poruke usprkos tome što je njeno zapisivanje trajalo šesnaest vekova, (4) u ličnim svedočanstvima ljudi čiji životi su se trajno promenili zbog dodira sa Svetim pismom. Hrišćanstvo je zaokružen sistem verovanja i stoga može da se uhvati u koštac sa složenim pitanjima ljudskog života. To mi je pružilo razumnu okosnicu života, a iskustvena strana biblijske vere mi je pružila radost i postojanost.

Mislio sam da sam pronašao oslonac svog života – Hrista koji je predstavljen u Svetom pismu. Bio je to uzbudljiv doživljaj koji mi je doneo emotivno olakšanje. Međutim, i dalje se sećam preneraženosti i bola koje sam doživeo kad sam počeo da uviđam koliko različitih tumačenja Biblije zastupaju čak i ljudi koji pripadaju istim crkvama ili školama mišljenja. Potvrđivanje bogonadahnutosti i pouzdanosti Svetog pisma nije bilo kraj, nego tek početak. Kako da proverim ili odbacim različita i protivrečna tumačenja mnogih teških odlomaka Svetog pisma koja zastupaju ljudi koji veruju u njegov autoritet i pouzdanost? (Jevanđeoski hrišćani veruju u pouzdanost Biblije, ali ne mogu da se slože oko njenog značenja!)

Ovo pitanje je postalo moj životni cilj i versko hodočašće. Znao sam da mi je vera u Hrista pružila veliki mir i radost. Moj um je usred relativizma kulture u kojoj živim i oholog dogmatizma suprotstavljenih religija i denominacija čeznuo za apsolutnim istinama. Tokom potrage za ispravnim pristupom drevnoj književnosti iznenadile su me sopstvene predrasude, nastale zbog istorijskog razdoblja, kulture i denominacije kojoj pripadam i zbog mog ličnog životnog iskustva. Često sam čitao Bibliju samo da bih pronašao potvrdu za svoje stavove. Koristio sam je kao izvor dogme, kako bih napao druge i istovremeno učvrstio sebe ublažujući svoju nesigurnost i nedostatke. Ovo spoznanje mi je bilo tako bolno!

Iako nikad neću biti potpuno objektivan, ipak mogu da postanem bolji čitalac Svetog pisma. Mogu da ograničim svoje predrasude tako što ću ih prepoznati i priznati da ih imam. Tako i dalje neću

biti slobodan od njih, ali ću se suočiti sa sopstvenim slabostima. Sam tumač često je najveći neprijatelj dobrog čitanja Biblije.

Navešću neke pretpostavke s kojima pristupam proučavanju Biblije kako biste mogli da ih ispitajte zajedno sa mnom:

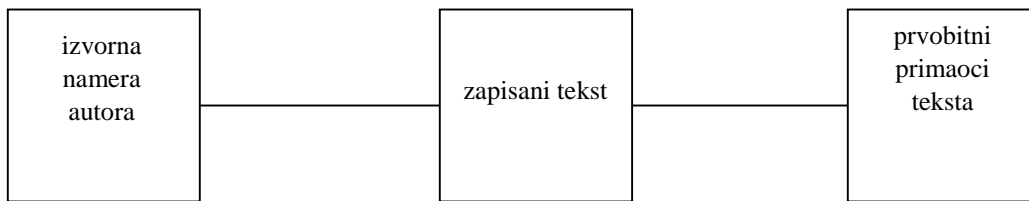
I. Pretpostavke

1. Verujem da je Sveto pismo jedino bogonadahnutu samootkrivenje jedinog istinitog Boga. Ono stoga mora da se tumači u svetlu namere božanskog pisca koja je izražena kroz ljudskog pisca u tačno određenim istorijskim okolnostima.
2. Verujem da je Sveto pismo pisano za ljude iz naroda – za svakog čoveka! Bog se prilagodio ljudima i jasno nam progovorio u određenim istorijskim i kulturnim okolnostima. Nije nam sakrio istinu, nego želi da je razumemo! Zato Bibliju moramo da tumačimo u svetlu ondašnjeg, a ne našeg vremena. Ona danas ne može da ima značenje koje njeni prvi čitaoci ili slušaoci ne bi tako razumeli. Biblija je shvatljiva ljudima prosečne umnosti i koristi normalne obrasce i tehnike ljudske komunikacije.
3. Verujem da celo Sveto pismo ima jednu poruku i svrhu. Ono samo sebi ne protivreči, iako sadrži teške i paradoksalne odlomke. Stoga je Sveto pismo svoj najbolji tumač.
4. Verujem da svaki odlomak Svetog pisma (isključujući proroštva) ima jedno jedino značenje, koje se zasniva na nameri njegovog bogonadahnutog pisca. Iako nikad ne možemo da budemo sasvim sigurni koja je bila piščeva namera, postoje mnogi pokazatelji koji nam na nju ukazuju:
  - a. Književna vrsta (žanr) koja je izabrana za saopštavanje poruke
  - b. Istorijske okolnosti i naročit povod koji su bili okidač za pisanje
  - c. Književni kontekst, kako cele biblijske knjige, tako i svakog njenog dela
  - d. Poredak delova knjige (struktura knjige) i njihov odnos prema poruci cele knjige
  - e. Gramatičke posebnosti koja su upotrebljene da se saopšti određena poruka
  - f. Reči koje su izabrane da se ta poruka izloži

Prilikom proučavanja nekog biblijskog odlomka cilj nam je da proučimo svaku od ovih oblasti. Ali pre nego što objasnim svoj metod za dobro čitanje Svetog pisma, dozvolite mi da izložim neke od neprikladnih metoda koji se danas koriste. Upravo oni su stvorili tako velik broj raznovrsnih tumačenja i stoga ih treba izbegavati.

II. Neprikladne metode

1. Zanemarivanje književnog konteksta biblijskih knjiga i upotreba svake rečenice, fraze ili čak pojedinačnih reči kao istinosnih iskaza, odvojeno od piščeve namere i šireg konteksta. Ovo se često naziva „izvlačenje iz konteksta”.
  2. Zanemarivanje istorijskih okolnosti biblijske knjige i njihova zamena nekakvim tobože istorijskim okolnostima za koje postoji malo ili nimalo podrške u biblijskom tekstu.
  3. Zanemarivanje istorijskih okolnosti teksta i čitanje biblijskog teksta kao da su u pitanju jutrošnje mesne novine napisane prvenstveno za današnje pojedinačne hrišćane.
  4. Zanemarivanje istorijskih okolnosti teksta alegorizacijom iz koje nastaje filozofska ili teološka poruka koja je potpuno nepovezana s prvim primaocima i namerom bogonadahnutog pisca.
  5. Zanemarivanje izvorne poruke teksta zamenjujući je sopstvenim teološkim sistemom, omiljenom doktrinom ili savremenim pitanjem koje uopšte nije povezano s namerom bogonadahnutog pisca i porukom koju je zapisao. Ova pojava najčešće sledi nakon čitanja biblijskog teksta s ciljem da se uspostavi autoritet govornika. Ovaj pristup se često naziva „tumačenje reakcijom čitaoca” („Šta ovaj tekst znači za mene?”).
- Sva pisana ljudska komunikacija sastoji se iz najmanje tri međusobno povezana sastojka:

U prošlosti su se svi pristupi čitanju Biblije usredsređivali na jedan od ova tri sastojka. Ali, da bi se bolje izrazila jedinstvena bogonadahnutost Biblije, potrebno je da se gornji nacrt dopuni:

Neophodno je da sva tri sastojka budu uključena u postupak tumačenja. Da bi provera bila moguća, moje tumačenje se usredsređuje na prva dva sastojka: na pisca i na tekst. Pri tome verovatno reagujem na zloupotrebe teksta koje sam naveo: (1) na alegorizaciju ili produhovljavanje teksta i (2) na tumačenje reakcijom čitaoca („Šta ovaj tekst znači za mene?“). Zloupotreba teksta se može pojaviti u svakom koraku tumačenja. Zato moramo uvek da proveravamo svoje motive, predrasude, pristup tekstu i primenu. Ali kako da ih proverimo ako za tumačenje nema granica, ako u tumačenju ne postoje pravila i merila? Zato nam piščeva namera i struktura njegovog teksta pružaju merila pomoću kojih možemo da ograničimo opseg mogućih ispravnih tumačenja.

Stoga se u svetlu ovih neispravnih pristupa čitanju teksta nameće pitanje koje glasi: koji to pristupi čitanju i tumačenju Biblije pružaju neku meru proverljivosti i doslednosti?

III. Potencijalni pristupi ispravnom čitanju Biblije

Ovde neću raspravljati o posebnim pristupima za tumačenje pojedinačnih književnih vrsta, nego o opštim načelima hermeneutike koja su dobra za sve vrste biblijskog teksta. Dobra knjiga o posebnim pristupima svakoj književnoj vrsti zove se *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, a napisali su je Gordon Fi (Gordon Fee) i Daglas Stjuart (Douglas Stuart).

Moj metod se prvo usredsređuje na to da čitalac, pomoću četiri kruga ličnog čitanja, dozvoli Svetom Duhu da osvetli Bibliju. Tako Sveti Duh, biblijski tekst i čitalac dolaze na prvo, a ne na drugo mesto. Čitalac je time istovremeno zaštićen od potpadanja pod prekomerni uticaj biblijskih komentatora.

Čuo sam jednu izreku koja glasi: „Biblija baca mnogo svetla na komentare“. Ne navodim je da bih omalovažio priručnike za proučavanje, nego da vas podstaknem da ih upotrebite u pravo vreme. Moramo da budemo u stanju da obrazložimo svoja tumačenja koristeći sam biblijski tekst. U ovih šest oblasti moguća je bar delimična proverljivost:

1. Istorijske okolnosti
2. Književni kontekst
3. Gramatičke strukture teksta (sintaksa)
4. Onovremena upotreba pojedinih reči
5. Odgovarajući uporedni tekstovi
6. Žanr

Moramo da budemo u stanju da objasnimo razloge i logiku na kojima zasnivamo svoja tumačenja. Biblija je naš jedini izvor vere i dela. Na žalost, hrišćani se često ne slažu oko pitanja čemu

nas ona uči i šta podržava. Četiri kruga čitanja osmišljena su tako da se iz njih mogu steći sledeći uvidi koji su važni za tumačenje:

A. Prvi krug čitanja

1. Pročitajte celu biblijsku knjigu odjednom. Zatim je ponovo pročitajte u drugom prevodu, najbolje nekom sa drugačijim prevodilačkim pristupom:
  - a. Iz prevoda po načelu „reč za reč” (*NKJV, NASB, NRSV*)
  - b. Iz prevoda po načelu „dinamičkog ekvivalenta” (*TEV, NJB*)
  - c. Iz opisnog prevoda (parafraze), (*LB, AB*)
2. Uočite glavnu svrhu pisanja cele knjige. Prepoznajte njenu temu.
3. Ako je moguće, prepoznajte deo knjige ili poglavlje ili paragraf ili rečenicu koji jasno iskazuju ovu glavnu svrhu ili temu cele knjige.
4. Prepoznajte koja književna vrsta preovlađuje
  - a. U Starom zavetu
    - 1) Hebrejska naracija
    - 2) Hebrejska poezija (mudrosna književnost, Psalmi)
    - 3) Hebrejska proroštva (proza i poezija)
    - 4) Zakoni
  - b. U Novom zavetu
    - 1) Naracija (Jevanđelja, Dela apostolska)
    - 2) Parabole (u Jevanđeljima)
    - 3) Pisma i poslanice
    - 4) Apokaliptična književnost

B. Drugi krug čitanja

1. Ponovo pročitajte celu knjigu, ovaj put da biste prepoznali njene najvažnije teme.
2. Zapišite pregled najvažnijih tema knjige i sažeto zabeležite sadržaj svake od njih sa po jednim jednostavnim iskazom.
3. Uporedite svoj iskaz o svrsi knjige i svoj opšti pregled najvažnijih tema s priručnicima za proučavanje Biblije.

C. Treći krug čitanja

1. Još jednom pročitajte celu biblijsku knjigu, ovaj put da biste iz nje saznali istorijske okolnosti i konkretan povod za njeno pisanje.
2. Popišite sledeće istorijske stavke koje se spominju u toj biblijskoj knjizi:
  - a. Pisca
  - b. Datum pisanja
  - c. Primaoce
  - d. Konkretno razloge za pisanje
  - e. Kulturne činioce koji su povezani sa svrhom pisanja
3. Proširite svoj pregled tog dela knjige koji proučavate dodajući mu podelu sve do nivoa paragrafa. Uvek prepoznajte gde određen deo knjige počinje i završava i zapišite njegov pregled. Deo knjige se može prostirati na nekoliko poglavlja ili na nekoliko paragrafa. Ovo će vam omogućiti da pratite logiku bogonadahnutog pisca i da uočite kako je uredio tekst.
4. Proverite svoja zapažanja o istorijskim okolnostima pomoću odgovarajućih priručnika.

D. Četvrti krug čitanja

1. Ponovo pročitajte deo knjige koji proučavate iz nekoliko prevoda:
  - a. Iz prevoda po načelu „reč za reč” (*NKJV, NASB, NRSV*)
  - b. Iz prevoda po načelu „dinamičkog ekvivalenta” (*TEV, NJB*)
  - c. Iz opisnog prevoda (parafraze), (*LB, AB*)
2. Prepoznajte stilske i gramatičke strukture:

- a. Fraze koji se ponavljaju (Ef 1:6,12,13)
  - b. Gramatičke strukture koji se ponavljaju (Rim 8:31)
  - c. Suprotstavljene pojmove
3. Popišite sledeće
    - a. Važne izraze
    - b. Neobične izraze
    - c. Važne gramatičke strukture
    - d. Posebno teške reči, delove rečenice i cele rečenice
  4. Potražite odgovarajuće uporedne odlomke
    - a. Pronađite biblijski odlomak koji najjasnije obrazlaže temu koju proučavate koristeći sledeće priručnike:
      - 1) Knjige iz oblasti sistematske teologije
      - 2) Izdanja Biblije sa oznakama uporednih odlomaka
      - 3) Biblijske konkordance
    - b. Istražite da li postoji biblijski tekst koji u paru s odlomkom koji proučavate stvara paradoks o datoj temi. Mnoge biblijske istine su izražene u dijalektičkim parovima. Mnoge netrpeljivosti među denominacijama nastaju jer se kao dokaz koriste stihovi koji predstavljaju samo jednu stranu te biblijske dijalektičke napetosti. Sve Pismo je bogonadahnutu i stoga moramo istražiti njegovu celokupnu poruku kako bi naše tumačenje odražavalo biblijsku ravnotežu.
    - c. Potražite uporedne odlomke u samoj biblijskoj knjizi, zatim u drugim knjigama istog biblijskog pisca, a onda u biblijskim knjigama iste književne vrste. Biblija je svoj najbolji tumač jer ima jednog pisca, Svetog Duha.
  5. Upotrebite sledeće priručnike da proverite svoja zapažanja o istorijskim okolnostima i povodu za pisanje:
    - a. Biblije za proučavanje
    - b. Biblijske enciklopedije, priručnike i rečnike
    - c. Uvode u Bibliju
    - d. Biblijske komentare (u ovom koraku proučavanja dozvolite široj zajednici vernika, iz prošlosti i sadašnjosti, da pomogne i ispravi zaključke vašeg ličnog proučavanja).

IV. Primena tumačenja Biblije

U ovom koraku prelazimo na primenu. Odvojili ste vreme da razumete tekst u svetlu njegovih izvornih okolnosti i sada treba da ga primenite u svom životu i u svojoj kulturi. Biblijski autoritet definišem kao „shvatanje poruke koju je bogonadahnuti biblijski pisac saopštio svojim savremenici i njenu primenu u današnje vreme”.

Primena treba da sledi nakon tumačenja namere bogonadahnutog pisca i po ugledu na njegovu logiku. Nijedan biblijski odlomak ne može da se primeni u današnje vreme dok prvo ne saznamo šta je taj odlomak saopštavao u svoje vreme! Biblijski odlomak ne može poprimiti značenje koje nikad nije imao.

Podrobni pregled do nivoa paragrafa (iz trećeg kruga čitanja) sada će biti vaš vodič. Tekst treba primeniti na nivou paragrafa, a ne na nivou pojedinačnih reči. Reči imaju značenje samo u kontekstu; delovi rečenice imaju značenje samo u kontekstu; cele rečenice imaju značenje samo u kontekstu. Biblijski pisac je jedina bogonadahnuta osoba u celom postupku tumačenja. Mi samo idemo kuda nas on vodi u skladu s prosvetljenjem koje smo primili od Svetog Duha. Međutim, prosvetljenje nije bogonadahnutost. Da bismo mogli da kažemo „ovako govori Gospod” moramo se držati namere bogonadahnutog pisca. Primena mora da bude izričito povezana s opštom svrhom celog spisa, dela knjige kom paragraf pripada i s razvojem misli iz paragrafa u paragraf.

Ne dozvolite da današnji problemi tumače Bibliju – pustite Bibliju da govori! To će možda zahtevati od nas da iz teksta izdvajamo načela. To je ispravno ako tekst podržava ta načela. Nažalost, naša načela često su upravo to – „naša” načela, a ne načela biblijskog teksta.

U primenjivanju Biblije važno je da ne zaboravimo da svaki biblijski tekst (osim proroštava) ima jedno jedino značenje. To značenje je povezano s ciljevima bogonadahnutog pisca koji je pisao raspravljajući o rešenju neke krize ili potrebe u vremenu kad je živio. Iz ovog jednog i jedinog značenja mogu proizaći mnoge i raznovrsne primene. Svaka primena je zasnovana na potrebama primalaca, ali mora da bude povezana sa značenjem koje je bogonadahnuti pisac imao na umu.

V. Duhovan aspekt tumačenja

Sve do sada obrazlagao sam logički postupak tumačenja i primene, a sada ću ukratko izložiti duhovnu stranu tumačenja. Meni je u tome pomoglo korišćenje sledećeg spiska koraka:

1. Molite se za pomoć Svetog Duha (1. Kor 1:26–2:16).
2. Molite se za oprostjenje i očišćenje od greha kojih ste svesni (1. Jn 1:9).
3. Molite se da imate veću želju za poznavanjem Boga (Ps 19:7-14 i 42:1).
4. Odmah primenite sve što otkrijete tokom proučavanja.
5. Ostanite ponizni i poučljivi.

Veoma je teško održati ravnotežu između logičkog postupka i duhovnog vodstva Svetog Duha. Sledeći odlomci su mi pomogli da je uspostavim:

1. Iz knjige Džejsma Sajera (James W. Sire), *Iskrivljavanje Pisma (Scripture Twisting)*, str. 17-18: „Prosvetljenje uma pripada svim članovima Božijeg naroda, a ne samo duhovnoj eliti. U biblijskom hrišćanstvu nema gurua, nema posebno prosvetljenih ni onih preko kojih stiže jedino pravo tumačenje. Stoga, iako Sveti Duh daje posebne darove mudrosti, znanja i duhovnog razlučivanja, on hrišćane kojima je dao te darove ne postavlja da budu jedini autoriteti za tumačenje Njegove reči. Svaki pripadnik Njegovog naroda treba da uči, prosuđuje i razlučuje na osnovu Svetog pisma, koje ima autoritet čak i nad onima kojima je Bog dao posebne sposobnosti. Dakle, kroz celu knjigu polazim od pretpostavke da je Biblija Božije istinito otkrivenje čitavom ljudskom rodu, da je ona naš vrhovni autoritet u svim pitanjima o kojima govori, da nije obavijena velom misterije, nego da obični ljudi iz svake kulture mogu ispravno da je razumeju”.
2. O Kjerkegoru (Kierkegaard) iz knjige Bernarda Rema (Bernard Ramm) *Protestantski principi tumačenja Biblije (Protestant Biblical Interpretation)* str. 64: „Po Kjerkegoru (Kierkegaard) je gramatičko, leksičko i istorijsko proučavanje Biblije potrebno, ali samo kao priprema za istinsko čitanje Biblije. Da bi neko čitao Bibliju *kao Božiju reč*, čovek je mora čitati sa srcem u ustima, mora da se popne na vrhove prstiju u iščekivanju, sa iskrenim iščekivanjem u razgovoru sa Bogom. Čitati Bibliju bez razmišljanja i lakomisleno ili akademski ili profesionalno ne znači čitati Bibliju kao Božiju reč. Samo ako je čovek čita kao ljubavno pismo, on je čita kao Božiju reč”.
3. Rouli (H. H. Rowley) piše na 19. strani knjige *Relevantnost Biblije (The Relevance of the Bible)*: „Nijedno razumevanje Biblije koje je samo umno, koliko god da je potpuno, ne može da usvoji sva njena blaga. Umno razumevanje nije nevažno, jer je ključno za potpuno razumevanje, ali ono mora da vodi duhovnom razumevanju duhovnih blaga ove knjige. Tek to je potpuno razumevanje Biblije. Za duhovno razumevanje potrebno je više od umne usredsređenosti. O duhovnim pitanjima se rasuđuje duhovno i svakom proučavaocu Biblije je potreban stav duhovne prijemčivosti, žudnja da nađe Boga kako bi mogao da mu se preda. Jedino tako može da prevaziđe naučno istraživanje i pristupi bogatijem nasleđu ove najveće od svih knjiga”.

VI. Metodi tumačenja u ovom komentaru

Predviđeno je da vam ovaj *Komentar s vodičem za proučavanje* pomogne na sledeći način:

- A. Svaka biblijska knjiga ima uvodni istorijski pregled. Pročitajte taj deo teksta kad završite Treći krug čitanja.

- B. Na početku svakog poglavlja pronaći ćete uvide iz konteksta. To će vam pomoći da uočite strukturu tog dela knjige.
- C. Na početku svakog poglavlja ili većeg dela knjige navedena je podela na paragrafe s podnaslovima iz nekoliko savremenih engleskih prevoda:
1. *The United Bible Society*, grčki tekst, četvrto revidirano izdanje (UBS⁴)
  2. *New American Standard Bible*, ažurirana 1995. godine (NASB)
  3. *New King James Version* (NKJV)
  4. *New Revised Standard Version* (NRSV)
  5. *Today's English Version* (TEV)
  6. *The New Jerusalem Bible* (NJB).
- Podela na paragrafe nije bogonadahnuti i zato treba da je otkrijemo iz konteksta. Poređenjem nekoliko savremenih prevoda koji koriste različite pristupe prevodenju i različita teološka stanovišta možemo da analiziramo strukturu misli bogonadahnutog pisca. Svaki paragraf sadrži jednu glavnu istinu, takozvanu „tematsku rečenicu” ili „središnju ideju teksta”. Ova objedinjujuća misao je ključ za ispravno istorijsko i gramatičko tumačenje. Nikada ne bi trebalo da tumačimo tekst koji je manji od jednog paragrafa, niti da iz njega propovedamo ili poučavamo! Ne zaboravite da je svaki paragraf povezan s paragrafima koji ga okružuju. Zato je veoma važno sastaviti pregled cele knjige do nivoa paragrafa. Tako ćemo moći da pratimo logički razvoj teme onako kako ga je sastavio bogonadahnuti biblijski pisac.
- D. Beleške u ovom komentaru pristupaju tumačenju stih po stih, što nas primorava da pratimo misao bogonadahnutog pisca. Beleške sadrže podatke iz nekoliko oblasti:
1. Književni kontekst
  2. Uvidi iz istorije i kulture
  3. Podaci o gramatici
  4. Proučavanje pojedinih reči
  5. Odgovarajući uporedni odlomci
- E. Na nekim mestima u ovom komentaru tekst engleskog prevoda *New American Standard Bible* (ažuriran 1995. godine), dopunjen je tekstom nekih drugih savremenih engleskih prevoda:
1. *New King James Version* (NKJV), koji sledi rukopise poznate pod imenom *Textus Receptus*.
  2. *New Revised Standard Version* (NRSV), što je revizija standardnog prevoda koju je objavio savez *National Council of Churches* po načelu „reč za reč”.
  3. *Today's English Version* (TEV), prevod po načelu „dinamičkog ekvivalenta”, *Američkog biblijskog društva* (*American Bible Society*).
  4. *New Jerusalem Bible* (NJB), engleski prevod Biblije zasnovan na rimokatoličkom francuskom prevodu po načelu „dinamičkog ekvivalenta”.
- F. Poređenje savremenih prevoda može da pomogne onima koji ne znaju grčki i hebrejski da uoče probleme u tekstu:
1. Razlike među rukopisima
  2. Druga moguća značenja reči
  3. Gramatički teške tekstove i konstrukcije
  4. Dvosmislene tekstove. Iako savremeni prevodi ne mogu da reše ove probleme, oni pomažu da ih prepoznamo kao mesta koja zahtevaju dublje i detaljnije proučavanje.
  5. Na kraju svakog poglavlja nalaze se odgovarajuća pitanja za razmatranje koja se tiču najvažnijih problema u tumačenju tog poglavlja.

UVOD U POSLANICU GALATIMA

UVOD

- A. Poslanica Galatima sadrži jedan od najjasnijih opisa radikalno nove i oslobađajuće istine spasenja samo po milosti, samo kroz veru. Često se za nju kaže da je „Velika povelja hrišćanske slobode”.
- B. Ovo pismo je zapalilo vatru protestantske reformacije.
  - 1. Martin Luter je rekao: „Mala knjiga Galatima je moje pismo; ja sam se verio sa njom; ona je moja supruga.”
  - 2. Džon Vesli (John Wesley) je pronašao trajan mir u propovedi o Galatima.
  - 3. U svom *Vodiču za proučavanje sa komentarima (Study Guide Commentary)*, str. 11, Kertis Von (Curtis Vaughan) navodi: „Malo je knjiga koje su imale snažniji uticaj na ljudsko mišljenje, koje su značajnije oblikovale tok ljudske istorije ili koje se i dalje toliko relevantno obraćaju najdubljim potrebama savremenog života.”
- C. Ovo pismo, orijentisano na doktrinu, moguće prvo Pavlovo, prethodnica je Poslanici Rimljanima i njenom razvoju doktrine opravdanja po veri odvojene od judaističkog naglašavanja poštovanja zakona:
  - 1. Spasenje nije istovremeno u zakonu i u milosti.
  - 2. Spasenje leži ili u zakonu ili u milosti.
  - 3. Hristolikost sledi stvarno obraćenje.
  - 4. Pazite se hrišćanskog legalizma.
- D. Ovo radikalno, besplatno spasenje, samo po milosti i samo kroz veru, danas je postalo očajnički potrebno, zbog neprekidnog i suptilnog uticaja naše današnje religijske svesti usmerene na sebe i na dela. U svakom dobu je testirana jednostavna istina o Bogu koji inicira i sam daje безусловnu ljubav posredovanu ljudskim pokajanjem i poniznom verom! Lažni učitelji nisu odbacivali centralno mesto Isusa u otkupljenju, nego su dodavali stvari Njemu. Nema veze šta je to što dodajemo, nego je problem samo to dodavanje bilo čega!

AUTORSTVO

Pavlovo autorstvo ovog pisma nikada nije bilo ozbiljno dovedeno u pitanje, pošto je ono jedan od stubova Pavlovog korpusa. Poslanica Galatima je veoma autobiografska i lična. Ona je izuzetno emotivna, a ipak precizno logična.

VREME I PRIMAOCI

- A. Ova dva aspekta pozadinskog materijala moramo da analiziramo zajedno zbog dve suprotstavljene teorije o identitetu primaoca, koje utiču na vreme pisanja ovog pisma. Obe teorije imaju logičnu osnovu i ograničene biblijske dokaze.
- B. Ove dve teorije su:
  - 1. Tradicionalna teorija, koja je bila jednoglasno prihvaćena sve do osamnaestog veka.
    - a. Njen naziv je „teorija severnih Galata”.
    - b. Polazi od pretpostavke da se „Galatija” odnosi na etničku grupu Galata sa severo-centralne zaravni u Turskoj (up. 1. Pt 1:1). Ove etnički Galati bili su Kelti (grčki *Keltoi* ili latinski *Gall*) koji su ovu oblast osvojili u trećem veku pre nove ere. Zvali su ih „Galo-Grci” da bi se razlikovali od svoje zapadnoevropske braće. Porazio ih je Atal I, kralj Pergama, 230. g.p.n.e. Njihov geografski uticaj bio je ograničen na severno-centralnu Malu Aziju ili današnju Tursku.

- c. Ukoliko se radi o ovoj etničkoj grupi, onda pismo datira iz pedesetih godina, iz perioda Pavlovog drugog ili trećeg misionarskog putovanja. U to vreme su Pavlovi saputnici bili Sila i Timotij.
  - d. Neki povezuju Pavlovu bolest iz Gal 4:13 sa malarijom. Oni tvrde da je Pavle otišao ka severu, u brda, da bi izbegao močvarno, malarijom zaraženo, priobalno, nizijsko područje.
2. Drugu teoriju je zastupao Ser Vm. M. Remzi (Sir Wm. M. Ramsay), *Sv. Pavle putnik i rimski građanin (St. Paul the Traveler and Roman Citizen)*, New York: G. P. Putnam's Sons, 1896.
- a. Dok tradicionalna teorija tumači „Galatiju” kao etnički pojam, ova teorija je definiše kao administrativni pojam. Čini se da je Pavle često koristio imena rimskih provincija (up. 1. Kor 16:19; 2. Kor 1:1; 8:1, itd.). Rimska provincija „Galatija” uključivala je širu oblast od etničke „Galatije”. Ovi etnički Kelti podržali su Rimljane veoma rano i nagrađeni su sa većom lokalnom autonomijom i proširenim teritorijalnim autoritetom. Ako se ova veća oblast naziva „Galatija”, onda je moguće da je Pavlovo prvo misionarsko putovanje do ovih južnih gradova, Antiohije, pisidijske, Listre, Derve i Ikonije, zabeleženo u Dap 13-14, mesto ovih crkava.
  - b. Ako neko prihvata ovu „južnu teoriju”, datum pisma bi bio znatno raniji – neposredno pre „Jerusalimskog sabora” iz Dap 15, koji se bavi istom temom kao i Poslanica Galatima. Vreme sabora je 48-49. g.n.e, te je pismo verovatno pisano u tom istom periodu. Ako je ovo tačno, Poslanica Galatima je prvo Pavlovo pismo u našem Novom zavetu.
  - c. Neki dokazi koji podržavaju teoriju južnih Galata:
    - (1) Nisu navedena imena Pavlovi saputnika, ali je Varnava spomenut tri puta (up. Dap 2:1,9,13). Ovo je u skladu sa prvim Pavlovim misionarskim putovanjem.
    - (2) Navedeno je da Tit nije obrezan (up. Dap 2:1-5). To se najbolje uklapa u vreme pre Jerusalimskog sabora iz Dap 15.
    - (3) Spominjanje Petra (up. Dap 2:11-14) i problem zajedništva sa paganima najbolje se uklapa u vreme pre Jerusalimskog sabora.
    - (4) Kada je novac odnet u Jerusalim, nabrojano je nekoliko Pavlovi saputnika iz različitih oblasti (up. Dap 20:4). Međutim, nije naveden niko iz gradova severne Galatije, iako znamo da su i ove crkve etničkih Galata učestvovala (up. 1. Kor 16:1).
3. Za detaljan prikaz različitih argumenata za ove teorije, pogledajte tehnički komentar. One obe imaju neke ispravne zaključke. Trenutno ne postoji konsenzus o ovom pitanju, ali se čini da se „južna teorija” najbolje uklapa sa poznatim činjenicama.
- C. Odnos Poslanice Galatima i Dela apostolskih:
4. Pavle je pet puta posetio Jerusalim, što je Luka zabeležio u Delima:
    - a. 9:26-30, nakon svog obraćenja
    - b. 11:30; 12:25, da odnese pomoć od paganskih crkava
    - c. 15:1-30, Jerusalimski sabor
    - d. 18:22, kratka poseta
    - e. 21:15 i dalje, još jedno objašnjenje rada sa paganima
  5. U Poslanici Galatima zabeležene su dve posete Jerusalimu:
    - a. 1:18, nakon tri godine
    - b. 2:1, nakon četrnaest godina
  6. Čini se vrlo verovatno da je Dap 9:26 povezan sa Gal 1:18. Dap 11:30 i 15:1 i sledeći stihovi govore o nezabeleženim posetama koje se spominju u Gal 2:1.
  7. Postoje neke razlike između zapisa u Dap 15 i Gal 2, ali to je verovatno zbog:
    - a. Različitih perspektiva
    - b. Različitih namera Lk i Pavla

- c. Činjenice da je moguće da se Gal 2 odvija u vremenu pre sabora opisanog u Dap 15, ali povezano sa njim.
- D. Moguća hronologija Pavlovih tekstova po F. F. Brusu (F. F. Bruce) i Mariju Harisu (Murry Harris) uz manje izmene.

<u>Knjiga</u>	<u>Vreme</u>	<u>Mesto pisanja</u>	<u>Veza sa Delima</u>
1. Gal	48.	Sirijska Antiohija	14:28; 15:2
2. 1. Solunjanima	50.	Korint	18:5
3. 2. Solunjanima	50.	Korint	
4. 1. Korinćanima	55.	Efes	19:20
5. 2. Korinćanima	56.	Makedonija	20:2
6. Rimljanima	57.	Korint	20:3
7.-10. Pisma iz zatvora			
Kološanima	početak šezdesetih		
Efescima	početak šezdesetih	Rim	
Flm	početak šezdesetih		
Filibljanima	kraj 62-63.		28:30-31
11.-13. Četvrto misionarsko putovanje			
1. Timotiju	63. ili kasnije	Makedonija	
Titu	pre 64.	Efes (?)	
2. Timotiju	68. g.n.e.	Rim	

SVRHA

- A. Pavle odgovara na tri odvojena problema vezana za poruku lažnih učitelja. Ovi jeretici su označeni kao „judaisti” zato što su verovali da je svako morao da postane Jevrej pre nego što bi postao hrišćanin (up. 6:12). On je bio zabrinut zbog njihovih optužbi:
1. Pavle nije zaista apostol kao Dvanaestorica (up. Dap 1:21-22); stoga, on je zavisio od njihovog autoriteta ili, u najmanju ruku, od autoriteta matične crkve u Jerusalimu.
  2. Pavlova poruka je različita od njihove, te stoga pogrešna. Čini se da je ovo direktno povezano sa idejom „opravdanja po veri, ne po zakonu”. U Jerusalimu su apostoli još uvek u velikoj meri privatno živeli na jevrejski način.
  3. U ovim crkvama je postojao određen element slobodoumlja (up. 5:18-6:8). Ne znamo tačno objašnjenje za ovo. Neki čak smatraju da se Pavlovo pismo obraća dvema grupama: judaistima i gnosticima (up. 4:8-11). Međutim, čini se da je najbolje povezati ove stihove sa paganskim praksama. Jevreji su se brinuli zbog životnog stila neznabožaca. Kako je Pavlova radikalna besplatna milost povezana sa paganskim idolopoklonstvom i prestupima?
- B. Doktrinarno, ovo pismo je veoma slično sa Pavlovom pismu Rimljanima. Ove dve knjige sadrže osnovne Pavlove doktrine koje se ponavljaju i razvijaju u različitim okolnostima.
- C. Poslanica Galatima je fokusirana na razlike između Starog saveza (SZ) u Mojsiju i Novog saveza (NZ) u Hristu. Rabini su tumačili prvi (Pavle se ne protivi Mojsijevom savezu, nego njegovim pogrešnim tumačenjima i primenama zasnovanim na jevrejskoj tradiciji) kao da se Božije prihvatanje zasniva na ljudskim delima, ali se u drugom zasniva na novom srcu i novom duhu (up. Jer 31:31-34; Jez 36:22-38). Oba se zasnivaju na Božijoj milosti; oba traže ispravne ljude. Razlikuju se po tome kako se ta ispravnost postiže. Ovo je razrađeno u novozavetnoj poslanici Jevrejima.

STRUKTURA

- A. Predgovor, Gal 1:1-10
    - 1. Opšti uvod u knjigu
    - 2. Povod za pisanje knjige
  - B. Pavle brani svoje apostolstvo, Gal 1:11-2:14
  - C. Pavle brani doktrinarne istine svog jevanđelja, Gal 2:15-4:20
  - D. Pavle brani praktične implikacije svog jevanđelja, Gal 5:1-6:10
  - E. Lično sumiranje i zaključak, Gal 6:11-18
- Kao i sva Pavlova pisma, sadrži doktrinarni deo (tj. poglavlja 1-4) i praktičan deo (tj. poglavlja 5-6)

PRVI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

Pročitajte celu biblijsku knjigu bez prekidanja. Svojim rečima odredite centralnu temu cele knjige.

- 1. Tema cele knjige
- 2. Vrsta literature (žanr)

DRUGI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

Pročitajte celu biblijsku knjigu bez prekidanja. Izvucite osnovne teme i izrazite temu u jednoj rečenici.

- 1. Tema prve književne celine
- 2. Tema druge književne celine
- 3. Tema treće književne celine
- 4. Tema četvrte književne celine
- 5. Itd.

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](http://www.biblelessons.org)

GALATIMA 1

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLLESKIM PREVODIMA *

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pozdrav 1:1-5	Pozdravi 1:1-5	Pozdrav 1:1-5	Pozdrav 1:1-2 1:3 1:4-5	Obraćanje 1:1-5
Nema drugog jevandelja 1:6-9 1:10	Samo jedno jevandelje 1:6-10	Galatska apostaza 1:6-10	Jedno jevandelje 1:6-9 1:10	Upozorenje 1:6-10
Kako je Pavle postao apostol 1:11-12 1:13-17	Poziv na apostolstvo 1:11-17	Pavle opravdava svoje apostolstvo 1:11-12 1:13-17	Kako je Pavle postao apostol 1:11-12 1:13-14 1:15-19	Božiji poziv 1:11-24
1:18-24	Kontakti u Jerusalimu 1:18-24	1:18-24	1:20 1:21-24	

*Iako nisu nadahnute, podele na paragrafe su ključne za shvatanje i praćenje namere izvornog autora. Svaki savremeni prevod je podelio i sumirao paragrafe. Svaki paragraf ima jednu centralnu temu, istinu ili misao. Svaka verzija ovo radi na svoj specifičan način. Dok čitate tekst, zapitajte se koji prevod se uklapa sa vašim shvatanjem teme i podele stihova. Za svako poglavlje, uvek moramo prvo pročitati Pismo i pokušati da utvrdimo teme (paragrafe), a zatim uporediti svoje shvatanje sa savremenim verzijama. Tek kada shvatimo nameru izvornog autora, prateći njegovu logiku i prezentaciju, možemo zaista shvatiti Pismo. Samo je izvorni autor nadahnut – čitaoci nemaju pravo da menjaju ili modifikuju poruku. Čitaoci Pisma imaju odgovornost da inspirisanu istinu primene u svojoj svakodnevici i životima. Svi tehnički termini i skraćenice su objašnjene u pratećim dokumentima: Sažete definicije pojmova gramatike biblijskog grčkog jezika, Tekstualni kriticizam i Rečnik.

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI

A. Stihovi Galatima 1:1-5 su jedna rečenica na grčkom, prolog poslanice Galatima.

- B. Nedostaje Pavlova uobičajena izjava zahvalnosti (up. Rimljanima, 1 i 2. Korinćanima, Efescima, Filibljanima, Kološanima, 1 i 2. Solunjanima). Ovo ukazuje na tenziju između Pavla i ove grupe crkava.
- C. Galatima 6-10 postavlja teološku temu cele knjige. Moglo bi se čak reći da ovih nekoliko stihova sadrži sve teološke elemente koje Pavle kasnije razvija u pismu.
- D. Galatima 1:11-2:21 je autobiografski tekst u kojem Pavle brani svoje apostolstvo, a time i svoje jevanđelje. Ovaj deo je sličan 2. Korinćanima 10-13.
- E. Galatima 1:11-2:14 je deo koji je podeljen na sledeće celine:
  1. Pavle nije zavisio od apostola u Jerusalimu, Gal 1:11-24.
  2. Pavla je prepoznavala crkva u Jerusalimu, Gal 2:1-10.
  3. Primer Pavlove ravnopravnosti, Gal 2:11-14.
- F. Osnovu ovog pisma sadrže stihovi Gal 2:15-6:10. Može se ovako podeliti:
  1. Pavle brani doktrinarne istine svog jevanđelja, Gal 2:15-4:20.
  2. Pavle brani implikacije svog jevanđelja, Gal 5:1-6:10.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: GAL 1:1-5

¹Pavle, apostol – koga nisu poslali ljudi niti ga je postavio neki čovek, nego Isus Hristos i Bog Otac koji je Isusa vaskrsnuo iz mrtvih i sva braća koja su sa mnom, crkvama u Galatiji: ³Blagodat vam i mir od Boga, našeg Oca, i od Gospoda Isusa Hrista. ⁴On je dao sebe za naše grehe da bi nas izbavio od sadašnjeg zlog sveta po volji našeg Boga i Oca, ⁵kome neka je slava u svu večnost. Amin.

1:1 „Pavle” Savle iz Tarsa prvi put je nazvan Pavle u Dap 13:9. Moguće je da je većina Jevreja u „dijaspori” imala i jevrejsko i grčko ime. Moguće je da su Savlu njegovi roditelji dali to ime, ali zašto se onda iznenada pojavljuje ime „Pavle” u Dap 13? Moguće je (1) da su drugi počeli da ga zovu tim imenom, ili (2) da je on sam počeo da o sebi govori koristeći termin „mali” ili „najmanji” Grčko ime *Paulos* značilo je „mali”. Razvijeno je nekoliko teorija o poreklu njegovog grčkog imena.

1. drugovekovna tradicija beleži da je Pavle bio nizak, debeo, ćelav, krivonog, sa debelim obrvama i izbuljenim očima, što je moguć izvor ovog imena, po nekanonskoj knjizi iz Soluna pod nazivom *Pavle i Tekla (Paul and Thekla)*
2. poglavlja u kojima Pavle za sebe kaže da je „najmanji među svetima” zato što je progonio crkvu, kao u Dap 9:1-2 (up. 1. Kor 15:9; Ef 3:8; 1. Tim 1:15)

Neki smatraju da ga je to što je „najmanji” podstaklo da sebi dodeli ovo ime. Međutim, u knjigama kao što je Poslanica Galatima, u kojima on naglašava svoju nezavisnost od jerusalimske Dvanaestorice i svoju ravnopravnost sa njima, ova opcija se čini malo verovatnom (up. 2. Kor 11:5; 12:11; 15:10).

▣ **„apostol”** Reč „apostol” potiče od grčke reči sa značenjem „poslati” (*apostellō*). Isus je izabrao dvanaesticu da budu Njegovi učenici i da budu sa njim na poseban način, te im je dao naziv „apostoli” (up. Mk 6:30; Lk 6:13).

Pavle potvrđuje svoje apostolstvo u svim svojim pismima osim u poslanicama Filibljanima, 1. i 2. Solunjanima i Filimonu. Ovo uvodno poglavlje je jedno od najsnažnijih potvrda njegovog apostolstva među svim njegovim pismima, zbog toga što su u tim crkvama lažni učitelji pokušavali da poreknu njegovo jevanđelje ličnim napadima na njega.

POSEBNA TEMA: SEND (*APOSTELLŌ*)

Ovo je uobičajena grčka reč sa značenjem „poslati” (tj. *apostellō*). Ovaj termin ima nekoliko teoloških značenja:

1. u klasičnom grčkom i među rabinima ovaj termin se koristio za osobu koja je pozvana i poslata kao zvaničan predstavnik neke druge osobe, nešto kao današnji „ambasador“ (up. 2. Kor 5:20)
2. Jevanđelja često koriste ovaj glagol da označe da je Otac poslao Isusa. U Jovanu on poprima mesijanske primese (up. Mt 10:40; 15:24; Mk 9:37; Lk 9:48, posebno Jn 5:36,38; 6:29,57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3,8,18,21,23,25; 20:21 [u stihu 21. upotrebljena je i reč „apostol“ i njen sinonim *pempō*]). Koristi se za Isusovo slanje vernika (up. Jn 17:18; 20:21 [i *apostello* i sinonim *pempo* u Jn 20:21]).
3. Novi zavet koristi imenicu „apostoli“ za učenike
  - a. za prvi unutrašnji krug od dvanaest učenika (npr. Mk 6:30; Lk 6:13; Dap 1:2,26)
  - b. za posebnu grupu pomoćnika i saradnika apostola
    - (1) za Varnavu (up. Dap 14:4,14)
    - (2) za Andronika i Junija (KJV, Junia, up. Rim 16:7)
    - (3) za Apola (up. 1. Kor 4:6-9)
    - (4) za Jakova, Gospodnjeg brata (up. Gal 1:19)
    - (5) za Silvana i Timotija (up. 1. Sol 2:6)
    - (6) moguće za Tita (up. 2. Kor 8:23)
    - (7) moguće za Epafrodita (up. Fil 2:25)
  - c. za stalan dar u crkvi (up. 1. Kor 12:28-29; Ef 4:11)
4. Pavle ovaj naziv koristi za sebe u većini svojih pisma kao način da potvrdi svoj bogomdan autoritet Hristovog predstavnika (up. Rim 1:1; 1. Kor 1:1; 2. Kor 1:1; Gal 1:1; Ef 1:1; Kol 1:1; 1. Tim 1:1; 2. Tim 1:1; Titu 1:1).
5. Problem sa kojim se suočavamo mi, savremeni vernici, jeste to što NZ nigde ne definiše šta ovaj stalan dar podrazumeva ili kako se on utvrđuje kod vernika. Očigledno je da moramo da pravimo razliku između njegove upotrebe za prvih Dvanaest (#3a) i kasnije upotrebe (#3b). Vidite POSEBNA TEMA: NADAHNUĆE i POSEBNA TEMA: ILUMINACIJA. Ukoliko savremeni „apostoli“ nisu nadahnuti da pišu još delova Pisma (tj. kanon je završen, up. Juda stih 3; vidite POSEBNA TEMA: KANON), po čemu se onda njihova uloga razlikuje od novozavetnih proroka ili jevanđelista (up. Ef 4:11)? Ovo su pretpostavke koje ja smatram mogućim.
  - a. misionari osnivači crkava u ne-jevanđelizovanim oblastima (sa ovim značenjem je upotrebljen u spisu Didahe)
  - b. vođe pastora u određenoj oblasti ili denominaciji
  - c. niko ne zna

SSP	ne od ljudi, ni posredstvom čoveka
NSP	koga nisu poslali ljudi niti ga je postavio neki čovek
DK	ni od ljudi, ni kroz čoveka
DS	ne od ljudi, niti kroz čoveka
EC	ne od ljudi, niti posredstvom nekog čoveka

Ovo ističe jednu od Pavlovih osnovnih poruka, da je izvor apostolstva božanski, a ne ljudski (up. Gal 1:12,16). Moguće je da su lažni učitelji govorili da je Pavle primio svoje jevanđelje od: (1) Dvanaestorice iz Jerusalima (up. Dap 9:19-22); ili (2) rane crkve, ali da je on delimično izmenio to jevanđelje koje je primio. Pavle se od ovoga brani zbog samog jevanđelja, ne zbog svojih kredencijala ili reputacije koji su ugroženi (up. 2. Kor 10-13).

▣ „**nego Isus Hristos i Bog Otac**“ Primitite Pavlovu smelu objavu da je on ovo otkrivenje i sadržaj jevanđelja primio od samog vaskrslog, proslavljenog Isusa (up. Gal 1:12). Iako Pavle ne ispunjava kriterijume za apostole iz Dap 1:21-22, on veruje da ga je Gospod pozvao da izvrši ovaj poseban

zadatak (tj. apostol neznabošcima).

„Isus” znači „GOSPOD (YHWH) spasava“ (up. Mt 1:21). Isto je kao i hebrejsko ime Jošua. Kada se ovo ime samo koristi u NZ, naglašava Isusovu ljudsku prirodu (up. Ef 4:21).

„Hristos” je ekvivalent hebrejskom terminu Mesija ili Pomazanik (vidite sledeću Posebnu temu) i naglašava starozavetno obećanje jedinstveno pozvanog, božanski nadahnutog dolaska Onog koji će započeti novo doba pravednosti.

„Isus Hristos” i „Bog Otac” povezani su jednim predlogom, što je u NZ način da autor potvrdi Hristovu punu božansku prirodu; ovo vidimo i u Gal 1:1 i u Gal 1:3 (up. 1. Sol 1:1; 3:11; 2. Sol 1:2,12; 2:16).

Bog je Otac, ne u smislu seksualne reprodukcije ili hronološke starosti, nego u smislu međupersonalnog odnosa i vođstva, kao u jevrejskom domu.

POSEBNA TEMA: MESIJA (IZ DAN 9:26)

Ovaj termin je težak za tumačenje zbog mogućih značenja povezanih sa terminom „Mesija” ili „Pomazanik” (BDB 603, KB 645). Korišten je za polivanje posebnog ulja na osobu da bi se označilo da je tu osobu Bog pozvao i osposobio za određen zadatak.

1. korišten je za jevrejske vladare (npr. 1. Sam 2:10; 12:3; 24:6,10; 2. Sam 19:21; 23:1; Ps 89:51; 132:10,17; Plač 4:20; Avak 3:13; „pomazanik vođa” u Dan 9:25))
2. korišten je za jevrejske sveštenike (tj. „pomazane sveštenike”, 2. Mojs 29:7; npr. 3. Mojs 4:3,5,16; 6:15; 7:36; 8:12; moguće Ps 84:9-10; i 133:2)
3. korišten je za patrijarhe i proroke (up. 1. Mojs 26:7; 1. Dne 16:22; Ps 105:15, gde se odnosi na savezni narod u celini, moguće Avak 3:13)
4. korišten je za proroke (up. 1. Car 19:16; moguće 1. Dne 29:22)
5. korišten je za Kira (up. Is 45:1)
6. #1 i #2 su spojeni u Ps 110 i Zah 4
7. korišten je za Onog koji dolazi, Cara iz Davidove linije koji će započeti novo doba pravednosti
  - a. iz Judine linije (up. 1. Mojs 49:10)
  - b. Jesejev izdanak (up. 2. Sam 7)
  - c. univerzalna vladavina (up. Ps 2; Is 9:6; 11:1-5; Mih 5:1-4 i dalje)
  - d. služba nevoljnicima (up. Is 61:1-3)

Ja lično smatram da je najtačnije da se „pomazanik” odnosi na Isusa iz Nazareta (up. Jn 1:41; 4:25), zbog:

1. najave večnog carstva u Dan 2 tokom četvrtog carstva
2. najave „sina čovečijeg” u Dan 7:13 kojem će pripasti večno carstvo
3. teme otkupljenja u Dan 9:24, gde se govori o kulminaciji u istoriji palog sveta
4. načina na koji Isus koristi Knjigu proroka Danila u NZ (up. Mt 24:15; Mk 13:14)

Moramo da priznamo da se ovaj termin retko koristi u SZ, verovatno samo u Dan 9:25. Takođe moramo da priznamo da se Isus ne uklapa u opšti opis Mesije iz SZ.

1. nije vođa u Izraelu
2. nije ga sveštenik zvanično pomazao
3. ne spasava samo Izrael
4. nije samo „sin čovečiji”, nego čak „Sin Božiji”

POSEBNA TEMA: OTAC

Stari zavet uvodi intimnu porodičnu metaforu Boga kao Oca (vidite POSEBNA TEMA: BOG KAO OTAC):

1. Izraelski narod je često opisan kao Gospodnji (YHWH) „sin” (up. Os 11:1; Mal 3:17)
2. Analogija Boga kao Oca upotrebljena je još u 5. Mojsijevoj (1:31)
3. U 5. Mojsijevoj 32, Izrael je „Božije dete”, a Bog je „njegov Otac”

4. Ova analogija je upotrebljena u Ps 103:13 i razvijena u Ps 68:5 (otac siročadi)
5. Česta je u Prorocima (up. Is 1:2; 63:8; Izrael kao sin, Bog kao otac, 63:16; 64:8; Jer 3:4,19; 31:9).

Isus je koristio aramejski jezik, što znači da je često za reč „Otac” upotrebljena grčka reč „Pater“, koja odražava aramejsku reč „Abba” (up. Mk 14:36). Ovaj blizak naziv, „tata“, pokazuje Isusov intiman odnos sa Ocem; On to otkriva svojim sledbenicima, što i nas podstiče da budemo intimni sa Ocem. Termin „Otac” je retko korišten u Starom zavetu za Gospoda (YHWH), ali ga Isus koristi često i u raznim situacijama. Ovo je značajan dokaz novog odnosa vernika prema Bogu kroz Hrista (up. Mt 6:9).

▣ **„koji je Isusa vaskrsnuo iz mrtvih”** Pavle naglašava da je Bog Otac vaskrsnuo Isusa iz mrtvih. I Otac i Sin su njemu dali jevanđelje. Moguće je da Pavle ovim kaže da je Njega pozvao Vaskrsli Gospod, dok je Dvanaestoricu iz Jerusalima Gospod pozvao dok je još uvek bio čovek, iako je moguće i da je ovo naknadno tumačenje koje prvobitni autor nije imao na umu.

U većini poglavlja, Bog Otac je taj koji vraća Isusa iz mrtvih i time daje božansku potvrdu Njegovoj službi (up. 2. Kor 4:14; Dap 2:24; 3:15; 10:40; Rim 6:4; 1. Pt 1:21). U Rim 8:17 Isusa iz mrtvih vraća Bog Duh. Međutim, u Jn 10:17-18, Bog Sin izjavljuje da je sam položio svoj život i ponovo ga primio. Ovo pokazuje fluidnost između delovanja ličnosti Trojstva.

POSEBNA TEMA: VASKRSENJE

Vraćanje iz mrtvih ima tri značenja u Bibliji.

- A. Oni koji nisu umrli, ali su otišli kod Boga (tj. Enoh, up. 1. Mojs 5:24; Ilija, up. 2. Car 2:11), za njih se kaže da su „uzeti” ili „vazneti”.
- B. Neki su po Božijoj moći vraćeni sa praga smrti i fizički isceljeni. To se zove „vraćanje u život”. Oni će kasnije umreti.
- C. Dogodilo se samo jedno vaskrsenje (tj. Isus). On je umro, ali je vaskrsao iz mrtvih (tj. iz Hada) i dato mu je novo telo, spremno za večan život sa Bogom. On je prvina od onih što su umrli (up. 1. Kor 15:20,23; „prvi koji je ustao iz mrtvih”, up. Kol 1:15,17). Zbog Njega će vernici vaskrsnuti u vreme Drugog dolaska (up. Ps 49:15; 73:24; Is 26:19; Dan 12:2; Mt 22:31-32; Mk 12:26-27; Jn 5:25,28-29; 6:39-40,44,54; Rim 8:11; 1. Kor 15; 1. Sol 4:13-18; 1. Jn 3:2).

Dokazi vaskrsenja

- A. Pedeset (50) dana kasnije, na dan Pedesetnice, vaskrsenje je postalo suština Petrove propovedi (up. Dap 2). Hiljade ljudi iz oblasti u kojoj se to dogodilo je poverovalo!
- B. Životi učenika su se radikalno promenili, od obeshrabrenja (nisu očekivali vaskrsenje) ka smelosti, čak i mučeništvu.
- C. Pavle nabraja mnoge svedoke u 1. Kor 15:5-8, među kojima je i on sam (up. Dap 9).

Značaj vaskrsenja

- A. Dokazuje da je Isus ono što je tvrdio da jeste (up. Mt 12:38-40, najava i smrti i vaskrsenja)
- B. Bog je odobrio Isusov život, učenje i zamensku smrt! (up. Rim 4:25)
- C. Pokazuje obećanje dato svim hrišćanima (tj. vaskrsela tela, up. 1. Kor 15)

Isusove tvrdnje da će se vratiti iz mrtvih

- A. Mt 12:38-40; 16:21; 17:9,22, 23; 20:18-19; 26:32; 27:63
- B. Mk 8:31; 9:1-10,31; 14:28,58
- C. Lk 9:22-27
- D. Jn 2:19-22; 12:34; poglavlja 14-16

I Petar i Pavle potvrđuju da se Ps 16 odnosi na Isusa, Mesiju

- A. Petar u Dap 2:24-32
- B. Pavle u Dap 13:32-37

Korisni tekstovi za dalje proučavanje

- A. *Dokaz koji zahteva presudu (Evidence That Demands a Verdict)*, Džoš Makdauel (Josh McDowell)
- B. *Ko je pomerio kamen? (Who Moved the Stone?)*, Frenk Morison (Frank Morrison)
- C. *Zondervanova ilustrovana biblijska enciklopedija (Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia)*, „Vaskrsenje”, „Vaskrsenje Isusa Hrista”.

1:2 „i sva braća koja su sa mnom” Savremenim proučavaocima Biblije odmaže to što Pavle nije imenovao svoje saputnike, što bi pokazalo koja od dve teorije o primaocima ovog pisma je tačna. Severna teorija je fokusirana na etničku Galatiju, a Južna na rimsku administrativnu provinciju Galatiju. Pavle ne spominje da li je sa njim Varnava (prvo putovanje) ili su sa njim Timotij i Sila (drugo putovanje). Ime „Varnava” spominje se tri puta u Galatima što ukazuje na prvo putovanje i ranije vreme.

Pavle često koristi reč „braćo” u ovom pismu (up. Gal 3:15; 4:12; 5:11; 6:18), moguće zbog toga što je njegova poruka ovim crkvama tako oštra, stroga, čak ih i napada. Pavle često uvodi novu temu tako što počinje sa „braćo“.

▣ **„crkvama u Galatiji”** Nepoznata je tačna lokacija ovih crkava. Neki smatraju da je u pitanju Severna Galatija (up. 1. Pt 1:1), te da je vreme pisanja ove poslanice sredina pedesetih godina nove ere. Stihovi Dap 26:6 i 18:23 se tumače kao dokaz da je Pavle propovedao u ovoj oblasti. Drugi smatraju da je Galatija rimska provincija Galatija, koja je obuhvatala znatno veću površinu i o kojoj se govori u Delima 13 i 14, te bi se stoga ovo odnosilo na prvo misionarsko putovanje Pavla i Varnave. U tom slučaju bi datum bio kraj četrdesetih godina nove ere, neposredno pre Jerusalimskog sabora iz Dela 15, ali ne u isto vreme.

POSEBNA TEMA: CRKVA (EKKLĒSIA)

Ovaj grčki termin, *ekklēsia*, sačinjen je od dve reči „iz” i „pozvan”. Ova reč ima sekularnu upotrebu (pozivanje građana na skup, up. Dap 19:32,39,41) i religijsku, zato što Septuaginta koristi ovaj termin za izraelsku „kongregaciju” (*Qahal*, BDB 874, KB 1078, up. 4. Mojs 16:3; 20:4; 5. Mojs 31:30). Rana crkva je sebe videla kao nastavak starozavetnog Božijeg naroda. Oni su bili novi Izrael (up. Rim 2:28-29; Gal 3:29; 6:16; 1. Pt 2:5,9; Otk 1:6), ispunjenje Božije globalne misije (up. 1. Mojs 3:15; 12:3; 2. Mojs 19:5-6; Mt 28:18-20; Lk 24:47; Dap 1:8; vidite POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEĆAN PLAN OTKUPLJENJA). Ovaj termin je upotrebljen sa nekoliko značenja u Jevanđeljima i Delima.

1. sekularno gradsko okupljanje, Dap 19:32,39,41
2. Božiji ljudi u Hristu, Mt 16:18 i Efescima
3. lokalna kongregacija Hristovih vernika, Mt 18:17; Dap 5:11 (crkva u Jerusalimu, u ovim stihovima); Dap 13:1; Rim 16:5; 1. Kor 16:19; Kol 4:15; Flm stih 2
4. izraelski narod u celini, Dap 7:38, u Stefanovoj propovedi
5. Božiji ljudi u toj oblasti, Dap 8:3; Gal 1:2 (Juda ili Palestina)

Crkva su okupljeni ljudi, a ne građevina. Stotinama godina nisu postojale crkvene građevine. U Jakovljevoj poslanici (jednoj od najstarijih hrišćanskih knjiga) za crkvu se koristi termin „*synagōgē*” (skup). Ovaj termin za crkvu upotrebljen je samo u Jakovljevoj poslanici. (up. Jak 2:2; 5:14).

1:3 „Blagodati vam i mir” Uobičajena reč za pozdrav u pismima na grčkom bila je *charein*. Pavle to, kao i inače, menja u sličan hrišćanski termin *charis* ili milost. Mnogi smatraju da je Pavle spojio grčki pozdrav „milost” i hebrejski pozdrav „mir” [*shalom*]. Iako je ovo privlačna teorija, moguće je da ona dodaje nepostojeće značenje ovom uvodnom izrazu karakterističnom za Pavla. Teološki je zanimljivo primetiti da samo milost prethodi miru.

▣ **„Gospoda”** Grčki termin *kurios* sličan je po značenju sa hebrejskim terminom *adon*. Oba su se

koristila sa značenjem „gospodin”, „gospodar”, „vlasnik”, „muž” ili „gospod” (up. 1. Mojs 24:9; 2. Mojs 21:4; 2. Sam 2:7; i Mt 6:24; Jn 4:11; 9:36). Međutim, vremenom je počeo da se koristi i za Isusa kao Božijeg Poslanika, Mesiju (up. Jn 9:38).

Starozavetna upotreba ovog termina proističe iz kasnijeg straha Jevreja da izgovaraju Božije savezno ime, Jahve (YHWH), hebrejski glagol „biti” (up. 2. Mojs 3:14). Plašili su se da ne prekrše jednu od deset zapovesti: „Ne spominji ime Gospoda svog Boga na nedostojan način.” Stoga su oni verovali da će time što ga ne izgovaraju izbeći da ga koriste na nedostojan način. Zbog toga su počeli da koriste reč *adon* [Gospod] koja je imala značenje slično grčkoj reči *kurios* [Gospod]. Novozavetni autori koriste ovaj termin da označe Hristovu punu božansku prirodu. Izraz „Isus je Gospod“ bio je javna objava vere i rečenica koja je izgovarana prilikom krštenja u ranoj crkvi (up. Rim 10:9-14).

GOSPOD (YHWH)

1. Ovo je ime koje govori o božanstvu kao o Bogu koji sklapa savez; Bogu kao spasitelju, otkupitelju! Ljudi krše saveze, ali Bog je odan svojoj reči, obećanju, savezu (up. Ps 103).

Ovo ime se prvi put spominje, zajedno sa *Elohim*, u 1. Mojs 2:4. U 1. Mojs 1-2 ne postoje dva izveštaja o postanku, nego dva različita naglaska: (1) Bog kao stvoritelj univerzuma (fizičkog) i (2) Bog kao stvoritelj čovečanstva. 1. Mojs 2:4 počinje sa posebnim otkrivenjem o privilegovanom položaju i svrsi čovečanstva, kao i o problemu greha i pobune koji je povezan sa ovim jedinstvenim položajem.

2. U 1. Mojs 4:26 je rečeno „*ljudi* počeše da se klanjaju Gospodu” (YHWH). Međutim, 2. Mojs 6:3 ukazuje na to da su rani starozavetni narodi (Patrijarsi i njihove porodice) poznavali Boga samo po imenu *El-Shaddai* (*Svemoćni*). Ime Jahve objašnjeno je samo jednom, u 2. Mojs 3:13-16 (posebno 2. Mojs 3:14). Međutim, Mojsijevi tekstovi često tumače reči kroz poznate igre rečima, ne po njihovoj etimologiji (up. 1. Mojs 17:5; 27:36; 29:13-35). Postoji nekoliko teorija o značenju ovog imena (preuzeto iz IDB (Biblijski rečnik za tumače), vol. 2, str. 409-11).

- a. reč arapskog porekla, „pokazati goruću ljubav”
- b. reč arapskog porekla „duvati” (YHWH kao Bog oluje)
- c. reč ugaritskog (hananskog) porekla „govoriti”
- d. po feničanskom natpisu, UZROČNI PARTICIP sa značenjem „Onaj ko održava” ili „Onaj ko uspostavlja”
- e. hebrejski oblik *Qal* „Onaj koji jeste” ili „Onaj koji je prisutan” (u smislu budućnosti „Onaj koji će biti”)
- f. hebrejski oblik *Hiphil* „Onaj koji prouzrokuje”
- g. reč hebrejskog porekla „živeti” (npr. 1. Mojs 3:20), sa značenjem „Onaj koji je uvek živ, jedini živ”
- h. iz konteksta 2. Mojs 3:13-16 igra reči sa oblikom IMPERFEKTA upotrebljenim sa značenjem PERFEKTA „Nastaviću biti ono što sam bio” ili „Nastaviću biti ono što oduvek jesam” (up. Dž. Voš Vots (J. Wash Watts), *Analiza sintakse u Starom Zavetu (A Survey of Syntax in the Old Testament)*, p. 67)

Puno ime Jahve (YHWH) često se koristi kao skraćunica ili moguće u svom originalnom obliku.

- (1) *Yah* (npr. Haleluja: *Hallelu – yah*)
- (2) *Yahu* (imena, npr. Isaija: *Isaiah*)
- (3) *Yo* (imena, npr. *Joil*)

3. Kao i *El*, često se YHWH kombinuje sa drugim pojmovima da naglasi određene osobine izraelskog saveznog Boga. Postoje brojne moguće kombinacije pojmova, a ovo su neke od njih:

- a. YHWH – *Yireh* (Gospod će se postarati), 1. Mojs 22:14
- b. YHWH – *Rophekha* (Gospod je vaš lekar), 2. Mojs 15:26
- c. YHWH – *Nissi* (Gospod je moja zastava), 2. Mojs 17:15
- d. YHWH – *Meqaddishkem* (Gospod, Onaj koji vas posvećuje), 2. Mojs 31:13
- e. YHWH – *Shalom* (Gospod je mir), Sud 6:24
- f. YHWH – *Sabbaoth* (Gospod nad vojskama), 1 Sam 1:3,11; 4:4; 15:2; često u Prorocima)

- g. *YHWH – Ro'I* (Gospod je moj Pastir), Ps 23:1
- h. *YHWH – Sidqenu* (Gospod je naša pravednost), Jer 23:6
- i. *YHWH – Shammah* (Gospod je tu), Jez 48:35

1:4 Ovaj niz izraza pokazuje tri osnovna aspekta Pavlove jevanđeoske poruke. Pavle proširuje uvod da bi pokazao značaj ličnosti i dela Isusa iz Nazareta. Ta tri aspekta su:

1. Njegova zamenska smrt zbog nas (up. Rim 4:25; 5:6,8; 1. Kor 15:3; 2. Kor 5:14,21)
2. On je započeo novo mesijansko doba – ovo je glagolski oblik u aoristu srednjem, sa značenjem: „On, sam, jednom zauvek, iščupao nas je“ iz sadašnjeg zlog sveta
3. Njegova misija bila je u skladu sa Božijim večnim planom otkupljenja. On je došao da bi umro (up. 1. Mojs 3:15; Is 53:4,10; Mk 10:45; Jn 3:16; Dap 2:22-23; 4:27-28; 2. Kor 5:21; 2. Tim 1:9; 1. Pt 1:20 i Otk 13:8). Vidite POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEČAN PLAN OTKUPLJENJA kod Gal 1:7.

Reč „zao” je stavljena na posebno mesto što ističe ideju da je ovo „zlo, bezbožno doba“ (up. Jn 12:31; 2. Kor 4:4; Ef 2:2-7). Koncept dva jevrejska doba – sadašnjeg zlog doba i budućeg doba, koje će započeti Božiji Mesija – vidimo u Mt 12:32; 13:39; 28:20 i drugim poglavljima u NZ. Iako je Isus započeo Novo doba, ono još uvek nije u potpunosti ostvareno.

▣ **„On je dao sebe za naše grehe”** Reč „dao” je metafora koja opisuje Božiju besplatnu milost prema grešnom čovečanstvu, na Njegovu inicijativu.

1. Isus je dao sebe, up. Mt 20:28; Lk 22:19; Gal 1:4; 1. Tim 2:6
2. Bog je dao svog Sina da bi svet bio spasen, up. Jn 3:16; 1. Jn 4:10
3. Isus je Božiji dar, up. Jn 4:10; Rim 5:15; 2. Kor 9:15
4. opravdanje milošću po veri u Hrista je Božiji dar, up. Rim 3:24; Ef 2:8

SSP, DS, EC   **da nas izbavi**
NSP   **da bi nas izbavio**
DK   **da izbavi nas**

Ovo je konjunktiv aorista srednji. U Dap 7:10,34 upotrebljen je za Izlazak. Isus je novi Mojsije/novi Izlazak! U kontekstu Galatima, to znači da Hristova smrt vernicima daruje oproštaj grehova (up. Isaija 53), dostupan svim ljudima. Božija volja je da grešno čovečanstvo bude spaseno (up. Jn 3:16; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9).

▣ **„od sadašnjeg zlog sveta”** Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: OVO DOBA I BUDUĆE DOBA

Za starozavetne proroke je budućnost bila nastavak sadašnjosti. U budućnosti su očekivali obnovu geografskog Izraela. Međutim, čak i oni su je videli kao novo doba (up. Is 65:17; 66:22). Dok su Avramovi potomci (čak i nakon izgnanstva) nastavili da svesno odbacuju Gospoda (YHWH), razvila se nova paradigma u jevrejskoj međuzavetnoj apokaliptičnoj literaturi (tj. I Enohova, IV Jezdrina, II Varuhova). Ovi tekstovi razlikuju dva doba: sadašnje zlo doba u kojem dominira Sotona i buduće doba pravednosti u kojem će dominirati Duh i koje će započeti Mesija (često predstavljen kao ratnik).

Jasno je da postoji razvoj u ovoj oblasti teologije (eshatologije). Teolozi ovo zovu „progresivno otkrivenje“. Novi zavet potvrđuje ovu novu kosmičku stvarnost dva doba (tj. privremeni dualizam).

Isus	Pavle	Jevrejima (Pavle)
Mt 12:32; 13:22,39	Rim 12:2	Jev 1:2; 6:5; 11:3

Mk 10:30   1. Kor 1:20;
2:6,8; 3:18

Lk 16:8; 18:30;
20:34-35   2. Kor. 4:4

Gal 1:4

Ef 1:21;

2:2,7; 6:12

1. Tim 6:17

2. Tim 4:10

Titu 2:12

Ova dva jevrejska doba se u novozavetnoj teologiji preklapaju zbog neočekivanih i previđenih predskazanja o dva dolaska Mesije. Isusova inkarnacija ispunila je veći deo starozavetnih proroštava o dolasku novog doba (Dan 2:44-45). Međutim, Stari zavet je najavio i da će On doći kao Sudija i kao Osvajač, a ipak je prvo došao kao Sluga koji strada (up. Is 53; Zah 12:10), ponizan i blag (up. Zah 9:9). On će se vratiti u moći, kao što je Stari zavet predskazao (up. Otk 19). Ovo dvodelno ispunjenje znači da je Carstvo prisutno (započeto), ali i buduće (nije u potpunosti ostvareno). Ovo je novozavetna tenzija – već, ali ne još!

▣ „po volji našeg Boga i Oca” Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: BOŽIJA VOLJA (*THELĒMA*)

Božija „volja” uključuje nekoliko kategorija.

JEVANĐELJE PO JOVANU

- Isus je došao da izvrši Božiju volju (up. Jn 4:34; 5:30; 6:38)
- da u poslednji dan vaskrsnu svi koje je Otac dao Sinu (up. Jn 6:39)
- da svi veruju u Sina (up. Jn 6:29,40)
- ispunjene molitve o vršenju Božije volje (up. Jn 9:31 i 1. Jn 5:14)

SINOPTIČKA JEVANĐELJA

- najvažnije je vršiti Božiju volju (up. Mt 7:21)
- ko čini Božiju volju, on je Isusov brat i sestra (up. Mt 12:50; Mk 3:35)
- Bog ne želi nikog da izgubi (up. Mt 18:14; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9)
- Golgota je bila volja Oca za Isusa (up. Mt 26:42; Lk 22:42)

PAVLOVA PISMA

- zrelost i služba svih vernika (up. Rim 12:1-2)
- oslobođenje vernika od zlog doba (up. Gal 1:4)
- Božiji plan otkupljenja je Njegova volja (up. Ef 1:5,9,11)
- ispunjenost vernika Duhom i život sa Duhom (up. Ef 5:17-18)
- ispunjenost vernika Božijim znanjem (up. Kol 1:9)
- usavršeni i upotpunjeni vernici (up. Kol 4:12)
- posvećeni vernici (up. 1. Sol 4:3)
- vernici koji se za sve zahvaljuju (up. 1. Sol 5:18)

PETROVA PISMA

- vernici koji postupaju ispravno (tj. potčinjavaju se građanskim vlasima), te tako učutkuju nerazumne ljude i stvaraju priliku za evangelizaciju (up. 1. Pt 2:15)

- stradanje vernika (up. 1. Pt 3:17; 4:19)
- vernici koji ne žive samoživim životima (up. 1. Pt 4:2)

JOVANOVA PISMA

- vernici ostaju zauvek (up. 1. Jn 2:17)
- ključ za odgovor na molitve vernika (up. 1. Jn 5:14)

1:5 „kome neka je slava u svu večnost” Tipična za Pavla, ova doksologija prekida kontekst zbog Božije veličanstvenosti. Često je nejasno na šta se odnose zamenice u Pavlovim tekstovima. Najčešće, u tim slučajevima, zamenica u muškom rodu jednine odnosi se na Boga Oca.

▣ **„slava”** U SZ je najčešća hebrejska reč za „slavu” (*kabod*, BDB 217) prvobitno bila trgovački termin (koji se odnosio na upotrebu para tegova) sa značenjem „biti težak”. Ono što je teško bilo je vredno i imalo je vrednost samo po sebi. Često je ideja svetlosti (*šekina*, oblak slave u vreme lutanja po divljini) dodavana ovoj reči da bi se izrazila Božija veličanstvenost. Samo On je vredan i zaslužuje počast. Palo čovečanstvo ne može ni da pogleda Njegovu svetlost. Boga možemo zaista da upoznamo samo preko Hrista (up. Jer 1:14; Mt 17:2; Jev 1:3; Jak 2:1).

POSEBNA TEMA: SLAVA (*DOXA*)

Teško je odrediti značenje ovog biblijskog koncepta. LXX koristi reč *doxa* za prevod više od dvadeset hebrejskih reči. Koristi se na brojnim mestima u NZ, sa različitim značenjima. Odnosi se na Boga, Isusa, ljude i Mesijansko carstvo.

Najčešći starozavetni termin za slavu (*kabod*, BDB 458, KB 455-458) prvobitno se koristio u trgovini za tegove („biti težak”, KB 455). Tako su „teške” stvari i pojave bile ujedno i vredne ili dragocene. Takođe, slici Božije slave se redovno dodavala i slika svetlosti, jasnoće (up. 2. Mojs 19:16-18; 24:17; Is 60:1-2). Samo Bog je vredan slave i divljenja (up. Ps 24:7-10; 66:2; 79:9). Toliko je slavan da ga buntovno čovečanstvo ne može gledati, te se On skriva iza oblaka, ruke ili dima (up. 2. Mojs 16:7,10; 33:17-23; Is 6:5). I taj isti Gospod se može sresti samo kroz Hrista (up. Jn 1:18; 6:46; 12:45; 14:8-11; Kol 1:15; 1. Tim 6:16; Jev 1:3; 1. Jn 4:12).

Za detaljniju analizu reči *kabod*, vidite POSEBNA TEMA: SLAVA (NZ). Slava vernika je u shvatanju jevanđelja i Božije slave, ne u njima samima (up. 1. Kor 1:29-31; Jer 9:23-24). Za detaljniju analizu vidite NIDOTTE, vol. 2, str. 577-587.

▣ **„u svu večnost”** Doslovno „u dobima doba”.

POSEBNA TEMA: DOVEKA (GRČKI IDIOM)

Moguće je da grčki idiomatski izraz „u svu večnost” (up. Lk 1:33; Rim 1:25; 11:36; 16:27; Gal 1:5; 1. Tim 1:17) odražava hebrejsku reč *'olam*. Vidite Robert B. Girdlestoun (Robert B. Girdlestone) *Sinonimi Starog zaveta (Synonyms of the Old Testament)*, str. 319-321 i POSEBNA TEMA: DOVEKA (*'OLAM*).

Drugi bliski izrazi su „zauvek“/„večno” (up. Mt 21:19; Mk 11:14; Lk 1:55; Jn 6:58; 8:35; 12:34; 13:8; 14:16; 2. Kor 9:9) i „u svu večnost” (up. Ef 3:21). Čini se da su svi ovi grčki idiomi za „doveka” sinonimi. Reč „doba” može biti u množini kao rabinska gramatička konstrukcija „množina veličanstva” ili može da se odnosi na koncept više „doba” – jevrejsko „zlo doba”, „buduće doba” ili „doba pravednosti” (vidite POSEBNA TEMA: OVO DOBA I BUDUĆE DOBA).

▣ **„Amin”** Ovo je oblik starozavetnog hebrejskog termina „vera” (*emeth*, up. Avak 2:4, vidite Posebnu temu kod Gal 3:6). Prvobitna etimologija bila je „biti čvrst ili stabilan”. Međutim, konotacija se promenila i počeo je da označava potvrdu nečega (up. 2. Kor 1:20). Metaforički se koristi za nekoga

ko je veran, odan, postojan, pouzdan (up. Robert B. Girdlstone (Robert B. Girdlestone) *Sinonimi Starog zaveta (Synonyms of the Old Testament)*, str. 102-106). Ovde ima ulogu najbližu doksologiji Boga Oca (up. Rim 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; Ef 3:21; Fil 4:20).

POSEBNA TEMA: AMIN

I. STARI ZAVET

- A. Termin „Amin” potiče od hebrejske reči sa značenjem
  1. „istina” (*emeth*, BDB 49)
  2. „istinitost” (*emun, emunah*, BDB 53)
  3. „vera” ili „vernost”
  4. „pouzdanje” (*dmn*, BDB 52)
- B. Izvorno je označavala stabilno fizičko stanje osobe. Njena suprotnost bi bila neko ko je nestabilan, nestalan (up. Ps 35:6; 40:2; 73:18; Jer 23:12) ili posrće (up. Ps 73:2). Od ovog doslovnog značenja razvilo se metaforičko šire značenje „odan”, „pouzdan”, „lojalan”, „siguran” (up. Avak 2:4).
- C. Posebna upotreba (vidite POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ)
  1. stub, 2. Car 18:16 (1. Tim 3:15)
  2. sigurnost, 2. Mojs 17:12
  3. postojanost, 2. Mojs 17:12
  4. stabilnost, Is 33:6
  5. istinito, 1. Car 10:6; 17:24; 22:16; Pri 12:22
  6. čvrst, 2. Dne 20:20; Is 7:9
  7. pouzdan (Tora), Ps 119:43,142,151,160
- D. Još dva hebrejska termina se koriste u SZ za aktivnu veru.
  1. *bathach* (BDB 105), pouzdanje
  2. *yra* (BDB 431), strah, poštovanje, slavljenje (up. 1. Mojs 22:12)
- E. Iz značenja „pouzdanje” ili „pouzdanost” razvila se liturgijska upotreba kojom se potvrđivalo da je nečija izjava istinita ili pouzdana (up. 4. Mojs 5:22; 5. Mojs 27:15-26; 1. Car 1:36; 1. Dne 16:36; Nem 5:13; 8:6; Ps 41:13; 72:19; 89:52; 106:48; Jer 11:5; 28:6).
- F. Teološka suština ovog pojma nije ljudska pouzdanost, nego Gospodnja (up. 2. Mojs 34:6; 5. Mojs 32:4; Ps 108:4; 115:1; 117:2; 138:2). Jedina nada palog čovečanstva je milostiva, verna, savezna vernost Gospoda i Njegovih obećanja. Od onih koji poznaju Gospoda očekuje se da budu nalik Njemu (up. Avak 2:4). Biblija je istorija i zapis o Božijoj obnovi svog lika (up. 1. Mojs 1:26-27) u čovečanstvu. Spasenje obnavlja sposobnost čovečanstva da bude u intimnom odnosu sa Bogom. Zato smo mi stvoreni.

II. NOVI ZAVET

- A. U NZ se reč „Amin” često upotrebljava kao zaključna liturgijska potvrda pouzdanosti neke izjave (up. 1. Kor 14:16; Otk 1:7; 5:14; 7:12).
- B. U NZ se ova reč često koristi na kraju molitve (up. Rim 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; Gal 1:5; 6:18; Ef 3:21; Fil 4:20; 2. Sol 3:18; 1. Tim 1:17; 6:16; 2. Tim 4:18).
- C. Samo Isus koristi ovu reč (po dva puta u Jovanu, ukupno 25 puta, tj. Jn 1:51; 3:3,5,11; itd.) kao uvod za značajne izjave (up. Lk 4:24; 12:37; 18:17,29; 21:32; 23:43).
- D. Upotrebljena je kao naziv za Isusa u Otk 3:14 (vidite i 2. Kor 1:20, moguće naziv za Gospoda iz Is 65:16).
- E. Koncept vernosti ili vere, pouzdanosti ili pouzdanja, izražen je grčkim terminom *pistos* ili *pistis*, koji se prevodi kao „pouzdanje”, „vera”, „poverenje” (vidite POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ).

⁶Čudim se da se tako brzo odvrćate od Onoga koji vas je pozvao Hristovom blagodaću i da slušate neku drugu dobru vest. ⁷Ali druga ne postoji. Postoje samo neki koji vas zbunjuju i žele da iskrive dobru vest o Hristu. ⁸Ali čak i kad bismo vam mi, ili kad bi vam anđeo s neba objavio drugačiju dobru vest od one koju smo vam već objavili, neka bude proklet. ⁹Ono što smo već rekli, to i sada ponavljam: Ko god vam objavi drugačiju dobru vest od one koju ste već prihvatili, neka bude proklet. ¹⁰Zaista, da li ja sada pokušavam da pridobijem ljude ili Boga? Ili nastojim da ugodim ljudima? Kad bih još uvek ugadao ljudima, ne bih bio Hristov sluga.

1:6 „Čudim se” Umesto zahvalnica – tako čestih u Pavlovim tekstovima – Pavle sa čuđenjem primećuje (ovaj glagol je u Pavlovim tekstovima upotrebljen samo ovde i u 2. Sol 1:10) da su Galate lažni učitelji prelako odvucli od čistog, jednostavnog, veličanstvenog jevanđelja opravdanja milošću po veri.

▣ **„tako brzo”** Moguća su dva značenja: (1) tako brzo nakon što su primili jevanđelje koje je Pavle propovedao, ili (2) tako brzo nakon što su lažni učitelji došli.

▣ **„odvrćate od Onoga”** Ovaj glagol je u sadašnjem vremenu, što ukazuje na to da su se Galati tada odvrćali. „Odvraćati” je bojni termin za pobunu. Primetite da je naglasak na ličnom elementu odvrćanja od samog Boga time što odbacuju Pavlovo jevanđelje. Ovo bi mogao biti verbal u prezentu pasivnom, ali širi kontekst (up. Gal 3:1 i dalje, i 5:7) ukazuje na srednji oblik. Ovo naglašava da iako su ih lažni učitelji podstakli na ovo odvrćanje, Galati su spremno pristali na to.

▣ **„koji vas je pozvao Hristovom blagodaću”** Reč „pozvati” uglavnom se koristi za delovanje Boga Oca (up. Rim 8:30; 9:24; 1. Kor 1:9). Ovo je značajno zbog razlike u tekstovima, dodate reči „Hristovom“. Nju ne sadrže papirusi P⁴⁶, F^{*} ili G, ali jeste deo papirusa P⁵¹ i unicialnih rukopisa Ɑ, A, B, K i F². Rukopis D sadrži reči „Isusa Hrista”. Moguće je da je ovo rano dodavanje da bi se pojasnilo da je Otac taj koji nas poziva kroz Hrista. Moramo da ponovimo: Bog uvek ima inicijativu u ljudskom spasenju (up. Jn 6:44,65; Rim 9; Ef 1:3-14). Vidite POSEBNA TEMA:

ODABIR/PREDESTINACIJA I POTREBA ZA RAVNOTEŽOM kod 1. Sol 1:4 i POSEBNA TEMA: POZVANI kod 2. Sol 1:11.

▣ **„neku drugu dobru vest”** „Drugi” [*heteros*] ponekad se koristi u smislu „drugi koji je druge vrste” (up. 2. Kor 11:4). U 7. stihu je upotrebljena reč *allos* (tj. „drugi koji je iste vrste”); može se prevesti kao „drugi iste vrste u nizu”. Međutim u koine grčkom su ovi termini postali sinonimi i nema potrebe da insistiramo na razlikama. Međutim, očigledno je da je Pavle u ovom kontekstu upotrebio oba termina radi kontrasta.

1:7

SSP	koje to, u stvari, i nije
NSP	Ali druga ne postoji
DK	Koje nije drugo
DS, EC	koje nije drugo

Ne postoje dva jevanđelja, iako je pravo jevanđelje često iskrivljeno. KJV prevod Gal 2:7 često se tumači kao da se odnosi na dva jevanđelja, jedno za Grke i jedno za Jevreje. Ovo je neprikladan i netačan zaključak, iako je moguće da su lažni učitelji to tvrdili.

SSP   **Ima samo nekih koji vas zbunjuju**

NSP   **Postoje samo neki koji vas zbunjuju**
DK   **samo što neki smetaju vas**
DS, EC   **samo ima nekih koji vas zbunjuju**

Reč „zbunjivati” odnosi se na namernu akciju kao što je vojna pobuna (tj. ovaj kontekst sadrži nekoliko vojnih termina). „Lažni učitelji” su u množini u Gal 5:12, ali moguće je da se ovo odnosi samo na jednog vođu lažnih učitelja pošto je jednina upotrebljena jednom u Gal 5:7 i dva puta u Gal 5:10. U Gal 5:12 za njih se kaže da su „agitatori”. Mnogi pretpostavljaju da su judaisti iz Poslanice Galatima ista grupa kao i obraćeni Fariseji ili sveštenici iz Dap 15:1,5,24. Naglašavaju da je neophodno da osoba postane Jevrej da bi mogla da postane hrišćanin. Judaističko naglašavanje jevrejskog Zakona možemo da vidimo u:

1. nužnosti obrezivanja (up. Gal 2:3-4; 5:1; 6:12-15)
2. poštovanju određenih dana (up. Gal 4:10)
3. moguće i insistiranje na pridržavanju zakona o hrani, implicirano u Pavlovom sukobu sa Petrom (up. Gal 2:11-14)

Moguće je da je ovo ista grupa lažnih učitelja koja se spominje u 2. Kor 11:26 i 1. Sol 2:14-16. Njihov problem nije bio to što su poricali Hristovo centralno mesto u spasenju, nego to što su zahtevali i poštovanje Mojsijevog zakona, mešajući milost i ljudska postignuća. Novi savez nije fokusiran na ljudska dostignuća (up. Jer 31:31-34; Jez 36:22-38).

I danas je nerešen teološki i praktičan problem odnosa između SZ i NZ. Ovo su neke opcije koje su se razvijale tokom godina.

1. zanemarivanje SZ
2. veličanje SZ
3. zadržavanje etike, ali ne izraelskih kultova
4. čitanje NZ kroz kategorije SZ
5. čitanje SZ kroz novu Isusovu poruku
6. tumačenje SZ kao obećanje, a NZ kao ispunjenje

Mučio sam se sa ovim pitanjem! Čini mi se sigurnim da je SZ otkrivenje (Mt 5:17-19; 2. Tim 3:15-16). Ne možemo da razumemo Bibliju bez 1. Mojsijeve. SZ sigurno otkriva Boga na veličanstvene načine, međutim, čini mi se da je judaizam zloupotrebio Mojsijev savez naglašavajući njegov ljudski aspekt! Biram da naglašavam božanski, univerzalni aspekt (tj. 1. Mojs 3:15; 12:3; 2. Mojs 19:5-6) uz obavezan ljudski savezan odgovor!

NZ univerzalizuje obećanja data Izraelu i time potpuno ispunjava Božiju prvobitnu nameru da otkupi palo čovečanstvo, stvoreno po Njegovom obličju i nalik Njemu (up. 1. Mojs 1:26-27)! Jedan Bog, jedan svet, jedan način da se obnovi zajedništvo (tj. Isaijina poruka)!

POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEČAN PLAN OTKUPLJENJA

Ovde moram da vam priznam da nisam potpuno objektivan po ovom pitanju. Moja sistematska teologija nije kalvinizam ili dispencionalizam, nego evangelizam Velikog poslanja (up. Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Dap 1:8). Verujem da Bog ima večan plan otkupljenja za sve ljude (npr. 1. Mojs 3:15; 12:3; 2. Mojs 19:5-6; Jer 31:31-34; Ez 18; 36:22-39; Dap 2:23; 3:18; 4:28; 13:29; Rim 3:9-18,19-20,21-31), za sve stvorene po Njegovom obličju i nalik Njemu (up. 1. Mojs 1:26-27). Savezi su ujedinjeni u Hristu (up. Gal 3:28-29; Kol 3:11). Isus je Božija tajna, skrivena, ali sada obznanjena (up. Ef 2:11-3:13)! Novozavetno jevanđelje je suština Pisma, a ne Izrael.

Ovo predubeđenje utiče na moje tumačenje Pisma. Sve tekstove čitam u odnosu na njega. Sigurno sam subjektivan (kao i svi tumači!), ali ova pretpostavka je zasnovana na informacijama iz Pisma.

Suština 1. Mojs 1-2 je to da Gospod stvara mesto na kojem će On i Njegova najvažnija tvorevina, čovečanstvo, živeti u zajedništvu (up. 1. Mojs 1:26,27; 3:8). Fizička tvorevina je pozornica za ovaj međupersonalni božanski plan.

1. Sv. Augustin je ovo opisao kao prazninu u obliku Boga koja postoji u svakoj osobi i koju samo sam Bog može ispuniti.

2. C. S. Luis (C. S. Lewis) je rekao da je ova planeta „dirnuta planeta”, (tj. nju je Bog pripremio za ljude).

SZ često ukazuje na ovaj Božiji plan.

1. 1. Mojs 3:15 je prvo obećanje da Gospod neće ostaviti čovečanstvo u užasnoj zbrci greha i pobune. Ne odnosi se na Izrael, zato što Izraela, ili saveznog naroda, nema sve do poziva Avramu u 1. Mojs 12.
2. 1. Mojs 12:1-3 je prvi Gospodnji poziv i otkrivenje Avramu o budućem saveznom narodu, Izraelu. Ali čak i u tom prvom pozivu, Bog je mislio na ceo svet. Vidite 3. stih!
3. U 2. Mojs 20 (5. Mojs 5) Gospod daje Mojsiju zakon po kojem odabran narod treba da živi. Primitite da u 2. Mojs 19:5-6 Gospod otkriva Mojsiju svoj jedinstven odnos sa Izraelom. Ali takođe, da su oni, kao i Avram, odabrani da blagoslove ceo svet (up. 2. Mojs 19:5, „jer je sva zemlja moja”). Uloga Izraela je bila da bude mehanizam kroz koji će svi narodi upoznati Gospoda i prići mu. Tragedija je to što oni u tome nisu uspeli (up. Ez 36:27-38).
4. U Psalmima – 22:27-28; 66:4; 86:9 (Otk 15:4)
5. Kroz proroke Gospod nastavlja da otkriva svoj univerzalni plan otkupljenja.
  - a. Is – 2:2-4; 12:4-5; 25:6-9; 42:6,10-12; 45:22; 49:5-6; 51:4-5; 56:6-8; 60:1-3; 66:18,23
  - b. Jer – 3:27; 4:2; 12:15-16; 16:19
  - c. Mih 4:1-3
  - d. Mal 1:11

Ovaj univerzalni fokus je sproveden ulaskom u „novi savez” (up. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) u čijem središtu je Božija milost, a ne dela palih ljudi. Tu je „novo srce”, „novi um” i „novi duh”. Pokornost je suštinski važna, ali ona je unutrašnja, ne tiče se samo večnog zakona (up. Rim 3:21-31).

NZ jasno potvrđuje univerzalni plan otkupljenja na nekoliko načina.

1. Veliko poslanje – Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Dap 1:8
2. Božiji večan plan (tj. predodređenje) – Lk 22:22; Dap 2:23; 3:18; 4:28; 13:29
3. Bog želi da svi ljudi budu spaseni – Jn 3:16; 4:42; Dap 10:34-35; 1. Tim 2:4-6; Titu 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Jn 2:2; 4:14
4. Hrist ujedinjuje SZ i NZ – Gal 3:28-29; Ef 2:11-3:13; Kol 3:11. U Hristu su srušene sve ljudske prepreke i razlike. Isus je „Božija tajna”, skrivena, ali sada obznanjena (Ef 2:11-3:13).

Isus je u središtu NZ, a ne Izrael. Suština je jevanđelje, a ne nacionalnost ili geografsko područje. Izrael je bio prvo otkrivenje, ali je Isus konačno otkrivenje (up. Mt 5:17-48).

Nadam se da ćete pročitati moj tekst POSEBNA TEMA: ZAŠTO STAROZAVETNA SAVEZNA OBEĆANJA DELUJU TOLIKO RAZLIČITA OD NOVOZAVETNIH SAVEZNIH OBEĆANJA.

Možete ga pronaći na: www.freebiblecommentary.org.

SSP   **koji hoće da iskrive Hristovo jevanđelje**
NSP   **žele da iskrive dobru vest o Hristu**
DK   **hoće da izvrnu jevanđelje Hristovo**
DS   **hoće da izvrnu jevanđelje o Hristu**
EC   **žele da izvrnu jevanđelje o Hristu**

„Da iskrive” je infinitiv aorista sa značenjem „preokrenuti“. Moguće je da je ovo još jedan vojni termin. Iako je moralnost značajan elemenat jevanđelja, ona uvek sledi spasenje. Ne prethodi mu kao što su judaisti tvrdili (up. Ef 2:8-9 & 10). Pavlovo jevanđelje je Hrist, a zatim hristolikost; njihovo jevanđelje je pravednost dela (Mojsijev zakon), a zatim Božija pravednost u Hristu.

1:8 „Ali čak i kad” Ovo je kondicionalna rečenica trećeg tipa sa konjunktivom aorista srednjim, koja ukazuje na hipotetičku situaciju (up. 2. Kor 11:3-4). Pavle tvrdi da čak kad bi on sam propovedao neko

drugo jevanđelje, ili kada bi to radio anđeo sa neba, i oni bi zaslužili osudu i odvajanje od Boga.

SSP   neka je proklet
NSP, EC   neka bude proklet
DK, DS   proklet da bude

Moguće je da reč „proklet” (*anathema*, up. Mt 18:7; Rim 9:3; 1. Kor 12:3; 16:22) odražava hebrejski reč *herem* koja se koristila da označi da je nešto posvećeno Bogu. Reč *herem* je vremenom dobila negativnu konotaciju zato što je opisivala kako je Jerihon posvećen Bogu da bi bio uništen (up. IsNav 6-7). Božija kletva prirodno sledi kršenje saveza od strane Njegovih ljudi (up. 5. Mojs 27:11-26). Međutim, Pavle upotrebljava upravo ovaj termin da bi pokazao koliko je ozbiljno jevanđelje lažnih učitelja, jer ih ono osuđuje na Božiji gnev.

Po sintaksi, stihovi Gal 1:8 i 9 su paralelni. Međutim, kondicionalna rečenica trećeg tipa iz Gal 1:8 pokazuje potencijalnu radnju (tj. hipotetičnu), dok kondicionalna rečenica prvog tipa iz Gal 1:9 pokazuje aktuelnu pretpostavljenu radnju (tj. propovedanje lažnih učitelja).

POSEBNA TEMA: KLETVA (ANATHEMA)

I. Stari zavet

Stari zavet koristi nekoliko hebrejskih reči za „kletvu”. *Herem* (BDB 356, KB 353) se koristila za nešto što je predano Bogu (up. LXX ovo prevodi sa rečju *anathema*, BAGD 54, 3. Mojs 27:28). Najčešće podrazumeva uništenje te stvari zato što je previše sveta da bi je ljudi koristili (up. 5. Mojs 7:26; Os 6:17-18; 17:12). Ovaj termin je upotrebljen u konceptu „svetog rata”. Bog je rekao Isusu Navinu da uništi Hanance. Jerihon je bio prva prilika, „prvi plod“ ovog svetog uništavanja/čišćenja.

II. Novi zavet

U Novom zavetu su reč *anathema* i njeni oblici korišteni sa više značenja:

- A. dar ili ponuda Bogu (up. Lk 21:5)
- B. zakletva do smrti (up. Dap 23:14)
- C. proklinjanje ili psovanje (up. Mk 14:71)
- D. kletva povezana sa Isusom (up. 1. Kor 12:3)
- E. prepuštanje nekoga ili nečega Božijoj osudi i uništenju (up. Rim 9:3; 1. Kor 16:22; Gal 1:8-9)

Navedena stavka D veoma je kontroverzna. Navešću svoju belešku iz 1. Kor 12:3:

„Isus je proklet” je iznenađujuća izjava. Zašto bi bilo ko (osim tradicionalnih Jevreja) ko tvrdi da govori u Božije ime, rekao ovo? Sam termin (tj. *anathema*) korišten je u SZ (tj. hebrejska reč, *herem*). Povezan je sa konceptom svetog rata, po kojem je grad posvećen Bogu, te je stoga postao svet. To je značilo da je sve u njemu što je disalo, bilo čovek ili životinja, moralo da umre (up. Os 6:17; 7:12).

Teorije o upotrebi ovog termina u Korintu su:

1. Da je to jevrejsko okruženje, te se ovo odnosi na zakletve iz sinagoge (up. Dap 26:11, tj. kasnije su rabinske kletve korištene da bi se hrišćani izbacili iz sinagoge). Da bi neko ostao član morao je da odbaci ili prokune Isusa iz Nazareta.
2. Da je to rimsko okruženje, te su slavili cezara i samo za njega se mogla koristiti reč „gospod”.
3. Da je to pagansko okruženje, te su ljudi proklinjani korišćenjem Božijeg imena. U tom slučaju bi se ovo moglo prevesti kao „Neka Isus prokune_____” (up. 1. Kor 16:22).
4. Da je neko povezao ovaj izraz sa teološkim konceptom po kojem je Isus podneo starozavetnu kletvu umesto nas (up. 5. Mojs 21:23; Gal 3:13).

5. Nedavna korinška istraživanja (up. belešku #1 str. 164 u knjizi Brusa Vintera (Bruce Winter) *Nakon što je Pavle napustio Korint (After Paul Left Corinth)*) otkrila su tablice sa kletvama u drevnom akropolju u Korintu. Proučavaoci Biblije su pretpostavili da je ovoj rečenici potrebno dodati povezujući glagol „biti“ – „Isus je proklet“, ali ovaj arheološki dokaz jasno pokazuje da ove rimske prvovekovne kletve iz Korinta ne sadrže glagol (kao i neke kletve iz LXX u 5. Mojs 22:15-20), kao i 1. Kor 12:3. Postoje i drugi arheološki dokazi da su hrišćani u prvovekovnom rimskom Korintu koristili kletve tokom procesa sahranjivanja (tj. u vizantijskom periodu, pronađene su na hrišćanskim grobovima (Dž. H. Kent (J. H. Kent), *Natpisi (The Inscriptions)*, 1926-50. *Princeton: američka škola klasičnih studija (Princeton: American School of Classical Studies)*, 1966, vol. 8:3, no. 644).

Neki delovi korinške crkve koristili su paganske kletve u Isusovo ime protiv drugih članova crkve. Ne samo da je ovaj metod bio problem, nego i mržnja koja ih je podsticala. Ovo je još jedan primer napetosti unutar ove crkve. Pavle želi da oni osnaže crkvu, da izgrade crkvu; oni žele da prokunu deo crkve!

1:9 „Ono što smo već rekli” Ovo je indikativ perfekta aktivni u množini, koji se odnosi na ranije učenje i propovedi Pavlovog misionarskog tima.

▣ **„drugačiju dobru vest od one koju ste već prihvatili”** Glagol „prihvatiti” (*paralambanō*, indikativ aorista aktivni) jeste tehnički termin u rabinskim tekstovima za prenošenje „usmene tradicije“, što ukazuje na to da je Pavle prenosio tradiciju jevanđelja (up. Gal 1:12; 1. Kor 11:23; 15:3; Fil 4:9; 1. Sol 2:13; 4:1; 2. Sol 3:6)), ali ovaj kontekst naglašava da on tu tradiciju nije primio od drugih ljudi (up. Gal 1:12).

Da bi postao hrišćanin, svako mora da prihvati jevanđelje (up. Jn 1:12) ili drugačije rečeno, da poveruje u njega (up. Jn 3:16). Hrišćansko obraćenje ima tri aspekta, sva tri suštinska (sva tri odgovaraju načinima upotrebe *pistis – pistellō*, vidite belešku kod Gal 1:23-24):

1. prihvatanje Isusa lično (osoba u koju verujemo)
2. prihvatanje novozavetnih istina o njemu (istine o toj osobi koje potvrđujemo)
3. život nalik Njegovom (živimo životom koji je nalik životu te osobe)

Moramo da istaknemo da je Pavle centralne elemente svog jevanđelja primio direktno od Isusa (up. Gal 1:12). Pavle je promišljao o njima i razvijao ih nekoliko godina pre nego što je posetio Crkvu i njene vođe u Jerusalimu (up. Gal 1:18; 2:1). Međutim, Pavle je takođe naučio mnogo toga o Isusovim rečima i delima i od ljudi koji su ga poznavali dok je bio u telu:

1. oni koje je progonio su mu svedočili
2. video je i čuo Stefanovu odbranu (up. Dap 7:58)
3. Ananija mu je svedočio (up. Dap 9:10-19)
4. proveo je petnaest dana sa Petrom (up. Gal 1:18)

Pored toga, Pavle takođe citira brojna kreda ili himne rane crkve u svojim tekstovima (up. Gal 1:4-5; 1. Kor 15:3-4; Ef 5:14; Fil 2:6-11; Kol 1:15-20; 1. Tim 3:16); i nekoliko puta spominje hrišćanske tradicije (up. 1. Kor 11:2; 2. Sol 3:6). Pavle veoma pažljivo i oprezno govori zbog optužbi lažnih učitelja.

1:10 „Zaista, da li ja sada pokušavam da pridobijem ljude ili Boga” Ovo je razvoj i nastavak teme koja je započeta u Gal 1:1. Pavlove stroge reči upućene lažnim učiteljima dokazuju da on ne pokušava da pridobije ljude, kao što su oni verovatno nagoveštavali. Moguće je da je Pavle kritikovan zbog svoje izjave da je bio sve svim ljudima, kao u 1. Kor 9:19-27; Dap 21:17-26. Ovo je pogrešno tumačeno:

1. kao kompromis sa paganskom kulturom
2. kao da on propoveda dva jevanđelja, jedno za Jevreje i drugo, lakše, za pagane

▣ **„Kad bih”** Deseti stih je kondicionalna rečenica drugog tipa, koja izražava nešto „nasuprot činjenicama”. Naglašena, ova rečenica bi glasila: „Kad bih još uvek ugađao ljudima, što ne pokušavam, ne bih bio Hristov sluga, što jesam.“ Vidite prvi prilog, pod VI.

▣ **„Kad bih još uvek ugađao ljudima”** Vođene su brojne rasprave o rečima „još uvek“. Da li ovo ukazuje na to da on nikada nije ugađao ljudima ili je to priznanje revnosnog Fariseja da je u svojim ranim danima pokušavao da ugoditi ljudima (tj. Farisejima, up. Gal 1:14)?

▣ **„ne bih bio Hristov sluga”** Ovo aludira na Hristovo učenje da niko ne može služiti dva gospodara (up. Mt 6:24). Moguće je da je Pavle upotrebio reč „sluga” da bi ukazao na

1. Isusa kao Gospoda i Pavla kao roba
2. počasni naziv za vođe koji je u SZ korišten za Mojsija (up. 5. Mojs 34:5; Os 8:31,33), Isusa Navina (up. Os 24:29; Sud 2:8) i Davida (up. 2. Sam 7:5; naslov, Psalm 18)

NSP: GAL 1:11-17

¹¹Jer vam napominjem, braćo, da dobra vest koju sam objavio nije ljudska poruka, ¹²jer je nisam primio od čoveka niti me je neko učio o njoj, nego mi je nju objavio s neba Isus Hristos. ¹³A čuli ste kako sam nekada živeo u judaizmu da sam preko svake mere progonio Božiju crkvu i hteo sam da je zatrem. ¹⁴I napredovao sam u judaizmu više od mnogih svojih vršnjaka u svom narodu, jer sam bio mnogo revniji od drugih za predanja svojih očeva. ¹⁵Ali kad je Bogu, koji je dao da se rodim i koji me je pozvao u svojoj blagodati, bilo po volji ¹⁶da preko mene otkrije svog Sina, kako bih neznabošcima objavio dobru vest o njemu, nisam se odmah posavetovao s telom i krvlju, ¹⁷niti sam otišao u Jerusalim kod onih koji su pre mene bili apostoli, nego sam otišao u Arabiju, pa se opet vratio u Damask.

1:11-2:14 Ovo je književna celina u kojoj Pavle brani svoje apostolstvo, da bi odbranio svoje jevanđelje.

1:11

SSP	Želim da znate, braćo
NSP	Jer vam napominjem, braćo
DK	Ali vam dajem na znanje, braćo
DS	Dajem vam na znanje, braćo
EC	Dajem vam, naime, na znanje, braćo

KJV ovo prevodi kao „zvanično potvrđujem”, što je formalno značenje ovog izraza (up. 1. Kor 12:3; 15:1; 2. Kor 8:1).

1:11-12 „dobra vest koju sam objavio nije ljudska poruka” Ovo je početak rečenice koja ponavlja dve negacije iz Gal 1:1. Pavle tvrdi da njegova poruka ne potiče od ljudi (up. 2. Sol 2:13; 2. Pt 1:20-21). On ističe da je nije primio od bilo kog čoveka. Reč „primiti” korištena je za poučavanje učenika u rabinskim školama. Jevanđelje se suprotstavlja učenjima koja je Pavle primio u rabinskoj školi u Jerusalimu. Njega je naučio kroz otkrivenje od Isusa Hrista, na putu za Damask i u Arabiji (up. Ef 3:2-3). Ovo izjavljuje tri puta u stihovima 11-12!

Reč „jevanđelje” i glagol „objaviti” su složenice

1. *eu*, „dobro”
2. *angelion*, „vesti” ili „poruka”

Pavle ih zajedno koristi u 1. Kor 15:1.

1:12 „objavio s neba Isus Hristos” Moguće je da je ovo ili subjektivni genitiv (što bi naglašavalo Isusa kao onog koji otkriva, tj. nasuprot ljudima) ili objektivni genitiv (što bi naglašavalo Isusa kao sadržaj otkrivenja, up. Gal 1:16).

1:13 „čuli ste kako sam nekada živeo u judaizmu” Nije sigurno kako su te crkve saznale za to.

1. opšte poznato
2. Pavle im je rekao
3. lažni učitelji su govorili o tome šta je on ranije radio

Čini se da se „judaizam” odnosi na farisejstvo (up. Dap 26:4-5). Nakon što je rimski general Tit uništio Jerusolim 70. g.n.e, farisejska stranka se preselila u Jamniju. Sadukejski element je potpuno odbačen i farisejstvo je postalo aktuelan rabinski judaizam. Pavle spominje da je živeo kao revnosan Farisej u Fil 3:4-6.

POSEBNA TEMA: FARISEJI

I. Mogući su sledeći izvori ovog termina:

- A. „Biti odvojen” – ova grupa se razvila u makabejskom periodu (najšire prihvaćeno stanovište) i izdvojila iz naroda kao neko ko poštuje usmene tradicije Mojsijevog zakona (tj. *Hasidim*).
- B. „Podeliti” – ovo je drugo značenje istog hebrejskog korena (BDB 827, BDB 831 I, KB 976); oba označavaju podelu. Neki poznavaoци smatraju da je mogla da označava i tumača (up. Nem 8:8; 2. Tim 2:15).
- C. „Persijski” – ovo je još jedno značenje istog aramejskog korena (BDB 828, KB 970). Neke farisejske doktrine veoma su slične persijskom zoroastrijanskom dualizmu (Vidite POSEBNA TEMA: PERSONALNO ZLO).

II. Postoji nekoliko teorija o tome ko su bili Fariseji.

- A. teološka sekta ranog judaizma (tj. Josif)
- B. politička grupa iz perioda Hasmonejaca i Iroda
- C. grupa učenjaka i tumača Mojsijevog zakona koja je običnim ljudima pomagala da razumeju savez sa Mojsijem i povezane usmene tradicije
- D. laički pokret pisara, kao što su Ezra i Velika sinagoga, nasuprot sveštenicima koji su vodili hram

Nastali su iz sukoba

1. sa ne-jevrejskim vladarima (posebno Antiohijem IV)
2. aristokratije i laika
3. onih koji su posvećeni saveznom načinu života i običnih palestinskih Jevreja

III. Informacije o njima dobijamo od

- A. Josifa, koji je bio Farisej
  1. Judejske starine (Antiquities of the Jews)
  2. Judejski ratovi (Wars of the Jews)

- B. Novog zaveta
- C. kasnijih jevrejskih izvora

IV. Njihove osnovne doktrine

- A. Vera u dolazak Mesije, pod uticajem međuzavetne jevrejske apokaliptične literature kao što je I Enohova.
- B. Vera da je Bog aktivan u svakodnevnom životu. Ovo je bilo suprotno od verovanja Sadukeja (up. Dap 23:8). Brojne farisejske doktrine bile su teološki suprotne doktrinama Sadukeja.

- C. Vera u fizički-orijentisan život nakon smrti, zasnovan na zemaljskom životu, koji uključuje nagradu i kaznu (up. Dan. 12:2).
  - D. Vera u autoritet SZ kao i usmenih tradicija (Talmuda). Svesno su poštovali starozavetne Božije zapovesti u skladu sa tumačenjima i primenama rabinskih učenjaka (Šamai, konzervativna struja i Hilel, liberalna). Rabinsko tumačenje se zasnivalo na dijalogu između rabina iz dve različite filozofije, konzervativne i liberalne. Te usmene diskusije o značenju Pisma bile su na kraju zapisane u dva teksta: Vavilonski Talmud i nepotpun Palestinski Talmud. Verovali su da je Mojsije primio te usmene interpretacije na Sinajskoj gori. Istorijski početak ovih diskusija započeo je Ezra i članovi „Velike Sinagoge“ (kasniji Sinedrion).
  - E. Vera u visoko razvijenu hijerarhiju anđela. Ona uključuje i dobra i zla duhovna bića. Ovo je nastalo na osnovu persijskog dualizma i međuzavetne jevrejske literature.
  - F. Vera u Božiji suverenitet, ali i u vršenje ljudske slobodne volje (*yetzers*).
- V. Snage farisejskog pokreta.
- A. Voleli su i poštovali Božije otkrivenje i pouzdali se u njega (tj. celokupno, uključujući i Zakon, Proroke, Spise i usmenu tradiciju).
  - B. Bili su posvećeni ispravnom praćenju (tj. svakodnevnom životu u veri) Božijeg otkrivenja. Želeli su „pravedan Izrael“ da bi se ispunila obećanja o novom, prosperitetnom dobu.
  - C. Zastupali su ravnopravnost u judaističkom društvu, koja je uključivala sve nivoe ljudi. Na neki način, odbacivali su svešteničko (tj. sadukejsko) vođstvo i teologiju (up. Dap 23:8).
  - D. Borili su se za ispravnu ljudsku komponentu Mojsijevog saveza. U potpunosti su potvrđivali Božiji suverenitet, ali isticali i postojanje ljudske slobodne volje (tj. dve sklonosti, *yetzer*).
  - E. NZ navodi nekoliko poštovanih Fariseja (tj. Nikodim, bogati mladi vladar i Josif iz Arimateje).
- VI. Bili su jedina sekta prvovekovnog judaizma koja je preživela rimsko uništenje Jerusalima i hrama 70. g.n.e. Postali su savremen judaizam.

SSP, NSP   da sam preko svake mere progonio
DK, DS   da sam odviše gonio
EC   da sam preko mere gonio

Ovaj glagol u imperfektu upotrebljen je u Dap 9:4 za ponavljaju aktivnost opisanu u Dap 8:1-3; 22:20 i 26:10 (up. 1. Kor 15:9; 1. Tim 1:13). Ovo su isti opšti konteksti u kojima je Pavle delio svoje lično svedočanstvo.

Za „preko svake mere“ (hiperbola) vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA SLOŽENICA SA „HUPER“

Pavle je imao posebnu sklonost ka stvaranju novih reči koristeći grčku prepoziciju *huper*, koja u suštini znači „nad“ ili „gornji“. Kada se koristi sa genitivom (ablativom) znači „u ime“. Može imati i značenje „o“ ili „što se tiče“, kao *peri* (up. 2. Kor 8:23; 2. Sol 2:18). Kada se koristi sa akuzativom znači „nad“, „preko“ ili „iznad“ (up. A. T. Robertson (A. T. Robertson), *Gramatika grčkog Novog zaveta po istorijskim istraživanjima (A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research)*, str. 625-633). Kada je želeo da naglasi neki koncept, Pavle je koristio ovu prepoziciju u složenicama. Sledi lista načina na koji je Pavle koristio ovu prepoziciju na posebne načine u složenicama.

A. *Hapax legomenon* (reči koje se samo jednom koriste u Novom zavetu)

1. *Huperakmos*, neko ko više nije u cvetu mladosti, 1. Kor 7:36

2. *Huperauxanō*, raste i produbljuje se, 2. Sol 1:3
3. *Huperbainō*, zadirati, prestupiti, 1. Sol 4:6
4. *Huperkeina*, izvan, 2. Kor 10:16
5. *Huperekteina*, preći preko granice, 2. Kor 10:14
6. *Huperentugchanō*, zauzeti se, Rim 8:26
7. *Hupernikaō*, ogromna pobjeda, Rim 8:37
8. *Huperpleonazō*, živeti u prekomernom blagostanju, 1. Tim 1:14
9. *Huperupsoō*, biti iznad svega ostalog, Fil 2:9
10. *Huperphroneō*, imati uzvišene misli, Rim 12:3

B. Reči koje koristi samo Pavle.

1. *Huperaïromai*, uzoholiti se, 2. Kor 12:7; 2. Sol 2:4
2. *Huperballontōs*, izuzetan napor, preko granice, 2. Kor 11:23; (prilog je upotrebljen samo ovde, ali glagol i u 2. Kor 3:10; 9:14; Ef 1:19; 2:7; 3:19)
3. *Huperbolē*, prebaciti preko, neprobojan oklop, Rim 7:13; 1. Kor 12:31; 2. Kor 1:8; 4:7,17; 12:7; Gal 1:13
4. *Huperekperissou*, preko svake mere, Ef 3:20; 1. Sol 3:10; 5:13
5. *Huperlian*, u najvišem smislu ili najznačajnije, 2. Kor 11:5; 12:11
6. *Huperochē*, zadivljujuće, izvrsno, 1. Kor 2:1; 1. Tim 2:2
7. *Huperperisseuō*, u najvećoj meri, Rim 5:20 (srednji glas, izobilna ispunjenost, prelivanje, 2. Kor 7:4)

C. Reči koje Pavle koristi, a ostali novozavetni pisci retko.

1. *Huperanō*, daleko iznad, Ef 1:21; 4:10; Jev 9:5
2. *Huperechō*, izvrsnost, istaknutost, Rim 13:1; Fil 2:3; 3:8; 4:7; 1. Pt 2:13
3. *Huperēphanos*, ponosan ili nadmen, Rim 1:30; 2. Tim 3:2 i Lk 1:51; Jak 4:6; 1. Pt 5:5.

Pavle je bio čovek sa velikom strašću; kada su stvari ili ljudi dobri, oni su veoma dobri, a kada su loši, oni su veoma loši. Ova prepozicija mu je omogućila da izrazi svoja snažna osećanja o grehu, sebi, Hristu i jevanđelju.

▣ „**Božiju crkvu**” *Ekklesia* je složenica u grčkom jeziku od „iz” i „pozvati”. U koine grčkom je korištena da opiše sve vrste okupljanja, kao što je okupljanje građana (up. Dap 19:32). Crkva je odabrala ovaj termin zato što je korišten u Septuaginti, grčkom prevodu Starog zaveta, pisanom još 250. g.p.n.e, za aleksandrijsku Biblioteku, u Egiptu. Ovaj grčki termin prevod je hebrejskog termina *qahal* koji je korišten u saveznom izrazu „Gospodnji zbor” (up. 4. Mojs 20:4). Novozavetni pisci su za sebe tvrdili da su „oni koje je Bog pozvao”, Božiji ljudi svog vremena. Nisu videli radikalnan prekid između starozavetnih Božijih ljudi i sebe, novozavetnih Božijih ljudi. Moramo da podržavamo da je Crkva Isusa Hrista pravi naslednik starozavetnih Spisa, a ne savremeni rabinski judaizam.

Primitite da Pavle spominje lokalne crkve u Gal 1:2 i univerzalnu Crkvu u Gal 1:13. „Crkva” se koristi na tri različita načina u Novom zavetu.

1. kućne crkve (up. Rim 16:5)
2. lokalne ili oblasne crkve (up. Gal 1:2; 1. Kor 1:2)
3. celokupno Hristovo telo na zemlji (1:13; Mt 16:18; Ef 1:22; 3:21; 5:23-32)

▣ „**i hteo sam da je zatrem**” Ovaj glagol je u imperfektu, što znači da je radnja ponavljana u prošlosti.

1:14 „napredovao sam u judaizmu više od mnogih svojih vršnjaka” Ovo se odnosi na druge rabinske učenike sa kojima je Pavle bio u Jerusalimu. Niko nije entuzijastičniji od studenta prve godine teologije! Posvećenost Jevreja Zakonu bila je/i još uvek jeste posvećenost i strast bez znanja i istine (up. Rim 10:2 i dalje).

Pavle se trudio da ugodí svojim savremenicima Jevrejima!

▣ „**jer sam bio mnogo revniji od drugih za predanja svojih očeva**” Ovde je upotrebljen termin „predanja”, zvaničan termin za „usmenu tradíciju“. Jevreji su verovali da je Bog Mojsiju na Sinajskoj gori dao i usmenu tradíciju, kao i pisani Stari zavet. Uloga usmene tradícije bila je da okruži, zaštiti i protumači pisani Stari zavet. Kasnije je kodifikovana u Vavilonskom i Palestinskom Talmudu, te je postala formalizovani folklor, umesto živog odnosa vere (up. Is 29:13; Kol 2:16-23; 2. Tim 3:1-5). Vidite belešku o „predanjima” kod 2. Sol 2:15.

1:15

SSP	Ali, kada se svidelo Onome
NSP	Ali kad je Bogu
DK	A kad bi ugodno Bogu
DS	A kad se svide onome
EC	Ali kada se svide onome

Mnogi pouzdani drevni rukopisi umesto termina „Bog“ koriste zamenicu u muškom rodu „on“ (up. rukopise P⁴⁶ i B). *Theos* [Bog] se koristi u rukopisima Ɱ, A i D. Verovatno je original „on”, ali su kasnije pisari dodali *theos* da bi pojasnili višeznačnu zamenicu. Vidite drugi prilog.

▣ „**koji je dao da se rodim i koji me je pozvao u svojoj blagodati**” Pavle ukazuje na poziv nekih starozavetnih proroka, posebno Jeremije (up. Jer 1:4-5, ili Gospodnjeg (YHWH) sluga, Is 49:1,5). Njega je Bog pozvao u službu (up. Rim 1:1). Ovo je još jedan način da izrazi da njegov autoritet i apostolstvo ne potiče od ljudi (up. Gal 1:1, 11-12). Koncept Božijeg „poziva” naglašen je u Pavlovom ličnom svedočanstvu (up. Dap 9:1-19; 13:2; 22:1-16 i 26:9-18). Pavlovi tekstovi sadrže neke od najснаžnijih biblijskih poglavlja o odabiru (up. Rimljanima 9 i Efescima 1).

Zanimljivo je da se kod Pavla čini da se reči „u svojoj blagodati“ odnose na Svetog Duha. Ova terminologija je česta u Pavlovim tekstovima (up. Rim 3:24; 1. Kor 15:10; 2. Kor 6:1; Ef 2:8).

Blagodat pokazuje Božiji nepromenljivi karakter, a Duh je veza između Svetog Boga i grešnog čovečanstva (up. Jn 6:44,65).

1:16

SSP	da mi otkrije svoga Sina
NSP	da preko mene otkrije svog Sina
DK	Da javi Sina svog u meni
DS	da otkrije Sina svoga meni
EC	da otkrije svoga Sina u meni

„Otkriti” [*apocaluptō*], reč predena kao „objavljivanje” u dvanaestom stihu, obično označava „jasnu manifestaciju ili sklanjanje prekrivača sa nečega“. Čini se da se ovo dogodilo na putu za Damask i kasnije u Arabiji (up. Gal 1:17).

Vođene su rasprave oko reči „preko mene/u meni“. Neki veruju da to znači da je Bog otkrio Isusa Pavlu dok drugi misle da to znači da je Bog otkrio Isusa kroz Pavla. Oboje je tačno. Prevod *Revidirane engleske Biblije (Revised English Bible)* kombinuje obe opcije („da preko mene i u meni otkrije Svog Sina”). Čini se da se širi kontekst bolje uklapa sa prvom opcijom, ali da se u Gal 1:16 bolje uklapa druga opcija.

▣ „**kako bih neznabošcima objavio dobru vest o njemu**” Izraz „preko mene” paralelan je sa

„neznabošcima”. Bog je pozvao Pavla da pozove neznabošce (up. Dap 9:15; 22:15; 26:16-18; Rim 1:5; 11:13; 15:16; Gal 2:7,9; Ef 3:8; 1. Tim 2:7). Ova grčka reč za neznabošce koren je savremene reči „etnički“.

SSP	nisam se ni sa kim posavetovao
NSP	nisam se odmah posavetovao s telom i krvlju
DK	odmah ne pitah telo i krv
DS	ne pitah za savet ljude
EC	nisam se odmah posavetovao sa ljudima

Čini se da se ovo odnosi na vreme koje je Pavle proveo u samostalnom proučavanju u Arabiji. Nismo sigurni koliko dugo je ono trajalo i koliko dugo je ostao u Arabiji. Verovatno je bio u Nabatejskom carstvu, u neposrednoj blizini grada Damaska, jugoistočno od njega (up. 2. Kor 11:32). Čini se da osamnaesti stih ukazuje na to da je tu proveo čak tri godine (ali nije sigurno). Pavle ovo spominje (izostavlja u Delima) pre svega zato da bi pokazao da svoje jevanđelje nije primio od apostola u Jerusalimu, te da ga nije zvanično potvrdila crkva u Jerusalimu, nego sam Bog (up. Gal 1:1,11-12).

„Telo” ima seksualne konotacije. Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: TELO (SARX)

Pavle najčešće koristi ovaj termin u Galatima, a teološki ga razvija u Rimljanima. Proučavaoci imaju različite stavove o tumačenju različitih konotacija ovog termina. Sigurno je da postoji određeno preklapanje značenja. Sledi pokušaj da se predstavi široko semantičko polje ovog termina.

- A. ljudsko telo, Jn 1:14; Rim 2:28; 1. Kor 5:5; 7:28; 2. Kor 4:11; 7:5; 12:7; Gal 1:16; 2:16,20; 4:13; Fil 1:22; Kol 1:22,24; 2:5; 1. Tim 3:16
- B. ljudski potomci, Jn 3:6; Rim 1:3; 4:1; 9:3,5,8; 11:14; 1. Kor 10:18; Gal 4:23,29
- C. ljudska osoba, Rim 3:20; 7:5; 8:7-8; 1. Kor 1:29; 2. Kor 10:3; Gal 2:16; 5:24
- D. ljudski govor, Jn 8:15; 1. Kor 1:26; 2. Kor 1:12; 5:16; 10:2; Gal 6:12
- E. ljudske slabosti, Rim 6:19; 7:18; 8:5-6,9; 2. Kor 10:4; Gal 3:3; 5:13,16,19-21; Kol 2:18
- F. neprijateljstvo ljudi prema Bogu, povezano sa posledicama Pada, Rim 7:14; 13:14; 1. Kor 3:1,3; Ef 2:3; Kol 2:18; 1. Pt 2:11; 1. Jn 2:16

Moramo da naglasimo da Novi zavet ne smatra da je „telo” zlo, kao grčka misao. Grčki filozofi su verovali da je „telo” izvor ljudskih problema, a da nas smrt oslobađa njegovog uticaja. U Novom zavetu je „telo” poprište duhovne borbe (up. Ef 6:10-18), a ono samo je neutralno. Možemo da koristimo fizičko telo za dobro i za zlo.

1:17 „kod onih koji su pre mene bili apostoli” Pavle očigledno priznaje vođstvo prvobitne Dvanaestorice, ali objavljuje i svoju ravnopravnost sa njima.

NSP: GAL 1:18-24

¹⁸Zatim sam, posle tri godine, otišao u Jerusalim da posetim Kifu i ostao sam kod njega petnaest dana. ¹⁹Ali nisam video ni kog drugog od apostola osim Jakova, Gospodovog brata. ²⁰A za ovo što vam pišem, evo, pred Bogom izjavljujem da nije laž. ²¹Zatim sam otišao u sirijske i kilikijske krajeve. ²²Ali Hristove crkve u Judeji nisu me lično poznavale. ²³Samo su čule od drugih: „Onaj koji nas je ranije progonio sada objavljuje dobru vest o veri koju je ranije hteo da zatre.” ²⁴Tako su zbog mene počele da slave Boga.

1:18 „Zatim sam, posle tri godine, otišao u Jerusalim” Pavle sam priznaje da je otišao u Jerusalim. Ova rečenica naglašava da Pavle nije imao kontakt sa Jerusalimom ili sa Dvanaesticom tri godine

nakon svog obraćenja. Dela beleže pet Pavlovih poseta Jerusalimu, ali Poslanica Galatima beleži samo dve. Teško je znati koje posete iz Dela su iste kao i posete iz Poslanice Galatima, ili su one sve dodatne posete. Većina veruje da je ova poseta koju spominje u Gal 1:18 ista kao i poseta zabeležena u Dap 9:26-30. Vidite Uvod, Vreme i primaoci, C.

▣ **„da posetim”** Ovaj grčki izraz koren je savremene reči „istorija“. Pavle je otišao (1) da upozna Petra, ili (2) specifično zato da bi od Petra naučio Isusova učenja. Ipak, Pavle nije sve vreme ostao sa Petrom (up. Dap 9:28-30). On je propovedao u ovoj oblasti i verovatno je samo večeri i subote provodio sa njim. Ovaj stih takođe naglašava da je ostao samo petnaest dana, što je prekratko za detaljna uputstva. Međutim, zbog očiglednog prisustva Pavlove terminologije i teologije u 1. i 2. Petrovoj, moguće je da je Petar naučio više od Pavla, nego Pavle od Petra.

SSP	s Kifom
NSP, DS	Kifu
DK, EC	Petra

Ime Kifa (aramejska reč za stenu) upotrebljeno je u rukopisima P⁴⁶, P⁵¹, **κ***, A, B. Ime Petar (grčka reč za stenu) upotrebljeno je u rukopisima **κ^c**, D, F, G, K, L i P. Pavle koristi ime „Kifa” u Gal 2:9,11,14.

1:19 „Ali nisam video ni kog drugog od apostola osim Jakova, Gospodovog brata” Ova grčka rečenica je višesmislena. Kontekst ukazuje na to da je Jakov bio apostol, ali to značenje nije sigurno. Moguće je da se zamenica odnosi i na Petra iz Gal 1:18. Jakov je smatran „apostolom“ isto kao i Varnava (up. Dap 14:4, 14); Andronik i Junije (up. Rim 16:7); Apolo (up. 1. Kor 4:9); Epafrodit (Fil 2:25); ili Silvan i Timotij (up. 1. Sol 2:6; Dap; 18:5). Ovaj Jakov je opisan kao Gospodov polubrat (up. Mt 13:55; Mk 6:3), da bi se razlikovao od Jakova apostola, koji je bio deo unutrašnjeg kruga i ubijen je veoma rano (up. Dap 12). Nekoliko generacija je vođa crkve u Jerusalimu bio neko od Isusovih fizičkih srodnika. Nekoliko biblijskih poglavlja (up. Dap 12:17; 15:13; 21:18; 1. Kor 15:7 i Jak 1:1) ukazuje na to da je Jakov bio značajan vođa jerusalimske crkve. Vidite POSEBNA TEMA: JAKOV, ISUSOV POLUBRAT kod Gal 2:9.

Za „apostoli” Vidite POSEBNA TEMA: POSLATI kod Gal 1:1.

1:20 „pred Bogom izjavljujem da nije laž” Pavle je znao koliko su zakletve ozbiljne, a ipak je osetio da je važno da svoju iskrenost potvrdi zakletvom (up. Rim 9:1; 1. Tim 2:7). Pavle se poziva na Boga kao svedoka da bi potvrdio svoju iskrenost i na drugim mestima (up. Rim 1:9; 2. Kor 1:23; 4:2; 11:31; 1. Sol 2:5,10).

Pavle je bio siguran u božansko poreklo i sadržaj svoje poruke.

1:21 „Zatim sam otišao u sirijske i kilikijske krajeve” Sirija i Kilikija bile su rimske provincije, ali je manja provincija Kilikija bila potpuno nezavisna (up. Dap 15:41). Moguće je da je zbog toga navedena druga, iako je hronološki na prvom mestu. Pavle je prvo delovao u Kilikiji, zato što je tu bio Tars, njegov rodni grad. Čin se da je ovo zabeleženo u Dap 9:30. Pavlovo vreme u Siriji zabeleženo je zajedno sa Antiohijom, glavnim gradom rimske provincije Sirije. Ovaj period je zabeležen u 11:25-26.

1:22 „Ali Hristove crkve u Judeji nisu me lično poznavale” Reči koja je upotrebljena u grčkom i prevedena kao „nisu poznavale” održava savremenu reč „agnostik“. Reč „znanje” [*gnosis*] u ovom slučaju stoji uz alfa privitiv koji ga negira. Ovo iznenađuje zato što je Pavle bio poznat po svojim progonima crkve. Ipak, nisu sve crkve znale ko je on, a on nije tražio priznanje od palestinskih crkava za svoju službu.

▣ „**crkve**” Vidite Posebnu temu kod Gal 1:2.

1:23-24 Iako Pavle nije tražio potvrdu od ovih ranih jevrejskih hrišćanskih crkava, one ga jesu priznale (up. Gal 1:24) kada su čule za njegovu službu među neznabošcima. Ovo je još jedan njegov argument protiv lažnih jevrejskih „hrišćanskih“ učitelja koji su govorili da on nema pravi autoritet.

▣ „**veri**” Moguće je da ovaj termin ima nekoliko različitih konotacija. Najčešće prisustvo ili odsustvo člana ne pomaže u tumačenju pravog značenja.

1. u SZ se koristi za „odanost” ili „pouzdanost”, te se stoga koristi za Božiju odanost ili u naše pouzdanje u Božiju pouzdanost
2. naša odanost u prihvatanju ili primanju Božije besplatne ponude oprostaja u Hristu
3. u smislu vernog, pobožnog života
4. u kolektivnom smislu za hrišćansku veru ili istinu o Isusu (up. Dap 6:7 i Juda 1:3 & 20)

U nekoliko poglavlja, kao što je 2. Sol 3:2, teško je definisati koje značenje Pavle ima na umu. Ovde je najtačnije četvrto značenje.

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Šta je jedinstveno u Pavlovom uvodnom obraćanju galatskim crkvama?
2. Navedite tri izraza koji opisuju Hristovu ličnost i delovanje, iz četvrtog stiha.
3. Zašto Pavla toliko iznenađuju dela galatskih crkava?
4. Ko su bili lažni učitelji i šta je bio osnovni sadržaj njihove poruke?
5. Šta znači termin „proklet”?
6. Čime Pavle dokazuje da ne pokušava da ugoditi ljudima?
7. Zašto Pavle ponavlja ono što je istakao u Gal 1:1 ponovo u stihovima 11 i 12?
8. Kako su lažni učitelji koristili Pavlovu prošlost protiv njega?
9. Zašto je Pavle otišao u Arabiju?
10. Objasnite neke od mogućih optužbi koje su lažni učitelji imali protiv Pavla i kako je on odgovorio na njih u Gal 1:10 i dalje.

GALATIMA 2

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Drugi apostoli prihvataju Pavla	Odbrana jevanđelja	Pavlovo apostolstvo prepoznato u Jerusalimu	Pavle i drugi apostoli	Susret u Jerusalimu
2:1-10	2:1-10	2:1-10	2:1-5 2:6-10	2:1-10
Pavle prekoreva Petra u Antiohiji	Nema povratka Zakonu	Pavle prekoreva Petrovu nedoslednost u Antiohiji	Pavle se raspravlja sa Petrom	Petar i Pavle u Antiohiji
2:11-21	2:11-21	2:11-14 Objava principa 2:15-21	2:11-14 2:15-16 2:17-21	2:11-13 2:14 Jevanđelje koje propoveda Pavle 2:15-21

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI

- A. Ovaj deo nastavlja književnu celinu (Pavle brani svoje apostolstvo) započetu u Gal 1:11, koja se završava sa Gal 2:14.
- B. U Gal 2:15-21 prelazno poglavlje uvodi sadržaj Pavlovog jevanđelja, detaljnije razrađenog u trećem i četvrtom poglavlju. Ovo je Pavlova autobiografska odbrana njegovog jevanđelja zasnovanog na Božijoj volji otkrivenja, a ne na bilo kojoj ljudskoj tradiciji, čak ni na tradicijama proisteklim od Dvanaestorice apostola ili Jerusalimske crkve.
- C. Ovo poglavlje je poznato po tome koliko je teško za tumačenje iz dva razloga:
  1. Prvi deo, Gal 2:1-10, sadrži gramatičke idiosinkrazije. Pavle započinje temu u Gal 2:1 i 2, ali u Gal 2:3-10 nju prekida nizom od tri ubačene i nepotpune rečenice. Temu iz Gal 2:1-2 ponovo nastavlja u stihovima 6-10. Iako je ovaj deo težak za gramatički prikaz, opšte značenje jeste jasno.

Kada uporedimo neobične znakove interpunkcije u savremenim prevodima Gal 2:1-10 (tj. zagrade, crtice, tri tačke), možemo lako da vidimo probleme u praćenju Pavlove misli.

2. Sledeći deo, Gal 2:11-21, takođe je težak za tumačenje zato što ne možemo sa sigurnošću da utvrdimo zaključak diskusije između Pavla i Petra. NRSV, TEV i JB prevodi citat završavaju sa Gal 2:14, dok ga NASB prevod završava sa Gal 2:21. Mislim da je Pavle završio svoje obraćanje Petru u Gal 2:14, a da teološki sažetak koji se tiče načina na koji verujući Jevreji i judaisti shvataju mesto Zakona počinje u Gal 2:15 i završava sa Gal 2:21.

Pavle odgovara na niz pitanja, optužbi ili nesporazuma vezanih za njegovo jevanđelje Božije besplatne milosti u stihovima Gal 2:15-21. Pitanja ne postavlja Petar nego judaisti i Fariseji koji ih podržavaju. Njegovi odgovori na ta pitanja biće obrazloženi u trećem i četvrtom poglavlju.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: GAL 2:1-10

¹Zatim sam, posle četrnaest godina, opet otišao u Jerusalim s Varnavom, a poveo sam i Tita. ²A otišao sam jer sam dobio objavu s neba. I izneo sam pred istaknutom braćom dobru vest koju propovedam među neznabošcima, ali to sam im rekao nasamo. Hteo sam da budem siguran da ne trčim, ili da nisam trčao, uzalud. ³Ali čak ni Tit, koji je bio sa mnom, nije bio prisiljen da se obreže, iako je Grk. ⁴A sve zbog lažne braće koja su se potajno uvukla, koja su se ušunjala da ugroze našu slobodu koju imamo u jedinstvu s Hristom Isusom, kako bi nas učinili robovima. ⁵Ni načas im nismo popustili, nismo im se pokorili, da bi istina dobre vesti ostala kod vas. ⁶A oni koji su smatrani uglednima – kakvi god da su nekada bili, meni je to svejedno, jer Bog ne gleda ko je ko – meni ti istaknuti ljudi u stvari nisu dali ništa novo. ⁷Već, naprotiv, kad su videli da mi je poverena dobra vest za neobrezane, kao što je Petru za obrezane ⁸jer onaj koji je Petra ovlastio za apostolstvo među obrezanima ovlastio je i mene da idem k neznabošcima ⁹i kad su saznali za blagodat koja mi je bila ukazana, Jakov i Kifa i Jovan, koji su smatrani stubovima, pružili su meni i Varnavi desnicu u znak saglasnosti da mi idemo k neznabošcima, a oni k obrezanima. ¹⁰ Samo su nas zamolili da mislimo na siromašne. To sam revno i činio.

2:1 „posle četrnaest godina” Vođene su brojne rasprave među stručnjacima o ovom periodu od četrnaest godina. Moguće je da se ovaj vremenski period odnosi na

1. Pavlovo obraćenje (up. Gal 1:15-16)
2. Pavlovo vreme u Arabiji (up. Gal 1:17)
3. njegovu prvu posetu Jerusalimu (up. Gal 1:18)

Vremenski element je značajan samo zato što pokazuje koliko su njegove posete i kontakti sa apostolima u Jerusalimu bili odloženi i sporadični.

▣ **„opet otišao u Jerusalim”** „Opet” ukazuje da je ovo druga ili neka naknadna poseta. Tačno vreme nije poznato, zato što Dela beleže pet različitih Pavlovih poseta Jerusalimu. Poslednje dve su bile previše kasno da bi se odnosile na ovaj kontekst, ali na koju od preostale tri on misli, ne možemo da znamo. Ja lično verujem da se Galatima 2 odnosi na Dela 15 zato što je u oba slučaja Varnava prisutan, tema je ista, a spominju se i Petar i Jakov. Pored mojih pretpostavki, drugi stručnjaci kao što je istaknuti F. F. Brus (F. F. Bruce) u *Novoj internacionalnoj zbirci komentara (New International Commentary Series)* i Ričard Longneker (Richard Longenecker) u *Zbirci komentara biblijske reči (Word Biblical Commentary Series)* veruju da se Galatima 2 odnosi na posetu zbog gladi, zabeleženu u Dap 11:30.

U originalu izraz glasi „otišao gore u Jerusalim” i teološke je prirode. Suprotna referenca upotrebljena je u Dap 11:27 kada su otišli „dole u Antiohiju”. Jerusalim, budući da je sveti grad, iz svakog pravca posmatra se kao da je „gore”.

▣ **„s Varnavom”** Dap 4:36 daju informaciju da je Varnava bio Levit, rodom sa Kipra, čije ime je bilo Josif. Učenici su mu dali ime Varnava, sa značenjem „sin utehe”. On je prvi prihvatio Pavlovo obraćenje (up. Dap 11:24). Očigledno je da je bio vođa u Jerusalimskoj crkvi (up. Dap 11:22) kao i Sila (up. Dap 15:22). Otišao je u Tars i potražio Savla da mu pomogne u radu u Antiohiji (up. Dap 11:19-27). Bio je Pavlov saradnik u misiji na prvom misionarskom putovanju (up. 1. Kor 9:6). Vidite Posebnu temu kod Gal 2:13.

▣ **„a poveo sam i Tita”** Tit je bio jedan od Pavlovih vernih pomoćnika (up. 2. Kor 8:23). Koristio ga je za posebno teška mesta, kao što su Korint i Krit. On je bio u potpunosti neznabožac, ne poluneznabožac kao Timotij. Jerusalimska crkva nije tražila da ga Pavle obreže (up. Dap 15). Iznenaduje to što Titovo ime nije ni jednom navedeno u Delima. Ser Vilijam Remzi (Sir William Ramsay) i A. T. Robertson (A. T. Robertson) pretpostavljaju da je Tit bio Lukin brat, što bi objasnilo potpuno odsustvo bilo kakvog pomena njega (čin porodične poniznosti), ali ovaj stav nije podržan dokazima. Martin Luter je pretpostavljao da je Pavle poveo Tita sa sobom u Jerusalem da ga testira. Drugi smatraju da je poveo Tita, ali da je Pavle tek kasnije shvatio koliko je značajno to što je Jerusalimska crkva propustila da zahteva da Tit bude obrezan zato što je on u potpunosti Grk (up. Gal 2:3).

2:2 „otišao sam jer sam dobio objavu s neba” Ukoliko pretpostavimo da je ovo okruženje iz Dela, Dap 15:2 stvara nesklad. Međutim, pretpostavka je da je otkrivenje došlo preko jednog od pet antiohijskih proroka, koji ga je preneo crkvi. Tada je crkva u Antiohiji prenela Pavlu da mora da poseti Jerusalem.

▣ **„izneo sam pred istaknutom braćom dobru vest koju propovedam među neznabošcima”** Ovo je veoma značajno u odnosu sa Gal 2:3-5. Zašto je Pavle pred apostolima izneo svoje jevanđelje? (1) Da li je želeo da se slože sa njim i potvrde njegovo jevanđelje, (2) ili je reagovao na prisustvo lažnih učitelja (up. Gal 2:4)? Druga mogućnost se najbolje slaže sa umetnutim delom Gal 2:4 i 5. Čini se da je ovaj izveštaj paralelan sa Dap 15:12.

SSP, DS, EC

-

NSP

ali to sam im rekao nasamo

DK

ali nasamo

Kada čitamo Dela 15 tražeći taj prvi privatni sastanak, nailazimo na probleme. Međutim, moguće je da se Dap 15:2b i Gal 2:6 odnose na sastanak vrhovnih vođa. Moguće je da se Pavle prvo sreo sa vođstvom da bi ga bolje saslušali, umesto da se odmah sastao sa celom kongregacijom, čiji deo su mogli biti i ranije infiltrirani judaisti (oni koji su tražili da svako mora da postane Jevrej da bi mogao da bude spasen).

Neki stručnjaci su u poslednje vreme ukazali na mogućnost, verovatno pod prenaplašenim uticajem tibingenskih teologa iz Nemačke, da je između Pavla i apostola u Jerusalem postojala tenzija. Neki smatraju da se Pavlove tri neobične izjave o jerusalimskim vođama iz Gal 2:2, 6 (dva puta) i 9 mogu protumačiti kao omalovažavanje. Ove izjave možemo protumačiti pežorativno ukoliko uzmemo u obzir sledeće tri stvari.

1. One ukazuju na to da su lažni učitelji preuveličavali prvih Dvanaest apostola pokušavajući da umanje Pavlov značaj, a ne bilo kakvu Pavlovu ličnu tenziju sa Dvanaesticom.
2. Moguće je da je Pavle bio razočaran nekim apostolima, ukoliko oni nisu zaista shvatili globalnu Hristovu misiju ili zbog Petrovog sramotnog povlačenja iz zajedničkog obroka sa neznabošcima zbog dolaska nekih iz Jerusalema u Gal 2:11-14.
3. Moguće je da se ove izjave ne odnose na apostole, nego na druge crkvene vođe koji su se pozivali na svoj autoritet ili da se odnose samo na deo apostola.

SSP	plašeci se da možda ne trčim ili da nisam trčao uzalud
NSP	Hteo sam da budem siguran da ne trčim, ili da nisam trčao, uzalud
DK	da uzalud ne trčim ili ne bih trčao
DS	da ne trčim ili da ne trčah uzalud
EC	da ne trčim ili da nisam trčao uzalud

Sigurno je da se ovo ne odnosi na to da Pavle traži teološku potvrdu od jerusalimskih vođa, budući da bi to bilo u neskladu sa celokupnim kontekstom. Ali ovde je u pitanju praktičnost misionarskog truda među neznabošcima (up. 2. Kor 7:14; 9:9), a Pavle se nadao i molio za konsenzus, kojeg će i dobiti. Pavle je i na drugim mestima izrazio slične strahove (up. Fil 2:16; 1. Sol 3:5).

2:3 „Ali čak ni Tit, koji je bio sa mnom, nije bio prisiljen da se obreže, iako je Grk”

Čak i uz ovako direktno značenje, postoje i neke nedoumice vezane za sledeće:

1. neki zapadni rukopisi, posebno rukopis D, u petom stihu ne sadrže reč „nije“
2. višeznačnost četvrtog stiha, zbog čega neki smatraju da je Pavle obrezao Tita, ali ne zbog obaveze, nego da bi pokazao njegovu slobodu

Međutim, ovo bi podrilo celokupnu strukturu Pavlove argumentacije. Pavle je već bio napadnut, čini se zbog obrezivanja Timotija (up. Dap 16:3) koji je polu-Jevrej, ali on nije hteo da pristane na obrezivanje Tita. U suštini, pravi problem nije bilo obrezivanje (up. Rim 2:28-29 i Gal 6:15), nego na koji način ljudi mogu biti opravdani pred Bogom. U Galatima Pavle upoređuje jevrejski i judaistički put, koji je fokusiran na dela i put Isusovog jevanđelja, koji je zasnovan na milosti.

2:4

SSP	A sve to zbog lažne braće, uljeza koji su se uvukli među nas
NSP	sve zbog lažne braće koja su se potajno uvukla
DK	I za lažnu braću koja dođoše i privukoše se
DS	i to zbog lažne braće koja se behu uvukla
EC	To zbog tajno uvedene lažne braće koja su se uvukla

Ova lažna braća spomenuta su i na drugim mestima (up. Dap 15:1,5; 2. Kor 11:13,26 i 1. Sol 2:14-16). Glagolski oblik je pasiv, što ukazuje na to da ih je neko uvukao, moguće

1. neverujući Jevreji
2. sekta verujućih Jevreja, judaisti
3. sam Sotona

Termin „lažna braća” (*pseudadelphous*) sličan je složenici iz 2. Pt 2:1 koja označava „lažne vođe” (*pseudoprophētai* i *pseudodidaskaloi*). U koine grčkom ovaj termin se najčešće koristio za izdajice unutar grada koje bi pomogle neprijatelju da se uvuče u grad i pregleda njegovu odbranu.

Još jedan problem u tumačenju tiče se mesta izdaje. Da li su se lažna braća uvukla u:

1. Jerusalimsku crkvu
2. Jerusalimski sabor
3. Antiohijsku crkvu

Nemoguće je sa sigurnošću utvrditi ove detalje značenja, te je stoga svaki dogmatski stav neopravdan.

▣ **„da ugroze našu slobodu koju imamo u jedinstvu s Hristom Isusom, kako bi nas učinili robovima”** Pavle sa najvećom pažnjom ističe slobodu u Hristu (up. Dap 13:39; Gal 5:1,13). U ovom kontekstu, ta sloboda se odnosi na slobodu od jevrejskih pravila i regulativa, što je detaljnije razrađeno u narednim poglavljima. Važno je da primetimo da smo zaista slobodni u Hristu, ali naša sloboda nije dozvolja za greh (up. Rim 14:1-15:13 i 1. Korinćanima 8-10). Ova dijalektička tenzija

između slobode i odgovornosti, koja je sastavni deo jevanđelja, vidljiva je u Pavlovom naglašavanju „odgovornosti“ korinthske crkve i „slobode“ galatskih crkava. Oboje je tačno! Moramo da ih držimo u ravnoteži!

2:5 „Ni načas im nismo popustili” Množina se sigurno odnosi na Pavla i Varnavu. Oni su se usaglasili u svom protivljenju zahtevu da svi neznabošci moraju biti obrezani (i da postaju odgovorni prema Mojsijevom zakonu) nakon svog obraćenja.

„Nismo” je deo rukopisa P⁴⁶, $\aleph$, B, C, D¹, F i G (UBS⁴ daje ovoj verziji oznaku „A”). Negacija nedostaje samo u ispravku rukopisa D² iz šestog veka i u starolatinskim verzijama. Razlog zbog kojeg Pavle naglašava međusobno potčinjavanje u Ef 5:21, a ipak čvrsto ne pristaje na potčinjavanje u ovom slučaju, jeste to što on veruje da ta „lažna braća“ nisu zaista hrišćani. Pavle stoji iza svog uverenja da oni koji svoju opravdanost pred Bogom zasnivaju na svom ličnom trudu nisu pravi hrišćani (up. Gal 1:8,9; 5:2-12; Rim 10:2-5 i 1. Sol 2:14-16). Najvažnije pitanje u tom slušaju je „U koga se oni pouzdaju: u sebe ili u Hrista?”

▣ **„da bi istina dobre vesti ostala kod vas”** Ovo je zaista značajno, ovaj argument je bio osnova za nastavljnje misije neznabošcima. Istina je važna novozavetna reč. Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: „ISTINA” U PAVLOVIM TEKSTOVIMA

Pavlova upotreba ovog termina i njegovih srodnih formi potiče od njegovog starozavetnog ekvivalenta, termina *emet*, sa značenjem pouzdan ili veran (BDB 53; vidite POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U STAROM ZAVETU). U među-biblijskim jevrejskim tekstovima korišten je za istinu kao suprotnost lažima. Možda su najbliža paralela „himne zahvalnosti” iz Svitaka s mrtvog mora, gde se koristi za otkrivene doktrine. Članovi esenske zajednice postali su „svedoci istine“.

Pavle koristi ovaj termin za jevanđelje Isusa Hrista.

1. Rim 1:18,25; 2:8,20; 3:7; 15:8
2. 1. Kor 13:6
3. 2. Kor 4:2; 6:7; 11:10; 13:8
4. Gal 2:5,14; 5:7
5. Ef 1:13; 6:14
6. Kol 1:5,6
7. 2. Sol 2:10,12,13
8. 1. Tim 2:4; 3:15; 4:3; 6:5
9. 2. Tim 2:15,18,25; 3:7,8; 4:4
10. Titu 1:1,14

Pavle ga takođe koristi da izrazi da su njegove reči tačne/istinite

1. Dap 26:25
2. Rim 9:1
3. 2. Kor 7:14; 12:6
4. Ef 4:25
5. Fil 1:18
6. 1. Tim 2:7

Takođe ga koristi da opiše svoje motive u 1. Kor 5:8 i životni stil (za sve hrišćane) u Ef 4:24; 5:9; Fil 4:8. Ponekad ga koristi za ljude.

1. Bog, Rim 3:4 (up. Jn 3:33; 17:17)
2. Isus, Ef 4:21 (slično sa Jn 14:6)
3. apostolski svjedoci, Titu 1:13
4. Pavle, 2. Kor 6:8

Pavle koristi ovaj glagol (*alētheuō*) samo u Gal 4:16 i Ef 4:15, gde se odnosi na jevanđelje. Za detaljniju analizu vidite *Novi internacionalni rečnik novozavetne teologije (The New International Dictionary of New Testament Theology)*, ur. Kolin Braun (Colin Brown), vol. 3, str. 784-902.

2:6

SSP	onih koji su važili za ugledne
NSP	A oni koji su smatrani uglednima
DK	one koji se brojahu da su nešto
DS	od uglednih
EC	onih koji su važili kao ugledni

Moguće je da se ovaj izraz odnosi na: (1) deo Dvanaestorice; ili (2) neke vođe Jerusalimske crkve. Pavlova poruka je da njihovo protivljenje ne utiče na poziv, zadatak i jevanđelje koje mu je Bog dao. Međutim, F. F. Brus (F. F. Bruce) navodi citat iz Josifove (Josephus) knjige *Judejski ratovi (War of the Jews)*, 3.453; 4.141,159 da pokaže da se reč prevedena kao „smatrati“ ne koristi uvek da izrazi potcenjivanje.

▣ „**Bog ne gleda ko je ko**” Ova starozavetna pravna metafora (up. 5. Mojs 10:17; 2. Dne 19:7) prvobitno je imala značenje „podići lice” (up. 3. Mojs 19:15; 5. Mojs 1:17; 16:19; Dap 10:34). Pavle ukazuje na praksu po kojoj su sudije donosile odluke po sopstvenim naklonostima ili po posebnom položaju optužene osobe. Bog nikada nije pristrastan (up. Rim 2:11; Ef 6:9; Kol 3:25; 1. Pt 1:17).

SSP, EC	meni... nisu ništa dodali
NSP	meni... nisu dali ništa novo
DK	meni ništa ne dodaše
DS	meni... ništa nisu dodali

Ovo je Pavlova centralna afirmacija nezavisnosti („meni“ se nalazi na početku radi isticanja), i svoje i svog jevanđelja, od autoriteta Dvanaestorice ili Jerusalimske crkve. Ovo nije potcenjivanje Dvanaestorice ili vođa Jerusalimske crkve nego isticanje božanskog porekla Pavlovog poziva i otkrivenja.

2:7 „Već, naprotiv, kad su videli da mi je poverena dobra vest za neobrezane” Osnovna Pavlova poruka, on nastavlja da širi kontekst započet u Gal 1:10. Kada su jerusalimski vodeći ljudi videli i čuli Pavla, potvrdili su da ga je Bog pozvao i odabrao.

▣ „**mi je poverena**” Ovo je pasivni glagolski oblik u perfektu, što naglašava Pavlovu trajnu ulogu čuvara jevanđelja, po Božijem pozivu, za čega ga je osposobio Duh (up. 1. Kor 9:17; 1. Sol 2:4; 1. Tim 1:11; Titu 1:3). Druga poglavlja dodatno podržavaju Pavlov poziv da bude apostol neznabošcima (up. Dap 9:15; Rim 1:5; 11:13; 15:16; Gal 1:16; Ef 3:8; 1. Tim 2:7; 2. Tim 4:17).

▣ „**kao što je Petru**” Upotreba termina „Petar” u Gal 2:7 i 8 donekle je neobična u Galatima. U svim drugim citatima Pavla u Galatima, on za Petra uvek koristi ime „Kifa“, što je aramejska reč za stenu (up. Gal 1:18; 2:9,11,14). Međutim, čini se da je ovde originalna reč „Petar”, a ta dva imena su sinonimi.

2:8 Ovo je još jedan umetak u kompleksnoj gramatičkoj strukturi stihova 1-10. Moguće je da se on odnosi na geografiju ili na etničku zajednicu (up. Gal 2:9d). I Petar i Pavle imali su božanske zadatke!

2:9 „kad su saznali za blagodat koja mi je bila ukazana, Jakov i Kifa i Jovan, koji su smatrani stubovima, pružili su meni i Varnavi desnicu” Ovi „stubovi” bili su tri vođe hrišćanske crkve u Jerusalimu. Čini se da Kliment iz Rima (u tekstu iz 95. g.n.e.) i Ignjatije koriste ovaj naziv za „apostole“. Takođe, upotrebljen je u pozitivnom smislu u Otk 3:12. Moguće je da je ovaj izraz potiče od rabinske upotrebe ovog termina za Avrama i Mojsija. Pavle ponovo podržava svoju tvrdnju da je on ne samo nezavistan, nego i da su makar neki apostoli (Petar i Jovan, deo Isusovog unutrašnjeg kruga) prepoznali Njegov autoritet kojeg mu je Bog dao i potvrdili ga pruživši mu desnicu zajedništva.

Ovaj „Jakov” nije deo Dvanaestorice, nego Isusov polubrat, vođa Jerusalimske crkve (up. Dela 15).

Izraz „koji su smatrani stubovima” nije negativna procena, nego se verovatno odnosi na optužbe lažnih učitelja protiv Pavla. U ovom kontekstu, Pavle ne želi da omalovaži te tri vođe, nego da naglasi činjenicu da su oni javno priznali njegovu i Varnavinu službu!

▣ „**blagodat koja mi je bila ukazana**” glagolski oblik je particip aorista pasivni. Vidite belešku kod Gal 1:15 o odnosu između „blagodat” i „Duha”.

▣ „**Jakov**” Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: JAKOV, ISUSOV POLUBRAT

- A. Zvali su ga „Jakov Pravedni“, a kasnije „kamilja kolena“ zato što se stalno molio na kolenima (citat Hegesipa u Euzebijevoj Crkvenoj istoriji 2.23-24; 4-18).
- B. Jakov je postao vernik tek nakon vaskrsenja (up. Mk 3:21; Jn 7:5). Isus se lično pojavio pred njim nakon vaskrsenja (up. 1. Kor 15:7).
- C. Bio je u gornjoj sobi sa učenicima (up. Dap 1:14), a moguće je i da je bio prisutan kada se Duh spustio na dan Pedesetnice.
- D. Bio je oženjen (up. 1. Kor 9:5).
- E. Pavle za njega kaže da je stub Jerusalimske crkve (moguće i apostol, up. Gal 1:19; Vidite POSEBNA TEMA: POSLATI [APOSTELLŌ]), ali nije bio jedan od Dvanaestorice (up. Gal 2:9; Dap 12:17; 15:13 i dalje; 21:18).
- F. U delu *Judejske starine (Antiquities of the Jews)*, 20.9.1, Josif kaže da je po naređenju Sadukeja iz Sinedriona kamenovan 62. g.n.e, dok druga tradicija (drugovekovni pisci, Kliment iz Aleksandrije ili Hegesip) beleži da je gurnut sa zida Hrama.
- G. Dugi niz generacija nakon Isusove smrti, Isusov rođak je postavljan za vođu crkve u Jerusalimu.
- H. Autor je novozavetne Jakovljeve poslanice i brat autora novozavetne Judine poslanice (up. Juda stih 1).

▣ „**saglasnosti**” (NASB: „**zajedništva**“) Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: KOINŌNIA (ZAJEDNIŠTVO)

Termin „zajedništvo” (*koinōnia*) označava

1. blisku vezu sa osobom
  - a. sa Sinom (up. 1. Kor 1:9; 1. Jn 1:6)
  - b. sa Duhom (up. 2. Kor 13:14; Fil 2:1)
  - c. sa Ocem i Sinom (up. 1. Jn 1:3)
  - d. sa drugom saveznom braćom/sestrama (up. Dap 2:42; 2. Kor 8:23; Gal 2:9; Flm stih 17; 1. Jn 1:3,7)
  - e. ne sa zlom (up. 2. Kor 6:14)

2. bliska veza sa stvarima ili grupama
  - a. sa jevanđeljem (up. Fil 1:5; Flm stih 6)
  - b. sa Hristovom krvlju (up. 1. Kor 10:16)
  - c. ne sa tamom (up. 2. Kor 6:14)
  - d. sa stradanjem (up. 2. Kor 1:7; Fil 3:10; 4:14; 1. Pt 4:13)
3. velikodušan dar ili doprinos (up. Rim 12:13; 15:26; 2. Kor 8:4; 9:13; Fil 4:15; Jev 13:16)
4. Božiji dar milosti kroz Hrista, koji obnavlja odnos čoveka sa Njim i sa njegovom braćom i sestrama

Ovo se odnosi na horizontalan odnos (između ljudi) omogućen vertikalnim odnosom (čoveka sa Stvoriteljem). Takođe naglašava potrebu za hrišćanskom zajednicom i radost zbog nje (tj. Jev 10:25).

▣ „da mi idemo k neznabošcima, a oni k obrezanima” Ovaj izraz se pre svega odnosi na geografiju, ne na rasu. I u Palestini su živeli neznabošci, kao i Jevreji izvan Palestine. Mnoge Pavlove crkve bile su spoj obe grupe, zato što bi on u novom gradu uvek prvo odlazio u sinagogu da propoveda.

2:10 „Samo su nas zamolili da mislimo na siromašne” Pavle je prvi put saznao za ideju posebnog priloga za siromašne u Jerusalimu od crkve u Antiohiji (up. Dap 11:27-30). On je ovo razvio u projekat za neznabožačke crkve (up. Dap 24:17; 1. Kor 16:1-2; 2. Kor 8,9 i Rim 15:25-27). Ukoliko je Galatima 2 paralelno sa Delima 15, teško je objasniti zašto nisu navedena druga uputstva za zajednicu iz Dap 15:23-29. Zbog ovog stiha mnogi misle da se ova poseta odnosi na Dap 11:27-30.

NSP: GAL 2:11-21

¹¹Ali kad je Kifa došao u Antiohiju, u lice sam mu se suprotstavio, jer je zaslužio osudu.

¹²Naime, pre nego što su stigli neki Jakovljevi saradnici, jeo je s onima iz onih iz obrezanja. ¹³I ostali Judejci su mu se pridružili u tom pretvaranju, pa se čak i Varnava poveo za njihovim pretvaranjem. ¹⁴Ali kad sam video da ne postupaju ispravno, po istini dobre vesti, rekao sam Kifi pred svima: „Ako ti, koji si Judejac, živiš kao oni iz drugih naroda, a ne kao Judejci, kako možeš da prisiljavaš one iz drugih naroda da žive po judejskim običajima?” ¹⁵Mi koji smo po rođenju Judejci, a ne neznabožački grešnici, ¹⁶i koji znamo da se čovek ne proglašava pravednim zbog vršenja dela propisanih zakonom, nego zbog vere u Hrista Isusa, i mi smo poverovali u Hrista Isusa, da bismo bili proglašeni pravednima zbog vere u Hrista, a ne zbog vršenja dela propisanih zakonom, jer zbog vršenja tih dela nijedan čovek neće biti proglašen pravednim. ¹⁷A ako smo se mi, u nastojanju da budemo proglašeni pravednima po Hristu, i sami pokazali grešnicima, da li je onda Hristos u službi greha? Nipošto! ¹⁸Jer ako ponovo gradim isto ono što sam jednom srušio, pokazujem da sam prestupnik. ¹⁹Prema propisima zakona, ja sam zakonu umro da bih Bogu živeo. ²⁰Razapet sam s Hristom. Ne živim više ja, nego Hristos živi u meni. Jer život koji sada živim u telu, živim zbog vere u Sina Božijeg, koji me je voleo i predao sebe za mene. ²¹Ja ne odbacujem Božiju blagodat, jer ako pravednost dolazi preko zakona, onda je Hristos uzalud umro.

2:11 „Ali kad je Kifa došao u Antiohiju” Ne znamo vreme Petrove posete Antiohiji. Neki stručnjaci smatraju da je vreme ove posete bilo neposredno nakon Jerusalimskog sabora; dok neki smatraju da je bilo pre njega. Čini se da je spominjanje ove posete izvan hronološkog niza. Mogla je da sledi sastanak Sabora iz Dela 15, što ističe činjenicu da nisu svi praktični problemi bili u potpunosti rešeni. Međutim, teško je zamisliti da bi Petar to učinio nakon što je potvrdio Pavla i njegovo jevanđelje na Saboru (up. Gal 2:9; Dap 15:6-11), u tom slučaju ovo postaje još jedan argument za one koji misle da se ovo odnosi na viziju iz Dela 11.

▣ „u lice sam mu se suprotstavio” Pavle koristi ovaj primer da pokaže svoju nezavisnost od jerusalimskih apostola i svoju ravnopravnost sa njima. Ovo je snažan idiom (up. Ef 6:13 i Jak 4:7).

SSP, NSP, EC	jer je zaslužio osudu
DK	jer beše zazoran
DS	jer je bio osuđen

Ovaj perifrastičan pasivan glagol u pluskvamperfektu govori o nečemu što se već dogodilo, što je postalo utvrđena pozicija i izvršio ga je spoljašnji vršilac radnje. Ova konstrukcija ne podrazumeva da je Petar nastavio sa tim stavom. Takođe primetite da je vođa apostolske grupe napravio grešku. Apostoli su nadahnuti da napišu pouzdano i večno Pismo, ali to nikada ne podrazumeva i da oni nisu grešili ili donosili loše odluke u drugim poljima!

2:12 „pre nego što su stigli neki Jakovljevi saradnici” Verovatno su „neki Jakovljevi saradnici” bili članovi crkve u Jerusalimu, ali nije sigurno da li su oni imali i zvaničan autoritet ili ne. Jasno je da nisu bili predstavnici koje je poslao Jakov, budući da se Jakov sasvim slagao sa Pavlovim stavovima o hrišćanstvu neznabožaca (up. Dap 15:13-21). Možda su bili poslani da prikupe informacije, ali su izašli iz oblasti svog autoriteta. Moguće je da su bili tu da bi proverili sprovođenje uputstava Sabora (up. Dap 15:20-21). Videli su Petra, verujućeg Jevreja, u zajedničkom obroku sa neznabožackim vernicima, što je bilo direktno kršenje usmenog zakona (tj. Talmuda). Petar se i ranije mučio sa ovim pitanjem (up. Dap 11:1-18). Čak i tokom Isusovog života, ovo je bila značajna tema (up. Mt 9:11; 11:19; Lk 19:1-10; 15:2; Dap 15:28-29).

▣ „jeo je s onima iz onih iz obrezanja” (NASB: „on je počeo da se povlači i ponaša uzdržano, plašeci onih iz obrezanja”) Tri glagola u imperfektu upotrebljena su u Gal 2:12. Prvi navodi da je Petar redovno jeo sa neznabožackim vernicima. Drugi i treći naglašavaju da je počeo da smanjuje svoj kontakt sa neznabožackim vernicima kada je stigla delegacija Jerusalimske crkve. Tema ovde nije samo obrezanje, nego opšti odnos novih neznabožackih vernika prema Mojsijevom zakonu.

2:13 „I ostali Judejci su mu se pridružili u tom pretvaranju, pa se čak i Varnava poveo za njihovim pretvaranjem” Smrtonosni pipci štetnog uticaja judaista uticali su čak i na najvernije. Pavle je očigledno razočaran Varnavinim ponašanjem. Varnava je propovedao neznabošcima i zalagao se za svima dostupno jevanđelje u Delima 15. Problem nije bio u tome da li neznabošci moraju da poštuju Mojsijev zakon, nego šta njihova sloboda od Zakona znači za jevrejske vernike. Da li su Petar i Varnava takođe slobodni da odbace usmenu tradiciju koja je tumačila Mojsijev zakon? Vidite POSEBNA TEMA: PAVLOVI STAVOVI O MOJSIJEVOM ZAKONU kod Gal 3:19.

POSEBNA TEMA: VARNAVA

I. Čovek

- A. njegovo ime je Josif (up. Dap 4:36)
- B. rođen je na Kipru (up. Dap 4:36)
- C. iz Levijevog plemena (up. Dap 4:36)
- D. dobio je nadimak „sin utehe” (up. Dap 4:36; 11:23)
- E. za njega je rečeno da je „dobar čovek” (up. Dap 11:24)
- F. član Jerusalimske crkve (up. Dap 11:22), poslan kao njen predstavnik da proveru novu rastuću crkvu u Antiohiji, u Siriji (up. Dap 11:19-28)
- G. za njega je rečeno da je pun Svetog Duha (up. Dap 11:24)
- H. za njega je rečeno da je pun vere (up. Dap 11:24)
- I. imao je duhovne darove proroštva i poučavanja (up. Dap 13:1)
- J. nazvan je apostolom (up. Dap 14:14)

- II. Njegova služba
- A. u Jerusalimu
1. prodao je svoju imovinu i sav novac dao apostolima da pomognu siromašnima (up. Dap 4:37)
  2. vođa Jerusalimske crkve (up. Dap 11:22)
- B. sa Pavlom
1. bio je jedan od prvih koji je poverovao u Savlovo/Pavlovo obraćenje (up. Dap 9:27)
  2. otišao je u Tars da pronađe Savla/Pavla i zamoli ga da pomogne sa novom crkvom u Antiohiji (up. Dap 11:24-26)
  3. crkva iz Antiohije poslala je Varnavu i Savla u crkvu u Jerusalimu sa prilogom za siromašne (up. Dap 11:29-30)
  4. Varnava i Pavle odlaze na prvo misionarsko putovanje (up. Dap 13:1-3)
  5. Varnava je bio vođa tima na Kipru (njegovoj domovini), ali je uskoro prepoznato Pavlovo vođstvo (up. Dap 13:13)
  6. izveštavali su crkvu u Jerusalimu da bi objasnili i dokumentovali svoje misionarsko delovanje među neznabošcima (up. Dap 15:1-21, pod nazivom Jerusalimski Sabor).
  7. Varnava i Pavle se nisu slagali oko jevrejskih pravila o hrani i zajedništvu sa neznabošcima, što je zabeleženo u Gal 2:11-14
  8. Varnava i Pavle su planirali drugo misionarsko putovanje, ali su se sukobili oko Varnavinog rođaka, Jovana Marka (up. Kol 4:10), koji ih je napustio na prvom misionarskom putovanju (up. Dap 13:13). Pavle je odbio da ga povede na drugo misionarsko putovanje, te se tim raspao (up. Dap 15:36-41). Tako su nastala dva tima (tj. Varnava i Jovan Marko, Pavle i Sila).
- III. Crkvena tradicija (Euzebije)
- A. Varnava je bio jedan sedamdesetorice koje je Isus poslao (up. Lk 10:1-20).
- B. Umro je kao hrišćanski mučenik na svom rodnom ostrvu, Kipru (po Varnavinim Delima)
- C. Tertulijan beleži da je on napisao Poslanicu Jevrejima.
- D. Kliment iz Aleksandrije beleži da je on napisao ne-kanonsku knjigu Varnavina Poslanica.

2:14

SSP	da se ne ponašaju u skladu sa istinom jevanđelja
NSP	da ne postupaju ispravno
DK	da ne idu pravo k istini jevanđelja
DS	da ne idu pravo po istini jevanđelja
EC	da ne idu pravo po jevanđeoskoj istini

Doslovno značenje je „da su hodali ne pravo”. Ovo sadrži dve metafore.

1. „hodati” se odnosi na stil života
2. „pravo” je igra reči za hodaње čistim putem pravednosti (tj. prav štap za merenje, Vidite POSEBNA TEMA: PRAVEDNOST kod Gal 2:21)

▣ „po istini dobre vesti” Vidite POSEBNA TEMA: „ISTINA” U PAVLOVIM TEKSTOVIMA kod Gal 2:5.

▣ „rekao sam Kifi pred svima” Obično se crkveni problemi rešavaju nasamo, ali su Petrova dela

udarila na samu srž jevanđelja. Ovaj sukob je uticao na celu antiohijsku crkvu i reakcija je morala da bude javna i odlučna, da bi se sprečilo razdvajanje unutar crkve (up. 1. Tim 5:20).

▣ „**Ako ti, koji si Judejac**” Ova kondicionalna rečenica prvog tipa (pretpostavlja se da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe) započinje Pavlovu raspravu sa Petrom. Gal 2:15-21 su verovatno teološki sažetak, a ne nužno i Pavlove reči Petru. Pavlova javna konfrontacija Petra zbog njegovog licemerja i nedoslednosti dodatno potvrđuje Pavlovu nezavisnost.

▣ „**da žive po judejskim običajima**” Pavle od imenice „Judejci” pravi infinitiv (prezent aktivni), upotrebljen samo ovde u Novom zavetu.

2:15-21 Vidite belešku na početku ovog dela (tj. Kontekstualni uvidi, C). Čini mi se da je moguće da se Pavlovo obraćanje Petru završava sa Gal 2:14 zato što se Gal 2:15-21 obraća široj publici (primetite podelu paragrafa u NRSV, TEV, NJB). Problem je što ne postoji vidljiva tekstualna oznaka za ovaj prelaz. Moguće je da se u Gal 2:15-21 obraća galatskim hrišćanima. Ukoliko je to tačno, ovo je sažeta objava istina jevanđelja povezana sa tvrdnjama judaista, ne samo sa neprikladnim činovima Petra i Varnave (i drugih jevrejskih hrišćana koji su bili prisutni).

Pitanje za tumačenje je: „Na koga se odnosi množina iz Gal 2:15,16,17?”:

1. na Pavla, Petra i ostale verujuće Jevreje
2. na Pavla i galatske vernike (uopštavajući teološki princip opravdanja verom, up. Gal 2:16; Rim 2:28-29)

2:15 „Mi koji smo po rođenju Judejci” Očigledno je da su Jevreji imali neke duhovne prednosti (up. Rim 3:1,2; 9:4,5). Ali njihove prednosti nisu bile povezane sa spasenjem, nego sa otkrivenjem i sa zajedništvom sa Bogom u Starom savezu, kao Božiji narod. Stoga, srž Pavlovog jevanđelja neznabošcima bila je ravnopravnost verujućih Jevreja i neznabožaca pred Bogom (up. Gal 3:28; 1. Kor 12:13; Ef 2:11-3:13; Kol 3:11).

▣ „**a ne neznabožački grešnici**” Čini se da je Pavle ovde upotrebio omalovažavajuć izraz koji je bio čest u rabinskom judaizmu i moguće je da su ga koristili lažni učitelji. Neznabošci su grešnici zato što ne pripadaju starozavetnom saveznom narodu (up. Ef 2:11-12).

2:16 „da se čovek ne proglašava pravednim zbog vršenja dela propisanih zakonom, nego zbog vere u Hrista Isusa” Ovaj stih sadrži trostruko isticanje doktrine da je opravdanje po milosti, samo kroz veru, za sve ljude (up. Ef 2:8-9), tako što počinje sa „čovek”, prelazi na „mi”, a završava sa „nijedan čovek” (NASB: „nijedno telo”).

Ovo trostruko ponavljanje ima ogroman uticaj. Istina opravdanja kroz veru za sve ljude (i Jevreje i neznabošce), suština je Pavlove definitivne teološke prezentacije u Rimljanima 1-8, koja je sumirana u Rim 3:21-31.

„Pravedan” (kao i „opravdan”) ukazuje na starozavetni koncept štapa za merenje (vidite Posebnu temu kod Gal 2:21). Gospod (YHWH) koristi ovu metaforu za svoj karakter i moralne standarde. Bog je standard za duhovno merenje (up. Mt 5:48). U NZ Bog daje svoju pravednost kroz Hristovu smrt (up. 2. Kor 5:21), a čovek je prima pokajanjem i verom (up. Mk 1:15 i Dap 3:16,19; 20:21).

Opravdanje po milosti, kroz veru – predstavljeno u Gal 2:16 i 17 kao naš položaj u Hristu – potpuno se zasniva na Božijoj ljubavi i inicijativi, Hristovom dovršenom delu i Duhu koji nas privlači. Međutim, dvadeset i prvi stih naglašava naš hristoliki način života, zato što naš položaj mora da utiče na hristolikost našeg života (tj. POSEBNA TEMA: SVETOST/POSVEĆENJE kod 1. Sol 4:3, up. Rim 8:29; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 1. Jn 1:7). Pavle nije poricao značaj dobrih dela. On je samo poricao da su ona osnova da budemo prihvaćeni.

Stihovi Ef 2:8-10 jasno pokazuju Pavlovo jevanđelje – Inicijativu Božije milosti, odgovor ljudi sa

verom i dobra dela koja slede. Čak i stih Gal 2:20, koji deluje kao da naglašava naše posvećenje – ali u kontekstu paragrafa pokazuje validnost i sveprisutnost doktrine pripisane Isusove pravednosti, potpuno odvojene od ljudskih zasluga, životnih stilova ili etničkog porekla.

Pavle naglašava da ovo nisu zahtevi za opravdanje

1. „zbog vršenja dela propisanih zakonom”, Gal 2:16a
2. „ne zbog vršenja dela propisanih zakonom”, Gal 2:16b
3. „jer zbog vršenja tih dela nijedan čovek neće biti proglašen pravednim”, Gal 2:16c

Zatim Pavle daje jedini način na koji grešno čovečanstvo može da bude opravdano.

1. „zbog vere u Hrista Isusa” (doslovno: „kroz [*dia*] veru Hrista Isusa”), Gal 2:16a
2. „mi smo poverovali u Hrista Isusa (doslovno: „u [*eis*] Hrista Isusa poverovali smo” [indikativ aorista aktivni]), Gal 2:16b
3. „zbog vere u Hrista” (doslovno: „po [*ek*] Hristovoj veri”), Gal 2:16c

Ovo je ponovljeno tri puta radi jasnoće i isticanja. Jedini problem je kako da shvatimo i prevedemo genitive „Hrista Isusa“ iz Gal 2:16a i „Hristovoj“ iz Gal 2:16c. Većina prevoda ih tumači kao objektivni genitiv: „vera u Hrista”, ali može biti i subjektivni genitiv (up. NET Biblija), što bi odražavalo starozavetni idiom „Hristova odanost“ Očevoj volji. Isto ovo gramatičko pitanje utiče i na tumačenje Rim 3:22,26; Gal 2:20; 3:22; Ef 3:12; Fil 3:9. Bez obzira na šta je Pavle mislio, obe opcije pokazuju da se opravdanje ne stiče ljudskim delima, zaslugama ili poslušnošću, nego delima i poslušnošću Isusa Hrista. Isus je naša jedina nada!

SSP	i mi poverovali u Hrista Isusa
NSP	i mi smo poverovali u Hrista Isusa
DK	i mi verovasmo Hrista Isusa
DS	i mi u Hrista Isusa poverovasmo
EC	poverovasmo i mi u Hrista Isusa

Grčki termini *pistis* (imenica) i *pisteuō* (glagol) mogu se prevesti kao „poverenje“, „verovanje“ ili „vera“. Ovaj termin označava dva različita aspekta našeg odnosa sa Bogom.

1. mi imamo poverenje u pouzdanost Božijih obećanja i Isusovog dovršenog dela
2. mi verujemo u poruku o Bogu, čovečanstvu, grehu, Hristu, spasenju, itd. (tj. u Pismo)

Stoga, moguće je da se odnosi na poruku jevanđelja ili na naše poverenje u osobu iz jevanđelja. Jevanđelje je osoba (Isus Hrist) koju primamo, poruka o toj osobi u koju verujemo i život nalik životu te osobe kojim živimo. Vidite POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ kod Gal 3:6.

▣ „**zakonom**” Prevodi NASB, NKJV, NRSV, TEV i JB svi sadrže dva određena člana. Određen član nije upotrebljen u grčkom tekstu, ali se pretpostavlja, zato što Pavle stalno koristi ovu reč za Mojsijev Zakon. Iako je mislio pre svega na njega, ovo može da se odnosi na bilo koji ljudski trud (i društvenu normu) za koji se pretpostavlja da je osnova za naše opravdanje pred Bogom.

▣ „**nijedan čovek**” (NASB: „**nijedno telo**“) Vidite POSEBNA TEMA: TELO (*SARX*) kod Gal 1:16.

2:17 „A ako” „Ako” započinje kondicionalnu rečenicu prvog tipa, za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe. Pretpostavlja se da su se i Pavle i njegovi saradnici (kao i svi ljudi) pokazali grešnicima (up. Rim 3:9-18,19,23; 11:32; Gal 3:22).

▣ „**i sami pokazali grešnicima**” Ovaj deo rečenice je težak za tumačenje. O njemu postoji nekoliko mogućih teorija.

1. većina komentatora ga povezuje sa Rim 3:23 i tumači kao „I nama je, kao i neznabošcima, potrebna Božija pravednost, zato što smo svi zgrešili.”

2. neki ovaj izraz povezuju sa antinomijskim pitanjem iz Rimljanima 6-8 – ako smo spaseni bez obzira na naš trud, zašto nam Bog sudi za naš greh
3. moguće je da ovaj izraz postavlja scenu za Pavlovu raspravu o Zakonu u trećem poglavlju, gde njegovo jedno kršenje, u bilo kojoj oblasti, prekida mogućnost da se neko približi Bogu pridržavajući se Zakona. Verujući Jevreji, Petar, Pavle i Varnava prekršili su Zakon jedući zabranjenu hranu. Ovo stanovište bi povezal Gal 2:17 sa neposrednim kontekstom porekavši netačan zaključak zasnovan na ispravnoj premisi
4. Pavle govori o tome da su Jevreji i neznabošci jedno u Hristu

Da ovo nije Božija volja, ovo zajedništvo bi učinilo Jevreje grešnicima, a Hrista delom tog greha (up. Ef 2:11-3:6).

SSP	da li to znači da Hristos služi grehu? Nipošto!
NSP	da li je onda Hristos u službi greha? Nipošto!
DK	dakle je Hristos grehu sluga? Bože sačuvaj!
DS	je li onda Hristos sluga grehu? Bože sačuvaj!
EC	da li u tom slučaju Hristos služi grehu? Daleko od toga.

Pavlova argumentacija se nastavlja, iako je teška za praćenje. Očigledno je da on reaguje na (1) Petrovo ponašanje, ili na (2) optužbe i/ili učenja lažnih učitelja, ali nije sigurno na koju temu se ovo odnosi.

Za tumačenje ovog teksta, značajno je pogledati i druga mesta u kojima Pavle koristi izraz „daleko bilo” ili „sačuvaj Bože” (up. Gal 3:21; Rim 6:2). Obično Pavle koristi ovu retku strukturu optativa da bi porekao netačan zaključak zasnovan na ispravnoj premisi.

2:18 „Jer ako ponovo gradim isto ono što sam jednom srušio, pokazujem da sam prestupnik”

Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa, za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe. Proučavaoci nisu sigurni na šta tačno Pavle ovde misli. Da li na svoje propovedanje jevanđelja ili na svoj raniji život u judaizmu? Istu nejasnoću vidimo i u Rimljanima 7. Moguće je da su „ponovo graditi” i „rušiti” rabinski termini slični terminima „svezati” i „razvezati” iz Mt 18:18.

2:19 „Prema propisima zakona, ja sam zakonu umro” Ova značajna izjava nije toliko mistična, koliko je pravna. Na neki način, kada je Isus umro umesto nas, mi smo umrli sa Njim (up. Gal 2:20; Rim 6:6-7; 2. Kor 5:14-15). Stoga je i naš obavezujuć odnos sa Zakonom, što se tiče spasenja, prekinut. Možemo slobodno da priđemo Hristu. To je osnovna poruka u Gal 2:20 i 21, slična Pavlovoj detaljnoj objavi u Rim 6:1-7:6.

▣ **„da bih Bogu živeo”** Ponovo, potvrđena su dva teološka aspekta, naša pozicija u Hristu i stil života kojim moramo da živimo za Hrista. Ova paradoksalna istina može da se izrazi na nekoliko načina.

1. indikativ (izjava o našoj poziciji) i imperativ (zahtev da živimo u skladu sa svojom pozicijom)
2. objektivno (istina jevanđelja) i subjektivno (život jevanđelja)
3. „pobedili smo” (prihvatio nas je Bog u Hristu), ali sada „moramo da trčimo” (moramo da živimo za Hrista iz zahvalnosti)

Ovo je dualna priroda jevanđelja – spasenje je potpuno besplatno, ali ga plaćamo svime što jesmo i što imamo! Moramo da istaknemo da besplatan dar prethodi pozivu na hristolikost. Mi umiremo za greh da bismo mogli da slišimo Boga (up. Rim 6:10)!

2:20 „Razapet sam s Hristom” U rečenici na grčkom je „s Hristom” na početku radi naglaska (u grčkoj verziji UBS⁴ nalazi se u Gal 2:19). Glagol (indikativ perfekta pasivni) ukazuje na to da se

nešto dogodilo u prošlosti i ima trajne rezultate i to nešto je učinio spoljašnji vršilac radnje. Ovo je suština stihova Rim 6:1-11 i 7:1-6.

Pavle koristi termin „razapet” u Gal 5:24 i 6:14, povezan sa odnosom vernika i palog svetskog sistema. Međutim, čini se da je ovde naglašen odnos vernika sa Zakonom (up. Gal 3:13). Važno je da se setimo da smo nekada umrli sa Hristom i živimo za Boga (up. Gal 2:19; Rim 6:10). Ovaj koncept se neprekidno naglašava kao

1. naša odgovornost da živimo život u skladu sa Njegovim (up. 1. Jn 1:7)
2. moramo da živimo dostojni poziva, gde god da smo pozvani (up. Ef 4:1,17; 5:2)

Nakon što upoznamo Hrista kroz besplatan oprostaj, važno je da živimo životom odgovornog služenja (up. Kol 2:12-14, 20; 3:1-4 i 2. Kor 5:14-15).

▣ **„nego Hristos živi u meni”** Često se kaže da Isus živi u vernicima (up. Mt 28:20; Jn 14:23 [Isus i Otac]; Rim 8:10; Kol 1:27). Ovo se u velikom broju slučajeva povezuje sa službom Svetog Duha (up. Rim 8:9,11; 1. Kor 3:16; 6:19; 2. Tim 1:14). Duh veliča i reprodukuje Sina u vernicima (up. Jn 16:7-15; Rim 8:28-29; Gal 4:19).

▣ **„život koji sada živim u telu”** Vidite POSEBNA TEMA: TELO (SARX) kod Gal 1:16.

▣ **„živim zbog vere”** Grčki termin *pistis* (imenica) i *pisteuō* (glagol) mogu se prevesti kao „poverenje“, „verovanje“ ili „vera“ i pre svega ističu naše poverenje u Božiju pouzdanost ili našu veru u Božiju vernost. Vidite Posebnu temu kod Gal 3:6. Ova vera je naš prvi odgovor na Božija obećanja, a nju sledi neprekidan život u njima. „Vera“ se koristi sa tri značenja u NZ.

1. lično poverenje
  2. život u pouzdanju
  3. telo hrišćanske doktrine, kao u Dap 6:7; 13:8; 14:22; Gal 1:23; Juda 1:3 i 20
- Moguće je da je ovo aluzija na Avak 2:4 (up. Rim 1:17; Gal 3:11; Jev 10:38).

▣ **„u Sina Božijeg”** Neki veoma stari rukopisi (tj. P⁴⁶, B, D, F, G) navode „u Boga i Hrista”, ali Pavle ne koristi taj izraz, niti tvrdi da vera u Boga donosi spasenje. Izraz „u Sina Božijeg” upotrebljen je u rukopisima $\aleph$, A, C, D² i kod većine otaca rane crkve. UBS⁴ ovoj opciji daje oznaku „A” (sigurno).

▣ **„koji me je voleo i predao sebe za mene”** Ovo je suština zamenskog otkupljenja (up. Gal 1:4; Mk 10:45; Rim 5:6,8,10; 1. Mojs 3:15; Is 53:4-6).

2:21 „ako” Ovo započinje još jednu kondicionalnu rečenicu prvog tipa, za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe. Ovde bismo očekivali kondicionalnu rečenicu drugog tipa. Ovo je dobar primer da kondicionalna rečenica prvog tipa može da naglašava lažnu tvrdnju. Kad bi samo postojao put do Boga – ne samo kroz Zakon, nego kroz veru u dovršeno Hristovo delo (up. Gal 3:21). Da je Zakon mogao da nas spasi, Hrist ne bi morao da umre!

▣ **„pravednost”**

POSEBNA TEMA: PRAVEDNOST

Pravednost je toliko važna tema da bi svaki proučavalac Biblije morao lično da je prouči veoma podrobno.

Božija narav je u Starom zavetu opisana kao „pravična” ili „pravedna” (GLAGOL, BDB 842, KB 1003; IMENICA u MUŠKOM RODU, BDB 841, KB 1004; IMENICA u ŽENSKOM RODU, BDB 842, KB 1006). Ovaj mesopotamijski izraz potiče od rečne trske koja je korišćena kao građevinska alatka za proveravanje vodoravnosti zidova i ograda. Bog je izabrao da se ova reč koristi kao metaforičan opis Njegove prirode. On je prava ivica (ravnomer) za proveravanje svega. Ovaj termin potvrđuje Božiju pravednost i Njegovo pravo da sudi.

Čovek je stvoren na sliku Božiju (up. 1. Mojs 1:26-27; 5:1,3; 9:6). Ljudski rod je stvoren za zajedništvo s Bogom (1. Mojs 3:8). Čitava tvorevina je pozornica na kojoj se odvija odnos između Boga i ljudi. Bog je želeo da ga Njegova najuzvišenija tvorevina – čovek – poznaje, voli, da mu služi i da mu bude slična! Čovekova odanost je stavljena na proveru (up. 1. Mojs 3), ali prvi ljudski par je pao na toj proveru i zbog toga je odnos između Boga i ljudskog roda narušen (up. Rim 5:12-21).

Bog je obećao da će popraviti i obnoviti to zajedništvo (up. 1. Mojs 3:15; vidite POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEĆAN PLAN OTKUPLJENJA). To je učinio svojom voljom i kroz svog Sina. Ljudi nisu u stanju da isprave svoj prekršaj (up. Rim 1:18-3:20).

Nakon pada, Božiji prvi korak ka obnovi bio je savez zasnovan na Njegovom pozivu i na čovekovom pokajničkom, vernom i poslušnom odazivu (up. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38). Ljudi su zbog pada nesposobni za ispravna dela (up. Rim 3:21-31; Gal 3). Sam Bog je morao da preduzme potrebne korake i obnovi ljude koji su kršitelji saveza. To je učinio na sledeće načine:

1. proglasio je grešne ljude pravednima kroz Hristovo delo (sudska pravednost)
2. besplatno je dao ljudima pravednost kroz Hristovo delo (pripisana pravednost)
3. dao je Duha da živi u ljudima i u njima proizvodi pravednost (hristolikost, obnova Božijeg lika u čovečanstvu)
4. obnovio je zajedništvo iz Edenskog vrta (uporedite 1. Mojs 1-2 sa Otk 21-22).

Ali Bog očekuje da čovek pristane na ovaj savez. Bog proglašava (tj. besplatno daje, Rim 5:8; 6:23), On se postarao, ali ljudi moraju da se odazovu i da nastave da se odazivaju

1. pokajanjem
2. verom
3. poslušnim načinom života
4. istrajnošću

Dakle, pravednost nastaje zavetnim, obostranim delovanjem Boga i Njegovog najuzvišenijeg stvorenja. Zasnovana je na Božijoj naravi, na Hristovim delima i omogućuje je Sveti Duh, kome svaka osoba mora lično i neprestano da se odaziva na pravi način. Ovaj termin se zove „opravdanje verom”. On je otkriven u jevanđeljima, ali ne na ovaj način. Najpodrobnije ga je definisao Pavle, koji je grčku reč „pravednost” upotrebio u njenim raznim oblicima preko sto puta.

Pošto je Pavle bio školovani rabin, on je reč *dikeosíni* upotrebljavao u hebrejskom smislu, poput reči *cdk* u *Septuaginti*, a ne kao u grčkoj književnosti. Ova reč je u grčkim spisima označavala nekoga ko je ispravan po merilima nekog božanstva ili društva (Noje, Jov). Značenje ove reči je u hebrejskom uvek vezano za savez (vidite POSEBNA TEMA: SAVEZ). Gospod (YHWH) je pravičan, etičan, moralan Bog koji želi da Njegov narod odražava Njegovu narav. Otkupljeni ljudski rod postaje nova tvorevina (up. 2. Kor 5:17; Gal 6:15), što se ispoljava novim, pobožnim načinom života (up. Mt 5-7; Gal 5:22-24; Jak; 1. Jn). Pošto je uređenje Izraela bila bogovladavina (tj. *teokratija*), nije postojala jasna razlika između svetovnog (društvenih merila) i svetog (Božije volje). Ova razlika se vidi u prevodu te hebrejske i grčke reči: „pravda” (vezano za društvo) i „pravednost” (vezano za religiju).

Jevanđelje (radosna vest) o Isusu glasi da je palo čovečanstvo vraćeno u zajedništvo s Bogom. Pavlov paradoks je da Bog proglašava krivce nedužnima kroz Hrista. To je postignuto kroz Očevu ljubav, milosrđe i milost, kroz Sinovljev život, smrt i vaskrsenje i kroz Duha, koji svedoči i privlači jevanđelju. Reformatori su smatrali da je fraza „Božija pravednost” GENITIV koji vrši službu OBJEKTA (da je u pitanju čin kojim grešni ljudski rod postaje prihvatljiv Bogu – osveštanje kao promena položaja), dok su katolici smatrali da taj GENITIV vrši službu SUBJEKTA, da je u pitanju proces kojim čovek postaje sličniji Bogu (postepeno iskustveno osveštavanje). U stvari, radi se o oba procesa!

Smatram da je cela Biblija, od 1. Mojs 4 do Otkrivenja 20, zapis o tome kako Bog obnavlja zajedništvo iz Edena. Biblija počinje zajedništvom Boga i ljudi u zemaljskom okruženju (up. 1. Mojs 1-2), a tako se i završava (up. Otk 21-22). Božija slika i svrha biće obnovljene!

Evo nekih novozavetnih odlomaka koji podupiru ovu analizu i prikazuju spomenuti skup grčkih reči:

1. Bog je pravedan (često povezano s Bogom kao sudijom)
  - a. Rim 3:26
  - b. 2. Sol 1:5-6
  - c. 2. Tim 4:8
  - d. Otk 16:5
2. Isus je pravedan
  - a. Dap 3:14; 7:52; 22:14 (zvanje Mesije)
  - b. Mt 27:19
  - c. 1. Jn 2:1,29; 3:7
3. Pravednost je Božija volja za tvorevinu
  - a. 3. Mojs 19:2
  - b. Mt 5:48 (up. 5:17-20)
4. Božija sredstva za pružanje i stvaranje pravednosti
  - a. Rim 3:21-31
  - b. Rim 4
  - c. Rim 5:6-11
  - d. Gal 3:6-14
5. Bog daje pravednost
  - a. Rim 3:24; 6:23
  - b. 1. Kor 1:30
  - c. Ef 2:8-9
6. Pravednost se prima verom
  - a. Rim 1:17; 3:22,26; 4:3,5,13; 9:30; 10:4,6,10
  - b. 2. Kor 5:21
7. Kroz Hristova dela
  - a. Rim 5:21-31
  - b. 2. Kor 5:21
  - c. Fil 2:6-11
8. Božija volja je da Njegovi sledbenici budu pravedni
  - a. Mt 5:3-48; 7:24-27
  - b. Rim 2:13; 5:1-5; 6:1-23
  - c. Kor 6:14
  - d. 1. Tim 6:11
  - e. 2. Tim 2:22; 3:16
  - f. 1. Jn 3:7
  - g. 1. Pt 2:24
9. Bog će pravedno suditi svetu
  - a. Dap 17:31
  - b. 2. Tim 4:8

Pravednost je Božija osobina, besplatno data grešnom ljudskom rodu kroz Hrista. Ona je:

1. Božiji proglas
2. Božiji dar
3. Hristovo delo
4. način života

Međutim, istovremeno je u pitanju proces kojim postajemo pravedni i kojeg treba čvrsto da se držimo. On će doći do vrhunca prilikom Hristovog drugog dolaska. Zajedništvo s Bogom je obnovljeno u trenutku spasenja, ali ono se razvija tokom života, dok ne postane susret licem u lice (up. 1. Jn 3:2) u trenutku smrti ili Hristovog povratka.

Evo jednog dobrog citata iz *Rečnik Pavla i njegovih pisama (Dictionary of Paul and His Letters)*, izdavač IVP: „Kalvin je, više nego Luter, naglašavao da su i odnosi uključeni u ideju Božije pravednosti. Izgleda da je Luter smatrao da Božija pravednost obuhvata i proglašenje nedužnosti. Kalvin naglašava veličanstveno prenošenje Božije pravednosti na nas.” (str. 834).

Smatram da odnos vernika s Bogom ima tri strane:

1. jevanđelje je osoba (ovo naglašavaju istočna crkva i Kalvin)
2. jevanđelje je istina (ovo naglašavaju Augustin i Luter)
3. jevanđelje je promjenjen život (ovo naglašava katolička crkva)

Sve tri strane su istinite i moraju biti objedinjene da bi postojalo zdravo, snažno, biblijsko hrišćanstvo. Ako se jedna od njih prenaglasila ili zanemari, nastaju problemi.

Moramo da primimo Hrista!

Moramo da verujemo u jevanđelje!

Moramo da stremimo hristolikosti!

▣ „**onda je Hristos uzalud umro**” Ovo je teološki vrhunac Pavlovog odbijanja judaističkog isticanja ljudskih postignuća. Da su ljudska dela mogla da nas učine pravednima pred Bogom, ne bi bilo potrebe da Isus umre! Međutim, (1) i Stari zavet, posebno Sudije i istorija Izraela (up. Nemija 9) i (2) tadašnja iskustva revnih religionista kao što je Pavle, pokazuju nesposobnost ljudi da poštuju i pokoravaju se Božijem savezu. Stari savez, umesto da donese život, doneo je smrt i osudu (up. Galatima 3). Novi savez (up. Jer 31:31-34; Jez 36:22-38) donosi život kao milostivi dar Boga koji nas voli i koji daruje verujućem, palom čovečanstvu novo srce, novi um, novi duh! Ovaj dar je moguć samo zbog Hristove žrtve. On je ispunio zakon! On obnavlja prekinuto zajedništvo (tj. Slika Boga u čovečanstvu koja je oštećena u 1. Mojsijevoj 3 ispravljena je i obnovljena!).

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Zašto je ovo poglavlje tako teško za tumačenje?
2. Da li Pavle sa omalovažavanjem govori o jerusalimskim apostolima u stihovima 2, 6 i 9?
3. Zašto je situacija sa Titom tako značajno povezana sa Jerusalimskim saborom?
4. Ko su bili lažni učitelji? Gde su se oni uvukli? Koja je bila njihova namera?
5. Zašto je Petrovo odbijanje da jede sa neznabošcima bilo toliko pogrešno po Pavlovom razumevanju jevanđelja?
6. Definišite reč „opravdanje”.
7. Definišite reč „vera”.
8. Kako su stihovi 19 i 20 povezani sa svojim kontekstom?

GALATIMA 3

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Zakon ili vera 3:1-6	Opravdanje po veri 3:1-9	Pozivanje na iskustvo 3:1-5 Pozivanje na Avramovo iskustvo iz Pisma 3:6-9	Zakon ili vera 3:1-5 3:6-9	Hrišćansko iskustvo 3:1-5 Svedočanstvo Pisma. Vera i zakon 3:6-9
3:7-14	Zakon donosi kletvu 3:10-14	3:10-14	3:10-12 3:13-14	Kletva Zakona 3:10-14
Zakon i obećanje 3:15-20	Nepromenljivo obećanje 3:15-18 Sinovi i naslednici	Primer iz saveza sa Avramom 3:15-18 Stvarna svrha Mojsijevog zakona 3:19-20	Zakon i obećanje 3:15-18 3:19-20	Zakon nije ukinuo obećanje 3:15-18 Svrha Zakona 3:19-22
Robovi i sinovi (3:21-4:7) 3:21-22 3:23-25		3:21-22 3:23-26 Poziv na jedinstvo po krštenju	Svrha Zakona (3:21-4:7) 3:21-22 3:23-25	Dolazak vere 3:23-29
3:26-4:7	3:26-4:7	3:27-29	3:26-29	

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnutna, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI

A. Treće poglavlje nastavlja književnu celinu započetu sa Gal 2:15-21. U trećem i četvrtom poglavlju Pavle razvija teološke aspekte svog jevanđelja (ti aspekti su još detaljnije razrađeni u Poslanici Rimljanima). Čini se da su judaisti napadali lično njega, kao način da napadnu ono što on propoveda.

B. Lako je videti strukturu trećeg poglavlja.

1. U Gal 3:1-5 Pavle se poziva na lična iskustva spasenja Galata. Koristi svoje lično svedočanstvo kao dokaz za istinu svog jevanđelja u Gal 1:10-2:21, ali ovde koristi njihova lična iskustva. Ovo čini kroz četiri ili pet retoričkih pitanja.

2. U Gal 3:6-18 Pavle razvija Avramovo iskustvo iz SZ kao paradigmu za iskustava svih ljudi u polju spasenja. Posebno ističe da je Avram primio opravdanje milošću po veri pre i odvojeno od Mojsijevog zakona. Ovo poglavlje je teološki predgovor Rimljanima 4!

C. Pavle sedam puta citira SZ u Gal 3:6-18.

1. Gal 3:6 – 1. Mojs 15:6
2. Gal 3:8 – 1. Mojs 12:3
3. Gal 3:10 – 5. Mojs 27:26 (moguće i 28:58)
4. Gal 3:11 – Avak 2:4
5. Gal 3:12 – 3. Mojs 18:5
6. Gal 3:13 – 5. Mojs 21:23
7. Gal 3:16 – 1. Mojs 13:15 (moguće i 22:18)

Mogući razlozi za često pozivanje na SZ su:

1. Pavle je želeo da judaisti i Galati vide da je i njegovo jevanđelje zasnovano na SZ
2. judaisti su koristili SZ kao argument, te je i Pavle to učinio

Moramo da imamo na umu da je na Pavlovu prezentaciju uticalo sledeće: (1) tadašnja jevrejska teologija, i (2) poruke judaista. Pavlov argument je nama nejasan, zato što ne poznajemo teologiju judaista i kako su je predstavljali (tekstove, ilustracije, metafore). Mi čitamo samo polovinu razgovora. Očigledno je da su starozavetni ljudi videli Božiji Zakon kao dar i blagoslov, ali ga je jevrejski legalizam zloupotrebio!

D. Pavlove snažno napada judaističko pogrešno tumačenje i pogrešnu upotrebu Zakona, te iznosi svrhu Mojsijevog zakona (stihovi 19-29). Ovo ostvaruje kroz dva pitanja (Gal 3:19 i 21). Moramo da naglasimo da Pavle ovde koristi termin „zakon“ na vrlo specifičan način. Pavle je pobijao teologiju lažnih učitelja (tj. da je Zakon put do spasenja, up. Rim 4:14). Moramo da usaglasimo ovo viđenje Zakona sa načinom na koji Isus koristi ovaj termin u Mt 5:17-21. Zakon je dobar – Bog je dao Zakon! Zakon je večan (up. Rim 7:7,12-14). Vidite PAVLOVI STAVOVI O MOJSIJEVOM ZAKONU kod Gal 3:19.

E. Mojsijev zakon je personifikovan na dva načina (up. Gal 3:23-25; 4:1-2) poznata u grčko-rimskom svetu:

1. Gal 3:23, „bili smo čuvani pod zakonom” – zakon kao čuvar zatvora
2. Gal 3:24, „Zakon [nam je] bio staratelj” – zakon kao dečiji staratelj
  - a. Gal 4:2, „staratelj” – osoba koja se stara o detetu od rođenja do četrnaeste godine
  - b. Gal 4:2, „nastojnici” – osoba koja se stara o mladoj osobi od četrnaeste do dvadeset i pete godine

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: GAL 3:1-5

¹O bezumni Galati, ko vas je to obmanuo – vas koji ste jasno razumeli zašto je Isus Hristos bio razapet? ²Samo ovo želim da saznam od vas: Da li ste Duh primili zato što ste vršili dela propisana zakonom ili zato što ste poruku koju ste čuli primili s verom? ³Zar ste toliko bezumni? Zar sada na telesan način dovršavate ono što ste počeli na duhovan način? ⁴Zar ste uzalud toliko pretrpeli? Nadam se da nije bilo uzalud. ⁵Onaj, dakle, po kome dobijate Duh i koji među vama čini moćna dela, da li to čini zato što vrši dela propisana zakonom ili zato što je poruku koju je čuo prihvatio s verom?

3:1, 3

SSP   nerazumni Galaćani
NSP   bezumni Galati

Ovo je termin „um” [*nous*] sa alfa privativom, koji se prevodi kao „bezuman“ (up. Lk 24:25). Pavle ističe da njihove misli o posledicama lažnih judaističkih učenja nisu bile ispravne (up. Gal 1:6). Kao i uvek, sigurno je da su ovi lažni učitelji imali snažne, obdarene, pametne ličnosti!

▣ **„ko vas je to obmanuo”** Moguće je da je upotreba zamenice u jednini, „ko”, metod da se izdvoji jedan primaran lažni učitelj, o kome Pavle govori (up. Gal 5:7,10). Ali moguće je i da je ovo naknadno učitavanje u kontekst, budući da je u Gal 5:12 upotrebljena množina.

Verovatno je reč „obmanuo” metafora za mentalnu zbunjenost, iako je neki proučavaoci u ovom kontekstu vide kao aluziju na starozavetno „zavidno oko“ (up. 5. Mojs 15:9; 28:54; Sol 23:6; 28:22; Mt 20:15; Mk 7:22).

▣ **„koji ste jasno razumeli zašto je Isus Hristos bio razapet”** (NASB: „pred čijim očima je Isus Hrist prikazan”) Papirusi na koine grčkom iz Egipta (up. Multon (Moulton) i Miligan (Milligan), *Rečnik grčkog zaveta (The Vocabulary of the Greek Testament)*) ukazuju na to da je „prikazan” imalo značenje (1) „živopisno prikazati” ili (2) zvanično pravno obaveštenje koje je javno objavljeno. Ova metafora se odnosi na Pavlovo jasno poučavanje i propovedanje o ličnosti i delu Isusa Hrista. Očigledno je da su se galatske crkve okretale od Pavlovog učenja ka jevrejskom legalizmu.

▣ **„razapet”** Reč „razapet” je particip perfekta pasivni što ukazuje na to da Isus ostaje Onaj koji je razapet. Ovo može biti i titula „Onaj koji je razapet“ (up. Mt 28:5; Mk 16:6; 1. Kor 1:23; 2:2). Kada ga budemo videli, On će i dalje imati tragove sa raspeća. Sada su ti tragovi simbol Njegove pobede!

Moguće je da se pasivan oblik odnosi na Boga Oca kao stvarnog vršioca radnje u Sinovljevoj žrtvi (up. Is 53:10; Jn 3:16; 2. Kor 5:21).

3:2 „Da li ste Duh primili” Primanje Duha nije sekundaran čin milosti (tj. Dap 8:14-17); ono se događa kada neko postane hrišćanin (up. Rim 8:9). Osoba je ili primila Duh ili nije hrišćanin. Duh je ovde simbol Novog doba, o kojem govori Jer 31:31-34. „Primiti Duh“ je još jedan način da se kaže „primiti jevanđelje”. Nakon ove tačke u Galatima, Pavle šesnaest puta spominje Svetog Duha. Pavle i Jovan su razvili teologiju Duha više od svih drugih novozavetnih autora.

SSP	da li ste Duha primili na osnovu delâ Zakona ili na osnovu vere u ono što ste čuli
NSP	Da li ste Duh primili zato što ste vršili dela propisana zakonom ili zato što ste poruku koju ste čuli primili s verom
DK	ili Duha primiste kroz dela zakona ili kroz čuvenje vere
DS	jeste li Duha primili kroz dela zakona ili kroz propoved o veri
EC	jeste li primili Duha na osnovu dela zakona ili time što ste čuli propoved o veri

U ovom tekstu se često ponavlja reč „vera” [*pistis*], koja se može protumačiti ili prevesti kao „vera“, „poverenje“ ili „verovanje“. Vidite Posebne teme o starozavetnoj i novozavetnoj upotrebi reči vera kod Gal 3:6. U našem jeziku su značenja reči „verovati“ i „imati poverenje“ veoma slična (up. Gal 2:26; 3:2, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 22 i 26).

3:3 „Zar ste toliko bezumni” Ovo je isti termin kao i u prvom stihu.

SSP	Počeli ste u Duhu, pa zar da sada završite u telu
NSP	Zar sada na telesan način dovršavate ono što ste počeli na duhovan način
DK	Počevši Duhom, sad telom svršujete
DS	Počeli ste Duhom, a sad mesom svršujete

EC Počeli ste Duhom, a sad svršavate telom

Gramatička struktura druge rečenice može biti (1) srednji oblik (NRSV, TEV, JB) ili (2) pasivni oblik (NASB, NKJV). Srednji oblik naglašava dela Galata, dok pasiv naglašava spoljašnjeg vršioca radnje. Srednji oblik se najbolje uklapa u kontekst. Galatima su pokušavali da zasluže svoje spasenje svojim trudom, tako što će poštovati Mojsijev zakon. I svoje spasenje i svoju zrelost stičemo milošću po veri! Ova dva značajna termina iz ove rečenice, zajedno su upotrebljena i u Fil 1:6. Pavle do kraja insistira na činjenici da su vernici potpuni i zreli u Isusu Hristu i samo u Hristu.

Pavlova izjava iz Gal 3:3 ne znači da vernici ne donose odluke o tome kako će živeti.

Spasenje je odgovor na Božiji dar milosti; isto tako je i hrišćanski život neprekidan odgovor na vođstvo Duha, odgovor pokajanja, vere, poslušnosti i istrajnosti. To je progresivna hristolikost (up. Gal 5:1-6:10)!

Za „telo” vidite Posebnu temu kod Gal 1:16.

3:4

SSP	Zar ste uzalud onoliko prepatili
NSP	Zar ste uzalud toliko pretrpeli
DK	Tako li uzalud postradaste
DS	Zar ste sve to uzalud doživeli
EC	Zar ste tako mnogo uzalud prepatili

„Pretrpeli” može da se odnosi na

1. fizičko stradanje (postoje zapisi o crkvama iz južne Male Azije koje su trpele jevrejski progon, kao u Dap 14:2, 5, 19, 22)
2. emocionalni preokret u njihovom obraćenju
3. u grčkoj literaturi se ovaj termin koristi i za „dobrobiti“ (up. Magil (Magill), *Prevod i nacrt Novog zaveta (NT Testament TransLine)*, str. 688)

▣ „Nadam se da nije bilo uzalud” Ovo je kondicionalna rečenica trećeg tipa. Postoje dve teorije o ovom izrazu: (1) moguće je da se odnosi na Gal 1:16 (tj. Pavlovu službu neznabošcima) ili (2) moguće je da se odnosi na Pavlovo stalno isticanje da je duhovno beskorisno pouzdati se u ljudsko sprovođenje Mojsijevog zakona. Ukoliko se okreću ljudskim naporima, Hristova milost im neće pomoći (up. Gal 4:11; 5:2-4; 1. Kor 15:2).

POSEBNA TEMA: POTREBA ZA ISTRAJNOŠĆU

Nije nimalo lako našom zapadnjačkom dijalektikom objasniti biblijsko učenje o hrišćanskom životu. (Vidite POSEBNA TEMA: KNJIŽEVNOST ISTOKA [BIBLIJSKI PARADOKSI]) Ovi parovi deluju kontradiktorno, ali obe strane su biblijske. Zapadni hrišćani imaju sklonost da se priklone jednoj strani istine, na račun odbacivanja ili zanemarivanja one druge. Pokazaću primerima na šta mislim:

1. Da li je spasenje jednokratni događaj, svršeni čin pouzdanja u Hrista ili je reč o doživotnom i predanom učenju?
2. Da li je spasenje delo milosti koja suvereno odabire, ili je reč o pokajanju i veri kao našem odgovoru na božanski poziv?
3. Da li je jednom primljeno spasenje nemoguće izgubiti, ili postoji potreba trajnog istrajavanja u njemu?

Pitanje održanja, istrajavanja u spasenju je vekovno pitanje teologije. Problem nastaje prividnim sukobom nekih novozavetnih tekstova.

1. Tekstovi o sigurnosti spasenja

- a. Isusove izjave (Jn 6:37; 10:28-29)
- b. Pavlove izjave (Rim 8:35-39; Ef 1:13; 2:5,8-9; Fil 1:6; 2:13; 2. Sol 3:3; 2. Tim 1:12; 4:18)
- c. Petrove izjave (1. Pt 1:4-5)
- 2. Tekstovi o potrebi za istrajnošću
  - a. Isusove izjave (Mt 10:22; 13:1-9,24-30; 24:13; Mk 13:13; Jn 8:31; 15:4-10; Otk 2:7,17,26; 3:5,12,21)
  - b. Pavlove izjave (Rim 11:22; 1. Kor 15:2; 2. Kor 13:5; Gal 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Fil 2:12; 3:18-20; Kol 1:23; 2. Tim 3:2)
  - c. Izjave pisca Poslanice Jevrejima (2:1; 3:6,14; 4:14; 6:11)
  - d. Jovanove izjave (1. Jn 2:6; 2. Jn 9; Otk 2:7,17,20; 3:5,12,21; 21:7)
  - e. Očeva izjava (Otk 21:7)

Biblijsko spasenje proističe iz ljubavi, milosti i blagodati suverenog Trojedinog Boga. Niko ne može biti spasen bez inicijative Duha (up. Jn 6:44,65). Bog dolazi prvi i postavlja put, ali traži od ljudi da odgovore sa verom i pokajanjem, i inicijalno i kontinuirano. Bog deluje sa čovečanstvom u saveznom odnosu. Postoje privilegije i odgovornosti!

Spasenje je ponuđeno svim ljudima. Isusova smrt rešila je problem greha pale tvorevine. Bog nam je obezbedio način i On želi da svi koji su sačinjeni po Njegovom obličju odgovore na Njegovu ljubav i dar u Isusu.

Ukoliko želite da se detaljnije informišete o ovoj temi vidite:

1. Dejl Mudi (Dale Moody), *Reč Istine (The Word of Truth)*, Eerdmans, 1981 (str. 348-365)
2. Huard Maršal (Howard Marshall), *Božija moć me čuva (Kept by the Power of God)*, Bethany Fellowship, 1969
3. Rober Šenk (Robert Shank), *Život u Sinu (Life in the Son)*, Westcott, 1961

Pismo oslovljava dva različita problema u ovoj sferi: (1) sigurnost kao dozvola da živimo sebično i бесплодно ili (2) sigurnost kao ohrabrenje onima koji stradaju u službi i ličnim gresima.

No, problem nastaje kada pogrešni ljudi govore pogrešne stvari i grade teološke sisteme na delimičnim biblijskim tekstovima. Jer, nekim hrišćanima je očajnički potrebna reč o sigurnosti spasenja, dok je drugima isto toliko potrebna stroga opomena. U kojoj ste vi grupi?

3:5 „Onaj, dakle, po kome dobijate Duh” Božiji dar Duha odnosi se na inicijalno spasenje (up. Gal 3:14; Rim 8:9). Ovo je particip prezenta aktivni, upotrebljen za Božiji dar i u 2. Kor 9:10. Ranije se ova reč koristila sa značenjem „obilno darivati“ ili „besplatno odobriti“.

▣ **„koji među vama čini moćna dela”** Ovo je takođe particip prezenta aktivni, što može da ukazuje na trajan efekat

1. čuda njihovog spasenja
2. pratećih znakova i čuda, koja potvrđuju jevanđelje
3. duhovnih darova (up. 1. Korinćanima 12) manifestovanih u galatskim kongregacijama

Prevodioci se ne slažu oko toga da li je tačan prevod „u vama“ i odnosi se na pojedince, ili „među vama“ što se odnosi na crkvu.

Da li je Bog milostivo podario sve svoje blagoslove zato što su oni poštovali Mojsijev zakon? Ne! Ova čuda bila su Božija potvrda pravog jevanđelja kojeg su primili Njegovom milošću i po veri.

NSP: GAL 3:6-9

“Tako je i Avram „verovao Gospodu, i on ga je zbog toga smatrao pravednim”. ⁷A znajte da su oni koji se drže vere Avramovi sinovi. ⁸A Pismo je, predvidevši da će Bog ljude iz drugih naroda proglasiti pravednima zbog vere, unapred objavilo dobru vest Avramu: „Preko tebe će se blagosloviti svi narodi.” ⁹Zato oni koji se drže vere dobijaju blagoslov

3:6 „Tako je i Avram” Stihovi 6-9 ističu primer Avrama, duhovnog i etničkog vođe jevrejskog naroda. Moguće je da su lažni učitelji koristili Avrama kao primer nekoga ko je verovao u Boga, a kasnije je obrezan. Ovo objašnjava zašto Pavlov argument zabeležen u Rimljanima 4 nije ovde razvijen. Avram je paradigma puta svih ljudi do Boga (up. 1. Mojs 15:6 u LXX). Spasenje i opravdanje pred Bogom oduvek se sticalo milošću i po veri. Ovo nije nova poruka!

▣ **„Tako je i”** Kertis Von (Curtis Vaughan), u *Vodiču za proučavanje sa komentarima (Study Guide Commentary)* napominje da ovaj izraz ukazuje na to da je Avram opravdan pred Bogom milošću po veri, isto kao i Galati (p. 61). Princip vere obuhvata sve koji veruju u Gal 3:7,9; čak i neznabošce, Gal 3:8!

Naš odnos sa Avramom ne definiše se (1) fizičkim rodoslovom (Izrael) ili (2) fizičkim znakom (obrezivanjem, up. Rim 2:28-29), nego milošću (up. Gal 3:18) po veri (up. Ef 2:8-9)!

▣ **„verovao”**

POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ

I. Uvodne napomene

Moramo da napomenemo da upotreba ovog teološkog koncepta, toliko značajnog za NZ, nije tako jasno definisana u SZ. Svakako, on jeste deo SZ, ali u nekoliko ključnih poglavlja i osoba. SZ spaja:

- A. pojedinačno i zajedničko
- B. lični susret sa Bogom i zavetnu poslušnost

Vera je i lični susret sa Bogom i svakodnevni način življenja! Zato nam je o njoj lakše da govorimo kao o nečijem životu nego kao o leksičkom pojmu (tj. proučavanje reči i izraza). Ovaj lični aspekt najbolje vidimo na sledećim primerima:

- A. Avram i njegovi potomci
- B. David i Izrael

Ovi ljudi su lično sreli Boga i životi su im se zauvek promenili (ne po tome što su postali savršeni, nego po trajnoj veri). Iskušenja su otkrila snage i slabosti njihove vere, ali je intiman odnos pouzdanja nastavljen vremenom! Bio je iskušavan i oblikovan, ali je nastavljen, što je bilo vidljivo u njihovoj posvećenosti i stilu života.

II. Jezički koren

- A. וַאֲרָם (BDB 52, KB 63)

1. GLAGOL

- a. *Qal* osnova – podržati, negovati (2. Car 10:1,5; Jest 2:7, u ovim primerima glagoli nemaju teološki sadržaj).
- b. *Niphal* osnova – osigurati, ustanoviti, potvrditi, biti pouzdan i veran.
  - (1) čovek, Is 8:2; 53:1; Jer 40:14
  - (2) stvari, Is 22:23
  - (3) Bog, 5. Mojs 7:9,12; Is 49:7; Jer 42:5
- c. *Hiphil* osnova – stajati čvrsto, verovati, pouzdati se
  - (1) Avram je verovao Bogu, 1. Mojs 15:6
  - (2) Izrael je verovao u Egiptu, 2. Mojs 4:31; 14:31 (negacija u 5. Mojs 1:32)
  - (3) Izrael veruje da Gospod (YHWH) govori preko Mojsija, 2. Mojs 19:9; Ps 106:12,24.
  - (4) Ahaz nije verovao Bogu, Is 7:9.
  - (5) ko god veruje u njega, u to, Is 28:16

(6) verovanje u istine o Bogu, Is 43:10-12.

2. IMENICA MUŠKOG RODA – vernost (5. Mojs 32:20; Is 25:1; 26:2)
  3. PRILOG – zaista, vrlo, slažem se, neka bude tako (up. 5. Mojs 27:15-26; 1. Car 1:36; 1. Dne 16:36; Is 65:16; Jer 11:5; 28:6). Ovo je liturgijski oblik upotrebe reči „amin” i u SZ i u NZ.
- B. אמת (BDB 54, KB 68) IMENICA ŽENSKOG RODA – čvrstina, vernost, istina
1. čovek, Is 10:20; 42:3; 48:1
  2. Bog, 2. Mojs 34:6; Ps 117:2; Is 38:18,19; 61:8
  3. istina, 5. Mojs 32:4; 1. Car 22:16; Ps 33:4; 98:3; 100:5; 119:30; Jer 9:4; Zah 8:16
- C. אמונה (BDB 53, KB 62) – čvrstina, postojanost, odanost
1. ruku, 2. Mojs 17:12
  2. vremena, Is 33:6
  3. čoveka, Jer 5:3; 7:28; 9:2
  4. Boga, Ps 40:11; 88:12; 89:2,3,6,9; 119:138

III. Pavlova upotreba ovog starozavetnog koncepta

- A. Apostol Pavle je iz doživljaja na putu za Damask crpeo svoje shvatanje Gospoda i SZ, kada je sreo Isusa Hrista (Dap 9:1-19; 22:3-16; 26:9-18).
- B. U SZ je nalazio potvrdu svog novog razumevanja, po dva ključna odeljka gde se koristi termin (אמו) :
1. 1. Mojs 15:6 – Avram je nakon susreta sa Bogom kojeg je sam Bog inicirao (1. Mojs 12) živeo poslušnim životom vere (1. Mojs 12-22). Apostol o tome piše u Rim 4 i Gal 3.
  2. Is 28:16 – ko god veruje u ovo (tj. Bog je ovaj temelj dobro proverio i čvrsto postavio) nikada neće:
    - a. Rim 9:33, „osramotiti se”, „razočarati se”
    - b. Rim 10:11 (isto kao i a)
  3. Jev 2:4 – Oni koji veruju Bogu morali bi i da žive po toj veri (Jer 7:28). Pavle se služi ovim tekstom u Rim 1:17 i Gal 3:11 (vidi komentar na Jev 10:38).

IV. Petrova upotreba ovog starozavetnog koncepta

- A. Petar spaja:
1. Is 8:14 – 1. Pt 2:8 (kamen spoticanja)
  2. Is 28:16 – 1. Pt 2:6 (kamen temeljac)
  3. Ps 111:22 – 1. Pt 2:7 (odbačeni kamen)
- B. Petar posebnim jezikom opisuje Izrael: izabrani narod, carsko sveštenstvo, sveti narod iz sledećih tekstova
1. 5. Mojs 10:15; Is 43:21
  2. Is 61:6; 66:21
  3. 2. Mojs 19:6; 5. Mojs 7:6

Sada na ovaj način opisuje veru crkve u Hrista (up. 1. Pt 2:5,9)

V. Jovanova upotreba ovog koncepta

- A. upotreba u NZ
- Termin „poverovao” dolazi o grčkog *pisteuō*, koji može i da se prevede kao „verovati”, „vera”, „pouzdanje”. IMENIČNI oblik pojma ne srećemo u Jovanovom jevanđelju, ali je zato GLAGOL često prisutan. U Jn 2:23-25 vidimo nesigurnost u ispovedanju naroda da je Isus iz Nazareta Mesija. Drugi primeri površnog verovanja su u Jn 8:31-59 i Dap 8:13, 18-24. Prava biblijska vera je više od početnog odgovora. Njega mora da sledi proces učenja (Mt 13:20-22,31-32).
- B. Upotreba sa PREDLOZIMA
1. *eis* znači „u”. Ova konstrukcija naglašava vernikovo pouzdanje/poverenje u Isusa:
    - a. u Njegovo ime, (Jn 1:12; 2:23; 3:18; 1. Jn 5:13)

- b. u Njega (Jn 2:11; 3:15,18; 4:39; 6:40; 7:5,31,39,48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45,48;17:37,42; Mt 18:6; Dap 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
- c. u mene (Jn 6:35; 7:38; 11:25,26; 12:44,46; 14:1,12; 16:9; 17:20)
- d. u Sina (Jn 3:36; 9:35; 1. Jn 5:10)
- e. u Isusa (Jn 12:11; Dap 19:4; Gal 2:16)
- f. u Svetlo (Jn 12:36)
- g. u Boga (Jn 14:1)
- 2. *ev* znači „u”, Jn 3:15; Mk 1:15; Dap 5:14
- 3. *epi* znači „u” ili „nad”, Mt 27:42; Dap 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Rim 4:5, 24; 9:33;10:11;1. Tim 1:16; 1. Pt 2:6.
- 4. DATIV bez PREDLOGA, Gal 3:6; Dap 18:8; 27:25; 1. Jn 3:23; 5:10
- 5. *hoti* znači „verovanje da” i daje sadržaj veri:
  - a. Isus je svetac Božiji (Jn 6:69)
  - b. Isus je *Ja jesam* (Jn 8:24)
  - c. Isus je u Ocu i Otac je u njemu (Jn 10:38)
  - d. Isus je Mesija (Jn 11:27; 20:31)
  - e. Isus je Sin Božiji (Jn 11:27; 20:31)
  - f. Isus je poslan od Oca (Jn 11:42; 17:8,21)
  - g. Isus je jedno sa Ocem (Jn 14:10-11)
  - h. Isus je došao od Oca (Jn 16:27,30)
  - i. Isus se poistovetio sa Očevim zavetnim imenom *Ja jesam* (Jn 8:24; 13:19).
  - j. mi ćemo živeti sa Njim (Rim 6:8)
  - k. Isus je umro i vaskrsnuo (1. Sol 4:14).

VI. Zaključak

A. Biblijska vera je naš, ljudski odgovor na poziv Božije reči/obećanja. Bog nam uvek prvi pristupa (Jn 6:44,65) ali to zajedništvo zahteva čovekov odgovor (vidite POSEBNA TEMA: SAVEZ).

1. pokajanje (vidite POSEBNA TEMA: POKAJANJE)
2. vera/poverenje (vidite POSEBNA TEMA: VERA, VEROVANJE ILI POVERENJE)
3. poslušnost
4. istrajnost (vidite POSEBNA TEMA: ISTRAJNOST)

B. Biblijska vera je:

1. lični odnos (početna vera)
2. afirmacija biblijske vere (vera u Božije otkrivenje, tj. Pismo)
3. primereni odaziv poslušnosti (svakodnevna vera)

Biblijska vera nije ulaznica za nebo ili polisa osiguranja za večnost. Ona je ličan odnos sa Bogom. To je svrha tvorevine, stvaranje bogolikog ljudskog roda (1. Mojs 1:26-27). Ovde se radi o „bliskosti”. Bog želi zajedništvo, a ne određeno teološko stanovište! Zajedništvo sa Bogom zahteva od nas, njegove dece, da pokazujemo „porodične” osobine (svetost, 3. Mojs 19:2; Mt 5:48; 1. Pt 1:15-16). Pad u greh (up. 1. Mojs 3) osujetio je našu sposobnost da se primereno odazovemo na Božiji poziv. Zato je Bog delovao umesto nas (up. Ez 36:27- 38), dajući nam „novo srce” i „novi duh” po kojima kroz veru i pokajanje možemo da mu budemo poslušni i imamo zajedništvo sa Njim!

Sva tri odgovora su ključna. Moramo da održavamo sva tri. Svrha svega je da upoznamo Boga (i u jevrejskom i u grčkom smislu pojma) i svakodnevno odražavamo Njegov život u našem životu. Cilj vere nije samo nebo u budućnosti; cilj je naša svakodnevna hristolikost!

- C. Čovekova vernost je plod (NZ), a ne osnova (SZ) odnosa sa Bogom. Mi verujemo u Božiju vernost. Pouzdamo se u njegovu pouzdanost. Suština novozavetnog shvatanja spasenja jeste da ljudi moraju na početku i neprekidno da odgovaraju na Božiju milost i blagodat, pokazane u Hristu. On je voleo, On je poslao Sina, On se pobrinuo za nas. Zato mu se odazivamo u veri i vernosti (up. Ef 2:8 i 10)!

Verni Bog želi verne ljude po kojima se objavljuje nevernem svetu da bi ga doveo u lični odnos sa sobom.

POSEBNA TEMA: VERA, VEROVATI ILI POUZDANJE

- A. Ovo je veoma značajan termin u Bibliji (up. Jev 11:1,6). On je tema Isusovih ranih propovedi (up. Mk 1:15). Postoje najmanje dva zahteva u novom savezu: pokajanje i vera (Mk 1:15; Dap 3:16,19; 20:21).
- B. Njegova etimologija
1. Termin „vera“ u SZ označava odanost, vernost ili pouzdanost i opisuje Božiju prirodu, a ne našu.
  2. Potiče od hebrejskog termina (*emun, emunah*, BDB 53, tj. Avak 2:4), čije prvobitno značenje jeste da je nešto „sigurno ili stabilno“. Spasonosna vera je
    - a. osoba koju primamo (tj. lično poverenje, vera, up. E. 1. ispod)
    - b. vera u istine o toj osobi (tj. Pismo, up. E. 5. ispod)
    - c. život nalik životu te osobe (tj. hristolikost)
- C. Upotreba u SZ
- Moramo da naglasimo da Avram nije verovao u budućeg Mesiju, nego u Božije obećanje da će on imati decu i naslednike (up. 1. Mojs 12:2; 15:2-5; 17:4-8; 18:14; Rim 4:1-5). Avram je odgovorio na to obećanje sa pouzdanjem u Boga (vidite: POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ) i u Njegovu Reč. On je imao sumnje i brige oko tog obećanja, koje je ispunjeno nakon trinaest godina. Ipak, Bog je prihvatio njegovu nesavršenu veru. Bog je spreman da saraduje sa ljudima koji imaju mane, ali koji sa verom odgovaraju na Njega i Njegova obećanja, čak i kada je ta vera velika kao seme slačice (up. Mt 17:20) ili nepotpuna (up. Mk 9:22-24).
- D. Upotreba u NZ
- Termin „verovati“ potiče od grčkog GLAGOLA *pisteuō* ili IMENICE *pistis*, koja se prevodi kao „verovati“, „vera“ ili „pouzdanje“. Na primer, IMENICA se ne pojavljuje u Jovanovom Jevanđelju, ali je GLAGOL čest. U Jn 2:23-25 postoji sumnja u iskrenost njihove posvećenosti Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Drugi primeri ovakve upotrebe termina „verovati“ u Jn 8:31-59 i Dap 8:13, 18-24. Prava biblijska vera nije samo početan odgovor. Nju mora da sledi proces učenja (up. Mt 13:20-23,31-32; 28:19-20).
- E. Upotreba sa PREDLOZIMA
1. *eis* znači „u“. Ova specifična konstrukcija naglašava da vernici veruju/pouzdaју se u Isusa
    - a. u Njegovo ime (Jn 1:12; 2:23; 3:18; 1. Jn 5:13)
    - b. u Njega (Jn 2:11; 3:15,18; 4:39; 6:40; 7:5,31,39,48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45,48; 12:37,42; Mt 18:6; Dap 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
    - c. u Mene (Jn 6:35; 7:38; 11:25,26; 12:44,46; 14:1,12; 16:9; 17:20)
    - d. u Sina (Jn 3:36; 9:35; 1. Jn 5:10)
    - e. u Isusa (Jn 12:11; Dap 19:4; Gal 2:16)
    - f. u Svetlost (Jn 12:36)
    - g. u Boga (Jn 14:1)
  2. *ev* znači „u“ kao u Jn 3:15; Mk 1:15; Dap 5:14
  3. *epi* znači „u“ ili „na“ kao u Mt 27:42; Dap 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Rim 4:5,24; 9:33; 10:11; 1. Tim 1:16; 1. Pt 2:6

4. DATIV PADEŽ bez PREDLOGA kao u Jn 4:50; Gal 3:6; Dap 18:8; 27:25; 1. Jn 3:23; 5:10
5. *hoti*, sa značenjem „verovati da“, daje kontekst za ono u čega verujemo
  - a. Isus je Sveti od Boga (Jn 6:69)
  - b. Isus je Ja sam (Jn 8:24)
  - c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Jn 10:38)
  - d. Isus je Mesija (Jn 11:27; 20:31)
  - e. Isus je Božiji Sin (Jn 11:27; 20:31)
  - f. Otac je poslao Isusa (Jn 11:42; 17:8,21)
  - g. Isus je jedno sa Ocem (Jn 14:10-11)
  - h. Isus dolazi od Oca (Jn 16:27,30)
  - i. Isus sebe poistovećuje sa saveznim imenom za Oca „Ja sam“ (Jn 8:24; 13:19)
  - j. Mi ćemo živeti sa Njim (Rim 6:8)
  - k. Isus je umro i vratio se ponovo (1. Sol 4:14)

▣ „**on ga je zbog toga smatrao pravednim**” Ovo je citat 1. Mojs 15:6 iz Septuaginte. Pasivni glagol u aoristu „smatrao” je trgovački termin sa značenjem „dati depozit u tuđe ime“ (up. Rim 4:3,9,22). Vidite POSEBNA TEMA: PRAVEDNOST kod Gal 2:21. Božija pravednost je pripisana Avramu zbog Božije ljubavi i Avramove vere da će mu Bog dati naslednika. Citat 1. Mojs 15:6 potiče iz Septuaginte. Pavle nekoliko puta citira Mojsijev zakon (vidite Kontekstualni uvidi, C) da bi podržao svoje stavove. Budući da su lažni učitelji koristili Zakon da podrže svoje stavove, Pavle je upotrebio istu tehniku da pokaže da oni nisu u pravu. Mojsijevi tekstovi (1. Mojsijeva – 5. Mojsijeva) bili su najautoritativniji deo jevrejskog kanona za prvovekovni judaizam.

3:7 „znajte da su oni koji se drže vere Avramovi sinovi” Ova izjava je najjači udar ove kontekstualne jedinice. Jevrejski orijentisani lažni učitelji bili bi zgroženi ovom izjavom. Ista ova istina (tj. Jevreji nisu opravdani pred Bogom po svom etničkom poreklu) naslućuje se i u poruci Jovana Krstitelja (up. Lk 3:8) i posebno u Isusovim rečima u Jn 8:37-59. Pavle je razvio ovu teološku istinu u Gal 3:14,29 i Rim 2:28-29. Avramovi sinovi se prepoznaju po tome

1. u koga veruju i koga poznaju (ličan odnos sa Isusom)
2. kako žive (hristolikost), a ne po tome ko su njihovi roditelji (preci)

3:8 „Pismo je, predvidevši da će Bog ljude iz drugih naroda proglasiti pravednima zbog vere” Ovaj hebrejski idiom potvrđuje punu nadahnutost SZ. U ovom stihu, Pismo je dva puta personifikovano. Vidite belešku kod Gal 4:30.

Spasenje svih ljudi oduvek je bilo Božiji plan (up. 1. Mojs 3:15; 12:3; 2. Mojs 19:5-6). Postoji samo jedan Bog i svi ljudi su sačinjeni po Njegovom obličju (1. Mojs 1:26-27; 5:1; 9:6), stoga, On voli sve ljude (up. Jez 18:32; Jn 3:16; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9). Božiju univerzalnu ljubav, koja uključuje i neznabošce, jasno vidimo u Isaiji (up. Is 2:2-4; 45:21-25; 56:1-8; 60:1-3).

Mehanizam ovog univerzalno dostupnog spasenja jeste Božija milost kroz

1. Hristovo delovanje
2. privlačenje Duha
3. ljudski odgovor u veri (up. Ef 2:8-9)
4. koji vodi ka hristolikosti (Gal 3:10)

▣ „**unapred objavilo dobru vest**” Ovaj izraz je prevod jedne grčke reči (*proeuangelisato*, indikativ aorista srednji (zavisni)).

1. *pro* – pre
2. *eu* – dobro
3. *angelia* – poruka/vest

4. euangelizomai – propovedati
5. sve zajedno znači „unapred propovedati dobru vest”

Upotrebljena je samo ovde u NZ. Ukazuje na to da je Božija ljubav prema svim ljudima otkrivena u prvom pozivu Avramu (tj. 1. Mojs 12:3). Jevanđelje (*euangelion*) ima svoj koren u Mojsijevim knjigama.

▣ **„Preko tebe će se blagosloviti svi narodi”** Ovde Pavle citira Božije obećanje Avramu, zabeleženo u 1. Mojs 12:3; 18:18; 22:18; 26:4. Glagol na hebrejskom može biti u

1. pasivnom obliku, „biće blagosloveni” (up. 1. Mojs 18:18; 28:14)
2. srednji reflektiv oblik, „blagosloviće sebe” (up. 1. Mojs 22:16-18; 26:4)

Međutim, u Septuaginti i u Pavlovom citatu upotrebljen je pasiv, ne srednji oblik. U ovom tekstu Pavle spaja 1. Mojs 12:3 i 18:18 iz Septuaginte. Spasenje svih ljudi sačinjenih po Božijem obličju oduvek je bilo Božiji plan! Vidite POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEČAN PLAN OTKUPLJENJA kod Gal 1:7.

3:9

SSP	zajedno s Avraamom, čovekom vere, blagosloveni svi koji veruju
NSP	oni koji se drže vere dobijaju blagoslov kao i verni Avram
DK	koji su od vere, blagosloviće se s vernim Avraamom
DS	oni koji veruju, blagosiljaju s vernim Avramom
EC	oni koji veruju primaju blagoslov zajedno sa vernim Avraamom

Predlog „syn”, koji znači „zajedno sa”, pokazuje blisku vezu između Avrama i svih koji veruju u Boga. Opis Avrama kao „vernog” ili „verujućeg” naglašava da je Avram verovao u Boga verujući Njegovom obećanju. Novozavetna vera podrazumeva i verovanje u Božiju pouzdanost i u Njegova obećanja. Međutim, ne zaboravite da ni Avram nije imao savršenu veru, i on je pokušao da Bogu pomogne da ispuni svoje obećanje time što je prirodnim putem začeo dete sa Agarom (up. 1. Mojsijeva 16). Suština nije savršena ljudska vera, nego objekat te vere.

NSP: GAL 3:10-14

¹⁰ Jer se svi koji se oslanjaju na vršenje dela propisanih zakonom nalaze pod prokletstvom, jer je napisano: „Proklet da je svako ko se ne drži svega što je napisano u svitku Zakona i ko to ne vrši.” ¹¹A očigledno je da pred Bogom niko nije proglašen pravednim zato što se drži zakona, jer „pravednik će živeti zbog vere”. ¹²A Zakon nije zasnovan na veri, nego „on znači život onome ko ga se drži”. ¹³Hristos nas je kupio i tako oslobodio prokletstva Zakona postavši umesto nas prokletstvo, jer je napisano: „Proklet je svako ko je obešen na drvo.” ¹⁴To se dogodilo da Avramov blagoslov preko Isusa Hrista dođe na druge narode, da obećani Duh primimo zbog svoje vere.

3:10

SSP	Oni koji se uzdaju u dela Zakona, pod prokletstvom su
NSP	Jer se svi koji se oslanjaju na vršenje dela propisanih zakonom nalaze pod prokletstvom
DK	Jer koji su god od dela zakona pod kletvom su
DS	Jer koji čine dela zakona, pod kletvom su
EC	Jer koji čine dela zakona – pod kletvom su

U sledećem koraku u svom argumentu, Pavle sa Avrama prelazi na stroge legalne zahteve

Mojsijevog zakona. Njegov argument dovodi u pitanje pogrešnu teologiju judaista. Fariseji Isusovog vremena verovali su u poštovanje Zakona (up. Rim 10:2-5). Pavle tvrdi da je naš trud da se sami opravdamo pred Bogom samo put ka prokletstvu (up. Gal 2:16). Pavle je dobro poznao taj put! Iako Pavle govori o Mojsijevom zakonu, ovaj princip je opšti i „zakon” se odnosi na svaki ljudski trud kroz neki spoljašnji moralni standard. Nije važno koji je to standard – najvažnija je istina da palo čovečanstvo ne može da zasluži Božije odobrenje svojim moralnim dostignućima. Ovaj pristup zovemo samopravednim legalizmom. On je i dalje živ i zdrav i buja među religioznim ljudima!

▣ „**jer je napisano: „Proklet da je svako ko se ne drži svega što je napisano u svitku Zakona i ko to ne vrši.”**“ Ovo se odnosi na 5. Mojs 27:26 i 28:58 i dalje. Iako se reč „svega” ne pojavljuje u 5. Mojs 27:26, pojavljuje se u 5. Mojs 28:58. Prokletstvo Zakona se spominje u Jn 7:49. Ukoliko neko prekrši Zakon (nakon Bar micve) na bilo koji način, čak i samo jednom, on je pod kletvom Zakona (up. Jak 2:10; Gal 5:3). Starozavetni Zakon postaje smrtna kazna za sve ljude (Kol 2:14). Bog je rekao „duša koja počinu greh, sigurno će umreti” (up. Jez 18:4,20). Sva Avramova deca su počinila greh! Zakon, kao sredstvo za opravdanje pred Bogom, može da koristi samo neko ko nikada ne počinu greh. Problem je u tome što smo svi sagrešili i ne odražavamo Božiju slavu (up. Rim 3:9-18,22,23; 11:32).

3:11

SSP, EC	Pravednik će živeti od vere
NSP	pravednik će živeti zbog vere
DK	jer pravednik od vere živeće
DS	pravednik će od vere živeti

Ovde Pavle citira Avak 2:4 (up. Rim 1:17 i Jev 10:38). U velikoj meri nejasan stih, Avak 2:4 je tumačen na nekoliko različitih načina.

1. Mazoretski tekst glasi „pravednik će živeti po svojoj veri/vernosti“
2. Septuaginta glasi „pravednik će živeti po mojoj (Božijoj) vernosti”
3. Pavlova upotreba naginje ka pravednosti zasnovanoj na veri kroz Hrista nasuprot pravednosti zasnovanoj na delima kroz Mojsijev zakon (up. Gal 3:12, citat 3. Mojs 18:5)

Moguće je da je ovo skrivena aluzija na 1. Mojs 15:6 zato što i Avak 2:4 i 1. Mojs 15:6 sadrže ista dva ključna termina: „vera” i „pravednost”.

Vidite POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ kod Gal 3:6.

3:12

SSP, NSP	Zakon nije zasnovan na veri
DK, DS, EC	zakon nije od vere

Ovo je osnovna pretpostavka! Po pitanju opravdanja pred Bogom (spasenja), izbor je vera ili zakon, ne vera i zakon. Judaisti su veru u Boga pretvorili u Božija pravila. Čak i u SZ, bilo koji Izraelac je mogao da bude opravdan samo ličnom verom u Gospoda (YHWH). Nikada nisu Izraelci bili opravdani pred Bogom samo zato što su potekli od Avrama (up. Jn 8:31-59)

▣ „**nego „on znači život onome ko ga se drži”**“ Ovaj citat je iz 3. Mojs 18:5 (up. Rim 10:25) i naglašava koliko je značajno da ispunjavamo Božije zahteve (tj. Mojsijev zakon). Međutim, Stari zavet je istorija nemoći čovečanstva da poštuje starozavetni Zakon (up. Nemija 9). Stari zavet naglašava duhovnu potrebu palog čovečanstva (up. Gal 3:19,22). Stoga je uveden drugi način za spasenje, koji je u suštini oduvek i bio Božiji način za spasenje: ne ljudski trud, nego vera (up. Avak

2:4). Spasenje milošću po veri je suština Novog saveza (Jer 31:31-34; Jez 36:22-36; Dap 2; Rim 4; Ef 2:8-9).

3:13 „Hristos nas je kupio” Ovde Pavle govori o Hristovom zamenskom otkupljenju. On je za nas kupio ono što mi sami ne bismo mogli da kupimo (up. Is 53; Mk 10:45; 2. Kor 5:21). Termin „otkupiti“ znači „kupiti nekog iz ropstva“ ili „uhvatiti“ (up. Dap 20:28; 1. Kor 6:20; 7:23; 1. Pt 1:18-19).

POSEBNA TEMA: OTKUPLJENJE/IZBAVLJENJE

I. STARI ZAVET

- A. Postoje dva primarna hebrejska pravna termina koja označavaju ovaj koncept
1. *Ga'al* (BDB 145 I, KB 169 I) sa osnovnim smislom „osloboditi plaćanjem cene”. Glagolski oblik *go`el* ima prizvuk ličnog posredovanja, najčešće člana porodice (tj. blizak otkupitelj). Ovo običajno pravo otkupa u jevrejskoj kulturi, povratka zemljišta, kuća, životinja (up. 3. Mojs 25 i 27), pa i rođaka (Ruta 4:15; Is 29:22), teološki se prenosi na Gospodnje (YHWH) izbavljenje Izraela iz egipatskog ropstva (up. 2. Mojs 6:6; 15:13; Ps 74:2; 77:15; Jer 31:11). Rođak postaje „otkupitelj” (Jov 19:25; Ps 19:14; 78:35; Pri 23:1; Is 41:14; 43:14; 44:6,24; 47:4; 48:17; 49:7,26; 54:5,8; 59:20; 60:16; 63:16; Jer 50:34).
  2. *Padah* (BDB 804, KB 911), sa osnovnim značenjem „izbaviti”, „osloboditi”.
    - a) Otkupljenje prvorodenog, (2. Mojs 13:13-14 i 4. Mojs 18:15-17)
    - b) Fizičko otkupljenje upoređeno sa duhovnim, (Ps 49:7-8,15)
    - c) Gospodnje (YHWH)će otkupiti Izrael od njegovih greha i pobuna, (Ps 130:7-8)
- B. Ovaj teološki koncept uključuje nekoliko povezanih elemenata.
1. Postoji potreba, porobljenost, vezanost, zatvor.
    - a) fizička
    - b) socijalna
    - c) duhovna (up. Ps 130:8)
  2. Za oslobođenje, spas i obnovu mora biti plaćena cena
    - a) za izraelski narod (5. Mojs 7:8)
    - b) za pojedinca (Jov 19:25-27; 33:28, Is 53)
  3. Neko mora da deluje kao posrednik. U *ga'al* konceptu to je najčešće neko blizak, član porodice (npr. *go'el*, BDB 145).
  4. Gospod (YHWH) sebe često predstavlja kroz porodične termine
    - a) Otac
    - b) Muž
    - c) Rođak Otkupitelj/Osvetitelj – kojeg je sam Gospod lično poslao; cena je plaćena i ostvareno je otkupljenje!

II. NOVI ZAVET

- A. Nekoliko teoloških termina se koristi za ovaj teološki koncept
1. *Agorazō* (up. 1. Kor 6:20; 7:23; 2. Pt 2:1; Otk 5:9; 14:34) Ovo je trgovački termin koji označava da je nešto plaćeno. Mi smo narod koji je plaćen Hristovom krvlju i koji nema kontrolu nad svojim životima. Mi pripadamo Hristu.
  2. *Eksagorazō* (up. Gal 3:13; 4:5; Ef 5:16; Kol 4:5) Ovo je takođe trgovački termin i odražava Isusovu zastupničku smrt za nas. On je poneo prokletstvo (5. Mojs 21:23) umesto svih nas (up. Mk 10:45; 2. Kor 5:21)! U njemu su se Očeva ljubav i pravednost spojili u potpuno oprostjenje, prihvatanje i pristup!
  3. *Luō* – „osloboditi”
    - a) *Lutron*, „isplaćena cena” (up. Mt 20:28; Mk 10:45). Ovo su snažne reči koje je sam Isus izrekao o smislu svog dolaska, da bude Spasitelj sveta time što će platiti dug za greh koji nije Njegov (up. Jn 1:29).

- b) *Lutroō*, „osloboditi”
    - (1) da otkupi Izrael, (Lk 24:21)
    - (2) da sebe da oslobodjenje i očišćenje naroda, (Tit 2:14)
    - (3) da bude bezgrešna zamena, (1. Pt 1:18-19)
  - c) *Lutrōsis*, „otkupljenje, oslobađanje, otpuštanje”
    - (1) Zaharijino proroštvo o Isusu, (Lk 1:68)
    - (2) Anina zahvalnost Bogu za Isusa, (Lk 2:38)
    - (3) Isusova bolja, jednom zauvek prineta žrtva, (Jev 9:12)
  - 4. *Apolitrōsis*,
    - a) Otkupljenje pri Drugom dolasku (up. Dap 3:19-21)
      - (1) Lk 21:28
      - (2) Rim 8:23
      - (3) Ef 1:14; 4:30
      - (4) Jev 9:15
    - b) Otkupljenje u Hristovoj smrti
      - (1) Rim 3:24
      - (2) Kor 1:30
      - (3) Ef 1:7
      - (4) Kol 1:14
  - 5. *Antilutron*, (up. 1. Tim 2:6). Ovo je ključan tekst (kao i Titu 2:14), koji oslobađanje vezuje za Isusovu zamensku smrt na krstu. On je jedna i jedina prihvatljiva žrtva, onaj koji je umro za „sve“ (up. Jn 1:29; 3:16-17; 4:42; 1. Tim 2:4; 4:10; Titu 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Jn 2:2; 4:14).
- B. Teološki koncept u NZ.
1. Čovečanstvo robuje grehu (up. Jn 8:34; Rim 3:10-18; 6:23).
  2. Starozavetni Mojsijev zakon nam pokazuje ovo ropstvo (up. Gal 3), kao i Isusova Beseda na gori (up. Mt 5 do 7). Ljudska ostvarenja postala su smrtna kazna (up. Kol 2:14).
  3. Isus, bezgrešno Božije jagnje, došao je umro umesto nas (up. Jn 1:29; 2. Kor 5:21). On nas je otkupio od greha za službu Bogu (up. Rim 6).
  4. Po tome su i Gospod (YHWH) i Isus naši „bliski rođaci“ koji nam pomažu. Ovo je nastavak porodičnih metafora (tj. otac, muž, sin, brat, blizak rođak).
  5. Otkupljenje nije cena plaćena Sotoni srednjeevropska teologija), nego izmirenje Božije reči i Božije pravednosti sa Božijom ljubavlju i Hristovim darom. Na krstu je obnovljen mir, ljudska pobuna oprostena, Božiji lik u čovečanstvu ponovo deluje u bliskom zajedništvu!
  6. Ipak, postoji i budući aspekt otkupljenja (up. Rim 8:23; Ef 1:14; 4:30). On obuhvata vaskrsenje tela i blisko zajedništvo sa Trojedinim Bogom (vidite POSEBNA TEMA: TROJSTVO). Naša vaskrsela tela biće kao Njegovo (up. 1. Jn 3:2). On je imao fizičko telo, ali sa dodatnom dimenzijom. Teško je pomiriti paradoks između 1. Kor 15:12-19 i 1. Kor 15:35-58. Očigledno je da postoji fizičko, zemaljsko telo i da će postojati nebesko, duhovno telo. Isus je imao oba!

▣ „oslobodio prokletstva Zakona postavši umesto nas prokletstvo” Ovaj stih citira 5. Mojs 21:23 i opisuje nekoga ko je već ubijen, a zatim je javno obešen ili nabijen na kolac da bi bio ponižen. Ova ponižavajuća sahrana tumačena je kao Božija kletva (up. Is 53:4, 10). Isusovo raspeće je bezgrešna zamena po tome što je On na sebe preuzeo prokletstvo Zakona umesto nas (up. 2. Kor 5:21; Fil 2:8). Ova istina je nezamisliva – On je umesto nas postao prokletstvo! On sam je ispunio Zakon, ali je umesto nas umro pod njegovom kletvom (up. Is 53), te time uništio njenu moć (up. Kol 2:14).

3:14 Dve namerne rečenice iz Gal 3:14 opisuju svrhu Božijeg poziva Avramu.

1. da neznabošcima podari blagoslove namenjene Izraelu po obećanju Avramu (up. 1. Mojs 12:3; Gal 3:8-9)

2. da po veri svi mogu da prime Duha koji je obećan kao znak Novog doba

Iskustvo Pedesetnice bilo je znak apostolima da je Novo doba započeto. Primanje Duha je metafora za spasenje (up. Gal 3:1; Lk 24:49; Dap 1:4; Rim 8:9).

Čini se da se u nekim drevnim grčkim rukopisima mešaju sledeće dve reči.

1. Avramov blagoslov (*eulogiau*)

2. obećanje (*epaggelian*) Duha

Drevni rukopis na papirusu P⁴⁶ (pisan oko 200. g.n.e.) i unicialni rukopis Bezae (D, peti vek) dva puta koriste „blagoslov“, ali velika većina drugih drevnih svedoka (rukopisi ⱼ, A, B, C, D²) u drugoj rečenici koriste „obećanje“. UBS⁴ daje oznaku „A“ (sigurno) uključivanju reči „obećanje“.

NSP: GAL 3:15-22

¹⁵Braćo, daću vam primer iz života: kad ljudi sklope pravosnažan savez, niko ga ne poništava niti mu nešto dodaje. ¹⁶A obećanja su bila data Avramu i njegovom potomstvu. Nije rečeno: „I potomstvima“, kao da se odnosi na mnoga, nego kao na jedno: „I tvom potomstvu“, koje je Hristos. ¹⁷Hoću ovo da kažem: Zakon koji je nastao četrsto trideset godina kasnije ne može poništiti savez koji je Bog ranije učinio pravosnažnim niti može ukinuti obećanje. ¹⁸Jer ako se nasledstvo dobija po zakonu, više se ne dobija po obećanju. A Avramu ga je Bog podario po obećanju. ¹⁹Čemu onda Zakon? Bio je dodat da bi prestupi postali očigledni, dok ne dođe potomstvo kome je dato obećanje. I bio je prenesen preko anđela rukom posrednika. ²⁰Ali posrednika nema kad postoji samo jedna strana, a Bog je samo jedan. ²¹Da li je onda Zakon protiv Božijih obećanja? Nipošto! Jer da je bio dat zakon koji bi mogao dati život, tada bi pravednost dolazila putem zakona. ²²Ali Pismo je sve predalo u zatočeništvo pod vlast greha, da bi obećanje koje proizlazi iz vere u Isusa Hrista bilo dato onima koji iskazuju veru.

3:15-17

SSP	ni punovažno čovekovo zaveštanje
NSP	kad ljudi sklope pravosnažan savez
DK	niko čovečiji potvrđen zavet
DS	Ni čovečijega potvrđena testameta
EC	ni ljudski punopravni testament

Pavle nastavlja sa svojim argumentima koristeći primer iz svakodnevnog života. On koristi termin iz koine grčkog koji se može prevesti kao „volja“ ili „testament“ i povezan je sa nasledstvom. U klasičnom grčkom je označavao „savez“. U Septuaginti se za savez između Boga i čovečanstva uvek koristi ovaj termin. Zbog ove višeznačnosti, Pavle koristi ovu pravnu metaforu kao primer za Božije sklapanje saveza ili ugovora sa Avramom i njegovim potomcima. Ovaj ugovor je nepromenljiv! Isti argumenti koji koriste ideju poslednje volje i testameta upotrebljeni su u Jev 9:15-20.

POSEBNA TEMA: SAVEZ

Nije lako definisati starozavetni termin *berith* (BDB 136, KB 157), „savez”. Ne postoji odgovarajući GLAGOL na hebrejskom. Bezuspešni su bili svi pokušaji da se definicija odredi na osnovu etimologije ili srodnih reči. Moguće je da je najpribližnije značenje „iseći” (BDB 144), što označava žrtvovanje životinja koje je bilo deo sklapanja saveza (up. 1. Mojs 15:10,17). Međutim, zbog očiglednog značaja ovog koncepta, proučavaoci su morali da analiziraju upotrebu ove reči kako bi odredili njeno funkcionalno značenje.

Savez je sredstvo koje jedini istiniti Bog (vidite POSEBNA TEMA: MONOTEIZAM) koristi u odnosu sa svojom ljudskom tvorevinom. Koncept saveza, sporazuma ili ugovora je suštinski značajan za shvatanje biblijskog otkrivenja. Tenzija između Božijeg suvereniteta i ljudske slobodne volje je jasno prisutna u konceptu saveza. Neki savezi se zasnivaju samo na Božijem karakteru i delima.

1. stvaranje (up. 1. Mojs 1-2)
2. očuvanje i obećanje Noju (up. 1. Mojs 6-9)
3. poziv za Avrama (up. 1. Mojs 12)
4. savez sa Avramom (up. 1. Mojs 15)

Međutim, sama priroda saveza zahteva odgovor

1. po veri je Adam morao da poslušava Boga i da ne jede plod sa drveta u Edenskom vrtu
2. po veri je Noje morao da napravi ogroman brod daleko od vode i da okupi životinje
3. po veri je Avram morao da napusti svoju porodicu, da sledi Boga i da veruje da će imati potomke
4. po veri je Mojsije izveo Izraelce iz Egipta i odveo na Sinajsku goru i primio specifična uputstva za religijski i društveni život sa obećanjima o blagoslovima i kletvama (up. 3. Mojs 26; 5. Mojs 27-28)

Ista tenzija koja uključuje odnos Boga i čovečanstva prisutna je i u „novom savezu” (up. Jer 31:31-34; Jev 7:22; 8:6,8,13; 9:15; 12:24). Ovu tenziju možemo jasno da vidimo kada uporedimo Jez 18:31 i Jez 36:27-38 (delovanje Gospoda). Da li se savez zasniva na Božijem milostivom činu ili na nužnom ljudskom odgovoru? Ovo je goruće pitanje između starog i novog saveza. Oba imaju isti cilj:

1. obnovu zajedništva sa Gospodom koje je izgubljeno u 1. Mojs 3
2. izgradnju pravednih ljudi koji odražavaju Božiji karakter

Novi savez iz Jer 31:31-34 rešava ovu tenziju time što uklanja ljudske zasluge kao način za sticanje prihvatanja. Božiji zakon postaje unutrašnja želja, a ne spoljašnji set pravila. Cilj pobožnih, pravednih ljudi ostaje isti, ali se metodologija menja. Palo čovečanstvo je dokazalo da nije u stanju da odražava Božiji lik. Problem nije bio u Božijem savezu, nego u ljudskoj grešnosti i slabosti (up. 1. Mojs 3; Rim 7; Gal 3).

Ista tenzija između starozavetnih bezuslovnih i uslovnih saveza ostaje i u NZ. Spasenje je potpuno besplatno zbog dovršenog dela Isusa Hrista, ali zahteva pokajanje i veru (i u početku i neprekidno, vidite POSEBNA TEMA: VEROVATI (NZ)). Isus za svoj novi odnos sa vernicima kaže da je „novi savez” (up. Mt 26:28; Mk 14:24; Lk 22:20; 1. Kor 11:25). To je istovremeno i zvanična objava (sudska) i poziv na sličnost Hristu (up. Mt 5:48; Rim 8:29-30; 2. Kor 3:18; 7:1; Gal 4:19; Ef 1:4; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3,7; 5:23; 1. Pt 1:15), indikativna objava prihvatanja (Rim 4) i imperativan poziv na svetost (Mt 5:48)! Vernici nisu spaseni zbog svojih zasluga, nego da bi bili poslušni (up. Ef 2:8-10; 2. Kor 3:5-6). Pobožan život je dokaz spasenja, a ne sredstvo za njegovo postizanje (tj. Jak i 1. Jn). Međutim, večan život ima vidljive osobine! Ovu tenziju možemo jasno da vidimo u novozavetnim upozorenjima (vidite POSEBNA TEMA: APOSTAZIJA).

3:15

SSP	niko ne poništava niti mu šta dodaje
NSP	niko ga ne poništava niti mu nešto dodaje
DK	ne odbacuje niti mu šta domeće
DS	ne može niko uništiti, niti mu što dometnuti
EC	niko ne poništava... niti mu šta dodaje

Pavle odgovara na tvrdnju judaista da je Mojsijev zakon zamenio obećanje Avramu. Obećanje Avramu iz 1. Mojsijeve 15 potvrđeno je i Božijim obećanjem (tj. Izlazak) i žrtvom u kojoj Avram nije imao saveznih dužnosti, samo veru (tj. bezuslovni božanski savez, up. 1. Mojs 15:12-21).

3:16 „obećanja” Reč „obećanja” je u množini zbog toga što je Bog više puta ponovio svoje obećanje Avramu (up. 1. Mojs 12:1-3; 13:14-18; 15:1-5, 12-18; 17:1-14; 22:9-19).

▣ „**njegovom potomstvu**” Upotreba reči „potomstvo” je igra reči sa uobičajenim idiomom za potomke. Koristeći sličan oblik, ona može da označava jedninu ili množinu. U ovom slučaju, Pavle je koristi za Isusa, ne za Isaka – te time pokazuje da Božije obećanje nije vezano za Savez sa Mojsijem. Reč „potomstvo“ može imati i opšti smisao – sva Božija deca po veri, kao Avram (up. Rim 2:28-29).

3:17 „Zakon koji je nastao četrsto trideset godina kasnije” Pavle daje još jedan razlog za superiornost obećanja Avramu, to što je on vremenski stariji od Mojsijevog zakona. Vođene su brojne rasprave o broju četrsto trideset, koji potiče iz 2. Mojs 12:40-41 i odnosi se na egipatsko zatočeništvo. Neki proučavaoci koriste prevod 2. Mojs 12:40 iz Septuaginte i Samarićanskog Petoknjžja gde je dodano i „u hananskoj zemlji” (F. F. Brus (F. F. Bruce), *Odgovori na pitanja (Answers to Questions)*, str. 170). Stihovi 1. Mojs 15:13 i Dap 7:6 beleže da je Izrael bio zatočen u Egiptu četrsto godina. Drugi, međutim, tvrde da obećanje nije dato samo Avramu, nego da je ponovljeno svim Patrijarsima te da se ovo jednostavno odnosi na vreme od kada je obećanje poslednji put ponovljeno Patrijarsima, do vremena kada je Mojsije primio Zakon. U tom kontekstu, Pavle ne govori o trajanju vremena, nego ukazuje na dug vremenski period između obećanja Avramu i Mojsijevog zakona.

▣ „**ne može poništiti savez**” Ova reč (*katargeō*) prevedena je na brojne različite načine, ali u osnovi ona označava da je nešto učinjeno beskorisnim, praznim, bespotrebним, nefunkcionalnim, bespomoćnim, ali ne i nužno i da je prestalo da postoji ili da je uništeno.

POSEBNA TEMA: UKINUTI/PONIŠTITI (*KATARGEŌ*)

Ova reč (*katargeō*) je jedna od Pavlovih omiljenih reči. On ju je upotrebio najmanje dvadeset i pet puta, ali ima veoma široko semantičko polje.

- A. Osnovni etimološki koren je *argos* sa značenjem
  1. pasivan
  2. besposlen
  3. neiskorišten
  4. beskoristan
  5. nedelotvoran
- B. Složenica sa *kata* korištena je da izrazi
  1. pasivnost
  2. beskorisnost
  3. nešto što je otkazano
  4. nešto što se prekida
  5. nešto što je sasvim nefunkcionalno
- C. Jednom je upotrebljen u Jevanđelju po Luki da opiše besplodno, dakle beskorisno, drvo (up. Lk 13:7)
- D. Pavle ga koristi u figurativnom smislu na dva osnovna načina
  1. Božije stvari koje su loše po čovečanstvo
    - a. ljudska grešna priroda – Rim 6:6

- b. Mojsijev zakon u odnosu na Božije obećanje o potomstvu – Rim 4:14; Gal 3:17; 5:4,11; Ef 2:15
  - c. duhovne sile – 1. Kor 15:24
  - d. „bezakonik” – 2. Sol 2:8
  - e. fizička smrt – 1. Kor 15:26; 2. Tim 1:10 (Jev 2:14)
2. Božiju zamenu starog (saveza, doba) za novo
- a. stvari povezane sa Mojsijevim zakonom – Rim 3:3,31; 4:14; 2. Kor 3:7,11,13,14
  - b. brak kao analogija za zakon – Rim 7:2,6
  - c. stvari ovog doba – 1. Kor 13:8,10,11
  - d. ovo telo – 1. Kor 6:13
  - e. vođe ovog doba – 1. Kor 1:28; 2:6

Ova reč je prevedena na toliko mnogo različitih načina, ali njeno osnovno značenje jeste učiniti nešto beskorisnim, ništavnim, nedelotvornim, nemoćnim, ali ne potpuno u smislu uništenja ili anihilacije.

▣ „koji je Bog ranije učinio pravosnažnim” (NASB: „Bog u Hristu“, uz napomenu da NU verzija izostavlja „u Hristu“) Ovo je verzija najpouzdanijih drevnih rukopisa (P⁴⁶, ⱼ, A, B, C, P) kojoj UBS⁴ daje oznaku „A” (sigurno), ali sačekajte, ovde je uključeno i nekoliko stubova biblijske kritike.

1. pozitivna strana

- a. obično je tačnija kraća verzija (pisari su dodavali i pojašnjavali, nisu uklanjali)
- b. stariji i geografski obuhvatniji tekst je verovatno originalan. Duža verzija se prvi put pojavljuje u rukopisu D (šesti vek)

2. s druge strane

- a. najneobičnija verzija je verovatno originalna. Pavle obično koristi *en Christō*, a ne *eis Christon* za u Hristu.
- b. uobičajen rečnik tog autora utiče na to kako ćemo protumačiti razlike. Međutim, Pavle koristi istu neobičnu formu u Gal 2:16 i 3:24.

Vidite prilog: Tekstualni kriticizam.

3:18

SSP	Bog ga je obećanjem darovao Avraamu
NSP	Avramu ga je Bog podario po obećanju
DK	Avraamu obećanjem darova Bog
DS	Bog ga je Avramu obećanjem darovao
EC	Bog ga je, međutim, obećanjem darovao Avraamu

Ovaj indikativ perfekta srednji (zavisni) naglašava šta je sam Bog učinio u prošlosti, što ima svoje rezultate u sadašnjosti. Osnovni koren za „podario“ (*charizomai*) je „dar” ili „milost” (*charis*). Naglašava besplatnu prirodu Božiji činova, zasnovanu samo na Njegovom karakteru, kroz Mesijino delovanje.

3:19

SSP	Čemu, dakle, Zakon
NSP	Čemu onda Zakon
DK	Šta će dakle zakon
DS	Šta će, dakle, zakon

Pavle ponovo koristi retorički stil kao u stihovima 1-5. Počeo je sa dva pitanja, kojima pokušava da objasni svrhu Mojsijevog zakona u Božijem planu (up. Gal 3:19 i 21). Sada koristi sasvim suprotan pristup, zato što je toliko umanjio svrhu Zakona u svojim ranijim stavovima, da bi neki čitaoci mogli da pomisle da on zastupa antinomijanizam. SZ i dalje ima ulogu u posvećenju, ali nema (i nikada nije ni imao) ulogu u opravdanju!

POSEBNA TEMA: PAVLOVI STAVOVI O MOJSIJEVOM ZAKONU

Dobar je i potiče od Boga (up. Rim 7:12,16).

- A. On nije sredstvo za sticanje pravednosti i Božijeg prihvatanja (može biti čak i prokletstvo, up. Gal 3). Vidite POSEBNA TEMA: MOJSIJEV ZAKON I HRIŠĆANI.
- B. On je i dalje Božija volja za vernike, pošto je Božije samootkrivenje (Pavle često citira Stari zavet da ukori i/ili ohrabri vernike).
- C. Stari zavet poučava vernike (up. Rim 4:23-24; 15:4; 1. Kor 10:6,11), ali ih on ne spasava (up. Dap 15; Rim 4; Gal 3; Jev). On posvećuje, ali ne opravdava.
- D. U novom savezu ima ulogu da:
  1. pokaže grešnost (up. Gal 3:15-29)
  2. usmerava otkupljene u društvu
  3. vodi hrišćanske etičke odluke

Ovaj teološki spektar povezan sa Zakonom, od prokletstva (up. Gal 3:10-13) i smrti do blagoslova i večnosti, stvara problem prilikom tumačenja Pavlovih stavova o Mojsijevom zakonu. U svom delu *Čovek u Hristu (A Man in Christ)*, Džejms Stjuart (James Stewart), str. 26, pokazuje paradokse u Pavlovom razmišljanju i tekstovima:

„Od čoveka koji se priprema da predstavi sistem misli i doktrine obično bismo očekivali da značenje termina koje koristi uspostavi što je moguće rigidnije. Očekivali bismo da je posvećen preciznosti u formulisanju svojih osnovnih ideja. Tražili bismo da svaka reč koju ovaj pisac upotrebi u određenom smislu zadrži taj smisao do kraja. Međutim, razočarali bismo se ukoliko bismo ovo očekivali od Pavla. Većina njegovih izraza je fluidna, a ne rigidna... 'Zakon je svet', piše on, 'po svom unutrašnjem čoveku zaista uživam u Božijem zakonu' (up. Rim 7:12,22), ali je jasno da postoji i drugi aspekt Zakona (*nomos*) zbog kojeg on na drugom mestu kaže: 'Hrist nas je oslobodio prokletstva zakona' (up. Gal 3:13).”

▣ „Bio je dodat da bi prestupi postali očigledni, dok ne dođe potomstvo kome je dato obećanje. I bio je prenesen preko anđela rukom posrednika.” Rukopisna tradicija nudi nekoliko različitih verzija, ali USB⁴ oznaku „A“ daje verziji iz NASB („Bio je dodat zbog prestupa, zadat preko anđela rukom posrednika, dok ne dođe potomstvo kome je dato obećanje.“). Ovde možemo da vidimo četiri elementa inferiornosti Zakona u odnosu na obećanje.

1. dodat je kasnije
2. povećao je prestupe
3. traje samo do dolaska Mesije, „potomstva“
4. dat je preko posrednika

Sintaksički moguć prevod je i da bi se „prestupi uvećali“ ili „ograničili“. Međutim, u skladu sa Pavlovom punom ekspozicijom iz ranih poglavlja Rimljanima (up. Rim 3:20; 5:20; 7:1), Zakon je dan da bi ljudima postali očigledni njihovi grehovi. Pre Zakona greh se nije računao (up. Rim 4:15; 5:13).

Fil 3:6 i Rim 7:7-11 postavljaju paradoks. Pavle je osećao da je on u svom životu poštovao zahteve Zakona. Međutim, kasnije je postao svestan svoje požude, po tome je video da je i on grešnik i da mu je potrebno duhovno spasenje.

Rabinsko viđenje anđela kao posrednika u prenošenju Zakona možemo da vidimo u prevodu

stih 5. Mojs 33:2 u Septuaginti. Anđeo (ili anđeli) povezan sa davanjem Zakona spominje se i u Dap 7:38,53 i Jev 2:2; u Josifovom (Josephus) delu *Judejske starine (Antiquities of the Jews)*, 15.5.3; i nekanonskoj *Knjizi Jubileja (Book of Jubilees)*, 1:27-29. Moguće je da je Pavle mislio na Gospodnjeg anđela koji je ostajao sa narodom kada Gospod (YHWH) nije (up. 2. Mojs 23:20-33; 32:34; 33:2).

3:20

SSP	A posrednika nema gde je samo jedan – a Bog je jedan
NSP	Ali posrednika nema kad postoji samo jedna strana, a Bog je samo jedan
DK	Ali posrednik nije jednog; a Bog je jedan
DS	A posrednika nema gde je jedan, a Bog je jedan
EC	Posrednika pak nema tamo gde je samo jedan, a Bog je jedan

Ovaj stih tumačima pruža brojne različite mogućnosti. U kontekstu, očigledno tumačenje bilo bi da je Bog taj koji je dao naredbu za prenos Zakona, preko anđela, Mojsiju, narodu.

Stoga, obećanje je superiorno zato što je dano licem u lice, pred samo dve osobe, Bogom i Avramom, dok savez sa Mojsijem uključuje četiri strane. Nije bio potreban posrednik za obećanje Avramu.

Moguće je i da se ovo odnosi na Božije bezuslovno obećanje Avramu iz 1. Mojs 15:12-21. Samo Bog je učestovao u njegovoj ratifikaciji. Sada, iako je prvi Božiji kontakt sa Avramom bio uslovan (up. 1. Mojs 12:1), Pavle koristi tekst 1. Mojsijeve 15 da opravda svoj stav. Savez sa Mojsijem sadržao je uslove i za Boga i za čovečanstvo (vidite Posebnu temu kod Gal 3:15-17). Problem je to što je posle Pada (up. 1. Mojsijeva 3) čovečanstvo postalo nesposobno da ispuni svoj deo saveza. Obećanje je dakle superiorno, budući da se zasniva samo na Bogu (tj. „Bog je samo jedan“)!

3:21 „Da li je onda Zakon protiv Božijih obećanja” Grčki tekst ne sadrži član uz termin „zakon“, što bi ukazivalo na Mojsijev zakon. Reč „zakon“ bez člana upotrebljena je tri puta, u Gal 3:21 i 4:5. U Galatima „zakon“ često nema član i u tom slučaju odnosi se na trud čovečanstva da zasluži Božiju naklonost svojim poštovanjem religijskih pravila ili kulturoloških normi. Nije važno koja su to pravila, nego je bitno uverenje da ljudi ne mogu sami da zasluže da ih sveti Bog prihvati (up. Ef 2:9). Ovde je nužno pažljivo čitanje Rimljanima 7.

Postoje razlike u grčkim rukopisima vezane za reč „Božijih“.

1. deo rukopisa koristi „Božijih” – rukopisi α , A, C, D, F, G
2. neki kasniji minuskulni rukopisi (104, 459) koriste „Hristovih”
3. neki izostavljaju te reči – rukopisi P⁴⁶, B

UBS⁴ je neodlučan po pitanju ovih reči (oznaka “C”) i stavlja „Božijih” u zagradu, što se najbolje uklapa u kontekst.

▣ **„Jer da je bio dat zakon”** Ovo je kondicionalna rečenica drugog tipa i ona izražava koncept „nasuprot činjenicama“. Produženi prevod bi glasio: „da je bio dat zakon koji bi mogao dati život (što se nikada nije desilo), tada bi pravednost dolazila putem zakona (a ne dolazi)“. Zakon nikada nije bio put do opravdanosti pred Bogom. On je pravo Božije otkrivenje (Mt 5:17-19; Rim 7:12). Zakon je nadahnuto otkrivenje i ima vrednost, ali ne u oblasti opravdanja ili spasenja.

▣ **„pravednost”** Vidite Posebnu temu kod Gal 2:21.

3:22

SSP	Pismo je sve ljude zatvorilo pod greh
NSP	Pismo je sve predalo u zatočeništvo pod vlast greha

DK, DS Ali pismo zatvori sve pod greh
EC Ali Pismo je sve zatvorilo pod greh

Ne znamo na koji starozavetni tekst Pavle aludira, iako je moguće da aludira na 5. Mojs 27:26, tekst već spomenut u Gal 2:16; 3:10. Pad čovečanstva i njihovo otuđenje prva je tačka Pavlovog jevanđelja (up. Rim 3:9-18,22-23; 11:32).

Doslovan prevod je „sve stvari” (srednji rod), ne „sve ljude” (muški rod). Neki ovde vide kosmički značaj Hristovog otkupljenja (up. Rim 8:18-25; Ef 1:22 i celokupnu Poslanicu Kološanima čija tema je kosmološko otkupljenje u Hristu). Međutim, u ovom kontekstu, odnosi se na celokupno čovečanstvo, uključujući i Jevreje, judaiste i neznabošce.

▣ **„da bi obećanje koje proizlazi iz vere u Isusa Hrista bilo dato onima koji iskazuju veru”**

Ovo sažetak celokupne diskusije o tome da se Božija milost i naklonost stiču po Njegovom obećanju Avramu i njegovom „potomstvu“ (tj. Mesiji), ne po ljudskim zaslugama ili dostignućima! Primetite da se ponavlja termin *pistis*, preveden kao „vera” i „iskazivati veru”. Vidite Posebnu temu kod Gal 3:6.

Za analizu tumačenja i prevoda „iz vere u Isusa Hrista“ vidite belešku kod Gal 2:16.

NSP: GAL 3:23-29

²³A pre nego što je došla vera, bili smo čuvani pod zakonom, predati u zatočeništvo, čekajući veru koja je imala da se objavi. ²⁴Tako nam je Zakon bio staratelj koji nas je vodio do Hrista, da budemo proglašeni pravednima zbog vere. ²⁵A otkako je došla vera, više nismo pod starateljem. ²⁶Zaista, svi ste vi Božiji sinovi zbog svoje vere u Hrista Isusa. ²⁷Jer svi vi koji ste se krstili da budete u jedinstvu s Hristom, Hristom ste se odenuli. ²⁸Nema više ni Judejca ni Grka, nema ni roba ni slobodnjaka, nema ni muškog ni ženskog, jer vi ste svi jedno u jedinstvu s Hristom Isusom. ²⁹A ako ste Hristovi, onda ste Avramovo potomstvo, naslednici po obećanju.

3:23 „A pre nego što je došla vera” Određen član upotrebljen uz reč „vera“ ukazuje na telo hrišćanske istine (tj. na jevanđelje, up. Dap 6:7; 13:8; 14:22; Gal 1:23; 6:10; Juda 1:3,20). Međutim, u ovom kontekstu je metafora za doba jevanđelja.

SSP bili smo zatvorenici pod Zakonom, čuvani za veru koja je tek trebalo da bude otkrivena
NSP bili smo čuvani pod zakonom, predati u zatočeništvo, čekajući veru koja je imala da se objavi
DK bismo pod zakonom čuvani i zatvoreni za veru koja se htela pokazati
DS čuvani smo pod zakonom, zatvoreni za veru koja se imala pokazati
EC mi smo bili čuvani pod zakonom i zatvoreni – za veru koja je imala da se otkrije

Zakon je prvo predstavljen kao čuvar zatvora u stihu 22. Ljudi su stavljeni pod zaštitu staratelja do Mesijinog dolaska (up. Fil 4:7; 1. Pt 1:5). Druga metafora je upotrebljena za opis zakona u Gal 3:24, gde se za zakon kaže da je naš staratelj (up. Gal 4:1-2). U grčkom i rimskom društvu ovaj termin se koristio za one koji su brinuli o grčkim ili rimskim mladićima. Staratelj je brinuo o njihovoj bezbednosti, hrani, prevozu i tutorstvu, tako da je reč „staratelj“ imala dvostruku konotaciju: onaj koji štiti i onaj koji disciplinuje. Pavle pravi razliku između dve namerne svrhe zakona u Božijem planu:

1. da nam pokaže našu grešnost
2. da nas čuva kao staratelj dok ne dođe besplatna ponuda milosti u Hristu (up. Jn 1:12; 3:16; Rim 1:16; 10:9-13)

3:24

SSP	Tako nas je Zakon nadzirao i vodio nas do Hrista
NSP	Tako nam je Zakon bio staratelj koji nas je vodio do Hrista
DK	Tako nam zakon bi čuvar do Hrista
DS	Tako nam zakon bi pedagog za Hrista
EC	Tako je zakon postao naš pedagog za Hrista

Moguća su dva različita tumačenja predloškog izraza „do Hrista“: (1) da nas dovede do Hrista, kao u NASB, NKJV i NIV, ili (2) dok Hrist ne dođe, kao u NRSV, TEV i JB.

▣ „**da budemo proglašeni pravednima zbog vere**” „Opravdani verom” je poznat Luterov slogan Reformacije. Zakon ima svoju ulogu u Božijem besplatnom daru u Hristu. On daje nužan preduslov za jevanđelje – našu potrebu! „Vera” koja vodi ka spasenju uvek ima (1) kognitivne, (2) voljne i (3) relacijske elemente.

3:25 „A otkako je došla vera, više nismo pod starateljem” Vernici više nisu maloletna deca, nego su postali punopravni sinovi, punopravni naslednici! Sve se ovo događa kroz Božiju milost, Hristovo dovršeno delo i naš odgovor pokajne vere.

3:26 „svi ste vi Božiji sinovi zbog svoje vere u Hrista Isusa” Izraz „svi ste vi Božiji sinovi” odnosi se na one koji su verom primili Hrista (up. Jn 1:12; 3:16; Rim 8:14-17). Ovaj stih ne podržava univerzalizam; kao ni Rim 5:18 ili 11:32, ali govori o univerzalnoj ponudi spasenja. „Svi” je naglašeno time što je stavljeno na početak grčke rečenice.

3:27 „svi vi koji ste se krstili da budete u jedinstvu s Hristom” Ovo ne naglašava krštenje kao put do spasenja, jer je to upravo argument kojeg su judaisti koristili za obrezanje.

Hrišćansko krštenje znak je delovanja Duha, kao u ranijim stihovima Gal 3:2,3,5,14 (up. 1. Kor 12:13). Biti kršten Duhom/po Duhu/sa Duhom jeste biblijska metafora koja označava da osoba postaje hrišćanin.

Krštenje je jednostavno prilika za javno priznanje vere u Hrista i prateći simbol unutrašnje poruke. Ukoliko bismo krštenje vodom shvatili kao preduslov za spasenje, to bi značilo da smo mi postali novi judaisti. Svi ste vi Božiji sinovi!

POSEBNA TEMA: KRŠTENJE

I. Krštenje u jevrejskom životu

A. Krštenje je bilo uobičajeno među Jevrejima u prvom i drugom veku.

1. priprema za slavljenje u hramu (tj. ritual pročišćenja)
2. samo-krštenje obraćenika

Ukoliko je neko sa paganskim poreklom želeo da postane punopravni Izraelac, morao je da ispuni tri zadatka:

- a. obrezanje, za muškarce
  - b. samo-krštenje potapanjem, u prisustvu tri svedoka
  - c. prinošenje žrtve u Hramu
3. čin pročišćenja (up. 3. Mojsijeva 15)

Čini se da je krštenje bilo često i ponavljano iskustvo u sektama prvovekovne Palestine, kao što su Eseni. Međutim, u tradicionalnom judaizmu bi za prave Avramove potomke bilo ponižavajuće da učestvuju u Jovanovom krštenju pokajanja, kao paganskom ritualu prihvatanja.

B. Neki starozavetni primeri ceremonijalnog pranja.

1. kao simbol duhovnog čišćenja (up. Is 1:16)

2. kao redovan sveštenečki ritual (up. 2. Mojs 19:10; 3. Mojs 16)

Sva prvovekovna jevrejska krštenja bila su samo-krštenja. Samo je Jovan Krstitelj pozivao na krštenje u kojem će on biti procenitelj (up. Mt 3:7-12) i sprovoditelj ovog čina pokajanja (up. Mt 3:6).

C. Krštenje u crkvi

A. Teološka svrha

1. oproštaj za greh – Dap 2:38; 22:16
2. primanje Svetog Duha – Dap 2:38 (Dap 10:44-48)
3. jedinstvo sa Hristom – Gal 3:26-27
4. članstvo u crkvi – 1. Kor 12:13
5. simbol duhovnog obraćenja – 1. Pt 3:20-21
6. simbol duhovne smrti i vaskrsenja – Rim 6:1-5

B. Za ranu crkvu je krštenje bilo prilika za javnu objavu (ili priznanje). Ono nije bilo/nije mehanizam za sticanje spasenja, nego prilika za verbalnu potvrdu vere (tj. verovatno „Isus je Gospod“). Setite se da rana crkva nije imala svoje građevine nego se okupljala u domovima, a često i na tajnim mestima zbog progona.

C. Mnogi komentatori smatraju da je Prva Petrova propoved za krštenje. Iako je ovo moguće, nije sigurno. Istina je da Petar često koristi krštenje kao suštinski značajan čin vere (up. Dap 2:38,41;10:47). Ipak, ono nije bilo/nije sakrament, nego čin vere, koji simboliše smrt, sahranu i vaskrsenje i kojim se vernik poistovećuje sa iskustvom samog Hrista (up. Rim 6:7-9; Kol 2:12). Čin je simboličan, ne sakramentalan; čin je prilika za objavu, ne mehanizam spasenja.

D. Krštenje i pokajanje u Dap 2:38

Kertis Von (Curtis Vaughan), u svom komentaru Dela, str. 28, daje zanimljivu napomenu o Dap 2:38.

„Grčka reč „krstiti“ je u imperativu, u trećem licu; reč za „pokajati“ je u imperativu, u drugom licu. Ova promena iz direktne naredbe u drugom licu u indirektnije treće lice za „krstiti“ ukazuje na to da Petar pre svega traži pokajanje.”

Ovo je u skladu sa fokusom propovedi Jovana Krstitelja (up. Mt 3:2) i Isusa (up. Mt 4:17). Čini se da je pokajanje duhovna suština, a da je krštenje spoljašnji izraz ove duhovne promene. U Novom zavetu ne postoje nekršteni vernici! Za ranu crkvu krštenje je bilo javna objava vere. To je prilika za javno priznanje vere u Hrista, a ne mehanizam za spasenje! Važno je da primetimo da se krštenje ne spominje u Petrovoj drugoj propovedi, iako se pokajanje spominje (up. Dap 3:19; Lk 24:17). Krštenje je primer kojeg je dao Isus (up. Mt 3:13-18). Isus traži krštenje (up. Mt 28:19).

Savremeno pitanje o tome da li je krštenje nužno za spasenje nije postavljeno u Novom zavetu; od svih vernika se očekuje da se krste. Međutim, moramo se paziti sakramentalnog mehanizma! Spasenje je pitanje vere, a ne pitanje pravog mesta, pravih reči ili pravog ritualnog čina!

▣ **„Hristom ste se odenuli”** Ovo je indikativ aorista srednji koji naglašava radnju koja je namerno sprovedena. Ovo uključuje ideju da mi „oblačimo“ (kao odeću) božije porodične osobine. Pavle često koristi odeću kao metaforu (up. Rim 13:14; Ef 4:22,24,25,31; Kol 3:10,12,14). Moguće je da se odnosi na rimski obred potvrde zrelosti, kada dečak svoju dečačku togu menja za togu koju nose odrasli i time postaje građanin sa svim pravima (kao jevrejski obred, Bar micva). Ovo bi u tom slučaju bilo simbol da mi postajemo punoletni, te stoga i punopravni naslednici.

3:28 Razlike koje su judaisti naglašavali sada su potpuno nestale u Hristu. Ne postoje prepreke da neko postane hrišćanin. Otklonjena je jevrejska arogancija prema neznabošcima, robovima i ženama. Razlike ne utiču na spasenje (up. Rim 3:22; 1. Kor 12:13 i Kol 3:11), ipak, to ne znači da mi više nismo muškarci i žene, robovi i slobodni, Jevreji i Grci. Razlike su i dalje tu i postoje poglavlja koja o njima govore, ali što se tiče ulaska u hrišćanstvo, tu ne postoje prepreke. Hrist je zauvek srušio

svaku prepreku koju bi mogli da postave samopravedni, legalistički i pristrasni ljudi. Aleluja!

Manfred T. Brouč (Manfred T. Brauch), *Zloupotreba Pisma (Abusing Scripture)*, str. 68 (kao i F. F. Brus (F. F. Bruce), *Poslanica Galatima (The Epistle to the Galatians)*, str. 187) tvrdi da ove tri odvojene grupe odražavaju drevne molitve iz sinagoga, u kojima su se jevrejski muškarci zahvaljivali Bogu što nisu stvoreni kao žene, robovi ili neznabošci! Nova stvarnost u Hristu je porekla i otkrila pristrasnost prvovekovnog judaizma. „U Hristu“ je nadmoćnije od svega!

POSEBNA TEMA: RASIZAM

I. Uvod

- A. Ovaj stav superiornosti je univerzalna pojava u palom čovečanstvu unutar zajednica. To je ljudski ego, koji se održava na leđima drugih. Rasizam je, na mnogo načina, savremen fenomen, dok je nacionalizam (ili tribalizam) drevnija pojava.
- B. Nacionalizam je započeo u Vavilonu (1. Mojsijeva 11) i prvobitno je bio povezan sa Nojeva tri sina koji su praoci takozvanih rasa (1. Mojsijeva 10). Međutim, Pismo očigledno pokazuje da postoji samo jedan izvor čovečanstva (up. 1. Mojs 1-3; Dap 17:24-26).
- C. Rasizam je samo jedna od mnogih predrasuda. Druge su:
  - 1. snobizam po obrazovanju
  - 2. socio-ekonomska arogancija
  - 3. samopravedni religijski legalizam
  - 4. dogmatska politička pripadnost

II. Biblijski materijal

A. Stari zavet

- 1. 1. Mojs 1:27 – čovečanstvo, muškarac i žena, sačinjeni su po Božijem obličju i nalik Njemu, po čemu su jedinstveni. To takođe pokazuje njihovu individualnu vrednost i dostojanstvo (up. Jn 3:16).
- 2. 1. Mojs 1:11-25 – beleži izraz „po svojim vrstama” deset puta. Ovo je korišteno da podrži rasnu segregaciju. Međutim, iz konteksta je očigledno da se to odnosi na životinje i biljke, a ne na čovečanstvo.
- 3. 1. Mojs 9:18-27 – Ovo je upotrebljeno da podrži rasnu dominaciju. Moramo da se setimo da nije Bog prokleo Hanana. Prokleo ga je Noje, njegov deda (zbog njegovog oca, Hamovog sina) nakon što se probudio iz pijanog dremeža. Biblija ne beleži da je Bog potvrdio ovu kletvu. Čak i da jeste, to ne utiče na crnu rasu. Hanan je bio otac naseljenika Palestine, a egipćanski crteži po zidovima pokazuju da oni nisu bili crni.
- 4. Mojs 12:1 – Mojsije se ženi sa crnkinjom
- 5. IsNav 9:23 – Ovo je korišteno kao dokaz da će jedna rasa služiti drugoj. Međutim, iz konteksta vidimo da su stanovnici Gavaona istog rasnog porekla kao i Jevreji.
- 6. Ezra 9-10 i Nemija 13 – Ovi tekstovi se često koriste u rasnom smislu, ali kontekst pokazuje da ovi brakovi nisu osuđeni zbog rase (poticali su od istog Nojevog sina, 1. Mojsijeva 10), nego zbog religijskih razloga.

B. Novi zavet

- 1. Jevanđelja
  - a. Isus je nekoliko puta koristio mržnju između Jevreja i Samarićana, pokazujući da je rasna mržnja neprimerena.
    - (1) parabola o Dobrom Samarićaninu (Lk 10:25-37)
    - (2) žena kod izvora (Jn 4)
    - (3) zahvalan gubavac (Lk 17:11-19)
  - b. Jevanđelje je za celokupno čovečanstvo
    - (1) Jn 3:16
    - (2) Lk 24:46-47

- (3) Jev 2:9
- (4) Otk 14:6
- c. Carstvo će obuhvatiti sve ljude
  - (1) Lk 13:29
  - (2) Otk 5
- 2. Dela
  - a. Dela 10 su tekst o Božijoj univerzalnoj ljubavi i univerzalnoj poruci jevanđelja.
  - b. Petar je napadnut zbog svojih dela iz Dela 11 i ovaj problem je rešen tek kada se u Delima 15 sastao i o ovome odlučivao Jerusalimski sabor. Tenzija između prvovekovnih Jevreja i neznabožaca bila je veoma snažna.
- 3. Pavle
  - a. U Hristu ne postoje prepreke
    - (1) Gal 3:26-28
    - (2) Ef 2:11-22
    - (3) Kol 3:11
  - b. Kod Boga nema pristrasnosti
    - (1) Rim 2:11
    - (2) Ef 6:9
- 4. Petar i Jakov
  - a. Kod Boga nema pristrasnosti, 1. Pt 1:17
  - b. Zato što Bog ne pokazuje pristrasnost, to ne bi smeli činiti ni Njegovi ljudi, Jak 2:1
- 5. Jovan
  - a. Jednu od najsnažnijih izjava o odgovornosti vernika imamo u 1. Jn 4:20

III. Zaključak

- A. Rasizam, ili predrasuda bilo koje vrste, kad smo već kod toga, potpuno je neprimeren za Božiju decu. Ovo je citat Henlea Barneta (Henlee Barnette), koji je govorio na Forumu u Glorijetu, u Novom Meksiku, ispred Poslanja hrišćanskog života (Christian Life Commission), 1964. godine: „Rasizam je jeres zato što je nebiblijski i nehrišćanski, a da ne govorimo i nenaučan.“
- B. Ovo pitanje hrišćanima daje priliku da pokažu svoju hristoliku ljubav, opraštanje i razumevanje izgubljenom svetu. Hrišćanski rasizam pokazuje nezrelost i prilika je za zlog da umanjí veru, sigurnost i rast vernika. Takođe je prepreka za izgubljene ljude da priđu Hristu.
- C. Šta mogu da učinim? (Ovaj tekst je preuzet iz dokumenta „Rasni odnosi“ („Race Relations“ Poslanja hrišćanskog života (Christian Life Commission))

„NA LIČNOM NIVOU“

- Prihvatite svoju odgovornost za rešavanje problema vezanih za rasu.
- Kroz molitvu, proučavanje Biblije i zajedništvo sa pripadnicima drugih rasa, težite da očistite svoj život od rasnih predrasuda.
- Izražavajte svoja uverenja o rasi, posebno u situacijama u kojima niko ne dovodi u pitanje one koji podstiču rasnu mržnju.

„U PORODIČNOM ŽIVOTU“

- Prepoznajte važnost porodičnog uticaja na razvoj stavova prema drugim rasama.
- Trudite se da razvijate hrišćanske stavove tako što ćete razgovarati o onome što deca i roditelji slušaju o rasi izvan doma.
- Roditelji moraju svesno da postave hrišćanski primer svojim odnosom sa ljudima iz drugih rasa.
- Tražite prilike da sklapate porodična prijateljstva koja će uključiti i druge rase.

„U SVOJOJ CRKVI“

- Propovedajte i poučavajte biblijske istine o rasi, te vaša kongregacija može da bude motivisana da postane primer za celu zajednicu.
- Vodite računa o tome da su crkvena slavljenja, zajedništva i službe uvek otvoreni za sve, kao što novozavetna crkva nije imala nikakve rasne prepreke (Ef 2:11-22; Gal 3:26-29).

„U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU“

- Pomozite da u poslovnom svetu bude ukinuta bilo kakva rasna diskriminacija.
- Delujte kroz razne organizacije u zajednici da biste obezbedili jednaka prava i prilike i ne zaboravite da je rasa problem koji napadamo, a ne ljudi. Cilj je da promovišemo razumevanje, a ne da stvaramo ogorčenost.
- Ukoliko vam to deluje mudro, organizujte poseban odbor građana kojima je stalo do ove teme kako bi se otvorili kanali komunikacije u zajednici, kako bi se edukovala opšta javnost i organizovale aktivnosti sa ciljem unapređenja odnosa među rasama.
- Podržite pravni sistem i zakonodavce u izglasavanju zakona koji promovišu rasnu pravdu i suprotstavite se onima koji zloupotrebljavaju predrasude da bi dobili političke poene.
- Pohvaljajte službenike kriminalističke službe za sprovođenje zakona bez diskriminacije.
- Odbacite nasilje i promovišite poštovanje zakona, čineći sve što možete kao hrišćanski građani da osigurate da pravne strukture ne postanu oružje u rukama onih koji će promovisati diskriminaciju.
- U svim ljudskim odnosima pokažite Hristov um i duh.

▣ **„vi ste svi jedno u jedinstvu s Hristom Isusom”** Budući da smo kao ljudi, svi jedno u Adamu (Rim 5:12 i dalje), potencijalno smo svi jedno u Hristu (up. Rim 5:18). Jedina prepreka je lično pokajanje i vera u Hrista (Mk 1:15; Dap 3:16,19; 20:21).

Ovaj kolektivni naglasak veoma je sličan konceptu Izraela kao zajednice. Sada smo jedna nova zajednica, Crkva (up. Jn 17; Rim 12:4,5; 1. Kor 12:12 i dalje).

3:29 „A ako ste” Ovde „ako” uvodi kondicionalnu rečenicu prvog tipa, za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe.

▣ **„A ako ste Hristovi, onda ste Avramovo potomstvo, naslednici po obećanju”** Nije svako ko pripada izraelskom narodu i rasi istovremeno i pripadnik duhovnog Izraela (up. Gal 6:16; Rim 2:28-29; 9:6), nego su svi koji su zaista Izrael, to po svojoj veri. Stoga, više ne postoje razlike između Jevreja i neznabožaca, samo između onih koji veruju u Mesiju i onih koji ne veruju. Bog nije pristrastan. Božiji jedinstveni, univerzalan, milostivi plan za otkupljenje čovečanstva je pokajanje i vera u Njegovog razapetog Sina.

Oni koji odgovore sa verom postaju Božiji sinovi i naslednici (up. Titu 3:7)! Više ne postoji starozavetna razlika između Jevreja i Grka.

Ova nova stvarnost takođe utiče na proroštva o nacijama i geografiji. Više ne važi podela na Jevreje i neznabošce. Sada važi samo podela na nevernike i vernike. Ni jedan novozavetni autor, kao ni Isus, ne potvrđuje starozavetna proroštva za izraelski narod. Palestina i Jerusalem više nisu fokus Božijeg delovanja. Ceo svet je sada nova sveta zemlja. Jerusalem više nije poseban sveti grad. Sada je to „novi Jerusalem” (up. Otk 3:12; 21:2,10), simbol neba. Pazite se sistematskih teologija koje su usmerene na starozavetna proroštva i veličaju ih kao konačnu buduću stvarnost.

Ovo je odabran deo mojih uvodnih beleški u okviru mog komentara Otkrivenja (str. 1-2).

„PRVA TENZIJA (starozavetne rasne, nacionalne i geografske kategorije nasuprot svih vernika na svetu)

Starozavetni proroci predskazuju obnovu jevrejskog carstva u Palestini sa središtem u

Jerusalimu gde će se svi narodi okupiti da hvale i slave vođu iz Davidove linije, ali se ni Isus ni novozavetni apostoli nikada ne fokusiraju na ovo pitanje. Zar SZ nije nadahnut (up. Mt 5:17-19)? Zar su autori NZ izostavili suštinski značajne događaje iz poslednjih dana?

Postoji nekoliko izvora informacija o kraju sveta.

1. SZ proroci (Isaija, Mihej, Malahija)
2. SZ apokaliptični pisci (up. Jez 37-39; Dan 7-12; Zah)
3. međuzavetni, ne-kanonski jevrejski apokaliptični pisci (kao I Enohova, koja se spominje u Judi)
4. sam Isus (up. Mt 24; Mk 13; Lk 21)
5. Pavlovi tekstovi (up. 1. Kor 15; 2. Kor 5; 1. Sol 4-5; 2. Sol 2)
6. Jovanovi tekstovi (1. Jn i Otk)

Da li oni jasno prenose plan za poslednje dane (događaje, hronologiju, ličnosti)? Ako ne, zašto? Zar nisu oni svi inspirisani (osim jevrejskih međuzavetnih tekstova)?

Duh je starozavetnim piscima otkrivao istine u pojmovima i kategorijama koje su oni mogu shvatiti. Međutim, progresivnim otkrivenjem Duh je proširio te starozavetne eshatološke principe na univerzalan raspon („tajna o Hristu”, up. Ef 2:11-3:13). Ovo su neki značajni primeri:

1. U SZ je grad Jerusalem korišten kao metafora za Božiji narod (Sion), ali je u NZ prenet kao termin koji izražava Božije prihvatanje svih ljudi koji su se pokajali i poverovali („novi Jerusalem” iz Otk 21-22). Teološka ekspanzija doslovnog, fizičkog grada u novi Božiji narod (verujuće Jevreje i neznabošce) najavljena je u Božijem obećanju da će otkupiti palo čovečanstvo u 1. Mojs 3:15, pre nego što su uopšte postojali Jevreji i jevrejski glavni grad. Čak je i poziv za Avrama (up. 1. Mojs 12:1-3) uključivao i neznabošce (up. 1. Mojs 12:3; 2. Mojs 19:5). Vidite: POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEĆAN PLAN OTKUPLJENJA.
2. U SZ su neprijatelji Božijeg naroda okolni narodi drevnog Bliskog Istoka, ali su u NZ oni prošireni tako da podrazumevaju sve ljude koji ne veruju, koji su protiv Boga i sotonski nadahnuti. Bitka je prerasla iz geografskog, regionalnog sukoba u svetski, kosmički sukob (up. Kol).
3. Obećanje o zemlji, koje je toliko značajno u SZ (obećanje Patrijarsima iz 1. Mojsijeve, up. 1. Mojs 12:7; 13:15; 15:7,15,16; 7:8) sada se odnosi na celu zemlju. Novi Jerusalem se spušta na obnovljenu zemlju, ne samo ili ekskluzivno na Bliski Istok (up. Otk 21-22).
4. Još neki primeri proširenja starozavetnih proročkih koncepata su
  - a. Avramovi potomci se sada obrezuju duhovno (up. Rim 2:28-29)
  - b. savezni narod sada uključuje i neznabošce (up. Os 1:10; 2:23, citiran u Rim 9:24-26; takođe i 3. Mojs 26:12; 2. Mojs 29:45, citiran u 2. Kor 6:16-18 i 2. Mojs 19:5; 5. Mojs 14:2, citiran u Titu 2:14)
  - c. Isus je sada hram (up. Mt 26:61; 27:40; Jn 2:19-21), a kroz Njega i lokalna crkva (up. 1. Kor 3:16) ili individualni vernik (up. 1. Kor 6:19)
  - d. čak se i Izrael i njegovi karakteristični deskriptivni izrazi iz SZ sada odnose na sve Božije ljude (tj. „Izrael”, up. Rim 9:6; Gal 6:16, tj. „carsko sveštenstvo”, up. 1. Pt 2:5, 9-10; Otk 1:6)

Proročki model je ispunjen, proširen i sada je inkluzivniji. Isus i apostolski pisci ne predstavljaju poslednje dane isto kao i starozavetni proroci (up. Martin Vajngarden (Martin Wyngaarden), *Budućnost Carstva u proroštvu i ispunjenju (The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment)*). Savremeni tumači koji pokušavaju da starozavetni model shvate doslovno ili kao normativ od knjige Otkrivenja nasilno prave veoma jevrejsku knjigu i dodaju značenje sažetim, višeznačnim rečenicama Isusa i Pavla! Novozavetni pisci ne negiraju starozavetne proroke, nego pokazuju njihove konačne univerzalne implikacije. Ne postoji organizovan, logičan sistem u Isusovoj ili Pavlovoj eshatologiji. Njihova svrha je pre svega otkupljujuća ili pastoralna.

Međutim, čak i unutar NZ postoje tenzije. Ne postoji jasna sistematizacija eshatoloških

događaja. Otkrivenje na mnoge iznenađujuće načine za opis kraja koristi starozavetne aluzije umesto Isusovih učenja (up. Mt 24; Mk 13)! Sledi književni žanr kojeg su započeli Jezekilj, Danilo i Zaharija, ali je razvijen u vreme međuzavetnog perioda (jevrejska apokaliptična književnost). Moguće je da je ovo Jovanov način da poveže stari i novi savez. Pokazuje stari obrazac ljudske pobune i Božije posvećenosti otkupljenju! Međutim, moramo istaći da iako Otkrivenje koristi starozavetni jezik, ličnosti i događaje, tumači ih u odnosu na prvovekovni Rim (up. Otk 17).“

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteti u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Šta znači „primiti Duh“?
2. Zašto Pavle koristi Avrama kao centar svojih argumenata?
3. Kako se termin „prokletstvo” odnosi na nas, na judaiste i na sve ljude?
4. Da li Pavle beleži grešku u hronologiji u stihu 17? Zašto da ili zašto ne?
5. Navedite četiri aspekta po kojima je Zakon inferiorniji u odnosu na obećanja, navedena u stihu 19.
6. Navedite dva razloga za Božiju nameru za Zakon iz stihova 23-24.
7. Objasnite implikacije stiha 28 za današnju Crkvu.

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](#)

GALATIMA 4

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Robovi i sinovi (3:21-4:7) 3:26-4:7	Sinovi i naslednici (3:26-4:7) 3:26-4:7	Ropstvo pod Zakonom; sloboda za Božiju decu 4:1-7	Svrha Zakona (3:21-4:7) 4:1-5 4:6-7	Božiji sinovi 4:1-7
Pavlova briga o Galatima 4:8-11 4:12-20	Strahovi zbog crkve 4:8-20	4:8-11 Poziv Galatima u njihovom odnosu prema Pavlu 4:12-20	Pavlova briga o Galatima 4:8-11 4:12-16 4:17-20	4:8-11 Lični poziv 4:12-20
Alegorija Agare i Sare 4:21-5:1	Dva saveza 4:21-31	Konačan dokaz 4:21-5:1	Primer Sare i Agare 4:21-27 4:28-31	Dva saveza: Agara/Sara 4:21-31

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI

A. Ovo poglavlje je podeljeno na tri odvojene celine:

1. Gal 4:1-11 (ili 1-7) nastavlja raspravu o neznabošcima kao punopravnim Božijim naslednicima po veri (kao Avram), a ne kao zarobljenicima grubih svetskih predrasuda. Stihovi 1-11 su veoma slični osnovnoj poruci Rimljanima 8:1-17.
2. Gal 4:12-20 (ili 8-20) sadrži Pavlov poziv da se osvrnu na svoja lična iskustva (up. Gal 3:1-5).
3. Gal 4:21-31 sadrži starozavetnu alegoriju zasnovanu na prva dva Avramova sina.

B. Pavle koristi dve kulturološke metafore da bi naglasio svrhu starozavetnog Zakona i njegov odnos sa novozavetnim vernicima:

1. rimski zakon o deci i starateljima
2. rabinsku tipologiju o Avramovom životu

C. Ovo poglavlje ilustruje i blizak odnos između Isusa Sina i Svetog Duha (up. Gal 4:6):

1. Isus pita Oca i On šalje Duha
  - a. Isus šalje Duha u Jn 14:16; 15:26; 16:7
  - b. Otac šalje Duha u Jn 14:26
  - c. i od Oca i od Sina u Lk 24:49
  - d. Isus govori iz svog jedinstva sa Ocem, a Duh govori iz svog jedinstva sa Obojicom
2. „drugi iste vrste” Najbolje ime za Duha je „drugi Isus”:
  - a. Obojicu je „poslao” Otac
    - 1) Sina – Gal 4:4
    - 2) Duha – Gal 4:6
  - b. Obojica su „Istina”
    - 1) Sin – Jn 14:6
    - 2) Duh – Jn 14:17; 15:26; 16:13
  - c. Obojica su „Posrednici”
    - 1) Sin – 1. Jn 2:1
    - 2) Duh – Jn 14:16, 26; 15:26; 16:7
  - d. Duh nazvan Isusovim imenom (NASB)
    - 1) Dap 16:7 – „Isusov Duh”
    - 2) Rim 8:9 – „Božiji Duh... Hristov Duh”
    - 3) 2. Kor 3:17 – „Gospod je Duh... Gospodnji Duh”
    - 4) 2. Kor 3:18 – „Gospod, Duh”
    - 5) Gal 4:6 – „Duh Njegovog Sina”
    - 6) Fil 1:19 – „Duh Isusa Hrista”
    - 7) 1. Pt 1:11 – „Hristov Duh”
  - e. Obojica su u vernicima
    - 1) Sin – Mt 28:20; Jn 14:20, 23; 15:4; 17:23; Rim 8:10; 2. Kor 13:5; Gal 2:20; Ef 3:17; Kol 1:27
    - 2) Duh – Jn 14:16-17; Rim 8:11; 1. Pt 1:11
    - 3) Otac – Jn 14:23; 17:23; 2. Kor 6:16
  - f. Obojica su „Sveti“
    - 1) Duh – Lk 1:35
    - 2) Sin – Lk 1:35; 14:26

D. Definicije alegorije i tipologije (Gal 4:21-31)

1. Alegorija traži skriveni, dublji nivo značenja u tekstu. Unosi u tekst značenje koje nije povezano sa značenjem koje je prvobitni autor u svoje vreme nameravao da prenese ili čak ni sa porukom celokupnog Pisma.
2. Tipologija teži da se fokusira na jedinstvo Biblije, dela jednog božanskog Autora i jednog božanskog Plana. Sličnosti između Starog i Novog zaveta i sveobuhvatne istine. Ove sličnosti (tj. Os 11:1) prirodno se pojavljuju kada čitamo celu Bibliju (up. Rim 15:4; 1. Kor 10:6,11; 1. Pt 1:12).

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: GAL 4:1-7

¹Hoću da kažem: sve dok je naslednik dete, nimalo se ne razlikuje od sluge, iako je gospodar svega, ²nego je pod starateljima i nastojnicima sve do dana koji je odredio njegov otac. ³Tako smo i mi, dok smo bili deca, robovali načelima ovog sveta. ⁴Ali kad se vreme navršilo, Bog je poslao svog Sina, rođenog od žene i poslušnog zakonu, ⁵da kupi i oslobodi one koji su pod zakonom, kako bi nas Bog usvojio kao sinove. ⁶A pošto ste sinovi, Bog je u naša srca poslao Duh svog Sina i taj Duh viče: „Ava Oče!” ⁷Zato više nisi sluga nego sin. A ako si sin, onda si i naslednik po Bogu.

4:1

SSP, NSP	Hoću da kažem
DK	Ali velim
DS	Ali mislim
EC	Velim pak

Pavle koristi ovu standardnu književnu tehniku da uvede širenje prethodne teme (up. Gal 3:17; 5:16).

▣ **„naslednik”** Velika istina da su vernici naslednici Boga u Hristu fokus je Gal 3:7,16,24-26,29 (up. Rim 8:17). Isti naglasak nastavljen je i u Gal 4:1, 5, 6, 7, 28-31. Stvarni Avramovi naslednici nisu naslednici po poreklu, nego po veri (up. Rim 2:28-29; Fil 3:3; Kol 2:11).

▣ **„dete”** Ovo je grčki termin za malo dete i korišten je da označi

1. duhovne bebe
2. maloletnike po zakonu

U drevnim mediteranskim kulturama, dečak je prelazio iz dečaštva u odraslo doba u različitim uzrastima i ovaj prelaz je bio obeležavan velikim kulturnim/religijskim događajima

1. u jevrejskoj kulturi, u trinaestoj godini
2. u grčkoj kulturi, u osamnaestoj godini
3. u rimskoj kulturi, obično u četrnaestoj godini

4:2 „nego je pod starateljima i nastojnicima” Stihovi Gal 3:22-25 kažu da smo bili „pod Zakonom“ koji je opisan kao: (1) čuvar zatvora koji nas je čuvao i štitio kao nadstojnik (up. Gal 3:22-23) ili (2) kao nadstojnik adolescenta (up. Gal 3:24-25). Međutim, u četvrtom poglavlju, počinje da koristi metaforu „staratelja“ i „nastojnika“. Po rimskom zakonu, o dečacima je od rođenja do četrnaeste godine brinuo zakonski određen staratelj (up. Gal 3:23-25). Od četrnaeste do dvadeset i pete godine, o njihovoj imovini su brinuli nastojnici (up. Gal 4:2). Pavle aludira na ovaj rimski običaj koristeći upravo ove termine.

▣ **„sve do dana koji je odredio njegov otac”** Ovaj izraz daje dodatne dokaze da su rimski očevi imali pravo da odrede vreme kada će njihovi sinovi da pređu iz dečaštva i odraslo doba. Ovo je jedinstveno u rimskom zakonu. Ukazuje na to da je Bog Otac izabrao vreme kada će Njegov sin da nam donese zrelost (up. Gal 4:4).

4:3 „dok smo bili deca” Moguće je da se množina odnosi na

1. Jevreje koji su bili pod starateljstvom Mojsijeovog zakona
2. Jevreje i neznabošce koji su pre jevanđelja pripadali starom dobu
3. neznabožačko paganstvo sa svim njegovim pravilima i ritualima

U ovom kontekstu, moguće je da se odnosi na „naslednike“ (Gal 4:1), dakle na drugu opciju.

SSP	robovali stihijama ovoga sveta
NSP	robovali načelima ovog sveta
DK	bejasmo pod stihijama sveta zarobljeni
DS	bili smo zarobljeni pod elementima sveta
EC	bili smo zarobljeni svetskim stihijama

Ovaj izraz je perifrastičan pasivan particip pluskvamperfekta. Ova konstrukcija naglašava da je naš status dece fiksiran. Reč prevedena kao „načela ovog sveta” [*stoicheia*] prvobitno je imala značenje „stajati u redu jedno pored drugog”. Imala je brojna značenja u grčko-rimskom svetu Pavlovog doba:

1. osnove dečije obuke ili osnovna učenja o bilo kojoj temi (up. Jev 5:12; 6:1)
2. osnovne komponente fizičkog univerzuma – vazduh, voda, vatra, zemlja (up. 2. Pt 3:10,12), koje su Grci često obogotvarali

3. nebeska tela (up. I Enohova 52:8-9); ovako su rani crkveni oci tumačili upotrebu u Kol 2:8,20. Blisko trećem značenju bilo je i indirektno značenje koje je podrazumevalo da se iza nebeskih tela nalaze duhovne moći – česta upotreba koja može da utiče na tumačenje Gal 4:3,8-10 (up. anđeli u Kol 2:18-20 i Gal 3:19). Međutim, u svojoj knjizi *Hrist i moći (Christ and the Powers)*, Hendrik Berkof (Hendrik Berkhof) navodi da su ove moći impersonalne strukture (kao što su politika, demokratija, društvena klasa, društvene norme, sport, obrazovanje, medicina, itd.) u našem prirodnom, palom svetu, koje ujedinjuju čovečanstvo odvojeno od Boga (up. str. 32). Ovo tumačenje je u skladu sa biblijskim primerima. Pavle pravi paralelu između Zakona kao staratelja mladih (up. Gal 3:22-4:7) i *stoicheia* kao robovlasnika (up. Gal 4:3, Vidite belešku kod Gal 4:8).

POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA REČI „KOSMOS” (SVET)

Pavle koristi termin *kosmos* na nekoliko načina.

1. sve stvoreno (up. Rim 1:20; Ef 1:4; 1. Kor 3:22; 8:4,5)
2. ova planeta (up. 2. Kor 1:12; Ef 1:10; Kol 1:20; 1. Tim 1:15; 3:16; 6:7)
3. ljudi (up. Rim 3:6,19; 11:15; 1. Kor 1:27-28; 4:9,13; 2. Kor 5:19; Kol 1:6)
4. ljudi koji žive odvojeno od Boga (up. 1. Kor 1:20-21; 2:12; 3:19; 11:32; Gal 4:3; Ef 2:2,12; Fil 2:15; Kol 2:8,20-23). Jovan koristi ovaj termin na sličan način (tj. 1. Jn 2:15-17)
5. strukture savremenog sveta (up. 1. Kor 7:29-31; Gal 6:14; slično sa Fil 3:4-9, gde Pavle opisuje jevrejske strukture)

Na neki način, ova značenja se preklapaju i teško ih je podeliti u kategorije. Ovaj termin, kao i mnogi Pavlovi termini, mora biti definisan u odnosu na neposredan kontekst, a ne unapred određenom definicijom. Pavlova terminologija je fluidna (up. Džejms Stjuart (James Stewart), *Čovek u Hristu (A Man in Christ)*). On ne pokušava da napravi teološki leksikon, nego da objavi Hrista.

4:4 „Ali kad se vreme navršilo” Ovo ukazuje na to da Bog upravlja istorijom i da je Hrist došao po Božijem vremenu (up. Mk 1:15; Ef 1:10; 1. Tim 2:6; Tit. 1:3). Mnogi tumači smatraju da je to vreme povezano sa

1. rimskim mirom
2. rimskim putevima, transportom
3. zajedničkim jezikom u celoj oblasti
4. religijskom i moralnom potragom mediteranskog sveta za stvarnim Bogom i zajedništvom sa Njim

Ova izjava je povezana sa Gal 4:2, „sve do dana koji je odredio njegov otac”. Novo doba je započeto u Božije vreme, dolaskom Hrista, došao je Novi savez, a Stari savez (u smislu spasenja) ukinut je u Hristu.

▣ **„Bog je poslao svog Sina”** „Poslao” je grčki termin *apostellō* iz kojeg dobijamo reč „apostol”. Isti izraz upotrebljen je u Gal 4:6, gde Bog Otac šalje Svetog Duha. Primetite da su sve tri ličnosti Trojstva navedene u Gal 4:4-6. Iako se naziv „Trojstvo” ne spominje u Bibliji, koncept je neprekidno prisutan. Vidite sledeću Posebnu temu.

Činjenica da je Bog poslao svog Sina podrazumeva da je Sin pre toga postojao na nebu, te stoga i Njegovu božansku prirodu (up. Jn 1:1-3, 14, 18; 1. Kor 8:6; Fil 2:6; Kol 1:15-17; Jev 1:2). Ovo je u sukobu sa izraelskim „monoteizmom” (up. 5. Mojs 4:35,39; 6:4; 33:26; Is 43:10-11; 45:21-22; 46:9; Jer 10:6-7).

POSEBNA TEMA: TROJSTVO

Primitite delovanje sve tri ličnosti Trojstva u objedinjenim kontekstima. Tertulijan je prvi skovao termin „Trojstvo“, on nije biblijska reč, ali je koncept sveprisutan.

- A. Jevanđelja
  - 1. Mt 3:16-17; 28:19 (i paralele)
  - 2. Jn 14:26
- B. Dela – Dap 2:32-33, 38-39
- C. Pavle
  - 1. Rim 1:4-5; 5:1,5; 8:1-4,8-10
  - 2. 1. Kor 2:8-10; 12:4-6
  - 3. 2. Kor 1:21-22; 13:14
  - 4. Gal 4:4-6
  - 5. Ef. 1:3-14,17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6
  - 6. 1. Sol 1:2-5
  - 7. 2. Sol 2:13
  - 8. Titu 3:4-6
- D. Petar – 1. Pt 1:2
- E. Juda – stihovi 20-21

Pluralitet u Bogu je naznačen u SZ.

- A. Upotreba množine za Boga
  - 1. ime *Elohim* je u množini (vidite POSEBNA TEMA: BOŽIJA IMENA), ali kada se koristi za Boga uvek ima glagol u jedini
  - 2. „mi” u 1. Mojs 1:26-27; 3:22; 11:7
- B. „Gospodnji Anđeo” (vidite POSEBNA TEMA: GOSPODNJI ANĐEO) bio je vidljivi božanski predstavnik
  - 1. 1. Mojs 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16
  - 2. 2. Mojs 3:2,4; 13:21; 14:19
  - 3. Sud 2:1; 6:22-23; 13:3-22
  - 4. Zah 3:1-2
- C. Bog i Njegov Duh su odvojeni, 1. Mojs 1:1-2; Ps 104:30; Is 63:9-11; Jez 37:13-14
- D. Bog (*Jahve*) i Mesija (*Adon*) su odvojeni, Ps 45:6-7; 110:1; Zah 2:8-11; 10:9-12
- E. Mesija i Duh su odvojeni, Zah 12:10
- F. Sve tri ličnosti se spominju u Is 48:16; 61:1

Isusova božanska priroda i ličnost Duha predstavljali su probleme ranim, strogim, monoteističnim vernicima (vidite POSEBNA TEMA: MONOTEIZAM).

- 1. Tertulijan – podredio je Sina Ocu
- 2. Origen – podredio je božansku prirodu Sina i Duha
- 3. Atije – poricao je božansko poreklo Sina i Duha
- 4. Monarhijanstvo – verovalo je u sukcesivnu hronološku manifestaciju jednog Boga kao Oca, zatim kao Sina, a zatim Duha

Trojstvo je istorijski razvijena formulacija na osnovu biblijskog materijala.

- 1. Isusovu punu božansku prirodu, ravnopravnu sa Ocem, potvrdio je Prvi vaseljski sabor, 325. g.n.e. (up. Jn 1:1; Fil 2:6; Titu 2:13)
- 2. punu ličnost Duha, ravnopravnu Ocu i Sinu potvrdio je Carigradski sabor, 381. g.n.e.
- 3. doktrina Trojstva je potpuno izražena u Avgustinovom delu *O Trojstvu (De Trinitate)*

Ovo je prava misterija. Ali NZ potvrđuje jednu božansku suštinu (monoteizam) sa tri večne lične manifestacije (Otac, Sin i Duh).

▣ „rodenog od žene” Pavle naglašava ljudskost Isusa Hrista, moguće zbog tendencije doketskih gnostika (Efescima, Kološanima, Pastoralne poslanice i Prva Jovanova) da potvrđuju Isusovu

božansku prirodu, ali negiraju Njegovu ljudsku prirodu. Međutim, ne postoje snažni dokazi da je ova jeres uticala na pisanje Poslanice Galatima (up. Gal 4:3).

Izraz „rođen od žene“ sigurno podseća judaiste na 1. Mojs 3:15 i Is 7:14. Autor Poslanice Jevrejima ovo stavlja u sam centar svoje teologije (up. Jev 2:14, 17). Sličan izraz, koji naglašava Isusovu stvarnu ljudskost, ali bez grešne prirode, upotrebljen je u Rim 8:3; Fil 2:7. Istina da je Isus bio u potpunosti Bog (Jn 1:1-14) i u potpunosti čovek, osnova je jevanđelja prve vekovne Crkve (up. 1. Jn 4:1-3).

Iznenaduje to što se nigde ne naglašava, čak i ne spominje činjenica da je Isusa rodila devica, osim u tekstu o Isusovom rođenju u Mateju i Luki. Moguće je zato što je bilo lako ovo pogrešno razumeti ili povezati sa paganima i mitskim aktivnostima bogova sa Olimpa.

▣ „**poslušnog zakonu**” Ovo pokazuje da je Isus rođen u jevrejskoj tradiciji, pod jevrejskim zakonom (up. Rim 1:3). Nije upotrebljen član uz termin „zakon”, ali kontekst pokazuje da se sigurno odnosi na Mojsijev zakon, koji je *stoicheia* kojem je Isus poslušan. Isus je takođe poslušan i rimskom zakonu. Izraz bi se mogao prevesti i kao „prokletstvo Zakona” koje je na ljudima, a koje je On svojevremeno prihvatio (up. Gal 3:10-13).

4:5 „da kupi i oslobodi one koji su pod zakonom” Reč „kupi” (konjunktiv aorista aktivni) upotrebljena je u Gal 3:13 (indikativ aorista aktivni) da označi Božije otkupljivanje (1) svih ljudi iz ropstva grehu, ili (2) Jevreja od Mojsijevog zakona i neznabožaca od *stoicheia*, kroz Hristov život, smrt i vaskrsenje. Ovo pokazuje bespomoćnost čovečanstva (up. Rim 1:18-3:31; Ef 2:1-3) i Božiji milostivi dar (up. Mk 10:45; Ef 2:4-6). Teško je iz ovog konteksta zaključiti da li Pavle govori o Mojsijevom zakonu, 3:19, ili o zakonu u opštem smislu ljudskih postignuća (up. Gal 3:21). Vidite POSEBNA TEMA: OTKUPLJENJE/IZBAVLJENJE kod Gal 3:13.

SSP	da postanemo sinovi
NSP	kako bi nas Bog usvojio kao sinove
DK, DS	da primimo posinaštvo
EC	da mi primimo usinovljenje

Pavle nastavlja svoje predstavljanje privilegija koje vernici primaju kao punopravni Avramovi naslednici po veri u Hrista. Pavle koristi poznatu metaforu „usvajanje” za naše spasenje, dok Jovan i Petar koriste poznatu metaforu „ponovo rođeni”. Metafora usvajanja korištena je pretežno u dva konteksta u rimskoj kulturi. Po rimskom zakonu, usvajanje je bilo veoma teško. Pravna procedura je bila dugačka i skupa, a sprovedeno usvajanje podrazumevalo je i posebna prava i privilegije.

1. svi dugovi su ukidani
2. sve kriminalne optužbe ukidane
3. novi otac nije smeo da ih ubije po zakonu
4. novi otac nije smeo da ih liši nasleđstva

U pravnom smislu, usvojenik bi postajao potpuno nova osoba. Pavle govori o sigurnosti vernika u Hristu koristeći ovu rimsku pravnu proceduru (up. Rim 8:15, 23). Kada bi otac javno usvojio sina, sin bi zvanično i trajno postajao njegov naslednik. Takođe, ova metafora se koristila za zvaničnu ceremoniju prelaska dečaka u odraslo doba, koja je održavana sedamnaestog marta svake godine.

4:6 „pošto ste sinovi, Bog je u naša srca poslao Duh svog Sina” Kao i u Rim 8:14-17, Pavle ističe Božije slanje svog Sina i svog Duha (novih staratelja) kao Božiji milostivi dar. Nepoznato je tačno značenje ovog grčkog izraza. Da li je Duh dokaz ili rezultat sinovstva? „Kroz Njegovog sina postadosmo sinovi” je moto Gal 2:15-4:31. Zanimljivo je da primetimo da se Duh izuzetno često spominje u trećem poglavlju kada se govori o tome kako postajemo hrišćani (up. Gal 4:2,5,14). Za Njega se sada kaže da je „Duh Njegovog Sina”. Ovo pokazuje dva dela Duha: (1) privlačenje Hristu; i (2) formiranje Hrista u nama (up. Jn 16:7-15), od tri dela Duha (Jn 14-16). Treće delo je krštenje

vernika u Hristu (up. 1. Kor 12:13). Službe Sina i Duha oduvek su blisko povezane (up. Uvod u ovo poglavlje, C).

▣ „srca” Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: SRCE (NZ)

Grčki termin *kardia* se koristi u Septuaginti i u NZ kao prevod jevrejskog *lēb* (BDB 523). Koristi se na više načina (up. Bauer (Bauer), Arndt (Arndt), Gingrič (Gingrich) i Denker (Danker), *Grčko-engljski leksikon (A Greek-English Lexicon)*, str. 403-404):

1. centar fizičkog života, metafora za ličnost (Dap 14:17; 2. Kor 3:2-3; Jak 5:5).
2. centar duhovnog života (tj. morala)
  - a) Bog poznaje srce (Lk 16:15; Rim 8:27; 1. Kor 14:25; 1. Sol 2:4; Otk 2:23).
  - b) koristi se za duhovni život ljudi (Mt 15:18-19; 18:35; Rim 6:17; 1. Tim 1:5; 2. Tim 2:22; 1. Pt 1:22).
3. centar misaonog života (intelekt, up. Mt 13:15; 24:48; Dap 7:23; 16:14; 28:2 7; Rim 1:21; 10:6; 16:18; 2. Kor 4:6; Ef 1:18; 4:18; Jak 1:26; 2. Pt 1:19; Otk 18:7; sinonim za um u 2. Kor 3:14-15; Fil: 4:7).
4. centar htenja (tj. volje, up. Dap 5:4; 11:23; 1. Kor 4:5; 7:37; 2. Kor 9:7).
5. centar osećanja (up. Mt 5:28; Dap 2:26,37; 7:54; 21:13; Rim 1:24; 2. Kor 2:4; 7:3; Ef 6:22; Fil 1:7)
6. posebno mesto u kojem deluje Duh (Rim 5:5; 2. Kor 1:22; Gal 4:6 [tj. Hrist u našem srcu, Ef 3:17]).
7. metafora za celu osobu (up. Mt 22:37 kao citat 5. Mojs 6:5). Sve misli, motivi i delovanja srca nam govore o toj osobi. To posebno vidimo u SZ:
  - a) 1. Mojs 6:6; 8:21 „Pokaja se Gospod... bi mu žao u srcu”, i Os 11:8-9
  - b) 5. Mojs 4:29; 6:5; 10:12, „celim srcem, celom dušom”
  - c) 5. Mojs 10:16, Jer 9:26 „neobrezana srca” i Rim 2:29
  - d) Ez 18: 31-32 „novo srce”
  - e) Ez 36:26 „novo srce” kao suprotnost „srcu kamenom” (up. Ez 11:19; Zah 7:12)

▣ „više: „Ava Oče!”“ Ovaj izraz uključuje i grčki i aramejski termin za oca. Termin *Abba* je aramejska reč za intiman porodični odnos između deteta i njegovog oca (up. Mk 14:36; Rim 8:15), sličan današnjoj reči „tata“. Ovakvi porodični izrazi ističu intiman odnos između Isusa i Oca. Zbog našeg odgovora na Božiju ponudu u Hristu, mi imamo isti ovaj intiman pristup Ocu (up. Rim 8:26-27). Zaista, mi smo usvojeni sinovi!

4:7 „Zato više nisi sluga nego sin. A ako si sin, onda si i naslednik po Bogu” Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa, „budući da si sin” (TEV, NIV). Duh uklanja naše ropstvo i položaj sluga i uspostavlja naš položaj sina (up. Rim 8:12-17). Ovim je osigurano naše nasledstvo (up. 1. Pt 1:4-5).

POSEBNA TEMA: NASLEDSTVO VERNIKA

U SZ je svako pleme osim Levijevog primilo zemlju u nasledstvo (up. IsNav 14-22). Leviti, pleme sveštenika, služitelja u hramu i lokalnih učitelja, dobili su samog Gospoda (YHWH) kao svoje nasledstvo (up. Ps 16:5; 73:23-26; 119:57; 142:5; Plač 3:24). Novozavetni pisci su često prava i privilegije Levita pripisivali svim vernicima. Time su naglašavali da su Isusovi sledbenici Božiji narod i da su sada svi vernici pozvani da kao sveštenici služe Bogu (up. 1. Pt 2:5,9; Otk 1:6), što SZ pripisuje svim Izraelcima (up. 2. Mojs 19:4-6). NZ ne naglašava samo pojedinca kao sveštenika, sa određenim privilegijama, nego istinu da su svi vernici sveštenici, što zahteva grupni stav služenja (up. 1. Kor 12:7). Novozavetni Božiji narod dobio je starozavetni zadatak evangelizacije sveta (up. 1.

Mojs 12:3; 2. Mojs 19:5b; Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Dap 1:8; vidite POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEĆAN PLAN OTKUPLJENJA).

Ovo je koncept Isusa kao vlasnika tvorevine zato što je On bio Očev izvršitelj stvaranja (up. Jn 1:3,10; 1. Kor 8:6; Kol 1:16; Jev 1:2-3). Mi smo sunaslednici zato što je On naslednik (up. Rim 8:17; Gal 4:7; Kol 3:24). Pismo govori o tome da vernici nasleđuju (up. Dap 20:32; 26:18; Ef 1:4; Kol 1:12; 3:24) mnogo toga zbog svog porodičnog odnosa sa Isusom koji je naslednik sveta (up. Jev 1:2). Po tome su oni sunaslednici (up. Rim 8:17; Gal 4:7)

1. Carstva (up. Mt 25:34, 1. Kor 6:9-10; 15:50; Ef 5:5)
2. večnog života (up. Mt 19:29; Jev 9:15)
3. Božijih obećanja (up. Jev 6:12)
4. Božije zaštite tih obećanja (up. 1. Pt 1:4-5)

▣ „**po Bogu**” KJV verzija glasi „po Hristu”. Stari grčki rukopisi koriste „po Bogu“. Ovo naglašava Boga kao tvorca i inicijatora milosti (up. Jn 6:44,65 i Gal 4:9). Nekoliko rukopisa ima varijacije, ali rukopisi P⁴⁶, ⱼ, A, B i C* glase „po Bogu”. Od svih varijanti, ova je najneobičnija i najverovatnije je ona izvor svih ostalih. UBS⁴ ovoj verziji daje oznaku „A” (sigurno).

NSP: GAL 4:8-11

⁸Dok još niste poznavali Boga, robovali ste bogovima koji po svojoj prirodi nisu bogovi.

⁹A sada kad ste upoznali Boga – u stvari sada kad je Bog upoznao vas – kako to da se ponovo vraćate ispraznim i lošim načelima i želite da im opet iznova robujete? ¹⁰ Vi pomno držite dane i mesece i razdoblja i godine. ¹¹Bojim se za vas, da se možda nisam uzalud trudio oko vas.

4:8 „Dok još niste poznavali Boga” Ovo je particip perfekta aktivni koji naglašava svršeno stanje. Iako su neki savremeni komentatori pokušali da ovo poistovete sa jevrejskim poreklom, znatno bolje se uklapa sa konceptom neznabožaca koji su bili pagani, odvojeni od Boga (up. Ef 2:12-13; Kol 1:21). Takođe je istina da svi ljudi imaju potencijal da spoznaju Boga iz tvorevine (Ps 19:1-5 i Rim 1:19-20) i po unutrašnjem moralnom svedoku (up. Rim 2:14-15). Za ovo znanje se kaže da je „prirodno otkrivenje”, ali Biblija tvrdi da smo svi mi, Jevreji i neznabošci odbacili ovo znanje (up. Rim 3:23).

Reč „poznavati” koristi se i u svom hebrejskom smislu za međupersonalne, intimne, porodične odnose i u svom grčkom smislu za kognitivni sadržaj, ali ovde je fokus na grčkom značenju, dok je u Gal 4:9 na hebrejskom značenju.

▣ „**robovali ste bogovima koji po svojoj prirodi nisu bogovi**” Slavljenje idola je isprazno i beskorisno (up. Dap 17:29 i 1. Kor 8:4-5). Međutim, Pavle tvrdi da se iza ispraznosti idolopoklonstva krije demonska aktivnost (up. 1. Kor 10:20; Otk 9:20). I glagol iz 1. Kor 12:2 ukazuje na robovanje čovečanstva demonskim silama. Moguće je da pod ovim Pavle podrazumeva jednu od nekoliko sledećih stvari:

1. *stoicheia* iz Gal 4:3 i 9
2. paganski idoli
3. demoni iza paganskih idola
4. Jevrejski zakon, koji je svojim legalizmom i ritualizmom zamenio Gospoda (YHWH)

4:9 „A sada kad ste upoznali Boga – u stvari sada kad je Bog upoznao vas” Vremenska odrednica iz osmog stiha postavljena je nasuprot Gal 4:9. U Gal 4:9 Pavle koristi još jedno snažno, retoričko pitanje kao u Gal 3:1-5, 19,21 i 4:15. Reč „upoznati” (*ginōskō*) iz Gal 4:9 različita je od reči iz osmog stiha (*oida*), moguće je da više ukazuje na odnos, iako je teško napraviti ovu razliku u koine grčkom. Ovaj termin teološki uključuje i hebrejsku konotaciju znanja kao međupersonalnog odnosa (up. 1. Mojs

4:1; Jer 1:5). Njihov novi odnos nije bio zasnovan na činjenicama o Bogu, nego na tome što je Bog započeo novi savez kroz Hrista sa onima koji su otuđeni (up. Ef 2:11-3:13).

SSP	kako to da se opet okrećete onim nemoćnim i bednim stihijama
NSP	kako to da se ponovo vraćate ispraznim i lošim načelima
DK	kako se vraćate opet na slabe i rdave stihije
DS	kako se vraćate opet na slabe i jadne elemente
EC	kako možete da se opet vraćate na slabe i bedne stihije

Ovo je indikativ prezenta aktivni grčkog termina koji odražava starozavetni koncept (*shuv*, BDB 996) pokajanja (okretanja od). Ovaj stih sadrži reč *stoicheia*, kao i Gal 4:3. Oni su zamenili ropstvo paganizmu za ropstvo judaizmu, kao putu ka spasenju. I judaizam i paganizam podležu *stoicheia* (vidite belešku kod Gal 4:8)! Ove strukture palog sveta ne mogu da podare spasenje.

Načela *stoichea* opisana su kao „isprazna i loša”, što je paralelno sa Kol 2:15,20.

4:10 „Vi pomno držite dane i mesece i razdoblja i godine” Ovo je indikativ prezenta srednji koji predstavlja trajnu radnju, u ovom slučaju lično, pažljivo pridržavanje religijskih pravila – što se odnosi na jevrejski religijski kalendar (up. Kol 2:16). Ovi Galati su zamenili jedan religijski kalendar (paganski) za drugi (jevrejski). Pavlovo shvatanje jevanđelja omogućilo mu je da primeni istinu na različite situacije. Situacija u galatskim crkvama tražila je od Pavla da se suprotstavi legalizmu i pravednosti po delima. Međutim, u Rimljanima 14, Pavle ohrabruje snažne vernike da ne osuđuju slabije vernike koji poštuju određene dane (up. Rim 14:5-6). Tema u Galatima je ispravno shvatanje jevanđelja, dok se Poslanica Rimljanima bavi hrišćanskim zajedništvom (up. 1. Kor 8,10).

4:11

SSP	Bojim se za vas – da se možda nisam uzalud trudio oko vas
NSP	Bojim se za vas, da se možda nisam uzalud trudio oko vas
DK, EC	Bojim se za vas da se ne budem uzalud trudio oko vas
DS	Bojim se za vas da se nisam uzalud trudio oko vas

Nekoliko savremenih prevoda tumači ovaj stih kao da se on odnosi na Pavlovo delovanje među galatskim crkvama (up. JB i REB). Međutim, moguće je da je ovaj stih vezan za Pavlovu brigu za same Galate (up. TEV). Postoje dve mogućnosti.

1. Pavle ne sumnja u njihovo spasenje, nego u njihovu delotvornost u širenju i životu u skladu sa radikalno besplatnim jevanđeljem
2. Pavle se plašio da oni odbacuju milost radi ljudskog truda (up. Gal 3:4; 5:2-4)

NSP: GAL 4:12-20

¹²Braćo, molim vas, budite kao ja, jer sam i ja bio kao vi. Niste mi učinili ništa nažao. ¹³Ali znate da sam vam prvi put usled bolesti objavio dobru vest. ¹⁴Premda vam je moja bolest bila kušnja, niste me prezreli niti pljuvali po meni, nego ste me primili kao anđela Božijeg, kao Hrista Isusa. ¹⁵Gde je sada radost koju ste tada osećali? Siguran sam da ste bili spremni da svoje oči izvadite i da ih meni date, samo da ste mogli. ¹⁶Jesam li vam postao neprijatelj zato što vam govorim istinu? ¹⁷Oni se gorljivo trude da vas pridobiju, ali nemaju dobre namere, nego žele da vas odvoje od mene, da biste njih gorljivo sledili. ¹⁸A dobro je ako se neko gorljivo trudi oko vas u dobroj nameri i voleo bih da to neko uvek čini, a ne da je tako samo kad sam ja kod vas, ¹⁹dečice moja, zbog koje opet trpim porođajne bolove koji će trajati dok Hristovo obličje ne postane u vama. ²⁰Ali želeo bih da sada budem kod vas i da drugačije razgovaram s vama, jer ne znam šta ću s vama.

4:12 „Braćo, molim vas, budite kao ja, jer sam i ja bio kao vi” Ovaj glagol je imperativ prezenta srednji (zavisni). Postoje različita tumačenja ovog stiha.

1. Vilijamsov (Williams) prevod glasi „prihvatite moje viđenje”, Pavle traži od njih da prihvate njegovo viđenje opravdanja po veri, zato što je on nekada prihvatao njihovu aktuelnu sklonost ka opravdanju po delima (judaizam).
2. Neki misle da je „jer sam i ja bio kao vi” (NASB: „jer sam i ja postao kao vi”) aluzija na 1. Kor 9:19-23, gde Pavle tvrdi da je postao sve svim ljudima da bi pridobio neke. Kada je bio sa Jevrejima, živeo je kao Jevrej. Kada je bio sa neznabošcima, živeo je kao neznabožac. Ipak, u istini je on napustio Zakon kao put do spasenja. Bio je fleksibilan po pitanju metoda, ali ne i po pitanju poruke.

„Braćo” ukazuje na to da Pavle prelazi na novu temu. Takođe, nazivajući ih „braćo” ublažava snagu udarca svoje stroge kritike (up. Gal 4:19; 1:11; 3:15).

▣ **„Niste mi učinili ništa nažao”** Neki misle da ovaj izraz prenosi negativno značenje, u smislu: „u prošlosti mi niste učinili ništa nažao, ali sada činite”. Međutim, drugi ga tumače kao pozitivnu izjavu da on ceni to što su u početku galatske crkve primile njega i njegovu poruku. Ovaj izraz se tumači zajedno sa Gal 4:13-15.

4:13 „znate da sam vam prvi put usled bolesti objavio dobru vest” Spomen „prvog puta” ukazuje na to da je postojao i drugi put pre nego što je napisano ovo pismo. Međutim, ovaj izraz može imati i idiomatsko značenje „formalne objave” kao u 1. Tim 1:13. Pavle je otišao u galatske crkve

1. da bi se oporavio od neke bolesti
2. zbog bolesti je morao da se zaustavi i tu provede neko vreme

Zbog (1) Gal 4:14-15; (2) zajedno sa 6:11 i (3) 2. Kor 12:1-10, ja lično verujem da je Pavle aludirao na svoj „trn u telu”, fizički problem. Čini mi se da spoj ovih stihova ukazuje na neku vrstu problema sa očima, koja je mogla započeti sa njegovim iskustvom na putu za Damask (up. Dap 9) i koja je pogoršana bolestima prvog veka. Pavlovo delimično slepilo moglo je biti prouzrokovano neprijatnom očnom bolešću, oftalmijom.

Za reč „bolest” (doslovno: „slabost tela”) vidite Posebnu temu kod Gal 1:16.

4:14

SSP	Iako je moja bolest za vas bila iskušenje, niste me ni prezreli ni popljuvali
NSP	Premda vam je moja bolest bila kušnja, niste me prezreli niti pljuvali po meni
DK	I napasti moje, koja beše telu mom, ne prezreste, ni popljuvaste
DS	i iskušenja svoga na telu mome niste prezreli, niti ste preda mnom pljuvali
EC	i iskušenje, koje je za vas bilo na mom telu, niste prezreli niti ste pljuvali iz odvratnosti

Mnogi Jevreji i neznabošci bi Pavlovu bolest protumačili kao kaznu od Boga. Činjenica da je Pavle bio po Božijoj volji i istovremeno bolestan primorava nas da preispitamo vezu između greha i bolesti (up. Jn 9; Jov i Psalam 73).

Ova dva glagola prenose snažne slike. Prvi znači „biti bezvredan”. Drugi znači „ispljunuti”. Upotreba drugog glagola je neke podstakla da Pavlovu bolest povežu sa drevnim bliskoistočnim sujeverjem o „zavidnom oku” (up. Gal 3:1). Magijski lek bilo je „pljuvanje”, čime bi se osoba štitila od njegovog uticaja, te se ovo može odnositi ili na (1) oko neobičnog izgleda, ili na (2) divlji pogled (epilepsija).

▣ „nego ste me primili kao anđela Božijeg, kao Hrista Isusa” Ovom snažnom izjavom Pavle podrazumeva da su oni iskreno primili Božiju poruku preko njega, te da su ukazali veliko poštovanje za slugu koji ju je doneo. NJB prevodi ovaj izraz kao „Božijeg glasnika“. Hebrejska i grčka reč za „anđela“ znači i „glasnik“.

4:15

SSP	Gde je, dakle, ta vaša radost
NSP	Gde je sada radost koju ste tada osećali?
DK	Kakvo beše onda vaše blaženstvo
DS	Pa gde je vaše blaženstvo
EC	Pa gde je to vaše blaženstvo

Ovim retoričkim pitanjem, Pavle želi da zna gde su nestala prvobitna pozitivna osećanja Galata prema njemu. Filipsov (Phillips) prevod glasi: „Šta se dogodilo sa onim vašim finim duhom?”

▣ „Siguran sam da ste bili spremni da svoje oči izvadite i da ih meni date” Ova kondicionalna rečenica drugog tipa ima sledeće značenje „Da ste izvadili svoje oči, što niste, dali biste ih meni, što niste.” Ovo tumačenje podržava teoriju da je Pavlov trn u telu (up. 2. Korinćanima 12) bila očna bolest.

4:16 „Jesam li vam postao neprijatelj zato što vam govorim istinu” Pavle upoređuje njihovu radikalnu promenu osećanja prema njemu, s time što su promenili svoja osećanja prema jevandjelju.

4:17-18 Dve teškoće se javljaju pri tumačenju Gal 4:17 i 18: (1) značenje izraza „gorljivo trude” i (2) nejasan subjekat u Gal 4:18. Da li se ovaj stih odnosi na (1) Pavla ili na (2) galatske crkve? Uz ove nejasnoće, dogmatsko tumačenje je neprimereno, ali one ne utiču na opšti smisao poglavlja. Judaisti žele da Galati slede samo njih i da ih poštuju onako kako su ranije poštovali Pavla.

4:17

SSP	Oni drugi se veoma trude oko vas
NSP	Oni se gorljivo trude da vas pridobiju
DK, EC	Oni ne revnuju dobro za vas
DS	Ne revnuju dobro za vas

Doslovno značenje je „oni su revnosni za vas“. Ovo se sigurno odnosi na lažne učitelje, posebno u kontekstu sa sledećom rečenicom: „ali nemaju dobre namere”. Reč „revnost” potiče od korena „goreti“ i ima dve konotacije u koine grčkom: (1) naklonost mladih ljubavnika i (2) zavist prema drugoj osobi. Ove snažne emocije karakteristika su delovanja slatkorečivih učitelja prema galatskim crkvama, ali je to delovanje pokrenuto sebičnim motivima.

SSP	Žele da vas odvoje, kako biste se vi trudili oko njih
NSP	nego žele da vas odvoje od mene, da biste njih gorljivo sledili
DK	nego hoće da vas odvoje, da im revnujete
DS	nego hoće da vas odvoje, da bi vi revnovali za njih
EC	nego žele da vas odvoje od jevandelja, da vi revnujete za njih

Lažni učitelji su goreli od želje da im galatske crkve pokažu naklonost koje su pokazale prema Pavlu (up. Gal 4:13- 15). Želeli su da one odbace Pavla, da bi oni došli na njegovo mesto! Ovo je

moguće objašnjenje osamnaestog stiha.

4:18 Pavle je bio šokiran što su oni koji su bili tako brižni i pažljivi prema njemu tako dramatično postali neprijateljski raspoloženi (up. Gal 4:16). U kontekstu stihova 13-20, ovo je najbolje tumačenje.

4:19 „dečice moja, zbog koje opet trpim porođajne bolove” Pavle često koristi porodične metafore zato što su njihove konotacije tople i brižne. Za sebe kaže da je otac u 1. Kor 4:15 i 1. Sol 2:11, a ovde da je majka (up. 1. Sol 2:7). Moguće je da Pavle time ističe da je on duhovni roditelj Galatima, a ne judaisti.

▣ „**dok Hristovo obličje ne postane u vama**” Reč „postati” [grčki koren *morphē*] korištena je u medicinskom smislu za razvoj fetusa. Moguće je da se *morphē* odnosi na trajan karakter nečega. Ovaj tekst govori o njihovoj zrelosti u Hristu (up. Ef 4:13) ili, drugim rečima, o njihovoj hristolikosti (up. Rim 8:28-29; 2. Kor 3:18; 7:1; Gal 4:19; Ef 1:4; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3,7; 5:23; 1. Pt 1:15). Ovo ne podrazumeva nužno dva različita iskustva u hrišćanskom životu – spasenje i zrelost – a ipak znamo da je zrelost razvojno iskustvo.

Pavle pokazuje da se njegovi motivi da poučava i propoveda galatskim crkvama potpuno razlikuju od motiva samoživih lažnih učitelja.

4:20 „Ali želeo bih da sada budem kod vas i da drugačije razgovaram s vama” Pavle želi da oni mogu da osele njegovu očinsku brigu prema njima. Njegovo srce je gorilo za njih, a na listu papira je delovao hladno i strogo.

SSP	jer sam zbog vas u nedoumici
NSP	jer ne znam šta ću s vama
DK	jer ne mogu da se načudim za vas
DS	jer ne znam što bih i kako bih s vama
EC	jer sam u nedoumici zbog vas

Grčka reč za „put” sa alfa privativom može se prevesti najmanje na dva načina.

1. TLB prevod je „zaista ne znam šta da radim”

2. Filipsov (Phillips) prevod glasi „iskreno ne znam šta da radim sa vama”

Ovi različiti idiomatski prevodi izražavaju Pavlovu frustraciju zbog njegovog odnosa sa ovim galatskim crkvama.

NSP: GAL 4:21-5:1

²¹Recite mi, vi koji želite da budete pod zakonom: Zar ne čujete šta kaže Zakon? ²²Na primer, napisano je da je Avram imao dva sina, jednog sa sluškinjom i jednog sa slobodnom ženom. ²³Ali sin sluškinje rođen je po telu, a sin slobodne po obećanju. ²⁴To sve ima i simbolično značenje, jer te žene predstavljaju dva saveza. Jedan je s gore Sinaj i rađa decu za ropstvo to je Agara. ²⁵Agara predstavlja Sinaj, goru u Arabiji, i odgovara današnjem Jerusalimu, jer je u ropstvu sa svojom decom. ²⁶A gornji Jerusalim je slobodan, on je naša majka. ²⁷Jer napisano je:

„Raduj se, nerotkinjo koja ne rađaš!

Kliči i uzvikuj, ti što nisi u porođajnim bolovima,

jer dece napuštene žene ima više nego dece one koja ima muža.”

²⁸A mi smo, braćo, deca obećanja, kao što je bio Isak. ²⁹Ali kao što je onda onaj koji je bio rođen po telu progonio onoga koji je bio rođen po Duhu, tako je i sada. ³⁰ Ali šta kaže

Pismo?

**„Oteraj sluškinju i njenog sina,
jer sin sluškinje neće biti naslednik sa sinom slobodne žene.”**
³¹**Zato, braćo, nismo deca sluškinje, nego deca slobodne žene. ¹Za takvu slobodu Hristos
nas je oslobodio. Zato budite nepokolebljivi i ne dajte se opet upregnuti u jaram ropstva.**

4:21 „Recite mi, vi koji želite da budete pod zakonom: Zar ne čujete šta kaže Zakon” Pavle koristi Mojsijev tekst da porekne greške vezane za njega. Ovaj stih nastavlja misao iz sedmog stiha. Stihovi 8-20 su još jedan ličan, emotivan Pavlov poziv. Koncepti „sinova“ i „naslednika“ iz Gal 4:7 i „potomstva“ iz Gal 3:15-18 prethode ovoj tipologiji.

4:22 „da je Avram imao dva sina” Avram je imao više od dva sina, ali ovde su izdvojena dva radi poređenja; njegov prvi sin Ismailo, zabeleženo u 1. Mojsijevoj 16, i njegov drugi sin Isak, zabeleženo u 1. Mojsijevoj 21. Suština ove tipologije je to da je jednog prirodnim putem rodila sluškinja, a drugog je natprirodnim putem, po Božijem obećanju, rodila slobodna žena, njegova supruga. Ovaj kontekst neprekidno naglašava Božije obećanje nasuprot ljudskog truda, kao i Gal 4:23.

4:23-24 Jevreji bi se složili sa Pavlovom tipologijom do stiha 23, gde je on rekao da su po ljudskom trudu Jevreji Ismailovi potomci, dok je crkva potekla od Sare, zbog „obećanja“.

4:24 „simbolično” Ovo nije „simbol” u smislu u kojem su ovu reč koristili Filon, Kliment ili Origen, nego je tipologija. Pavle je video tadašnju situaciju kao analognu sa Avramova dva sina; jedan po društvenim običajima, drugi po božanskom obećanju. Jedan odgovara pravednosti po delima (Ismailo), drugi besplatnoj milosti (Isak)! Pavle smatra da Zakon ne može da spasava, nego je postao smrtna kazna za grešno čovečanstvo (up. Kol 2:14). Pravo spasenje može se naći samo u Hristu. Suština starozavetne vere ne nalazi se u Mojsijevom zakonu nego u Avramovoj veri.

POSEBNA TEMA: TIPOLOGIJA

Filon i rana crkva koriste alegoriju na znatno drugačiji način nego što Pavle koristi istu ovu tehniku. Prvi način potpuno zanemaruje istorijsko okruženje i razvija učenja potpuno odvojena od namere originalnog autora (tj. paralela pronađena kod Platona). Pavlov pristup se tačnije može opisati kao „tipologija“. Pavle pretpostavlja istorijsko okruženje 1. Mojsijeve i jedinstvo Starog i Novog saveza, te može da koristi njihove sličnosti zato što imaju jednog autora – Boga. U ovom specifičnom kontekstu (tj. Galatima 3-4), Pavle poredi Savez sa Avramom i Savez sa Mojsijem i zaključuje o primeni Novog saveza iz Jer 31:31-34 i NZ.

U Gal 4:21-31 postoje četiri veze.

1. dve majke predstavljaju dve porodice – od kojih je jedna formirana prirodnim putem, a druga natprirodnim obećanjem
2. postoji tenzija između ove dve majke i između njihove dece, kao što je postojala tenzija između poruke judaista i Pavlovog jevanđelja
3. obe grupe tvrde da su Avramovi naslednici, ali je jedna zarobljena pod Mojsijevim zakonom, a druga slobodna po Hristovom dovršenom delu
4. dve gore povezane su sa ovim različitim savezima, Sinajska gora sa Mojsijem i Gora Sion sa Avramom. Na gori Sion ili Moriji je Avram ponudio Isaka kao žrtvu (up. 1. Mojsijeva 22) i tu je kasnije nastao Jerusalim. Avram je tražio nebeski grad (Jev 11:10; 12:22; 13:14, Novi Jerusalim, Isaija 40-66), a ne zemaljski Jerusalim.

Moguće je da je Pavle upotrebio ovu tipologiju zbog

1. toga što su lažni učitelji koristili isti ovaj pristup u svoju korist, tvrdivši da su pravo Avramovo potomstvo
2. moguće je da su lažni učitelji koristili alegoriju iz Mojsijevih tekstova da podrže svoju jevrejsku saveznu teologiju, te Pavle koristi oca jevrejske vere, Avrama

3. moguće je da ju je Pavle upotrebio zbog 1. Mojs 21:9-10, tekst citiran u stihu 30 koji kaže „oteraј“ prirodnog sina; u Pavlovoj analogiji ovo se odnosi na judaiste
4. moguće je da ju je Pavle upotrebio zbog ekskluzivizma jevrejskih lažnih učitelja, posebno zbog njihovog prezira prema neznabošcima; u Pavlovoj tipologiji neznabošci su prihvaćeni, a oni koji se oslanjaju na rasu su odbaćeni od Boga (up. Mt 8:11-12)
5. moguće je da je Pavle upotrebio ovu tipologiju zato što on naglašava „sinove“ i „naslednike“ u Galatima 3 i 4. Ovo je sama srž njegove argumentacije: usvojeni smo u Božiju porodicu samo po veri u Hrista, ne po prirodnom poreklu.

4:25 „Agara predstavlja Sinaj, goru u Arabiji” Postoje dva načina da se protumači odnos između Agare i Sinaja: (1) „predstavlja”, kao ovde, ili (2) postoji neka vrsta popularne etimološke veze između Agare i Sinaja. Ime „Agara” se u originalu piše slično hebrejskoj reči za „stenu“ (metonimija za goru). Većina komentatora se odlučuje za prvu opciju. Agara predstavlja Mojsijev zakon, koji je primljen na Sinajskoj gori, te stoga i judaizam.

Arabija je bila daleko šira geografska oznaka u Pavlovo vreme, nego što je danas.

POSEBNA TEMA: LOKACIJA SINAJSKJE GORE

- A. Ukoliko je Mojsije doslovno govorio o tri dana puta, kada ih je tražio od Faraona, a ne figurativno (2. Mojs 3:18; 5:3; 8:27), to vreme ne bi bilo dovoljno da stignu do tradicionalnog mesta na južnom Sinajskom poluostrvu. Stoga, neki stručnjaci ovu planinu smeštaju u blizini Kadis-Varne (vidite video na kanalu Istorija (History Channel) „Dekodiran Izlazak“ („The Exodus Decoded“)).
  1. Velika ravnica pre gore.
  2. Peta Mojsijeva 1:2 kaže da je putovanje od Sinajske gore do Kadis-Varne trajalo jedanaest dana.
  3. Termin „Sinaj” (BDB 696, KB 751) nije hebrejski termin. Moguće je da je povezan sa divljinom *Sin*, što se odnosi na mali pustinjski žbun. Hebrejsko ime za planinu je Horiv (tj. divljina, BDB 352, up. 2. Mojs 3:1; 17:6; 33:6).
  4. Sinajska gora je tradicionalno mesto od četvrtog veka nove ere. Nalazi se u Medijskoj zemlji, koja je obuhvatala veliki deo Sinajskog poluostrva i Arabije.
  5. Čini se da arheologija potvrđuje lokaciju nekih gradova koji se spominju u zapisu o Izlasku (*Elim, Dophkah, Rephidim*) gde je navedeno da su sa zapadne strane Sinajskog poluostrva.
- B. Nekoliko dokaza ukazuje na mesto koje se tradicionalno naziva „Džabal Musa” u divljini *Sin*.
- C. Jevreji se nikada nisu interesovali za geografsku lokaciju Sinajske gore. Verovali su da im je Bog dao Zakon i ispunio svoje obećanje iz 1. Mojs 15:12-21. „Gde” nije bilo pitanje i nisu planirali da se vraćaju na to mesto (tj. nije postojalo godišnje hodočašće).
- D. Tradicionalno mesto Sinajske gore utvrđeno je tek u vreme Egerijinih putovanja, dela napisanog oko 385-8. g.n.e. (up. F. F. Brus (F. F. Bruce), *Komentar Dela apostolskih (Commentary on the Book of the Acts)*, str. 151.

Drugo ime koje je u SZ upotrebljeno za mesto na kojem je Gospod (YHWH) dao svojih „Deset Reči” bilo je „Horiv” (BDB 352, KB 350, up. 2. Mojs 3:1; 17:6; 33:6; 5. Mojs 1:2,6,19; 4:10,15; 5:2; 9:8; 18:16; 29:1; 1. Car 8:9; 19:8; 2. Dne 5:10; Ps 106:19; Mal 4:4). Moguće je da je ovaj koren povezan sa ista tri hebrejska konsonanta koja čine reč „otpad”, „pustoš” ili „ruševina” (BDB 352, KB 349). Čini se da se „Horiv” odnosi na planinski lanac, a „Sinaj” na jedan njegov vrh.

▣ „odgovara današnjem Jerusalimu, jer je u ropstvu sa svojom decom” Metafora je između tadašnjeg judaističkog sistema sa centrom u Jerusalimu i budućeg, eshatološkog grada, Novog

Jerusalima. Ovaj grad nije napravljen ljudskim rukama i večno postoji u nebesima (up. Jev 11:10; 12:22; 13:14 i Otk 21:2, 10).

Primitite da se kod Pavla ovaj gornji Jerusalem odnosi na Crkvu. Novozavetni apostolski tekstovi menjaju fokus SZ (Jevreji nasuprot Grka) ka fokusu na vernike nasuprot nevernicima. Novi zavet preusmerava starozavetna geografska obećanja sa Palestine na nebo (zemaljski Jerusalem nasuprot nebeskom Jerusalmu). Ova osnovna promena fokusa omogućava da Knjiga Otkrivenja bude fokusirana (1) na vernike, ne na Jevreje i (2) na univerzalno carstvo, ne na jevrejsko carstvo.

4:26 „slobodan” Sloboda se ovde odnosi na oslobađanje vernika od obaveza prema judaizmu (tj. sloboda od kletve, up. Gal 3:13) i od paganizma (*stoicheia*). Sloboda ne znači da vernik upravlja sam sobom, nego

1. mi smo slobodni da služimo Bogu (up. Rimljanima 6)
2. slobodni smo od strašne tiranije palog sopstva

Drugačije rečeno, vernici su slobodni „da služe“ i slobodni su od „sebe“. To je dvostruka sloboda! Svojevoljno služimo Ocu i porodici kao sinovi i ćerke, ne kao robovi i sluge!

4:27 Ovo je citat iz Is 54:1. U kontekstu se odnosi na obnovu grada Jerusalima nakon vavilonskog izgnanstva. Novi Jerusalem se posebno spominje u poglavljima 65 i 66. Pavle projektuje ovo eshatološko shvatanje na svoju tipologiju.

4:28 Vernici u galatskim crkvama bili su po veri pravi Avramovi potomci (up. Rim 2:28- 29).

4:29 Pavle povezuje sve prave Isusove sledbenike sa pravim Isakovim potomcima po Božijem obećanju. Iako SZ ne spominje progon direktno (tj. jevrejska tradicija), spominje da je Agara imala nadmen stav prema bezdetnoj Sari (up. 1. Mojs 16:4-5), ali i Sarino loše ponašanje prema Agari (up. 1. Mojs 16:6). Rabini su protumačili 1. Mojs 21:9 kao da Ismailo ismeva Saru i njeno dete. Sam hebrejski tekst može se protumačiti kao „igrati se“ ili „smejati se“ (BDB 850, KB 1019). Moguće je da je Pavle govorio o kasnijem neprijateljstvu između Jevreja i neznabožaca.

Poslednji izraz iz Gal 4:29, „tako je i sada“, ukazuje na to da Avramovi fizički potomci (tj. deca Mojsijevog saveza) i dalje progone Avramovu duhovnu decu (tj. decu vere). Ovo je konflikt između dve gore!

4:30 „šta kaže Pismo? „Oteraj sluškinju i njenog sina...” Ovo je citat iz 1. Mojs 21:10 (citira Saru, *Peil* imperativ, BDB 176, KB 204). Grčki glagol je imperativ aorista aktivni sa značenjem „oterati sluškinju“ i u kontekstu Poslanice Galatima znači „oterati judaiste“!

Pismo je personifikovano (up. Jn 7:42; Rim 9:17; Gal 3:8; 4:36; Jak 2:23; 4:5). Ovo može da bude metaforičan način da se označe reči Oca ili Duha, što bi bio način da se ukaže na „nadahnutost“ (up. Mt 5:17-19).

4:31 „Zato, braćo, nismo deca sluškinje, nego deca slobodne žene” Ovo je sažetak argumentacije. Mi koji verujemo u Isusa Hrista punopravni smo naslednici obećanja Avramu, a ne samo oni koji pripadaju rasnom ili prirodnom Izraelu. Ista istina izražena je i u Rimljanima 9-11.

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Zašto je Pavle isticao da smo mi sinovi u Hristu?
2. Koje tri stvari su naglašene u stihu 4 u vezi sa Isusovom ličnošću?
3. Koji je odnos između stihova 8 i 9 što se tiče našeg poznavanja Boga ili Božijeg poznavanja nas?
4. Koje je značenje izraza „isprazna i loša načela” ili „*stoicheia*”? Objasnite.
5. Šta je bio Pavlov trn u telu, na koji verovatno ukazuju stihovi 14-15?
6. Zašto moramo da budemo oprezni sa tumačenjem putem alegorija? Ukoliko su ih Isus i Pavle koristili, zašto ne bismo i mi?
7. Svojim rečima opišite kako je stih 9 povezan sa stihovima 6 i 7.

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](#)

GALATIMA 5

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
(4:21-5:1)		Konačan dokaz (4:21-5:1)		
Hrišćanska sloboda	Hrišćanska sloboda	Priroda hrišćanske slobode	Sačuvajte svoju slobodu	Hrišćanska sloboda
	5:1-6		5:1	5:1
5:2-6		5:2-6	5:2-6	5:2-6
	Ljubav ispunjava zakon			
5:7-12	5:7-15	5:7-12	5:7-10 5:11-12	5:7-12
5:13-15		5:13-15	5:13-15	Sloboda i ljubav 5:13-15
Plodovi Duha i dela tela	Život u Duhu			
5:16-21	5:16-26	5:16-21	5:16-18	5:16-24
5:22-26		5:22-26	5:19-26	5:25-26

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI

- A. Peto poglavlje predstavlja suštinski, praktičan aspekt Pavlovog opravdanja milošću po veri. Judaisti su se brinuli da neznabožački hrišćani neće poštovati njihove ideje pobožnosti po Mojsiju, te su stoga pokušali da im nametnu starozavetna pravila. Međutim, Pavle je isto toliko brinuo o pobožnosti, ali je tvrdio da ona nije rezultat spoljašnjih pravila nego promenjenog srca (tj. unutrašnje vođstvo, up. Jer 31:33; Jez 36:26,27). Možemo da kažemo da su judaisti imali sve prave elemente spasenja, ali je njihov redosled bio pogrešan. Verovali su da ljudi svojim trudom mogu da zasluže ili dokažu da su zaslužili Božije odobravanje. Međutim, jevanđelje razapetog Hrista pokazuje da ličan odnos sa Hristom po veri vodi ka životu pobožnosti kroz zahvalnost. Novi život u Hristu nije osnova našeg obnovljenog odnosa sa Bogom, nego njegov dokaz. Pavlu je isto tako stalo da Božija deca žive moralnim i ispravnim životom, usmerenim na službu. Peto poglavlje bavi se ovim moralnim zahtevom.
- B. Tema slobode obrađena je u petom poglavlju u odnosu na dva različita iskrivljenja:
1. Gal 5:1-12 bavi se legalističkim (po ljudskim zaslugama) iskrivljenjem ideje slobode

2. Gal 5:13-15 bavi se antinomijskim (bezakonje) iskrivljenjem ideje slobode (up. Rim 14:1-15:13; 1. Kor 8; 10:23-33)
- C. Ova knjiga bi se mogla opisati kao poruka potpuno besplatne milosti. Pavle je na jedinstven način tumačio probleme ličnog truda (tj. Gal 5:1-12). Njegovo jevanđelje bilo je poziv na slobodu, ali ne na slobodu koja vodi ka opravdanim prestupima (tj. Gal 5:13-15), nego na slobodu koja vodi ka službi sa ljubavlju. Danas moramo da vidimo ravnotežu između stvarne slobode vernika u Hristu i između činjenice da su time što su oslobođeni Zakona sada slobodni da prikladno odgovore na ljubav koju Bog slobodno daje (up. Rimljanima 6). Stihovi Rim 14:1-15:13 dobar su primer biblijske ravnoteže između slobode i odgovornosti, kao i 1. Korinćanima 8-10. On (Duh) daje nam moć da živimo pobožnim životima.
- D. Stihovi Gal 5:16-26 pokazuju nam natprirodan izvor hrišćanske slobode – Svetog Duha. Budući da je spasenje besplatan dar Božije ljubavi kroz Hrista, isto to je i hrišćanski život kroz Duha. Kao što se vernici moraju potčiniti sa pokajanjem i verom za spasenje, moraju se pokoriti sa pokajanjem i verom neprekidnom vođstvu Svetog Duha u svojim svakodnevnim životima. Opravdanje samo počinje proces; ne završava ga!

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: GAL 5:1

¹Za takvu slobodu Hristos nas je oslobodio. Zato budite nepokolebljivi i ne dajte se opet upregnuti u jaram ropstva.

5:1 „Za takvu slobodu” Verovatno prvi deo Gal 5:1 pripada zajedno sa 4:21-31 ili započinje novo poglavlje (NKJV, TEV, NJB). Moguće je da je ovo igra reči sa „slobodna žena” 4:30,31; „sloboda” 5:1 i „osloboditi” 5:1. Svrha jevanđelja je da oslobodi ljude od prokletstva Mojsijevog zakona da bi oni spremno i prikladno odgovorili Bogu na način koji je sličan Božijem obećanju. Dakle, vernici su slobodni da ne čine greh i slobodni su da žive za Boga (up. Gal 2:4 i Rimljanima 6, posebno Gal 5:11).

Imenica „sloboda“ stavljena je na početak i upotrebljen je glagolski oblik istog korena (“osloboditi” u indikativ aorista aktivni) da bi se naglasio koncept!

▣ **„Hristos nas je oslobodio”** Hrišćani su zaista slobodni u Hristu (up. Jn 8:32, 36; 2. Kor 3:17). Kao što je Martin Luter lepo rekao „Hrišćanin je najslobodniji gospodar, nikom nije potčinjen. Hrišćanin je najpokorniji sluga, potčinjen svima.” Vernici su slobodni od Pada, slobodni od tiranije svog bića, ponovo slobodni da služe Bogu i drugima!

SSP	Zato čvrsto stojte i ne dajte se ponovo pod jaram ropstva
NSP	Zato budite nepokolebljivi i ne dajte se opet upregnuti u jaram ropstva
DK	Stojte dakle... i ne dajte se opet u jaram ropstva uhvatiti
DS	stojte, dakle, čvrsto i ne dajte se opet u jaram ropstva uhvatiti
EC	Stojte, dakle, čvrsto i ne potčinjavajte se opet ropskom jarmu

Pavle daje dva uputstva vezana za stvarnu slobodu vernika u Hristu:

1. da istraju (up. Rim 5:2 i 1. Kor 16:13; vidite Posebnu temu kod Gal 3:4)
2. da prestanu da se vraćaju različitim formama legalizma ili ličnog truda

Oba su u imperativu prezenta, međutim, drugi ima negativnu rečcu, što obično označava prekidanje radnje koja je već započeta.

Dobra paralela za „jaram ropstva” upotrebljena je u Dap 15:10. I Isus ima jaram, ali on je lak (up. Mt 11:29-30). Rabini su koristili „jaram” kao metaforu za odredbe Zakona. „Hristov zakon” se sasvim razlikuje od judaističkog zakona ili ljudskih zasluga (up. Jak 1:25 i 2:8, 12).

NSP: GAL 5:2-12

²Evo, ja, Pavle, kažem vam: ako se obrežete, Hristos vam neće ništa koristiti. ³I opet svedočim svakom čoveku koji se obreže da je dužan da izvršava sav Zakon. ⁴Odvojeni ste od Hrista, vi koji pokušavate da budete proglašeni pravednima po zakonu, izašli ste iz okrilja njegove blagodati. ⁵Jer mi po duhu željno očekujemo pravednost kojoj se nadamo, pravednost koja proizlazi iz vere. ⁶Jer u Hristu Isusu ništa ne vredi ni obrezanje ni neobrezanje, nego vera koja se delima pokazuje u ljubavi. ⁷Dobro ste trčali. Ko vas je sprečio da se pokoravate istini? ⁸Takvo nagovaranje nije od onoga koji vas poziva. ⁹Malo kvasca ukiseli celo testo. ¹⁰Uveren sam da vi koji ste u jedinstvu s Gospodom nećete drugačije misliti. A onaj koji vas zbunjuje biće osuđen, ko god da je. ¹¹A ako ja, braćo, i dalje propovedam obrezanje, zašto me onda i dalje progone? Kad bih to činio, onda krst više ne bi bio kamen spoticanja. ¹²O, kad bi bili odbačeni oni koji vas zbunjuju.

5:2

SSP, NSP, DS	Evo, ja, Pavle, kažem vam
DK	Evo ja Pavle kažem vam
EC	Vidite, ja Pavle, kažem vam

Ovo je imperativ glagola „gledati“, sa snažnom ličnom zamenicom (*egō*). „ja, Pavle“ pokazuje autoritet Pavlovih izjava. Pavle, apostol neznabošcima, otkriva informacije!

SSP, NSP, DK, DS, EC ako se obrežete

Ovo je kondicionalna rečenica trećeg tipa i ona označava potencijalnu radnju. Ovo ukazuje na to da galatski hrišćani nisu bili obrezani, ali su bili skloni da se prilagode tim judaističkim zahtevima za sticanje spasenja (ili makar za usavršavanje, up. Gal 3:1). Obrezanje nije bilo osnovna tema (up. Gal 5:6; 1. Kor 7:18-19). Obrezanje je bilo samo jedan aspekt celokupnog jevrejskog sistema pravednosti po delima. Pavle je obrezao Timotija u Dap 16:3 da bi on mogao da služi Jevrejima. Ali Pavle naglašava da je obrezanje srca pravo obrezanje (up. 5. Mojs 10:16; Jer 4:4), ne obrezanje tela (up. Rim 2:28-29; Kol 2:11). Pitanje nije obrezanje nego put do obnove odnosa sa Bogom (up. Gal 5:4).

▣ „**Hristos vam neće ništa koristiti**“ Pavle upoređuje dva suprotna puta do pravednosti pred Bogom: (1) ljudski trud i (2) besplatnu milost. Tema celog ovog paragrafa jeste da se oni međusobno isključuju: ukoliko odaberete ljudski trud, negirate besplatnu milost; ukoliko odaberete besplatnu milost, izbacujete ljudski trud. Ne možemo ih izmešati kao put spasenja, kao što Gal 3:1-5 jasno pokazuje.

5:3 „da je dužan da izvršava sav Zakon“ Ukoliko neko odabere ljudski trud kao put, mora da se savršeno pridržava Zakona od godina kada postaje moralno odgovoran (*Bar micva*, u trinaestoj godini za dečake, *Bat micva*, u dvanaestoj godini za devojčice) do smrti (up. 5. Mojs 27:26; Gal 3:10; Jak 2:10). Biblija tvrdi da niko nikada to nije uspeo (osim Isusa), svi pripadaju kategoriji prekršitelja zakona, grešnika (up. Rim 3:9-18,22-23; 6:23; 5:8 i 11:32).

5:4 „vi koji pokušavate da budete proglašeni pravednima po zakonu“ Teološka tema trećeg i četvrtog poglavlja jeste da nas Bog prihvata samo zbog svog karaktera, osnaživanja Duhom i Mesijinog dela. Ovo je suština Pavlovog radikalnog, novog jevanđelja opravdanja milošću samo po veri (up. Rimljanima 4-8).

SSP	Odvojili ste se od Hrista
NSP	Odvojeni ste od Hrista
DK	Izgubiste Hrista
DS, EC	Odvojili ste se od Hrista

Ovaj grčki glagol (indikativ aorista pasivni od *katargeō*) prevodi se na više načina: (1) učiniti beskorisnim; (2) učiniti bespomoćnim; (3) učiniti neproduktivnim; (4) neisplativo; (5) prazno; (6) otkazati; (7) ukinuti i poništiti; (8) uništiti; (9) izbrisati; ili (10) odvojiti od. Pavle ju je upotrebio više od dvadeset puta. Vidite Posebnu temu kod Gal 3:17. Možemo da naslutimo deo njenog značenja po Gal 3:17 (poništiti) i 5:11. Ukoliko neko pokuša da se opravda pred Bogom svojim trudom, on ukida svoj pristup spasonosnom putu pravednosti po milosti (up. Gal 5:12):

1. inicijalno spasenje (kada su Galati primili jevanđelje)
2. život usmeren na dela (kada su Galati razmišljali o poštovanju Mojsijevog zakona)

SSP	otpali ste od milosti
NSP	izašli ste iz okrilja njegove blagodati
DK	otpadoste od blagodati
DS, EC	otpali ste od blagodati

Oni koji traže Boga svojim trudom izgubili su pristup besplatnoj milosti, dostupan po dovršenom delu razapetog Mesije. Ovaj kontekst se ne bavi primarno savremenim teološkim pitanjem o mogućnosti da neko primi spasenje, a zatim ga izgubi, nego kako ljudi dolaze do spasenja. Međutim, primetite da spasenje podrazumeva i inicijalan i trajan odgovor. Ono je i trenutak i proces, a oboje uključuje milost i veru. Oboje je od suštinskog značaja (up. Gal 5:7).

Pavle se u ovom pismu bavi vezom legalizma i spasenja. Danas se najveći deo legalizma u crkvama odnosi na hrišćanski život (up. Gal 3:1-3). Legalistički hrišćani uglavnom podsećaju na „slabu braću” iz Rim 14:1-15:13. Oni ne mogu da prihvate slobodu i oslobođenje jevanđelja. Ne pouzdaju se u svoje zasluge za spasenje, ali se boje da će na neki način uvrediti Boga. Zbog takvog stava, međutim, kritikuju i osuđuju druge vernike. Prekid zajedništva u galatskim crkvama i dalje se dešava u današnjim crkvama.

▣ U ovoj tački analize potpuno besplatnog spasenja, koje plaćamo svime što imamo, voleo bih da navedem tri Posebne teme. Prva se bavi spasenjem kao procesom, a druga spasenjem kao odnosom, a treća teološkim pitanjem otpadništva. Vidite POSEBNA TEMA: SPASENJE (GLAGOLSKA VREMENA U GRČKOM) kod 1. Sol 5:9.

POSEBNA TEMA: ISTRAJNOST

Nije nimalo lako našom zapadnjačkom dijalektikom objasniti biblijsko učenje o hrišćanskom životu. Posebno kada pokušavamo da sistematizujemo očigledne paradokse i prividne isključivosti. Zato imamo sklonost da se priklonimo jednoj strani istine, na račun odbacivanja ili zanemarivanja one druge.

1. Da li je spasenje jednokratni događaj, svršeni čin pouzdanja u Hrista ili je reč o doživotnom i predanom učenju?
2. Da li je spasenje delo milosti koja suvereno odabire ili je reč o pokajanju i veri kao našem odgovoru na božanski poziv?
3. Da li je jednom primljeno spasenje nemoguće izgubiti ili postoji potreba trajnog istrajavanja u njemu?

Pitanje održanja, istrajavanja u spasenju je vekovno pitanje teologije. Problem nastaje prividnim sukobom nekih svetopisamskih odeljaka.

1. Tekstovi o sigurnosti spasenja

- a. Isusove izjave u Jovanovom jevanđelju (Jn 6:37; 10:28-29)
- b. Pavlove izjave (Rim 8:35-39; Ef 1:13; 2:5,8-9; Fil 1:6; 2:13; 2. Sol 3:3; 2. Tim 1:12; 4:18)
- c. Petrove izjave (1. Pt 1:4-5)
- 2. Tekstovi o potrebi za istrajnošću
  - a. Isusove izjave u sinoptičkim jevanđeljima (Mt 10:22; 13:1-9,24-30; 24:13; Mk 13:13)
  - b. Isusove izjave u Jovanovom jevanđelju (Jn 8:31; 15:4-10)
  - c. Pavlove izjave (Rim 11:22; 1. Kor 15:2; 2. Kor 13:5; Gal 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Fil 2:12; 3:18-20; Kol 1:23; 2. Tim 3:2)
  - d. Izjave pisca Poslanice Jevrejima (2:1; 3:6,14; 4:14; 6:11)
  - e. Jovanove izjave (1. Jn 2:6; 2. Jn 9; Otk 2:7,17,20; 3:5,12,21; 21:7)

Naše spasenje je duhovna stvarnost koja pripada središtu Božijeg srca, Njegovoj ljubavi i milosrđu, dobroti Trojedinog Boga. Niko ne može da se spase bez podsticaja Duha (up. Jn 6:44,65). Bog je taj koji je sve osmislio i propisao. On traži odgovor pokajanja i vere na svoj poziv. I to i trenutni i trajni odgovor. To je Njegov savezni odnos sa ljudskim rodом. A to podrazumeva privilegije i odgovornosti!

Spasenje je omogućeno svima. Isusova smrt doseže svaki naš greh i svaki atom ogrethovljene tvorevine! Bog se sam pobrinuo za put i način našeg povratka k Njemu. On želi da se mi svi, kao Njemu slična bića, odazovemo Hristovom pozivu ljubavi.

Ukoliko želite da se detaljnije informišete o ovoj temi vidite:

1. Dejl Mudi (Dale Moody), *Reč Istine (The Word of Truth)*, Eerdmans, 1981 (str. 348-365)
2. Hauard Maršal (Howard Marshall), *Božija moć me čuva (Kept by the Power of God)*, Bethany Fellowship, 1969
3. Rober Šenk (Robert Shank), *Život u Sinu (Life in the Son)*, Westcott, 1961

Pismo obrađuje dva različita problema u ovoj sferi: (1) sigurnost kao dozvola da živimo sebično i бесплодно ili (2) sigurnost kao ohrabrenje onima koji stradaju u službi i ličnim gresima.

No, problem nastaje kada pogrešni ljudi govore pogrešne stvari i grade teološke sisteme na delimičnim biblijskim stihovima. Jer, nekim hrišćanima je očajnički potrebna dobra reč o sigurnosti spasenja, dok je drugima isto toliko potrebna opomena o predanju i izdržljivosti. U kojoj smo mi grupi?

Vidimo da je u istoriji postojala teološka rasprava o ovoj temi, Augustin nasuprot Pelagija, a Calvin nasuprot Armenija (polu pelagijanista). Tema rasprave je bilo spasenje: Da li osoba koja je zaista spasena mora da istraje u veri i plodnosti?

Kalvinisti naglašavaju biblijske tekstove o Božijoj suverenoj svemoći i našem sigurnom počivanju u njoj (Jn 10:27-30; Rim 8:31-39; 1. Jn 5:13,18; 1. Pt 1:3-5). Tu su i jaka glagolska vremena, poput PERFEKTA PARTICIPA PASIVNOG u Ef 2:5,8.

Arminijanci, opet, ističu one stihove Pisma koji upozoravaju, pozivaju: „istrajte” i sl. (Mt 10:22; 24:9-13; Mk 13:13; Jn 15:4-6; 1. Kor 15:2; Gal 6:9; Otk 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7). Takođe, pozivaju se – s čim se ja lično ne slažem – na Jev 6 i 10, kao na upozorenje protiv otpadništva. Isusove priče o sejaču (Mt 13; Mk 4) takođe se navode kao dokaz o mogućem prividu života i promene, baš kao i Jn 8:31-59. Kao što kalvinisti citiraju GLAGOLE u PERFEKTU upotrebljene za opis spasenja, arminijanci citiraju tekstove u PREZENTU kao što su 1. Kor 1:18; 15:2; 2. Kor 2:15.

Ovo je savršen primer kako teološki sistemi zloupotrebljavaju tumačenje teksta izvan konteksta (tzv. „proof-texting”). Naprosto, izabere se odgovarajuća grupa tekstova i ugradi se u doktrinarni blok, iako postoje tekstovi koji tome ne idu u prilog. Ovoga se po svaku cenu moramo čuvati. Naša zapadnjačka logika nas tera na ove sisteme, a ne otkrivenje Reči. Biblija je istočnjačka knjiga. Ona nam bez uvijanja objavljuje zbunjujuće istine koje su naizgled međusobno protivrečne. Svejedno, kao takve ih treba svakodnevno živeti. NZ nam objavljuje da smo sigurni u svom spasenju, ali i da moramo da ga istrajno živimo iz dana u dan. Hrišćanski život je jasno prepoznatljiv čin spasenja, koji

se po pokajanju i veri desio jednom i zauvek. Ali, spasenje nije gotov proizvod (ulaznica za nebo u džepu, polisa osiguranja), već živ odnos. Ono je svakodnevni odluka i uporno učenje. NZ ga opisuje SVIM GLAGOLSKIM VREMENIMA:

- AORIST (završeno delo) Dap 15:11; Rim 8:24; 2. Tim 1:9; Titu 3:5
- PERFEKT (završeno delo sa trajnim posledicama) Ef 2:5,8
- PREZENT (trajna radnja) 1. Kor 1:18; 15:2; 2. Kor 2:15
- FUTUR (budući, ali izvesni događaj) Rim 5:8,10; 10:9; 1. Kor 3:15; Fil 1:28; 1. Sol 5:8-9; Jev 1:14; 9:28

POSEBNA TEMA: OTPADNIŠTVO (*APHISTĒMI*)

Grčki termin *aphistēmi* ima široko sematsko polje. On je koren termina apostazija (otpadništvo) i to utiče na tumačenje savremenih čitaoca. Kao i uvek, kontekst je ključan, a ne definicija iz rečnika.

Ovo je složenica od predloga *apo*, sa značenjem „od” ili „udaljen od” i *histēmi*, „sedeti”, „stajati” ili „rešiti”. Primitite sledeće (ne-teološke) upotrebe:

1. fizički ukloniti
  - a. iz Hrama, Lk 2:37
  - b. iz kuće, Mk 13:34
  - c. od osobe, Mk 12:12; 14:50; Dap 5:38
  - d. od svih stvari, Mt 19:27,29
2. politički ukloniti, Dap 5:37
3. ukloniti iz odnosa, Dap 5:38; 15:38; 19:9; 22:29
4. pravno ukloniti (razvod), 5. Mojs 24:1,3 (LXX) i NZ, Mt 5:31; 19:7; Mk 10:4; 1. Kor 7:11
5. ukloniti dug, Mt 18:24
6. pokazati nebrigu odlaskom, Mt 4:20; Jn 4:28; 16:32
7. pokazati brigu neodlaskom, Jn 8:29; 14:18
8. dozvoliti, Mt 13:30; 19:14; Mk 14:6; Lk 13:8

Glagol ima široku upotrebu i u teološkom smislu:

1. ukloniti, oprostiti, ublažiti krivicu zbog greha, 2. Mojs 32:32 (LXX); 4. Mojs 14:19; Jov 42:10 i NZ, Mt 6:12,14-15; Mk 11:25-26
2. uzdržati se od greha, 2. Tim 2:19
3. odbaciti udaljavanjem od
  - a. Zakona, Mt 23:23; Dap 21:21
  - b. vere, Jez 20:8 (LXX); Lk 8:13; 2. Sol 2:3; 1. Tim 4:1; Jev 3:12

Savremeni vernici postavljaju brojna teološka pitanja o kojima novozavetni pisci nisu ni razmišljali. Jedno od njih bi se ticalo savremene tendencije da odvajamo veru (opravdanje) od vernosti (posvećenje).

U Bibliji postoje osobe koje su deo Božijeg naroda, a zatim odlaze zbog nekog događaja.

I. Stari zavet

- A. Oni koji su čuli izveštaj dvanaest (deset) izvidnika, 4. Mojs 14 (up. Jev 3:16-19)
- B. Korej, 4. Mojs 16
- C. Ilijevi sinovi, 1. Samuilova 2, 4
- D. Saul, 1. Samuilova 11-31
- E. Lažni proroci (primeri)
  1. 5. Mojs 13:1-5 18:19-22 (kako prepoznati lažnog proroka)
  2. Jeremija 28
  3. Jez 13:1-7
- F. Lažne proročice
  1. Jez 13:17
  2. Nem 6:14

G. Zle izraelske vođe (primeri)

1. Jer 5:30-31; 8:1-2; 23:1-4
2. Jez 22:23-31
3. Mih 3:5-12

II. Novi zavet

- A. Doslovno značenje ovog grčkog termina je „otpasti“. I Stari i Novi zavet potvrđuju porast zlog i lažnog učenja pre Drugog dolaska (up. Mt 24:24; Mk 13:22; Dap 20:29,30; 2. Sol 2:9-12; 2. Tim 4:4). Moguće je da ovaj grčki termin odražava Isusove reči iz parabole o sejaču iz Mateja 13; Marka 4 i Luke 8. Očigledno je da ovi lažni učitelji nisu bili hrišćani, ali su došli iz njihovih redova (up. Dap 20:29-30; 1. Jn 2:19); međutim, oni mogu da zavedu i osvoje nezrele vernike (up. Jev 3:12).

Teološko pitanje je da li su ti lažni učitelji ikada bili vernici? Teško je odgovoriti na ovo pitanje zato što je bilo lažnih učitelja u lokalnim crkvama (up. 1. Jn 2:18-19). Često na ova pitanja odgovaramo po svojim teološkim ili denominacijskim tradicijama, ne pozivajući se na određene biblijske tekstove (ili izvlačeći stih iz konteksta i koristeći ga da potvrdimo svoju unapred donesenu pretpostavku).

B. Prividna vera

1. Juda, Jn 17:12
2. Simon mag, Dap 8
3. Oni o kojima se govori u Mt 7:13-23
4. Oni o kojima se govori u Mt 13; Mk 4; Lk 8
5. Jevreji iz Jn 8:31-59
6. Imenej i Aleksandar, 1. Tim 1:19-20
7. Oni o kojima se govori u 1. Tim 6:21
8. Imenej i Filit, 2. Tim 2:16-18
9. Dimas, 2. Tim 4:10
10. Lažni učitelji, 2. Pt 2:19-22; Juda 1:12-19
11. antihristosi, 1. Jn 2:18-19

C. Besplodna vera

1. 1. Kor 3:10-15
2. 2. Pt 1:8-11

Retko mislimo o ovim tekstovima zbog svoje sistematske teologije (kalvinizma, arminijanizma, itd.) koja unapred definiše tačan odgovor. Molim vas da me ne osudite zato što pokrećem ovu temu. Najvažnija mi je ispravna hermeneutička procedura. Moramo da dozvolimo Bibliji da govori i da ne pokušavamo da je uklopimo u svoju teologiju. Ovo je često bolno i šokantno zato što je veliki deo naše teologije denominacijski, kulturološki ili relacijski (od roditelja, prijatelja, pastora), a ne biblijski (vidite POSEBNA TEMA: ŠTA ZNAČI „PRIMITI“, „VEROVATI“, „PRIZNATI/OBJAVITI“, „PRIZVATI“?). Ispostavlja se da neki koji su deo Božijih ljudi uopšte nisu Božiji ljudi (npr. Rim 9:6).

5:5 „Jer mi po duhu... iz vere“ Ovaj izraz pokazuje dva nužna (tj. savezna) preduslova koja su deo našeg spasenja:

1. privlačenje/poziv Svetog Duha (up. Jn 6:44, 65; 16:7-13)
2. ljudski odgovor (up. Mk 1:15; Dap 3:16,19; 20:21)

Ovi izrazi su na početku grčke rečenice da bi bili naglašeni.

▣ **„željno očekujemo pravednost kojoj se nadamo“** U Novom zavetu se reč „nada“ često koristi za Drugi dolazak. Drugi dolazak je vreme kada će vernici biti u potpunosti spaseni. Novi zavet opisuje naše spasenje kao

1. dovršen čin
2. stanje postojanja

3. proces

4. ostvarenje u budućnosti

Ova četiri atributa spasenja su komplementarna, a ne međusobno isključiva. Spaseni smo, bili smo spaseni, neprekidno smo spasavani i bićemo spaseni. Budući aspekt spasenja podrazumeva i slavu vernika u vreme Drugog dolaska (up. 1. Jn 3:2). Drugi tekstovi koji opisuju buduće spasenje su i Rim 8:23; Fil 3:21 i Kol 3:3, 4. Vidite POSEBNA TEMA: SPASENJE (GLAGOLSKA VREMENA U GRČKOM) kod 1. Sol 5:9.

POSEBNA TEMA: NADA (ELPIS, KOD PAVLA)

Pavle često koristi ovaj termin sa nekoliko različitih, ali povezanih značenja. Često se povezuje sa konačnim ostvarenjem vere vernika (npr. 1. Tim 1:1). Ono može biti izraženo kao slava, večan život, konačno spasenje, Drugi dolazak, itd. Ostvarenje je sigurno, ali je nepoznato u koje vreme. Nada se često povezuje sa „verom” i „ljubavlju” (up. 1. Kor 13:13; 1. Sol 1:3; 2. Sol 2:16). Delimična lista Pavlove upotrebe ovog termina:

1. Drugi dolazak, Gal 5:5; Ef 1:18; 4:4; Titu 2:13
2. Isus je naša nada, 1. Tim 1:1 (Bog je naša nada, 1. Tim 5:5; 1. Pt 3:5)
3. Vernik pred Bogom, Kol 1:22-23; 1. Sol 2:19
4. Nada u ono što se čuva na nebu, Kol 1:5
5. Poverenje u jevanđelje, Kol 1:23; 1. Sol 2:19
6. Konačno spasenje, Kol 1:5; 1. Sol 4:13; 5:8
7. Božija slava, Rim 5:2, 2. Kor 3:12; Kol 1:27
8. Hristovo spasenje neznabožaca, Kol 1:27
9. Sigurnost spasenja, 1. Sol 5:8
10. Večni život, Titu 1:2; 3:7
11. Rezultat hrišćanske zrelosti, Rim 5:2-5
12. Otkupljenje tvorevine, Rim 8:20-22
13. Usvajanje, Rim 8:23-25
14. Naziv za Boga, Rim 15:13
15. Pavlova želja za vernike, 2. Kor 1:7
16. SZ kao vodič novozavetnim vernicima, Rim 15:4

5:6 Ovaj stih sažima temu Poslanice Galatima: opravdani smo pred Bogom po veri, ne zbog ljudskih rituala ili postignuća – uključujući i obrezanje, pravila o hrani i/ili moralan život.

Zaključna rečenica je tumačena i kao pasivni ili srednji oblik (Barbara (Barbara) i Timoti Frajberg (Timothy Friberg). *Analitički grčki Novi zavet (Analytical Greek New Testament)*, str. 584; Harold K Multon (Harold K Moulton) [ur.], *Revidiran analitički grčki leksikon (The Analytical Greek Lexicon Revised)*, str. 139). Katolici je najčešće tumače kao pasiv, što znači da je ljubav izvor vere. Međutim, protestanti je tumače kao srednji oblik, što znači da ljubav proističe iz vere (up. 1. Sol 1:3). NZ često koristi ovaj termin kao srednji oblik (up. Rim 7:5, 2. Kor 1:6; Ef 3:20; 1. Sol 2:13 i 2. Sol 2:7). Vera je primarna.

Ovo je Pavlov odgovor lažnim učiteljima o životnom stilu pagana koji su besplatno primljeni u Hristu. Ljubav motivisana Duhom (nakon spasenja) postavlja standard za ponašanje vernika i daje im sposobnost da ga ispune. To je novi savez, novo srce i novi um (up. Jer 31:33; Jez 36:26-27).

5:7 „Ko” Zamenica u jednini koja se odnosi na lažnog učitelja, upotrebljena i u Gal 5:7 i dva puta u Gal 5:10. Međutim, množina je upotrebljena u Gal 5:12. Moguće je da je to kolektivna upotreba jednine. Međutim, zbog Gal 3:1, moguće je da jednina ukazuje na

1. lokalnog vođu koji je obraćen i prihvatio judaističke stavove te sada vuče crkvu u tom pravcu
2. ubedljivog gostujućeg judaističkog vođu

jevanđeljSSP, NSP Dobro ste trčali. Ko vas je sprečio da se pokoravate istini

DK	Dobro trčaste; ko vam zabrani da se ne pokoravate istini
DS	Dobro ste tračali – ko vas je sprečio da se ne pokorite istini
EC	Dobro ste trčali; ko vas je sprečio da se ne pokoravate istini

„Dobro ste trčali” je indikativ perfekta aktivni. To znači da su neko vreme galatske crkve bile uspešne u hrišćanskom sazrevanju. Pavle često koristi atletske metafore. Posebno mu je omiljena metafora „trčanje“ (up. Gal 2:2; 1. Kor 9:24-26; Fil 2:16; 3:12-14; 2. Tim 4:7).

Glagol „zabraniti” ili „sprečiti” (indikativ aorista aktivni) često ima vojne i atletske konotacije. U vojnom smislu, reč označava uništavanje puta zbog neprijatelja koji se približava. U atletskom smislu, označava čin kojim jedan trkač preseca put drugome, zbog čega obojica gube trku.

Pavle se igra rečima povezujući „pokoravate istini” iz Gal 5:7 i „nagovaranje” iz Gal 5:8. Ovim ne želi da kaže da Galati nisu lično odgovorni, nego da je na njih izvršen uticaj.

Pavle koristi „pokoravanje istini” da bi izrazio „pokoravanje jevanđelju”. Vidite „ISTINA” U PAVLOVIM TEKSTOVIMA kod Gal 2:5.

5:8 „onoga koji vas poziva” Često su nejasne odnosne zamenice. Kao i u Gal 1:6, ovaj izraz se uvek koristi za odabir i izbor Boga Oca. Vidite belešku kod 1. Sol 2:12.

5:9 „Malo kvasca” Kvasac je čest u novozavetnim izrekama, često u negativnom smislu (Mt 16:6; Mk 8:15; 1. Kor 5:6), ali ne uvek (up. Mt 13:33). Moguće je da ova metafora podvlači sveprožimajući uticaj doktrine o pravednosti po delima (up. Mt 16:6,32).

POSEBNA TEMA: KVASAC

Termin „kvasac” (hebrejski, 18,13a,8, BDB 329, KB 329; grčki *zumē*) koristi se sa dva značenja i u SZ i u NZ:

1. kvarenje, te je stoga i simbol za zlo
  - a. 2. Mojs 12:15,19; 13:3,7; 23:18; 34:25; 3. Mojs 2:11; 6:17; 5. Mojs 16:3
  - b. Mt 16:6,11-12; Mk 8:15; Lk 12:1; Gal 5:9; 1. Kor 5:6-8
2. prožimanje, te je stoga i simbol za uticaj, ne simbol za zlo
  - a. 3. Mojs 7:13; 23:17; Amos 4:5
  - b. Mt 13:33; Lk 13:20-21

Samo kontekst može da odredi smisao ove reči (kao i svake reči!).

Beskvasni hleb govori o tome da Izraelci nisu mogli da čekaju do jutra da se hleb podigne. Ovaj detalj noći Izlaska obeležava se Pashalnom večerom koja je povezana sa poljoprivrednim praznikom (up. 2. Mojs 12:15-20; 23:14-17; 34:18).

Kvasac je bio čest deo prinosa za žrtvovanje (up. 3. Mojs 7:13; 23:17), ali je kasnije postao simbol greha i pobune. Fermentacija je u simboličkom smislu predstavljala šansu za individualne Izraelce da analiziraju svoj život i otkriju da li u njemu postoji i tračak pobune ili neposlušnosti prema Gospodu (YHWH). Kao što je Dan pokajanja (3. Mojs 16) obuhvatao ceo narod, Praznik beskvasnih hlebova obuhvatao je nivo pojedinca i porodice.

Ovaj obavezan godišnji praznik je zajedno sa Pashalnom večerom neprekidno podsećao srca i umove Božijih ljudi na Gospodnje (YHWH) milostivo izbavljenje. Kao što su milost i obećanje spasili Izrael iz Egipta, njegovo spasenje je i u narednim godinama zavisilo od tih nepromenljivih Božijih karakteristika (up. 2. Mojs 13:8,14; 5. Mojs 4:9; 6:2,7,20-21).

5:10 „Uveren sam” Ovo je indikativ perfekta aktivni koji ukazuje na to da Pavle ima poverenje u galatske hrišćane, i u prošlosti i u sadašnjosti (up. 2. Kor 2:3; 2. Sol 3:4; Flm 1:21).

▣ „nećete drugačije misliti” Vidite belešku kod Gal 4:12.

SSP	ko vas zbunjuje, biće za to kažnjen
NSP	onaj koji vas zbunjuje biće osuđen
DK	koji vas smeta poneće greh
DS	koji vas buni, poneće osudu
EC	ko vas buni snosiće osudu

Vernici su odgovorni pred Bogom, ali mogu potpasti pod uticaj (up. Gal 1:7; Dap 15:24). U Mt 18:6-7 možemo da vidimo koliko je ozbiljna kazna za one koji skrenu sa puta Božije nove vernike.

5:11 „i dalje propovedam obrezanje” Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa, za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe (ova upotreba pokazuje da ova konstrukcija nije uvek istinita u odnosu na stvarnost). Pavle koristi prilično neobičnu gramatičku konstrukciju da bi rekao: „budući da me oni i dalje optužuju da propovedam obrezanje“, što može da se odnosi na

1. njegovo obrezivanje Timotija (up. Dap 16:3) i njegovo protivljenje da obreže Tita (up. Gal 2:2-5)

2. Pavlovu izjavu iz 1. Kor 7:18-19

Bez obzira na šta se odnosi, Pavle pokazuje da su judaisti nedosledni, zato što bi ga oni morali entuzijastično prihvatiti da je on propovedao obrezivanje, ali budući da su ga oni progonili, to je bio jasan dokaz da on nije zastupao obrezivanje za neznabošce.

▣ **„onda krst više ne bi bio kamen spoticanja”** Reč „kamen spoticanja” ili „prepreka” [*skandalon*] označava „zamku sa mamcem koja se koristila za hvatanje životinja” (up. Rim 9:33; 1. Kor 1:23). Krst je za judaiste bio uvreda zato što je besplatno nudio ono za šta su oni ulagali ogroman trud da bi ga primili (up. Rim 10:2-5).

▣ **„više ne bi bio”** Ovo je indikativ perfekta pasivni. Vidite Posebnu temu kod Gal 3:17.

5:12

SSP	da se i uškope
NSP	kad bi bili odbačeni
DK	da bi odsečeni bili
DS, EC	da bi se i uškopili

Reč „osakatiti” (NASB prevod) koristi se u smislu „kastirati”. Iz istorije znamo da je kult Kibebe, prisutan u galatskoj provinciji, kastirao sve svoje sveštenike (evnuhe). Pavle daje sarkastičnu hiperbolu obrezanja (kao i Fil 3:2, gde za njih kaže da su „psi”).

NSP: GAL 5:13-15

¹³A vi ste, braćo, pozvani na slobodu. Samo neka vam ta sloboda ne služi kao podsticaj grešnom telu, nego u ljubavi robujte jedni drugima. ¹⁴Jer se sav Zakon ispunjava u jednoj zapovesti: „Voli svog bližnjeg kao samog sebe.” ¹⁵Ali, ako jedni druge grizete i izjedate, pazite da jedni druge ne istrebite.

5:13 „A vi ste, braćo, pozvani na slobodu” Ovim započinje novo tematsko polje. Termin „braćo” obično obeležava promenu teme. Stihovi 1-12 bavili su se iskrivljenjima legalizma, a sada se Gal 5:13-15 bave sa iskrivljenjima antinomijanzma. Ne smemo da koristimo svoju slobodu kao dozvolu da se prepustimo grešnim strastima pale ljudske prirode (up. Rim 14:1-15:13).

SSP	Samo, nemojte da vaša sloboda bude izgovor za telo
NSP	Samo neka vam ta sloboda ne služi kao podsticaj grešnom telu
DK	samo da vaša sloboda ne bude na želju telesnu
DS	Samo nemojte ovu slobodu upotrebiti da grešite
EC	samo neka ta sloboda ne bude povod ploti

„Podsticaj” (NASB: „prilika“) je vojni termin za vojno područje koje se priprema za napad (up. Rim 6:1-14). Nekoliko prevoda na engleski reč „telo” prevodi izrazom „niža priroda”. Drugi prevod je u skladu sa načinom na koji Pavle koristi reč „telo“ (vidite Posebnu temu kod Gal 1:16) u ovom kontekstu, kao prirodnu sklonost čovečanstva koja je od Pada okenuta ka njima samima, što je zabeleženo u 1. Mojsijevoj 3. Ista polarizacija između Adamove prirode i života vođenog Duhom izražena je u Rim 8:1-11.

▣ **„nego u ljubavi robujte jedni drugima”** Ovaj glagol je imperativ prezenta aktivni. Ranije je Pavle rekao da ne smeju da robuju legalizmu, ali on ovo sada uravnotežuje sa svojom zapovešću da moraju da robuju jedni drugima u ljubavi (up. Gal 5:6; Jn 13:34-35; Ef 5:21; Fil 2:3-4). Ceo kontekst je usmeren na zajednicu (crkvu), ne na pojedince (up. Gordon D. Fi (Gordon D. Fee), *Čemu egzegeza? (To What End Exegesis?)*, str. 154-172). Savremeno zapadno tumačenje je u velikoj meri pod uticajem individualizma. Biblija je pretežno korporativna knjiga.

5:14

SSP	Jer, sav Zakon je sadržan u jednoj jedinoj izreci
NSP	Jer se sav Zakon ispunjava u jednoj zapovesti
DK, DS	Jer se sav zakon izvršuje u jednoj reči
EC	Jer je sav zakon našao svoje ispunjenje u jednoj reči

Ista istina izražena je i u Rim 13:8; Jak 2:8. Ovo je „Zakon” jer je Božija otkrivena volja (up. Mt 5:17-20), ne sistem spasenja i pravednosti po delima. Stari zavet i dalje ima svoju ulogu u hrišćanstvu. Ovo je citat 3. Mojs 19:18 iz Septuaginte. Moguće je da je korišteno kao sažeti rabijski tekst o svrsi Zakona. Na sličan način je upotrebljen za Isusa u Mt 5:43-48; 22:39 i u Mk 12:29-31; Lk 10:25-28. Ovo je glagol u perfektu, što naglašava kulminaciju čina iz prošlosti u trajno stanje ili uslove. Može se tumačiti kao (1) sažetak Zakona (2) ispunjenje Zakona.

5:15 Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa i pretpostavlja se da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe. Ovaj stih koristi nasilne slike koje opisuju divlje životinje koje razdiru jedna drugu, što je slika strašnog stanja koje su lažni učitelji prouzrokovali u galatskim crkvama. Ovo tumačenje je podržano jednako snažnom izjavom iz Gal 5:26. Ovo je korporativni problem, ne pojedinačan fokus.

NSP: GAL 5:16-24

¹⁶Kažem vam dakle: Po Duhu živite, pa nećete udovoljavati željama tela. ¹⁷Jer telo se sa svojim željama protivi Duhu, a duh se protivi telu. Zaista, oni se protive jedno drugom, tako da ne činite ono što biste želeli. ¹⁸A ako vas vodi Duh, niste pod zakonom. ¹⁹A dela tela su očigledna. To su: blud, nečistoća, besramnost, ²⁰idolopoklonstvo, vračarstvo, neprijateljstva, svade, ljubomora, srdnje, prepirke, podele, jeresi, ²¹zavisti, pijanke, razuzdane gozbe i tome slično. To vam unapred kažem, kao što sam vam već i rekao, da oni koji tako nešto čine neće naslediti Božije carstvo. ²²A plod Duha je: ljubav, radost, mir, trpljenje, ljubaznost, dobrotu, vera, ²³blagost, samosavladvanje. Protiv toga nema zakona. ²⁴A oni koji pripadaju Hristu Isusu razapeli su telo zajedno sa strastima i željama tela.

5:16 „Po Duhu živite” Ovo je imperativ prezenta aktivni, Pavle podstiče Galate da žive natprirodno, pod neprekidnom kontrolom Božijeg Duha (up. Ef 4:1,17; 5:2,15-18). Osnovna ideja u Galatima jeste da je Duh Onaj koji donosi inicijalno spasenje. Stoga, ovaj stih označava ono što je Duh započeo (up. Gal 3:3), Duh i usavršava (up. Rim 8:16-25). Povezan termin „zakon tog Duha” iz Rim 8:1, impliciran u Gal 5:18, isti je kao i „Hristov zakon” iz 1. Kor 9:21 i Jak 1:25; 2:8,12. Zakon ljubavi služi i drugima kao i sebi (up. Fil 2:1-4).

▣ **„pa nećete udovoljavati željama tela”** Naj snažnija moguća negacija u koine grčkom koristi dupli negativ uz konjunktiv aorista, što znači „nikada, ni pod kojim okolnostima”. Ovo je upotrebljeno u ovom stihu, a sledi veoma snažna grčka reč za „udovoljavati”. Hrišćanski život i večno spasenje imaju natprirodno poreklo. Vernici nisu pozvani samo na spasenje – nego i na hristolikost (up. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). Pavle često suprotstavlja „telo” i „duh” (up. Rim 8:1-11). Pavle koristi reč „telo” [*sarx*] sa dva značenja: (1) fizičko telo; i (2) ljudska pala, grešna, Adamova priroda. Ovde se očigledno odnosi na drugo značenje. Vidite POSEBNA TEMA: TELO (*SARX*) kod Gal 1:16.

5:17 Ovaj kontrast između dva načina života vidimo i u Rim 8:1-11. Pavle predstavlja dva navodna puta do spasenja: (1) ljudski trud; i (2) Božiju besplatnu milost u Hristu. Zatim, postoje dva pristupa pobožnom životu: (1) ljudski trud (pod uticajem Pada) i (2) Božija besplatna moć u Duhu. Judaisti zastupaju ljudski trud i u spasenju i u hrišćanskom životu, ali Pavle zastupa Božiji natprirodni dar u oba.

5:18 „A ako vas vodi Duh” Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa, za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe. Oni koje vodi Duh ne podležu Zakonu (up. Rim 6:14; 7:4,6). Ovo ne podrazumeva da hrišćani neće nikada učiniti greh (up. Rimljanima 7 i 1. Jn 2:1), nego da pobuna nije karakteristika njihovih života (up. 1. Jn 3:6,9).

▣ **„niste pod zakonom”** U grčkom tekstu nije upotrebljen član pre reči „zakon”, te je moguće da ona ima šire značenje od samog jevrejskog zakona. Ovde se zakon odnosi na način života koji koristimo kao put do Boga. Ponovo su upoređena dva načina da steknemo Božiju naklonost ili odobravanje: ličan trud i Božija besplatna milost.

5:19 „dela tela su očigledna” Mnogi komentatori u ovoj listi grehova vide odvojene kategorije. Ipak, postoji i jedinstvo zasnovano pre svega na prestupima paganskog slavljenja. Ljudi pokazuju svoju stvarnu prirodu svojim delima i motivima (up. Mt 7:16,20; 12:33). Posledice Pada vidimo u našim izborima vezanim za stil života.

Biblija KJV dodaje termin „preljuba” ovoj listi. To podržava samo grčki rukopis D (*Codex Bezae*), iz šestog veka nove ere. Uključena je i u neke starolatinske rukopise i verzije Vulgate.

Za „telo” vidite Posebnu temu kod Gal 1:16.

POSEBNA TEMA: POROCI I VRLINE U NOVOM ZAVETU

U Novom zavetu su česte i liste poroka i liste vrlina. One često odražavaju i rabinske i kulturološke (stoičke) liste. Novozavetne liste suprotstavljenih karakteristika možemo videti u:

	poroci	vrline
1. Pavle	Rim 1:28-32	---
	Rim 13:13	Rim 12:9-21
	1. Kor 5:9-11	---
	1. Kor 6:10	1. Kor 6:6-9
	2. Kor 12:20	2. Kor 6:4-10
	Gal 5:19-21	Gal 5:22-23

	Ef 4:25-32	---
	Ef 5:3-5	---
	---	Fil 4:8-9
	Kol 3:5,8	Kol 3:12-14
	1. Tim 1:9-10	---
	1. Tim 6:4-5	---
	2. Tim 2:22a, 23	2. Tim 2:22b,24
	Titu 1:7, 3:3	Titu 1:8-9; 3:1-2
2. Jakov	Jak 3:15-16	Jak 3:17-18
3. Petar	1. Pt 4:3	1. Pt 4:7-11
	2. Pt 1:9	2. Pt 1:5-8
4. Jovan	Otk 21:8; 22:15	--

SSP, EC   **blud, nečistota**
NSP, DS   **blud, nečistoća**
DK   **kurvarstvo, nečistota**

Prvi grčki termin [*porneia*] prvobitno je označavao prostituciju, ali je vremenom počeo da se koristi za sve vrste seksualnog nemoral (up. 1. Kor 6:9). Ova reč je koren reči „pornografija”. Drugi termin [*akatharsia*], „nečistoća”, takođe je opšti termin za seksualni nemoral, iako se u SZ prvobitno koristio za ceremonijalnu nečistoću ili moralnu nečistotu. Pavle je koristi sa drugim značenjem.

SSP   **razuzdanost**
NSP, DK, DS   **besramnost**
EC   **raspojasanost**

Ovo podrazumeva javno šepurenje seksualnim željama (up. 2. Kor 12:21). Ova vrsta seksualne aktivnosti nema granice niti društvene inhibicije. Seksualna aktivnost bila je karakteristika paganskog slavljenja (kao i kod nekih kasnijih gnostičkih lažnih učitelja, up. 1. Tim 1:10; 2. Tim 3:6; Titu 3:3).

5:20 „idolopoklonstvo” Ovo se odnosi na slavljenje bilo čega osim Boga (up. 1. Kor 10:14; Ef 5:5; Kol 3:5; 1. Pt 4:3). Posebno je povezano sa slavljenjem statua ili neživih predmeta.

▣ **„vračarstvo”** Ovo je grčka reč *pharmakia*, koren reči „farmakologija“. Vračarstvo se odnosi na bilo koju praksu upotrebe droga da bi se doživelo religijsko iskustvo. Kasnije je ova reč počela da se koristi za sve vrste magijskih činova.

SSP   **neprijateljstva, svade, ljubomora, ljutnja, spletkarenja, razdori, strančarenja**
NSP   **neprijateljstva, svade, ljubomora, srdnje, prepirke, podele, jeresi**
DK   **neprijateljstva, svade, pakosti, srdnje, prkosi, raspre, sablazni, jeresi**
DS   **neprijateljstva, svađa, pakost, srdnje, prkosi, cepanja, stranke**
EC   **neprijateljstva, svađa, pakost, srdnja, spletke, razdori, stranke**

Ova litanija opisuje stanja i dela besnih, palih i sebičnih ljudi. Setite se 5:15 i 26.

▣ **„neprijateljstva”** Ova reč (*echthra*) opisuje stanje nekog ko je uobičajeno neprijateljski usmeren prema ljudima.

▣ **„svade”** Ova reč znači „boriti se za nagradu”.

- ▣ „**ljubomora**” Ova reč (*zēlos*) može imati pozitivnu ili negativnu konotaciju, ali u ovom kontekstu označava usmerenost na samog sebe.
- ▣ „**srdnje**” Ovaj grčki termin (*thumos*) znači „iznenadan, nekontrolisan izliv besa”.
- ▣ „**prepirke**” Ovo podrazumeva sukob zasnovan na ličnim težnjama ili neograničenoj ambiciji.
- ▣ „**podele, jeresi**” Ova dva termina idu zajedno. Opisuju frakcionašku dogmatsku podelu unutar veće grupe, nešto nalik političkim partijama (up. 1. Tim 5:15 i 26). Koriste se i za crkve, na primer za korintsku crkvu (up. 1. Kor 1:10-13; 11:19; 2. Kor 12:20).

5:21 „zavisti” Česta stoička izreka tog vremena glasi: „Zavist je žalost zbog tuđeg dobra.“ Neki stariji grčki rukopisi dodaju reč „ubistva“ nakon reči „zavisti“. Deo je rukopisa A, C, D, G, K i P, ali je izostavljena u rukopisima P⁴⁶, 8 i B. Nije navedena ni u tekstovima ranog jeretika Markiona i ranih crkvenih otaca, Irineja, Klimenta iz Aleksandrije, Origena, Jovana Zlatoustog, Jeronima i Avgustina. Moguće da su je pisari dodali iz Rim 1:29.

▣ „**pijanke, razuzdane gozbe**” Ove poslednje dve reči opisuju pijane orgije vezane za pagansko slavljenje (up. 1. Kor 6:9).

▣ „**i tome slično**” Ovaj izraz ukazuje na to da ova lista nije konačna, ali jeste reprezentativna (up. 1. Kor 6:9-10; Ef 5:5). Kao upozorenje, moguće je da je ona podsetila Galate na raniju Pavlovu propoved. Ovaj stih, zajedno sa 1. Jn 5:16, izvor je katoličke podele na smrtno grehove i oprostive grehove. Međutim, ovo tumačenje je veoma problematično zbog preklapajućih definicija termina, kao i činjenice da hrišćani mogu da počine ove grehove. Ovi stihovi su upozorenje da iako hrišćani mogu da počine greh u ovim oblastima, a da i dalje budu spaseni, ukoliko su njihovi životi ispunjeni ovim gresima, oni nisu zaista postali nova bića u Hristu (1. Jn 3:6,9).

▣ „**To vam unapred kažem, kao što sam vam već i rekao, da oni koji tako nešto čine neće naslediti Božije carstvo**” Naš životni stil otkriva naše srce. Zaista otkupljeni se i dalje muče sa grehom, ali greh više nije karakteristika njihovih života (up. 1. Jn 3:6,9). Ne radi se o tome da su ti grehovi neoprostivi ili da ih pravi hrišćani neće počinuti, nego da je u stvarnom verniku započet proces hristolikosti. Duh, koji privlači vernike Hristu, sada formira Hrista u njima (up. Gal 4:19; Jn 16:8-13). Isus je veoma jasan o životnom stilu vernika u Mateju 7, „zato ćete ih prepoznati po plodovima njihovim” i u Jovanu 15. „Božije carstvo” je tema Isusove prve i poslednje propovedi, kao i većine njegovih parabola. Sadašnja vladavina Boga u ljudskim srcima biće jednog dana proširena na celu planetu (up. Mt 6:10; 1. Kor 6:9-10; Ef 5:5).

POSEBNA TEMA: BOŽIJE CARSTVO

U Starom zavetu je Gospod (YHWH) Car Izraela (up. 1. Sam 8:7; Ps 10:16; 24:7-9; 29:10; 44:4; 89:18; 95:3; Is 43:15; 44:6), a Mesija je Savršeni Car (up. Ps 2:6; Is 9:6-7; 11:1-5). Sa Isusovim rođenjem u Vitlejemu (između 6. i 4. g.p.n.e.) Božije carstvo je ušlo u ljudsku istoriju sa novom snagom i sa otkupljenjem („novi savez“, up. Jer 31:31-34; Jez 36:27-36). Jovan Krstitelj je objavljivao dolazak Carstva (up. Mt 3:2; Mk 1:15). Isus je jasno poučavao da je Carstvo prisutno u Njemu i u Njegovom učenju (up. Mt 4:17,23; 10:7; 12:28; Lk 10:9,11; 11:20; 17:21; 21:31-32). A ipak, Carstvo je i buduće (up. Mt 16:28; 24:14; 26:29; Mk 9:1; Lk 21:31; 22:16,18).

U sinoptičkim paralelama kod Marka i Luke vidimo izraz „Carstvo Božije“. Ovo je česta tema Isusovih učenja koja uključuje sadašnju vladavinu Boga u ljudskim srcima, koja će jednog dana

obuhvatiti celu planetu. Ovo odražava i Isusova molitva iz Mt 6:10. Matej, pišući Jevrejima, bira izraz koji ne sadrži Božije ime (tj. „Carstvo nebesko“), dok Marko i Luka, pišući neznabošcima, koriste opšti naziv i Božije ime.

Ovo je jedan od ključnih izraza u Sinoptičkim Jevanđeljima. Isusova prva i poslednja propoved, kao i većina Njegovih parabola, govori o ovoj temi. Odnosi se na Božiju vladavinu u ljudskim srcima! Iznenađujuće je što Jovan ovaj izraz koristi samo dva puta (i nikada u Isusovim parabolama). U Jovanovom Jevanđelju ključna metafora je „večni život“.

Tenzija u ovom izrazu proističe iz dva Hristova dolaska. Stari zavet se fokusirao samo na jedan dolazak Božijeg Mesije – vojni i sudski dolazak, u slavi – ali Novi zavet pokazuje da je On prvo došao kao Sluga koji strada iz Isaije 53 i kao ponizan car iz Zah 9:9. Dva jevrejska doba (vidite POSEBNA TEMA: OVO DOBA I BUDUĆE DOBA), doba pokvarenosti i novo doba pravednosti se preklapaju. Isus sada vlada u srcima vernika, a jednog dana će vladati nad celokupnom tvorevinom. On će doći kao što je Stari zavet predskazao (up. Otk 19)! Vernici žive u stanju između „već” i „ne još” vezanom za Božije carstvo (up. Gordon Fi (Gordon Fee) i Daglas Stjuart (Douglas Stuart), *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, str. 131-134).

5:22 „A plod Duha je” Pavle opisuje ljudski trud kao dela tela, ali hrišćanski život opisuje kao „plod“ (up. Jn 15) ili produkt Duha. On time pravi razliku između religije fokusirane na ljude i religije fokusirane na natprirodno. Očigledno je da su plodovi Duha i darovi Duha različiti. Dok svaki vernik dobija duhovne darove prilikom spasenja (up. 1. Kor 12:7,11), plod je još jedna metafora koja opisuje motive, stavove i životni stil Isusa Hrista. Dok su darovi raspodela različitih Hristovih službi po Hristovom telu, plod je kolektivni Hristov stav u primeni tih darova. Moguće je imati delotvoran dar, a nemati hristolik stav.

Stoga, hristolika zrelost, koja je plod Duha, daje konačnu slavu Bogu kroz razne darove Duha. Oba stičemo ispunjavanjem Duhom (up. Ef 5:18).

Zanimljivo je da primetimo da je u ovom stihu plod u jednini. Upotrebu jednine možemo da protumačimo na dva načina: (1) ljubav je plod Duha, a ona je opisana raznim terminima koji slede; ili (2) to je kolektivna jednina, kao „seme“.

▣ **„ljubav”** Ovaj grčki oblik reči ljubav, *agapē*, rana crkva je koristila na specifičan način za Božiju nesebičnu ljubav. Ova imenica nije često korištena u klasičnom grčkom. Crkva joj je dodala novo značenje da bi opisala posebnu Božiju ljubav. Ljubav je ovde teološki analogna sa terminom *hesed* (BDB 338) za Božiju saveznu odanost i ljubav, iz SZ.

▣ **„radost”** Radost je životni stav koji se raduje našem postojanju u Hristu, bez obzira na okolnosti (up. Rim 14:17; 1. Sol 1:6; 5:16; Juda 24).

▣ **„mir”** Mir može da označava

1. naš osećaj dobrobiti zbog našeg odnosa sa Hristom
2. naš novi pogled na svet zasnovan na Božijem otkrivenju, koji ne zavisi od okolnosti
3. spokoj u našim odnosima sa drugima, posebno sa vernicima (up. Jn 14:27; Rim 5:1; Fil 4:7)

Mir sa Bogom daje mir iznutra i spolja (tj. sa saveznom braćom i sestrama).

▣ **„trpljenje”** Trpljenje je ispravno čak i kada smo suočeni sa provokacijama. Ovo je karakteristika Boga Oca (up. Rim 2:4; 9:22; 1. Tim 1:18; 1. Pt 3:20). Kao što je Bog bio strpljiv sa nama, mi moramo da budemo strpljivi sa drugim ljudima (up. Ef 4:2-3), posebno sa vernicima (up. Gal 6:10).

▣ **„ljubaznost, dobrota”** „Ljubaznost” ne opisuje samo Isusov život, nego i Njegov zakon (up. Mt 11:30). Ova dva termina zajedno opisuju pozitivan, otvoren i prihvatajuć stav prema drugima, posebno

prema vernicima (up. Gal 6:10).

▣ „vera” *Pistis* se koristi u svom starozavetnom smislu, za odanost i pouzdanost. Najčešće se koristi za Boga (up. Rim 3:3). Ovde opisuje nov odnos vernika sa ljudima, posebno sa vernicima.

5:23 „blagost” Ponekad se prevodi kao „krotkost”, *praotes* obeležava duh potčinjavanja. Ova metafora se koristila za pripitomljene životinje. Blagost nije deo grčkih ili stoičkih listi vrline, zato što su je Grci smatrali za slabost. Ona je jedinstvena za hrišćane (up. 1. Kor 4:21; 2. Kor 10:1; Ef 4:2; Kol 3:12; 1. Tim 6:11; 2. Tim 2:25; Titu 3:2). Koristila se i za Mojsija (up. 4. Mojs 12:3) i za Isusa (up. Mt 11:29; 21:5).

▣ „samosavladaivanje” Vrhunac liste, samokontrola je karakteristika hristolike zrelosti (up. Dap 24:25; Titu 1:8; 2. Pt 1:6). Ovaj termin je upotrebljen u 1. Kor 7:9 za kontrolu seksualnih poriva i moguće je da se i ovde odnosi na to zbog liste seksualnih prestupa u paganskom slavljenju.

▣ „Protiv toga nema zakona” U životu vernika vlada novi, unutrašnji zakon, koji se pokazuje kroz pobožan život (up. Rim 6:19; Jak 1:25; 2:8,12). Upravo ovo je cilj novog saveza (up. Jer 31:31-34 i Jez 36:22-32). Hristolikost je Božiji cilj za svakog hrišćanina (up. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4).

5:24 „oni koji pripadaju Hristu Isusu razapeli su telo” Ovo je indikativ aorista aktivni, koji označava radnju dovršenu u prošlosti. Ovo poglavlje, i druga koja ukazuju na mističnu zajednicu, mogu se tumačiti teološkim kategorijama (up. Rim 6:6). U celoj Poslanici Galatima, posebno u 2:20, reč „razapeti” se koristi da opiše naš odnos sa Zakonom. Nakon što prihvatimo Božiju besplatnu ponudu milosti u Hristu, kao jedini put do spasenja, odlučno odbacujemo zlo svoje pale prirode i palog svetskog sistema. Ova lična odluka da ih odbacimo predstavljena je biblijskom metaforom „raspeća” kao u Gal 2:20; 5:24 i 6:14.

Ovo se često opisuje kao da „umiremo za sebe”. Bog nas je napravio kao pojedince (up. Psalm 139) da služimo Njemu, a ne sami sebi (up. Rim 6). Ovaj novi život u Hristu znači smrt za pali, samoživi životni stil pobunjenog čovečanstva (up. Gal 2:20; Rim 6:11; 2. Kor 5:14-15; 1. Jn 3:16).

Za „telo” vidite Posebnu temu kod Gal 1:16.

▣ „zajedno sa strastima i željama tela” Za Grke je telo bilo izvor grešnosti, zato što oni nisu primili natprirodno otkrivenje o tvorevini i padu čovečanstva (up. 1. Mojs 1-3). Stoga, oni su krivili moralno neutralno fizičko telo kao izvor zla. Vernici zbog Pavla shvataju da je telo moralno neutralno (up. Rim 4:1; 9:3; 1. Kor 10:18). Isus je imao pravo ljudsko telo (up. Jn 1:14; Rim 1:3; 9:5). Da li će ono biti dobro ili zlo zavisi od toga kako ga koristimo, za Boga ili za zlo. Kada postanemo vernici, moramo da potčinimo svoje pale, samožive tendencije moći Svetog Duha (up. Rim 7 i 1. Jn 2:1).

NSP: GAL 5:25-26

²⁵Ako živimo po Duhu, dozvolimo Duhu da nas vodi! ²⁶Ne budimo sujetni, ne nadmećimo se jedni s drugima, ne zavidimo jedni drugima.

5:25 „Ako živimo po Duhu, dozvolimo Duhu da nas vodi” Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa, pretpostavlja se da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe. Sažima ceo tekst (up. Gal 5:16; Rim 8:1-11). Budući da je vernicima podarena besplatna milost, od njih se očekuje da prikladno žive (up. Ef 4:1,17; 5:2,15-21).

5:26 Ovo je paralelno sa Gal 5:15 i pokazuje strašne posledice lažnog učenja judaista među galatskim crkvama i odsustvo kontrole Duha u štetnim stavovima unutar kongregacija.

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Predstavite peto poglavlje i njegov odnos sa ostatkom Poslanice Galatima.
2. Objasnite slobodu i šta ona znači u hrišćanskom životu.
3. Objasnite kontekstualno značenje završnog izraza u stihu 4.
4. Kako besplatno ponuđeno jevanđelje kontroliše naš životni stil?
5. Koje su implikacije stihova 15 i 26 za današnju crkvu?
6. Da li stihovi 19-21 opisuju galatske crkve ili tendencije paganskog slavljenja?
7. Kako su darovi Duha povezani sa plodovima Duha?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](#)

GALATIMA 6

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Nosite bremena jedan drugoga	Nosite i delite bremena	Specifičnosti upotrebe hrišćanske slobode	Nosite bremena jedan drugoga	O ljubaznosti i istrajnosti
6:1-10	6:1-5 Budite velikodušni i činite dobro 6:6-10	6:1-5 6:6 6:7-10	6:1-5 6:6 6:7-10	6:1-5 6:6-10
Poslednja upozorenja i blagoslovi	Slava samo krstu	Pavlov svojeručan postskript	Poslednje upozorenje i pozdrav	Postskript
6:11-16	6:11-15 Blagoslovi i molba 6:16-18	6:11-16	6:11-16	6:11-16
6:17		6:17	6:17	6:17
6:18		6:18	6:18	6:18

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI

A. Galatima 5:1-6:10 je praktičan aspekt Pavlovog radikalnog, besplatnog Hristovog jevanđelja, dostupnog vernicima kroz Božiju ljubav i milost i njihov odgovor pokajanja i vere.

1. Galatima 6:1-5 daje specifična uputstva za odnos prema bratu koji greši.
2. Galatima 6:6-10 ima dva od najupečatljivijih citata Novog zaveta. Neki video ovaj deo kao niz nepovezanih istina. Drugi ga vide kao književnu celinu o upotrebi novca među vernicima.

B. Galatima 6:12-16 je kratak sažetak celog pisma.

C. Pavlov kratak zaključak u Gal 6:17-18 podseća na njegovo ciklično pismo, Poslanicu Efescima, sa приметnim odsustvom završnih pozdrava. Ne zaboravite da je knjiga Galatima upućena većem broju crkava u toj oblasti.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: GAL 6: 1-5

¹Braćo, ako neko nenamerno pogreši, vi koji ste duhovni ispravljajte takvog čoveka u duhu blagosti, pazeći na sebe da i sami ne dođete u iskušenje. ²Nosite bremena jedan drugoga, i tako ćete ispuniti Hristov zakon. ³Jer ako neko misli da je nešto, a nije ništa, sam sebe zavarava. ⁴Ali neka svako ispita svoje delo, pa će razlog za zadovoljstvo imati u samom sebi, a ne upoređujući se s drugima. ⁵Jer svako će nositi svoj teret.

6:1 „ako” Ovo uvodi kondicionalnu rečenicu trećeg tipa, koja označava potencijalnu, verovatnu radnju.

▣ **„ako neko nenamerno pogreši”** (NASB: „ako je neko uhvaćen u prekršaju”) Ovo je konjunktiv aorista pasivni. Doslovno značenje je „zatečen” (up. Vilijam D. Muns (William D. Mounce) *Analitički leksikon grčkog Novog zaveta (The Analytical Lexicon to the Greek New Testament)*, str. 393). Ovaj izraz ukazuje na našu ličnu odgovornost za naš greh, ali i na suptilna iskušenja i zamke greha (up. Ef 4:14; 6:10-18). Neki ljudi nisu namerno prekršili Božiju milost, oni su prevareni.

SSP	zatečen u nekom prestupu
NSP	nenamerno pogreši
DK	upadne čovek u kakav greh
DS	uhvati ko u kakvu prestupu
EC	ko i zatekne u kakvom prestupu

Postoji najmanje tri greha na koja ovo može da se odnosi.

1. u odnosu na lažne učitelje, ovo može da se odnosi na one koji su podlegli iskušenju da se obrežu i pokušali da se usavrše koristeći Mojsijev zakon
2. zbog snažnih termina upotrebljenih u Gal 5:15,26, moguće je da se odnosi na destruktivne tendencije u galatskim crkvama
3. moguće je da je ovo povezano sa ispadima paganskog slavljenja opisanim u Gal 5:19-21

Uputstva koja slede izuzetno su korisna. Upućuju crkvu kako da vernici vrate palog brata u zajedništvo.

SSP, NSP	vi koji ste duhovni
DK	vi duhovni
DS	vi, duhovni
EC	vi duhovni ljudi

Ovo se ne sme pogrešno protumačiti kao „vi koji ste bezgrešni“. Duhovna zrelost već je analizirana u Gal 5:16-18, 22-25. Duhovna zrelost je

1. imati Hristov um
2. živeti plodove Duha
3. imati srce sluge
4. služiti bližnje hrišćane

Vidite POSEBNA TEMA: DA LI HRIŠĆANI SMEJU DA SUDE JEDNI DRUGIMA? kod 1. Sol 5:21.

▣ **„ispravljajte takvog čoveka”** Reč „ispravljajte” je imperativ prezenta aktivni, trajna zapovest, često se koristi za lečenje slomljene kosti ili krpljenje mreža za pecanje (up. Mt 4:21; Mk 1:19). Suštinski je značajno da svi koji su zreli u Hristu pomognu drugima u crkvi da postignu to stanje (up. Ef 4:13) i da obnove one koji padnu (up. 2. Kor 13:11).

Opraštanje i neosuđivanje su biblijski znaci zrelog hrišćanina (up. Mt 5:7; 6:14-15; 18:35; Lk 6:36-37; Jak 2:13; 5:9). Crkvena disciplina uvek mora da ima za cilj obnovu, a ne osvetu (up. 2. Kor 2:7; 2. Sol 3:15; Jak 5:19-20). Ne smemo da ubijamo svoje ranjene!

▣ **„pazeći na sebe da i sami ne dođete u iskušenje”** Reč „iskkušenje” [*peirazō*] u ovom kontekstu ima konotaciju „iskušavati radi uništenja”. Ista reč je upotrebljena kada je zli iskušavao Isusa u Mateju 4. Druga reč za iskušenje [*dokimazō*] upotrebljena je dva puta u Gal 6:4, ali ona ima konotaciju „iskušavati radi prihvatanja”. Sotona će testirati i iskušavati vernike da bi ih uništio. Vernici moraju biti na oprezu, i iznutra i spolja (up. 1. Kor 10:12; 2. Kor 13:5). Vidite Posebnu temu kod 1. Sol 3:5.

6:2 „Nosite bremena jedan drugoga” Ovo je imperativ prezenta aktivni. Reči „jedan drugoga” stavljene su na naglašenu poziciju u grčkoj rečenici. Deo života zrelih hrišćana je da nose svoju slabiju, nezrelu braću (up. Rim 14:1; 15:1). Ovo je pridržavanje Novog Zakona, na veoma praktičan i očišćen način (up. Gal 5:14).

Reč „breme” koristila se za preveliku težinu stavljenju na domaću tovarnu životinju (up. Mt 23:4). U kontekstu je upotrebljena metaforički za usmenu tradiciju judaista. Razlikuje se od termina „teret” iz Gal 6:5, koja se odnosi na ranac vojnika.

▣ **„tako ćete ispuniti Hristov zakon”** Hristov zakon se spominje i u 1. Kor 9:21, a „zakon tog Duha koji daje život u jedinstvu sa Hristom Isusom” u Rim 8:2. Hristov zakon je takođe na različite načine opisan u Jakovljevoj poslanici.

1. Jak 1:25, „savršeni zakon slobode”
2. Jak 2:8, „carski zakon”
3. Jak 2:12, „zakon slobode”

Kao što je teret usmene tradicije koja tumači Mojsijev zakon postao pretežak za Jevreje, Hristov teret je lak i nežan (up. Mt 11:29-30). Međutim, on jeste teret (up. Jn 13:34; 1. Jn 4:21) i taj teret je naša odgovornost da jedni druge volimo i služimo, kao braću i sestre u Hristu.

Vreme glagola „ispuniti” razlikuje se u različitim rukopisima.

1. imperativ aorista u rukopisima κ , A, C, D
2. indikativ futura aktivni u rukopisima B, F, G
3. indikativ futura aktivni, sa različitim inicijalnim predlogom u rukopisu P⁴⁶

Odbor UBS⁴ nije siguran koja verzija je originalna. Pretpostavljaju da je moguće da je futur promenjen u imperativ aorista zbog prethodnog infinitiva iz Gal 6:1 (Brus Metzger (Bruce Metzger), *Tekstualni komentar grčkog Novog zaveta (A Textual Commentary on the Greek New Testament)*).

6:3 „ako neko misli da je nešto, a nije ništa” Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa, za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe. Hrišćani treba da prosuđuju sami sebe, da bi mogli prikladno da se odnose jedni prema drugima i da bi izbegli da se precene (up. 1. Kor 3:18, moguće da ukazuje na Is 5:2). Ovo ne znači da su hrišćani bezgrešni, nego da greh ne vlada nad njihovim životima (up. 1. Jn 1:8; 3:6, 9). Stoga, oni mogu da pomognu i da se mole za one u čijim životima vlada greh (up. 1. Kor 3:18).

▣ **„sam sebe zavarava”** Ovaj glagol se javlja samo jednom u celom NZ i znači da neko sam sebe zavede da učini grešku. Imenički oblik upotrebljen je u Titu 1:10. Samozavaravanje je najgori oblik slepila.

6:4 „neka svako ispita svoje delo” Ovo je imperativ prezenta aktivni termina za „test” ili „iskkušenje” (*dokimazō*) sa značenjem „testirati radi prihvatanja”. Vidite Posebnu temu kod 1. Sol 3:5.

▣ „pa će razlog za zadovoljstvo imati u samom sebi, a ne upoređujući se s drugima”

Vernici moraju da budu oprezni i da se ne upoređuju međusobno (up. 2. Kor 10:12), posebno oni koje je greh zatekao i savladao (up. Gal 6:1).

POSEBNA TEMA: HVALJENJE

Pavle upotrebljava ove grčke termine, *kauchaomai*, *kauchēma* i *kauchēsis* oko trideset i pet puta. Pored toga, oni su u NZ upotrebljeni još samo dva puta (oba u Jakovu). Najčešće ih je koristio u 1. i 2. Korinćanima.

Dve osnovne istine su povezane sa hvaljenjem.

- A. ni jedan čovek ne sme da se hvali pred Bogom (up. 1. Kor 1:29; Ef 2:9)
- B. vernici treba da se hvale Gospodom (up. 1. Kor 1:31; 2. Kor 10:17, što je aluzija na Jer 9:23- 24)

Dakle, postoji prikladno i neprikladno hvaljenje (tj. ponos).

- A. prikladno
  - 1. nadajući se slavi (up. Rim 4:2)
  - 2. hvaljenje Boga preko Gospoda Isusa (up. Rim 5:11)
  - 3. hvaljenje krsta Gospoda Isusa Hrista (tj. Pavlova osnovna tema, up. 1. Kor 1:17-18; Gal 6:14)
  - 4. Pavle hvali
    - a. svoju službu bez nadoknade (up. 1. Kor 9:15,16)
    - b. svoje ovlašćenje od Hrista (up. 2. Kor 10:8,12)
    - c. to što se ne hvali tuđim naporom (kao neki iz Korinta, up. 2. Kor 10:15)
    - d. svoje poreklo i nasledstvo (kao i drugi iz Korinta, up. 2. Kor 11:17; 12:1,5,6)
    - e. svoje crkve
      - (1) korintsku (2. Kor 7:4,14; 8:24; 9:2; 11:10)
      - (2) solunsku (up. 2. Sol 1:4)
      - (3) svoje pouzdanje u Božiju utehu i spas (up. 2. Kor 1:12)
- B. neprikladno
  - 1. zbog jevrejskog nasledstva (up. Rim 2:17,23; 3:27; Gal 6:13)
  - 2. neki iz korintске crkve su hvalili
    - a. ljude (up. 1. Kor 3:21)
    - b. mudrost (up. 1. Kor 4:7)
    - c. slobodu (up. 1. Kor 5:6)
  - 3. lažni učitelji su pokušali da se hvale u korintskoj crkvi (up. 2. Kor 11:12)

6:5 „Jer svako će nositi svoj teret” Moguće je da se ovo odnosi na Hristovu sudsku stolicu u eshatološkom okruženju ili okruženju Poslednjih dana (up. 2. Kor 5:10). Na prvi pogled, Gal 6:2 i 5 su naizgled kontradiktorni, ali detaljnije proučavanje reči pokazuje da se reči koje su prevedene kao „breme“ i kao „teret“ imaju različitu upotrebu. Prva reč, iz Gal 6:2 (*baros*) označava „pretežak teret“, dok druga reč iz Gal 6:5 (*phortion*) označava „ranac vojnika pun nužne opreme“. Zreli hrišćani moraju da nose teret odgovornosti za sebe, a ponekad i za druge. Primer za ovo može biti 2. Kor 8:13-14. Isti termin upotrebljen je za Isusova uputstva za hrišćane u Mt 11:30.

NSP: GAL 6:6-10

⁶I neka onaj ko se poučava Božijoj reči deli sve dobro što ima sa onim ko ga poučava. ⁷Ne zavaravajte se: Bog se ne može ismejati. Jer šta čovek poseje, to će i požnjati. ⁸Ko seje u svoje telo, od tela će požnjati propast, a ko seje u duh, od duha će požnjati večni život. ⁹Zato ne posustajmo u činjenju dobra, jer ćemo, ako se ne umorimo, žeti kad dođe vreme. ¹⁰Zato, dakle, dok za to imamo priliku, činimo dobro svima, a naročito svojoj braći u veri.

6:6 „Božijoj reči” Ovo ima isti koren kao i „reč“ u Jn 1:1, gde se odnosi na Isusa. „Reč“ je Isusovo jevanđelje i jevanđelje o Isusu. Pavle koristi razne načine da označi ovu „reč”.

1. „Božija reč” – 1. Kor 14:36; 2. Kor 2:17; 4:2; Fil 1:14; Kol 3:16; 1. Sol 2:13
2. „Gospodnja reč” – 1. Sol 1:8; 2. Sol 3:1
3. Reč – Gal 6:6; 1. Sol 1:6; Kol 4:3; 2. Tim 4:2

▣ **„deli”** Ovo je još jedan imperativ prezenta aktivni koji se odnosi na jednu od sledećih opcija

1. Gal 6:1-5, poziv zrelim hrišćanima da pomognu slabijim hrišćanima
2. Gal 6:7-10, opis zakona duhovne setve i žetve (vidite belešku kod Gal 6:7)

Oni koji su poučavani imaju duhovnu odgovornost da učestvuju u službi onih koji ih poučavaju (up. Lk 10:7; Rim 15:27; 1. Kor 9:9-14). Ovo je opšti princip, i iako sam Pavle nije prihvatio da primi nadoknadu za svoje zasluge, on ga je zastupao za druge služitelje. Reč „katehizam“ potiče od grčke reči *katechēō* iz ovog stiha, koja se prevodi kao „uči“ i „poučava“.

▣ **„sve dobro”** Izraz „sve dobro” namerno je višeznačan, odnosi se na fizičke potrebe, duhovne potrebe, ili obe. Očigledna istina je da oni koji primaju poučavanje treba da budu zahvalni i prijemčivi. Kako se tačno ovaj stih odnosi na lažne učitelje, nije sigurno. Moguće je da Pavle govori sam o sebi i o neznačajnoj pomoći Jerusalimu.

▣ **„sa onim ko ga poučava”** Učitelj (“onaj koji poučava”) odnosi se ili na

1. duhovni dar poučavanja, kao u Dap 13:1 i 1. Kor 12:28
2. učitelja u lokalnoj kongregaciji koji poučava nove vernike i decu
3. onog koji je celu kongregaciju poučio implikacijama apostolskog učenja i njegovoj primeni u njihovim svakodnevnim životima, kao pastir/učitelj iz Ef 4:11

Ova poslednja opcija bila bi slična starozavetnoj ulozi lokalnih Levita, a kasnije profesionalnih učitelja Zakona.

6:7 „Ne zavaravajte se” Ovo je imperativ prezenta pasivni sa negativnom rečcom, što obično označava zaustavljanje već započete radnje. Oni su već zavarani (up. 1. Kor 6:9; 15:33; 2. Sol 2:3; Jak 1:16).

▣ **„Bog se ne može ismejivati”** Ovaj glagol znači „podići nos uvis” zbog nečega ili nekoga. Moguće je da se odnosi na one koji su pozvani da služe kao Božiji predstavnici, to jest na učitelje iz Gal 6:6. Ismevanje hrišćanskih služitelja je, na neki način, ismevanje Boga. Isus, u Mt 10:42 i 25:40, kaže da kada pomažemo drugima u Njegovo ime, mi pomažemo Njemu. Isto je istina i u suprotnom pravcu.

Međutim, nije jasno kako su ovi stihovi međusobno povezani. Moguće je da je ovo opšta izreka povezana sa „setvom i žetvom“, primenjena u figurativnom smislu.

Moguće je da se ovaj stih odnosi na Gal 6:8-10, a ne na Gal 6:6. Ovo je moralan univerzum. Mi ne kršimo Božije zakone, koliko kršimo sami sebe o Božije zakone. Neka se zna da svi mi, i vernici i nevernici, žanjemo ono što smo posejali. Greh uvek ide svojim tokom, čak i u životima vernika. Gresi imaju svoju cenu, kao i sejanje u svoje telo!

▣ **„šta čovek poseje”** Ovo je duhovni princip. Bog je etičan i moralan, kao i Njegova tvorevina.

Ljudi sami sebe krše o Božije standarde. Žanjemo ono što smo sejali. Ovo je istina za vernike (iako ne utiče na spasenje) i za nevernike (up. Jov 34:11; Ps 28:4; 62:12; Sol 24:12; Prop 12:14; Jer 17:10; 32:19; Mt 16:27; 25:31-46; Rim 2:6; 14:12; 1. Kor 3:8; 2. Kor 5:10; Gal 6:7-10; 2. Tim 4:14; 1. Pt 1:17; Otk 2:23; 20:12; 22:12).

6:8 „Ko seje u svoje telo, od tela će požnjeti propast” Ovo se odnosi na dva osnovna pristupa opravdanju pred Bogom (up. Gal 5:13, 16-17): ljudski trud (up. Rim 8:6-8,13) i besplatna milost (up. Rim 8:2-4,6,12-14).

▣ „propast” Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: UNIŠTITI, UPROPASTITI, ISKVARITI (*PHTHEIRŌ*)

Osnovno značenje termina *phtheirō* je uništiti, upropastiti, iskvariti ili pokvariti. Može da ima sledeća značenja

1. finansijska propast (moguće 2. Kor 7:2)
2. fizičko uništenje (up. 1. Kor 3:17a)
3. moralno iskvariti (up. Rim 1:23; 8:21; 1. Kor 15:33,42,50; Gal 6:8; Otk 19:2)
4. seksualno zavesti (up. 2. Kor 11:3)
5. večno uništenje (up. 2. Pt 2:12,19)
6. gubljenje ljudskih tradicija (up. Kol 2:22)

Često se ovaj termin koristi u istom kontekstu, kao negacija njegove suprotnosti (up. Rim 1:23; 1. Kor 9:25; 15:50,53). Primitite paralelne kontraste između naših zemaljskih fizičkih tela i naših nebeskih večnih tela.

1. raspadljiva/neraspadljiva, 1. Kor 15:42,50
2. sramota/slava, 1. Kor 15:43
3. slabost/sila, 1. Kor 15:43
4. telesno telo/duhovno telo, 1. Kor 15:44
5. prvi Adam/poslednji Adam, 1. Kor 15:45
6. prah/nebo, 1. Kor 15:49

▣ „večni život” Koncept večnog života u Gal 6:8 potiče od grčke reči *zoē*. Jovan ga koristi na poseban način da bi označio život vaskrsenja, život u novom dobu (up. Rim 5:21; 6:22-23; Titu 1:2; 3:7). Ovde ima istu implikaciju. Stihovi 8-10 pokazuju posledice našeg sejanja i žetve.

6:9 „ne posustajmo u činjenju dobra” Doslovno značenje je „očajavati” ili „posustati” (negacija konjunktiva prezenta aktivnog, up. Lk 18:1; 2. Sol 3:13; 2. Kor 4:1,16; Jev 12:3). Često se hrišćani umore od stvari koje su pozvani da rade.

▣ „jer ćemo, ako se ne umorimo, žeti kad dođe vreme” Primitite uslovni element (nije kondicionalna rečenica). Uslov je naš neprekidan odgovor u veri. Takođe, primitite element Božijeg suverenog planiranja vremena u našim životima. Mi ne razumemo zašto se stvari dešavaju onda kada se dešavaju, ali zato što verujemo u Božiji suverenitet i posebne zahteve besplatnog jevanđelja, vodimo svoje živote u pravcu službe i davanja. vidite POSEBNA TEMA: ISTRAJNOST kod Gal 3:4.

6:10 „Zato, dakle, dok za to imamo priliku” Vernici moraju da nastave da traže prilike da žive svoju veru u Hristu (up. Ef 5:15-21; Kol 4:2-6). Ovaj izraz se odnosi na

1. prilike u svakodnevnom životu
2. pre nego što započne progon
3. pre Drugog dolaska

Moguće je da je ovo aluzija na Ps 69:13 ili Is 49:8 (up. 2. Kor 6:2).

▣ „činimo dobro” Ovo je konjunktiv prezenta srednji (zavisni). Pavle sa uverenjem tvrdi da svoj položaj pred Bogom ne stičemo svojim trudom, ali isto tako naglašava da nakon što upoznamo Boga moramo da živimo u neprekidnoj službi (tj. Titu 3:8,14). Ove dve istine vidimo u Ef 2:8-9, a zatim u Gal 6:10. Nismo spaseni zbog dobrih dela, ali smo definitivno spaseni za dobra dela.

▣ „**svima, a naročito svojoj braći u veri**” Primitite da je naša ljubav namenjena svim ljudima i da u svemu što radimo moramo da imamo na umu evangelizaciju (up. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Jn 20:31; Dap 1:8; 1. Kor 9:19-23; 1. Pt 3:15). Međutim, naš primaran fokus po pitanju zajedništva su članovi Božije porodice. Ovo nije denominacijska podela, zato što verujemo onima koji kažu da su poverovali u Hrista. Nakon što neko to prizna, naše je da mu služimo kao što je Hrist služio nama.

Veoma cenim uvide Gordona Fija (Gordon Fee) o korporativnoj prirodi ove knjige, nasuprot tipičnom zapadnjačkom fokusu na pojedinca. Ova knjiga je o Duhom ispunjenom životu zajednice vere i šire zajednice (up. *Čemu egzegeza? (To What End Exegesis?)*, str. 163).

NSP: GAL 6:11-16

¹¹Pogledajte kakvim vam velikim slovima pišem svojom rukom. ¹²Svi koji žele da po telu ugone drugima, prisiljavaju vas da se obrežete, samo zato da ne budu progonjeni zbog krsta Hristovog. ¹³Jer čak ni oni koji se obrezuju ne drže se Zakona, nego žele da se vi obrežete kako bi se hvalili vašim telom. ¹⁴A ja ne želim da se ičim hvalim, osim krsta našeg Gospoda Isusa Hrista, posredstvom koga je svet za mene razapet, i ja za svet. ¹⁵Jer nije važno ni obrezanje ni neobrezanje, nego novo stvorenje. ¹⁶A na svima koji budu po ovom pravilu živeli, na njima neka bude mir i milosrđe – na Izraelu Božijem.

6:11 „Pogledajte kakvim vam velikim slovima pišem svojom rukom” Ovo je imperativ aorista aktivni. Pavle je svoje pismo diktirao pisaru (up. Rim 16:22). Neki smatraju da su ove zaključne reči, koje je Pavle svojeručno pisao, neka vrsta potvrde da su to zaista Pavlova pisma, u odnosu na 2. Sol 2:2. Na osnovu nekoliko Pavlovih pisama znamo da je zaključne rečenice pisao svojom rukom (up. 1. Kor 16:21; Kol 4:18; 2. Sol 3:17 i Flm 1:19). Budući da verujem da je Pavlov trn u telu bila orijentalna oftalmija, ovo je još jedan dokaz da je morao da piše nečitljivim rukopisom delimično slepog čoveka, a ne sitnim, konciznim rukopisom pisara.

6:12

SSP	Oni koji hoće da se prave važni telom
NSP	Svi koji žele da po telu ugone drugima
DK	Koji hoće da se hvale po telu
DS	Oni koji ljudima hoće da se dopadnu
EC	Svi koji žele da se telom pokažu lepi

Judaisti su više brinuli o spoljašnjim aspektima religije (up. Kol 2:16-23); oni su želeli religijsku predstavu (up. Gal 4:17)! Da su ubedili Galate da se obrezuju to bi bila još jedna pobeda kojom bi se hvalisali (up. Gal 6:13c). Lažnim učiteljima bila je bitna potvrda, makar i na štetu galatskih vernika.

Za „telo” vidite Posebnu temu kod Gal 1:16.

▣ „**prisiljavaju vas da se obrežete**” Stihovi Gal 6:12-16 su sažetak celog pisma koje ukazuje da je pogrešno to što lažni učitelji ističu ljudski trud kao put do spasenja ili potpune zrelosti. Ovo je stalna opasnost i u savremenim crkvama budući da se od vernika očekuje služba, entuzijazam, rituali, redovni dolasci, biblijsko znanje, molitve ili bilo koje tehnike dobrog učenja, kao način da budu potpuni u Hristu. Pavlova velika istina je da vernici postaju potpuni u svom odnosu sa Bogom kada u veri prihvate Isusa Hrista. Zbog tog novog, potpunog prihvatanja, vernici se moraju sa zahvalnošću potčiniti Bogu i službi drugima (tj. Jak 2:14-26).

▣ „**samo zato da ne budu progonjeni zbog krsta Hristovog**” Moguće je da se ovo odnosi na

1. jevrejski progon (up. Dap 13:45,50; 14:2,5,19); zbog svog insistiranja na Mojsijevom zakonu, judaisti ne bi bili toliko grubo odbačeni, kao Pavlovo učenje o besplatnoj milosti, samo u Hristu
2. rimski progon, zato što hrišćanstvo nije bilo legalna, prepoznata religija, kao judaizam
Sinagoga je tražila izgovaranje kletve, što je bio rabinski način da se hrišćani isteraju iz sinagoge, zato što oni nisu hteli i nisu mogli da izgovore da je Isus proklet (up. Jn 9:22,35; 12:42 i 16:2).

6:13 „čak ni oni koji se obrezuju ne drže se Zakona” Nije jasan subjekat ove rečenice. Moguće je da su to (1) lažni učitelji, ili (2) agresivni obraćenici u galatskim crkvama. Oni koji su zagovarali obrezanje kao put do opravdanja pred Bogom ni sami se nisu pridržavali celog Zakona (up. Rim 2:17-29). Ako neko jednom prekrši Zakon (nakon što uđe u godine u kojima postaje moralno odgovoran), na neki način, tada Jak 2:10 (i Gal 5:3) postaju neizbežna istina!

6:14 „A ja ne želim” Vidite belešku kod Gal 2:17.

▣ „**da se ičim hvalim, osim krsta našeg Gospoda Isusa Hrista**” Sam Pavle, od svih ljudi, znao je šta znači biti otkupljen iz života koji to ne zaslužuje, koliko god da je bio posvećen (up. Fil 3:2-16). Ljudsko hvalisanje nestaje kada se isključe ljudske zasluge (up. Jer 9:23-26; Rim 3:27-28; 1. Kor 1:26-31). Vidite POSEBNA TEMA: HVALJENJE kod Gal 6:4.

▣ „**posredstvom koga je svet za mene razapet, i ja za svet**” Ovo je metafora koja se ponavlja u Poslanici Galatima i govori o tome da su vernici umrli za Zakon i oživeli za Boga u Hristu. Ovo je indikativ perfekta pasivni, koji naglašava trajno stanje sa spoljašnjim izvršiteljem. U ovom slučaju to je Duh. Ova metafora je upotrebljena u Gal 2:19, 5:24 i ovde, i pokazuje kako sve stvari postaju nove kada se vernici identifikuju sa Hristom na krstu. Sada su slobodni od Zakona da bi živeli za Boga (up. Rim 6:10-11, 12-23).

Za „svet” Vidite POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA REČI „KOSMOS” (SVET) kod Gal 4:3.

6:15 „Jer nije važno ni obrezanje ni neobrezanje, nego novo stvorenje” Pavle je već naveo da obrezanje nije ključno pitanje (up. Gal 5:6; Rim 2:28-29; 1. Kor 7:18-19). Ključno pitanje je spasenje – ukoliko vernici pokušaju da se svojim trudom učine prihvatljivim Bogu, bez obzira da li su neznabošci ili Jevreji, sami sebe odsecaju od potpuno besplatnog Božijeg dara u Isusu Hristu. To su dva međusobno isključiva puta do opravdanja pred Bogom.

1. besplatno Hristovo jevanđelje kroz pokajanje i veru
2. ljudski trud

Pavle ponavlja da obrezanje zaista nije ključno pitanje (niti zakoni o hrani, up. 1. Kor 8; 10:23-26), nego način na koji neko pokušava da se opravda pred Bogom savršeno poštujući Zakon.

Nekoliko ranih grčkih rukopisa dodaju „u Hristu Isusu” nakon „nije važno ni” (rukopisi Ⲛ, A, C, D, F, G i većina minuskula i verzija (up. NKJV). Međutim, većina prevoda izostavlja ovaj deo zato što je izostavljen u rukopisima P⁴⁰ i B. UBS⁴ ovom izostavljanju daje oznaku „A” (sigurno). Verovatno su ga pisari dodali iz 5:6.

▣ „**nego novo stvorenje**” Ovo je novi savez; vernici su potpuno novi ljudi u Isusu Hristu! Sve staro je nestalo i sada je sve novo (up. Rim 6:4; 8:19-22; 2. Kor 5:17; Ef 2:15; 4:24; Kol 3:10).

6:16 „A na svima koji budu po ovom pravilu živeli, na njima neka bude mir i milosrđe” Moguće je da je ovo slobodan citat Ps 125:5 i 128:6. Grčka reč za „pravilo” (*kanoni*) koren je reči „kanon”. Ona je bila građevinski termin korišten za štap za merenje. Ovde se koristi da označi

jevandjelje (Hristov zakon, up. Gal 6:2). Primetite da se od vernika očekuje da žive po njemu, a ne samo da ga potvrđuju (up. Jak 1:22).

▣ „na Izraelu Božijem” Značajno je to što Pavle za crkvu kaže da je „Izrael Božiji”. On u svojim tekstovima naglašava da Avramovi potomci nisu po rasi nego po veri (up. Gal 3:7,9,29; Rim 2:28-29; 9:6; Fil 3:3). Jevandjelje je o Isusu, ne o izraelskom narodu! Vernici u Hristu su pravi „Božiji narod“!

NSP: GAL 6:17

¹⁷Neka mi od sada više niko ne stvara nevolje, jer ja na svom telu nosim belege koji pokazuju da sam Isusov sluga.

6:17 „Neka mi od sada više niko ne stvara nevolje” Glagol je imperativ prezenta aktivni. Ne znamo kome je ovo upućeno ili zašto. Pavle se poziva na svoju službu Hristu, kao razlog zbog čega ovo ne sme da se ponovi. Moguće je da se odnosi na lične napade koje su lažni učitelji koristili da bi odvucli galatske vernike od jevandjelja. Galatski vernici su dozvolili da se ovo dogodi!

▣ „**jer ja na svom telu nosim belege koji pokazuju da sam Isusov sluga**” Kao što su lažni učitelji naglašavali obrezanje kao znak Božijeg saveza, Pavle tvrdi da i on sam ima spoljašnji znak. To su bili ožiljci

1. od fizičkog progona zbog njegovog propovedanja dobre Hristove vesti (tj. 2. Kor 4:7-12; 6:4-6; 11:23-28)
  2. od susreta sa vaskrslim Hristom na putu za Damask
  3. znak da je Pavle Hristov rob/sluga i pod Njegovom zaštitom
- Mislim da se prva opcija najbolje uklapa u kontekst.

NSP: GAL 6:18

¹⁸Braćo, neka blagodat našeg Gospoda Isusa Hrista bude s vašim duhom. Amin.

6:18 Ovo je primer kratkog završnog dela cikličnih pisama (ne sadrži lične pozdrave, kao Poslanica Efescima). Izraz „bude s vašim duhom” dobar je primer upotrebe reči „duh“ sa malim „d“ da označi ljudski duh, a ne Svetog Duha. Međutim, često se u Novom zavetu odnosi na ljudski duh podstaknut Svetim Duhom. Verovatno je ovde to implikacija.

POSEBNA TEMA: PAVLOVE MOLITVE, HVALE I ZAHVALNICE

Pavle je čovek hvale. Poznavao je Stari zavet. Svaka od prve četiri podele (tj. knjige) Psaltira završava doksologijama (up. Ps 41:13; 72:19; 89:52; 106:48). Ljudi koji poznaju Boga, često ga hvale i veličaju.

1. uvodni paragrafi njegovih pisama
  - a. uvodni blagoslovi ili pozdravi (up. Rim 1:7; 1. Kor 1:3; 2. Kor 1:2)
  - b. uvodni blagoslovi (*eulogētos*, up. 2. Kor 1:3-4; Ef 1:3-14)
2. kratki izlivi hvale
  - a. Rim 1:25; 9:5
  - b. 2. Kor 11:31
3. doksologije (specifične po upotrebi [1] *doxa* {tj. slava} i [2] „u svu večnost”)
  - a. Rim 11:36; 16:25-27
  - b. Ef 3:20-21
  - c. Fil 4:20
  - d. 1. Tim 1:17
  - e. 2. Tim 4:18

4. zahvalnice (tj. *eucharisteō*)
  - a. uvodni delovi pisama (up. Rim 1:8; 1. Kor 1:4; 2. Kor 1:11; Ef 1:16; Fil 1:3; Kol 1:3,12; 1. Sol 1:2; 2. Sol 1:3; Flm 1:4; 1. Tim 1:12; 2. Tim 1:3)
  - b. poziv da zahvaljuju (up. Ef 5:4,20; Fil 4:6; Kol 3:15,17; 4:2; 1. Sol 5:18)
5. kratki izlivi zahvaljivanja
  - a. Rim 6:17; 7:25
  - b. 1. Kor 15:57
  - c. 2. Kor 2:14; 8:16; 9:15
  - d. 1. Sol 2:13
  - e. 2. Sol 2:13
6. završni blagoslovi
  - a. Rim 16:20,24
  - b. 1. Kor 16:23-24
  - c. 2. Kor 13:14
  - d. Gal 6:18
  - e. Ef 6:24

Pavle je poznavao Trojedinog Boga teološki i iskustveno. U svojim tekstovima on započinje molitvom i hvalom. U srednjem delu on ima izlive hvale i zahvaljivanja. Na kraju svojih pisama, uvek se seti da se pomoli Bogu, hvali ga i zahvaljuje mu se. Pavlovi tekstovi odišu molitvom, hvalom i zahvalnicama. On je poznavao Boga, poznavao je sam sebe i poznavao je jevanđelje.

▣ „Amin” Vidite Posebnu temu kod Gal 1:5.

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Šta su biblijska uputstva za vraćanje palog brata?
2. Da li su stihovi 2 i 5 kontradiktorni?
3. Šta Gal 6:6 kaže o hrišćanskoj podršci hrišćanskim službama?
4. Svojim rečima opišite biblijski zakon setve i žetve.
5. Svojim rečima opišite biblijsku ideju o dva puta do spasenja, tako jasno predstavljena u Poslanici Galatima.
6. Svojim rečima objasnite kako je stih Gal 6:9 povezan sa stihovima Gal 6:6 i Gal 6:7.
7. Ako obrezanje nije ključno pitanje u Gal 6:15, zašto mu Pavle posvećuje toliko truda?
8. Šta podrazumeva to što se za Crkvu kaže da je Božiji Izrael u Gal 6:16?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](http://www.biblelessonsinternational.com)

UVOD U POSLANICE SOLUNJANIMA

A. Kratak sažetak

1. Poslanice Solunjanima nam daju vredne uvide o Pavlu, kao misionaru i kao pastoru. Vidimo kako on osniva crkvu za kratko vreme i nastavlja da se moli i brine o njenom rastu, razvoju i službi.
2. Vidimo kako verno objavljuje jevanđelje, vodi računa o obraćenicima, grdi ih, hvali ih, vodi ih, moli ih, poučava ih, voli ih, čak uzima od sebe da bi dao njima. Raduje se njihovom napretku do te tačke, ali je razočaran zbog brzine njihovog sazrevanja.
3. U ovim poslanicama upoznajemo posvećenog, brižnog Hristovog slugu i malu i posvećenu crkvu, koja još uvek raste. I sluga i crkva su verni, Bog koristi oboje i oni međusobno služe jedno drugom na hristolik način, koji retko vidimo među Božijim ljudima.

B. Grad Solun

1. Kratka istorija Soluna

- a. Solun je bio smešten na vrhu Termajskog zaliva. Solun je bio priobalni grad na Ignjatijevom putu, važnom rimskom putu koji je išao od Rima ka istoku. Osim što je bio luka, bio je i u blizini bogate, navodnjene, priobalne ravnice. Zbog ove tri povoljne okolnosti, Solun je bio najveći i najvažniji trgovački i politički centar Makedonije.
- b. Prvobitno ime Soluna bilo je Terma, zbog toplih izvora u toj oblasti. Rani istoričar, Plinije Stariji (Gaj Plinius Secundus), govori o istovremenom postojanju Terme i Soluna. Ako je to slučaj, Solun je okružio Termu i pridodao je svojoj površini (Leon Moris (Leon Morris), *Prva i Druga Poslanica Solunjanima (The First and Second Epistles to the Thessalonians)*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1991, str. 11). Međutim, većina istoričara veruje da je Kasander, jedan od generala Aleksandra Velikog, preimenovao Termu po svojoj ženi Tesaloniki (grčko ime Soluna bilo je *Thessaloníki*, danas *Saloniki*), ćerki Filipa Makedonskog i Aleksandrovoj polusestri, 315. g.p.n.e. (Strabon, VII Fragment 21). U neko vreme tokom ranih vekova širenja hrišćanstva, Solun je dobio nadimak „pravoveran grad” zbog svog hrišćanskog karaktera (Din Farar (Dean Farrar), *Život i Delo sv. Pavla (The Life and Work of St. Paul)*, New York: Cassell and Company, Limited, 1904, str. 364). Danas je Solun značajan grad u Grčkoj.
- c. Solun je bio kosmopolitska metropola slična Korintu, sa stanovnicima iz svih krajeva poznatog sveta.
  - (1) Tu su živeli varvarski germanski narodi sa severa, te su doneli svoju pagansku religiju i kulturu.
  - (2) Tu su živeli i Grci iz Ahaje na jugu i sa ostrva Egejskog mora, te su doneli svoju rafiniranost i filozofiju.
  - (3) Tu su živeli i Rimljani sa zapada. Uglavnom su to bili bivši vojnici, te su oni doneli snagu volje, bogatstvo i političku moć.
  - (4) Konačno, sa istoka su dolazili brojni Jevreji; oni su činili jednu trećinu stanovnika. Sa sobom su doneli svoju etičku, monoteističku veru i svoje nacionalne predrasude.
- d. Solun, sa oko dvesta hiljada stanovnika, bio je zaista kosmopolitski grad. Bio je odmaralište i lečilište zbog svojih toplih izvora. Bio je trgovački centar zbog svoje luke, plodnih nizija i blizine Ignjatijevog puta.
- e. Kao glavni i najveći grad, Solun je takođe bio politički centar Makedonije. Kao centar rimske provincije i dom mnogih rimskih građana (uglavnom bivših vojnika),

postao je slobodan grad. Solun nije plaćao porez i u njemu su vladali rimski zakoni, zato što su Solunjani uglavnom bili i rimski građani. Stoga je naziv za solunske vođe bio „politarsi”. Ovaj naziv se ne pojavljuje u drugim tekstovima, ali je sačuvan na jednom natpisu na trijumfalnoj kapiji u Solunu, poznatoj kao Vardarska kapija (Farar (Farrar), str. 371n.).

2. Događaji koji su Pavla doveli u Solun

- a. Mnogi događaji su Pavla vodili u Solun, a ipak iza svih tih fizičkih okolnosti nalazi se direktan i jasan Božiji poziv. Pavlov prvobitni plan nije bio da prelazi na evropski kontinent. Njegova želja na ovom drugom misionarskom putu bila je da ponovo poseti crkve u Maloj Aziji koje je osnovao na svom prvom putu, a da zatim krene ka istoku. A ipak, kada je došlo vreme da krene severo-istočno, Bog je počeo da zatvara vrata. Vrhunac toga je bila Pavlova vizija o Makedoniji (up. Dap 16:6-10). To je bilo uzrok dve stvari: prvo, započeta je evangelizacija Evrope i drugo, Pavle je zbog situacije u Makedoniji počeo da piše svoje Poslanice (Tomas Karter (Thomas Carter), *Pavlov život i pisma (Life and Letters of Paul)*, Nashville: Cokesbury Press, 1921, str. 112).
- b. Fizičke okolnosti koje su Pavla dovele u Solun
  - (1) Pavle je otišao u Filibu, mali grad bez sinagoge. Tamo su njegov rad sprečili vlasnici „gatare”, demonom opsednute robinje i gradski savet. Pavle je pretučen i ponižen, a ipak je osnovana crkva. Zbog neprijateljstva i fizičke kazne, Pavle je morao da ode, verovatno ranije nego što je želeo.
  - (2) Gde da ode iz Filibe? Prošao je kroz Amfipolj i Apoloniju, gde takođe nisu postojale sinagoge.
  - (3) Došao je u najveći grad u toj oblasti, Solun, koji jeste imao sinagogu. Njegov običaj je bio da se prvo obrati lokalnim Jevrejima. To je radio zbog
    - (a) njihovog poznavanja Starog zaveta;
    - (b) prilike za poučavanje i propovedanje u sinagogi;
    - (c) njihovog položaja kao Božijeg odabranog saveznog naroda (up. Mt 10:6; 15:24; Rim 1:16-17; 9-11);
    - (d) sam Isus je sebe prvo ponudio njima, a zatim svetu – stoga je i Pavle sledio Njegov primer.

3. Pavlovi saputnici

- a. U Solunu su sa Pavlom bili Sila i Timotij. Luka je bio sa Pavlom u Filibi i tu je i ostao. Ovo saznajemo na osnovu toga da li poglavlja iz Dela 16 i 17 koriste zamenicu „mi” ili „oni”. Luka koristi „mi” u Filibi, ali „oni” na putu do Soluna.
- b. Sila ili Silvan bio je čovek koga je Pavle izabrao da ide sa njim na drugo misionarsko putovanje, nakon što su se Varnava i Jovan Marko vratili na Kipar.
  - (1) On se prvi put spominje u Bibliji u Dap 15:22, gde se za njega kaže da je vodeći među braćom u Jerusalimskoj crkvi.
  - (2) Takođe je bio prorok (up. Dap 15:32).
  - (3) Bio je rimski građanin kao i Pavle (up. Dap 16:37).
  - (4) Jerusalimska crkva je poslala njega i Judu Varsavu u Antiohiju da izvide kakva je tamo situacija (up. Dela 15:22,30-35).
  - (5) Pavle ga hvali u 2. Kor 1:19 i spominje ga u nekoliko pisama.
  - (6) Petar ga kasnije spominje i kaže da mu je pomogao u pisanju Prve Petrove Poslanice (up. 1. Pet 5:12).
  - (7) I Pavle i Petar ga zovu Silvan, dok ga Luka zove Sila.
- c. Timotij je takođe bio Pavlov saradnik i saputnik
  - (1) Pavle ga je sreo u Listri, gde je on obraćen na prvom misionarskom putovanju.
  - (2) Timotij je bio polu-Grk (po ocu) i polu-Jevrej (po majci). Pavle je želeo da ga iskoristi za evangelizaciju pagana.

- (3) Pavle ga je obrezao da bi mogao da radi i sa Jevrejima.
  - (4) Timotij se spominje u pozdravima u: 2. Kor, Kol, 1. i 2. Sol i Flm.
  - (5) Pavle za njega kaže „moj sin u veri” (up. 1. Tim 1:2; 2. Tim 1:2; Tit 1:4).
  - (6) Pavlov opšti ton u pismima ukazuje na to da je Timotij bio mlad i stidljiv. A ipak, Pavle ima veliko poverenje i pouzdaje se u njega (up. Dap 19:27; 1. Kor 4:17; Fil 2:19).
- d. Prikladno je da se u tekstu o Pavlovim saputnicima spomenu i oni koji su došli u Solun i pratili Pavla u narednim misijama. To su Aristarh (Dap 19:29; 20:4; 27:2) i Sekund (Dap 20:4). Takođe, moguće je da je i Dimas bio iz Soluna (Flm 24; 2. Tim 4:10).
4. Pavlova služba u gradu
- a. Pavlova služba u Solunu sledila je njegov uobičajeni obrazac da se prvo obrati Jevrejima, a zatim paganima. Pavle je tri subote propovedao u sinagogi. Njegova poruka bila je „Isus je Mesija”. Koristio je starozavetne spise da pokaže da je predskazano da će Mesija stradati (up. 1. Mojs 3:15; Is 53) i da On neće biti privremeni politički Mesija. Pavle je takođe naglašavao vaskrsenje i objavljuvao spasenje za sve. Isus je jasno predstavljen kao davno obećani Mesija koji će spasiti sve narode.
  - b. Odgovor na ovu poruku bio je da su Isusa kao Spasitelja i Gospoda prihvatili neki Jevreji, brojni pobožni pagani i ugledne žene. Analiza ovih grupa obraćenika je veoma važna za shvatanje Pavlovih kasnijih pisama ovoj crkvi.
  - c. Pagani su činili najveći deo članova crkve, što se vidi po odsustvu aluzija na Stari zavet u obe poslanice. Pagani su spremno prihvatili Isusa kao Spasitelja i Gospoda iz nekoliko razloga.
    - (1) Njihove tradicionalne religije bile su nemoćno sujeverje. Solun je bio u podnožju planine Olimp i svi su znali da su njeni vrhovi pusti.
    - (2) Jevanđelje je bilo besplatno dostupno svima.
    - (3) Hrišćanstvo nije uključivalo jevrejski isključujući nacionalizam. Jevrejska religija je privukla mnoge svojim monoteizmom i visokim moralom, ali je takođe mnoge odbila zbog svojih ceremonija (kao što je obrezanje) i svojih rasnih i nacionalnih predrasuda.
  - d. Mnoge „ugledne žene” su prihvatile hrišćanstvo zato što su ove žene imale pravo da same biraju svoju religiju. Žene su imale veću slobodu u Makedoniji i Maloj Aziji nego u ostatku grčko-rimskog sveta (Ser Vm. M. Remzi (Sir Wm. M. Ramsay), *Sv. Pavle putnik i rimski građanin (St. Paul the Traveler and Roman Citizen)*, New York: G. P. Putnam's Sons, 1896, str. 227). Međutim, žene iz siromašnijih slojeva su i pored slobode bile pod uticajem sujeverja i politeizma (Remzi (Ramsay), str. 229).
  - e. Mnogi misle da dužina vremena koje je Pavle proveo u Solunu predstavlja problem:
    - (1) Dap 17:2 govori o tome da je Pavle tri subote raspravljao u sinagogi dok je bio u Solunu.
    - (2) 1. Sol 2:7-11 kaže da se Pavle izdržavao od svog zanata. To je bilo pravljenje šatora ili, po nekim mišljenjima, rad sa kožom.
    - (3) Fil 4:16 podržava teoriju o dužem boravku, pošto je Pavle primio najmanje dve novčane pomoći od crkve iz Filibe dok je bio u Solunu. Razdaljina između ova dva grada je oko sto šezdeset kilometara. Neki smatraju da je Pavle tu bio dva ili tri meseca, a da se tri subote odnose samo na službu Jevrejima (Šepard (Shepard), str. 165).
    - (4) Različiti zapisi o obraćenicima u Dap 17:4 i 1. Sol 1:9 i 2:4 podržavaju ovu teoriju, zato što se najvažnija razlika u zapisima tiče toga da su pagani odbacili idole. Pagani u Delima bili su jevrejski prozeliti, te su oni i ranije odbacili idole. Ovaj kontekst ukazuje na to da je Pavle duže služio neznabožackim

- paganima nego Jevrejima.
- (5) Nije sigurno koje bi bilo vreme te duže službe, zato što je Pavle uvek prvo odlazio Jevrejima. Nakon što su oni odbili njegovu poruku, on se okrenuo paganima. Kada su oni odgovorili na jevanđelje u velikom broju, Jevreji su postali ljubomorni i započeli pobunu gradske rulje.
  - f. Zbog pobune, Pavle je otišao iz Jasonove kuće i sakrio se sa Timotijem i Silom, ili oni nisu bili prisutni kada je masa ljudi upala u Jasonovu kuću da ih pronađe. Poglavari su naterali Jasona da plati zalog kojim će garantovati mir. Zato je Pavle noću napustio grad i otišao u Veriju. U svakom slučaju, crkva je nastavila svoje svedočenje o Hristu i pored velikog protivljenja.

AUTORSTVO

- A. Prva poslanica Solunjanima – samo savremena kritika ozbiljno dovodi u pitanje Pavlovo autorstvo i autentičnost Prve poslanice Solunjanima, ali retko koji stručnjak podržava ove stavove. Prva poslanica Solunjanima jeste deo Markionovog kanona (140. g.n.e.) i Muratorijevog fragmenta (200. g.n.e.). Obe liste kanonskih knjiga Novog zaveta korištene su u Rimu. Irinej citra 1. Solunjanima po imenu – on je pisao oko 180. g.n.e.
- B. Druga poslanica Solunjanima
  1. Druga poslanica Solunjanima nije oduvek prihvaćena kao Pavlov tekst i kritikovana je sa nekoliko aspekata.
    - a. Rečnik predstavlja jedan od problema. Ovo pismo sadrži brojne reči koje nisu upotrebljene u drugim Pavlovim pismima.
    - b. „Stil je stereotipan i na momente iznenađujuće formalan.” (Herd (Heard), str. 186)
    - c. Čini se da je eshatologija ova dva pisma neujednačena.
    - d. Druga Solunjanima sadrži opis antihristosa koji je jedinstven u Novom zavetu, te neki na osnovu ovoga zaključuju da Pavle nije njen autor.
  2. Autentičnost 2. Solunjanima zasnovana je na nekoliko pretpostavki:
    - a. Prepoznaju je Polikarp, Ignjatije i Justin;
    - b. Deo je Markionovog kanona;
    - c. Deo je Muratorijevog fragmenta;
    - d. Irinej je citira po imenu;
    - e. Rečnik, stil i teologija su jednako Pavlovi kao i u 1. Solunjanima.
- C. Poređenje dve poslanice
  1. Ova dva pisma su veoma slična, ne samo po idejama, nego i po upotrebljenim izrazima. Ukoliko izostavimo jezik uvodnog i završnog dela, sličnosti se i dalje javljaju u otprilike jednoj trećini materijala.
  2. Opšti ton 2. Solunjanima razlikuje se od prvog pisma, hladniji je i formalniji. Međutim, ovo možemo lako razumeti kada uzmemo u obzir emotivno stanje tokom pisanja prvog pisma i probleme iz drugog pisma.
- D. Redosled pisama
  1. F. V. Menson (F. W. Manson) predlaže još jednu zanimljivu hipotezu na osnovu beleški Johana Vajsa (Johannes Weiss). Oni smatraju da je redosled pisama obrnut. Za to daju sledeće razloge:
    - a. Izazovi i nevolje su na svom vrhuncu u 2. Solunjanima, ali su prošlost u 1. Solunjanima;
    - b. Unutrašnji problemi su u 2. Solunjanima predstavljeni kao novo stanje za koje je autor pisama upravo saznao, dok u 1. Solunjanima svi uključeni znaju na njih;

- c. Izjava autora da nema potrebe da Solunjanima piše „o vremenima i razdobljima” (1. Sol 5:1) veoma je značajna ako su oni već upoznati sa 2. Solunjanima 2;
  - d. Formula „A o...”, u 1. Sol 4:9, 13; 5:1, upotrebljena je i u 1. Kor 7:1,25; 8:1; 12:1; 16:1,12, gde pisac odgovara na teme iz pisma koje je primio. Menson (Manson) misli da je moguće da se ovi odgovori tiču pitanja koja slede nakon njegovih izjava iz 2. Solunjanima.
2. Ovaj stav je moguće opovrgnuti sa nekoliko premisa:
    - a. Problemi koji okupiraju Pavlovu pažnju se pojačavaju i produbljuju od 1. do 2. Solunjanima;
    - b. Poglavlja iz 2. Solunjanima spominju Pavlovo pismo (2:2, 15; 3:17), te ako prihvatimo teoriju po kojoj to nije 1. Solunjanima, onda imamo problem izgubljenog pisma;
    - c. Lične uspomene, koje su toliko značajan deo prvog pisma, nisu deo drugog, što bi bilo prirodno ukoliko je prvo pismo nastavak;
    - d. Ton pisama postaje potpuno neprirodan u ovoj situaciji ukoliko zamenimo njihov redosled.

VREME PISAMA

- A. Vreme pisanja Poslanica Solunjanima jedno je od najpouzdanije određenih vremena u odnosu na sva Pavlova pisma. Zabeleženo je da je Pavle bio u Korintu i da je izveden na suđenje „dok je Galion bio prokonzul u Ahaji”. U Delfima je pronađen natpis koji odgovara na pitanje istog ovog Galiona upućeno caru Klaudiju. Vreme ovog natpisa je dvanaesta godina tribunalne vladavine Cara, nakon njegove dvadeset i šeste carske aklamacije. Dvanaesta godina podrazumeva period između 25. januara 52. g.n.e. i 24. januara 53. g.n.e. Vreme dvadeset i šeste aklamacije ne znamo tačno, ali je dvadeset i sedma bila pre 1. avgusta 52. g.n.e. Galion je primio Klaudijevu odluku tokom prve polovine 52. godine. Pored toga, prokonzuli su najčešće preuzimali poziciju početkom leta i na njoj ostajali godinu dana. Čini se dakle da je Galion na ovu poziciju došao početkom leta 51. godine.” (Moris (Morris), str. 15)
- B. Ovo utvrđivanje vremena pozicije prokonzula ne rešava sve probleme vezane za vreme Poslanica Solunjanima. Pavle je u Korintu proveo osamnaest meseci, ali ne znamo u koje vreme je govorio pred Galionom. Većina komentatora smešta ove poslanice u period 50-51. g.n.e.
- C. Moguća hronologija Pavlovih tekstova po F. F. Brusu (F. F. Bruce) i Mariju Harisu (Murry Harris) uz manje izmene.

<u>Knjiga</u>	<u>Vreme</u>	<u>Mesto pisanja</u>	<u>Veza sa Delima</u>
1. Gal	48.	Sirijska Antiohija	14:28; 15:2
2. 1. Solunjanima	50.	Korint	18:5
3. 2. Solunjanima	50.	Korint	
4. 1. Korinćanima	55.	Efes	19:20
5. 2. Korinćanima	56.	Makedonija	20:2
6. Rimljanima	57.	Korint	20:3
7.-10. Pisma iz zatvora			
Kološanima	početak šezdesetih		
Efescima	početak šezdesetih	Rim	
Filimonu	početak šezdesetih		

11.-13. Četvrto misionarsko putovanje

1. Timotiju	63. ili kasnije	Makedonija
Titu	pre 64.	Efes (?)
2. Timotiju	68. g.n.e.	Rim

DOGAĐAJI VEZANI ZA POSLANICE SOLUNJANIMA

- A. Događaji koji su podstakli Pavla da napiše Poslanice Solunjanima su kompleksni i isprepleteni. Moramo da primetimo određene razlike, posebno u fizičkom i emotivnom okruženju. Pavle je primoran da napusti nove vernike iz Soluna zato što su Jevreji podstakli sujevernu, politeističku gradsku masu da upadne u Jasonovu kuću tražeći Pavla i njegove saputnike. Nakon što su saslušani pred gradskim poglavarima, Jason i druge hrišćanske vođe morali su da plate zalog kojim su garantovali mir. Kada je Pavle čuo za ovo, znao je da mora da ide dalje i ostavi ovu mladu, nezrelu crkvu. Zbog toga, on je otišao u Veriju sa Timotijem i Silom. Čini se da je Timotij ostao još neko vreme (up. Dap 17:10), a da se kasnije pridružio Sili na putu za Atinu (up. Dap 17:15). Pavle je iskren doček Jevreja iz Verije u početku doživeo kao blagoslov, nakon dotadašnje snažne jevrejske opozicije. A ipak, ovo nije dugo trajalo. Jevreji iz Soluna došli su u Veriju i počeli da prave probleme. Zbog toga je Pavle morao ponovo da ode.
- B. Ovog puta Pavle je otišao u Atinu gde je dočekan sa hladnoćom i odbijanjem. Postao je novina za akademske filozofe. Progon i protivljenje obeležili su njegovo iskustvo u Makedoniji. Pretučen je, njegova odeća je rastrgana i isteran je iz grada po noći. Učenjaci su mu se podsmevali, a pagani su ga mrzeli, kao i brojni njegovi sugrađani (up. 2. Kor 4:7-11; 6:4-10; 11:23-29).
- C. Pavle je primoran da u odlučujućem periodu napusti ovu obećavajuću crkvu u Solunu. Oni su bili nezreli u veri i suočeni sa neprijateljstvom i progonom. Pavle više nije mogao da podnosi ovu muku. Zabrinut za mlade obraćenike, negde između Verije i Atine, Pavle je poslao Timotija i Silu da se vrate u nove makedonske crkve. Timotij je otišao u Solun. Mnogi smatraju da je on tu ostao i služio u periodu između šest meseci i jedne godine. Crkvi je očajnički bio potreban neko ko će je poučavati, tešiti i hrabriti. Sam Timotij je bio relativno mlad obraćenik. On je obraćen tokom Pavlovog prvog misionarskog putovanja, ali je sa Pavlom bio samo od Pavlovog odlaska u Listru tokom drugog misionarskog putovanja. On je dakle bio nov u službi, ali je Pavle imao veliko poverenje u njega. Ovo je bio prvi zadatak Timotija kao Pavlovog zvaničnog predstavnika.
- D. Pavle je sam služio u Atini i postao je veoma obeshrabren i očajan zbog loše reakcije na jevanđelje u Makedoniji i zbog svoje stalne brige za tamošnje nove hrišćane. Posebno je bio zabrinut za crkvu u Solunu. Da li je crkva koja je osnovana za tako kratko vreme i u toliko teškim okolnostima mogla da opstane? (Karter (Carter), str. 115) Pored ovoga, već duže vreme nije primio vesti od Timotija i Sile (od šest meseci do godinu dana, iako neki smatraju mesec ili dva), (Farar (Farrar), str. 369). Ovo je bilo Pavlovo emotivno stanje u vreme dolaska u Korint.
- E. U Korintu su se dogodile dve stvari koje su ga izuzetno ohrabrine.
1. Vizija da Bog ima mnogo naroda u Korintu i da će oni odgovoriti na jevanđelje (Dap 18:9-10).
  2. Timotij i Sila su došli i doneli dobre vesti (Dap 18:5). Pavle je Solunjanima pisao iz

Korinta zbog poruke koju mu je Timotij doneo. Pavle je odgovarao na pitanja crkve o doktrinarnim i praktičnim pitanjima.

- F. Drugu poslanicu Solunjanima je pisao ubrzo nakon Prve, zato što ona nije postigla sve ono što je Pavle od nje očekivao. Takođe, postao je svestan i dugih problema. Mnogi stručnjaci veruju da je Druga Solunjanima pisana oko šest meseci nakon Prve Solunjanima.

SVRHA PISAMA

- A. Poslanice Solunjanima imaju trostruku svrhu:
1. da podele Pavlovu radost i zahvalnost Bogu za odanost i hristolikost Solunjana, čak i u progonu;
  2. da odgovore na zamerke o njegovim motivima i karakteru koje su iznete protiv njega;
  3. da objasne povratak Gospoda. Ovaj eshatološki element Pavlovih propovedi probudio je dva pitanja solunskih hrišćana:
    - a. Šta će se dogoditi sa vernicima koji umru pre Gospodnjeg povratka?
    - b. Šta će se dogoditi sa vernicima iz kongregacije koji su prestali da služe i sede čekajući Gospodnji povratak? (Barklej (Barclay), str. 21-22)
  4. da odgovore na specifična pitanja crkve (up. 1. Sol 4:13; 5:1)
- B. Većina gore navedenog može se objasniti činjenicom da je ovo bila veoma mlada i veoma revnosna crkva. A ipak, oni su zbog okolnosti bili nedovoljno obučeni i disciplinovani. Ovi problemi se mogu očekivati od ovakve crkve: novi vernici, slabi, uplašeni, besposleni, vizionari i zbunjeni.
- C. Povod za Drugu Solunjanima je: „Ona je jednostavno drugo uputstvo za isti slučaj, sastavljeno nakon otkrića da određeni uporni simptomi nisu podlegli pod prvim tretmanom.” (Voker (Walker), str. 2968)

BIBLIOGRAFIJA CITIRANIH IZVORA

- Barklej Vilijam (Barclay William). *Pisma i Otkrivenje. Novi zavet. (The Letters and the Revelation. The New Testament)*, 2 vol. New York: Collins, 1969.
- Karter Tomas (Carter Thomas). *Život i pisma Pavla (Life and Letters of Paul)*. Nashville: Cokesbury Press, 1921.
- Farar Din (Farrar Dean). *Život i delo sv. Pavla (The Life and Work of St. Paul)*. New York: Cassell and Company, Limited, 1904.
- Herd Ričard (Heard Richard). *Uvod u Novi zavet (An Introduction to the New Testament)*. New York: Harper and Row Publishers, 1950.
- Metzger Brus Mening (Metzger Bruce Manning). *Novi zavet: Pozadina, rast i sadržaj (The New Testament: Its Background, Growth and Content)*. Nashville: Abingdon Press, 1965.
- Menson T. V. (Manson T. W.). *Proučavanje Jevandjelja i Poslanica (Studies in the Gospels and Epistles)*. Philadelphia: Westminster, 1962.
- Moris Leon (Morris Leon). *Prva i Druga poslanica Solunjanima (The First and Second Epistles to the Thessalonians)*. Grand Rapids: Eerdmans, 1991.
- Ser Vm. M. Remzi (Sir Wm. M. Ramsay), *Sv. Pavle putnik i rimski građanin (St. Paul the Traveler and Roman Citizen)*. New York: G. P. Putnam's Sons, 1896.
- Šepard J. V. (Shepard J. W.) *Pavlov život i pisma (The Life and Letters of Paul)*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1950.

STRUKTURA SADRŽAJA*

- A. Pozdrav, 1:1
- B. Molitva zahvalnosti, 1:2-4
- C. Sećanja, 1:5-2:16
  - 1. Odgovor Solunjana na prvobitne propovedi, 1:5-10
  - 2. Propovedanje jevanđelja u Solunu, 2:1-16
    - a. Čistoća motiva tima, 2:1-6a
    - b. Odbijanje tima da ih izdržavaju, 2:6b-9
    - c. Ponašanje tima bilo je besprekorno, 2:10-12
    - d. Poruka tima o Božijoj reči, 2:13
    - e. Progon, 2:14-16
- D. Odnos Pavla prema Solunjanima, 2:17-3:13
  - 1. Njegova želja da se vrati, 2:17,18
  - 2. Pavlov radost zbog Solunjana, 2:19, 20
  - 3. Timotijeva misija, 3:1-5
  - 4. Timotijev izveštaj, 3:6-8
  - 5. Pavlovo zadovoljstvo, 3:9, 10
  - 6. Pavlova molitva, 3:11-13
- E. Poziv na hrišćanski život, 4:1-12
  - 1. Opšti, 4:1, 2
  - 2. Seksualna čistota, 4:3-8
  - 3. Bratska ljubav, 4:9, 10
  - 4. Zarađivanje za svoj život, 4:11, 12
- F. Problemi vezani za Drugi dolazak, 4:13-5:11
  - 1. Vernici koji umru pre Gospodnjeg dana, 4:13-18
  - 2. Vreme Gospodnjeg dana, 5:1-3
  - 3. Sinovi svetlosti i dana, 5:4-11
- G. Opšta uputstva, 5:12-22
- H. Zaključak, 5:23-28

*Ovu knjigu je teže strukturalno podeliti na doktrinarni i praktičan deo, nego druga Pavlova pisma. Ukoliko Pavle sledi svoj uobičajen obrazac, njegovi odgovori o Drugom dolasku u 4:17-18 nisu samo doktrina koju treba prihvatiti, nego i život kojeg treba provesti u iščekivanju Dolaska bilo kojeg trenutka.

1. SOLUNJANIMA 1

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLLESKIM PREVODIMA *

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pozdrav 1:1	Pozdrav 1:1	Pozdrav 1:1	Pozdrav 1:1	Obraćanje 1:1
Vera Solunjana i njihov primer 1:2-10	Njihov dobar primer 1:2-10	Zahvalnice 1:2-10	Ljubav i vera Solunjana 1:2-10	1:2-3 1:4-10

*Iako nisu nadahnute, podele na paragrafe su ključne za shvatanje i praćenje namere izvornog autora. Svaki savremeni prevod je podelio i sumirao paragrafe. Svaki paragraf ima jednu centralnu temu, istinu ili misao. Svaka verzija ovo radi na svoj specifičan način. Dok čitate tekst, zapitajte se koji prevod se uklapa sa vašim shvatanjem teme i podele stihova. Za svako poglavlje, uvek moramo prvo pročitati Pismo i pokušati da utvrdimo teme (paragrafe), a zatim uporediti svoje shvatanje sa savremenim verzijama. Tek kada shvatimo nameru izvornog autora, prateći njegovu logiku i prezentaciju, možemo zaista shvatiti Pismo. Samo je izvorni autor nadahnut – čitaoci nemaju pravo da menjaju ili modifikuju poruku. Čitaoci Pisma imaju odgovornost da inspirisanu istinu primene u svojoj svakodnevici i životima. Svi tehnički termini i skraćenice su objašnjene u pratećim dokumentima: Sažete definicije pojmova gramatike biblijskog grčkog jezika, Tekstualni kriticizam i Rečnik.

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnut, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI U STIHOVE 1-10

- A. Stih 1. Sol 1:1 je uobičajena forma za prvovekovna Pisma. Pavle joj daje specifičnu hrišćansku notu time što koristi reč „blagodat“ umesto reči „pozdrav“ koja slično zvuči na grčkom (*charis* umesto *charein*).
- B. Stihovi 1. Sol 1:2-10 čine jednu dugu zahvalnu molitvu Bogu za vernike u Solunu:
  1. Deo 1. Sol 1:2-5 je jedna rečenica koja opisuje Pavlovo jevanđeosko svedočenje.
  2. Deo 1. Sol 1:6-9 opisuje odgovor Solunjana.
- C. Trojstvo je otkriveno u 1. Sol 1:2-5. Vidite POSEBNA TEMA: TROJSTVO kod Gal 4:4.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: 1. SOL 1:1

¹Pavle i Silvan i Timotij crkvi Solunjana, koja je u jedinstvu s Bogom, Ocem i Gospodom Isusom Hristom: Blagodat vam i mir.

1:1 „Pavle” Savle iz Tarsa prvi put je nazvan Pavle u Dap 13:9. Moguće je da je većina Jevreja u „dijaspori” imala i jevrejsko i grčko ime. Moguće je da su Savlu njegovi roditelji dali to ime, ali zašto se onda iznenada pojavljuje ime „Pavle” u Dap 13? Moguće je (1) da su drugi počeli da ga zovu tim imenom, ili (2) da je on sam počeo da o sebi govori koristeći termin „mali” ili „najmanji”. Grčko ime *Paulos* značilo je „mali”. Razvijeno je nekoliko teorija o poreklu njegovog grčkog imena.

1. drugovekovna tradicija beleži da je Pavle bio nizak, debeo, ćelav, krivonog, sa debelim obrvama i izbuljenim očima, što je moguć izvor ovog imena, po nekanonskoj knjizi iz Soluna pod nazivom *Pavle i Tekla (Paul and Thekla)*
2. poglavlja u kojima Pavle za sebe kaže da je „najmanji među svetima” zato što je progonio crkvu, kao u Dap 9:1-2 (up. 1. Kor 15:9; Ef 3:8; 1. Tim 1:15)

Neki smatraju da ga je to što je „najmanji” podstaklo da sebi dodeli ovo ime. Međutim, u knjigama kao što je Poslanica Galatima, u kojima on naglašava svoju nezavisnost od jerusalimske Dvanaestorice i svoju ravnopravnost sa njima, ova opcija se čini malo verovatnom (up. 2. Kor 11:5; 12:11; 15:10). Primitite da ovaj uvod namenjen solunskoj crkvi ne sadrži odbranu Pavlovog apostolstva. Od svih Pavlovih crkava, najviše su ga podržavale crkve u Solunu i Filibi.

▣ **„Silvan”** Ovo je bilo njegovo rimsko ime. Kao i Pavle, i on je bio rimski građanin (up. Dap 16:37). Luka ga uvek zove „Sila”. Bio je nadaren prorok i cenjen član jerusalimske crkve, kao i Varnava (up. Dap 15:22,27,32; 1. Pt 5:12). Postao je Pavlov saputnik na drugom i trećem misionarskom putovanju umesto Varnave.

POSEBNA TEMA: SILA/SILVAN

Sila ili Silvan je bio čovek kojeg je Pavle izabrao da ide sa njim na drugo misionarsko putovanje (tj. Dap 15:40-18:5) kada su se Varnava i Jovan Marko vratili na Kipar (tj. nakon rasprave oko Marka, up. Dap 15:36-39).

- A. Prvi put je spomenut u Bibliji u Dap 15:22, kao vodeći među braćom u jerusalimskoj crkvi.
- B. Bio je i prorok (up. Dap 15:32).
- C. Bio je rimski građanin, kao i Pavle (up. Dap 16:37).
- D. Jerusalimska crkva je njega i Judu Varsavu poslala u Antiohiju da izvide kakvo je stanje (up. Dap 15:22,30-35).
- E. Pavle ga spominje u 2. Kor 1:19, kao nekoga ko takođe propoveda jevanđelje.
- F. Kasnije je poistovećen sa Petrom, autorom 1. Petrove (up. 1. Pt 5:12; moguće je da zbog toga Petar toliko zvuči kao Pavle).
- G. I Pavle i Petar ga zovu Silvan, dok ga Luka zove Sila (aramijski oblik imena Savle). Moguće je da je njegovo jevrejsko ime bilo Sila, a latinsko Silvan (up. F. F. Bruce (F. F. Bruce), *Pavle: apostol oslobođenog srca (Paul: Apostle of the Heart Set Free)*, str. 213).

▣ **„Timotij”** Pavle ga je obratio u Listri, na svom prvom misionarskom putovanju. Timotij je postao deo Pavlovog tima na drugom putovanju (up. Dap 16:1-3) umesto Jovana Marka. Za detaljniji opis vidite Uvod B. 3.

▣ **„Solunjana”** Stihovi Dap 17:1-9 opisuju Pavlov susret sa njima.

▣ **„crkvi”** Reč *ekklesia* znači „oni koji su pozvani”. Prvobitno je označavala gradsko okupljanje u grčkom društvu (up. Dap 19:32). Grčki prevod Starog zaveta, Septuaginta, koristi ovu reč kao prevod hebrejske reči *qahal*, sa značenjem „kongregacija” (up. 2. Mojs 12:6; 16:3; 3. Mojs 4:13; 4. Mojs 14:5; 20:6; 5. Mojs 5:22; 9:10; 10:4; 18:16). Rana crkva je sebe videla kao mesijansku kongregaciju Izraela. Vidite Posebnu temu kod Gal 1:2.

▣ „**Ocem i Gospodom Isusom Hristom**” Bog i Isus su sintaksički povezani tako što je jedan predlog upotrebljen za njih (up. 1. Sol 3:11; 2. Sol 1:2, 12; 2:16). Ovo je jedan od načina na koji novozavetni autori teološki potvrđuju Hristovu božansku prirodu. Drugi način je pripisivanje Gospodnjih (YHWH) starozavetnih naziva i uloga Isusu iz Nazareta. Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: OTAC

Stari zavet uvodi intimnu porodičnu metaforu Boga kao Oca (vidite POSEBNA TEMA: BOG KAO OTAC):

1. Izraelski narod je često opisan kao Gospodnji (YHWH) „sin” (up. Os 11:1; Mal 3:17)
2. Analogija Boga kao Oca upotrebljena je još u 5. Mojsijevoj (1:31)
3. U 5. Mojsijevoj 32, Izrael je „Božije dete“, a Bog je „njegov Otac“
4. Ova analogija je upotrebljena u Ps 103:13 i razvijena u Ps 68:5 (otac siročadi)
5. Česta je u Prorocima (up. Is 1:2; 63:8; Izrael kao sin, Bog kao otac, 63:16; 64:8; Jer 3:4,19; 31:9).

Isus je koristio aramejski jezik, što znači da je često za reč „Otac” upotrebljena grčka reč *Pater*, koja odražava aramejsku reč *Abba* (up. Mk 14:36). Ovaj blizak naziv „tata, pokazuje Isusov intiman odnos sa Ocem; On to otkriva svojim sledbenicima, što i nas podstiče da budemo intimni sa Ocem. Termin „Otac” je retko korišten u Starom zavetu za Gospoda (YHWH), ali ga Isus koristi često i u raznim situacijama. Ovo je značajan dokaz novog odnosa vernika prema Bogu kroz Hrista (up. Mt 6:9).

▣ „**Gospodom**” Bog je otkrio svoje savezno ime Mojsiju u 2. Mojs 3:14 – Jahve (YHWH). Jevreji su se kasnije plašili da izgovaraju ovo sveto ime, da ga ne bi upotrebili na nedostojan način i time prekršili jednu od Deset zapovedi (up. 2. Mojs 20:7; 5. Mojs 5:11). Zbog toga su čitajući Pismo umesto nje koristili drugu reč, *Adon*, sa značenjem „muž, vlasnik, gospodar, gospod”. Ovo je osnova za prevod ove reči kao Gospod (YHWH).

Novozavetni autori često nazivajući Isusa „Gospod” (*kurios*) potvrđuju Njegovu božansku prirodu. Ova potvrda se koristila kao izjava prilikom krštenja u ranoj crkvi: „Isus je Gospod” (up. Rim 10:9-13; Fil 2:6-11).

▣ „**Isusom**” Ovo ime znači „Gospod (YHWH) spasava” (up. Mt 1:21) i ekvivalent je starozavetnog imena „Jošua”. „Isus” potiče od hebrejske reči za spasenje (*hosea*) dodane na savezno Gospodovo ime (YHWH).

▣ „**Hristom**” Ovo je prevod hebrejskog termina „Pomazanik” (*mashiach*). Odnosi se na posebno opunomoćenje da neko uz pomoć Duha sprovede zadatak kojeg je dodelio Gospod (YHWH). Ovo je hebrejski termin za Božijeg Posebnog, Obećanog „Mesiju”, Onog koji dolazi (up. Lk 2:11,26; 3:15; 4:41; 9:20; 22:67; 23:2,35,39; 24:26,46).

▣ „**Blagodat**” Pavle je promenio svetovan način pozdravljanja *charein* (pozdrav) u *charis* (blagodat), te ga je učinio hrišćanskim na poseban način, i teološkim primarnim. Blagodat uvek prethodi miru.

▣ „**mir**” Ovo odražava hebrejski pozdrav *shalom*. Moguće je da je izraz „blagodat i mir” upotrebljen da bi povezao tradicionalan grčki i hebrejski pozdrav.

Biblija Kralja Džejmsa dodaje izraz koji je tipičan za Pavla „Ocem i Gospodom Isusom Hristom” iz 2. Sol 1:1 nakon reči „mir”. Ovaj izraz nije deo grčkih unicitijalnih rukopisa B, F ili G. Pojavljuje se u drevnim unicitijalnim rukopisima 8 i A. Delimično izmenjen izraz upotrebljen je u rukopisu D. Moguće je da je to izmena pisara po 2. Sol 1:2. UBS⁴ daje oznaku „A” (sigurno) kraćem tekstu, bez dodatog

izraza.

NSP: 1. SOL 1:2-10

²Uvek zahvaljujemo Bogu za sve vas kad vas spominjemo u svojim molitvama, ³jer neprestano imamo na umu vaša dela podstaknuta verom i vaš trud podstaknut ljubavlju, i vašu istrajnost koja proizlazi iz vaše nade u našeg Gospoda Isusa Hrista, pred našim Bogom i Ocem. ⁴Jer znamo, braćo koju Bog voli, da vas je on izabrao, ⁵jer vam dobra vest koju propovedamo nije došla samo s rečima nego i sa silom i sa Svetim Duhom i s dubokim uverenjem. A i sami znate kakvi smo radi vas bili među vama. ⁶I vi ste se ugledali na nas i na Gospoda, jer ste uprkos mnogim nevoljama prihvatili reč s radošću koja dolazi posredstvom Svetog Duha, ⁷tako da ste postali uzor svim vernicima u Makedoniji i u Ahaji. ⁸I ne samo da je Gospodnja reč od vas odjeknula u Makedoniji i Ahaji nego se i vaša vera u Boga posvuda proširila, tako da mi ne treba ništa da govorimo. ⁹Jer oni sami pričaju o tome kako smo došli kod vas i kako ste se od svojih idola obratili Bogu, da biste služili živom i istinitom Bogu ¹⁰ i da biste čekali da s nebesa dođe njegov Sin, Isus, koga je podigao iz mrtvih i koji nas izbavlja od gneva koji dolazi.

1:2 „Uvek zahvaljujemo” Ovo se odnosi na Pavla, Silu i Timotija (misijski tim verujućih Jevreja). Pavle koristi ovu zamenicu u množini u 1. Solunjanima češće nego u bilo kom drugom pismu. Nije sigurno kako je ovo uticalo na proces pisanja ove knjige. Pavle je često koristio pisare. Ne znamo koliko tačno slobode su oni imali.

▣ **„zahvaljujemo Bogu”** Ovo je indikativ prezenta aktivni koji ukazuje na trajnu radnju. Duh zahvalnosti prožima celo pismo (up. 1. Sol 2:13; 3:9). Pavle je imao divan odnos sa ovom crkvom, kao i sa crkvom u Filibi. Pavlove uvodne molitve nisu samo očekivan deo pisma u grčkoj kulturi, nego ukazuju i na njegove teološke teme.

POSEBNA TEMA: ZAHVALNOST

I. Uvod

A. Ovo je prikladan stav vernika prema Bogu:

1. Ovo je izvor naše hvale Bogu kroz Hrista

a. 2. Kor 2:14

b. 2. Kor 9:15

c. Kol 3:17

2. Ovo je ispravan motiv za službu, 1. Kor 1:4

3. Ovo je stalna tema na nebu:

a. Otk 4:9

b. Otk 7:12

c. Otk 11:17

4. Ovo je stalna tema za vernike

a. Kol 2:7

b. Kol 3:17

c. Kol 4:2

II. Biblijski materijal

A. Stari zavet

1. Dve osnovne reči

a. *yadah* (BDB 392, KB 398), znači hvala

b. *todah* (BDB 392, KB 1695), znači zahvalnost. Oblično se koristi za prinete žrtve (up. 2. Dne 29:31; 33:16)

2. David je Levitima dao ulogu da hvale Boga i da mu se zahvaljuju. Ovo su nastavili Solomon, Jezekilj i Nemija.

- a. 1. Dne 16:4,7,41
- b. 1. Dne 23:30
- c. 1. Dne 25:3
- d. 2. Dne 5:13
- e. 2. Dne 7:6
- f. 2. Dne 31:2
- g. Nem 11:12
- h. Nem 12:24,27,31,38,46

3. Psaltir je zbirka hvala i zahvalnosti Izraela.

a. Zahvalnost Gospodu za Njegovu vernost savezu

- (1) Ps 107:8
- (2) Ps 103:1 i dalje
- (3) Ps 138:2

b. Zahvaljivanje je bilo deo procesije do Hrama

- (1) Ps 95:2
- (2) Ps 100:4

c. Zahvaljivanje je pratilo žrtvovanje

- (1) Ps 26:7
- (2) Ps 122:4

d. Zahvalnost za Gospodnja (YHWH) dela

(1) Oslobođanje od neprijatelja

- (a) Ps 7:17
- (b) Ps 18:49
- (c) Ps 28:7
- (d) Ps 35:18
- (e) Ps 44:8
- (f) Ps 54:6
- (g) Ps 79:13
- (h) Ps 118:1,21,29
- (i) Ps 138:1

(2) Izbavljenje iz zatvora (metafora), Ps 142:7

(3) Izbavljenje od smrti

- (a) Ps 30:4,12
- (b) Ps 86:12-13
- (c) Is 38:18-19

(4) On unižava zle i uzvisuje pravedne

- (a) Ps 52:9
- (b) Ps 75:1
- (c) Ps 92:1
- (d) Ps 140:13

(5) On oprašta

- (a) Ps 30:4
- (b) Is 12:1

(6) On brine o svom narodu

- (a) Ps 106:1 i dalje
- (b) Ps 111:1
- (c) Ps 136:1,26
- (d) Ps 145:10
- (e) Jer 33:11

B. Novi zavet

1. Osnovna reč koja se koristi za hvalu i zahvalnost (neke reference)
  - a. *eucharisteō* (up. 1. Kor 1:4,14; 10:30; 11:24; 14:17,18; Kol 1:3,12; 3:17)
  - b. *eucharistos* (up. Kol 3:15)
  - c. *eucharistia* (up. 1. Kor 14:16; 2. Kor 4:15; 9:11,12; Kol 2:7; 4:2)
  - d. *charis* (up. 1. Kor 15:57; 2. Kor 2:14; 8:16; 9:15; 1. Pt 2:19)
2. Isus kao primer
  - a. Bio je zahvalan za hranu:
    - (1) Lk 22:17,19 (1. Kor 11:24)
    - (2) Jn 6:11,23
  - b. Bio je zahvalan za odgovorenu molitvu, Jn 11:41
3. Drugi primeri zahvalnosti
  - a. Za Božiji dar Hrista, 2. Kor 9:15
  - b. Za hranu
    - (1) Dap 27:35
    - (2) Rim 14:6
    - (3) 1. Kor 10:30; 11:24
    - (4) 1. Tim 4:3-4
  - c. Za isceljenje, Lk 17:16
  - d. Za mir, Dap 24:2-3
  - e. Za spas od opasnosti
    - (1) Dap 27:35
    - (2) Dap 28:15
  - f. Za sve okolnosti, Fil 4:6
  - g. Za sve ljude, posebno za vođe, 1. Tim 2:1-2
4. Drugi aspekti zahvalnosti
  - a. Zahvalnost je Božija volja za sve vernike, 1. Sol 5:18
  - b. Zahvalnost je dokaz života ispunjenog Duhom, Ef 5:20
  - c. Greh je ne pokazati zahvalnost
    - (1) Lk 17:16-17
    - (2) Rim 1:21
  - d. Ona je protivotrov za greh, Ef 5:4
5. Pavlova zahvalnost
  - a. Njegov blagoslov za crkvu
    - (1) za objavljivanje jevanđelja
      - (a) Rim 1:8
      - (b) Kol 1:3-4
      - (c) Ef 1:15-16
      - (d) 1. Sol 1:2
    - (2) za primljenu milost
      - (a) 1. Kor 1:4
      - (b) 2. Kor 1:11; 4:15
    - (3) za prihvatanje jevanđelja, 1. Sol 2:13
    - (4) za zajedništvo u širenju jevanđelja, Fil 1:3-5
    - (5) za rast u milosti, 2. Sol 1:3
    - (6) za izbor, 2. Sol 2:13
    - (7) za duhovne blagoslove, Kol 1:12; 3:15
    - (8) za darežljivost, 2. Kor 9:11-12
    - (9) za radost zbog novih vernika, 1. Sol 3:9
  - b. Njegova lična zahvalnost
    - (1) zato što je vernik, Kol 1:12

- (2) za slobodu od greha, Rim 7:25; 2. Kor 2:14
- (3) za požrtvovan trud drugih vernika, Rim 16:4; 2. Kor 8:16
- (4) zato što se neke stvari nisu desile, 1. Kor 1:14
- (5) za svoj duhovni dar, 1. Kor 14:18
- (6) za duhovni rast prijatelja, Fil 4-5
- (7) za fizičku snagu za službu, 1. Tim 1:12

III. Zaključak

- A. Zahvalnost je naš osnovni odgovor Bogu nakon spasenja. Ona se ne pokazuje samo rečima, nego i životnim stilom.
- B. Zahvalnost u svim stvarima je cilj zrelog života u Božijim rukama (up. 1. Sol 5:13-18).
- C. Zahvalnost je tema koja se neprekidno ponavlja i u Starom i u Novom zavetu. Da li je zahvalnost i vaša tema?

▣ „kad vas spominjemo” Ovo je particip prezenta srednji koji ukazuje na Pavlovu svesnu odluku da nastavi da se moli. Sintaksičku strukturu Pavlove molitve vidimo u tri zavisne rečenice: (1) kad vas spominjemo (1. Sol 1:2); (2) neprestano imamo na umu (1. Sol 1:3); i (3) znamo (1. Sol 1:4).

POSEBNA TEMA: POSREDNIČKA MOLITVA

I. Uvod

- A. Molitva je značajna zbog Isusovog primera
  - 1. lična molitva, Mk 1:35; Lk 3:21; 6:12; 9:29; 22:31-46
  - 2. čišćenje hrama, Mt 21:13; Mk 11:17; Lk 19:46
  - 3. primer molitve, Mt 6:5-13; Lk 11:2-4
- B. Molitva je pretvaranje naše vere u ličnog, brižnog Boga, koji je prisutan, spreman i sposoban da kroz naše molitve pomogne nama i drugima, u stvarnu radnju.
- C. Sam Bog je sebe ograničio da deluje po molitvama svoje dece u mnogim oblastima (up. Jak 4:2)
- D. Osnovna svrha molitve je naše zajedništvo i vreme sa Trojedinim Bogom.
- E. Molitva pokriva sve stvari i sve osobe koje se tiču vernika. Možemo se pomoliti jednom, verujući, ili je uporno ponavljati, kako se misao ili briga vraćaju.
- F. Molitva može sadržati nekoliko elemenata
  - 1. hvalu i divljenje Trojedinom Bogu
  - 2. zahvalnost Bogu za Njegovo prisustvo, zajedništvo i sve što nam daje
  - 3. priznanje naše grešnosti, prošle i sadašnje
  - 4. molbu za naše potrebe ili želje
  - 5. posredovanje, gde mi pred Oca iznosimo potrebe drugih
- G. Posrednička molitva je misterija. Bog voli one za koje se mi molimo više nego što ih mi volimo, a ipak, često naše molitve mogu prouzrokovati promenu, odgovor ili potrebu, ne samo u nama, nego i u njima.

II. Biblijski materijal

- A. Stari zavet
  - 1. Neki primeri posredničke molitve:
    - a. Avram moli za Sodom, 1. Mojs 18:22 i dalje
    - b. Mojsije moli za Izrael
      - (1) 2. Mojs 5:22-23
      - (2) 2. Mojs 32:9-14,31-35
      - (3) 2. Mojs 33:12-16
      - (4) 2. Mojs 34:9
      - (5) 5. Mojs 9:18,25-29
    - c. Samuilo moli za Izrael

- (1) 1. Sam 7:5-6,8-9
- (2) 1. Sam 12:16-23
- (3) 1. Sam 15:11
- d. David za svoje dete, 2. Sam 12:16-18
- 2. Bog traži posrednike, Is 59:16
- 3. Na naše molitve utiče svestan, nepriznat greh ili nepokajan stav
  - a. Ps 66:18
  - b. Pri 28:9
  - c. Is 59:1-2; 64:7

B. Novi zavet

- 1. Posrednička služba Sina i Duha
  - a. Isus
    - (1) Rim 8:34
    - (2) Jev 7:25
    - (3) 1. Jn 2:1
  - b. Sveti Duh, Rim 8:26-27
- 2. Pavlova posrednička služba
  - a. Molitva za Jevreje
    - (1) Rim 9:1 i dalje
    - (2) Rim 10:1
  - b. Molitva za crkve
    - (1) Rim 1:9
    - (2) Ef 1:16
    - (3) Fil 1:3-4,9
    - (4) Kol 1:3,9
    - (5) 1. Sol 1:2-3
    - (6) 2. Sol 1:11
    - (7) 2. Tim 1:3
    - (8) Flm, stih 4
  - c. Pavle traži od crkava da se mole za njega
    - (1) Rim 15:30
    - (2) 2. Kor 1:11
    - (3) Ef 6:19
    - (4) Kol 4:3
    - (5) 1. Sol 5:25
    - (6) 2. Sol 3:1
- 4. Posrednička služba crkve
  - a. Molite se jedni za druge
    - (1) Ef 6:18
    - (2) 1. Tim 2:1
    - (3) Jak 5:16
  - b. Molitva koja se traži za posebne grupe
    - (1) za naše neprijatelje, Mt 5:44
    - (2) za hrišćanske radnike, Jev 13:18
    - (3) za vladare, 1. Tim 2:2
    - (4) za bolesne, Jak 5:13-16
    - (5) za brata koji čini greh koji ne vodi u smrt, 1. Jn 5:16

III. Uslovi za odgovor na molitvu

A. Naš odnos prema Hristu i prema Duhu

- 1. Ostanite u jedinstvu sa Njim, Jn 15:7
- 2. U Njegovo ime, Jn 14:13,14; 15:16; 16:23-24

3. U Duhu, Ef 6:18; Juda 20
4. U skladu sa Božijom voljom, Mt 6:10; 1. Jn 3:22; 5:14-15

B. Motivi

1. Ne sumnjajući, Mt 21:22; Jak 1:6-7
2. Poniznost i pokajanje, Lk 18:9-14
3. Sa zlom namerom, Jak 4:3
4. Sebičnost, Jak 4:2-3

C. Drugi aspekti

1. Istrajnost
  - a. Lk 18:1-8
  - b. Kol 4:2
2. Ne prestajte da pitate
  - a. Mt 7:7-8
  - b. Lk 11:5-13
  - c. Jak 1:5
3. Nesklad u domu, 1. Pt 3:7
4. Bez svesnog greha
  - a. Ps 66:18
  - b. Pri 28:9
  - c. Is 59:1-2
  - d. Is 64:7

IV. Teološki zaključak

- A. Kakva privilegija. Kakva prilika. Kakva dužnost i odgovornost.
- B. Isus je primer za nas. Duh je naš vodič. Otac željno iščekuje.
- C. Može promeniti vas, vašu porodicu, vaše prijatelje i svet.

1:3 „neprestano imamo na umu” Ovo je particip prezenta aktivni. Ovo pokazuje Pavlovu intenzivnu, neprekidnu brigu za ove vernike. On je često mislio na ove obraćenike i zahvaljivao se Bogu za njih, kao i za sve crkve (up. Rim 1:9; Ef 1:16; Fil 1:3-4; Kol 1:9; 2. Tim 1:3; Flm stih 4).

SSP	vašeg dela proisteklog iz vere, truda podstaknutog ljubavlju i istrajnosti nadahnute nadom
NSP	vaša dela podstaknuta verom i vaš trud podstaknut ljubavlju, i vašu istrajnost koja proizlazi iz vaše nade
DK	dela vaše vere, i truda vaše ljubavi, i vaše strpljive nade
DS	dela vere vaše, truda ljubavi vaše i tvrde nade vaše
EC	vaše delo vere, i trud ljubavi, i trpljenje nade

Svaka od ove tri rečenice ima gramatičku konstrukciju koja tvrdi da vera stvara dela, ljubav trud, a nada istrajnost. Fokus je na aktivnim, odanim vernicima. Vera je uvek odgovor na Božiju inicijativu.

Ove karakteristike su osnova Pavlovog zahvaljivanja Bogu. U Ef 2:8-10, blagodat i vera povezane su sa dobrim delima. Ova tri termina (vera, nada i ljubav) često su povezani u NZ (up. Rim 5:2-5; 1. Kor 13:13; Gal 5:5-6; Kol 1:4-5; 1. Sol 5:8; Jev 6:10-12; 10:22-24; 1. Pt 1:21-22). Često se njihov redosled razlikuje. U ovom kontekstu, „vera” se ne odnosi na doktrinu (up. Juda 1:3, 20), nego na lično poverenje (up. 1. Sol 1:8). Vidite Posebnu temu kod Gal 3:6.

▣ „**trud**” „Trud” je veoma snažna reč – hrišćanstvo je aktivno, a ne pasivno (up. 1. Kor 15:58).

▣ „**istrajnost**” Ni ovo nije pasivan koncept, nego aktivno, trajno istrajavanje uprkos iskušenjima (up.

Lk. 21:19; Rim 5:3-4). Ova reč označava uviđanje potrebe i dobrovoljnu pomoć nošenja tereta koliko god dugo da je potrebno (up. 2. Sol 1:4).

▣ „nade... pred našim Bogom i Ocem” Ovo se odnosi na Drugi dolazak (*parousia*), osnovnu temu ovog pisma (up. 1. Sol 1:10; 3:13; 4:13-5:11; 5:32; 2. Sol 1:7,10). Primetite da se svako poglavlje završava sa ovom istom temom. „Nada” nema konotaciju „možda“ sa sumnjom, ili „moglo bi da bude“, kao u našem jeziku, nego je ona očekivanje događaja uz neizvesnost kada će se on dogoditi. Vidite POSEBNA TEMA: NADA kod Gal 5:5.

1:4 „znamo” Ovo je treći od tri participa povezana sa Pavlovom molitvom iz 1. Sol 1:2.

▣ „koju Bog voli” Doslovno „božanski voljena”. Ovaj particip perfekta pasivni teološki je povezan sa njihovim odabirom (up. Ef 1:4-5). Naglašava da su vernici „voljeni”. Ta ljubav dolazi od Boga. Pridev „voljeni“ (*agapētos*) obično se koristi za Očevu ljubav prema Isusu (up. Mt 3:17; 12:18; 17:5; Ef 1:6). Vremenom je počeo da se koristi za one koji se po veri pouzdaju u Njega, te takođe primaju Božiju ljubav (up. Rim 1:7; Kol 3:12; 2. Sol 2:13).

SSP, DS   **da ste izabrani**
NSP   **da vas je on izabrao**
DK   **od Boga izbor vaš**
EC   **da ste vi izabrani**

Iako nema glagola (samo imenički izraz „izbor vas“), vršilac radnje je Bog u Hristu, što je izraženo pasivnim oblikom prethodnog glagola i specifičnim spominjanjem Boga. Ovo je tvrdnja o teološkoj nužnosti da Bog inicira ljubav i odabir (up. Jn 6:44,65). Pavle je znao da su oni odabrani po tome što su odgovorili na jevanđelje! Božiji odabir potvrđuju Njegova moćna dela iz 1. Sol 1:5. Odabir je poziv na svetost (up. Ef 1:4) i službu (up. Kol 3:12-14; 2. Pt 1:2-11).

POSEBNA TEMA: ODABIR/PREDESTINACIJA I POTREBA ZA RAVNOTEŽOM

Predestinacija je divna doktrina. Međutim, ona nije poziv na pristrasnost, nego poziv da budemo put ili sredstvo za spasenje mnogih! U SZ se ovaj pojam uglavnom koristio za službu; U NZ se tiče spasenja koje je u funkciji služenja. Sveto pismo ne daje rešenje za prividnu tenziju između Božije suverenosti i čovekove slobodne volje. Naprotiv – oboje podjednako naglašava! Dobar primer za biblijsku tenziju je Rim 9, gde se govori o Božijem izboru, i Rim 10, gde je istaknut nužan čovekov odgovor (up. Rim 10:11,13).

Možda je Ef 1:4 ključ za ovu teološku napetost. Isus je Očev izabrani čovek i svi ljudi su potencijalno izabrani u njemu (Karl Bart (Karl Barth)). Isus je Božije „da” na potrebu palog čovečanstva. Takođe, Ef 1:4 ističe da cilj predodređenja nije nebo, već svetost – hristolikost. Često mi više mislimo na dobrobiti koje nam donosi jevanđelje, a manje na svoje odgovornosti! Božiji poziv (izbor) je sada, i za večnost!

Ova doktrina ne stoji sama za sebe, već je u živom odnosu sa svim drugim istinama. Dobra analogija za ovo je odnos između sazvežđa i pojedinačne zvezde. Ne zaboravimo da nam je Bog svoje istine izrazio kroz žanrove Istoka, a ne Zapada. Zato ne smemo da uklanjamo napetost između dijalektičkih (paradoksalnih) parova biblijskih istina:

1. predestinacija – slobodna ljudska volja
2. sigurnost spasenja – poziv na istrajnost
3. izvorni greh – voljni greh
4. bezgrešnost (perfekcionizam) – trud da manje grešimo
5. početno i trenutno opravdanje i posvećenje – progresivno posvećivanje
6. hrišćanska sloboda – hrišćanska odgovornost

7. Božija transcendentnost – Božija imanencija
8. nedokučivi Bog – otkriveni Bog Svetog pisma
9. Božije carstvo u sadašnjosti – punina tog carstva u budućnosti
10. pokajanje kao Božiji dar – pokajanje kao nužan odgovor čoveka u savezu
11. Isus Bog – Isus čovek
12. Isus jednak sa Ocem – Isus podređen Ocu.

Teološki koncept „saveza” ujedinjuje Božiju suverenost (Bog uvek inicira i postavlja okvir) i nužan početan i trajan ljudski odgovor vere (up. Mk 1:15; Dap 3:16,19; 20:21). Budite oprezni da ne osnažujete jednu, a umanjujete drugu stranu paradoksa! Pazite da ne zagovarate samo svoju omiljenu doktrinu ili teološki sistem!

1:5

SSP   **nije došlo samo s rečima**
NSP   **nije došla samo s rečima**
DK, DS   **ne bi k vama samo u reči**
EC   **nije bila samo u reči**

Evandjelje nije samo neka apstraktna ideja, ono je izmenilo njihove živote (up. Rim 1:16; Jak 2:14-26). Ovo mora biti istina i za jevandjelje koje danas propovedamo. Svetost je cilj, a ne samo tačna doktrina (up. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). Jevandjelje je (1) osoba koju prihvatamo, (2) istina o toj osobi u koju verujemo i (3) život nalik životu te osobe kojim živimo! Sva tri elementa su nužna.

▣ „**sa silom i sa Svetim Duhom**” Postoje tri povezane stvari koje potvrđuju Božiji odabir:

1. evandjelje dolazi s rečima
2. evandjelje dolazi sa silom
3. evandjelje dolazi sa Svetim Duhom

Ovo se odnosi na (1) ono što se dogodilo samim vernicima iz Soluna, ili na (2) Božije delovanje kroz Pavla (up. Rim 8:15-16). Pavlovo propovedanje i poučavanje daje snažnu potvrdu istine i duhovne moći jevandjelja.

▣ „**s dubokim uverenjem**” Moguće je da se ovo „duboko uverenje” (up. Kol 2:2; Jev 6:11; 10:22) odnosi na Pavlovo propovedanje ili na odgovor Solunjana na jevandjelje.

▣ „**sami znate kakvi smo radi vas bili među vama**” Pavle poredi način na koji su on i njegov misionarski tim delovali među Solunjanima (up. 1. Sol 2:7,10) sa onima koji se spominju u 1. Sol 2:3-6. Primitite razlike u 2. poglavlju:

Pavle

bili zlostavljani
ne iz zablude
ne iz nečistih pobuda
ne iz želje da nekoga prevare
ne kao da ugađaju ljudima
ne laskavim rečima
ne iz lakomstva
nisu tražili slavu
blagi kao majka koja hrani
i neguje

Drugi

iz zablude
iz nečistih pobuda
iz želje da nekoga prevare
ugađaju ljudima
laskavim rečima
iz lakomstva
traže slavu

puni ljubavi
spremni da daju ne samo
Božiju dobru vest nego i
svoj život

Pavle opisuje lažne učitelje i one koji stvaraju probleme među Jevrejima (npr. Dap 17:5).

1:6 „I vi ste” Ovo je naglašeno radi poređenja sa „mi” iz 1. Sol 1:2-5.

SSP, NSP, EC vi ste se ugledali na nas i na Gospoda
DK, DS vi se ugledaste na nas i na Gospoda

Reč „ugledali” koren je reči „mimika“ (up. grčki termin i koncepti u 1. Sol 1:6; 2:14; 2. Sol 3:7,9; 1. Kor 4:16; 11:1; Gal 4:12; Fil 3:17; 4:9). Hristolikost je cilj svakog vernika (up. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). Božija slika u čovečanstvu mora biti obnovljena (up. 3. Mojs 11:44; 19:2; Mt 5:48; Ef 1:4; 5:1).

SSP Primili ste Reč
NSP jer ste... prihvatili reč
DK, EC primivši reč
DS jer primiste reč

Ovaj termin ima konotaciju „primiti kao dragog gosta” (up. Mt 10: 40-41; 18:5) ili „primiti poruku” (up. 2. Kor 11:4; Jak 1:21). Ovo je particip aorista srednji (zavisni). Ljudi moraju da odgovore sa pokajanjem i verom na Božiju ponudu ljubavi u Hristovom dovršenom delu (up. Mk 1:15; Jn 1:12, 3:16; Dap 3:16,19; 20:21; Rim 10:9-13). Spasenje je (1) poruka (doktrinarna istina); (2) osoba (egzistencijalan susret) i (3) način života (1. Sol 1:6). Mi primamo poruku jevanđelja i sprijateljujemo se sa Isusom. Imamo potpuno poverenje u oboje. Ovo vodi ka novom životu odanosti i svetosti.

SSP, DK, DS, EC u velikoj nevolji
NSP uprkos mnogim nevoljama

Doslovno značenje je „pritisnuti” (up. Jn 16:33; Dap 14:22; 2. Sol 1:4,6). Kada neko postane hrišćanin, to ne znači da će njegove nevolje da nestanu – čak naprotiv (up. Mt 5:10-12; Jn 15:18-19; Rim 8:17; 1. Pt 3:13-17; 4:12-19). Dela 17 opisuju deo progona kojeg je doživeo Pavle (up. 2. Kor 4:7-12; 6:3-10; 11:23-28) i ova crkva.

▣ **„s radošću koja dolazi posredstvom Svetog Duha”** Ova radost koju daje Duh toliko je sveobuhvatna i potpuna, da opstaje i traje čak i usred velikog progona i bola. To je radost na koju okolnosti ne utiču (up. Rim 5:2-5; 2. Kor 7:4; 1. Pt 4:13).

1:7 „postali uzor svim vernicima” Na neke načine, ovo je hiperbola, ali na druge ima i doslovno značenje. Radost i istrajnost solunskih vernika i u vreme iskušenja i testova bile su snažno ohrabrenje za druge vernike. Na isti način utiče i patnja Jova, proroka (up. Mt 5:10,12), Mesije i apostola na buduće vernike. Često vernici najjače svedoče u vreme iskušenja, nevolja i progona.

▣ **„uzor”** Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: FORMA (TUPOS)

Termin *tupos* ima široko semantičko polje.

1. Multon (Moulton) i Miligan (Milligan), *Rečnik grčkog zaveta (The Vocabulary of the Greek Testament)*, str. 645
  - a. obrazac
  - b. plan
  - c. forma ili stil pisanja
  - d. dekret ili propis
  - e. presuda ili odluka
  - f. model ljudskog tela kao žrtva za zakletvu bogu za isceljenje
  - g. glagol koji se koristi za sprovođenje zakona
2. Luv (Louw) i Nida (Nida), *Grčko-engleski leksikon (Greek-English Lexicon)*, vol. 2, str. 249
  - a. ožiljak (up. Jn 20:25)
  - b. slika (up. Dap 7:43)
  - c. model (up. Jev 8:5)
  - d. primer (up. 1. Kor 10:6; Fil 3:17)
  - b. arhetip (up. Rim 5:14)
  - c. vrsta (up. Dap 23:25)
  - d. sadržaj (up. Dap 23:25)
3. Harold K. Multon (Harold K. Moulton), *Revidiran grčki analitički leksikon (The Analytical Greek Lexicon Revised)*, str. 411
  - a. udarac, otisak, oznaka (up. Jn 20:25)
  - b. nacrt
  - c. slika (up. Dap 7:43)
  - d. formula, šema (up. Rim 6:17)
  - e. forma, smisao (up. Dap 23:25)
  - f. figura, duplikat (up. 1. Kor 10:6)
  - g. očekivana figura, tip (up. Rim 5:14; 1. Kor 10:11)
  - e. model obrasca (up. Dap 7:44; Jev 8:5)
  - f. moralni obrazac (up. Fil 3:17; 1. Sol 1:7; 2. Sol 3:9; 1. Tim 4:12; 1. Pt 5:3)

Upamtite, značenje ne određuju leksikoni, nego upotreba reči u rečenicama/paragrafima (tj. kontekst). Nemojte da nekoj reči pripisete određenu definiciju i da je koristite uvek kada se ona pojavi u Bibliji. Kontekst, kontekst, kontekst određuje značenje!

▣ „u Makedoniji i Ahaji” Ovo su bile rimske provincije. Ahaja je bila na mestu dela sadašnje Grčke; Makedonija je bila politička država nezavisna od grčke, iako kulturno i ekonomski povezana.

1:8 „odjeknula” Doslovan prevod je „zatrubila” ili „zagrmela”. Ovo je indikativ perfekta pasivni koji ukazuje da je jevanđelje „odjekivalo, te i dalje odjekuje“ i u njihovim radostima i u njihovim nevoljama. Ova grčka reč koren je reči „eho“. Stihovi 8-10 čine jednu rečenicu na grčkom.

▣ „posvuda proširila” Ovo je metaforičko preterivanje (hiperbola), kao i 1. Sol 1:2 (up. Rim 1:8). Biblija, budući da je istočnjačka knjiga, često koristi figurativan jezik. Pazite se zapadnjačkog doslovnog tumačenja.

POSEBNA TEMA: KNJIŽEVNOST ISTOKA (BIBLIJSKI PARADOKSI)

- A. Meni lično je ovaj uvid (tj. da je Biblija istočnjačka, a ne zapadnjačka knjiga) bio veoma koristan, budući da sam neko ko voli Bibliju i veruje da je ona Božija Reč. Ozbiljnim razmatranjem Biblije, postalo mi je jasno da različiti tekstovi otkrivaju istinu na načine koji su posebno odabrani, a ne sistematični. Jedan nadahnut tekst ne može da poništi ili umanjiti vrednost drugog nadahnutog teksta! Istina se stiče poznavanjem celokupnog Pisma (celo Pismo je nadahnuće, ne samo neki delovi, up. 2. Tim 3:16-17), ne citiranjem izdvojenog teksta (korišćenjem teksta da nešto dokažemo)!
- B. Većina biblijskih istina (i književnosti Istoka) predstavljena je kroz dijalektične ili paradoksalne parove (ne zaboravite da novozavetni autori, osim Luke, misle na hebrejskom, a pišu na grčkom. Mudrosna literatura i poezija predstavljaju istinu paralelnim redovima. Antitetičan paralelizam funkcioniše kao paradoks. Ovaj sintetičan paralelizam funkcioniše kao paralelni tekstovi). Na neki način, obe strane su jednako istinite! Ovi paradoksi su teški za naše drage, pojednostavljene, denominacijske tradicije!
1. predodređenje i ljudska slobodna volja
  2. sigurnost vernika i potreba za istrajnošću (vidite POSEBNA TEMA: ISTRAJNOST)
  3. prvobitni greh i svestan greh
  4. Isus kao Bog i Isus kao čovek
  5. Isus jednak sa Ocem i Isus potčinjen Ocu
  6. Biblija kao Božija reč i ljudsko autorstvo
  7. bezgrešnost (perfekcionizam, up. Rimljanima 6) i smanjivanje grehova
  8. inicijalno trenutno opravdanje i svetost i progresivno posvećivanje (vidite POSEBNA TEMA: SVETOST/POSVEĆENJE U NZ)
  9. opravdanje po veri (Rimljanima 4) i opravdanje potvrđeno delima (up. Jak 2:14-26)
  10. hrišćanska sloboda (up. Rim 14:1-23; 1. Kor 8:1-13; 10:23-33) i hrišćanska odgovornost (up. Gal 5:16-21; Ef 4:1)
  11. Božija transcendentnost i Njegova imanentnost
  12. Bog kao nespoznatljiv i kao spoznatljiv kroz Pismo i Hrista.
    - Pavlove brojne metafore za spasenje
      - a. usvajanje
      - b. posvećenje
      - c. opravdanje
      - d. otkupljenje
      - e. slavljenje
      - f. predodređenje
      - g. pomirenje
  13. Božije carstvo kao sadašnje i njegovo ostvarenje u budućnosti
  14. pokajanje kao Božiji dar (up. Dap 11:18; Rim 2:4; 2. Tim 2:25) i pokajanje kao nužan odgovor za spasenje (up. Mk 1:15; Dap 20:21)
  15. SZ kao večan i SZ kao završen, ukinut i poništen (up. Mt 5:17-19 nasuprot Mt 5:21-48; Rimljanima 7 nasuprot Galatima 3)
  16. vernici su sluge/robovi ili deca/naslednici

SSP	Zato nema potrebe da o tome nešto govorimo
NSP	tako da mi ne treba ništa da govorimo
DK	tako da nam nije potrebno šta govoriti
DS	tako da nam nije potrebno što govoriti
EC	tako da nema potrebe da što govorimo

Višeznačan izraz, mnogi prevodi se nadovezuju na „veru“ iz prethodne rečenice. To ne znači nužno da su oni razumeli sve o hrišćanskoj doktrini, niti o nevoljama. Znači da su njihovi životi pokazali da je jevanđelje zaista ukorenjeno u njihovim srcima i umovima. Sveti Duh će otkriti

osnove jevanđelja svakom srcu koje je spremno da primi.

1:9 „kako ste se od svojih idola obratili Bogu” Ovo se odnosi na odricanje od paganskog idolopoklonstva. Jevanđelje je i negativno i pozitivno – pokajanje i vera (up. Mk 1:15; Dap 3:16, 19; 20:21). Uključuje i „okretanje od“, kao i „okretanje ka“.

NASB Biblija za proučavanje (str. 1748) zapaža da obraćenje Solunjana sadrži tri destruktivna dokaza

1. odricanje od idola
2. služba Bogu
3. čekanje Hristovog povratka

▣ **„da biste služili”** Doslovno značenje je „kao rob”. Ovo je infinitiv prezenta. Oni su se obratili (aorist) od idola ka služenju istinitom, život Bogu (up. Rim 6:18). Ovo predstavlja Boga kao Cara, a Njegove sledbenike kao slugu. Na neki način, mi smo robovi, na drugi, mi smo sinovi.

▣ **„živom i istinitom Bogu”** Ovo odražava Božije savezno ime Gospod (YHWH), (up. 2. Mojs 3:14). Gospod (YHWH) je večno živ, jedini živ Bog. Ovo je osnova biblijskog monoteizma (up. 5. Mojs 4:35,39; 6:4; Is 45:5,6,18,21-22; 47:8,10).

POSEBNA TEMA: BOŽIJA IMENA

A. El (BDB 42, KB 48)

1. Nismo sigurni koje je izvorno značenje ove drevne zajedničke imenice za božanska bića, mada mnogi stručnjaci smatraju da potiče od akadskog korena koji znači „biti jak” ili „biti moćan” (up. 1. Mojs 17:1; 4. Mojs 23:19; 5. Mojs 7:21; Ps 50:1).
2. *El* je vrhovno božanstvo hananskog panteona (tekstovi iz *Ras Šamre*), poznat pod imenom „otac bogova” i „gospodar neba“.
3. Imenica *El* se u Bibliji često nalazi u spoju sa drugim rečima. Ovi spojevi su bili jedan od načina da se izraze Božije osobine:
  - a. *El-Eljon* („Bog Svevišnji”, *BDB* 42 i 751 II), 1. Mojs 14:18-22; 5. Mojs 32:8; Is 14:14
  - b. *El-Roi* („Bog koji vidi” ili „Bog koji se objavljuje”, *BDB* 42 i 909), 1. Mojs 16:13
  - c. *El-Šadaj* („Bog Svesilni” ili „Bog Svemilosni”, „Bog Planine”, *BDB* 42 i 994), 1. Mojs 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; 2. Mojs 6:3
  - d. *El-Olam* („Bog Večni”, *BDB* 42 i 761), 1. Mojs 21:33. Ovo ime je teološki vezano za Božija obećanja Davidu, data u 2. Sam 7:13,16
  - e. *El-Berit* („Bog Saveza”, *BDB* 42 i 136), Sud 9:46
4. Naziv *El* upotrebljen je zajedno sa sledećim nazivima:
  - a. *Jahve*, Ps 85:8 i Is 42:5
  - b. *Elohim*, 1. Mojs 46:3 i Jov 5:8 – „Ja sam *El, Elohim* tvoga oca”
  - c. *Šadaj*, 1. Mojs 49:25
  - d. „ljubomora”, 2. Mojs 34:14; 5. Mojs 4:24; 5:9; 6:15
  - e. „milost”, 5. Mojs 4:31; Nem 9:31
  - f. „velik i strašan”, 5. Mojs 7:21; 10:17; Nem 1:5; 9:32; Dan 9:4
  - g. „znanje”, 1. Sam 2:3
  - h. „moj jaki zaklon”, 2. Sam 22:33
  - i. „moj osvetnik”, 2. Sam 22:48
  - j. „svetac”, Is 5:16
  - k. „moć”, Is 10:21
  - l. „moje spasenje”, Is 12:2

- m „velik i moćan”, Jer 32:18
n „odmazda”, Jer 51:56
5. U Još 22:22 dva puta je upotrebljen spoj svih najvažnijih starozavetnih naziva za Boga (*El, Elohim, Jahve*).
- B. *Eljon* (BDB 751, KB 832)
1. Osnovno značenje ove reči je „visok”, „uzvišen”, „uzdignut” (up. 1. Mojs 40:17; 1. Car 9:8; 2. Car 18:17; Nem 3:25; Jer 20:2; 36:10; Ps 18:13).
  2. Upotrebljena je u istoznačno s nekoliko drugih Božijih imena/zvanja:
    - a. *Elohim*, Ps 47:1-2; 73:11; 107:11
    - b. *Jahve*, 1. Mojs 14:22; 2. Sam 22:14
    - c. *El-Šadaj*, Ps 91:1,9
    - d. *El*, 4. Mojs 24:16
    - e. *Elah*, ova reč je česta u Dan 2–6 i Ezra 4–7, a u Dan 3:26, 4:2 i 5:18,21 povezana je s aramejskom rečju *illair*, što znači „Bog Svevišnji”.
  3. Ovu reč su često koristili ne-Izraelci:
    - a. Melhisdek, 1. Mojs 14:18-22
    - b. Valaam, 4. Mojs 24:16
    - c. Mojsije, kad je govorio o narodima u 5. Mojs 32:8
    - d. Lukino jevanđelje u NZ, pisano neznabošcima, koristi podudarnu grčku reč *ipsistos* (up. Lk 1:32,35,76; 6:35 i 8:28; Dap 7:48 i 16:17)
- C. *Elohim* (MNOŽINA), *Eloah* (JEDNINA), koja se najčešće koristi u poeziji (BDB 43, KB 52)
1. Ova reč nije pronađena van Starog zaveta.
  2. Reč *elohim* može da označava Izraelovog Boga ili bogove drugih naroda (2. Mojs 12:12; 20:3). Avram potiče iz mnogobožacke porodice (up. Još 24:2).
  3. Može da se odnosi i na izraelske sudije (2. Mojs 21:6; Ps 82:6).
  4. Reč *elohim* se koristi i za druga duhovna bića (za anđele i demone), 5. Mojs 32:8 (*Septuaginta*), Ps 8:5; Jov 1:6; 38:7.
  5. Ovo je prvi naziv za Boga u Bibliji (up. 1. Mojs 1:1) i samo on se koristi sve do 1. Mojs 2:4, gde je ovaj naziv spojen s imenom *Jahve*. U teološkom smislu, ovo ime označava Boga kao stvoritelja, staratelja i održavatelja sveukupnog života na ovoj planeti (up. Ps 104). Reči *elohim* i *el* su istoznačne (up. 5. Mojs 35:15-19). Reč *elohim* se koristila naizmenično s imenom *Jahve* (kao u Ps 14 – *elohim* u stihovima 1, 2 i 5, *Jahve* u stihovima 2 i 6, čak i reč *adon* u 4. stihu).
  6. Iako je reč *elohim* u MNOŽINI i iako se koristila da označi druge bogove, mnogo puta je upotrebljena da označi Izraelovog Boga, ali tada je obično prati GLAGOL U JEDNINI da se naglasi da se odnosi na jednog Boga (vidite POSEBNA TEMA: MONOTEIZAM).
  7. Zar nije čudno što je ovaj česti naziv za Boga jednobožackog Izraela imenica u MNOŽINI! Nismo sigurni zbog čega je tako, ali evo nekoliko teorija o tome:
    - a. U hebrejskom jeziku se obilno koristi MNOŽINA, često da bi se nešto naglasilo. S ovim je tesno povezana kasnija gramatička pojava iz hebrejskog jezika koja se zove „množina veličanstva”, u kojoj se MNOŽINA koristi da uveliča neki pojam.
    - b. Možda se odnosi na sabor anđela s kojim se Bog sreće na nebu i koji izvršavaju zadatke koje im poveri (up. 1. Car 22:19-23; Jov 1:6; Ps 82:1; 89:5,7).
    - c. Možda je u pitanju nagoveštaj novozavetnog učenja o jednom Trojedinom Bogu. U 1. Mojs 1:1 Bog stvara, u 1. Mojs 1:2 Božiji Duh lebdi, a iz Novog zaveta saznajemo da je Isus Očev izvršilac stvaranja (up. Jn 1:3,10; Rim 11:36; 1. Kor 8:6; Kol 1:15; Jev 1:2; 2:10).
- D. *Jahve* (BDB 217, KB 394)

1. Ovo ime označava Boga koji sklapa saveze, Boga kao spasitelja i kao otkupitelja! Ljudi krše saveze, ali Bog je veran svojoj reči, svojim obećanjima, svom savezu (up. Ps 103).
Ovo ime je prvi put upotrebljeno u 1. Mojs 2:4, u sprezi s rečju *Elohim*. 1. Mojs 1–2 ne sadrži dva izveštaja o stvaranju, nego dva naglaska:
  - a. Bog kao tvorac (fizičkog) svemira (Ps 104)
  - b. Bog koji posebno stvara ljudski rod (Ps 103)
 1. Mojs 2:4–3:24 je početak posebnog otkrivenja o povlašćenom položaju ljudskog roda i njegovoj posebnoj svrsi i o problemu greha i pobune koji su povezani s čovekovim jedinstvenim položajem.
2. U 1. Mojs 4:26 čitamo: „*ljudi* počеше da prizivaju Jahveovo ime”, ali u 2. Mojs 6:3 se podrazumeva da je zametak zavetnog naroda (praoci Izraelaca i njihove porodice) poznao Boga samo pod imenom *El-Šadaj*. Ime *Jahve* objašnjeno je samo jednom, u 2. Mojs 3:13-16 (posebno u 14. stihu). Ipak, Mojsijeve knjige često tumače reči na osnovu popularnih igara reči, a ne na osnovu korena (1. Mojs 17:5; 27:36; 29:13-35). Postoji nekoliko teorija o značenju ovog imena (preuzeto iz rečnika *IDB*, tom 2, str. 409-11):
  - a. od arapskog korena koji znači „pokazati žarku ljubav”
  - b. od arapskog korena koji znači „oduvati” (*Jahve* kao Bog oluje)
  - c. od ugaritskog (hananskog) korena koji znači „govoriti”
  - d. na osnovu jednog feničanskog natpisa u kom je upotrebljen UZROČNI PARTICIP koji znači „onaj koji sve održava” ili „onaj koji uspostavlja”
  - e. od *Qal* oblika hebrejskog glagola „biti”: „onaj koji jeste” ili „onaj koji postoji” (ili u budućem vremenu: „onaj koji će biti”)
  - f. od *Hiphil* oblika hebrejskog glagola „biti”: „Onaj koji uzrokuje da bude”
  - g. od hebrejskog korena „živeti” (npr. 1. Mojs 3:20), što bi značilo „jedini i večno živ”
  - h. na osnovu 2. Mojs 3:13-16 – igra reči pomoću IMPERFEKTA koji je upotrebljen u značenju PERFEKTA: „nastaviću da budem ono što sam i nekad bio” ili „nastaviću da budem ono što sam uvek bio”, vidite: Džejms Vots (J. Wash Watts), *Pregled sintakse u hebrejskom Starom zavetu (A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament)*, str. 67.
 Ime *Jahve* često je izraženo u skraćenom obliku, koji bi možda mogao biti njegov izvorni oblik
  - (1) *Jah* (npr. Halelu-jah, 2. Mojs 15:2; 17:16; Ps 89:9; 104:35)
  - (2) *Jahu* (završetak imena „jah”, u srpskom „ja”, npr. Isaija)
  - (3) *Jo* (početak imena „jo”, npr. Jošua, Joil)
3. U kasnijem judaizmu ovo ime je postalo toliko sveto (sveto četvoroslovlje ili *tetragramaton*) da su Jevreji prestali da ga izgovaraju kako ne bi prekršili zapovest iz 2. Mojs 20:7 i 5. Mojs 5:11 i 6:13. Zamenili su ga imenicom *adon* ili *adonaj* (moj gospod) – što znači „vlasnik”, „gospodar”, „muž”, „Gospod”. Kada bi čitajući starozavetne tekstove naišli na ime *Jahve*, izgovarali bi reč „Gospod”. Zato se u prevodima umesto rači *Jahve* koristi Gospod (u engleskim prevodima se piše svim velikim slovima, GOSPOD, tj. engleski: „LORD”).
4. Ime *Jahve* je, kao i reč *El*, često spojeno s drugim rečima da bi se naglasile određene osobine Izraelovog zavetnog Boga. Pošto postoje brojne mogućnosti, ovde navodim samo neke:
  - a. *Jahve-Jire'* – *Jahve* će se postarati, (*BDB* 217 i 906), 1. Mojs 22:14
  - b. *Jahve-Rofeha* – *Jahve* je tvoj lekar, (*BDB* 217 i 950, PARTICIP *Qal*), 2. Mojs 15:26
  - c. *Jahve-Nissi* – *Jahve* je moj barjak, (*BDB* 217 i 651), 2. Mojs 17:15

- d. *Jahve-Mekaddišhem* – *Jahve* koji vas čini svetima, (BDB 217 i 872, PARTICIP *piela*), 2. Mojs 31:13
- e. *Jahve-Šalom* – *Jahve* je mir, (BDB 217 i 1022), Sud 6:24
- f. *Jahve-Cevaot* – *Jahve* nad vojskama, (BDB 217 i 878), 1. Sam 1:3,11; 4:4; 15:2, česta upotreba u Prorocima
- g. *Jahve-Roi* – *Jahve* je moj pastir, (BDB 217 i 944, PARTICIP *Qal*), Ps 23:1
- h. *Jahve-Cidkenu* – *Jahve* je naša pravednost, (BDB 217 i 841), Jer 23:6
- i. *Jahve-Šamah* – *tamo je Jahve*, (BDB 217 i 1027), Jez 48:35

1:10 Ovaj stih je kao sažetak jevanđelja (up. 1. Kor 15:1-4). Često se za ove sažetke koristi naziv *kerygma* („objava”).

POSEBNA TEMA: KERIGMA

Postoje brojna mišljenja o hrišćanstvu. Naše doba je doba religijskog pluralizma, kao i prvi vek. Ja lično potpuno uključujem i prihvatam sve grupe koje tvrde da poznaju Isusa Hrista i veruju u Njega. Postoje stvari oko kojih se ne slažemo, ali Isus je suština hrišćanstva. Međutim, postoje grupe koje tvrde da su hrišćanske, ali čini se da one „samo podsećaju“ ili pokušavaju da se „nakače“. Po čemu možemo da ih razlikujemo?

Postoje dva načina:

- A. korisna knjiga o verovanjima savremenih okultnih grupa (po njihovim tekstovima) jeste knjiga Voltera Martina (Walter Martin) Carstvo kultova (*The Kingdom of the Cults*).
- B. propovedi rane crkve, posebno propovedi apostola Petra i Pavla iz Dela apostolskih, daju nam osnovnu strukturu koju su prvovekovni nadahnuti autori koristili da predstave hrišćanstvo različitim grupama. Ova rana „objava“ ili „propoved“ (koju Dela sažimaju) dobila je ime kerigma (*kerygma*). Slede osnovne istine jevanđelja o Isusu iz Dela:
  1. ispunjava brojna starozavetna proroštva – Dap 2:17-21,30-31,34; 3:18-19,24; 10:43; 13:17-23,27; 33:33-37,40-41; 26: 6-7,22-23
  2. poslao ga je Gospod (YHWH) po obećanju – Dap 2:23; 3:26
  3. čini čuda da bi potvrdio svoju poruku i pokazao Božije saosećanje – Dap 2:22; 3:16; 10:38
  4. predali su ga, odrekli ga se – Dap 3:13-14; 4:11
  5. razapet – Dap 2:23; 3:14-15; 4:10; 10:39; 13:28; 26:23
  6. vraćen u život – Dap 2:24,31-32; 3:15,26; 4:10; 10:40; 13:30; 17:31; 26:23
  7. uzdignut pored Božije desnice – Dap 2:33-36; 3:13,21
  8. doći će ponovo – Dap 3:20-21
  9. određen za Sudiju – Dap 10:42; 17:31
  10. poslao Svetog Duha – Dap 2:17-18,33,38-39; 10:44-47
  11. Spasitelj svih koji veruju – Dap 13:38-39
  12. niko drugi nije Spasitelj – Dap 4:12; 10:34-36

Ovo su neki načini da odgovorimo na ove apostolske stubove istine:

1. pokajanje – Dap 2:38; 3:19; 17:30; 26:20
2. vera – Dap 2:21; 10:43; 13:38-39
3. krštenje – Dap 2:38; 10:47-48
4. primanje Duha – Dap 2:38; 10:47
5. svi su dobrodošli – Dap 2:39; 3:25; 26:23

Ova šema je bila suština objave rane crkve, iako neki novozavetni autori izostavljaju neke delove ili neke posebno naglašavaju u svojim tekstovima. Markovo jevanđelje blisko sledi Petrovo viđenje kerigme. Tradicionalno se veruje da je Marko preneo strukturu Petrovih propovedi, objavljenih u Rimu, u pisano Jevanđelje. I Matej i Luka slede osnovnu Markovu strukturu.

- ▣ „**da biste čekali da s nebesa dođe njegov Sin**” Ovo je još jedan infinitiv prezenta. Nastavili su da služe (up. 1. Sol 1:9) Bogu i čekaju Hristov povratak. Pavle nastavlja da naglašava Drugi dolazak kao teološku srž ovog pisma. Svako poglavlje se završava sa ovom temom (up. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-18; 5:23). Vidite Posebnu temu kod 1. Sol 5:9.
- ▣ „**koga je podigao iz mrtvih**” Ovo je potvrda da Otac prihvata Sinovljevu zamensku smrt (up. 1. Kor 15). Sve tri ličnosti Trojstva bile su aktivne u Hristovom vaskrsenju: Otac – Dap 2:24; 3:15; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30, 33, 34, 37; 17:31; Duh – Rim 8:11 i Sin – Jn 2:19-22; 10:17-18. Vidite POSEBNA TEMA: TROJSTVO kod Gal 4:4.
- ▣ „**koji nas izbavlja**” Ovo je particip prezenta srednji (zavisni) koji naglašava Isusovo neprekidno delovanje za nas. Pobjeda je trajna (up. Rim 8:31-39). On nastavlja da posreduje za nas (up. 1. Jn 2:1; Jev 7:25; 9:24).
- ▣ „**od gneva koji dolazi**” Isusov Drugi dolazak je velika nada za neke, ali za druge je večni gubitak. Vernici će doživeti progon i pritiske od Jevreja i pagana, ali nikada neće doživeti Božiji gnev (up. 1. Sol 5:9). Božiji gnev dolazi (particip prezenta srednji (zavisni)) na sve koji odbace Hrista (up. 1. Sol 2:16; Mt 25; Rim 1-2). Sigurno je da je gnev antropomorfna slika, ali to je i „Božija ljubav”.
Kraj svakog poglavlja u 1. Solunjanima ima jasnu aluziju na Drugi dolazak (up. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-18; 5:23). Novozavetni pisci posmatraju vreme i istoriju kroz svoj pogled na svet o budućem danu kazni i nagrada. Novi zavet je u velikoj meri eshatološki (up. *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, Fi (Fee) i Stjuart (Stuart), str. 131-134).

POSEBNA TEMA: NEVOLJE (*THLIPSIS*)

Nužno je da teološki razlikujemo način na koji Pavle koristi ovaj termin (*thlipsis*) i način na koji ga Jovan koristi.

A. Pavlova upotreba (koja odražava Isusovu upotrebu)

1. problemi, nevolje, zlo koje je deo palog sveta
  - a. Mt 13:21
  - b. Rim 5:3
  - c. 1. Kor 7:28
  - d. 2. Kor 7:4
  - e. Ef 3:13
2. problemi, nevolje i zlo koje prouzrokuju nevernici
  - a. Rim 5:3; 8:35; 12:12
  - b. 2. Kor 1:4,8; 6:4; 7:4; 8:2,13
  - c. Ef 3:13
  - d. Fil 4:14
  - e. 1. Sol 1:6
  - f. 2. Sol 1:4
3. problemi, nevolje i zlo na kraju vremena
  - a. Mt 24:21,29
  - b. Mk 13:19,24
  - c. 2. Sol 1:6-9

B. Jovanova upotreba

1. Jovan pravi razliku između *thlipsis* i *orgē* ili *thumos* (gnev) u Otkrivenju. *Thlipsis* je ono što nevernici čine vernicima, a *orgē* i *thumos* su ono što Bog čini nevernlicima.
  - a. *thlipsis* – Otk 1:9; 2:9-10,22; 7:14
  - b. *orgē* – Otk 6:16-17; 11:18; 16:19; 19:15
  - c. *thumos* – Otk 12:12; 14:8,10,19; 15:1,7; 16:1; 18:3
2. Jovan takođe koristi ovaj termin u svom Jevanđelju za probleme vernika u svim dobima – Jn 16:33.

POSEBNA TEMA: ANTROPOMORFAN JEZIK ZA OPISIVANJE BOGA

I. Ovakav jezik (tj. opisivanje Boga ljudskim terminima) je veoma čest u SZ (neki primeri)

A. Fizički delovi tela

1. oči – 1. Mojs 1:4,31; 6:8; 2. Mojs 33:17; 4. Mojs 14:14; 5. Mojs 11:12; Zah 4:10
2. ruke – 2. Mojs 15:17; 4. Mojs 11:23; 5. Mojs 2:15
3. mišica – 2. Mojs 6:6; 15:16; 5. Mojs 4:34; 5:15; 26:8
4. uši – 4. Mojs 11:18; 1. Sam 8:21; 2. Car 19:16; Ps 5:1; 10:17; 18:6
5. lice – 2. Mojs 33:11; 4. Mojs 6:25; 12:8; 5. Mojs 34:10
6. prst – 2. Mojs 8:19; 31:18; 5. Mojs 9:10; Ps 8:3
7. glas – 1. Mojs 3:8,10; 2. Mojs 15:26; 19:19; 5. Mojs 26:17; 27:10
8. stopala – 2. Mojs 24:10; Jez 43:7
9. ljudski oblik – 2. Mojs 24:9-11; Ps 47; Is 6:1; Jez 1:26
10. Gospodnji anđeo – 1. Mojs 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16; 2. Mojs 3:4,13-21; 14:1; Sud 2:1; 6:22-23; 13:3-22

B. Fizička dela (neki primeri)

1. stvaranje rečima – 1. Mojs 1:3,6,9,11,14,20,24,26
2. hodanje (tj. zvuk) u Edenu – 1. Mojs 3:8; 18:33; 3. Mojs 26:12; 5. Mojs 23:14
3. zatvaranje vrata Nojeve barke – 1. Mojs 7:16
4. miris žrtava – 1. Mojs 8:21; 2. Mojs 29:18,25; 3. Mojs 26:31
5. silazak na zemlju – 1. Mojs 11:5; 18:21; 2. Mojs 3:8; 19:11,18,20
6. sahranjivanje Mojsija – 5. Mojs 34:6

C. Ljudske emocije (neki primeri)

1. kajanje/žaljenje – 1. Mojs 6:6,7; 2. Mojs 32:14; Sud 2:18; 1. Sam 15:29,35; Amos 7:3,6
2. gnev – 2. Mojs 4:14; 15:7; 4. Mojs 11:10; 12:9; 22:22; 25:3,4; 32:10,13,14; 5. Mojs 6:15; 7:4; 29:20
3. ljubomora – 2. Mojs 20:5; 34:14; 5. Mojs 4:24; 5:9; 6:15; 32:16,21; Još 24:19
4. mržnja/prezir – 3. Mojs 20:23; 26:30; 5. Mojs 32:19

D. Porodični odnosi (neki primeri)

1. Otac
  - a. Izraela – 2. Mojs 4:22; 5. Mojs 14:1; Is 1:2; 63:16; 64:8; Jer 31:9; Os 11:1
  - b. cara – 2. Sam 7:11-16; Ps 2:7
  - c. metafore za očinska dela – 5. Mojs 1:31; 8:5; 32:6-14; Ps 27:10; Pri 3:12; Jer 3:4,22; 31:20; Os 11:1-4; Mal 3:17
2. Roditelj – Os 11:1-4
3. Majka – Is 49:15; 66:9-13 (analogija za negujuću majku)
4. Mladi odani ljubavnik – Os 1-3

II. Razlozi za upotrebu ovakvog jezika

- A. Neophodno je da se Bog otkrije ljudskim bićima. Sveprisutna ideja o Bogu kao muškarcu je antropomorfizam zato što je Bog duh!

- B. Bog preuzima najsmislenije aspekte ljudskog života i koristi ih da se otkrije palom čovečanstvu (otac, majka, roditelj, ljubavnik).
  - C. Iako je to ponekad nužno (tj. 1. Mojs 3:8), Bog ne želi da bude ograničen na bilo koju fizičku formu (up. 2. Mojs 20; 5. Mojs 5).
  - D. Isusova inkarnacija je najviši nivo antropomorfizma! Bog je preuzeo telo koje se moglo dodirnuti (up. 1. Jn 1:1-3). Božija poruka je postala Božija Reč (up. Jn 1:1-18).
- III. Za dobru analizu vidite G. B. Kerd (G. B. Caird) *Jezik i slike u Bibliji (The Language and Imagery of The Bible)*, poglavlje 10, „antropomorfizam“, u *Standardnoj međunarodnoj biblijskoj enciklopediji (The International Standard Bible Encyclopaedia)*, str. 152-154

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteti u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Zašto Pavle ne potvrđuje svoje apostolstvo u ovom pismu?
2. Zbog čega je značajan prvi stih?
3. Zašto se vera, nada i ljubav toliko često navode zajedno u Novom zavetu?
4. Kako je odabir povezan sa delima vernika?
5. Zašto hrišćani prolaze kroz nevolje? Kako Drugi dolazak odgovara na ovaj problem?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](http://www.biblelessons.org)

1. SOLUNJANIMA 2

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlova služba u Solunu	Pavlovo ponašanje	Pavlov život i delo	Pavlovo delovanje u Solunu	Pavlov primer u Solunu
2:1-12	2:1-12	2:1-8 2:9-12	2:1-9 2:10-12	2:1-7a 2:7b-12
2:13-16	2:13-16	2:13-16	2:13-16	Vera i strpljenje Solunjana 2:13-16
Pavlova želja da ponovo poseti crkvu (2:17-3:13)	Čežnja da ih vidi	Pavlova naklonost prema Solunjanima (2:17-3:13)	Pavlova želja da ih ponovo poseti (2:17-3:13)	Pavlov strah
2:17-20	2:17-20	2:17-20	2:17-20	2:17-20

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI U STIHOVE 1-13

- A. Ovo poglavlje pokazuje jačanje jevrejske opozicije prema crkvi u Solunu (up. Dap 17:1-9).
- B. Ovo poglavlje na predivan način opisuje prave karakteristike osobe koja služi. Pavle te karakteristike predstavlja kroz suprotne parove: prvo negativnu stranu, pa pozitivnu (1. Sol 2:3-7). Pavle brani svoju poruku, metode i motive.
- C. Stihovi 1. Sol 2:10-12 su sažetak 1. Sol 2:1-9.
- D. Ovo poglavlje odražava deo nejasnoća u prevodima oko tačne podele grčkog teksta:
  1. 1. Sol 2:6-7.
  2. 1. Sol 2:11-12.
- E. Pavle pravi digresiju u 1. Sol 2:14-16 da bi razmotrio svoje sadašnje stanje u Korintu i dao sažetak svojih prvih iskustava sa jevrejskom opozicijom. Ovi stihovi su Pavlovi najsnažniji negativni komentari o Jevrejima (osim Rimljanima 9-11).

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: 1. SOL 2:1-12

¹I sami znate, braćo, da naš dolazak k vama nije bio uzaludan. ²Naprotiv, nakon što smo u

Filibi, kao što znate, najpre trpeli i bili zlostavljani, uz pomoć našeg Boga odvažili smo se da vam propovedamo, uz tešku borbu, Božiju dobru vest. ³Jer naše podsticanje ne proizlazi iz zablude, niti iz nečistih pobuda, niti iz želje da nekoga prevarimo, ⁴nego govorimo kao ljudi koje je Bog prosudio dostojnima da im poveri dobru vest ne činimo to kao da ugadamo ljudima, nego Bogu, koji ispituje naše srce. ⁵Jer, kao što znate, nikada se nismo poslužili laskavim rečima, niti smo išta činili iz prikrivenog lakomstva – Bog je svedok! ⁶I nismo tražili slavu od ljudini od vas, ni od drugih – iako smo kao Hristovi apostoli mogli da vam budemo na teretu. ⁷Naprotiv, bili smo blagi prema vama, kao majka koja hrani i neguje svoju decu. ⁸Tako smo, puni ljubavi prema vama, bili spremni da vam damo ne samo Božiju dobru vest nego i svoj život, jer smo vas zavoleli. ⁹Jer sećate se, braćo, našeg truda i napora. Dok smo vam propovedali Božiju dobru vest, radili smo noću i danju, da nikome od vas ne budemo na teretu. ¹⁰Svedoci ste i vi i Bog kako smo se verno i pravedno i besprekorno ponašali prema vama koji verujete. ¹¹A dobro znate i kako smo, kao otac svoju decu, svakoga od vas podsticali i tešili i zaklinjali ¹²da živite životom dostojnim Boga koji vas poziva u svoje carstvo i slavu.

2:1 „I sami znate, braćo” Pavle se toliko često poziva na iskustvo solunskih hrišćana koristeći ovaj izraz, da je on postao karakteristika ove knjige (up. 1. Sol 1:5; 2:1, 2, 5, 11). Slične izraze vidimo i u 1. Sol 2:9, „sećate se”, i 10, „svedoci ste”.

SSP, NSP da naš dolazak k vama nije bio uzaludan
DK ulazak naš k vama da ne bi uzalud
DS da dolazak naš k vama nije bio slab
EC da naš pristup k vama nije bio naprazno

Ovo je indikativ perfekta aktivni. Moguća značenja su (1) nije „besplodno” (up. 1. Kor 15:10,58) ili (2) ne „praznih ruku” (up. Mk 12:2). Crkva traje i pored agresivne jevrejske opozicije, kao i crkve u Judeji koje su takođe doživele jevrejski gnev (up. 1. Sol 2:13-16).

2:2 „Naprotiv” Ovo je snažna adverzativna konjunkcija (*alla*, up. 1. Sol 2:4 [dva puta], 7, 8), što ukazuje na kontrast.

▣ **„nakon što smo u Filibi... najpre trpeli”** Pavle počinje da govori o svojim nevoljama zbog jevandelja (up. Dap 16:11-40 i 1. Kor 4:9-13; 2. Kor 4:8-12; 6:4-10; 11:24-27).

SSP, NSP bili zlostavljani
DK osramoćeni bivši
DS zlostavljeni bili
EC zlostavljani bili

Ovo zlostavljanje je bilo i fizičko i mentalno.

SSP ali smo se u našem Bogu osmelili da vam... objavimo Božije jevandelje
NSP uz pomoć našeg Boga odvažili smo se da vam propovedamo... Božiju dobru vest
DK oslobodismo se u Bogu svome kazivati vama jevandelje Božije s velikom borbom
DS oslobodili u Bogu svome kazivati vam jevandelje Božije s velikim trudom
EC nego smo se oslobodili u Bogu da vam kazujemo jevandelje Božije uz veliku borbu

Za „smelost” vidite sledeću Posebnu temu.
Izraz „Božija dobra vest” može da znači

1. jevanđelje o Bogu (objektivni genitiv)
2. jevanđelje od Boga (subjektivni genitiv, up. TEV, JB). Isti ovaj izraz upotrebljen je i u 1. Sol 2:8 i 9 (up. Rim 15:16; 1. Tim 1:11; 1. Pt 4:17)

POSEBNA TEMA: SMELOST (*PARRHĒSIA*)

Ovaj grčki termin je složenica od „sve” (*pan*) i „govor” (*rhēsis*). Ova sloboda ili smelost u govoru često je označavala smelost uprkos opoziciji ili protivljenju (up. Jn 7:13; 1. Sol 2:2).

U Jovanovim tekstovima (upotrebljena 13 puta) često ukazuje na javnu objavu (up. Jn 18:20, kao i u Pavlovim tekstovima, Kol 2:15). Međutim, ponekad znači samo „otvoreno” (up. Jn 10:24; 11:14; 16:25,29).

U Delima, apostoli objavljuju poruku o Isusu na isti način (smelo) kao što je Isus govorio o Ocu, Njegovim planovima i obećanjima (up. Dap 2:29; 4:13,29,31; 9:27-28; 13:46; 14:3; 18:26; 19:8; 26:26; 28:31). Pavle je molio za smelost da propoveda jevanđelje (up. Ef 6:19; 1. Sol 2:2) i da živi jevanđelje (up. Fil 1:20).

Pavlova eshatološka nada u Hristu dala mu je smelost i samopouzdanje da propoveda jevanđelje u sadašnjem zlom dobu (up. 2. Kor 3:11-12). Takođe, on je verovao da će Isusovi sledbenici prikladno odreagovati (up. 2. Kor 7:4).

Postoji još jedan aspekt ovog termina. Poslanica Jevrejima ga koristi na specifičan način, za smelost vernika u Hristu da pristupe Bogu i obrate mu se (up. Jev 3:6; 4:16; 10:19,35). Vernici su potpuno prihvaćeni i dobrodošli u bliskost sa Ocem kroz Sina (up. 2. Kor 5:21)!

U NZ se koristi na nekoliko načina.

1. samopouzdanje, smelost ili sigurnost povezana sa
  - a. ljudima (up. Dap 2:29; 4:13,31; 2. Kor 3:12; Ef 6:19)
  - b. Bogom (up. 1. Jn 2:28; 3:21; 4:12; 5:14; Jev 3:6; 4:16; 10:19)
2. govoriti otvoreno, jasno i direktno (up. Mk 8:32; Jn 7:4,13; 10:24; 11:14; 16:25; Dap 28:31)
3. javno govoriti (up. Jn 7:26; 11:54; 18:20)
4. povezan oblik (*parrhēsiázomai*) označava smelu molitvu u teškim okolnostima (up. Dap 18:26; 19:8; Ef 6:20; 1. Sol 2:2)

▣ „uz tešku borbu” Ovo je atletski ili vojni termin za grubu, direktnu borbu (up. Fil 1:30; Kol 2:1). Ovaj grčki termin povezan je sa rečju „agonija”.

2:3

SSP	nagovaranje
NSP	podsticanje
DK	uteha
DS	propoved
EC	bodrenje

Ovo je isti koren (*paraklēsis*) kao i za reč Duh (*paraklētos*) u Jn 14:16, 26; 15:26 i 16:7 i za Isusa u 1. Jn 2:1 gde se prevodi kao „utešitelj”, „zastupnik” ili „pomoćnik”. Vidite belešku kod 1. Sol 3:7.

SSP	nije iz zablude
NSP	ne proizlazi iz zablude
DK, DS	nije od prevare
EC	ne biva iz zablude

Planēs je grčka reč za „planetu” i odnosi se na nebeska tela (planete, komete, padalice) koje ne

slede uobičajene šeme konstelacija. Stoga, njih su zvali „lutalice“, što se metaforički počelo koristiti za grešku.

SSP	ni iz prljavih pobuda
NSP	niti iz nečistih pobuda
DK, DS, EC	ni od nečistote

Ovaj termin podrazumeva seksualnu raspuštenost (up. 1. Sol 4:7; Rim 1:24; Gal 5:19; Ef 5:3; Kol 3:5). Ne zaboravite da je pagansko slavljenje često uključivalo i seksualne radnje. Moguće je da su jevrejski legalisti optužili Pavla da zastupa seksualnu raspuštenost, zato što su pogrešno razumeli opravdanje milošću po veri.

SSP	niti pokušavamo da vas prevarimo
NSP	niti iz želje da nekoga prevarimo
DK, DS	ni u lukavstvu
EC	niti lukavstvom

Druga dva termina u trećem stihu govore o Pavlovim motivima, ali ovaj izraz ukazuje na atmosferu prevare (up. Ef 4:14). Prvobitno značenje reči „prevara“ bilo je „hvatati mamcem“ (up. Mt 26:4; Mk 7:22; 14:1), ali se kasnije razvila u metaforu za prevaru radi profita (up. 2. Kor 4:2, odražava 2. Kor 2:17). Pavle je često optuživan za pohlepu (up. 1. Sol 2:5).

2:4 „koje je Bog prosudio dostojnima” Ovaj indikativ perfekta pasivni ima konotaciju testiranja radi potvrđivanja (*dokimazō*). „Potvrditi” se u ovom smislu najčešće koristilo za testiranje ispravnosti novca. Misionarski tim je često bio testiran i potvrđen od strane Boga i Bog nastavlja da ga testira. Vidite POSEBNA TEMA: GRČKI POJMOVI ZA TESTIRANJE I NJIHOVE KONOTACIJE kod 1. Sol 3:5.

▣ **„da im poveri”** Ovo je aorist infinitiva pasivni. Ovaj termin potiče iz istog korena (*pisteuō*) kao i „poverenje“, „verovanje“ ili „vera“. Osnovna ideja je poveravanje nečega nekome (up. 1. Kor 9:17; Gal 2:7; 1. Tim 1:11; Titu 1:3). Vernici su odgovorni za jevanđelje (up. 1. Kor 4:1-2; 1. Pt 4:10).

▣ **„govorimo”** Ovo je indikativ prezenta aktivni. Vernici moraju da dele dobru vest koju su primili (up. Kol 4:2-6; 1. Pt 3:15) sa smelošću (up. 1. Sol 2:2).

▣ **„ne činimo to kao da ugađamo ljudima, nego Bogu”** (up. 1. Sol 2:6; Gal 1:10).

▣ **„koji ispituje naše srce”** Ovo odražava hebrejsku upotrebu reči „srce“ za označavanje cele osobe. Bog zna naše motive (up. 1. Sam 16:7; Ps 7:9; 26:2; 44:21; 139:1,23; Sol 21:2; Jer 11:20; 12:3; 17:10; Lk 16:15; Dap 1:24; 15:8; Rim 8:27; Otk 2:23). Vidite POSEBNA TEMA: SRCE kod Gal 4:6.

2:5 „nikada se nismo poslužili laskavim rečima” Ovaj termin podrazumeva manipulaciju i lažne motive. Protivnici, posebno u Korintu (Pavle je bio u Korintu kada je pisao ovo pismo) često su optuživali Pavla za lažne motive, kao i ovi Jevreji.

▣ **„niti smo išta činili iz prikrivenog lakomstva”** Pavle je često optuživan za pohlepu ili lakomost, moguće zato što je to bila česta pojava kod grčkih putujućih učitelja (up. Dap 20:33). Zato on nije hteo da prima redovan novac od crkve u kojoj bi služio. Kasnije je primio pomoć iz Filibe (dva puta, up. Fil 4:16) i Soluna.

▣ „**Bog je svedok**” Pavle se kune koristeći Boga kao svedoka (up. 1. Sol 2:10; Rim 1:9; 1. Kor 1:23; 11:31; Gal 1:19; Fil 2:25).

2:6 „kao Hristovi apostoli” Ovo uključuje Silu i Timotija. Pokazuje širu upotrebu ovog termina. U 1. Kor 12:28 i Ef 4:11, „apostolstvo“ se navodi kao jedan od trajnih darova crkve.

Neki primeri su:

1. Varnava (up. Dap 14:4,14)
2. Andronik i Junije (up. Rim 16:6-7)
3. Apolo (up. 1. Kor 4:6)
4. Jakov Pravedni (up. Gal 1:19)

Neizvesno je na koji aspekt službe se ovaj trajni dar odnosi: (1) osnivanje crkava; (2) evangelizaciju; (3) regionalno vođstvo; ili (4) ?. Povezan je sa prorocima, jevandelistima i pastorima/učiteljima u Ef 4:11, koji svi objavljuju jevanđelje, ali sa različitim naglascima.

▣ Neki prevodi ovaj izraz stavljaju u 1. Sol 2:6, a drugi u 1. Sol 2:7.

SSP	mogli smo da vam budemo na teretu
NSP	mogli da vam budemo na teretu
DK	Mogli smo vam biti na dosadu
DS	iako smo... mogli biti u časti
EC	iako... možemo sa važnošću da istupamo

Doslovan prevod je „sa težinom“. Moguće je da je autor želeo da označi (1) apostolski autoritet; (2) apostolsku čast, ili (3) finansijsku nadoknadu (up. 1. Sol 2:9; 1. Sol 3:8; 1. Kor 9:3-14; 2. Kor 11:7-11).

2:7 „bili smo blagi prema vama” Postoje razlike u grčkim rukopisima u upotrebi termina (1) „deca” (*nēpios*, up. rukopisi P⁶⁵, ⳃ, B, C, D, F, G) i (2) „blagi” (*ēpios*, up. rukopisi ⳃ^c, A, C², D²). Razlikuju se samo po prvom slovu. Samo iz tekstualne perspektive, čini se da je tačnija prva opcija; ali iz kontekstualne se čini da je bolja druga (što može da ukazuje na namernu promenu pisara). UBS⁴ daje oznaku „B“ (skoro sigurno) korišćenju reči „deca“.

Origen i Avgustin su smatrali da se Pavle obraća Solunjanima kao deci da bi ga mogli razumeti. Pavle im se obraća kao roditelj u 1. Sol 2:7, 8 i 11. Sebe vidi kao njihovog duhovnog oca.

▣ „**kao majka koja hrani i neguje svoju decu**” Ovo je kondicionalna rečenica trećeg tipa. Doslovno značenje glagola je „ugrežati“ i često se koristio za majku pticu koja „greje“ svoje mlade (up. Ef 5:29). Bio je metafora za dojenje. Pavle (up. Gal 4:19), kao i Isus (up. Mt 23:37), opisuje svoju ljubav prema njima koristeći ženske termine (i Gospod (YHWH), up. 2. Mojs 19:4; Is 66:13; Os 11:4; i Duh, up. 1. Mojs 1:2).

2:8

SSP, NSP	puni ljubavi prema vama
DK, DS	jer ste nam omileli
EC	jer ste nam postali dragi

Ova reč (*homeiromai*) je upotrebljena samo ovde u celom Novom zavetu. U Septuaginti je upotrebljena u Jov 3:21. U grčkoj literaturi je ovaj termin izražavao snažnu naklonost i bio je vezan

za čežnju roditelja prema njihovoj mrtvoj deci.

▣ „**bili spremni da vam damo ne samo Božiju dobru vest nego i svoj život, jer smo vas zavoleli**”

Ovo pokazuje cenu službe kao i cenu apostolske ljubavi. Služba nije nešto što mi radimo – ona je nešto što mi jesmo.

2:9 „našeg truda i napora” Ovo su snažni sinonimi (up. 1. Sol 3:8 i 2. Kor 11:27). U grčkom društvu je rad bio samo za robove. Pavle je poštovao fizički rad, budući da je bio Jevrej. Često ga je ohrabrivao, posebno u ovom pismu Solunjanima, zato što je deo sledbenika napustio svoj posao čekajući Drugi dolazak (up. 2. Sol 3:6-15).

▣ „**radili smo noću i danju**” Svi rabini moraju da imaju zanat ili način da zarađuju za život (up. Dap 18:3; 1. Kor 4:12). Pavle nije želeo da prihvati novac za svoju službu zbog optužbi da je pohlepan (up. 1. Sol 2:5).

Izraz „noću i danju” odražava jevrejsko shvatanje vremena po kojem dan počinje u suton (up. 1. Mojs 1:5,8,13,19,23, 21). Pavle je danju radio i pravio šatore, a noću je propovedao jevanđelje. Služba traži naporan rad!

2:10 „Svedoci ste i vi i Bog” Ovo je još jedan izraz koji podseća na zakletvu, kojim Pavle potvrđuje istinu svojih izjava i dela. Bog je svedok kao što potvrđuje zakletva iz 1. Sol 2:5, kao i vernici iz Soluna.

▣ „**kako smo se verno i pravedno i besprekorno ponašali prema vama koji verujete**” Sigurno su neki članovi crkve, zajednice ili stranci preispitali njegove motive. Pavle je uvek morao da opravdava svoje motive.

POSEBNA TEMA: NEPOROČNOST, NEVINOST, BESPREGORNOST, NEDUŽNOST

A. Uvodne napomene

1. Ovi pojmovi opisuju prvobitno stanje čovečanstva, odmah po stvaranju (Edenski vrt, 1. Mojs 1).
2. Greh i bunt su prekinuli stanje nepomućenog zajedništva (1. Mojs 3).
3. Čovek (i muškarac i žena) žude za obnovom tog zajedništva, jer su stvoreni po Božijem obličju (1. Mojs 1:26-27).
4. Bog se na više načina ophodio sa posrnulim čovekom:
  - a) pobožne vođe (Avram, Mojsije, Isaija)
  - b) žrtveni sistem (3. Mojs 1 do 7)
  - c) primeri vere (Noje, Jov)
5. Bog je poslao Mesiju
  - a) On je puno otkrivenje Božije (up. Jn 1:1-14; Kol 1:13-17; Jev 1:2-3)
  - b) On je savršena žrtva za grehe (up. Mk 10:45; 2. Kor 5:21)
6. Hrišćani su potpuno opravdani
  - a) legalno, kroz Hristovu darovanu pravednost (up. Rim 4:3,6,8,11,22,23,24; Jak 2:23)
  - b) progresivno, kroz delo Duha (Jn 16:8-11)
  - c) posvećenje, tj. hristolikost im je krajnji cilj (up. Rim 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:13; Titu 2:14; 1. Pt 1:15), povratak davno izgubljene bogolikosti Adama i Eve
7. Nebo je stvarnost obnove edenskog savršenog zajedništva. Ono je „novi Jerusalim”, mesto Božijeg prebivališta (up. Otk 21:2) na obnovljenoj zemlji (up. 2. Pt 3:10). Tako Pismo započinje i završava istom temom:
  - a) intimnim zajedništvom s Bogom

- b) u okruženju vrta (up. 1. Mojs 1 do 2 i Otk 21 do 22)
 c) ispunjenjem proroštva, zajedništvom sa životinjama (up. Is 11:6-9).
- B. Stari zavet
1. Mnogo je SZ reči koji opisuju pojmove bezgrešnosti, savršenstva, nedužnosti itd. Teško bismo ih mogli ovde sve predstaviti i pokazati njihove međusobne veze.
  2. Nekoliko takvih pojmova, prema: Robert B. Girdlstone (Robert B. Girdlestone) *Sinonimi Starog zaveta (Synonyms of the Old Testament)*, str. 94-99:
    - a) *shalom* (BDB1022, KB 1532)
    - b) *thamam* (BDB1070, KB 1743)
    - c) *calah* (BDB478, KB 476)
  3. Septuaginta (Biblija rane crkve) prevodi mnoge od tih hebrejskih reči na koine grčki, jezik Novog zaveta (vidite C. ispod).
  4. Ključni koncept se tiče žrtvenog sistema:
    - a) *amōmos* (BDB 1071, up. 2. Mojs 29:1; 3. Mojs 1:3,10; 3:1,6; 4. Mojs 6:14)
    - b) *amiantos* i *aspilus* takođe imaju okultni prizvuk
- C. Novi zavet
1. Zakonski koncept
    - a) jevrejski okultni koncept, *amōmos* (BDB 1071, up. Ef 5:27; Fil 2:15; 1. Pt 1:19)
    - b) grčki zakonski koncept (up. 1. Kor 1:8; Kol 1:22)
  2. Hrist je bezgrešan, neporočan i nedužan (*amōmos*, up. Jev 9:14; 1. Pt 1:19)
  3. Hristovi sledbenici su pozvani da ga oponašaju (*amōmos*, up. Ef 1:4; 5:27; Fil 2:15; Kol 1:22; 2. Pt 3:14; Juda 24; Otk 14:5).
  4. Koncept koji se koristi za crkvene vođe:
    - a) *aneglētos*, „besprekorni” (1. Tim 3:10; Titu 1:6-7)
    - b) *anepileptos*, „neporočan, bez zamerke”, kao i „bez mane” (up. 1. Tim 3:2; 5:7; 6:14; Titu 2:8).
  5. Termin *amiantos* – „neporočan” koristi se još za:
    - a) Hrista (up. Jev 7:26)
    - b) hrišćansko nasleđe (up. 1. Pt 1:4)
  6. Termin „celovitost” – *holoklēria* (up. Dap 3:16; 1. Sol 5:23; Jak 1:4)
  7. Termin „bez mane”, kao nedužnost koja dolazi po *amemptos* (up. Lk 1:6; Fil 2:15; 3:6; 1. Sol 2:10; 3:13; 5:23).
  8. Termin „bez povoda za ukor”, takođe je sadržan u reči *amemptos* (up. 1. Pt 3:14).
  9. Termin „neukaljan”, „neoskvrnjen”, takođe se koristi u odeljcima koji imaju neki od navedenih izraza (1. Tim 6:14; Jak 1:27; 1. Pt 1:19; 2. Pt 3:14).
- D. Broj hebrejskih i grčkih reči koje označavaju ovaj koncept pokazuje njegov značaj. Bog je odgovorio na našu potrebu kroz Hrista i sada nas poziva da budemo kao On. Hrišćani su poziciono, „forenzički” proglašeni „pravednima”, „opravdani” kroz Hristovo delo. „Besprekorni” smo. „Hodamo u svetlu kao što je i on sam u svetlu” (up. 1. Jn 1:7). „Živite dostojno svog poziva” (up. Ef 4:1,17; 5:2,15). Isus je u nama obnovio Božiji lik. Po Njemu nam je omogućeno blisko zajedništvo sa Bogom, ali uvek moramo da imamo na umu sledeće: Bog želi narod koji odražava Njegov karakter, kao što i Sin odražava Njegov karakter, palom svetlu (tj. narodima). Pozvani smo na svetost i na ništa manje (up. Mt 5:20,48; Ef 1:4; 1. Pt 1:13-16). Božija svetost nije legalistička već egzistencijalna!

2:11 „podsticali” Vidite belešku kod 1. Sol 2:3. Primetite tri participa (svi započinju sa *para*) koji opisuju Pavlovo propovedanje: (1) „podsticali” (prezent aktivni); (2) „tešili” (prezent srednji [zavisni]) i (3) „zaklinjali” (prezent srednji [zavisni]).

2:12 „da živite životom dostojnim” Ovo je infinitiv prezenta. Ova metafora ukazuje da naš svakodnevni stil života mora da odražava život našeg Gospoda (up. Kol 1:10; 2:6; Ef 2:10; 4:1,17;

5:2, 15). Primitite da su na kraju 1. Sol 2:12 vernici pozvani da dele, te time i da odražavaju Božiju slavu.

▣ **„koji vas poziva”** Postoje razlike u grčkim rukopisima u vremenu ovog izraza: (1) rukopisi 8 i A koriste aorist, kao Gal 1:6. To naglašava Božiji inicijalni poziv (up. Gal 1:6; 1. Pt 1:15). (2) Rukopisi B, D, F, G, H, K, L i P koriste prezent, što naglašava Božiji neprekidan poziv na svetost (up. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). UBS⁴ daje oznaku „B“ (skoro sigurno) drugoj opciji.

Primitite teološku ravnotežu između Boga koji poziva i vernika koji moraju da žive dostojnim životom (up. Fil 2:12-13). Različite denominacije naglašavaju jedan od ta dva aspekta (predestinaciju ili slobodnu ljudsku volju). Bog je sa nama u saveznom odnosu. Nužan je i Njegov poziv i naš ispravan odgovor (početni i trajan). Vidite POSEBNA TEMA: ODABIR/PREDESTINACIJA I POTREBA ZA RAVNOTEŽOM kod 1. Sol 1:4

▣ **„u svoje carstvo”** Pavle ne koristi ovaj termin često. Ovde se odnosi na sadašnju Božiju vladavinu u srcima i umovima vernika, vladavinu koja će jednog dana obuhvatiti celu zemlju (up. Mt 6:10). Ovo je teret iz Isusovih lekcija i propovedi. Odražava tenziju između „već“ i „ne još“ u vremenu između Inkarnacije i Drugog dolaska (up. *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, Fi (Fee) i Stjuart (Stuart), str. 131-134). Vidite POSEBNA TEMA: BOŽIJE CARSTVO kod Sol 5:21.

▣ **„i slavu”** Vidite belešku kod Galatima 1:5.

NSP: 1. SOL 2:13-16

¹³Zato mi neprestano i zahvaljujemo Bogu, jer kad ste primili Božiju reč, koju ste čuli od nas, niste je prihvatili kao ljudsku reč, nego kao Božiju reč, što ona zaista i jeste, i ona deluje u vama koji verujete. ¹⁴Jer vi ste se, braćo, ugledali na Božije crkve koje su u Judeji u jedinstvu s Hristom Isusom, jer i vi od svojih sunarodnika trpите isto što i oni trpe od Judejaca, ¹⁵koji su ubili i Gospoda Isusa i proroke, a nas progonili. Oni ne ugadaju Bogu, nego se protive dobrobiti svih ljudi, ¹⁶jer pokušavaju da nas spreče da propovedamo neznabošcima kako bi se ti ljudi spasli. Time oni stalno pune meru svojih greha. Ali njegov gnev ih stiže.

2:13 „mi neprestano i zahvaljujemo Bogu” Indikativ prezenta aktivni, moguće je da se odnosi na 1:2-10. Ovo odražava Pavlov neprekidan život u molitvi i stil pisanja (up. 1. Sol 1:2; 5:17-18). Vidite POSEBNA TEMA: ZAHVALNOST kod 1. Sol 1:2.

▣ **„primili”** Ovo je particip aorista aktivni. Pokazuje nužnost našeg ličnog odgovora. Ovde se odnosi na poruku. U Jn 1:12 se odnosi na Hristovu ličnost. U 1. Sol 4:1 se odnosi na životni stil. Jevanđelje ima tri osnovne tačke: (1) ličan odnos (up. Kol 2:6), (2) doktrinarna istina (up. 2. Sol 3:6; 1. Kor 15:1-4) i (3) hristolik životni stil (up. Fil 4:9). Vernik mora da odgovori na sve tri da bi bio zreo.

Izraz „primiti Božiju reč” postaje idiom za „primiti jevanđelje” („ko čuje moju reč i veruje onome koji me je poslao”, Jn 5:24).

1. *dechomai* – Lk 8:13; Dap 8:14; 11:1; 17:11; 1. Sol 1:16

2. *paralambanō* – 1. Sol 2:13

3. *paradechomai* – Mk 4:20

4. *apolambanō* – Jak 1:21

Primitite da postoji i element kognicije i element volje.

NZ povezuje nekoliko stvari sa glagolom koji je preveden kao „primiti“.

a. Negativne stvari

i. Rim 8:15 – ne primiti (*lambanō*) duh ropstva

- ii. 1. Kor 2:14 – prirodan čovek ne prima (*apolambanō*) stvari Božijeg Duha
  - iii. 1. Kor 2:12 – ne primiti (*lambanō*) duh sveta
  - iv. 2. Kor 6:1 – ne primiti (*apolambanō*) Božiju milost uzalud
  - v. 2. Sol 2:10 – nisu primili (*apolambanō*) ljubav prema istini da bi bili spaseni
- b. Pozitivne stvari
- i. Dap 1:8 – primiti (*lambanō*) silu
  - ii. Dap 2:33 – primiti (*lambanō*) Očevo obećanje
  - iii. Dap 2:38; 8:15,17,19; 10:47; 19:2 – primiti (*lambanō*) dar Svetog Duha
  - iv. Dap 10:43; 26:18 – primiti (*lambanō*) oprostaj
  - v. Rim 5:11 – primiti (*lambanō*) pomirenje
  - vi. Rim 5:17 – primiti (*lambanō*) izobilje milosti i dar pravednosti
  - vii. Rim 8:15 – primiti (*lambanō*) duh posinjenja
  - viii. Gal 3:14 – primiti (*lambanō*) obećanje Duha po veri
  - ix. Kol 2:6 – primiti (*paralambanō*) Isusa Hrista
  - x. Jev 10:36 – primiti (*komizō*) ono što je obećano
  - xi. Jev 11:17 – primiti (*anadechomai*) obećanja
  - xii. Jev 12:28 – primiti (*paralambanō*) carstvo koje ne može biti uzdrmano
  - xiii. Jak 1:21 – primiti (*apolambanō*) reč koja može da spasi duše
  - xiv. 1. Pt 5:4 – primiti (*komizō*) nepropadljivu krunu slave
  - xv. 1. Jn 2:27 – primiti (*lambanō*) pomazanje

Koliko lepih stvari primamo sa jevanđeljem!

▣ **„primili... prihvatili”** Ovi sinonimi opisuju nužnost ljudskog odgovora na božansku ponudu jevanđelja! Palo čovečanstvo mora da se pokaje i poveruje u jevanđelje (up. Mk 1:15; Dap 3:16,19; 20:21), te da nastavi da se kaje, veruje i živi jevanđelje.

Prva reč je složenica iz Jn 1:12. Druga označava dobrodošlicu gostu. U ovom kontekstu, moramo da poželimo dobrodošlicu jevanđelju. NZ opisuje jevanđelje i kao osobu i kao poruku.

▣ **„Božiju reč”** Pavlovo propovedanje (poruke jevanđelja) bilo je otkrivenje nadahnuto Bogom (up. 2. Tim 3:15-17; 1. Pt 1:23-25; 2. Pt 1:20-21; 3:15-16). Ovde se ne odnosi na Bibliju, nego na apostolsko objavljivanje i poučavanje. NZ beleži samo odabran deo Isusovih reči i dela i apostolske poruke.

SSP	kao Božiju reč, koja deluje u vama koji verujete
NSP	Božiju reč... i ona deluje u vama koji verujete
DK	reč Božiju, koja i čini u vama koji verujete
DS	reč Božiju, koja i radi u vama koji verujete
EC	nego kao reč Božiju... koja je delotvorna u vama koji verujete

Ovo je indikativ prezenta srednji (up. Fil 2:13). „Delovati” je Pavlova omiljena reč, povezana sa srodnom savremenom rečju „energija“. Pavle je personifikovao jevanđelje, kao ono koje i dalje energizuje vernike! Ovo verovatno ukazuje na starozavetno viđenje moći izgovorene reči, kao u 1. Mojsijevoj 1 i Is 55:11 (kao i u Jn 1:1).

▣ **„u vama koji verujete”** Ovo je particip prezenta aktivni. Ponovo, trajna vera je ključna! Jevanđelje nije proizvod (karta do neba, polisa osiguranja), nego ličan odnos sa Ocem kroz Sina, odnos koji se razvija.

2:14 „Božije crkve” Doslovan prevod je „na one koji su pozvani”. U Septuaginti se ista ideja prenosi izrazom „kongregacija Izraela“. Rana crkva je sebe videla kao nastavak Božijeg starozavetnog naroda.

Primitite da se za njih kaže da su „Božije crkve”. Vidite Posebnu temu kod Gal 1:2.

▣ „**s Hristom Isusom**” Ovaj izraz je upotrebljen kao lokativ sfere, što znači „u” ili „okružen sa” – atmosfera, kao riba u vodi. Veoma čest Pavlov izraz, koji govori o našem jedinstvu sa Isusom. Mi živimo i krećemo se i postojimo u Njemu. Za još jedan primer Pavlove upotrebe ovog oblika vidite Ef 1:3-14: (1) „u Hristu” 1:3,10,12; (2) „u Njemu” 1:4,7,9,10,13 (dva puta); (3) „u Voljenom” 1:6.

▣ „**od Judejaca**” Solunske crkve su doživljavale jevrejski progon isto kao i judejske crkve (up. Mt 5:10-12).

▣ „**trpite isto što i oni trpe**” Progon je bio najčešća reakcija na hrišćansku poruku u rimskom svetu (up. 1. Pt 4:12-16), zbog ekskluzivne prirode te poruke (up. Jn 14:6).

▣ „**od svojih sunarodnika**” U kontekstu se ovo odnosi na progon od Jevreja iz dijaspore, kao što je i Pavle, koji je bio u Korintu u vreme pisanja i takođe se suočavao sa istom opozicijom.

2:15 „koji su ubili i Gospoda Isusa” Jevreji nisu fizički ubili Isusa, ali jesu bili odgovorni za Njegovu smrt (up. Mt 21:33-46; Dap 2:23).

▣ „**i proroke**” Božiji narod nije želeo da čuje Božiju poruku, te je ubijao one koji su govorili u Njegovo ime (up. Mt 23:31,37; Dap 7:52).

POSEBNA TEMA: STAROZAVETNO PROROŠTVO

I. UVOD

A. UVODNE STAVKE:

1. Zajednica vernika nema jedinstven stav o tumačenju proroštva. Druge istine su uspostavljene kao pravoverni stavovi kroz vekove, ali ova nije.
2. Postoji nekoliko jasno definisanih faza starozavetnog proroštva:
  - a. Pre-monarhijska faza:
    - (1) Pojedinci su proroci
      - a) Avram – 1. Mojs 20:7
      - b) Mojsije – 4. Mojs 12:6-8; 5. Mojs 18:15; 34:10
      - c) Aron – 2. Mojs 7:1 (u Mojsijevo ime)
      - d) Marija – 2. Mojs 15:20
      - e) Modad i Eldad – 4. Mojs 11:24-30
      - f) Devora – Sud 4:4
      - g) Neimenovana osoba – Sud 6:7-10
      - h) Samuilo – 1. Sam 3:20
    - (2) Reference o prorocima kao grupi – 5. Mojs 13:1-5; 18:20-22
    - (3) Proročka grupa ili gilda – 1. Sam 10:5-13; 19:20; 1. Car 20:35,41; 22:6,10-13; 2. Car 2:3,7; 4:1,38; 5:22; 6:1, itd.
    - (4) Mesija kao prorok – 5. Mojs 18:15-18
  - b. Monarhijska faza, bez pisanih tekstova (obraćaju se caru):
    - (1) Gad – 1. Sam 22:5; 2. Sam 24:11; 1. Dne 29:29
    - (2) Natan – 2. Sam 7:2; 12:25; 1. Car 1:22
    - (3) Ahija – 1. Car 11:29
    - (4) Jehu – 1. Car 16:1,7,12
    - (5) Neimenovana osoba – 1. Car 18:4,13; 20:13,22
    - (6) Ilija – 1. Car 18-2. Car 2

(7) Mihej – 1. Car 22

(8) Jelisije – 2. Car 2:8,13

- c. Klasični proroci koji su pisali tekstove (obraćaju se ne samo caru, nego i narodu):
Isaija-Malahija (osim Danila)

B. Biblijski termini

1. *Ro'eh* = „videlac”, 1. Sam 9:9. Ovde vidimo tranziciju ka terminu *Nabi*. *Ro'eh* potiče od opšteg termina „videti”. Ova osoba shvata Božije puteve i planove, te savetuje druge o Božijoj volji po određenim pitanjima.
2. *Hozeh* = „videlac”, 2. Sam 24:11. Ovo je sinonim termina *Ro'eh*. Potiče od ređe upotrebljavanog termina sa značenjem „videti”. Oblik participa se najčešće koristi za proroke.
3. *Nabi'* = „prorok”, termin srodan sa akadskim glagolom *Nabu* = „pozvati” i arapskim *Naba'a* = „objaviti”. Ovo je termin koji se najčešće koristi za proroke u Starom zavetu. Upotrebljen je više od 300 puta. Tačna etimologija nije poznata, ali čini se da se najverovatnije zasniva na „pozvati”. Verovatno je najbolje tumačiti ovaj termin kroz Gospodnji (YHWH) opis Mojsijevog odnosa prema faraonu preko Arona (up. 2. Mojs 4:10-16; 7:1; 5. Mojs 5:5. Prorok je neko ko prenosi Božije reči Njegovom narodu (Amos 3:8; Jer 1:7,17; Jez 3:4.)
4. Sva tri termina su upotrebljena za položaj proroka u 1. Dne 29:29; Samuilo – *Ro'eh*; Natan – *Nabi'* i Gad – *Hozeh*.
5. Izraz *'ish ha – 'elohim*, „Božiji čovek”, takođe predstavlja opšti naziv za nekoga ko govori u Božije ime. Oko 76 puta je upotrebljen u Starom zavetu u smislu „prorok”.
6. Termin „prorok” (engl. „prophet”) je grčkog porekla. Potiče od (1) *pro* = „pred” ili „za”; (2) *phemi* = „govoriti”.

II. DEFINICIJA PROROŠTVA

- A. Termin „proroštvo” je imao šire semantičko polje u hebrejskom jeziku nego što ga danas ima. Jevreji označavaju istorijske knjige od Isusa Navina do Careva (osim Rute) kao „Ranije proroke”. I Avram (1. Mojs 20:7; Ps 105:5) i Mojsije (5. Mojs 18:18) su opisani kao proroci (kao i Marija, 2. Mojs 15:20). Dakle, budite oprezni sa savremenim definicijama ove reči!
- B. „Prorokovanje se može s pravom definisati kao shvatanje istorije koje prihvata značenje samo u odnosu na božanski plan, božansku svrhu, božansko učešće.” *Rečnik za tumače Biblije (Interpreter's Dictionary of the Bible)*, vol. 3, str. 896.
- C. „Prorok nije ni filozof ni sistematski teolog, nego medijator saveza koji Božije reči prenosi Njegovom narodu da bi oblikovao njihovu budućnost menjajući njihovu sadašnjost.” *Judejska enciklopedija (Encyclopaedia Judaica)*, „Proroci i proroštvo”, vol. 13 str. 1152.

III. SVRHA PROROŠTVA

- A. Proroštvo je način na koji se Bog obraća svom narodu i daje im vođstvo u situacijama u kojima se nalaze i nadu u to da On upravlja njihovim životima i svetskim dešavanjima. Njihova poruka je u suštini grupna. Namera je da prekori, ohrabri, probudi veru i pokajanje, te da obavesti Božiji narod o Njemu samom i Njegovim planovima. Moramo dodati da se često koristi i zato da bi jasno pokazalo koga je Bog izabrao za svog glasnogovornika (5. Mojs 13:1-3; 18:20-22). U svom konačnom smislu, ovo se odnosi na Mesiju.
- B. Proroci su često istorijske ili teološke krize iz svog vremena tumačili kroz eshatološku prizmu. Ovaj pogled na istoriju u poslednjim danima je jedinstven za Izrael i za njegovo osećanje božanskog odabira i saveznih obećanja.
- C. Čini se da položaj proroka uravnotežava (Jer 18:18) i preuzima položaj vrhovnog sveštenika kao način za saznavanje Božije volje. Urim i Tumim postaju verbalna poruka od

Božijeg glasnogovornika. Čini se da je položaj proroka prestao da postoji u Izraelu nakon Malahije. Ponovo se pojavljuje tek 400 godina kasnije sa Jovanom Krstiteljem. Ne znamo kako je novozavetni dar „proroštva“ povezan sa starozavetnim proroštvom. Proroci iz Novog zaveta (Dap 11:27-28; 13:1; 14:29,32,37; 15:32; 1. Kor 12:10,28-29; Ef 4:11) ne predstavljaju novo otkrivenje kroz Pismo, nego najavljuju i predskazuju Božiju volju u saveznim situacijama.

- D. Proroštvo nije isključivo ili primarno prediktivno po svojoj prirodi. Predikcija ili predskazanje je jedan način da se potvrdi uloga i poruka proroka, ali moramo napomenuti da „mesijanska proroštva čine manje od 2% starozavetnih proroštava. Manje od 5% direktno opisuje doba Novog saveza. Manje od 1% se bavi događajima koji će se tek dogoditi.” (Fi (Fee) i Stjuart (Stuart), *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, str. 166)
- E. Proroci predstavljaju Boga narodu, dok su sveštenici predstavnici naroda pred Bogom. Ovo je uopšteno viđenje. Postoje i izuzeci, kao što Avakum, koji postavlja pitanja Bogu.
- F. Jedan razlog zbog kojeg je teško razumeti proroke je to što mi ne znamo kako su njihove knjige bile strukturirane. One nisu hronološke. Čini se da su tematske, ali ne uvek na očekivan način. Često nije određeno istorijsko okruženje, vremenski okvir ili jasne granice između proroštava. Ove knjige je teško: (1) pročitati odjednom u celini; (2) predstaviti njihov nacrt; i (3) odrediti osnovnu istinu ili nameru autora za svako proroštvo.

IV. KARAKTERISTIKE PROROŠTVA

- A. Čini se da u Starom zavetu postoji razvoj koncepta „proroka“ i „proroštva“. U ranom Izraelu se razvila zajednica proroka, koju su vodile snažne i harizmatične vođe, kao što su Ilija ili Jelisije. Ponekad je izraz „sinovi proroka“ korišten da opiše ovu grupu (2. Car 2). Za proroke su bili karakteristični različiti oblici ekstaze (1. Sam 10:10-13; 19:18-24).
- B. Međutim, ovaj period je brzo prošao i izdvojili su se pojedinačni proroci. To su bili oni proroci (i pravi i lažni) koji su se poistovećivali sa carem i živeli na dvoru (Gad, Natan). Takođe, neki su bili nezavisni, ponekad potpuno odvojeni od statusa kvo u izraelskom društvu (Amos). Bili su i muškog i ženskog pola (2. Car 22:14).
- C. Često je prorok otkrivao budućnost koja zavisi od trenutnog ljudskog odgovora. Često je zadatak proroka bio da otkrije Božiji univerzalan plan za Njegovu tvorevinu, koji nije pod uticajem ljudskog odgovora. Ovaj univerzalan eshatološki plan je jedinstven među prorocima drevnog Bliskog Istoka. U srži proročkih poruka su predskazanje i savezna vernost (up. Fi (Fee) i Stjuart (Stuart), str. 150). Ovo ukazuje na to da je fokus proroka pretežno grupni. Obično, iako ne isključivo, oni se obraćaju narodu.
- D. Većina proroštava je usmeno predstavljena. Kasnije su kombinovana po svojim temama, hronologiji ili nekim drugim obrascima bliskoistočne literature koje danas ne znamo. Zato što su usmeno prenošena, nemaju strukturu pisane proze. Zbog toga je teško u celini pročitati knjige odjednom i teško ih je razumeti bez određenog istorijskog okruženja.
- E. Proroci koriste nekoliko obrazaca za prenošenje svojih poruka:
  - 1. Scena na sudu – Bog izvođi svoj narod pred sud. Često je ovo brakorazvodna parnica u kojoj Gospod (YHWH) odbacuje svoju ženu (Izrael) zbog njene nevernosti (Os 4; Mih 6).
  - 2. Posmrtna tužbalica – ove poruke su izdvojene kao posebna vrsta zbog svoje specifične metrike i karakterističnog termina „teško“, (Isaija 5; Avakum 2).
  - 3. Objava saveznih obećanja – naglašavaju uslovnu prirodu obećanja i buduće posledice, i pozitivne i negativne (5. Mojs 27- 28).

V. VODIČ ZA TUMAČENJE PROROŠTAVA

- A. Utvrdite nameru prvobitnog proroka (urednika) analizirajući istorijsko okruženje i literarni

kontekst svakog proroštva. To najčešće podrazumeva da je Izrael na neki način prekršio Savez sa Mojsijem.

- B. Pročitajte i protumačite proroštvo u celini, ne samo njegov deo; napravite nacrt njegovog sadržaja. Vidite kako je povezano sa ostalim proroštvima. Pokušajte da napravite nacrt cele knjige.
- C. Dok figurativna upotreba nije očigledna iz samog teksta, prihvatajte doslovno tumačenje; u slučaju figurativne upotrebe stavite figurativan jezik u prozu.
- D. Analizirajte simbolična dela u odnosu na istorijsko okruženje i paralelna poglavlja. Ne zaboravite da je ovo drevna bliskoistočna literatura, a ne zapadna ili savremena literatura.
- E. Budite oprezni sa proroštvima:
  - 1. Da li se odnose samo na vreme autora?
  - 2. Da li su ispunjena u prošlosti Izraela?
  - 3. Da li govore o događajima koji tek treba da se ostvare?
  - 4. Da li je njihovo ostvarenje u njihovom vremenu ili u budućnosti?
  - 5. Neka autori Biblije, a ne savremeni autori, vode vaše odgovore.
- F. Posebne napomene
  - 1. Da li proroštvo sadrži uslov?
  - 2. Da li je jasno kome je proroštvo namenjeno (i zašto)?
  - 3. Da li biblijski i/istorijski postoji mogućnost njegovog višestrukog ispunjenja?
  - 4. Novozavetni autori su pod nadahnućem mogli da vide Mesiju na mnogim mestima u Starom zavetu koja nama nisu očigledna. Čini se da koriste tipologiju ili igru rečima. Pošto mi nismo nadahnuti, najbolje je da ovaj pristup prepustimo njima.

VI. KORISNE KNJIGE

- A. *Vodič za biblijsko proroštvo (A Guide to Biblical Prophecy)*, Karl. I. Amerding (Carl E. Amending) i V. Vord Gask (W. Ward Gasque)
- B. *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, Gordon Fi (Gordon Fee) i Daglas Stjuart (Douglas Stuart)
- C. *Moje sluge Proroci (My Servants the Prophets)*, Edvard Dž. Jang (Edward J. Young)
- D. *Raonici i kosiri: promišljanje o proročkom i apokaliptičnom jeziku (Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking Prophetic and Apocalyptic Language)*, Brent Sendi (D. Brent Sandy)
- E. *Novi internacionalni rečnik starozavetne teologije i egzegeze (New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis)*, vol. 4, str. 1067-1078
- F. *Biblijski jezik i slike (The Language and Imagery of the Bible)*, G. B. Kerd (G. B. Caird)

POSEBNA TEMA: NOVOZAVETNO PROROŠTVO

- I. Nije isto kao starozavetno proroštvo (BDB 611, KB 661; vidite POSEBNA TEMA: PROROŠTVO [STARI ZAVET]), koje ima rabinske konotacije primanja i beleženja nadahnutih otkrivenja od Gospoda (YHWH), (up. Dap 3:18,21; Rim 16:26). Samo proroci su mogli pisati Pismo.
  - A. Za Mojsija je rečeno da je prorok (up. 5. Mojs 18:15-21).
  - B. Istorijske knjige (Isus Navin – Knjige o Carevima [osim Rute]) nazvane su „raniji proroci” (up. Dap 3:24).
  - C. Proroci imaju ulogu prvosveštenika kao izvor informacija od Boga (up. Isaija – Malahija)
  - D. Drugi deo hebrejskog kanona zove se „Proroci” (up. Mt 5:17; 22:40; Lk 16:16; 24:25,27; Rim 3:21).
- II. U Novom zavetu se ovaj koncept koristi na nekoliko različitih načina.

- A. za starozavetne proroke i njihove nadahnute poruke (up. Mt 2:23; 5:12; 11:13; 13:14; Rim 1:2)
- B. za poruku namenjenu pojedincu, pre nego grupi (starozavetni proroci se pre svega obraćaju Izraelu)
- C. za Jovana Krstitelja (up. Mt 11:9; 14:5; 21:26; Lk 1:76) i Isusa kao one koji objavljuju Božije carstvo (up. Mt 13:57; 21:11,46; Lk 4:24; 7:16; 13:33; 24:19). Isus je za sebe rekao da je veći od proroka (up. Mt 11:9; 12:41; Lk 7:26).
- D. za druge novozavetne proroke
  - 1. početak Isusovog života iz Lukinog jevanđelja (tj. Marijina sećanja)
    - a. Jelisaveta (up. Lk 1:41-42)
    - b. Zarija (up. Lk 1:67-79)
    - c. Simeon (up. Lk 2:25-35)
    - d. Ana (up. Lk 2:36)
  - 2. ironična proroštva (up. Kajafa, Jn 11:51)
- E. za one koji objavljuju jevanđelje (deo liste darova objavljivanja u 1. Kor 12:28-29; Ef 4:11)
- F. za stalan dar u crkvama (up. Mt 23:34; Dap 13:1; 15:32; Rim 12:6; 1. Kor 12:10,28-29; 13:2; Ef 4:11). Ponekad se odnosi i na žene (up. Lk 2:36; Dap 2:17; 21:9; 1. Kor 11:4-5).
- G. za delove apokaliptične knjige Otkrivenja (up. Otk 1:3; 22:7,10,18,19)

III. Novozavetni proroci

- A. Ne prenose nadahnutu otkrivenja na isti način kao i starozavetni proroci (tj. Pismo). Ovo vidimo po upotrebi termina „vera” (tj. u smislu dovršenog jevanđelja) u Dap 6:7; 13:8; 14:22; Gal 1:23; 3:23; 6:10; Fil 1:27; Juda 3,20. Ovaj koncept je jasan po izrazu iz Juda 3, „za veru koja je jednom za sva vremena predata svetima”. Vera „jednom za sva vremena” odnosi se na hrišćanske istine, doktrine, koncepte i pogled na svet. Naglasak na tome da je ona „predata jednom” je biblijska osnova za teološko ograničavanje nadahnuća na tekstove Novog zaveta i odbijanje mogućnosti da kasniji ili drugi tekstovi dobiju status otkrivenja (vidite POSEBNA TEMA: NADAHNUĆE). Novi zavet sadrži brojne nejasne, višeznačne i teške tekstove (vidite POSEBNA TEMA: KNJIŽEVNOST ISTOKA [BIBLIJSKI PARADOKSI]), ali vernici verom potvrđuju da je sve što je „nužno” za veru i praksu predstavljeno dovoljno jasno u Novom zavetu. Ovaj koncept je predstavljen „trouglom otkrivenja”.
  - 1. Bog se otkrio u vremenu i prostoru istorije (OTKRIVENJE).
  - 2. Izabrao je određene ljudske pisce da zabeleže i objasne Njegova dela (NADAHNUĆE).
  - 3. Poslao je Svetog Duha da otvori srca i umove ljudi da bi mogli da shvate te tekstove, ne definitivno, ali dovoljno za spasenje i delotvoran hrišćanski život (PROSVETLJENJE, vidite POSEBNA TEMA: PROSVETLJENJE). Suština je to da su samo pisci Svetog pisma nadahnuti. Ne postoje drugi autoritativni tekstovi, vizije ili otkrivenja. Kanon je završen. Dostupna nam je istina koja nam je potrebna da bismo ispravno odgovorili Bogu. Ovu istinu najbolje vidimo kada uporedimo slaganje biblijskih pisaca i neslaganje iskrenih, pobožnih vernika. Ni jedan savremeni pisac ili govornik nije božanski vođen kao pisci Svetog pisma.
- B. Na neki način su novozavetni proroci slični starozavetnim prorocima.
  - 1. Predskazivanje budućih događaja (up. Pavle, Dap 27:22; Agav, Dap 11:27-28; 21:10-11; drugi neimenovani proroci, Dap 20:23)
  - 2. Objava kazne (up. Pavle, Dap 13:11; 28:25-28)
  - 3. Simbolična moćna dela (up. Agav, Dap 21:11)

- C. Oni objavljuju istinu jevanđelja, ponekad kao predskazanja (up. Dap 11:27-28; 20:23; 21:10-11), ali ovo nije primaran fokus. Proroštvo iz 1. Korinćanima je u suštini prenošenje jevanđelja (up. 1. Kor 14:24,39).
- D. Oni su savremena sredstva kroz koja Duh otkriva aktuelne i praktične primene Božije istine u novim situacijama, kulturama ili vremenskim periodima (up. 1. Kor 14:3).
- E. Bili su aktivni u ranim Pavlovim crkvama (up. 1. Kor 11:4-5; 12:28,29; 13:2,8,9; 14:1,3,4,5,6,22,24,29,31,32,37,39; Ef 2:20; 3:5; 4:11; 1. Sol 5:20) i spominje ih Didahe (tekst sa kraja prvog ili iz drugog veka) i montanizam iz drugog i trećeg veka u severnoj Africi.

IV. Da li su novozavetni darovi nestali?

- A. Teško je odgovoriti na ovo pitanje. Možemo ga pojasniti definišući svrhu darova. Da li je njihova uloga bila da potvrde prvobitno propovedanje jevanđelja ili su oni trajna pomoć u služenju crkvi i izgubljenom svetu?
- B. Da li odgovor tražimo u istoriji crkve ili u samom Novom zavetu? Novi zavet ne sadrži naznake da su duhovni darovi bili privremeni. Oni koji pokušaju da upotrebe 1. Kor 13:8-13 kao odgovor na ovo pitanje zloupotrebljavaju nameru autora ovog teksta, koji tvrdi da je sve osim ljubavi prolazno.
- C. U iskušenju sam da kažem da pošto je autoritet Novi zavet, a ne crkvena istorija, vernici moraju potvrditi da darovi i dalje postoje. Međutim, verujem da kultura utiče na tumačenje. Neki veoma jasni tekstovi više nisu primenljivi (npr. sveti poljubac, žene sa velovima, kućne crkve, itd.). Ako kultura utiče na tekst, zašto ne bi uticala i istorija crkve?
- D. Ovo je pitanje na koje jednostavno ne možemo dati jasan odgovor. Neki vernici će podržati ideju da su darovi nestali, a neki da nisu. U ovoj oblasti, kao i u mnogim pitanjima vezanim za tumačenje, ključ je srce vernika. Novi zavet je nejasan i obojen kulturom. Teško je odlučiti koji tekstovi su pod uticajem kulture/istorije, a koji su za sva vremena i za sve kulture (up. Fi (Fee) i Stjuart (Stuart), *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, str. 14-19 i 69-77). Ovde je suštinski važna analiza slobode i odgovornosti iz Rim 14:1-15:13 i 1. Kor 8-10. Naš odgovor na ovo pitanje ima dva značajna aspekta.
  1. Svaki vernik mora živeti u veri u skladu sa onim što mu je otkriveno. Bog vidi naša srca i naše motive.
  2. Svaki vernik mora dozvoliti drugim vernicima da žive u skladu sa svojim shvatanjem vere. Mora postojati tolerancija unutar biblijskih granica. Bog želi da volimo jedni druge kao što On voli nas.
- E. Da sumiramo, hrišćanstvo je život vere i ljubavi, ne savršena teologija. Odnos sa Njim, koji utiče na naše odnose sa drugima značajniji je od jasnih informacija ili savršenog kreda.

▣ „a nas progonili” Moguće je da je ovo povezano sa (1) Jasonovim zalogom za mir (up. Dap 17:5-9) ili (2) opštim iskustvom Pavlove službe (up. Dap). Pavle je video svoje iskustvo kao paralelno sa iskustvom starozavetnih proroka, posebno sa iskustvom Isusa kojeg su odbili Njegovi savremenici.

SSP, NSP Oni ne ugadaju Bogu
DK Bogu ne ugodije
DS Boga ne slušaju
EC koji Bogu ne ugadaju

Jevreji su mislili da deluju u skladu sa Božijom voljom i da brane Njegov savez sa Mojsijem. Verovali su da služe Njemu i brane veru protiv lažnih učitelja (Pavle je dobro znao taj osećaj). Tragična ironije je da su oni bili lažni učitelji.

▣ „**nego se protive dobrobiti svih ljudi**” Spomenuto neprijateljstvo bilo je ukorenjeno u jevrejskoj nacionalnoj aroganciji i predrasudama. Odbacili su Mesiju i Njegovo univerzalno jevanđelje (up. Is 2:2-4; 45:22; 49:6; 60:3; 66:18,23; Jn 3:16; Ef 2:11-2:13).

2:16 „pokušavaju da nas spreče da propovedamo neznabošcima” Ovo odražava Pavlovo iskustvo u Korintu u vreme pisanja Prve poslanice Solunjanima. Ove rečenice su Pavlova najjača žalba protiv Jevreja (up. Rimljanima 9-11).

▣ „**kako bi se ti ljudi spasli**” Ovo je konjunktiv aorista pasivni. Bog želi da spasi sve ljude sačinjene po Njegovom obličju (up. 1. Mojs 3:15; 12:3; 2. Mojs 19:5-6; Jez 18:23,32; Jona; Jn 3:16; Dap 28:28; Ef 2:11-2:13; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9), ali oni moraju da se pokaju i poveruju u Hrista (up. Mk 1:15; Dap 3:16,19; 20:21).

SSP	Tako oni stalno pune meru svojih greha
NSP	Time oni stalno pune meru svojih greha
DK	da ispune grehe svoje svagda
DS	da tako sasvim napune meru svojih greha
EC	da u svako vreme ispune svoje grehe

Moguće je da je Pavle ovu terminologiju preuzeo iz (1) Starog zaveta, zato što je isti grčki izraz upotrebljen u Septuaginti, u 1. Mojs 15:16; ili (2) Isusovih reči iz Mt 23:32, povezanih sa knjigom dela (up. Dan 7:10; Otk 20:12 i Ps 56:8; 139:16; Is 65:6; Mal 3:16). Bog beleži ljudska zla dela, i oni će za njih odgovarati (up. Mt 25-26; Otk 20:11-15).

▣ „**Ali njegov gnev ih stiže**” Ovo je indikativ aorista aktivni. Čini se da je ovaj stih povezan sa duhovnim slepilom (tvrdoćom) Izraela (predstavljenim u parabolama iz Mk 12:1-12 [i Mt 21:33-46 i Lk 20:9-19] i eksplicitno navedenim u Rim 11:7,25; 2. Kor 3:14). Božiji gnev je sadašnji i budući (vremenski i eshatološki).

SSP, EC	najzad
NSP	-
DK	naposletku
DS	već

Ovaj izraz se može prevesti na nekoliko načina, te uporedite svoje Biblije kako biste dobili potpuniji pregled mogućih prevoda. Osnovna značenja uključuju:

1. pogled unazad i osvrt
2. pogled unapred, ka potpunom ostvarenju
3. u semitskom smislu „potpuno“, što je zastrašujuć opis Božijeg gneva.

NSP: 1. SOL 2:17-20

¹⁷A mi, braćo, kad smo nakratko bili odvojeni od vas – licem, ali ne i srcem – veoma smo čeznuli za vama i na sve načine smo se trudili da vidimo vaše lice. ¹⁸Zato smo hteli da dođemo kod vas ja, Pavle, i prvi i drugi put ali nas je Sotona sprečio. ¹⁹Jer šta je

naša nada ili radost ili venac kojim ćemo se ponositi pred našim Gospodom Isusom u vreme njegovog dolaska? Zar niste to vi? ²⁰ Vi ste zaista naša slava i radost.

2:17

SSP bili otrgnuti od vas
NSP bili odvojeni od vas
DK osirotivši za vama
DS osirotevši za vama
EC lišeni vas

Ovo je particip aorista pasivni. Veoma emotivan jezik je korišten u celom ovom paragrafu. Ovde se nastavljaju Pavlove metafore o roditeljstvu iz 1. Sol 2:7 i 11. Doslovno značenje je da je neko „osiroteo” zbog neke druge osobe.

Verovatno su oni koji su optuživali Pavla tvrdili ili nagoveštavali da njegov brz odlazak i dugo odsustvo pokazuju da on ne brine zaista za njih. Pavle ovo pobija u 1. Sol 2:17-20 i 3:6.

▣ „čeznuli za vama” Ovaj termin se često prevodi kao „požuda“ u svom negativnom smislu, a retko se koristi u pozitivnom smislu, kao ovde. Pavlova želja da ih vidi je živopisno opisana u 1. Sol 3:10.

2:18 „hteli da dodemo kod vas” Nisu se svi Pavlovi planovi ostvarili (up. Rim 1:13; 15:22).

▣ „Sotona” Lična sila zla je aktivna u našem svetu, teži da iskrivi Božije planove i namere koristeći: (1) sistem palog sveta, (2) demonske sile i (3) palo čovečanstvo (up. Ef 2:2-3 i Jakov 4). U SZ Sotonu vidimo u Jov 1-2 i u Zah 3 kao Gospodnjeg (YHWH) slugu. Međutim, u NZ je on neprijatelj (up. Rim 16:20; 1. Kor 5:5,7; 7:5; 2. Kor 2:11; 11:14; 12:7), ali je i dalje pod Božijom kontrolom! Za dobru diskusiju o pojačavanju zla u Bibliji, pročitajte knjigu A. B. Dejvidsona (A. B. Davidson) *Starozavetna teologija (Old Testament Theology)*, str. 300-306.

POSEBNA TEMA: LIČNO ZLO

I. SOTONA JE VEOMA TEŠKA TEMA

- A. SZ ne otkriva Sotonu kao vrhovnog neprijatelja dobra (Boga), nego kao Gospodnjeg slugu koji čovečanstvu nudi alternative i optužuje čovečanstvo za nepravednost ((A. B. Davidson) A. B. Davidson, *Teologija SZ (A Theology of the OT)*, str. 300-306).
- B. Koncept Božijeg ličnog vrhovnog neprijatelja razvijen je u međuzavetnoj (nekanonskoj) literaturi pod uticajem persijske religije (zoroastrijanizam). Ovo je imalo značajan uticaj na rabinski judaizam (tj. izgnanstvo Izraela u Vavilonu, Persiji).
- C. NZ razvija starozavetne teme u iznenađujuće direktnim, ali selektivnim kategorijama.

Ako pristupimo proučavanju zla iz perspektive biblijske teologije (odvojeno proučavanje svake knjige, autora ili žanra) otkrićemo veoma različite stavove o zlu.

Međutim, ako pristupimo proučavanju zla iz ne-biblijske ili van-biblijske perspektive svetskih religija ili istočnih religija, tada vidimo da je veliki deo novozavetnog razvoja najavljen u persijskom dualizmu i grčko-rimskom spiritizmu.

Onaj ko polazi od božanskog autoriteta Pisma (kao ja!), vidi novozavetni razvoj kao progresivno otkrivenje. Hrišćani se moraju čuvati od tumačenja ovog koncepta kroz jevrejski folklor ili englesku literaturu (tj. Dante, Milton). Nepobitno je da postoji misterija i nejasnoća u ovoj oblasti otkrivenja. Bog je izabrao da ne otkrije sve aspekte zla, njegovo poreklo (vidite POSEBNA TEMA: LUCIFER), njegovu svrhu, ali jeste otkrio njegov poraz!

II. SOTONA U STAROM ZAVETU

Čini se da je u SZ termin „Sotona“ (BDB 966, KB 1317) ili „optužitelj“ povezan sa tri odvojene grupe.

- A. ljudi koji optužuju (1. Sam 29:4; 2. Sam 19:22; 1. Car 5:4, 11:14,23,25; Ps 109:6,20,29)
- B. anđeli koji optužuju (4. Mojs 22:22-23; Zah 3:1)
  - 1. Gospodnji anđeo – 4. Mojs 22:22-23
  - 2. Sotona – 1. Let 21:1; Jov 1-2; Zah 3:1
- C. demoni (moguće Sotona) koji optužuju (1. Car 22:21; Zah 13:2)

Tek je kasnije, u međuzavetnom periodu, zmija iz Postanka 3 poistovećena sa Sotonom (up. Mudr 2:23-24; II Enohova 31:3), a znatno kasnije i rabini prihvataju ovu opciju (up. Sot 9b i Sin 29a). „Božiji sinovi“ iz 1. Mojs 6 u I Enohova 54:6 postaju zli anđeli. U rabinskoj teologiji oni postaju izvor zla. Ovo ne navodim kao teološki tačne stavove, nego da bih pokazao razvoj ovog koncepta. U NZ se ove starozavetne aktivnosti pripisuju anđeoskom, personifikovanom zlu (tj. Sotoni) u 2. Kor 11:3; Otk 12:9.

Teško je ili nemoguće (zavisi od vašeg stanovišta) utvrditi poreklo personifikovanog zla iz SZ. Jedan od razloga za ovo je snažan monoteizam Izraela (up. 4. Mojs 6:4-6; 1. Car 22:20-22; Prop 7:14; Is 45:7; Amos 3:6). Gospod je uzrok svega i to pokazuje Njegovu jedinstvenost i primat (up. Is 43:11; 44:6,8,24; 45:5-6,14,18,21,22).

Potencijalni izvori informacija su (1) Jov 1-2, gde je Sotona jedan od „Božijih sinova“ (tj. anđela) ili (2) Is 14; Jez 28, gde su ponosni bliskoistočni carevi (Vavilon i Tir) upotrebljeni kao primer za Sotonin ponos (up. 1. Tim 3:6). Nisam siguran oko ovog pristupa. Jezekilj koristi metafore iz Edenskog vrta ne samo za tirkog cara kao Sotonu (up. Jez 28:12-16), nego i za egipatskog cara kao drvo poznanja dobra i zla (Jez 31). Međutim, čini se da Is 14 opisuje pobunu anđela zbog ponosa, posebno stihovi 12-14. Ako je Bog želeo da nam otkrije Sotoninu specifičnu prirodu i poreklo, ovo je veoma skriven način i mesto za to (vidite POSEBNA TEMA: LUCIFER). Moramo se čuvati od trenda sistematske teologije da uzme kratke, nejasne delove različitih svedočanstva, autora, knjiga i žanrova, te ih spaja kao delove jedne božanske slagalice.

III. SOTONA U NOVOM ZAVETU

Alfred Edersheim (Alfred Edersheim), *Život i vremena Isusa Mesije (The Life and Times of Jesus the Messiah)*, vol. 2, prilog XIII [str. 748-763] i XVI [str. 770-776], kaže da je rabinski judaizam bio prekomerno pod uticajem persijskog dualizma i nagađanja o demonima. Rabini nisu dobar izvor za istinu u ovoj oblasti. Isusova učenja se znatno razlikuju od učenja Sinagoge. Mislim da su rabinski koncept anđeoskog posredovanja (up. Dap 7:53) i protivljenje u Mojsijevom primanju Zakona na Sinajskoj gori otvorili vrata konceptu vrhovnog anđeoskog neprijatelja Gospoda, kao i čovečanstva. Dva vrhovna boga iranskog dualizma (zoroastrijanizam):

- 1. *Ahura Mazda*, kasnije poznat kao *Ohrmazd*, bog stvoritelj, dobri bog
- 2. *Angra Mainyu*, kasnije poznat kao *Ahriman*, duh koji uništava, zli bog

Oni se bore za nadmoć, a zemlja je njihovo bojno polje. Ovaj dualizam se razvio u judejski ograničeni dualizam između Gospoda i Sotone.

Sigurno je da postoji progresivno otkrivenje o razvoju zla u NZ, ali ono nije toliko detaljno kao što rabini tvrde. Dobar primer ove razlike je „rat na nebu“. Pad Sotone (đavola) je logična nužnost, ali detalje ne znamo (vidite POSEBNA TEMA: PAD SOTONE I NJEGOVIH ANĐELA). Čak je i ono što jeste dato skriveno pod apokaliptičnim žanrom (up. Otk 12:4,7,12-13). Iako je Sotona (đavo) poražen i izgnan na zemlju, on je i dalje Gospodnji sluga (up. Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1. Kor 5:5; 1. Tim 1:20).

Moramo ukrotiti svoju radoznalost u ovoj oblasti. Postoji lična sila iskušenja i zla, ali je samo jedan Bog i čovečanstvo je i dalje odgovorno za svoje izbore. Vodi se duhovna bitka, i pre i nakon spasenja. Pobjeda može biti ostvarena i zadržana samo u Trojedinom Bogu i kroz Njega. Zlo je poraženo i biće uništeno (up. Otk 20:10)!

▣ „sprečio” Ovo je vojni termin korišten za uništavanje puteva i mostova da bi se sprečilo

napredovanje neprijatelja. Duhovni sukob je stvarnost (up. Ef 4:14; 6:10-18).

Takođe je moguće da je problem bila telesna bolest, a ne Sotona (up. 2. Kor 12). Pavle je svoj život video i u duhovnim i u fizičkim kategorijama.

2:19 Uspeh Pavlove službe među neznabošcima bio je potvrda njegovog stvarnog apostolstva (up. 1. Sol 2:20).

▣ „nada” Vidite Posebnu temu kod Gal 5:5.

SSP	ako niste vi
NSP	Zar niste to vi
DK	Niste li i vi
DS	zar niste (s drugima) i vi
EC	ako ne vi

Problem u ovom izrazu je odnos između Pavlove naklonosti i ljubavi prema solunskoj crkvi i prema njegovim drugim neznabožackim crkvama. Da li su oni na neki način bili posebni? Moguće je da je tačan prevod TEV Biblije „vi, ništa manje nego drugi“.

Vernici iz Soluna su na neki način bili važni svedoci Pavlovog delotvornog rada kao apostola neznabošcima. Kao što je Pavle oponašao Isusa, oni su oponašali Pavla, što je vidljiv dokaz njihovog novog srca i duha (Novi savez).

▣ „u vreme njegovog dolaska” „*Parousia*” doslovno znači „prisustvo”, a metaforičkim širenjem značenja i „dolazak”. Ovo je prva upotreba termina u NZ (up. 1. Sol 2:19; 3:13; 4:15; 5:23; 2. Sol 2:1,8-9; 1. Kor 15:23). U sekularnoj literaturi prvog veka korišten je za posetu cara. U crkvi je počela da se koristi za Drugi dolazak. Ovaj Isusov dolazak je teološki fokus Prve i Druge poslanice Solunjanima. Svako poglavlje 1. Solunjanima završava sa ovom temom (up. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-18; 5:23). Vidite POSEBNA TEMA: NOVOZAVETNI TERMINI ZA HRISTOV POVRATAK.

POSEBNA TEMA: ISUSOV POVRATAK „SVAKOG TRENUTKA“ NASUPROT „NE JOŠ“ (NOVOZAVETNI PARADOKS)

- A. Novozavetna eshatološka poglavlja odražavaju starozavetne proročke uvide koji su posmatrali Poslednje dane kroz tadašnja dešavanja.
- B. Poglavlja Mt 24, Mk 13 i Lk 21 su teška za tumačenje zato što obrađuju nekoliko pitanja istovremeno.
  1. Kada će hram biti uništen?
  2. Šta će biti znak za povratak Mesije?
  3. Kada će doći kraj ovog doba (up. Mt 24:3)?
- C. Novozavetna eshatološka poglavlja obično kombinuju apokaliptičan (vidite sledeću posebnu temu) i proročki jezik, koji je namerno dvosmislen i veoma simboličan (vidite: D. Brent Senti (D. Brent Sandy) *Raonici i kosiri: promišljanje o proročkom i apokaliptičnom jeziku (Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking Prophetic and Apocalyptic Language)*).
- D. Nekoliko poglavlja u NZ (up. Mt 24, Mk 13, Lk 17 i 21, 1. i 2. Sol i Otk) govori o Drugom dolasku. Ova poglavlja naglašavaju sledeće:
  1. tačno vreme kada će se dogoditi je nepoznato, ali će se sigurno dogoditi
  2. možemo znati okvirno vreme, ali ne i tačno vreme tog dolaska
  3. dogodiće se iznenada i neočekivano
  4. moramo biti u molitvi, spremni i posvećeni zadacima koje smo dobili
- E. Postoji teološka paradoksalna tenzija između
  1. povratka koji se očekuje svakog trenutka (up. Lk 12:40,46; 21:36; Mt 24:27,44) i

2. činjenice da se neki događaji u istoriji moraju desiti pre toga (vidite F)
- F. NZ tvrdi da će se neki događaji desiti pre Drugog dolaska:
1. evanđelje o Carstvu propovedaće se po celom svetu (up. Mt 24:14; Mk 13:10)
  2. velika sablazan (up. Mt 24:10-13, 21; 1. Tim 4:1; 2. Tim 3:1 i dalje.; 2. Sol 2:3)
  3. otkrivanje „Čoveka bezakonja“ (up. Dan 7:23-26; 9:24-27; 2. Sol 2:3)
  4. uklanjanje onog koji/onoga što zadržava (up. 2. Sol 2:6-7)
  5. verovatno i probuđenje Jevreja (up. Zah 12:10; Rim 11)
- G. U Marku ne postoji paralela za Lk 17:26-37. Postoji delimična sinoptička paralela u Mt 24:37-44.
- H. Za analizu Hristovog skorog povratka, vidite POSEBNA TEMA: ŠKORI POVRATAK
- I. Za analizu odloženog povratka, vidite POSEBNA TEMA: ODLOŽEN DRUGI POVRATAK

2:20

SSP, NSP, DK, DS, EC slava

Ovde je termin slava upotrebljen za ponos. Ovo se ne odnosi na teološku slavu koja opisuje Boga (up. 1. Sol 2:12).

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Ko je napadao Pavla i zašto?
2. Zašto je Pavle tako nepokolebljivo odbijao kompenzaciju za svoje propovedi?
3. Zašto Pavle govori o jevrejskom protivljenju jevanđelju?
4. Šta 16. stih znači za jevrejski narod u odnosu na Božiji plan?
5. Zašto su stihovi 17 – 20 tako emotivni?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](http://www.biblelessons.org)

1. SOLUNJANIMA 3

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlova želja da ponovo poseti crkvu (2:17-3:13) 3:1-5	Briga za njihovu veru 3:1-5 Timotijevo ohrabrivanje	Pavlova naklonost prema Solunjanima (2:17-3:13) 3:1-5	Pavlova želja da ih ponovo poseti (2:17-3:13) 3:1-5	Timotijeva misija u Solunu 3:1-5 Pavle zahvaljuje Bogu za dobar izveštaj o Solunjanima 3:6-10
3:6-10	3:6-10 Molitva za crkvu	3:6-10	3:6-10	3:6-10
3:11-13	3:11-13	3:11-13	3:11-13	3:11-13

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podjelu tema sa navedenih pet prevoda. Podjela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KRATAK NACRT TREĆEG POGLAVLJA

- A. Pavle, veoma uznemiren, šalje Timotija kod njih, 1. Sol 3:1-5
- B. Timotij se vraća sa dobrim vestima, 1. Sol 3:6-10
- C. Pavlova molitva za solunsku crkvu, 1. Sol 3:11-13

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: 1. SOL 3:1-10

¹ Zato smo, kad više nismo mogli da izdržimo, odlučili da ostanemo sami u Atini, ²a Timotija, našeg brata i Božijeg slugu koji propoveda dobru vest o Hristu, poslali smo da vas učvrsti i uteši kako bi ojačao vašu veru, ³da se niko ne pokoleba zbog tih nevolja. Jer i sami znate da one moraju da nam se događaju. ⁴Zaista, kad smo bili kod vas, unapred smo vam govorili da nas moraju zadesiti nevolje, i kao što znate, to se i dogodilo. ⁵Zato kad više nisam mogao da izdržim, poslao sam ga da saznam o vašoj vernosti, jer se bojim da vas možda nije Kušać na neki način iskušao i da naš trud nije bio uzaludan. ⁶A Timotij nam se upravo vratio od vas i doneo nam dobre vesti o vašoj vernosti i ljubavi, i da nas se još uvek rado sećate i da čeznete da nas vidite, koliko i mi vas. ⁷Zato smo se, braćo, uz svu svoju oskudicu i nevolju utešili kad smo čuli za vašu vernost, ⁸jer mi sada živimo, kad vidimo vašu nepokolebljivost u Gospodu. ⁹Jer kako da zahvalimo Bogu za vas, za svu

radost koju zbog vas osećamo pred svojim Bogom,¹⁰ dok se noć i dan najusrdnije molimo da vidimo vaše lice i da upotpunimo vašu veru onim što joj nedostaje?

3:1 „kad više nismo mogli da izdržimo” Pavle je brinuo za ovu crkvu zato što je (1) osnovana u vreme proгона (up. 1. Sol 2:17-20) i zato što je (2) morao da je toliko brzo ostavi. Njegovo pastorsko srce mu nije dalo mira (up. 1. Sol 3:5).

▣ **„da ostanemo”** Ovaj particip prezenta aktivni se koristio za (1) dete koje napušta svoje roditelje, Ef 5:31 (verovatno još jedna metafora vezana za roditelje kao 2:7,11,17) ili (2) smrt supružnika (up. Mk 12:19). Pavle je snažno voleo ovu crkvu.

▣ **„sami u Atini”** Pavlova poseta je zabeležena u Dap 17:15-34. Ovo je bio intelektualan centar helenističkog sveta. Pavle je imao problem sa vidom (uporedite 2. Kor 12:7 sa Gal 4:15 i 6:11), te mu je bilo veoma teško da bude sam, posebno u nepoznatom okruženju kao što je Atina. Termin „sam“ upotrebljen je u množini, ali njegovo značenje nije sigurno. Dela 18:5 ukazuju na to da su i Sila i Timotij bili na zadatku. Moguće je da je ovo primer za Pavlovu upotrebu uredničke množine „mi“ za samog sebe.

3:2

SSP	Božijeg saradnika u širenju Hristovog jevandelja
NSP	Božijeg slugu koji propoveda dobru vest o Hristu
DK	slugu Božijeg, i pomagača svog u jevandelju Hristovom
DS	slugu Božijega u jevandelju o Hristu
EC	Božijeg služitelja u Hristovom jevandelju

Ovaj izraz se odnosi na Timotija. Postoje razlike u grčkim rukopisima: rukopis B koristi reč „saradnik“, a rukopisi 8 i A reč „sluga“. Ova reč ukazuje na služenje niskih robova. Većina savremenih prevoda prati rukopis B. Moguće je da je pisara zaprepastilo to što Pavle kaže da je Timotij „Božiji saradnik“.

Ovaj stih ima ulogu pisma preporuke za Timotija (up. Dap 18:27; Rim 16:1; 2. Kor 8:18-24; 3. Jn 9,10).

▣ **„da vas učvrsti i uteši”** Pavle je brinuo o ovoj novoj crkvi suočenoj sa progonom (up. 1. Sol 1:6; 2:14; 3:3).

3:3 „da se niko ne pokoleba zbog tih nevolja” Ovo je jedina upotreba termina prevedenog kao „pokoleba” u NZ. Prvobitno se koristio da označi da pas maše repom. U klasičnom grčkom (Homer), koristi se za „laskanje“. Moguće je da je ovo povezano sa 1. Sol 2:1 ili 3:5. Stvarna vera istrajava (up. Mt 13:1-23; Gal 6:9; Otk 2:2-3,7,11,17,19,26; 3:5,8,10,11,12,21). Vidite POSEBNA TEMA: POTREBA ZA ISTRAJNOŠĆU kod Gal 3:4.

▣ **„one moraju da nam se događaju”** Ovo je indikativ prezenta srednji (zavisni). Pasivni oblik ukazuje na to da je Bog vršilac radnje. Ne odnosi se na pagansku ideju impersonalne sudbine, niti na islamsku ideju predodređenosti. Nevolje su norma za vernike u palom svetu (up. 1. Sol 3:4; Mt 5:10-12; Jn15:18, 20; 16:33; Dap 14:22; Rim 8:17 2. Kor 4:7-11; 11:23-27; 2. Tim 3:12; 1. Pt 2:21; 4:12-16). Duhovna zrelost se stiže kroz nevolje (up. Jev 5:8).

POSEBNA TEMA: ZAŠTO HRIŠĆANI STRADAJU?

1. Zbog ličnog greha (privremena kazna). Ovo ne znači da su svi problemi i loše situacije posledice greha (up. Jov; Ps 73; Lk 14:1-5; Nem 9; Jn 9; Dap 5:1-11; 1. Kor 11:29-30; Gal 6:7).
2. Da razviju hristolikost (Jev 5:8). Čak je i Isus, iz ljudske perspektive, morao da sazri, te to moraju i Njegovi sledbenici (up. Rim 5:3-4, 8:28-29; 2. Kor 12:7-10; Fil 3:10; Jev 12:5-12; Jak 1:2-4; 1. Pt 1:7).
3. Da bi razvili snažno, delotvorno svedočenje (up. Mt 5:10-12; Jn 15:18-22; 1. Pt 2:18-21, 3:13-17).
4. Kao znak bolova rađanja novog doba (up. Mt 24:6; Mk 13:8).

Dve knjige koje su mi pomogle da se suočim sa nepravdnošću i zlom ovog palog sveta su Hana Vajthol Smit (Hannah Whithall Smith), *Tajna srećnog života za hrišćane (The Christian's Secret of a Happy Life)* i Džon stih Venam (Jn W. Wenham), *Božija dobrota (The Goodness of God)*.

Vernici moraju zapamtiti da problemi i patnje nisu uvek znak Božijeg gneva ili odbacivanja. U palom svetu se loše stvari dešavaju i vernim sledbenicima (up. 1. Pt 4:12-19). Znaci Božije ljubavi su Božija obećanja i Hristova smrt radi nas (up. Rim 5:8). Pismo mora biti snažnije od privremenih okolnosti!

3:4 „unapred smo vam govorili” Ovo je imperfekat, što ukazuje na radnju koja se ponavljala u prošlosti. Sigurno ih je Pavle više puta upozorio na progon i stradanje povezano sa jevandjeljem. To je znao i po Isusovim lekcijama i po ličnom iskustvu. Sada i oni prolaze kroz to.

SSP	da smo određeni za nevolje
NSP	da nas moraju zadesiti nevolje
DK	da ćemo padati u nevolje
DS	da ćemo imati nevolja
EC	da ćemo trpeti nevolje

Ovo je indikativ prezenta aktivni sa infinitivom prezenta pasivnim. Napomena u Vilijamsovom prevodu glasi: „slika prepunih kolica, slomljenih pod preteškim teretom”.

3:5 „o vašoj vernosti” Moguće je da je ovo upotrebljeno u starozavetnom smislu, kao „odanost“. Da li su bili verni objavljivanju svoje vere? Vidite Posebnu temu kod Gal 3:6.

▣ **„Kušač na neki način iskušao”** Personalna, zla sila (*ho peirazōn*) deluje u našem svetu i u našim životima (up. 1. Sol 2:18). Ova grčka reč prevedena kao „kušati“ (*peirazō*) odnosi se na kušanje „radi uništenja“, za razliku od „ispitivati“ (*dokimazō*) iz 1. Sol 2:4. Vidite POSEBNA TEMA: LIČNO ZLO kod 1. Sol 2:18.

POSEBNA TEMA: GRČKI POJMOVI ZA TESTIRANJE I NJIHOVE KONOTACIJE

Postoje dva grčka termina koja označavaju testiranje nekoga sa određenom svrhom.

1. *Dokimazō, Dokimion, Dokimasia*

Ovaj termin potiče iz metalurgije i označava testiranje autentičnosti nečega (metaforički nekoga) vatrom (vidite POSEBNA TEMA: VATRA). Vatra otkriva stvaran metal i spaljuje (tj. pročišćuje) nečistoće. Ovaj fizički proces je postao snažan idiom za Boga i/ili Sotonu i/ili ljude koji testiraju druge. Ovaj termin se koristi u pozitivnom smislu, kao provera nečega radi prihvatanja (vidite POSEBNA TEMA: BOG TESTIRA SVOJE LJUDE).

U Novom zavetu se koristi za testiranje

- a. goveda – Lk 14:19
- b. sebe samih – 1. Kor 11:28
- c. svoje vere – Jak 1:3

d. čak i Boga – Jev 3:9

Pretpostavlja se da će ishodi ovih testova biti pozitivni (up. Rim 2:18; 14:22; 16:10; 2. Kor 10:18; 13:3,7; Fil 2:27; 1. Pt 1:7), dakle, termin prenosi ideju da je neko ispitan i prihvaćen kao

- a. vredan utrošenog vremena
- b. dobar
- c. autentičan
- d. dragocen
- e. vredan poštovanja

2. *Peirazō, Peirasmus*

Ovaj termin često označava ispitivanje da bi se pronašla greška ili razlog za odbacivanje.

Upotrebljen je za kušanje Isusa u divljini.

- a. Predstavlja pokušaj da se Isus dovede u zamku (up. Mt 4:1; 16:1; 19:3; 22:18, 35; Mk 1:13; Lk 4:2; Jev 2:18).
- b. Ovaj termin (*peirazōn*) je korišten kao naziv za Sotonu u Mt 4:3; 1. Sol 3:5 („kušač”).
- c. Upotreba
  - (1) Isus ga koristi da upozori ljude da ne iskušavaju Boga (up. Mt 4:7; Lk 4:12, [ili Hrista, up. 1. Kor 10:9]).
  - (2) Označava i pokušaj koji je propao (up. Jev 11:29).
  - (3) Koristi se za iskušenja i probe vernika (up. 1. Kor 7:5; 10:9, 13; Gal 6:1; 1. Sol 3:5; Jev 2:18; Jak 1:2, 13, 14; 1. Pt 4:12; 2. Pt 2:9).

▣ „**da naš trud nije bio uzaludan**” Ovde je važna upotreba glagolskog načina; indikativ, način koji ukazuje na stvarnost, upotrebljen je za Sotonu, ali je za Pavlov trud upotrebljen konjunktiv, način koji ukazuje na neizvesnost. Moguće je da je ovo povezano sa 2:1. Pitanje je – da li se „uzaludan“ odnosi na njihovo lično obraćenje ili uspostavljanje žive i delotvorne crkve u Solunu? Mislim da se druga opcija bolje uklapa u kontekst, iako Pavle verovatno ne bi pravio tu razliku.

Pavle često koristi koncepte „uzaludan“ ili „besplodan“ koristeći tri različite reči.

1. *eikē* – Rim 13:4; 1. Kor 15:2; Gal 3:4; 4:11; Kol 2:18

2. *kenos* – 1. Kor 15:10,14,58; 2. Kor 6:1; Gal 2:2; Ef 5:6; Fil 2:16; Kol 2:8; 1. Sol 2:1; 3:3 (glagol u 2. Kor 9:3)

3. *matalos* – 1. Kor 3:20; 15:17; Titu 3:9 (glagol u Rim 2:21)

Pavle je znao da je božansko delovanje izvor moći jevanđelja, ali je takođe znao i da ljudski izbori utiču na konačan ishod!

3:6 „dobre vesti” Ovo je jedina upotreba ovog grčkog termina u NZ gde se on ne odnosi na Hristovo jevanđelje. Poruka o vernosti ove crkve je za Pavla bila „jevanđelje”, „dobra vest”.

▣ „**o vašoj vernosti i ljubavi**” Ovaj izraz može imati nekoliko značenja (up. 1. Sol 1:3). Ovo se odnosi na: (1) ortodoksnu doktrinu i međusobnu ljubav, ili na (2) vernost i ljubav prema Bogu.

▣ „**da nas se još uvek rado sećate i da čeznete da nas vidite, koliko i mi vas**” Ovo pokazuje da ni progoni ni lažni učitelji nisu udaljili ovu crkvu od Pavla.

3:7 „uz svu svoju oskudicu i nevolju” Pavlovi problemu u Korintu nabrojani su u 1. Kor 4:9-13; 2. Kor 4:7-12; 6:4-10 i 11:23-28. Uh! Koliko je velika cena služenja Hristu!!

▣ „**utešili**” Pavle često koristi ovu složenicu („sa” i „pozvati”). Ima nekoliko značenja.

- 1. podsticati, nagovarati, ohrabrivati (up. 1. Sol 2:3,11; 4:1; 5:14; 2. Sol 3:12)
- 2. tešiti (up. 1. Sol 2:11; 3:2; 4:18; 5:11; 2. Sol 2:17)

3. imenica (*paraclētos*) se koristi i za službu Duha (up. Jn 14:16,26; 15:26; 16:7) i Sina (up. 1. Jn 2:1)

3:8 „jer mi sada živimo” Pavle koristi metaforičan jezik da izrazi svoje olakšanje zbog dobrih vesti o ovoj crkvi.

▣ **„kad vidimo vašu nepokolebljivost u Gospodu”** Ovo je grčka kondicionalna rečenica, koja povezuje prvu i treću vrstu kondicionala, te dodaje neizvesnost Pavlovoj izjavi. On jeste pretpostavljao da će oni ostati nepokolebljivi, ali nije mogao da bude siguran u to (up. 1. Sol 2:1 i 3:5).

„Nepokolebljivost“ se odnosi na naš položaj u Hristu. Biblija predstavlja naše spasenje kroz parove međusobno suprotstavljenih istina: (1) besplatno je, u Hristu, ali (2) ima visoku cenu, progresivno je i vidljivo po našim životnim izborima (Mt 7; Jak, 1. Jn). Obe istine su tačne. Ovaj stih naglašava prvu istinu (up. Rim 5:2; 1. Kor 15:1 i Ef 6:11, 13).

3:9-10 Ovo je retoričko pitanje koje vodi u molitvu, 1. Sol 3:11-13, čime se završava prvi deo Pavlovog pisma.

3:10 „noć i dan” Ovo je jevrejski način merenja vremena (vidite belešku kod 1. Sol 2:9). Ukazuje na Pavlov neprekidan i istrajan život u molitvi (up. 1. Sol 1:2; 2:12; 2. Tim 1:3).

SSP, NSP najusrdnije molimo
DK molimo se Bogu preizobilno
DS najtoplije molimo
EC najusrdnije mu se molimo

Prilog „preizobilno” je veoma snažna, trodelna složenica (*huper + ek + perissou*), emotivan termin (up. Ef 3:20; 1. Sol 3:10; 5:13). Pavle se brinuo i molio za ove nove crkve (up. 2. Kor 11:28). Vidite POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA SLOŽENICA SA „HUPER” kod Gal 1:13.

SSP da vas snabdemo onim što još nedostaje vašoj veri
NSP da upotpunimo vašu veru onim što joj nedostaje
DK, DS da ispunimo nedostatak vere vaše
EC da usavršimo ono što vašoj veri nedostaje

Dobro su se držali, ali još uvek nisu dovoljno sazreli u razumevanju, kao što pokazuje njihovo pogrešno shvatanje Drugog dolaska. Moguće je da ova upotreba vere (1) kao doktrine (up. 1. Sol 4:13-5:11) ili (2) stalnog isticanja životnog stila, „što joj nedostaje“ podrazumeva i etički aspekt (up. 1. Sol 4:1-12). Pavle često koristi ovaj termin „vera“ (*pistis/pisteuō*) u ovim pismima (up. 1. Sol 1:3,8; 3:2,5,6,7,10; 5:8; 2. Sol 1:3,4,11; 3:2), ali posebno u ovom kontekstu. Vidite Posebnu temu kod Gal 3:6.

NSP: 1. SOL 3:11-13

¹¹I sam naš Bog i Otac, i naš Gospod Isus neka usmere naš put prema vama. ¹²A vama neka Gospod omogući da jedni prema drugima i prema svima rastete i obilujete u ljubavi, kao što i mi obilujemo u ljubavi prema vama, ¹³da vam srce bude čvrsto, besprekorno u svetosti pred našim Bogom i Ocem, i da takvi dočekate dolazak našeg Gospoda Isusa sa svim njegovim svetima.

3:11-13 Ovo je jedna rečenica na grčkom. Ova molitva sadrži tri retka glagolska oblika optativa:

„usmere” (1. Sol 3:11), „rastete” (stih 12) i „obilujete” (stih 2). Optativ je glagolski način koji izražava potencijalnu radnju i koristi se u molitvama.

3:11 „neka usmere” Ovo je redak glagol u optativu aorista aktivnom u jednini, upotrebljen za nekoliko molitvi u NZ (up. 1. Sol 5:23; 2. Sol 2:16; 3:5, 16 i u Rim 15:5-6,13). Primitite da je glagol u jednini iako se odnosi i na Boga Oca i na Isusa Hrista. Na ovaj način su novozavetni autori potvrđivali božansku prirodu Isusa iz Nazareta (up. 1. Sol 1:1; 2. Sol 2:16).

Još jedna teološka poruka je to što Pavle moli Oca i Sina da naprave put (usmere ili isprave: up. Lk 1:79) da bi ih on mogao posetiti, isto kao što je Sotona sprečio Pavla da dođe do njih!

▣ „**Otac**” Vidite Posebnu temu kod Gal 1:1.

3:12-13 Pavle se moli za sebe u 1. Sol 3:11, ali se sada njegova molba odnosi na crkvu u Solunu. Moli se da oni vole jedan drugog i sve ljude (up. Ef 6:18). Takođe se moli za svetost vernika (up. 1. Sol 3:13; Ef 1:4). Božija volja za svakog vernika je hristolikost (up. Rim 8:28-29; Gal 4:19).

▣ „**obilujete**” Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: OBILOVATI (*PERISSEUŌ*)

Ovaj termin najčešće koristi Pavle. Ukazuje na nešto što je toliko izobilno da se preliva (tj. u pozitivnom smislu).

1. Božija istina se ističe na Njegovu slavu, Rim 3:7
2. Besplatan dar milosti je u izobilju dat preko jednog čoveka, Rim 5:15
3. Vernici ispunjeni nadom, Rim 15:13
4. Vernici se ne približavaju Bogu time što jedu ili ne jedu neku hranu, 1. Kor 8:8 (up. Mk 7:15,17-23)
5. Vernici obiluju radi izgrađivanja crkve, 1. Kor 14:12
6. Vernici obiluju u svom trudu u Gospodu, 1. Kor 15:58
7. Stradanje vernika za Hrista i njihova uteha se umnožavaju, 2. Kor 1:5
8. Slavna je služba koja donosi pravednost, 2. Kor 3:9
9. Zahvalnost vernika radi obilja blagodati, Bogu na slavu, 2. Kor 4:15
10. Obilje radosti vernika, 2. Kor 8:2
11. Vernici obiluju u svemu (veri, sposobnosti propovedanja, znanju, revnosti i ljubavi), te i u prilogu za Jerusalimsku crkvu, 2. Kor 8:7
12. Božija blagodat iskazana vernicima u izobilju, 2. Kor 9:8
13. Mnogobrojne zahvale Bogu, 2. Kor 9:12
14. Bog je izobilno udelio blagodati vernicima, Ef 1:8
15. Ljubav vernika sve više i više raste, Fil 1:9
16. Vernici se veoma raduju Pavlu u Hristu, Fil 1:26
17. Imati u izobilju, Fil 4:12,18
18. Vernici obiluju u veri i zahvaljivanju, Kol 2:7
19. Vernici rastu i obiluju u međusobnoj ljubavi, 1. Sol 3:12
20. Obiluju u pobožnom životu, 1. Sol 4:1
21. Obiluju u ljubavi prema drugim vernicima, 1. Sol 4:10

Pavle je Božiju milost u Hristu video kao nešto što se „preliva od izobilja“, te je isto tako nužno da i vernici svakodnevno žive u ovoj „izobilnoj“ milosti i ljubavi!

▣ „**prema svima**” Božija ljubav je velika kao ceo svet (up. Jn 1:29; 3:16; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9); ista toliko mora biti i ljubav nas koji ga poznajemo.

3:13 „srce” Vidite Posebnu temu kod Gal 4:6.

SSP	besprekorni i sveti
NSP	besprekorno u svetosti
DK	bez krivice u svetinji
DS	bez krivice u svetosti
EC	besprekorni u svetosti

Svetost je i dar i zadatak (indikativ i imperativ). Ovo je karakteristika nekoga ko je besprekoran, protiv koga se ne može izreći neka optužba (up. Ef 5:27). Ovo Sotoni ne ostavlja nikakav prostor da optužuje (up. Rim 8:31,32,33). Božija volja za svakog vernika je hristolika svetost (up. 1. Sol 4:3; Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). Vidite belešku kod 2. Sol 4:3. Vidite POSEBNA TEMA: NEPOROČNOST, NEVINOST, BESPREGORNOST, NEDUŽNOST kod 1. Sol 2:10. Vidite POSEBNA TEMA: SVETOST/POSVEĆENJE U NZ kod 1. Sol 4:3.

▣ **„dolazak našeg Gospoda Isusa”** Ovo pokazuje Pavlovu neprekidnu brigu o Poslednjim danima (up. 1. Sol 2:19; 4:15-17; i 2. Solunjanima 2).

Ne znamo tačan odnos između događaja vezanih za Drugi dolazak, uznesenja (up. 1. Sol 4:13-18), Hristove sudske stolice (up. 2. Kor 5:10) i Suđenja belog prestola (up. Mt 25 i Otk 20). Pavle nije bio sistematski teolog. Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: NOVOZAVETNI TERMINI ZA HRISTOV POVRATAK

Eshatološko isticanje posebnog budućeg dana u kojem će ljudi sresti Isusa (kao Spasitelja i kao Sudiju) navodi se pod nekoliko oznaka.

1. „dan našeg Gospoda Isusa Hrista” (up. 1. Kor 1:8)
2. „Gospodnji dan” (up. 1. Kor 5:5; 1. Sol 5:2; 2. Sol 2:2)
3. „dan našeg Gospoda Isusa” (up. 2. Kor 1:14; rukopis & glasi „Gospoda Isusa” u 1. Kor 5:5)
4. „dan Isusa Hrista” (up. Fil 1:6)
5. „Hristov dan” (up. Fil 1:10; 2:16)
6. „Njegov dan (Sin čovečiji)” (up. Lk 17:24)
7. „dan kada se pojavi Sin čovečiji” (up. Lk 17:30)
8. „da se pojavi naš Gospod Isus Hristos” (up. 1. Kor 1:7)
9. „kad se s neba pojavi Gospod Isus” (up. 2. Sol 1:7)
10. „pred našim Gospodom Isusom u vreme njegovog dolaska” (up. 1. Sol 2:19)

Novozavetni autori koriste najmanje četiri načina da označe Isusov povratak.

1. *Epiphaneia*, termin koji se odnosi na zaslepljujuću svetlost koja je teološki (iako ne i etimološki) povezana sa „slavom“. U 2. Tim 1:10; Titu 2:11 i 3:4 odnosi se na Prvi Isusov dolazak (tj. inkarnaciju) i na Njegov Drugi dolazak. Upotrebljen je u 2. Sol 2:8, stihu koji sadrži sva tri osnovna termina za Drugi dolazak: 1. Tim 6:14; 2. Tim 4:1,8; Titu 2:13.
2. *Parousia*, termin koji podrazumeva prisustvo i koji se prvobitno odnosio na kraljevsku posetu. Ovo je najčešće korišten termin (up. Mt 24:3,27,37,39; 1. Kor 15:23; 1. Sol 2:19; 3:13; 4:15; 5:23; 2. Sol 2:1,8; Jak 5:7,8; 2. Pt 1:16; 3:4,12; 1. Jn 2:28).
3. *Apokalypsis* (ili *apocalypsis*), što znači otkrivanje radi pokazivanja. Ovo je ime poslednje novozavetne knjige (up. Lk 17:30; 1. Kor 1:7; 2. Sol 1:7; 1. Pt 1:7; 4:13).
4. *Phaneroō*, što znači izneti na svetlost ili jasno otkriti ili manifestovati. Termin se često koristi u Novom zavetu za brojne aspekte Božijeg otkrivenja. On se, kao i *epiphaneia*, može odnositi na Hristov Prvi dolazak (up. 1. Pt 1:20; 1. Jn 1:2; 3:5,8; 4:9) i na Njegov Drugi dolazak (up. Mt 24:30; Kol 3:4; 1. Pt 5:4; 1. Jn 2:28; 3:2).
5. Veoma čest termin za „dolazak”, *erchomai*, ponekad se koristi za Hristov povratak (up. Mt 16:27-28; 23:39; 24:30; 25:31; Dap 1:10-11; 1. Kor 11:26; Otk 1:7,8).

6. Koristi se i uz izraz „Gospodnji dan” (up. 1. Sol 5:2), što je starozavetni naziv za dan Božijih blagoslova (vaskrsenja) i suda.

Novi zavet je u celini pisan u okviru starozavetnog pogleda na svet, koji obuhvata

- a. trenutno zlo, buntovno doba
- b. buduće doba pravednosti
- c. doba koje će započeti posredstvom Duha kroz Mesijino delovanje (Pomazanik)

Teološka pretpostavka progresivnog otkrivenja je nužna zato što novozavetni autori delimično menjaju očekivanja Izraela. Umesto vojnog, nacionalističkog (Izrael) dolaska Mesije, postoje dva dolaska. Prvi dolazak je inkarnacija božanstva kroz začecje i rađanje Isusa iz Nazareta. On je došao kao ne-vojni, ne-osuđujući „sluga koji strada” iz Isaije 53; i kao ponizan jahač na magaretu (ne na ratnom konju ili carskoj kobili) iz Zah 9:9. Prvi dolazak je započeo novo mesijansko doba, Božije carstvo na planeti (vidite POSEBNA TEMA: BOŽIJE CARSTVO). Na neki način, Carstvo je već ovde, ali na drugi način, ono je još uvek daleko. Stari zavet nije video, ili makar nije jasno video, ovu tenziju između dva Mesijina dolaska (vidite POSEBNA TEMA: MESIJA), tenziju koja se na neki način preklapa sa dva jevrejska doba (vidite: POSEBNA TEMA OVO DOBA I BUDUĆE DOBA). U stvarnosti, ovaj dvostruki dolazak naglašava Gospodnju (YHWH) posvećenost otkupljenju celokupnog čovečanstva (up. 1. Mojs 3:15; 12:3; 2. Mojs 19:5 i propovedi proroka, posebno Isaije i Jone).

Crkva ne čeka ispunjenje starozavetnih proroštava zato što se većina odnosi na Prvi dolazak (up. *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, str. 165-166).

Vernici iščekuju veličanstveni dolazak vaskrslog Cara nad carevima i Gospodara nad gospodarima, očekivano istorijsko ispunjenje novog doba pravednosti na zemlji kao i na nebu (up. Mt 6:10).

Starozavetne poruke nisu bile netačne, nego nepotpune (vidite POSEBNA TEMA: ZAŠTO STAROZAVETNA SAVEZNA OBEĆANJA DELUJU TOLIKO RAZLIČITA OD

NOVOZAVETNIH SAVEZNIH OBEĆANJA). On će ponovo doći kao što su proroci predskazali, u moći i sa Gospodnjim autoritetom.

Naziv „Drugi dolazak” nije biblijski termin, ali je taj koncept pogled na svet i okvir celokupnog Novog zaveta. Bog će sve ispraviti. Zajedništvo između Boga i čovečanstva sačinjenog po Njegovom obličju biće obnovljeno. Zlu će se suditi i ono će biti uništeno. Božiji plan neće propasti i ne može da propadne!

Rana crkva je slavila i na Šabat i prvog dana nedelje (tj. nedeljom, na dan vaskrsenja). Sinagoga je reagovala na jačanje hrišćanskog pokreta tako što je od svojih članova zahtevala da odbace Isusa kao Mesiju (tj. osamnaest blagoslova). Od tada (tj. 70. g.n.e.), hrišćani se okupljaju samo nedeljom.

▣ „njegovim svetima” Reč „sveti” (doslovno: „oni koji su sveti”) odnosi se ili na (1) anđele koji će pratiti Isusa (up. 5. Mojs 33:2-3; Zah 14:5; Mt 16:27; 25:31; Mk 8:38; 2. Sol 1:7; Otk 19:4); ili na (2) Njegove ljude, svece (up. 1. Sol 4:14-16). Moguće je da ovu dilemu rešava to što Pavle nikada ne kaže za anđele da su „sveti” ili „sveci”. Verovatno će se i anđeli i sveti sa Njim vratiti na nebeskim oblacima. Ova crkva nije znala da li će i mrtvi sveti učestvovati u događanjima sa kraja vremena.

Svete, doslovno „one koji su sveti”, na svetost poziva (up. 1. Sol 4:3) On koji je svet (up. 1. Pt 1:15)! Cilj hrišćanstva je „svetost” sada (up. Ef 1:4), ne nebo nakon smrti!

POSEBNA TEMA: SVETI (HAGIOS)

Ovo je grčki ekvivalent za hebrejski pojam *kadosh* (imenica, BDB 871; glagol, BDB 872, KB 1066-1067; vidite POSEBNA TEMA: SVETOST), sa osnovnim značenjem odvajanja osobe, stvari ili mesta za Gospoda (YHWH) isključivo. Blizak je našem konceptu „svetog”. Izrael je bio Gospodnji (YHWH) sveti narod (up. 1. Pt 2:9, citat 2. Mojs 19:6). Gospod (YHWH) je odvojen od čovečanstva samom svojom prirodom (večna, ne-stvorena svetost) i svojim karakterom (moralna savršenost). On je standard po kojem se sve drugo meri i prosuđuje. On je transcendentan, jedini svet, onaj koji je svet.

Bog je stvorio ljude za zajedništvo, ali je Pad (1. Mojs 3) napravio moralnu prepreku u odnosu između Svetog Boga i grešnog čovečanstva. Bog je izabrao da obnovi svoju svesnu tvorevinu; On stoga poziva svoje ljude da budu „sveti” (up. 3. Mojs 11:44; 19:2; 20:7,26; 21:8). Verujući u Gospoda (YHWH) Njegovi ljudi postaju sveti po svom saveznom položaju u Njemu, ali su pozvani i da žive svetim životima (vidite POSEBNA TEMA: SVETOST/POSVEĆENJE U NZ, up. Mt 5:48; Ef 4:1,17; 5:2-3,15; 1. Pt 1:15).

Ovaj sveti život je moguć zato što su vernici potpuno prihvaćeni i primili su oproštaj kroz (1) Isusov život i (2) delo, kao i kroz prisustvo Svetog Duha u njihovim umovima i srcima. Ovo vernike stavlja u paradoksalan položaj:

1. Sveti su zbog Hristove pripisane svetosti (tj. Rim 4)
2. Pozvani su da žive svetim životima zbog prisustva Duha (vidite POSEBNA TEMA: SVETOST/POSVEĆENJE U NZ)

Vernici su „sveti” (*hagioi*) zbog

1. Volje Svetog Boga (Oca, up. Jn 6:29,40; 1. Pt 1:15-16)
2. Dela Svetog Sina (Isusa, up. 2. Kor 5:21; 1. Pt 1:18-21)
3. Unutrašnjeg prisustva Svetog Duha (up. Rim 8:9-11,27)

Novi zavet uvek o svetima govori u množini (osim jednog primera u 4:21, ali i u tom slučaju kontekst ukazuje na množinu). Biti spasen znači biti deo porodice, tela, građevine! Biblijska vera započinje ličnim primanjem, ali prelazi u grupno slavljenje. Svako od nas ima dar (up. 1. Kor 12:11) za zdravlje, rast i dobrobit Hristovog tela – crkve (up. 1. Kor 12:7). Spaseni smo da bismo služili! Svetost je porodična osobina!

Ovo je postao naziv za vernike (up. Dap 9:13,32,41; 26:10; Rim 1:7; 1. Kor 1:2; 2. Kor 1:1; Ef 1:1; Fil 1:1; Kol 1:2) i način da se označi služba drugima (up. Rim 12:13; 16:2; Ef 1:15; Kol 1:4; 1. Tim 5:10; Jev 6:10). Pavle je primio posebnu, jednokratnu pomoć od neznabožičkih crkava za siromašne u matičnoj crkvi u Jerusalimu (up. Rim 15:25-26; 1. Kor 16:1; 2. Kor 8:4; 9:1).

Vidite POSEBNA TEMA: AMIN kod Gal 1:5.

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Zašto je Pavlu bilo teško da bude sam?
2. Navedite različita značenja termina „vera”.
3. Da li je normalno da vernici doživljavaju nevolje? Zašto?
4. Da li je posvećenje inicijalno ili progresivno?
5. Da li se peti stih odnosi na spasenje ili plodonosnost? Kako su stihovi 2:1 i 3:5 povezani sa Parabolom o sejaču (up. Mt 13:1-23)?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](http://www.biblelessons.org)

1. SOLUNJANIMA 4

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Život koji godi Bogu	Molba za jedinstvo	Poziv na čistotu	Život koji hvali Boga	Život u svetosti i milosrđu
4:1-8	4:1-8	4:1-8	4:1-8	4:1-2 4:3-8
4:9-12	Bratski i uređen život	4:9-12	4:9-12	4:9-12
Gospodnji dolazak	Uteha Hristovog dolaska	Pitanja o Gospodnjem dolasku	Gospodnji dolazak	Mrtvi i živi u vreme Gospodnjeg dolaska
(4:13-5:11)		(4:13-5:11)		
4:13-14	4:13-18	4:13-18	4:13-14	4:13-18
4:15-18			4:15-18	

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

PROŠIRENI NACRT STIHOVA 1-12

- A. Uvodne napomene, 1. Sol 4:1-2
- B. Upozorenja protiv seksualnog nemoralna, 1. Sol 4:3-8
  1. budite sveti, 1. Sol 4:3a
  2. uzdržavajte se od bluda, 1. Sol 4:3b
  3. budite seksualno samodisciplinovani, 1. Sol 4:4-5
  4. neka vaša seksualnost bude prikladna da ne biste zadirali u prava svog brata
- C. Saveti drugim hrišćanima, 1. Sol 4:9-12
  1. hrišćani moraju da se međusobno vole, 1. Sol 4:9-10
  2. da žive sve bolje i bolje, 1. Sol 4:10b
  3. da mirno žive, 1. Sol 4:11a
  4. da se bave svojim poslovima, 1. Sol 4:11b
  5. da rade svojim rukama, 1. Sol 4:11c
  6. da bi svedočili izgubljenima, 1. Sol 4:12

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: 1. SOL 4:1-8

¹Na kraju, braćo, poučili smo vas kako treba da živite i da ugađate Bogu – a vi tako i živite – pa vas molimo i podstičemo u Gospodu Isusu da u tome još više napredujete. ²Jer znate koje smo vam zapovesti dali u ime Gospoda Isusa. ³Jer je Božija volja da budete sveti – da se uzdržavate od bluda, ⁴da svako od vas zna da ovlada svojim telom u svetosti i časti, ⁵a ne u neobuzdanoj polnoj požudi koja je svojstvena narodima koji ne poznaju Boga, ⁶i da niko ne čini nažao svom bratu i da ne zadire u njegova prava, jer Gospod kažnjava za sve to, kao što smo vam već rekli i temeljno posvedočili. ⁷Jer nas Bog nije pozvao da živimo nečisto, nego da budemo sveti. ⁸Prema tome, ko to odbacuje, ne odbacuje čoveka, nego Boga, koji vam daje svoj Sveti Duh.

4:1 „Na kraju” Doslovan prevod je „za kraj”. Ovim započinje Pavlov praktičan deo. Većina Pavlovih pisama može biti podeljena na doktrinaran deo i praktičan deo, iako je ovo teško učiniti u 1. Solunjanima. Pavle je koristio ovaj izraz da uvede poslednju važnu temu, ne kao neposredan uvod za kraj (npr. 2. Kor 13:11; Ef 6:10; 2. Sol 3:1).

▣ **„braćo”** Pavle često koristi ovaj termin da bi započeo novu temu (up. 1. Sol 1:4; 2:1,9,14,17; 3:7; 4:1,10,13; 5:1,4,12, 14,25,26,27; 2. Sol 1:3; 2:1,13,15; 3:1,6,13).

▣ **„molimo i podstičemo”** Pavle koristi ove aktivne indikative prezenta da bi naglasio trajanje radnje i ublažio svoje apostolske zapovesti (up. 1. Sol 4:2,11; 2. Sol 3:4,6,10,12).

▣ **„poučili smo vas”** Ovo je indikativ aorista aktivni, koji ukazuje na vreme koje je sam Pavle proveo sa njima. Ovo je grčki termin koji znači „primiti tradicionalno učenje od druge osobe“ (up. 1. Sol 2:13; 1. Kor 15:1). Pavle ih je učio ne samo kako da budu spaseni (opravdanje), nego i kako da žive kao spaseni ljudi (posvećenje).

▣ **„kako treba da živite”** Ovo je infinitiv prezenta. Često se „hodanje“ (NASB: „kako treba da hodate“) koristi kao metafora za život u veri (up. 1. Sol 2:12; Ef 2:10; 4:1,17; 5:2,15; Kol 1:10; 2:6). Hrišćanstvo je prvobitno bilo poznato kao „Put“ (up. Dap 9:2; 19:9,23; 22:4; 24:14,22; 18:25-26). Ovo ukazuje na istrajan život u veri. Naš inicijalni odgovor pokajanja i vere mora da sledi neprekidna poslušnost i istrajnost. Večan život ima vidljive karakteristike! U Hristu je svaki dan svet, poseban i koristi se za slavljenje i službu.

▣ **„da ugađate Bogu”** Božija volja za Njegovu decu nije samo nebo nakon smrti, nego i hristolikost u sadašnjosti (up. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 1. Pt 1:15).

SSP	tako kako i živite
NSP	a vi tako i živite
DK	kao što živite
DS	i kao što već živite
EC	kao što i živite

U grčkim rukopisima postoji problem vezan za ovaj izraz. On je izostavljen iz grčkih rukopisa D^c, K, L i iz Primljenog teksta. Deo je rukopisa Ɣ, A, B, D*, F, G, sirijskih i koptskih prevoda i Vulgate. Iznenađuje to što je on deo ranih rukopisa, a nije deo kasnijih. Ovo ukazuje na to da je slučajno izostavljen. UBS⁴ daje oznaku „A” (sigurno) njegovom uključivanju.

Ovo je ili indikativ prezenta ili imperativ. Veća je verovatnoća da je indikativ, budući da Pavle izražava svoje pouzdanje da oni žive hristolikim životom (up. NASB, NRSV, TEV i JB).

▣ „da u tome još više napredujete” Dobro su napredovali, ali ih Pavle podstiče na još veću svetost (up. 1. Sol 4:10). Vidite POSEBNA TEMA: POSEBNA TEMA: OBILOVATI (*PERISSEUŌ*) kod 1. Sol 3:12.

4:2

SSP, EC
NSP, DK, DS

uputstva
zapovesti

Ovo je retka vojna reč za autoritativne zapovesti date nižim redovima (up. 1. Tim 1:5, 18).

▣ „u ime Gospoda Isusa” Ovo nisu Pavlove lične misli, nego Isusova učenja. Pavlov apostolski autoritet se oslanjao na Isusov autoritet (up. 1. Sol 4:8).

4:3-6 Ovo je jedna rečenica na grčkom.

4:3 „Jer je Božija volja” Ne sadrži član, te se stoga ovo odnosi na jednu od stvari koje su Božija volja (up. Ef 5:17), nakon spasenja (up. Jn 6:40).

POSEBNA TEMA: BOŽIJA VOLJA (*THELĒMA*)

Božija „volja” uključuje nekoliko kategorija.

JOVANOVO JEVANDELJE

- Isus je došao da ispuni Očevu volju (up. Jn 4:34; 5:30; 6:38)
- da u poslednji dan vaskrsnu svi koje je Otac dao Sinu (up. Jn 6:39)
- da svi poveruju u Sina (up. Jn 6:29,40)
- Bog uslišava molitve koje su u skladu sa Njegovom voljom (up. Jn 9:31 i 1. Jn 5:14)

SINOPTIČKA JEVANDELJA

1. najvažnije je ispunjavati Božiju volju (up. Mt 7:21)
2. oni koji ispunjavaju Božiju volju su Isusova braća i sestre (up. Mt 12:50; Mk 3:35)
3. Bog ne želi da iko propadne (up. Mt 18:14; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9)
4. Golgota je bila Očeva volja za Isusa (up. Mt 26:42; Lk 22:42)

PAVLOVA PISMA

1. zrelost i služba svih vernika (up. Rim 12:1-2)
2. da se vernici oslobode ovog zlog doba (up. Gal 1:4)
3. Božiji plan otkupljenja je Njegova volja (up. Ef 1:5,9,11)
4. da vernici žive život ispunjen Duhom (up. Ef 5:17-18)
5. da se vernici ispune znanjem o Bogu (up. Kol 1:9)
6. da vernici postanu zreli i čvrstih uverenja (up. Kol 4:12)
7. da vernici budu sveti (up. 1. Sol 4:3)
8. da se vernici za sve zahvaljuju (up. 1. Sol 5:18)

PETROVA PISMA

1. da vernici dobrim delima (tj. poštujući građansku vlast) učutkaju nerazumne ljude i time stvore priliku za evangelizaciju (up. 1. Pt 2:15)
2. da vernici stradaju (up. 1. Pt 3:17; 4:19)
3. da vernici ne žive samoživno (up. 1. Pt 4:2)

JOVANOVA PISMA

1. da vernici ostanu zauvek (up. 1. Jn 2:17)
2. ključna za ostvarivanje molitve (up. 1. Jn 5:14)

▣ „**da budete sveti**” Ova reč ima isti koren kao i reč „svetac“ i „posvećenje“. Posvećenje, kao i opravdanje, jeste inicijalan trenutak čina milosti (up. 1. Kor 1:2,30; 6:11). Vernici su pozicionirani u Hristu. Međutim, ovo se mora razviti u životni stil i karakter kroz progresivno posvećenje (up. 1. Sol 4:7; 3:13; Rim 6:19-23). Božija volja za svakog hrišćanina je hristolikost!! Ne možemo da odvojimo opravdanje od posvećenja!

POSEBNA TEMA: SVETOST/POSVEĆENJE U NZ

Novi zavet poučava da su grešnici opravdani i posvećeni istog trenutka kada se okrenu ka Isusu sa pokajanjem i verom (up. Mk 1:15; Dap 3:16,19; 20:21). Ovo je njihov novi položaj u Hristu. Njegova pravednost im je pripisana (up. 1. Mojs 15:6; Rim 4). Proglašeni su pravednima i svetima (Božiji sudski čin).

Novi zavet isto tako podstiče vernike na svetost ili posvećenje. To je istovremeno teološka pozicija po dovršenom delu Isusa Hrista i poziv na hristolikost u stavovima i delima u svakodnevnom životu. Kao što je spasenje besplatan dar i životni stil koji plaćamo svime što imamo, isto to je i posvećenje.

Inicijalni odgovor

Dap 26:18
Rim 15:16
1. Kor 1:2-3; 6:11
2. Sol 2:13
Jev 2:11; 10:10,14; 13:12
2. Pt 1:2

Progresivna hristolikost

Rim 6:19
2. Kor 7:1
Ef 1:4; 2:10
1. Sol 3:13; 4:3-4,7; 5:2
1. Tim 2:15
2. Tim 2:21
1. Pt 1:15-16
Jev 12:14

▣ „**da se uzdržavate od bluda**” SZ koristi različite reči za predbračni i vanbračni seks, ali ova reč ima šire značenje u NZ. „Blud“ podrazumeva sve neprimerene seksualne činove, uključujući i homoseksualnost i sodomiju. Pagansko slavljenje je često sadržalo i seksualne aktivnosti (up. 1. Sol 5:22).

4:4

SSP	da vlada
NSP	da ovlada
DK	da zna držati
DS	da zna sebi... steći
EC	zna steći

Ovo je infinitiv prezenta srednji (zavisni). Doslovno značenje je „neprekidno sticati ili posedovati“.

SSP, NSP	svojim telom
DK	svoj sud
DS	ženu
EC	svoju ženu

Ovo može da se odnosi i na „telo“ i na „ženu“. Teodor Mopsuestijski, Avgustin, rabinska

upotreba, 1. Pt 3:7 i Septuaginta ovu reč tumače sa značenjem „žena“ (up. TEV). Ali su je rani crkveni oci (tj. Tertulijan i Jovan Zlatousti) tumačili kao „telo“ i to se najbolje uklapa u kontekst (up. NRSV, JB, NIV). Reč „posuda“ je upotrebljena za „telo“ u 2. Kor 4:7.

▣ **„u svetosti i časti“** Poznavanje Isusa menja naš način života. Vernici su nadstojnici i zavise od tuđe volje. Božija volja je da upotrebi svakog vernika da pokaže svoju moć transformisanja palom svetu. Hrišćanski brak je snažno svedočanstvo palom i zbunjenom svetu!

4:5 „ne u neobuzdanoj polnoj požudi“ Ovo se odnosi na nesposobnost palog čovečanstva da se kontroliše u seksualnosti (pagansko slavljenje). Samokontrola je karakteristika života ispunjenog i vođenog Duhom (up. Gal 5:23).

▣ **„koja je svojstvena narodima koji ne poznaju Boga“** Doslovan prevod je „narodi“. Međutim, ovde se ne odnosi na sve koji nisu Jevreji, nego na sve koji nisu hrišćani. Životni stil pagana je u Pavlovo vreme bio veoma nemoralan.

▣ **„koji ne poznaju Boga“** Ovo ne isključuje „prirodno otkrivenje“ (up. Ps 19:1-6 i Rimljanima 1-2), nego se odnosi na lično znanje (up. Gal 4:8-9). Reč „poznavati“ se u SZ koristi za intiman, ličan odnos (up. 1. Mojs 4:1; Jer 1:5). Neznabošci su odvojeni od Boga (up. Ef 2:11-13; 5:8; Kol 1:21).

4:6 „čini nažao“ Ovaj termin znači „preći granice“.

▣ **„zadire“** Ovaj termin znači „zloupotrebiti“. Povezan je sa terminom „pohlepa“.

▣ **„svom bratu“** Moguće je da se ovo odnosi na seksualne odnose sa članom porodice drugog vernika (up. 1. Sol 4:9). Ali isto tako je moguće da se u ovom kontekstu termin „brat“ odnosi na bilo koju drugu osobu, kao termin „bližnji“ (up. 1. Sol 4:12).

▣ **„u njegovu prava“** Ovde je upotrebljen određeni član, te se stoga odnosi na 1. Sol 4:3-5 (tj. seksualnu čistotu). Sama reč se odnosi na poslovne stvari. Stoga, može da bude upotrebljena za seksualne teme, ili Pavle menja temu u 1. Sol 4:6 i sada se bavi finansijskim pitanjima. Mislim da je prva opcija tačnija.

▣ **„jer Gospod kažnjava za sve to“** Ovo se odnosi na ravnopravnu pravdu – i privremenu (up. Rim 1:24,26,28) i eshatološku (up. Mt 25:31 i dalje). Gospod (YHWH) je etičan Bog (up. Gal 6:7). U 1. Sol 4:6, 7a i 8a data su tri različita razloga zbog kojih bi vernici morali da žive svetim životima.

▣ **„kao što smo vam već rekli i temeljno posvedočili“** Ovo je snažna izjava o seksualnoj čistoti (up. Jev 13:4). Vidite POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA SLOŽENICA SA „HUPER“ kod Gal 1:13.

4:7 „Bog nije pozvao“ Bog uvek ima inicijativu (up. Jn 6:44,65), i u spasenju i u posvećenju.

4:8 „ko to odbacuje, ne odbacuje čoveka, nego Boga“ Doslovan prevod je „nisko vrednovati nešto“. Pavle tvrdi da istina o jevanđelju sa sobom nosi zahteve za životni stil. Ovo su Božije istine, a ne Pavlove, 2:13; 3:1-2.

▣ **„koji vam daje svoj Sveti Duh“** Ovo je particip prezenta aktivni. Odnosi se na Duha unutar

osobe, kao inicijalno i neprekidno iskustvo (tj. Dap 2:38; 2. Kor 1:22; 5:5; 1. Jn 3:24). Kao i u vaskrsenju, tako je i u obećanju o božanskom prisustvu. Sve tri ličnosti Trojstva uključene su u sve događaje otkupljenja. U vernicima boravi (1) Duh (up. Rim 8:9-10); (2) Sin (up. Mt 28:20; Kol 1:27); i (3) Otac (up. Jn 14:23).

NSP: 1. SOL 4:9-12

⁹A o bratskoj ljubavi ne treba da vam pišemo, jer ste i sami poučeni od Boga da volite jedni druge, ¹⁰a vi zaista i volite svu braću u celoj Makedoniji. Ali podstičemo vas, braćo, da to činite još više ¹¹i da se trudite da mirno živite, da se bavite svojim poslom i da radite svojim rukama, kao što smo vam zapovedili, ¹²da biste se dolično ponašali pred onima koji su izvan crkve i da vam ni od koga ništa ne treba.

4:9

**SSP, NSP   bratskoj ljubavi
DK, DS, EC   bratoljublje**

Ovo je grčki termin, *philadelphia*. Odnosi se na ljubav prema partnerima u savezu (up. Rim 12:10; Jev 13:1; 1. Pt 1:23; 2. Pt 1:7). Druga strana ove izjave, o ljubavi prema izgubljenima, data je u 1. Sol 4:12 (up. 1. Sol 3:12).

▣ „ne treba da vam pišemo” Ovo je Pavlov taktičan način da ih pohvali, a da ih istovremeno i podstakne da ulože još veći trud (up. 1. Sol 4:10c). Ovo se ne odnosi na doktrinarna pitanja (tj. Drugi dolazak), nego na praktičan, etičan stil života.

▣ „jer ste i sami poučeni od Boga” Ovo je sadašnje vreme. Učenje se nastavlja, kao što se nastavlja i prisustvo Duha (up. 1. Sol 5:1; Jn 14:26; 16:13; 2. Kor 9:1; 1. Jn 2:20,27), što je znak Novog saveza (up. Jer 31:33-34). Grčki termin *theodidaktoi* (upotrebljen samo ovde u NZ) znači „Bog poučava“ (up. Jn 6:45), a cilj je da „vole jedan drugog“ (up. Jn 13:34; 15:12,17; 1. Jn 2:7-8; 3:11,23; 2. Jn 5).

4:10 „vi zaista i volite” Ovo je još jedan glagol u prezentu, koji označava radnju koja traje (up. 1. Sol 4:17). Pavle potvrđuje njihovu ljubav, ali ih poziva da učine još više (kao što je rekao i za čistotu njihovih života u 1. Sol 4:1).

▣ „da to činite još više” Oni već rade dobar posao, ali moraju da nastave da čine još više (up. 1. Sol 4:1). Ljubav je Božiji potpis. Nikada ne možemo da volimo dovoljno (up. 1. Sol 3:12). Vidite POSEBNA TEMA: OBILOVATI (*PERISSEUŌ*) kod 1. Sol 3:12.

4:11

**SSP   Nastojte da vodite miran život
NSP   da se trudite da mirno živite
DK   da se ljubazno starate da ste mirni
DS   da se starate da živite mirno
EC   da častoljubivo nastojite da u miru živite**

Jedanaesti stih je niz od četiri infinitiva prezenta, upotrebljenih kao imperativi, koji zahtevaju nastavljanje radnje. Ovo je verovatno poziv na strpljenje i normalnost u atmosferi uzbuđenja zbog iščekivanja Drugog dolaska (up. 2. Sol 3:10-12). „Ostanite spremni i ostanite verni“, a ne „spremite se“ je poruka NZ u ovoj oblasti.

Termin preveden kao „trudite” znači „shvatite kao čast” ili „težite ka”. Takođe je upotrebljen u Rim 15:20 i 2. Kor 5:9.

▣ „**radite svojim rukama**” Setite se da je istorijski povod za ovo pismo to što su neke crkve pogrešno razumele Pavlove propovedi o Drugom dolasku i prestale da rade iščekujući Hristov povratak (up. 2. Sol 2:1-4 i 3:6-15).

U grčkoj kulturi su fizičke poslove obavljali isključivo robovi. Međutim, u hebrejskoj kulturi je svima bio potreban posao – način da zarađuju za život – čak i rabinima (up. Dap 20:35; 1. Kor 4:17).

Neki rani grčki unicipalni rukopisi $\aleph^*$, A, D (NRSV) sadrže reč „svojim“, ali drugi ($\aleph^2$, B, D^{*}) je izostavljaju. UBS⁴ daje oznaku „C“ zbog nemogućnosti da se utvrdi koja verzija je tačna.

▣ „**kao što smo vam zapovedili**” Ovo je snažan termin za „zapovest” (up. 2. Sol 3:4,6,10,12).

4:12

SSP	da se dolično ponašate prema onima van crkve
NSP	da biste se dolično ponašali pred onima koji su izvan crkve
DK	Da se vladate pošteno prema onima što su napolju
DS	da bi tako pošteno živeli pred onima koji su napolju
EC	da se dolično vladate prema onima koji su napolju

Ljudi posmatraju. Mi smo svedoci (up. Mt 5:13-16; Kol 4:5; 1. Tim 3:7; 5:14; 6:1; Titu 2:5).

SSP, NSP	da vam ni od koga ništa ne treba
DK	da od njih ništa ne potrebujete
DS	da nikoga ne trebate
EC	da vam ni od Koga ništa ne treba

Verovatno su hrišćani koji su prestali da rade očekivali da se drugi hrišćani brinu o njima. Vernici moraju da koriste svoje resurse za potrebe svoje hrišćanske porodice (up. 2. Kor 8-9; Ef 4:28), ali ne za one koji odbijaju da rade!

POSEBNA TEMA: BOGATSTVO

I. Perspektiva Starog zaveta u celini

A. Bog je vlasnik svih stvari

1. Mojs 1-2
1. Dne 29:11
- Ps 24:1; 50:12; 89:11
- Is 66:2

B. Ljudi su nadglednici bogatstva za ostvarivanje Božijeg plana

5. Mojs 8:11-20
3. Mojs 19:9-18
- Jov 31:16-33
- Is 58:6-10

C. Bogatstvo je deo slavljenja

- Dva desetka
  4. Mojs 18:21-29; 5. Mojs 12:6-7; 14:22-27
  5. Mojs 14:28-29; 26:12-15
- Pri 3:9

D. Bogatstvo kao dar od Boga za vernost savezu

1. 5. Mojs 27-28
2. Pri 3:10; 8:20-21; 10:22; 15:6

E. Upozorenje protiv bogaćenja na račun drugih

1. Pri 21:6
2. Jer 5:26-29
3. Os 12:6-8
4. Mih 6:9-12

F. Bogatstvo nije greh samo po sebi, ako ne postane prioritet

1. Ps 52:7; 62:10; 73:3-9
2. Pri 11:28; 23:4-5; 27:24; 28:20-22
3. Jov 31:24-28

II. Jedinствена perspektiva u Pričama

A. Bogatstvo je u polju ličnog truda

1. Pasivnost i lenjost se osuđuju – Pri 6:6-11; 10:4-5,26; 12:24,27; 13:4; 15:19; 18:9; 19:15,24; 20:4, 13; 21:25; 22:13; 24:30-34; 26:13-16
2. Podržan je težak rad – Pri 12:11,14; 13:11

B. Siromaštvo i bogatstvo se koriste kao primer za pravednost i pokvarenost – Pri 10:1 i dalje; 11:27-28; 13:7; 15:16-17; 28:6,19-20

C. Mudrost (poznavanje Boga i Njegove reči i život u skladu sa tim znanjem) je bolja od bogatstva – Pri 3:13-15; 8:9-11,18-21; 13:18

D. Upozorenja i saveti

1. Upozorenja

- a. Budite oprezni kada drugom dajete pozajmicu (kada ste drugom jamac) – Pri 6:1-5; 11:15; 17:18; 20:16; 22:26-27; 27:13
- b. Pazite da se ne bogatite lošim sredstvima – Pri 1:19; 10:2,15; 11:1; 13:11; 16:11; 20:10,23; 21:6; 22:16,22; 28:8
- c. Čuvajte se od uzimanja zajma – Pri 22:7
- d. Bogatstvo je prolazno – Pri 23:4-5
- e. Bogatstvo vam neće pomoći na dan suda – Pri 11:4
- f. Bogatstvo ima mnoge „prijatelje” – Pri 14:20; 19:4

2. Saveti

- a. Budite darežljivi – Pri 11:24-26; 14:31; 17:5; 19:17; 22:9,22-23; 23:10-11; 28:27
- b. Pravednost je bolja od bogatstva – Pri 16:8; 28:6,8,20-22
- c. Molitva za potrebu, ne za bogatstvo – Pri 30:7-9
- d. Davanje siromašnima je davanje Bogu – Pri 14:31

III. Perspektiva Novog zaveta

A. Isus

1. Bogatstvo je posebno iskušenje da se uzdamo u sebe i svoje resurse, a ne u Boga i Njegove resurse
  - a. Mt 6:24; 13:22; 19:23
  - b. Mk 10:23-31
  - c. Lk 12:15-21,33-34
  - d. Otk 3:17-19
2. Bog će ispuniti naše fizičke potrebe
  - a. Mt 6:19-34
  - b. Lk 12:29-32
3. Žanjemo ono što smo sejali (i u duhovnom i u fizičkom smislu)
  - a. Mk 4:24
  - b. Lk 6:36-38
  - c. Mt 6:14; 18:35
4. Pokajanje utiče na bogatstvo

- a. Lk 19:2-10
- b. 3. Mojs 5:16
- 5. Osuđuje se ekonomska zloupotreba
  - a. Mt 23:25
  - b. Mk 12:38-40
- 6. Suđenje u poslednjim danima biće povezano sa načinom na koji smo koristili svoje bogatstvo – Mt 25:31-46

B. Pavle

- 1. Praktični stavovi kao iz Priča (rad)
  - a. Ef 4:28
  - b. 1. Sol 4:11-12
  - c. 2. Sol 3:8,11-12
  - d. 1. Tim 5:8
- 2. Duhovni stavovi kao Isusovi (stvari su prolazne, budite zadovoljni)
  - a. 1. Tim 6:6-10 (zadovoljstvo)
  - b. Fil 4:11-12 (zadovoljstvo)
  - c. Jev 13:5 (zadovoljstvo)
  - d. 1. Tim 6:17-19 (velikodušnost i pouzdanje u Boga, ne u bogatstvo)
  - e. 1. Kor 7:30-31 (transformacija stvari)

IV. Zaključci

- A. Ne postoji systemska biblijska teologija o bogatstvu.
- B. Ne postoji određeno poglavlje o ovoj temi, te uvide stičemo iz različitih poglavlja. Budite oprezni da ne biste učitali svoje stavove u te izolovane delove teksta.
- C. Solomonove priče, koje su pisali mudri ljudi (mudraci), imaju različitu perspektivu u odnosu na druge biblijske žanrove. Priče su praktične i fokusirane na pojedince. One uravnotežavaju druge delove Pisma i moraju biti uravnotežene njima (up. Jer 18:18).
- D. Mi moramo da svoje savremene stavove i ponašanja vezana za bogatstvo analiziramo u odnosu na Bibliju. Naši prioriteti su na pogrešnom mestu ukoliko su naši jedini vodiči kapitalizam ili komunizam. Zašto i kako neko uspeva je važnije pitanje od toga koliko je stekao. Sticanje bogatstva mora biti uravnoteženo iskrenim slavljenjem i odgovornim nadgledništvom (up. 2. Kor 8-9).

NSP: 1. SOL 4:13-18

¹³I ne želimo, braćo, da budete u neznanju u pogledu onih koji su umrli, da ne tugujete kao drugi, koji nemaju nadu. ¹⁴Jer ako verujemo da je Isus umro i vaskrsnuo, onda će Bog i one koji su umrli u jedinstvu s Isusom dovesti s njim. ¹⁵Jer ovo vam govorimo po Gospodnjoj reči: mi živi, koji ostanemo do dolaska Gospoda, nećemo preteći one koji su umrli, ¹⁶jer će sam Gospod sići s neba sa zapovedničkim pozivom, s glasom arhandela i s Božijom trubom, i prvo će ustati oni koji su mrtvi u jedinstvu s Hristom. ¹⁷Zatim ćemo mi živi, koji ostanemo, biti zajedno s njima odneseni u oblacima da se sretnemo s Gospodom na nebu. I tako ćemo uvek biti s Gospodom. ¹⁸Zato tešite jedni druge ovim rečima.

4:13-5:11 Tema Drugog dolaska proteže se do 5:11. Ne zaboravite da je fokus pastoralan (up. 1. Kor 15:58). Doktrina je data, ali samo u smislu u kojem služi pobožnom životu u sadašnjosti!

4:13 „ne želimo, braćo, da budete u neznanju” Ovo je čest izraz u Pavlovim tekstovima (up. Rim 1:13; 11:25; 1. Kor 10:1; 12:1; 2. Kor 1:8). Obično započinje značajne izjave, slično kao što Isus koristi „Amin, amin”. Znanje hrišćanske istine (doktrine i pogleda na svet) daje vernicima stabilnost u palom svetu.

▣ „u pogledu” Moguće je da je Timotij Pavlu preneo neka pitanja crkve o Drugom dolasku.

1. Šta je sa vernicima koji su već umrli? Da li će oni biti deo događaja Poslednjih dana?
2. Da li će vernike iznenaditi Drugi dolazak, te će oni nespremno dočekati događaje sa kraja vremena?

Pavle često koristi predlog koji je preveden „u pogledu“ kada želi da navede svoje odgovore na pitanja korintske crkve (up. 1. Kor 7:1,25; 8:1; 12:1; kao i 1. Sol 5:1).

SSP, NSP	onih koji su umrli
DK	one koji su umrli
DS	onima koji su zaspali
EC	onih koji su usnuli

Postoje razlike u grčkim rukopisima u ovom stihu: (1) neki unicitijalni rukopisi koriste particip prezenta, Ⲁ, A, B, (2) a drugi, kao što su D, F, G, K i L, koriste particip perfekta. Verovatno su pisari promenili originalan prezent u perfekat po upotrebi u Mt 27:52 i 1. Kor 15:20 (tj. Metzger (Metzger), str. 632).

Isus je koristio starozavetni eufemizam za smrt, „zaspati“ (up. BDB 1011, tj. 2. Sam 7:12; 1. Car 22:40; u NZ: Mt 27:52; Jn 11:11-13; Dap 7:60; 1. Kor 7:39; 11:30; 15:18; 2. Pt 3:4). Ova reč je koren engleske reči za groblje („cemetery”).

Ovo se ne odnosi na doktrinu „sna duše“, po kojoj vernici nesvesni čekaju Dan vaskrsenja. NZ govori o svesnom, ali ograničenom zajedništvu (up. Lk 16:19-31; 23:43; 2. Kor 5:8; Fil 1:23) do Dana vaskrsenja, u Drugom dolasku.

▣ „da ne tugujete kao drugi, koji nemaju nadu” Glagol „tugujete” je konjunktiv prezenta pasivni (up. Ef 2:12). Vernici ne smeju da nastave da tuguju zbog fizičke smrti zato što mi znamo istinu jevanđelja.

1. Isus je umro za nas
2. Duh koji ga je podigao, podići će i nas
3. On će se vratiti po nas
4. oni koji su već umrli su sa Njim

Paganski svet (tj. „drugi”, up. 1. Sol 5:16) nema nadu da ga teši u smrti. Sokrat je rekao, „Oh, kada bi postojale neke božanske reči na kojima bismo mogli sigurnije i bezbednije da plovimo, na snažnijoj barci.” Vidite POSEBNA TEMA: NADA kod Gal 5:5.

4:14 „ako” Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe.

▣ „verujemo” Ovaj glagol je teološki značajan (indikativ prezenta aktivni) za ljudsko verovanje u Hrista. Ovo je grčki reč *pisteuō*, koji se može prevesti kao „poverenje“, „verovanje“ ili „vera“. Vidite POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ kod Gal 3:6. Ova lična vera se u NZ opisuje korišćenjem svih osnovnih glagolskih vremena u grčkom:

1. Aorist (čin u prošlosti), Dap 15:11; Rim 8:24; 2. Tim 1:9; Titu 3:5
2. Present (trajan proces), 1. Kor 1:18; 15:2; 2. Kor 2:15; 1. Sol 4:14
3. Perfekat (radnja iz prošlosti koja je završena, a stanje koje je nastalo i dalje traje), Ef 2:5,8
4. Futur (izražen glagolskim vremenom ili kontekstom), Rim 5:9,10; 10:9; 13:11; 1. Kor 3:15; Fil 1:28; 1. Sol 5:8-9; Jev 1:14; 9:28

To je inicijalna odluka koju sledi život učenishva i koja će jednog dana postati stvarnost u večnom telu i direktnom zajedništvu sa Trojedinim Bogom (up. 1. Jn 3:2). Teološku progresiju možemo da vidimo u Rim 8:29-30, od odabira, preko opravdanja, posvećenja, do proslavljenja.

▣ „**da**” Ovaj veznik *hoti* daje doktrinaran sadržaj jevanđelja. Vidite POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ, E. #5.

▣ „**Isus umro i vaskrsnuo**” Ovo su dva indikativa aorista aktivna, koja ukazuju na istorijske činjenice. Ove istine jevanđelja su osnova za nadu vernika: (1) pobedničko zamensko otkupljenje (up. Is 53; Mk 10:45; 2. Kor 5:21) i (2) telesno, fizičko, večno vaskrsenje (up. 1. Sol 1:10; 1. Kor 15).

▣ „**Bog... dovesti s njim**” Ova rečenica je teška za tumačenje zato što glagol (*agō*) ima veoma široko semantičko polje (doneti, voditi, odvesti, izvesti, ići, otići, itd.). Da li to ukazuje da su mrtvi sa Isusom na nebu ili da će mrtvi biti podignuti kada Isus dođe?

U kontekstu se zamenica odnosi na Isusa, na Njegov dolazak. Solunski vernici nisu razumeli Pavlove propovedi o Drugom dolasku. Želeli su da znaju da li će članovi crkve koji su već umrli učestvovati u događajima iz Poslednjih dana. Ovo je Pavlov pozitivan odgovor. Ne samo da će oni učestvovati, nego će pre toga primiti i nova tela i pratiće Isusa na nebeskim oblacima.

Ovo novozaветno poglavlje ne predstavlja jasno stanje vernika između smrti i dana vaskrsenja. Kada se ovo poglavlje uporedi sa 2. Kor 5:6,8, pretpostavka o periodu bez tela postaje logički nužna. Vernici jesu sa Gospodom, ali još uvek nemaju tela koja će dobiti kada vaskrsnu.

4:15 „Jer ovo vam govorimo po Gospodnjoj reči” Pavle nije govorio šta on lično misli, nego je prenosio Isusova učenja (up. 1. Sol 4:2), međutim, ova konkretna Isusova izjava nije zabeležena u Jevanđeljima. Ne znamo da li se odnosi na

1. usmenu hrišćansku tradiciju (up. Dap 20:35)
2. Isusove propovedi, kao Mt 24 ili Mk 13 ili Lk 21
3. deo Isusovog ličnog otkrivenja Pavlu dok je bio u Arabiji, Gal 1:17
4. kasnije, direktno otkrivenje, kao 2. Kor 12:1 i dalje

Ovaj izraz ukazuje da Pavle navodi nešto što je primio, što znači da njegovi eshatološki stavovi nisu bili samo njegovi; on prenosi ono što je primio. Problem je što mi danas ne znamo izvor tog otkrivenja ili koliko je ono bilo prošireno.

SSP	ostajemo do Gospodnjeg dolaska
NSP	ostanemo do dolaska Gospoda
DK	ostanemo za dolazak Gospodnji
DS, EC	ostajemo do dolaska Gospodnjeg

Upotreba množine može da označava da je (1) Pavle očekivao da se Gospod vrati tokom njegovog života, ili (2) urednička množina. Vidite POSEBNA TEMA: ISUSOV POVRATAK „SVAKOG TRENUTKA“ NASUPROT „NE JOŠ“ (NOVOZAVETNI PARADOKS) kod 1. Sol 2:19 i 3:13. Svaka generacija vernika ima privilegiju da iščekuje povratak Gospoda „uskoro“, ali će to doživeti samo jedna. Ovo ukazuje na to da je Pavle pogrešio, što bi dovelo u pitanje nadahnutost.

Druga mogućnost je da je ovo samo književna tehnika, budući da u 2. Solunjanima Pavle govori o odloženom Drugom dolasku, kao i Isus u Mateju 24 (i paralelama) i Petar u 2. Petrovoj 3. Vidite: POSEBNA TEMA: ISUSOV POVRATAK „SVAKOG TRENUTKA“ NASUPROT „NE JOŠ“ (NOVOZAVETNI PARADOKS) kod 1. Sol 2:19.

SSP, NSP, DK, DS, EC   nećemo preteći

Ovo je snažan dupli negativ, „nikada – ne, nikada“. Sveti koji su umrli u potpunosti će učestvovati u događajima Poslednjih dana, isto kao i vernici koji će biti živi u vreme Drugog dolaska. KJV prevod „sprečiti“ usmerava tumačenje u pogrešnom pravcu. Reč „sprečiti“ je u engleskom 1611.

godine (vreme KJV prevoda) imala značenje „preteći“. Ni jedan čovek ne može da spreči Drugi dolazak.

4:16 „sam Gospod“ Grčki tekst naglašava povratak samog Isusa – ne zamene (up. Jn 5:25-28).

▣ „**sići s neba**“ Isus će po drugi put napustiti prisustvo Oca da bi povratio porodicu vernika (up. Jn 14:2-3).

SSP	na zapovest, na glas arhandela i na zvuk Božije trube
NSP	sa zapovedničkim pozivom, s glasom arhandela i s Božijom trubom
DK	sa zapovešću, sa glasom Arhandelovim, i s trubom Božijom
DS	na zapovest, kad se zaori glas arhandelov i zatrubi truba Božija
EC	na zapovest, na glas arhandela i na trubu Božiju sići sa neba

Ostaje pitanje koliko nebeskih ličnosti je povezano sa ova tri paralelna događaja. Imamo poziv (ova reč je upotrebljena samo ovde u NZ), glas i zvuk trube. JB Biblija pretpostavlja da su sva tri od arhandela, a zatim se Isus spušta. Drugi prevodi pretpostavljaju da je prvi „uzvik“, „zapovest“ ili „poziv“ od Isusa, a zatim slede arhandelov glas koji priziva trubu.

Nebo je spremno za ovaj događaj – on je upisan u kalendar. Nesigurnost po pitanju kada i kako će se ovaj događaj odigrati, bleđi do beznačajnosti kada znamo Ko će doći. Isus se vraća da primi one koji su Njegovi.

▣ „**arhandela**“ Nije upotrebljen član, stoga se odnosi na neodređenog arhandela. Iako Dan 10:13 ukazuje da ih postoji više, Biblija spominje samo jednog: Mihaila (up. Juda 9). On je anđeo Izraela.

▣ „**trubom**“ Zvuk trube se u toj istočnjačkoj kulturi koristio kao najava carskog dolaska (up. Jev 12:18-19). Međutim, ima i druge uloge.

1. božanska presuda, Otk 8:2; 11:15-19
2. vaskrsenje, 1. Kor 15:52
3. anđeosko okupljanje odabranih, Mt 24:31

Ovo je veoma značajno sredstvo komuniciranja u SZ, korišteno za religijske i vojne događaje (up. 2. Mojs 19:16; Is 27:13; Joil 2:1; Sof 1:16; Zah 9:14; 1. Kor 15:52).

U SZ se pojavljuju dve vrste truba: (1) srebrne trube (up. 4. Mojs 10:2,8-10; 31:6) i (2) levi rog ovna, *shophar* (up. 2. Mojs 19:16,19; 20:18; 3. Mojs 25:9; IsNav 6).

Moguće je da se sva tri zvuka (poziv, glas, truba), odnose na zvukove anđela, zato što se u Otk 4:1 za glas anđela kaže da je truba (up. Otk 1:10).

POSEBNA TEMA: TRUBE KOJE SU SE KORISTILE U IZRAELU

Postoje četiri hebrejske reči koje su povezane sa rogom/trubom:

1. „ovnujski rog“ (BDB 901, KB 1144) – korišten kao duvački instrument, up. IsNav 6:5. Ista reč je upotrebljena za ovna čiji rogovi su se zapleli i kojeg će Avram ponuditi umesto Isaka u 1. Mojs 22:13.
2. „rog“ (BDB 1051) – od asirske reči za divlju ovcu (*ibex*). Ovaj rog je upotrebljen u 2. Mojs 19:16,19 na Sinajskoj gori. #1 su #2 paralelni u IsNav 6:5. Njegova uloga je bila da označi
  - a. vreme za slavljenje (up. 3. Mojs 25:9)
  - b. vreme za bitku (tj. u Jerihonu je bilo oboje, up. IsNav 6:4; Sud 3:27; 6:34; 1. Sam 13:3; Jer 4:5; Os 5:8)
  - c. vreme za postavljanje novog cara, 1. Car 1:34,39
  - d. u njega će dunuti Gospod, Zah 9:14

3. „ovnujski rog” (BDB 385, KB 398) – od feničanske reči za ovna (up. IsNav 6:4,6,8,13). Takođe označava oprosnu godinu (up. 3. Mojs 25:13,28,40,50,52,54; 7:17,18,23,24).

Čini se da su ove tri upotrebe istoznačne i bez razlika. Mišna (RH 3.2) dozvoljava životinjske rogove od ovaca, koza, antilopa, ali ne i kravlje.

4. „trube” (BDB 348, KB 344) – moguće od glagola „ispružiti” koji podrazumeva pravu kost (ne savijenu kao životinjski rog). Pravljene su od srebra (po obliku iz Egipta). One su korištene:

- uz rituale slavljenja (up. 4. Mojs 10:2,8,10; Ezra 3:10; Nem 12:35,41)
- za vojne svrhe (up. 4. Mojs 10:9; 31:6; Os 5:8)
- za carske svrhe (up. 2. Car 11:14)

Jedna od tih metalnih truba je opisana na Titovoj kapiji u Rimu, Josif ih takođe opisuje u Starinama 3.12.6.

▣ „prvo će ustati oni koji su mrtvi u jedinstvu s Hristom” Zbog ovog izraza nije jasno gde će mrtvi biti između svoje smrti i dana vaskrsenja. Ovaj stih ukazuje na to da će oni ostati u grobu (up. Mt 27:52-53). Međutim, 2. Kor 5:6,8 ukazuje na to da su oni sa Gospodom. Moguće rešenje jeste pretpostavka o stanju bez tela. Fizičko telo ostaje u grobu, a životna sila boravi sa Gospodom. Ovo ostavlja brojna pitanja bez odgovora. Biblija ne daje poglavlje koje jasno poučava na ovu temu. Vidite Viljem Hendriksen (William Hendriksen), *Biblija o životu nakon smrti (The Bible On the Life Hereafter)*.

Većina prevoda ovo tumači kao da su sveti sa Bogom/Isusom i vратиće se sa njim (up. NASB). TEV daje drugačiji prevod, „Oni koji su umrli verujući u Hrista prvi će se podići u život.”

4:17 „odneseni” Naš teološki koncept „uznesenja” potiče od ovog glagola. „Uznesenje” je latinski prevod ovog grčkog glagola (*harpazō* – indikativ futura pasivni), koji označava nasilno „odnošenje” (up. Jn 6:15; 10:12, 28-29). Ovaj događaj se spominje i u 1. Kor 15:51-52.

Vode se mnoge rasprave o ovom događaju iz Poslednjih dana. Neki očekuju tajno uznesenje vernika (up. Mt 24:40-42) pre Hristove hiljadugodišnje vladavine na zemlji. Često se sa ovim povezuje sedmogodišnji period nevolja (up. Dan 7:25; 9:27). Neki teolozi smeštaju uznesenje pre, u sredini ili nakon ovog sedmogodišnjeg perioda. Redosled i opis ovih događaja iz poslednjih dana su u najmanju ruku nejasni. Sigurno je da je svaki dogmatizam po ovom pitanju neprimeren.

Vernici će se sresti da Gospodom u vazduhu, zato što je u NZ vazduh predstavljen kao oblast Sotone (up. Ef 2:2), a Grci su verovali da je niži vazduh (atmosfera) nečist, te je stoga prostor nečistih duhova. Vernici će biti ponovo ujedinjeni sa svojim Gospodom u sred Sotoninog carstva da bi pokazali njegov potpun poraz.

▣ „zajedno s njima” Ova crkva je pogrešno razumela Pavlovo propovedanje o Drugom dolasku. Pavle je napisao 1. i 2. Solunjanima da odgovori na ova pitanja. Crkva je želela da zna: (1) da li će hrišćani koji su umrli biti deo tih događaja iz Poslednjih dana, i (2) kada će mrtvi i živi da se ponovo sretnu. Ova tema se vraća u 2. Sol 2:1.

▣ „u oblacima” Tradicionalno su oblaci bili Božije prevozno sredstvo (up. Dan 7:13; Mt 24:30; 26:64; Dap 1:9-11; Otk 1:7). Ova slika podseća na Šekinu, oblak slave iz starozavetnog iskustva egzodusa (up. 2. Mojs 13:21,22; 14:19,20,24; 16:10; 19:9,16; 24:15,16,18; 34:5; 40:34-38), simbol Božijeg prisustva među Njegovim ljudima.

POSEBNA TEMA: DOLAZAK NA OBLACIMA (nekoliko hebrejskih reči, najčešće *anan*, BDB 777, KB 857)

Ovaj dolazak na oblacima bio je veoma značajan eshatološki znak. U SZ se koristi na tri različita načina.

1. da pokaže Božije fizičko prisustvo, oblak slave *Šekina* (up. 2. Mojs 13:21; 14:19,20,24; 16:10; 19:9; 4. Mojs 11:25; Nem 9:19)
2. da pokrije Njegovu Svetost da ga čovek ne bi video i umro (up. 2. Mojs 33:20; Is 6:5)
3. za prevoz Boga (up. Ps 18:9; 104:3; Is 19:1; Naum 1:3; Dap 1:9; 1. Sol 4:17)

U Dan 7:13 su oblaci sredstvo za transport božanskog, ljudskog Mesije (vidite POSEBNA TEMA: MESIJA). NZ sadrži više od trideset aluzija na ovo proroštvo iz Danila. Ista ova veza između Mesije i oblaka javlja se i u Mt 24:30; 26:64; Mk 13:26; 14:62; Lk 21:27; Dap 1:9,11; 1. Sol 4:17; Otk 1:7.

▣ „**da se sretnemo**” Ovo je grčka reč *apanēsis*, koja se koristila da označi da je neko nekog sreo, a zatim pratio dalje (up. Mt 25:6; Dap 28:15). Dakle, vernici sreću Gospoda i vraćaju se sa Njim na obnovljenu zemlju!

▣ „**na nebu**” (NASB: „**u vazduhu**”) Vazduh je oblast nad kojom vlada Sotona i sotonini sledbenici (up. Ef 2:2). Tu ćemo se sresti sa Gospodom da pokažemo potpunu pobedu. Mislim da će se vernici ponovo sresti sa Hristom u vazduhu. U proroštvu o pročišćenju i obnovi iz 2. Pt 3:10, nebo je prikazano kao obnovljen Edenski vrt (up. 1. Mojsijeva 1-2 i Otkrivenje 21-22).

▣ „**tako ćemo uvek biti s Gospodom**” To je sve što moramo da znamo (up. Ps 23:6). Prva poslanica Solunjanima neprekidno se vraća na Drugi dolazak (up. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-18; 5:1-11). Primitite da u ovoj poslanici, kao ni u Drugoj poslanici Solunjanima, Pavle ne spominje hiljadugodišnju vladavinu, nego večnu vladavinu (neki misle da se 1. Kor 15:25 odnosi na zemaljsku vladavinu), kao Dan 7:13-14.

Pavlova terminologija ukazuje na to da će večno carstvo započeti kada se Isus vrati. Svi drugi događaji iz Poslednjih dana jednostavno se ne spominju, kao u 1. Kor 15:50-58. Pavle čak ni ne nagoveštava da će se Isus potpuno vratiti na zemlju. U knjizi Roberta G. Kluzesa (Robert G. Clouses) *Značenje Milenijuma (The Meaning of the Millennium)*, različiti autori predstavljaju sve četiri osnovne teorije o hiljadugodišnjoj vladavini. U amilenijalističkom odgovoru, Džordž E. Lad (George E. Ladd) daje ovu iznenađujuću izjavu: „Priznajem da je najveća teškoća za svaki pre-milenijalizam činjenica da se većina novozavetnih slika konzumacije odvija u vreme Isusovog dolaska.” (str. 189-190) Pavle upravo to ovde tvrdi, bez dodatnih objašnjenja.

4:18 Ovo, kao i 1. Sol 4:13, pokazuje svrhu Pavlovog predstavljanja ovih događaja sa kraja vremena. Vernici su imali mnoga pitanja o drugim vernicima koji su umrli. Da li će i oni biti uključeni u predivna dešavanja Gospodnjeg povratka? Pavle ih je uverio da će svi vernici, živi i mrtvi, na kraju biti deo Drugog dolaska. Ne zaboravite da je ovo poglavlje pre svega pastoralno (kao i 1. Kor 15:58), ne didaktičko. Nije jasno kako se ono uklapa sa drugim eshatološkim tekstovima.

▣ „**tešite**” Ovo je imperativ prezenta aktivni.

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Koji biblijski tekst najdetaljnije opisuje Drugi dolazak?
2. Zašto je Pavle pisao ovo poglavlje?
3. Šta je uznesenje? Ko je uključen? Kada će se dogoditi?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](#)

1. SOLUNJANIMA 5

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLISKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Dolazak Gospoda (4:13-5:11) 5:1-11	Dan Gospoda 5:1-11	Pitanja o Gospodnjem dolasku (4:13-5:11) 5:1-11	Budite spremni za dolazak Gospoda 5:1-11	Spremnost dok čekamo Gospodnji dolazak 5:1-3 5:4-11
Završna uputstva i pozdravi 5:12-15 5:16-22	Razna uputstva 5:12-22 Blagoslovi i opomene	Završna uputstva 5:12-22	Završna uputstva i pozdravi 5:12-13 5:14-15 5:16-18 5:19-22	5:12-13a 15:13b 5:14-18 5:19-22 Završna molitva i oproštaj
5:23-24 5:25 5:26-27 5:28	5:23-28	5:23-24 5:25 5:26-27 5:28	5:23-24 5:25 5:26 5:27 5:28	5:23-24 5:25 5:26-27 5:28

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podjelu tema sa navedenih pet prevoda. Podjela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI U STIHOVE 1-22

- A. Stihovi 1. Sol 4:1-11 blisko su povezani sa 1. Sol 4:4:13-18. Primetite slične završetke u 1. Sol 4:18 i 5:11. Ova poglavlja su pretežno pastoralna. Njihova kontekstualna svrha je da uteše, ne da daju doktrinu, iako Pavle sigurno i to radi.
- B. Ovo je nastavak izlaganja o Drugom dolasku i o tome kako hrišćani moraju da žive sa svešću o skorom povratku Gospoda.
- C. Stihovi 1. Sol 4:13-22 sadrže petnaest imperativa prezenta, koji ukazuju na trajne karakteristike životnog stila koji se očekuje od vernika u odnosu na događaje sa kraja vremena.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: 1. SOL 5:1-11

¹A o vremenima i razdobljima, braćo, ne treba da vam se piše. ²Jer i sami dobro znate da Gospodnji dan dolazi baš kao lopov u noći. ³Kad budu govorili: „Mir i sigurnost!”, tada će ih iznenada zadesiti uništenje kao porođajni bolovi trudnu ženu, i neće umaći. ⁴Ali vi, braćo, niste u tami, pa da vas taj dan zatekne kao što bi zatekao lopove, ⁵jer vi ste svi sinovi svetlosti i sinovi dana. Mi ne pripadamo ni noći ni tami. ⁶Dakle, ne spavajmo kao što ostali spavaju, nego bdimo i budimo trezveni. ⁷Jer oni koji spavaju, noću spavaju i oni koji se opijaju, noću se opijaju. ⁸Ali mi koji pripadamo danu, budimo trezveni i na grudi stavimo oklop vere i ljubavi i stavimo kacigu – nadu u spasenje. ⁹Jer Bog nam nije namenio da iskusimo njegov gnev, nego da postignemo spasenje preko našeg Gospoda Isusa Hrista, ¹⁰koji je umro za nas da bismo – bilo da bdimo ili da spavamo – živeli zajedno s njim. ¹¹Zato tešite jedni druge i izgrađujte jedni druge, kao što već i radite.

5:1 „A o” I dalje je tema Drugi dolazak, ali se sada analizira drugi aspekt ovog događaja: suđenje neverniciima.

SSP, EC	vremena i časa
NSP	vremenima i razdobljima
DK	čase i vremena
DS	vreme i čas

Iako vernici ne moraju da znaju tačno vreme (up. Mt 24:36), oni moraju da prepoznaju istorijske trendove (up. Dap 1:7; Mt 24:32-33). Grčka reč *chronōn*, prevedena kao „vremena”, odgovara na pitanje „Koliko dugo?”. Ona ukazuje na protok vremena. Ova grčka reč je koren reči „hronologija”. Reč *kairōn*, prevedena kao „razdoblja”, odgovara na pitanje „Kada?”. Odnosi se na posebne događaje.

▣ „braćo” Pavle ovo često koristi da označi prelazak na novu temu (vidite 4:1).

▣ „ne treba da vam se piše” Pavle nije mogao da im pruži detaljne i opširne informacije o Drugom dolasku. Ne zaboravite da je on proveo kratko vreme u Solunu, ali je sigurno nekoliko puta propovedao o ovoj temi. Ovaj izraz ne ukazuje na to da su solunski vernici savršeno razumeli sve aspekte događaja sa kraja vremena, nego da će ih Duh voditi i dati im nužne informacije (up. Jn 14:26; 16:13; 1. Jn 2:20,27), posebno istine koje se odnose na: (1) jevanđelje i (2) hrišćanski život.

Druga moguća opcija jeste da se ovo odnosi na Novi savez iz Jer 31:31-34, posebno na 1. Sol 5:33-34. Novo doba pravednosti obeležavaju vernici koji intimno i lično poznaju Boga. Njima neće biti potreban učitelj jer je Bog svoju Reč preko Duha zapisao u njihovim srcima.

5:2 „Gospodnji dan” Ovo se odnosi na starozavetni izraz za Boga ili Mesiju koji ulazi u istoriju da bi započeo novo doba pravednosti (up. Joil 1:15; 2:11,31; Amos 5:18; Is 2:12). U SZ, Bog dolazi da bi blagoslovio ili kaznio. Za vernike će ovo biti kulminacija spasenja, ali će za nevernike biti izvršenje kazne.

Eshatološka poruka o posebnom budućem danu u kojem će ljudi sresti Isusa (kao Spasitelja ili Sudiju) u Pavlovim tekstovima se opisuje sa nekoliko naziva:

1. „dan našeg Gospoda Isusa Hrista” (up. 1. Kor 1:8)
2. „Gospodnji dan” (up. 1. Kor 5:5; 1. Sol 5:2; 2. Sol 2:2)
3. „dan Gospoda Isusa” (up. 2. Kor 1:14)

4. „dan Isusa Hrista” (up. Fil 1:6)
5. „Hristov dan” (up. Fil 1:10; 2:16)
6. „Njegov dan (Sina čovečijeg)” (up. Lk 17:24)
7. „san kada će se pojaviti Sin čovečiji” (up. Lk 17:30)
8. „pojavljivanje našeg Gospoda Isusa Hrista” (up. 1. Kor 1:7)
9. „kad se s neba pojavi Gospod Isus” (up. 2. Sol 1:7)
10. „pred Gospodom Isusom u vreme njegovog dolaska” (up. 1. Sol 2:19)

SZ pisci govore o dva doba, zlom dobu i budućem dobu pravednosti, dobu Duha. Bog će jednog dana preko svog Mesije uticati na istoriju da bi započeo novo doba. Taj događaj je „Gospodnji dan“. Primitite da ga novozavetni pisci pripisuju Hristu. Prvi dolazak, inkarnacija, najavljen je u brojnim starozavetnim tekstovima. Jevreji nisu očekivali božansku osobu, samo božansku intervenciju. Dva dolaska Mesije – jedan kao sluga koji strada i Spasitelj, drugi kao Sudija i Gospod – nisu bili očigledni za ljude Starog zaveta. Vidite POSEBNA TEMA: DVA DOBA kod Gal 1:4.

▣ **„dolazi baš kao lopov u noći”** Ovo je prezent upotrebljen kao buduće vreme. Dolazak „svakog trena“ je česta tema u NZ (up. Mt 24:42-44; 25:13; Lk 12:40,45; 21:34-36; 2. Pt 3:10; Otk 3:3; 16:15). Vidite Posebnu temu kod 1. Sol 4:15.

Postojalo je jevrejsko tradicionalno verovanje da će Mesija doći u ponoć u vreme Pashe, kao Anđeo smrti u Izlasku.

5:3 „Kad budu govorili: „Mir i sigurnost!”“ Ovo je poruka lažnih proroka Jeremijinog vremena (up. Jer 6:14; 8:11,28). Ljudski život i društvo delovaće normalno pre Božije intervencije (up. Mt 24:37-38; Lk 17:26-27). Oni neće očekivati Mesiju.

Međutim, NZ naglašava da će vreme pre Drugog dolaska biti vreme intenzivne patnje (up. Mt 24:21; Mk 13:19-20).

▣ **„tada će ih iznenada zadesiti uništenje”** Ovo poglavlje snažno poredi „njih“ (1. Sol 5:3) i „braću” (1. Sol 5:4). Ovo uništenje nije potpuno, nego je biblijska metafora za Božiju kaznu (up. 2. Sol 1:9; Dan 12:2).

Reč „iznenada” upotrebljena je samo ovde i u Lukinom zapisu Isusove Propovedi na maslinskoj gori (up. Lk 21:34). Ukazuje na iznenadan i neočekivan događaj.

▣ **„porodajni bolovi”** Ova starozavetna metafora za kaznu (up. Is 13:6-8; Jer 4:31) postala je novozavetna metafora (tj. porodajni bolovi novog doba, up. Mt 24:8; Mk 13:8; Rim 8:22). Govori o iznenadnosti, ali i sigurnosti nekog događaja, kao i o tome da su uključeni i snažni bolovi.

SSP	neće izmaći
NSP	neće umaći
DK, DS, EC	neće uteći

Ovo je naglašena dupla negacija: „nikada, ne, ni pod kojim okolnostima”.

5:4 „Ali vi, braćo, niste u tami” Bog je otkrio – kroz starozavetne proroke, Isusa i novozavetne pisce – osnovni nacrt događaja sa kraja vremena, da se vernici koji tada budu živi ne iznenade tadašnjim događajima. Ovo je jedan od načina na koje Bog ohrabruje svoje sledbenike u teškoćama ovog života i nevoljama sa kraja vremena.

Jedan od razloga za neprekidnu zbuđenost među vernicima o ovim događajima jeste to što svaka generacija vernika pokušava da ove događaje silom primeni na svoju istoriju.

POSEBNA TEMA: STAROZAVETNA PREDVIĐANJA BUDUĆNOSTI NASUPROT NOVOZAVETNIH PREDVIĐANJA („Nužan uvod“ u Otkrivenje)

Godinama proučavajući eshatologiju shvatio sam da većina hrišćana nema ili ne želi da ima razvijenu, sistematizovanu hronologiju poslednjih dana. Postoje neki hrišćani koji su fokusirani na ovu oblast ili specijalizovani za nju iz teoloških, psiholoških ili denominacijskih razloga. Čini se da su ti hrišćani postali toliko opsednuti pitanjem kako će se sve ovo završiti, da su na neki način zanemarili hitnost jevanđelja! Vernici ne mogu da utiču na Božiji eshatološki plan (plan za poslednje dane), ali mogu da učestvuju u zadatku širenja jevanđelja (up. Mt 28:19-20; Lk 24:46-47; Dap 1:8). Većina vernika potvrđuje drugi Hristov dolazak i kulminaciju Božijih obećanja u poslednjim danima. Problemi u tumačenju ove privremene kulminacije potiču od nekoliko biblijskih paradoksa (vidite **POSEBNA TEMA: PARADOKS U PISMU**).

1. tenzija između proročkih modela iz starog saveza i apostolskih modela iz novog saveza
2. tenzija između biblijskog monoteizma (jedan Bog za sve) i odabira Izraela (poseban narod)
3. tenzija između uslovnih aspekata biblijskih saveza i obećanja („ako... onda“) i bezuslovne Božije posvećenosti otkupljenju palog čovečanstva
4. tenzija između bliskoistočnih književnih žanrova i savremenih književnih modela Zapada
5. tenzija između Božijeg Carstva kao sadašnjeg i kao budućeg.
6. tenzija između uverenja u skoriji Hristov povratak i uverenja da postoje stvari koje se moraju pre toga dogoditi.

Hajde da analiziramo ove tenzije jednu po jednu.

PRVA TENZIJA (starozavetne rasne, nacionalne i geografske kategorije nasuprot svih vernika na svetu)

Starozavetni proroci predskazuju obnovu jevrejskog carstva u Palestini sa središtem u Jerusalimu gde će se svi narodi okupiti da hvale i slave vođu iz Davidove linije, ali se ni Isus ni novozavetni apostoli nikada ne fokusiraju na ovo pitanje. Zar SZ nije nadahnut (up. Mt 5:17-19)? Zar su autori NZ izostavili suštinski značajne događaje iz poslednjih dana?

Postoji nekoliko izvora informacija o kraju sveta.

1. starozavetni proroci (Isaija, Mihej, Malahija)
2. starozavetni apokaliptični pisci (up. Jez 37-39; Dan 7-12; Zah)
3. međuzavetni, ne-kanonski jevrejski apokaliptični pisci (kao I Enohova, koja se spominje u Judi)
4. sam Isus (up. Mt 24; Mk 13; Lk 21)
5. Pavlovi tekstovi (up. 1. Kor 15; 2. Kor 5; 1. Sol 4-5; 2. Sol 2)
6. Jovanovi tekstovi (1. Jn i Otk)

Da li oni jasno prenose plan za poslednje dane (događaje, hronologiju, ličnosti)? Ako ne, zašto? Zar nisu oni svi nadahnuti (osim jevrejskih međuzavetnih tekstova)?

Duh je starozavetnim piscima otkrivao istine u pojmovima i kategorijama koje su oni mogli shvatiti. Međutim, progresivnim otkrivenjem Duh je proširio te starozavetne eshatološke principe na univerzalan raspon („tajna o Hristu“, up. Ef 2:11-3:13). Ovo su neki značajni primeri:

1. U SZ je grad Jerusalim korišten kao metafora za Božiji narod (Sion), ali je u NZ prenet kao termin koji izražava Božije prihvatanje svih ljudi koji su se pokajali i poverovali („novi Jerusalim“ iz Otk 21-22). Teološka ekspanzija doslovnog, fizičkog grada u novi Božiji narod (verujuće Jevreje i neznabošce) najavljena je u Božijem obećanju da će otkupiti palo čovečanstvo u 1. Mojs 3:15, pre nego što su uopšte postojali Jevreji i jevrejski glavni grad. Čak je i poziv za Avrama (up. 1. Mojs 12:1-3) uključivao i neznabošce (up. 1. Mojs 12:3; 2. Mojs 19:5). Vidite: **POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEČAN PLAN OTKUPLJENJA**.
2. U SZ su neprijatelji Božijeg naroda okolni narodi drevnog Bliskog Istoka, ali su u NZ oni prošireni tako da podrazumevaju sve ljude koji ne veruju, koji su protiv Boga i sotonski

nadahnuti. Bitka je prerasla iz geografskog, regionalnog sukoba u svetski, kosmički sukob (up. Kol).

3. Obećanje o zemlji, koje je toliko značajno u SZ (obećanje Patrijarsima iz 1. Mojsijeve, up. 1. Mojs 12:7; 13:15; 15:7,15,16; 7:8) sada se odnosi na celu zemlju. Novi Jerusalem se spušta na obnovljenu zemlju, ne samo ili ekskluzivno na Bliski Istok (up. Otk 21-22).
4. Još neki primeri proširenja starozavetnih proročkih koncepata su
  - a. Avramovi potomci se sada obrezuju duhovno (up. Rim 2:28-29)
  - b. savezni narod sada uključuje i neznabošce (up. Os 1:10; 2:23, citiran u Rim 9:24-26; takođe i 3. Mojs 26:12; 2. Mojs 29:45, citiran u 2. Kor 6:16-18 i 2. Mojs 19:5; 5. Mojs 14:2, citiran u Titu 2:14)
  - c. Isus je sada hram (up. Mt 26:61; 27:40; Jn 2:19-21), a kroz Njega i lokalna crkva (up. 1. Kor 3:16) ili individualni vernik (up. 1. Kor 6:19)
  - d. čak se i Izrael i njegovi karakteristični deskriptivni izrazi iz SZ sada odnose na sve Božije ljude (tj. „Izrael”, up. Rim 9:6; Gal 6:16, tj. „carsko sveštenstvo”, up. 1. Pt 2:5, 9-10; Otk 1:6)

Proročki model je ispunjen, proširen i sada je inkluzivniji. Isus i apostolski pisci ne predstavljaju poslednje dane isto kao i starozavetni proroci (up. Martin Vajngarden (Martin Wyngaarden), *Budućnost Carstva u proroštvu i ispunjenju (The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment)*). Savremeni tumači koji pokušavaju da starozavetni model shvate doslovno ili kao normativ od knjige Otkrivenja nasilno prave veoma jevrejsku knjigu i dodaju značenje sažetim, višeznačnim rečenicama Isusa i Pavla! Novozavetni pisci ne negiraju starozavetne proroke, nego pokazuju njihove konačne univerzalne implikacije. Ne postoji organizovan, logičan sistem u Isusovoj ili Pavlovoj eshatologiji. Njihova svrha je pre svega otkupljujuća ili pastoralna.

Međutim, čak i unutar NZ postoje tenzije. Ne postoji jasna sistematizacija eshatoloških događaja. Otkrivenje na mnoge iznenađujuće načine za opis kraja koristi starozavetne aluzije umesto Isusovih učenja (up. Mt 24; Mk 13)! Sledi književni žanr kojeg su započeli Jezekilj, Danilo i Zaharija, ali je razvijen u vreme međuzavetnog perioda (jevrejska apokaliptična književnost). Moguće je da je ovo Jovanov način da poveže stari i novi savez. Pokazuje stari obrazac ljudske pobune i Božije posvećenosti otkupljenju! Međutim, moramo istaći da iako Otkrivenje koristi starozavetni jezik, ličnosti i događaje, tumači ih u odnosu na prvovekovni Rim (up. Otk 17).

DRUGA TENZIJA (monoteizam nasuprot odabranog naroda)

Biblija naglašava jednog, ličnog, duhovnog Boga, stvoritelja-otkupitelja (up. 2. Mojs 8:10; Is 44:24; 45:5-7,14,18,21-22; 46:9; Jer 10:6-7). SZ je bio jedinstven u svoje vreme zbog svog monoteizma (vidite POSEBNA TEMA: MONOTEIZAM). Svi okolni narodi bili su politeisti. Božija jednost je suština starozavetnog otkrivenja (up. 5. Mojs 6:4). Tvorevina je pozornica za ostvarivanje zajedništva između Boga i ljudi, napravljenih po Njegovom obličju i nalik Njemu (up. 1. Mojs 1:26-27). Međutim, čovečanstvo se pobunilo, zgrešilo je protiv Božije ljubavi, vođstva i namere (up. 1. Mojs 3). Božija ljubav i namera bile su toliko jake i nepromenljive da je On obećao da će otkupiti palo čovečanstvo (up. 1. Mojs 3:15)!

Tenzija se pojavljuje kada Bog bira jednog čoveka, jednu porodicu, jedan narod da dosegne ostatak čovečanstva. Božiji odabir Avrama (up. 1. Mojs 12; 15; 17; 18) i Jevreja kao carskog sveštenstva (up. 2. Mojs 19:4-6) probudio je ponos, a ne službu, isključivanje, a ne uključivanje. Božiji poziv za Avrama je svesno uključivao i blagoslov za sve ljude (up. 1. Mojs 12:3). Moramo upamtiti i naglasiti da je cilj odabira u SZ bila služba, a ne spasenje. Izrael u celini nikada nije bio opravdan pred Bogom, nikada niko nije bio večno spasen samo po rođenju (up. Jn 8:31-59; Mt 3:9), nego ličnom verom i poslušnošću (up. 1. Mojs 15:6, citiran u Rim 4:3,9,22; Gal 3:6). Izrael je izgubio svoju misiju (sada je crkva carsko sveštenstvo, up. Otk 1:6; 1. Pt 2:5,9) i pretvorio zadatak u privilegiju, službu u poseban položaj! Bog je izabrao jedne da bi izabrao sve!

TREĆA TENZIJA (uslovni savezi nasuprot bezuslovnih saveza)

Postoji teološka tenzija ili paradoks između uslovnih i безусловnih saveza. Sigurno je da je istina da je Božiji plan otkupljenja bezuslovan (up. 1. Mojs 15:12-21). Međutim, nužan ljudski odgovor je uvek uslov!

Obrazac „ako... onda“, pojavljuje se i u SZ i u NZ. Bog je veran; čovečanstvo je neverno. Ova tenzija stvara veliku konfuziju. Tumači se uglavnom više fokusiraju na jedan „kraj“ dileme, ili na Božiju odanost ili na ljudski trud, na Božiji suverenitet ili na ljudsku slobodnu volju. Oba su biblijska i nužna. Vidite: POSEBNA TEMA: PREDODREĐENJE (PREDESTINACIJA) I POTREBA ZA RAVNOTEŽOM

Ovo je povezano sa eshatologijom, sa Božijim starozavetnim obećanjima Izraelu. Ako je Bog nešto obećao, to je rešeno! Bog je obavezan svojim obećanjima; Njegova reputacija je u pitanju (up. Jez 36:22-38). Bezuslovni i uslovni savezi se spajaju u Hristu (up. Is 53), ne u Izraelu! Božija konačna odanost se nalazi u otkupljenju svih koji se pokaju i poveruju, a ne po tome ko je njihov otac ili majka! Suština svih Božijih saveza i obećanja je Hrist, a ne Izrael. Ako u Bibliji postoji teološka parenteza, to nije crkva, nego Izrael (up. Dela 7 i Galaćanima 3).

Svetska misija objavljivanja jevanđelja preneti je na crkvu (up. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Dap 1:8). Ovaj savez još uvek ima uslove! To ne znači da je Bog sasvim odbacio Jevreje (up. Rim 9-11). Moguće je da postoji mesto i svrha za verujući Izrael u poslednjim danima (up. Zah 12:10).

ČETVRTA TENZIJA (književni modeli Bliskog Istoka nasuprot modela Zapada).

Žanr je suštinski važan element za pravilno tumačenje Biblije (vidite Fi (Fee) i Stjuart (Stuart), *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*). Crkva se razvila u Zapadnom (grčkom) kulturološkom okruženju. Književnost istoka je znatno figurativnija i koristi više metafora i simbola od književnih modela savremene kulture Zapada (vidite POSEBNA TEMA: KNJIŽEVNOST ISTOKA (BIBLIJSKI PARADOKSI)). Ona je fokusirana na ljude, susrete i događaje, a ne toliko na jezgrovite propozicione istine. Hrišćani greše kada koriste svoje istorijske i književne modele za tumačenje biblijskih proroštava (i starozavetnih i novozavetnih). Svaka generacija i geografska celina je koristila svoju kulturu, istoriju i doslovna značenja reči da tumači Otkrivenje. To je uvek bilo pogrešno! Arogantno je misliti da je savremena zapadna kultura fokus biblijskog proroštva!

Žanr kojeg je izabrao prvobitni, nadahnuti autor je književni ugovor sa čitaocem (Brus Korli (Bruce Corley)). Knjiga Otkrivenja nije istorijski narativ. Ona je kombinacija pisama (poglavlja 1-3), proroštava i pretežno apokaliptične literature. Pogrešno je dodavati značenje kao da Biblija govori više nego što je bila namera prvobitnog autora, kao što je pogrešno i oduzimati značenje, kao da govori manje! Arogancija i dogmatizam tumača su čak još neprikladniji za knjigu kao što je Otkrivenje.

Crkva se nikada nije slagala oko pravog tumačenja Otkrivenja. Meni je stalo do toga da čujem i vidim Bibliju u celini, a ne neke odabrane delove. Biblijski istočnjački pogled na svet predstavlja istinu kroz parove u međusobnoj tenziji. Naša zapadna težnja ka propozicijskim istinama nije pogrešna, ali je neuravnotežena! Mislim da je moguće otkloniti makar deo poteškoća pri tumačenju Otkrivenja ako uzmemo u obzir nameru ove knjige za sve generacije vernika. Većini tumača je jasno da se Otkrivenje mora tumačiti u odnosu na svoje vreme i svoj žanr. Istorijski pristup Otkrivenju se mora zasnovati na onome što su njegovi tadašnji čitaoci mogli da shvate, i što su shvatali. Na mnoge načine su savremeni tumači izgubili značenje brojnih simbola ove knjige. Prvobitna poruka Otkrivenja bila je ohrabrenje za progonjene vernike. Otkrivenje pokazuje da Bog upravlja istorijom (kao što su i starozavetni proroci pokazivali); potvrđuje da se istorija kreće ka već određenom kraju, kazni ili blagoslovu (isto kao i starozavetni proroci). Potvrđuje Božiju ljubav, prisustvo, moć i suverenitet koristeći prvovekovne jevrejske apokaliptične termine!

Ona koristi iste ove teološke poruke za sve generacije vernika. Prikazuje kosmičku borbu dobra i zla. Moguće je da su nam nedostupni prvovekovni detalji, ali imamo moćne, utešne istine. Kada savremeni, zapadni tumači pokušavaju da detalje Otkrivenja uguraju u svoju savremenu istoriju, nastavlja se obrazac pogrešnog tumačenja!

Sasvim je moguće da će za poslednju generaciju vernika detalji iz ove knjige postati zapanjujuće doslovni (kao što su detalji iz SZ postali doslovni po pitanju Hristovog rođenja, života i smrti) dok se budu suočavali sa rušenjem anti-Božijeg vođe (up. 2. Sol 2) i kulture. Dok Isusove (up. Mt 24; Mk13; i Lk 21) i Pavlove (up. 1. Kor 15; 1. Sol 4-5; i 2. Sol 2) reči ne postanu istorijske činjenice nećemo znati tačno ispunjenje Otkrivenja. Pogađanje, nagađanje i dogmatizam nisu primereni. Apokaliptična literatura omogućava ovu fleksibilnost. Hvala Bogu za slike i simbole koji prevazilaze istorijski narativ! Bog ima kontrolu; On vlada; On dolazi!

Većina savremenih komentara ne uzima u obzir suštinu ovog žanra! Savremeni zapadni tumači često traže jasan, logičan sistem teologije umesto da nepristrasno prihvate višeznačan, simboličan, dramatičan žanr jevrejske apokaliptične literature. Ovu istinu je tačno izrazio Ralf P. Martin (Ralph P. Martin) u svom članku „Pristupi novozavetnoj egzegzi” („Approaches to New Testament Exegesis”) u knjizi *Tumačenje Novog zaveta (New Testament Interpretation)*, čiji urednik je I. Hauard Maršal (I. Howard Marshall):

„Ako ne prepoznamo dramatičan kvalitet ovog teksta i ne prisetimo se načina na koji je jezik korišten kao sredstvo za izražavanje religijske istine, strašno ćemo grešiti u svom shvatanju Apokalipse i netačno ćemo tumačiti njene vizije, kao da je ovo knjiga književne proze čiji cilj je da opiše događaje iz empirijske i činjenične istorije. Čineći to, naravno nailazimo na raznorazne probleme u tumačenju. Još ozbiljnije je to što takav pristup vodi do iskrivljavanja suštinskog značenja Apokalipse, te gubimo vrednost ovog dela Novog zaveta kao dramatične objave Gospodnjeg suvereniteta u Hristu, i paradoksa Njegove vladavine koja spaja moć i ljubav, mitsko-poetskim jezikom (up. Otk 5:5,6; Lav je Jagnje)”, str. 235.

V. Randolph Tejt (W. Randolph Tate) u svojoj knjizi biblijskih tumačenja:

„Ni jedan drugi biblijski žanr nije čitan sa takvim žarom i sa toliko deprimirajućim rezultatima kao apokalipsa, posebno knjiga proroka Danila i Otkrivenje. Ovaj žanr je doživeo strašnu istoriju netačnih tumačenja zasnovanih na suštinski pogrešnom shvatanju njegove književne forme, strukture i svrhe. Zato što sama tvrdi da otkriva ono što će se uskoro dogoditi, apokalipsa se posmatra kao putokaz i nacrt za budućnost. Tragični nedostatak u ovom shvatanju je pretpostavka da je savremeno doba čitaoca, a ne autora, referentni okvir ove knjige. Ovaj pogrešan pristup apokalipsi (posebno Otkrivenju) vidi tekst kao da je on kriptogram po kojem se savremeni događaji mogu koristiti da tumače njegove simbole... Pre svega, tumač mora shvatiti da apokalipsa svoje poruke prenosi simbolima. Doslovno tumačenje simbola, kada je on metaforički upotrebljen, jednostavno je pogrešno tumačenje. Pitanje nije da li su događaji iz apokalipse istorijski. Događaji mogu biti istorijski; moguće je da su se oni zaista dogodili ili da će se dogoditi, ali autor predstavlja događaje i prenosi značenje kroz slike i arhetipe” (str. 137).

Iz rečnika *Rečnik biblijskih slika (Dictionary of Biblical Imagery)*, urednika: Rajken (Ryken), Vilhost (Wilhost) i Longman (Longman) III:

„Ovaj žanr često zbunjuje i uznemirava današnje čitaoce. Neočekivane slike i nadrealna iskustva deluju bizarno i neusklađeno sa većim delom Pisma. Doslovno shvatanje ove literature stavlja mnoge čitaoce u situaciju da se muče da odrede „šta će se dogoditi“, te propuštaju suštinu apokaliptične poruke” (str. 35)

PETA TENZIJA (Božije Carstvo kao sadašnje, a istovremeno i buduće)

Božije Carstvo je sadašnje, a istovremeno i buduće. Ovaj teološki paradoks dostiže svoj vrhunac u pitanju eshatologije. Ako neko očekuje doslovno ispunjenje svih starozavetnih proroštava za Izrael, tada je Carstvo pre svega obnova Izraela kao geografskog područja i teološke pre-eminencije! U tom slučaju je nužno tajno uznesenje crkve u 5. poglavlju i da se ostala poglavlja odnose na Izrael (međutim, vidite Otk 22:16).

Međutim, ako je fokus na Carstvu koje će započeti Mesija obećan u SZ, tada je ono prisutno od Hristovog Prvog dolaska, a suština je Hristova inkarnacija, život, učenja, smrt i vaskrsenje. Teološki naglasak je na sadašnjem spasenju. Carstvo je došlo, SZ je ispunjen u Hristovoj ponudi spasenja za sve, ne u Njegovoj hiljadugodišnjoj vladavini nad nekima!

Nepobitno je tačno da Biblija govori o oba Hristova dolaska, ali gde treba da stoji naglasak? Meni se čini da većina starozavetnih proroštava naglašava Prvi dolazak, uspostavljanje mesijanskog carstva (up. Dan 2). Na mnoge načine, ovo je analogno večnoj Božijoj vladavini (up. Dan 7). U SZ je fokus na Božijoj večnoj vladavini, a ipak, mehanizam za manifestaciju te vladavine je Mesijina služba (up. 1. Kor 15:25-27). Pitanje nije koja od ove dve opcije je tačna; obe su tačne, nego na kojoj je naglasak? Moramo reći da su neki tumači toliko fokusirani na Mesijinu hiljadugodišnju vladavinu (up. Kontekstualni uvidi u Otkrivenje 20) da ne vide biblijski fokus na večnoj vladavini Oca. Hristova vladavina je preliminarni događaj. Kao što u SZ nisu bila očigledna dva Hristova dolaska, nije ni privremena Mesijina vladavina!

Sušтина Isusovih propovedi i učenja jeste Božije carstvo. Ono je istovremeno prisutno (u spasenju i službi) i buduće (u sveprožimanju i moći). Ako je fokus na Mesijinoj hiljadugodišnjoj vladavini (up. Otk 20), Otkrivenje je preliminarno, a ne konačno (up. Otk 21-22). Iz SZ nije jasno da je privremena vladavina nužna; štaviše mesijanska vladavina iz Danila 7 je večna, nije hiljadugodišnja.

ŠESTA TENZIJA (skori Hristov povratak nasuprot odloženog dolaska (*Parousia*))

Većina vernika je učena da će se Isus vratiti uskoro, iznenada i neočekivano (up. Mt 10:23; 24:27,34,44; Mk 9:1; 13:30; Otk 1:1,3; 2:16; 3:11; 22:7,10,12,20; vidite POSEBNA TEMA: SKORI POVRATAK). Ali sve dosadašnje generacije vernika koje su to očekivale su pogrešile! Brzina (hitnost) Hristovog povratka je snažna obećana nada svake generacije, ali stvarnost samo za jednu (i to onu koja će biti progonjena). Vernici moraju živeti kao da će On sutra doći, ali planirati i sprovesti Veliko Poslanje (up. Mt 28:19-20), ako se to ne dogodi.

Neka poglavlja u jevanđeljima i u 1. i 2. Solunjanima zasnovana su na odloženom Drugom dolasku (*Parousia*). Neki istorijski događaji se moraju desiti pre njega:

1. globalna evangelizacija (up. Mt 24:14; Mk 13:10)
2. pojava „antihristosa” (up. Mt 24:15; 2. Sol 2; Otk 13)
3. veliki progon (up. Mt 24:21,24; Otk 13)

Ova nejasnoća je namerna (up. Mt 24:42-51; Mk 13:32-36)! Živite kao da vam je svaki dan poslednji, ali planirajte i pripremajte buduću službu!

POSTOJANOST I RAVNOTEŽA

Moramo reći da sve različite škole savremenog eshatološkog tumačenja sadrže poluistine. One dobro objašnjavaju i tumače neke tekstove. Problem je u postojanosti i ravnoteži. Često postoji niz pretpostavki koje koriste biblijski tekst da ispuni unapred postavljen teološki kostur. Biblija ne otkriva logičnu, hronološku, sistematsku eshatologiju. To je kao porodični album. Slike su istinite, ali nisu uvek poređane po redu, u kontekstu ili sa logičnim nizom. Neke slike su ispale iz albuma, te buduće generacije članova te porodice ne znaju gde tačno da ih vrata. Ključ za tačno tumačenje Otkrivenja je namera prvobitnog autora koja je otkrivena u njegovom izboru književnog žanra. Većina tumača pokušava da upotrebi svoja egzegetska sredstva i procedure iz drugih novozavetnih žanrova na svoje tumačenje Otkrivenja. Oni su fokusirani na SZ umesto da dozvole da Isusova i Pavlova učenja postave teološku strukturu za koju je Otkrivenje ilustracija.

Moram priznati da pristupam komentarisanju Otkrivenja sa određenom količinom straha i strepnje, ne zbog kletve iz Otk 22:18-19, nego zbog nivoa kontroverze koju je stvorilo tumačenje ove knjige, te je i dalje stvara među Božijim ljudima. Volim Božije otkrivenje. Ono je istinito, dok svi ljudi lažu (up. Rim 3:4)! Molim vas da koristite moj komentar Otkrivenja kao pokušaj da vas podstaknem na razmišljanje, a ne kao definitivne odgovore; kao znak na putu, a ne kao mapu; kao „šta ako...“, a ne kao „ovako kaže Gospod...“. Suočio sam se sa mojim ličnim ograničenjima, predrasudama i teološkim agendama. Takođe sam ih video kod drugih tumača. Čini se kao da ljudi u Otkrivenju pronalaze ono što očekuju da nađu. Sam žanr dozvoljava da bude zloupotrebljen! Međutim, on je u Bibliji sa svrhom. Nije slučajno što je baš Otkrivenje poslednja „reč“. Ono sadrži poruku od Boga za Njegovu decu u svakoj pojedinačnoj generaciji. Bog želi da ga mi shvatimo! Hajde da se udružimo, a

ne da se sukobljavamo; hajde da potvrđujemo ono što je jasno i suština, ne sve što može biti ili bi moglo biti istina. Neka nam je Bog svima u pomoći!

5:5 „sinovi svetlosti i sinovi dana” Ovo su dva semitska idioma za pravednost (up. Lk 16:8; Jn 1:4-9; 3:17-21; 8:12; 11:9-10; 12:35-36,46; Ef 5:8; 1. Jn 1:5,7; 2:8-10). Ovaj metaforički dualizam svetlosti nasuprot tame karakterističan je za drevni Bliski Istok. Ovo je tema koja se ponavlja u tekstovima apostola Jovana i u Svicima s Mrtvog mora.

5:6 „ne spavajmo” Ovo je različita reč od 4:13 i dalje. Često se u NZ koristi za moralnu ravnodušnost (up. Mk 13:36; Ef 5:14). Primetite tri različite upotrebe „spavanja“ (*katheudō*): (1) odsustvo moralne svesti (1. Sol 5:6); (2) fizički odmor (1. Sol 5:7); (3) smrt (1. Sol 5:10).

SSP, DS, EC	kao ostali
NSP	kao što ostali
DS	kao i ostali

Doslovan prevod je „preostali“ ili „ostatak“. Ovaj isti temin je upotrebljen za nevernike bez nade u 1. Sol 4:13.

▣ **„bdimo i budimo trezveni”** Šesti stih ima tri konjunktiva prezenta aktivna. Prvi je negativan „nemojte da nastavite da spavate“. Sledeća dva su pozitivna „ostanite budni i trezveni“. Oni naglašavaju stalni trud, ali uz element neizvesnosti. Neki vernici spavaju i nisu ni budni ni trezveni. Budnost je česta novozavetna tema za hrišćane koji čekaju Drugi dolazak (up. Mt 24:42-43; 25:13; Mk 13:34; Lk 21:34). I „bdenje” i „trezvenost” su metafore. „Trezvenost“ se u 1. Sol 5:6 & 8 koristi za mentalnu budnost ili samokontrolu (up. 2. Tim 4:5; 1. Pt 1:13; 4:7; 5:8).

5:8 „stavimo” Ovo je particip aorista srednji, koji može da se protumači kao „budući da smo jednom zauvek sami stavili”. Ova upotreba je slična sa Rim 13:12; Ef 6:11-14, koji odražavaju Is 59:17. Pavle često koristi ovu metaforu vojnog oružja, ali ne tako da uvek predstavlja iste hrišćanske osobine. Vernici moraju sami da se posluže duhovnim oružjem koje im je dao Hrist. Zaštita zrelosti nije automatska (up. 1. Sol 5:7).

▣ **„vere i ljubavi i... nadu”** Ovo je Pavlova omiljena trijada hrišćanskih vrlina (up. Rim 5:2-5; Gal 5:5-6; Kol 1:4-5; 1. Sol 1:3; Jev 6:10-12; 1. Pt 1:21-22). One su veza između početne vere i ostvarene vere.

▣ **„nadu”** Ovo se često odnosi na Drugi dolazak. Posebno u 1. & 2. Solunjanima. Vidite POSEBNA TEMA: NADA kod Gal 5:5.

5:9 „da postignemo spasenje preko našeg Gospoda Isusa Hrista” Božija ljubav nam je dostupna samo preko Hrista. On je jedini put (up. Jn 14:6); vrata (Jn 10:1-3); jedini posrednik (1. Tim 2:5).

POSEBNA TEMA: GRČKA GLAGOLSKA VREMENA UPOTREBLJENA ZA SPASENJE

Spasenje nije produkt, nego svakodnevni odnos sa Bogom u Hristu. Ono se ne završava kada neko poveruje u Hrista; nego tada tek počinje (vrata, a zatim put, up. Mt 7:13-14)! Ono nije osiguranje od požara, niti karta do neba, nego život koji je sve bliži hristolikosti (up. Rim 8:28-29; 2. Kor 3:18; 7:1; Gal 4:19; Ef 1:4; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3,7; 5:23; 1. Pt 1:15). U Americi kažemo da što duže dve osobe žive zajedno, sve više počinju da liče jedna na drugu. To je cilj spasenja!

SPASENJE KAO DOVRŠENA RADNJA (aorist)

1. Dap 15:11
2. Rim 8:24
3. 2. Tim 1:9
4. Titu 3:5
5. Rim 13:11 (spaja aorist i orijentaciju na budućnost)

SPASENJE KAO STANJE POSTOJANJA (perfekat)

1. Ef 2:5,8

SPASENJE KAO TRAJAN PROCES (prezent)

1. 1. Kor 1:18; 15:2
2. 2. Kor 2:15
3. 1. Pt 3:21

SPASENJE KOJE SE OSTVARUJE U BUDUĆNOSTI (buduće vreme ili u kontekstu)

1. Rim 5:9,10; 10:9,13
2. 1. Kor 3:15; 5:5
3. Fil 1:28
4. 1. Sol 5:8-9
5. Jev 1:14; 9:28
6. 1. Pt 1:5

Dakle, spasenje započinje prvobitnom odlukom vere (up. Jn 1:12; 3:16; Rim 10:9-13), ali iz nje mora proisteći životni stil vere (up. Rim 8:29; Gal 2:19-20; Ef 1:4; 2:10), te će ono jednog dana postati stvarnost (up. 1. Jn 3:2). Ova poslednja faza je proslavljenje (up. Rim 8:28-30). Ovo možemo prikazati na sledeći način

- i. inicijalno spasenje – opravdanje (spasenje od kazne za greh)
- ii. progresivno spasenje – posvećenje (spasenje od moći greha)
- iii. konačno spasenje – proslavljenje (spasenje od prisustva greha)

5:10 „koji je umro za nas” Ovo izražava Isusovu zamensku, pobedničku žrtvu umesto nas (up. Is 53; Mk 10:45; 2. Kor 5:21).

▣ **„bilo da bdimo ili da spavamo”** Ovo možemo da tumačimo na dva načina: (1) crkva se brinula za svoje članove koji su umrli, ili (2) Isus je umro čak i za one vernike koji ne bdiju i nisu trezni.

▣ **„živeli zajedno s njim”** Sigurno je da je nebo mesto (up. Jn 14:2-3a), ali pre svega, nebo je život sa Isusom (up. Jn 14:3c; 2. Kor 5:6,8). Nebo, kao i spasenje, jeste ličan odnos!

5:11 „tešite jedni druge” Ovo je imperativ prezenta aktivni. „Tešiti” ima isti koren kao i „*paraclētos*” (up. Jn 14:16,26; 15:26; 16:17; 1. Jn 2:1). Pavlov opis uznesenja (up. 1. Sol 4:13-18) završava se etičkim uputstvima i služenjem (up. 1. Kor 15:58; Ef 4:13). Doktrina mora da podstakne na pobožan život (up. Lk 12:48).

▣ **„izgrađujte jedni druge”** Ovo je još jedan imperativ prezenta aktivni. Očekivanje Hristovog povratka i neba mora nas podstaći da služimo jedni drugima, ne da se borimo oko suprotstavljenih ljudskih eshatoloških sistema!

POSEBNA TEMA: IZGRADNJA VERE

Pavle često koristi ovaj termin, *oikodomeō*, i njegove oblike. Doslovno značenje je „izgradnja kuće” (up. Mt 7:24), ali se metaforički koristi za:

1. Hristovo telo, crkvu, 1. Kor 3:9; Ef 2:21; 4:16
2. izgradnju
  - a. slabe braće, Rim 15:1

- b. bližnjih, Rim 15:2
- c. jedni drugih, Ef 4:29; 1. Sol 5:11
- d. svetih za službu, Ef 4:11
- 3. izgrađujemo kroz
  - a. ljubav, 1. Kor 8:1; Ef 4:16
  - b. ograničavanje ličnih sloboda, 1. Kor 10:23-24
  - c. izbegavanje nagađanja, 1. Tim 1:4
  - d. ograničavanje govornika na službama (pevača, učitelja, proroka, govornika u jezicima i tumača), 1. Kor 14:3-4,12
- 4. sve stvari treba da su za izgradnju
  - a. Pavlov autoritet, 2. Kor 10:8; 12:19; 13:10
  - b. zaključne izjave u Rim 14:19 i 1. Kor 14:26

NSP: 1. SOL 5:12-22

¹²Molimo vas, braćo, poštujujte one koji se trude među vama i predvode u Gospodnjem delu i opominju vas, ¹³i s ljubavlju ih posebno cenite zbog njihovog rada. Budite u miru jedni s drugima. ¹⁴A podstičemo vas, braćo, opominjite one koji neuredno žive, tešite potištene duše, pomažite slabima, budite strpljivi sa svima. ¹⁵Pazite da niko nikome ne vraća zlo za zlo, nego se uvek trudite da činite dobro jedni drugima i svima ostalima. ¹⁶Uvek se radujte. ¹⁷Neprestano se molite. ¹⁸Za sve zahvaljujte. Jer je to za vas Božija volja u Hristu Isusu. ¹⁹Duh ne gasite. ²⁰Proroštva ne prezirite. ²¹Sve proveravajte da biste se u to uverili, držite se onoga što je dobro. ²²Klonite se svakog zla.

5:12 „braćo” Pavle često ovo koristi da bi prešao na drugu temu (up. 1. Sol 4:13; 5:1), ali ne uvek (up. 1. Sol 5:14 i 25, 26). Ovde pokazuje da se Pavle obraća celoj crkvi.

SSP, EC	da odajete priznanje
NSP	poštujujte
DK	prepoznajte
DS	pripoznajte

Ovo je infinitiv perfekta, doslovno „znati“, upotrebljen u smislu „ceniti“, „ukazati ljudima poštovanje“, „potvrditi nečiju vrednost“ ili „znati nečiju vrednost“. Vernici moraju prikladno i sa poštovanjem da se odnose prema vođstvu koje je Bog postavio (up. 1. Kor 16:18; Fil 2:29; 1. Tim 5:17).

SSP	onima koji se među vama trude
NSP, DK, DS	one koji se trude među vama
EC	onima koji se trude među vama

Ovaj termin za „trud” označava „izuzetan napor” (up. 1. Kor 16:16). Čini se da se ovaj deo u celini odnosi na problem u stavu crkve prema vođstvu.

1. „one koji se trude među vama” (particip prezenta aktivni)
2. „predvode” (particip prezenta srednji)
3. „opominju vas” (particip prezenta aktivni). U grčkom tekstu jedan član je upotrebljen za ove tri opisne rečenice, a svi ovi participi se odnose na vođstvo.

▣ **„predvode u Gospodnjem delu”** Doslovan prevod je „biti postavljen pred”. Oni će Bogu odgovarati za svoju službu (up. 1. Kor 3:10-17; Jev 13:17).

▣ „**opominju vas**” Doslovan prevod je „urazumiti“. Obično se prevodi kao „opomenuti neposlušne“.

5:12-22 Ovo je niz od petnaest imperativa prezenta koji traže od vernika da prikladno žive u palom svetu koji je na ivici uništenja. Naši pobožni životi moraju da izgubljene usmeravaju ka Hristu.

5:13

SSP	Cenite ih iznad svega, u ljubavi
NSP	s ljubavlju ih posebno cenite
DK	imajte ih u izobilnoj ljubavi
DS	Poštujte ih... u ljubavi
EC	cenite ih iznad svega u ljubavi

Verbal je infinitiv prezenta koji naglašava trajnu ličnu radnju. Prilog je trodelna složenica koju je Pavle upotrebio tri puta (up. Ef 3:20; 1. Sol 3:10). Vernici moraju da poštuju svoje vođe (up. 1. Kor 16:18; Fil 2:29; 1. Tim 5:17). Vidite POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA SLOŽENICA SA „HUPER” kod Gal 1:13.

▣ „**zbog njihovog rada**” Vođstvo je dar od Boga (up. Ef 4:11-13). Kada On dodeli zadatak, On ceni taj zadatak, ne nužno i osobu koja ga prima. Termin koji je preveden kao „rad“ u 1. Sol 5:13 nije isti kao i termin iz 1. Sol 5:12. Moguće je da se ovaj težak rad grupe vođa poredi sa onima koji odbijaju da rade (up. 1. Sol 5:14 i 2. Sol 3:6-11).

▣ „**Budite u miru jedni s drugima**” Ovo je imperativ prezenta aktivni, neprekidna zapovest za vernike i čest novozavetni poziv (up. Mk 9:50; Rim 12:18; 2. Kor 13:11). Ovo ukazuje na čest problem u crkvama. Hrišćanstvo je obuhvatilo muškarce i žene iz raznih i različitih okruženja (up. Rim 14:1-15:13; 1. Kor 8:1-13; 10:23-33).

5:14 „braćo” Moguće je da se ovaj stih pre svega odnosi na vođe (up. 1. Sol 5:27), ali se navedene stvari mogu primeniti i na sve vernike. Ovo je moguće i u 1. Timotiju 3. Novozavetno hrišćanstvo ne pravi razliku između „sveštenika“ i „laika“. Svi smo od Boga pozvani, Duhom darovani, Isusovi služitelji (up. Ef 4:11-13). Iz te porodice darovitih služitelja, Bog odabire vođe!

SSP	opominjite dokone
NSP	opominjite one koji neuredno žive
DK, DS, EC	poučavajte neuredne

Ovo započinje niz imperativa prezenta, koji ukazuju na kontinuiranu ili uobičajenu radnju. Stihovi 1. Sol 5:12-22 sadrže petnaest imperativa. Ovaj može da ima dva značenja: (1) vojni termin za nedolično ponašanje; ili (2) ova reč se na papirusima pisanim koine grčkim iz Egipta koristi za „dokoličare“. Drugo značenje se bolje uklapa u kontekst ovog pisma (up. 2. Sol 3:7-16).

SSP	bodrite malodušne
NSP	tešite potištene duše
DK	utešavajte malodušne
DS	tešite malodušne
EC	hrabrite malodušne

Imperativ prezenta srednji (zavisni), sa doslovnim značenjem „malog-uma”. Prevod KJV Biblije

je „slabog-uma“, ali se u suštini ovaj termin koristio za „malodušne“ ili „maloverne“ (up. Rim 14:1-15:13; 1. Kor 8; 10:23- 33). Može biti i aluzija na Is 35:4 iz Septuaginte.

▣ **„pomažite slabima“** Ovaj imperativ prezenta srednji upotrebljen je u smislu slabog tela i/ili uma. Ovo može da označava isti tip hrišćana kao što je opisan u Rim 14:1-15:13 (tj. 1. Kor 8:7; 9:22), a moguće je i da se odnosi na fizički problem.

▣ **„budite strpljivi sa svima“** Ovo je imperativ prezenta aktivni. Ovo je zapovest da uvek budemo strpljivi, a ne plahoviti (up. 1. Kor 13:4; Ef 4:2). Ovo je namenjeno i vođama i ljudima. Takođe nam daje uvid u probleme rane crkve.

Dva grčka termina se prevode kao „strpljivost“: (1) *makrothomia* i (2) *hupomonē*. Navedeni su zajedno u 2. Kor 6:6; Gal 5:22; Kol 1:11; 2. Tim 3:10. Prvi je upotrebljen u ovom tekstu. Može označavati Božiju karakteristiku (up. Is 57:15 u LXX; Rim 2:4; 9:22; 1. Pt 3:20; 2. Pt 3:9). Vernici moraju da oponašaju karakter (obličje) svog Oca.

Takođe se koristi za strpljenje sa (1) nečim, up. Jev 6:12; Jak 5:7,8 ili (2) nekim, up. Mt 18:26,29; 1. Kor 13:1; 1. Sol 5:14; Jak 5:10. Ovo je dokaz duhovne zrelosti i hristolikog života.

5:15 „Pazite da niko nikome ne vraća zlo za zlo“ Ovo je još jedan imperativ prezenta aktivni (up. Mt 5:44; Rim 12:17-21; 1. Pt 3:9). Vernici moraju da reaguju drugačije od nevernika. Vernici moraju da deluju sa ljubavlju, a ne sa besom. Teške i nepravedne situacije su često i najkorisnije prilike za svedočenje.

SSP, NSP   **nego se uvek trudite da činite dobro**
DK   **Nego svagda idite za dobrim**
DS, EC   **nego svagda idite za onim što je dobro**

Ovaj imperativ prezenta aktivni može se doslovno prevesti kao „nastavite da težite ka dobrom“ (up. 1. Sol 5:21; Rim 12:9). Termin „dobro“ ovde je *agathos*, koji obično naglašava moralan kvalitet. Pitamo se kako je ovo povezano sa sledećim izrazom „jedni drugima i svima ostalima“. Termin *kalos* (dobar ili lep) upotrebljen je u 1. Sol 5:21. Postoji veliko semantičko preklapanje ova dva termina na koine grčkom. Da li se njima izražava neka razlika? Oba neposredna konteksta ukazuju na „zlo“ (up. 1. Sol 5:15a, 22). Petnaesti stih je povezan sa delima hrišćana i prema vernicima i prema nevernicima (svima), ali se 1. Sol 5:21 odnosi na analizu hrišćanskih vođa ili darova. Trenutno mislim da su oni sinonimni. Koine grčki je u Pavlovo vreme imao pojednostavljenu gramatiku i rečnik. Za dobru analizu termina *kalos* vidite Vilijam Barkleja (William Barclay), *Novozavetne reči (New Testament Words)*, str. 151-161.

▣ **„jedni drugima i svima ostalima“** Ovo je veoma slično sa 1. Sol 5:14 i 3:12. Vernici moraju da stave dobrobit zajednice iznad svog ličnog dobra (up. Rim 12:10; 1. Kor 12:7; Fil 2:1-5). Način na koji se vernici moraju ponašati prema drugim vernicima odnosi se i na način na koji se moraju ponašati prema nevernicima (up. Gal 6:10).

5:16 „Uvek se radujte“ Ovaj imperativ prezenta aktivni je tema Poslanice Filibljanima (up. Fil 2:18; 3:1; 4:4,10). To je pogled na svet zasnovan na našem odnosu sa Hristom i našem saveznom odnosu sa drugim hrišćanima, ne na okolnostima (up. Rim 8:31-39).

5:17 „Neprestano se molite“ Još jedan imperativ prezenta srednji (zavisni), koji se sigurno odnosi na život molitve, neprekidno zajedništvo sa Bogom (up. 1. Sol 1:3; 2:13). Pavle je osećao potrebu da se moli i verovao da ona utiče na njegovu službu (up. 1. Sol 5:25; Ef 6:18-19; 2. Sol 3:1).

5:18

SSP	u svakoj prilici zahvaljujte
NSP	Za sve zahvaljujte
DK	Na svačemu zahvaljujte
DS	na svačemu zahvaljujte
EC	zahvaljujte na svemu

Ovo je još jedan imperativ prezenta aktivni. Okolnosti ne smeju da utiču na našu zahvalnost i našu radost (up. Rim 8:26-30, 31-39; Ef 5:20). Ne zaboravite da moramo biti zahvalni, ne „za sve stvari“, nego „u svim okolnostima“. Vidite POSEBNA TEMA: PAVLOVE MOLITVE, HVALE I ZAHVALNICE kod Gal 6:18. Vidite POSEBNA TEMA: ZAHVALNOST kod 1. Sol 1:2.

▣ „Božija volja” Doslovan prevod je „Božija volja” kao i u Ef 5:17. Božija volja je da palo čovečanstvo poveruje u Hrista (up. Jn 6:29). Nakon ovoga sledi nekoliko Božijih „volja“. Jedna je da se radujemo i zahvaljujemo čak i kada smo suočeni sa progonom i sukobima. Vidite Posebnu temu kod 1. Sol 4:3.

5:19

SSP, DK, DS, EC	Duha ne gasite
NSP	Duh ne gasite

Stihovi 19-20 su imperativi prezenta aktivni sa negativnom rečcom, što obično označava zaustavljanje započete radnje. Vilijamsov prevod glasi „prestanite da gasite Duha“. Pet imperativa iz 1. Sol 5:19-22 ide zajedno. Prva dva negativna imperativa iz 1. Sol 5:19, 20 postavljaju granice za tri pozitivna imperativa iz 1. Sol 5:21-22. „Gasiti” označava „gašenje vatre“. Naša dela utiču na delovanje Duha (up. Is 63:10; Ef 4:30).

POSEBNA TEMA: DUH SVETI KAO LIČNOST

„Duh Božiji” (tj. *ruach*) je u SZ predstavljen kao sila koja ostvaruje Gospodnji plan, ali se retko nagoveštava Njegova ličnost (tj. starozavetni monoteizam, vidite POSEBNA TEMA: MONOTEIZAM). Međutim, u NZ je u potpunosti otkrivena ličnost Duha:

1. možemo ga huliti (up. Mt 12:31; Mk 3:29)
2. On poučava (up. Lk 12:12; Jn 14:26)
3. On svedoči (up. Jn 15:26)
4. On uverava, vodi (up. Jn 16:7-15)
5. Za Njega se kaže „On” (tj. *hos*, up. Ef 1:14)
6. možemo ga žalostiti (up. Ef 4:30)
7. možemo ga gasiti (up. 1. Sol 5:19)
8. možemo mu se odupirati (up. Dap 7:51)
9. On teši vernike (up. Jn 14:26; 15:26; 16:7)
10. On proslavlja Sina (up. Jn 16:14)

Tekstovi o Trojstvu (ovde su navedena tri od mnogih, vidite POSEBNA TEMA: TROJSTVO) govore o tri ličnosti.

1. Mt 28:19
2. 2. Kor 13:14
3. 1. Pt 1:2

Iako je grčka reč za „duh” (*pneuma*) srednjeg roda, NZ često koristi zamenice u muškom rodu kada govori o Duhu (up. Jn 16:8,13-14).

Duh je povezan sa ljudskim delima.

1. Dap 15:28
2. Rim 8:26
3. 1. Kor 12:11
4. Ef 4:30

Na samom početku Dela, naglašena je uloga Duha (kao i u Jovanovom Jevanđelju). Pedesetnica nije bila početak delovanja Duha, nego novo poglavlje. Isus je oduvek imao Duha. Njegovo krštenje nije bilo početak delovanja Duha, nego novo poglavlje. Duh je delotvorno sredstvo za sprovođenje Očevog plana obnove celog čovečanstva po Njegovom obličju (vidite POSEBNA TEMA: GOSPODOV VEČAN PLAN OTKUPLJENJA)!

5:20

SSP, DS	proroštva ne prezirite
NSP, DK	Proroštva ne prezirite
EC	proroštva ne potcenjujte

Vođene su brojne rasprave o definiciji „proroštva“ u NZ. Ovaj dar je deo liste duhovnih darova iz 1. Kor 12:28-29 i Ef 4:11. Ne znamo kako su starozavetni proroci koji su pisali svete tekstove povezani sa post-apostolskim darom „prorokovanja“. Većina stručnjaka teži da ograniči nadahnuće/otkrivenje na novozavetni period (up. Juda 3,20).

Očigledno je da novozavetni proroci nisu isto što i starozavetni proroci. Novozavetni dar je obično povezan sa pitanjima praktične primene, ne otkrivanja novih informacija. Međutim, postoji i prediktivni element u Dap 11:27-30 i 21:10-11. U 1. i 2. Korinćanima, prorokovanje i proroštva (up. 1. Kor 13:1; 14:1,39) označavaju objavljivanje jevanđelja. Ne znamo kako se tačno ovo objavljivanje razlikovalo među apostolima, prorocima, jevanđelistima, pastorima i učiteljima.

Dvadeseti stih je na neki način povezan sa 1. Sol 5:19. Nije sasvim jasno kako se ovo tačno uklapa sa solunskom crkvom. Vernici moraju svom snagom da odbacuju lažne učitelje, ali i da entuzijastično prihvataju pobožne vođe.

5:21

SSP	sve proveravajte
NSP, EC	Sve proveravajte
DK	sve kušajući
DS	sve ispitujte

Ovo je imperativ prezenta aktivni. Doslovan prevod je „i sve stvari dokažite“. S obzirom na kontekst, ovo bi moglo da se odnosi na (1) crkvene vođe, (2) duhovne darove, (3) duhovnu poruku, ili (4) doktrinu. Ova reč (*dokimazō*, vidite Posebnu temu kod 1. Sol 3:5) označava „testiranje radi potvrđivanja“ (up. 1. Kor 12:10; 14:29; 1. Jn 4:1 i dalje.). Neke stvari deluju kao da su duhovne, ali nisu (up. Mt 7:21-23; Kol 2:16-23).

POSEBNA TEMA: DA LI HRIŠĆANI SMEJU DA SUDE JEDNI DRUGIMA?

- A. U 1. Kor 5:12 Pavle i crkva moraju da se bave svojim članovima (stih 12 očekuje odgovor „da“), ali vernici moraju dozvoliti Bogu da se bavi sa onima koji nisu članovi. Vernici ne smeju osuđivati jednu druge (up. Mt 7:1-5,15-20; Rim 14:1-15:13), međutim
1. mi moramo da posmatramo plodove drugih za pozicije vođa (up. 1. Kor 6:1-3; Mt 7)
  2. moramo da sprovodimo disciplinu kada je reputacija crkve ugrožena

Često je granica nejasna! Implicitno, Pavle tvrdi da se grešnik iz 1. Kor 5 mora staviti pod Božiji sud (tj. izvan crkve).

Pitamo se kako se ovaj kontekst odnosi na savremena društva gde i vernici i nevernici mogu da glasaju i time definišu društvene norme. Da li bi vernici morali da budu maksimalno aktivni u političkim procesima? Kontekst je ograničen na prosuđivanje koje se tiče crkvene discipline, a ne na zapadnu, savremenu demokratiju. Vernici su stanovnici dva sveta i imaju i obaveze i privilegije u oba! Božiji Duh, Božija volja i Božija knjiga pomažu nama vernicima da živimo u palom svetlu, ali nevernike zloupotrebljava i vara greh i Sotona, kao i sami sebe. Potrebna su im naša svedočanstva i saosećanje, ne naša osuđujuća samopravednost. Nisu u stanju da shvate naše motive, namere i dela.

Pitanje kada i kako hrišćani treba da „sude” jedni drugima, dovelo je do nekoliko varijanti ovog teksta u grčkim rukopisima.

1. Rani rukopisi na papirusu P⁴⁶ (oko 200. g.n.e.), kao i buhejrski koptski prevodi (iz trećeg veka) i sirijski prevodi Pešite (iz petog veka) izostavljaju negativ i rečenicu prevode kao imperativ „sudite onima koji su u [crkvi]” (up. Brus M. Metzger (Bruce M. Metzger), *Tekstualni komentar grčkog Novog zaveta (A Textual Commentary on the Greek New Testament)*, str. 551).
2. Sahidski koptski prevodi (iz trećeg veka) negativ spajaju sa prethodnom rečenicom, „Zašto bih ja sudio onima koji su izvan crkve, a ne onima koji su u njoj? Sudite onima koji su u njoj” (Metzger (Metzger), str. 51).
3. UBS⁴ tekst ne prihvata mogućnost da je bilo koja od ovih verzija originalna.

B. Ovom pitanju moramo pristupiti na dva načina.

1. Vernici su pozvani da ne sude jedni drugima (up. Mt 7:1-5; Lk 6:37,42; Rim 2:1-11; Jak 4:11-12)
2. Vernici su pozvani da procenjuju vođe (up. Mt 7:6,15-16; 1. Kor 14:29; 1. Sol 5:21; 1. Tim 3:1-13; i 1. Jn 4:1-6)

Mogu biti korisni neki kriterijumi za ispravnu procenu.

1. Procena je sa svrhom prihvatanja (up. 1. Jn 4:1 – ispitajte da biste prihvatili)
2. Procena se sprovodi sa poniznošću i blagošću (up. Gal 6:1)
3. Procena ne sme biti fokusirana na lične sklonosti (up. Rim 14:1-23; 1. Kor 8:1-13; 10:23-33)
4. Cilj procene je utvrđivanje vođa koje crkva i zajednica vide kao „besprekorne” (up. 1. Tim 3).

▣ „**držite se onoga što je dobro**” „Držite se” je još jedan imperativ prezenta aktivni. Čini se da se ovo odnosi na stvari koje su proverene. Ovo je grčki termin *kalos* (dobar ili lep), ne *agathos* kao u 1. Sol 5:15.

5:22 „Klonite se svakog zla” „Klonite” je imperativ prezenta srednji. Reč „zlo” može biti u muškom ili srednjem rodu. Ovo stvara probleme u poglavljima kao što je Mt 6:13, zato što je moguće da se tekst odnosi na Sotonu ili na uopšteno zlo. Moguće je da se u ovom kontekstu odnosi na zle ljude ili na zlo u celini. Budući da 1. Solunjanima ne izdvaja lažne učitelje, ovo je verovatno paralela sa generičkim „dobrom” iz 1. Sol 5:21.

Moguća su dva tumačenja reči „svakog”: (1) KJV ovo prevodi kao „svake pojave zla”, kao u Lk 9:29. Ovo je način na koji su rani crkveni oci shvatali ovaj termin, ili (2) čini se da u Didahe 3:1 označava zlo u opštem smislu, kao „sve zlo”, ne samo prividno, nego stvarno zlo.

NSP: 1. SOL 5:23-24

²³Neka vas sam Bog mira potpuno posveti. I neka, braćo, sav vaš duh i duša i telo budu sačuvani besprekornima do vremena dolaska našeg Gospoda Isusa Hrista. ²⁴Veran je onaj koji vas poziva. On će to i učiniti.

5:23 „Neka vas sam Bog mira” Ovo je čest izraz u zaključcima Pavlovih pisama (up. Rim 15:33; 16:20; 2. Kor 13:11; Fil 4:6; 2. Sol 3:16). Kakav predivan, opisan naziv za Boga!

▣ **„posveti... sačuvani”** Ovo su dva aorista optativa, načina koji izražava želju ili molitvu. Pavle se moli da Bog posveti i sačuva vernike. Ovo pokazuje da je posvećenje istovremeno i dar pri spasenju i neprekidan zadatak. Vidite POSEBNA TEMA: SVETOST/POSVEĆENJE U NZ kod 1. Sol 4:3.

▣ **„potpuno posveti”** Ova rečenica sadrži dva grčka priloga „sav“ i „potpuno“ kao i tri imenice „duh, duša i telo“, što podvlači celovitost osobe, ne da je čovek trojedino biće kao Bog Trojstva. U Lk 1:46-47 paralela pokazuje da su duša i duh sinonimi. Ljudi ne poseduju dušu – oni jesu duša (up. 1. Mojs 2:7). Ovaj izraz naglašava poziv vernicima na svetost u svim oblastima života (up. Mt 5:48; Ef 1:4).

▣ **„sav vaš duh i duša i telo budu sačuvani besprekornima”** Ovo nije tekst koji dokazuje ontološku trojedinost čovečanstva (da su ljudi Trojstvo kao Bog), nego da ljudi imaju dvostruki odnos ka ovoj planeti i ka Bogu. Hebrejska reč *nephesh* koristi se i za čovečanstvo i za životinje u 1. Mojsijevoj (up. 1. Mojs 1:24; 2:19), dok se „duh“ (*ruah*) koristi samo za čovečanstvo (dah života). Ovo nije tekst koji dokazuje da je priroda ljudi trodelna (trojedina), kao ni Jev 4:12. Čovečanstvo se u Bibliji primarno predstavlja kao celina (up. 1. Mojs 2:7). Za dobar sažetak teorija o čoveku kao trodelnom, dvodelnom ili celini, vidite Milard Dž. Erikson (Millard J. Erickson) *Hrišćanska teologija (Christian Theology)*, drugo izdanje, str. 538-557 i Frenk Steg (Frank Stagg), *Polariteti ljudskog postojanja iz biblijske perspektive (Polarities of Man's Existence in Biblical Perspective)*.

▣ **„besprekornima” (NASB: „bez krivice”)** Ovaj termin je upotrebljen samo ovde u NZ. Pronađen je na natpisima u Solunu. Znači da je neko oslobođen od krivice ili optužbe, dakle da je moralno čist. Moguće je da odražava starozavetni termin „besprekoran“ koji označava da je nešto bez mane, te se stoga može prineti kao žrtva. Vidite Posebnu temu kod 1. Sol 2:10.

▣ **„do vremena dolaska našeg Gospoda”** Ovo je bio teološki fokus cele knjige, Drugi dolazak (up. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-15:11; 5:23). Vidite POSEBNA TEMA: ISUSOV POVRATAK kod 1. Sol 2:19 i 3:13.

5:24 „Veran je onaj” Ovo ima ulogu i kao drugi deskriptivni naziv (up. 5. Mojs 7:9; Is 49:7; 1. Kor 1:9; 10:13; 2. Kor 1:18; 2. Sol 3:3) i kao karakteristika Gospoda (YHWH), (up. Ps 36:5; 40:10; 89:1,2,5,8; 92:2; 119:90). Vernici se pouzdaju u uspostavljen, čvrst, nepromenljiv Gospodnji (YHWH) karakter (up. Mal 3:6).

▣ **„koji vas poziva. On će to i učiniti”** Treći opisni naziv, „onaj koji vas poziva“ uvek se odnosi na Boga Oca (up. 1. Sol 2:12; 4:7). Ovaj stih se odnosi na odabir i proslavljenje vernika (up. Rim 8:29-34). Fokusiran je na vernog Boga koji inicira i usavršava (up. Fil 1:6; 2:13). Naša nada je zasnovana na tome da je Bog odan svojim obećanjima.

NSP: 1. SOL 5:25

²⁵ Braćo, molite se za nas.

5:25 „molite se za nas” Pavle je osetio potrebu za molitvom (up. Rim 15:30; Ef 6:18-19; Kol 4:3-4; Fil 1:19). Molitva na neki način koristi Božiju moć za delotvornu službu. Suvereni Bog je izabrao da se u nekim oblastima ograniči na molitve svoje dece (up. Jak 4:2). Kakvu odgovornost to daje

svakom od hrišćana. Vidite POSEBNA TEMA: POSREDNIČKA MOLITVA kod 1. Sol 1:2.

NSP: 1. SOL 5:26-27

²⁶Pozdravite svu braću svetim poljupcem. ²⁷Zaklinjem vas Gospodom da se ovo pismo pročita svoj braći.

5:26 „svetim poljupcem” Ne znamo odgovore na pitanja „ko”, „gde” i „kako” o ovom tipu pozdrava rane crkve. Kasnije su muškarci ljubili muškarce i žene su ljubile žene u obraz (up. Rim 16:16; 1. Kor 16:20; 2. Kor 13:23; 1. Pt 5:14). Sveti poljubac su prestali da koriste zbog mogućnosti da ih pagani pogrešno shvate zbog svoje kulture.

Ovo je bio njihov znak ljubavi, podrške i zajednice u toj kulturi. U našoj savremenoj američkoj kulturi istu ulogu ima zagrljaj ili topao stisak ruke. To je simbol kojim potvrđujemo naše jedinstvo!

5:27 Ovaj stih je upućen vođama. Pavlova pisma su javno čitana (up. Kol 4:16), a zatim prosleđivana drugim crkvama. Pavle je znao da njegovi tekstovi imaju vrednost širu od tadašnjeg okruženja i vremena.

NSP: 1. SOL 5:28

²⁸Neka blagodät našeg Gospoda Isusa Hrista bude s vama.

5:28 Ovo je verovatno napisao sam Pavle da potvrdi autentičnost pisma (up. 2. Sol 3:17-18).

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Da li treba da pokušavamo da odredimo vreme Isusovog povratka? Zašto?
2. Definišite izraz „Gospodnji dan”
3. Zašto se Drugi dolazak opisuje kao: (1) lopov u noći; (2) žena koja se porađa?
4. Koji još biblijski stihovi govore hrišćanskom oružju?
5. Koji stihovi među ovima su pisani kongregaciji, a koji vođama?
6. Šta se dešavalo u Solunu što bi moglo da bude povod za ovaj tekst?
7. Zašto ovaj tekst sadrži toliko „imperativa prezenta”? Šta nama govori ova gramatička forma?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](http://www.biblelessons.org)

2. SOLUNJANIMA 1

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pozdrav 1:1-2	Pozdravi 1:1-2	Pozdrav 1:1-2	Pozdravi 1:1 1:2	Obraćanje 1:1-2
Suđenje na Hristovom dolasku 1:3-12	Božiji konačan sud i slava 1:3-12	Zahvalnice Božiji sud 1:3-4 1:5-12	Suđenje na Hristovom dolasku 1:3-4 1:5-10 1:11-12	Zahvalnice i ohrabrenja. Poslednji sud. 1:3-5 1:6-10 1:11-12

*Iako nisu nadahnute, podele na paragrafe su ključne za shvatanje i praćenje namere izvornog autora. Svaki savremeni prevod je podelio i sumirao paragrafe. Svaki paragraf ima jednu centralnu temu, istinu ili misao. Svaka verzija ovo radi na svoj specifičan način. Dok čitate tekst, zapitajte se koji prevod se uklapa sa vašim shvatanjem teme i podele stihova. Za svako poglavlje, uvek moramo prvo pročitati Pismo i pokušati da utvrdimo teme (paragrafe), a zatim uporediti svoje shvatanje sa savremenim verzijama. Tek kada shvatimo nameru izvornog autora, prateći njegovu logiku i prezentaciju, možemo zaista shvatiti Pismo. Samo je izvorni autor nadahnut – čitaoci nemaju pravo da menjaju ili modifikuju poruku. Čitaoci Pisma imaju odgovornost da inspirisanu istinu primene u svojoj svakodnevici i životima. Svi tehnički termini i skraćenice su objašnjene u pratećim dokumentima: Sažete definicije pojmova gramatike biblijskog grčkog jezika, Tekstualni kriticizam i Rečnik.

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnut, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI U STIHOVE 1-10

- A. Druga poslanica Solunjanima razvija eshatološke teme iz 1. Solunjanima.
- B. Stihovi 2. Sol 1:3-10 čine jednu rečenicu na grčkom. Opisuju Pavlovo pouzdanje u vernike i u Božije suđenje nevernici. Ovo je veoma snažno poglavlje o Božijem konačnom Sudu. Preokrenuće se svetovne uloge, blagosloveni i neblagosloveni, progonitelji i progonjeni.
- C. Stihovi 2. Sol 1:11-12 sumiraju stihove 3-10.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: 2. SOL 1:1-2

¹Pavle i Silvan i Timotij crkvi Solunjana koja je u jedinstvu s Bogom, našim Ocem, i s Gospodom Isusom Hristom: ²Blagodat vam i mir od Boga, Oca, i od Gospoda Isusa Hrista.

1:1 „Pavle” Savle iz Tarsa prvi put je nazvan Pavle u Dap 13:9. Moguće je da je većina Jevreja u „dijaspori” imala i jevrejsko i grčko ime. Moguće je da su Savlu njegovi roditelji dali to ime, ali zašto se onda iznenada pojavljuje ime „Pavle” u Dap 13? Moguće je

1. da su drugi počeli da ga zovu tim imenom, ili
2. da je on sam počeo da o sebi govori koristeći termin „mali” ili „najmanji”

Grčko ime *Paulos* značilo je „mali”. Razvijeno je nekoliko teorija o poreklu njegovog grčkog imena.

1. drugovekovna tradicija beleži da je Pavle bio nizak, debeo, ćelav, krivonog, sa debelim obrvama i izbuljenim očima, što je moguć izvor ovog imena, po nekanonskoj knjizi iz Soluna pod nazivom *Pavle i Tekla (Paul and Thekla)*
2. poglavlja u kojima Pavle za sebe kaže da je „najmanji među svetima” zato što je progonio crkvu, kao u Dap 9:1-2 (up. 1. Kor 15:9; Ef 3:8; 1. Tim 1:15)

Neki smatraju da ga je to što je „najmanji” podstaklo da sebi dodeli ovo ime. Međutim, u knjigama kao što je Poslanica Galatima, u kojima on naglašava svoju nezavisnost od jerusalimske Dvanaestorice i svoju ravnopravnost sa njima, ova opcija se čini malo verovatnom (up. 2. Kor 11:5; 12:11; 15:10).

▣ „Silvan” Sila

1. U Delima se spominje kao Sila, a u Poslanicama kao Silvan
2. Bio je vođa jerusalimske crkve, kao i Varnava (up. Dap 15:22-23)
3. Bio je blisko povezan sa Pavlom (up. Dap 15:40; 16:19 i dalje; 17:1-15; 1. Sol 1:1)
4. Bio je prorok, kao i Varnava i Pavle (up. Dap 15:32)
5. Za njega je rečeno da je apostol (up. 1. Sol 2:6)
6. Bio je rimski građanin, kao i Pavle (up. Dap 16:37-38)
7. Bio je povezan i sa Petrom, kao i Jovan Marko, verovatno kao pisar (up. 1. Pt 5:12)

▣ „Timotij”

1. Njegovo ime znači „onaj koji poštuje Boga”.
2. Bio je sin majke Jevrejke i oca Grka i živio je u Listri (up. Dap 16:1). Latinski prevod Origenovog komentara na Rim 16:21 kaže da je Timotij bio građanin Derve. Ovo je verovatno preuzeto iz Dap 20:4.
3. U jevrejsku veru su ga uputile njegova majka i baka (up. 2. Tim 1:5; 3:14-15).
4. Poverovao je u Hrista tokom Pavlovog prvog misionarskog putovanja (up. Dap 13:49-14:25).
5. Pozvan je da se pridruži Pavlovom i Silinom misionarskom timu na drugom putovanju (up. Dap 16:1-5). Potvrđen je proroštvom (up. 1. Tim 1:18; 4:14).
6. Pavle ga je obrezao da bi mogao da radi i sa Jevrejima i sa Grcima (up. Dap 16:3).
7. Bio je Pavlov posvećen saputnik i saradnik. Spominje se po imenu znatno češće od svih Pavlovih pomoćnika (17 puta u 10 pisama, up. Rim 16:21; 1. Kor 4:17; 16:10; Fil 1:1; 2:19,22; Kol 1:5; 1. Sol 1:1; 2:6; 3:2; 1. Tim 1:2,18; 4:14; 2. Tim 1:2; 3:14-15).
8. Pavle ga sa ljubavlju zove „pravi sin u veri” (up. 1. Tim 1:2), „voljeni sin” (up. 2. Tim 1:2) i „pravi sin po zajedničkoj veri” (up. Titu 1:4).
9. Čini se da je on bio u Rimu kada je Pavle pušten iz zatvora i sledio ga je na četvrtom misionarskom putovanju (up. Kol 1:1; Flm 1).
10. Za njega je rečeno da je „apostol” (up. 1. Sol 2:6).
11. Dve od tri pastoralne poslanice upućene su njemu.
12. Poslednji put se spominje u Jev 13:23.

▣ „**crkvi**” Grčki termin *ekklesia* znači „oni koji su pozvani”. Prvobitno je označavala gradsko okupljanje u grčkom društvu (up. Dap 19:32). Septuaginta koristi ovu reč kao prevod hebrejske reči *qahal* (BDB 874, tj. 2. Mojs 12:6; 3. Mojs 16:17; 4. Mojs 20:4; 5. Mojs 31:30), sa značenjem „kongregacija” Izraela. Rana crkva je sebe videla kao ispunjenje i nastavak starozavetnog Izraela. Vidite Posebnu temu kod Gal 1:2.

▣ „**s Bogom, našim Ocem, i s Gospodom Isusom Hristom**” Ovaj izraz je jedna od nekoliko razlika između uvoda u 1. Sol 1:1 i 2. Sol 1:1. Vernici mogu za Boga da kažu „naš Otac” (up. Mt 6:9). Naravno, Bog nije naš otac u smislu fizičkog nastanka ili hronološki, nego u smislu porodičnog odnosa. Vidite Posebnu temu kod Gal 1:1.

Gramatička struktura (jedan predlog „en” sa dva objekta „Otac” i „Gospod”) jedan je od načina na koje novozavetni autori povezuju Oca i Sina (up. 1. Sol 1:1). Ova konstrukcija potvrđuje njihovu ravnopravnost, a time i Isusovu božansku prirodu.

Pavlov omiljen način označavanja vernike je „u Hristu”, ali ovde tvrdi da su vernici i u Ocu.

1:2 „Blagodat vam i mir” Mnogi smatraju da je ova kombinacija spoj grčkog i jevrejskog pozdrava. Izraz koji se ponavlja: „od Boga, Oca, i od Gospoda Isusa Hrista” povezuje Oca i Sina veznikom „i” i jednim predlogom, što pokazuje Pavlovu teologiju o Isusovoj božanskoj prirodi (kao i 2. Sol 1:1). Teološki, milost uvek prethodi miru.

NSP: 2. SOL 1:3-12

³Dužni smo da uvek zahvaljujemo Bogu za vas, braćo, kao što dolikuje, jer vaša vera sve više raste i kod svih vas produbljuje se međusobna ljubav. ⁴Zato se među Božijim crkvama ponosimo vama zbog vaše istrajnosti i vere u svim vašim progonstvima i nevoljama koje podnosite. ⁵Sve je to dokaz da Bog pravedno sudi i da ćete biti proglašeni dostojnima Božijeg carstva, za koje i trpite. ⁶Jer je pravedno da Bog uzvrati nevolju onima koji vama nanose nevolju, ⁷a vama, koji trpite nevolju, da donese olakšanje, kao i nama, kad se s neba pojavi Gospod Isus sa svojim moćnim anđelima ⁸u plamenoj vatri i kad izvrši osvetu nad onima koji ne poznaju Boga i koji se ne pokoravaju dobroj vesti o našem Gospodu Isusu. ⁹Oni će biti kažnjeni večnom propašću i tako će biti udaljeni od Gospodnjeg lica i od njegove slavne moći ¹⁰kad on dođe da bude proslavljen sa svojim svetima i da mu se u taj dan dive svi koji su iskazali veru, jer ste poverovali našem svedočanstvu. ¹¹Zato se uvek i molimo za vas, da vas naš Bog smatra dostojnima svog poziva i da svojom silom potpuno izvrši sve dobro što mu je po volji i da dovrši delo koje činite podstaknuti verom, ¹²da bi se ime našeg Gospoda Isusa proslavilo u vama i vi u jedinstvu s njim, po blagodati našeg Boga i našeg Gospoda Isusa Hrista.

1:3 „Dužni smo da uvek zahvaljujemo Bogu za vas” Ovo odražava Pavlovu neprekidnu molitvu za crkve (up. stih 11; 1. Sol 1:2; 2. Sol 2:13 i Fil 1:3-4; 2. Kor 11:28). Pavle je osećao da uvek mora da se moli sa zahvalama (up. 1. Sol 5:18). Vidite POSEBNA TEMA: ZAHVALNOST kod 1. Sol 1:2.

SSP, NSP	jer vaša vera sve više raste
DK	jer raste vrlo vera vaša
DS	jer jako raste vera vaša
EC	zato što vaša vera veoma raste

Ova poljoprivredna metafora opisuje snažan rast biljke (up. 2. Kor 10:15; 2. Pt 3:18). Vidite POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA SLOŽENICA SA „HUPER” kod Gal 1:13. Pavle

pohvaljuje razvoj njihove vere i ljubavi. Ovo podseća na 1. Sol 1:3. Primitite da „nada“ nedostaje. U ovoj oblasti i dalje postoji dosta nejasnoća (tj. Drugi dolazak, vidite Posebnu temu kod Gal 5:5).

▣ **„međusobna ljubav”** U odnosu na unutrašnje probleme u crkvenoj zajednici (up. 1. Sol 3:12; 5:12-13; 1. Jn 4:7,11,12,31), važna je ova potvrda njihove međusobne ljubavi.

▣ **„produbljuje se”** Ovaj izraz je metaforički upotrebljen da prizove slike nadolaska vode koja poplavljuje.

1:4 „ponosimo vama” U ovom izrazu naglasak je na poređenju „mi“ i „vi“. Sama crkva je osećala da je slaba (up. 1. Sol 5:14). Pavle je to video i pokazao joj je njene snage. Njihova hristolikost i pored progona bila je dokaz Pavlove delotvorne službe, a time i njegovog apostolstva (up. 1. Sol 2:19).

SSP, EC	strpljivosti
NSP	istrajnosti
DK	trpljenjem
DS	strpljivošću

Doslovan prevod je „dobrovoljna, aktivna, strpljiva istrajnost” (up. 1. Sol 1:3). Odnosi se i na ljude i na okolnosti. Ovo je još jedan dokaz delovanja Duha u njihovim životima. Vidite POSEBNA TEMA: ISTRAJNOST kod Gal 5:4.

▣ **„vere”** Ovaj termin je u SZ korišten za Božiju vernost i ljudski odgovor sa poverenjem (up. Avak 2:4, vidite Posebnu temu kod Gal 3:4). Ovde je upotrebljen za njihovu vernost i pored progona. Pavle se molio za njihovu veru u 1. Sol 3:10 i hvalio ih je zbog njihove vere. Kroz veru Božija vernost postaje vernost vernika. Vidite Posebnu temu kod Gal 3:6.

▣ **„u svim vašim progonstvima i nevoljama koje podnosite”** Nevolje vernika su normalne u palom svetu (up. Mt 5:10-12; Dap 14:22; Rim 8:17-18; 1. Sol 2:14; 3:3; Jak 1:2-4; 1. Pt 4:12-16). Često su upravo one sredstvo našeg duhovnog rasta (up. Jev 5:8). Vidite POSEBNA TEMA: NEVOLJE kod 1. Sol 1:10 i POSEBNA TEMA: ZAŠTO HRIŠĆANI STRADAJU? kod 1. Sol 3:3.

1:5 „Sve je to dokaz da Bog pravedno sudi” Ovo se odnosi na Božiji gnev koji se izliva na nevernike koji progone Njegove ljude (up. Fil 1:28).

Za analizu reči „pravedno“ vidite Posebnu temu kod Gal 2:21.

SSP	da ćete biti dostojni
NSP	da ćete biti proglašeni dostojnima
DK, DS	da se udostojite
EC	da se vi udostojite

Ovo je infinitiv aorista pasivni „biti proglašen vrednim”. Pasiv ukazuje na to da je vršilac Bog Otac. Ovo je jedna od koristi od nevolja. One izgrađuju karakter (up. 2. Sol 1:11; Rim 5:3-4; Jev 5:8).

Ovo je dobar primer teološke razlike između pozicione pravednosti u Hristu i potrebe za razvijanjem pravednosti u verniku. Naš položaj pred Bogom je dar (indikativ), ali je i obaveza (imperativ). Jedan način da se izrazi ova trka je atletska metafora. Vernici su pobedili u trci zbog svog odnosa sa Hristom u veri. Sada moraju da je istrče za Njega u vernosti. Zahvalnost, a ne tražena dostignuća, podstiču hrišćane na pobožnost (up. 1. Sol 2:12; Ef 4:1,17; 5:2).

▣ **„Božijeg carstva”** Ovo je ključan izraz u sinoptičkim Jevanđeljima (vidite Posebnu temu kod Gal

5:21). Isusova prva i poslednja propoved i većina Njegovih parabola, bave se ovom temom. Odnosi se na sadašnju vladavinu Boga u ljudskim srcima! Iznenadujuće je što se ovaj izraz pojavljuje samo dva puta u Jovanovom Jevanđelju (i nikada u Isusovim parabolama). Osnovni termin i metafora u Jovanovom Jevanđelju je „večan život”.

Ovaj izraz je povezan sa eshatološkim (kraj vremena) naglaskom Isusovih učenja. Ovaj teološki paradoks, „već, ali ne još“, povezan je sa jevrejskim konceptom o dva doba – sadašnjem zlom dobu i budućem dobu pravednosti, koje će Mesija započeti. Jevreji su očekivali samo jedan dolazak Duhom osnaženog vojnog vođe (kao Sudije iz SZ). Dva Isusova dolaska stvorila su preklapanje dva doba (Vidite POSEBNA TEMA: DVA DOBA kod Gal 1:4). Božije carstvo je ušlo u ljudsku istoriju u trenutku inkarnacije u Vitlejemu. Međutim, Isus nije došao kao vojni osvajač iz Otkrivenja 19, nego kao sluga koji strada (up. Isaija 53) i ponizni vođa (up. Zah 9:9). Dakle, carstvo je započeto (up. Mt 3:2; 4:17; 10:7; 11:12; 12:28; Mk 1:15; Lk 9:9,11; 11:20; 21:31-32), ali još uvek nije dovršeno (up. Mt 6:10; 16:28; 26:64).

1:6

SSP	Jer, pravo je da Bog
NSP	Jer je pravedno da Bog
DK	Jer je pravedno u Boga
DS	ako je pravedno u Boga
EC	ako je doista pravedno u Boga

Ovo ukazuje na kondicionalnu rečenicu prvog tipa, za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe. Božija osuda je pravedna.

▣ „**da Bog uzvрати**” Ovo je moralan poredak. Bog će stvari dovesti na pravo mesto (vidite belešku kod Gal 6:7).

1:7 „kao i nama” I Pavle je stradao takođe (up. 1. Kor 4:9-13; 2. Kor 4:8-12; 6:4-10; 11:24-27).

▣ „**kad se s neba pojavi Gospod Isus**” Doslovan prevod „na otkrivenju Gospoda Isusa”. Nema glagola. Reč *apocalypsis* znači „jasno otkriti” (up. 1. Kor 1:7). Ovo se odnosi na Isusov Drugi dolazak. Vreme Božije pravedne presude (up. 2. Sol 1:5) biće Drugi dolazak/Vaskrsenje/Dan suđenja (up. Mt 25:31-46; Otk 20:11-15). Vidite Posebnu temu kod 1. Sol 3:13.

▣ „**sa svojim moćnim anđelima**” Ovo je česta biblijska tema (up. 5. Mojs 33:2; Zah 14:5; Mt 16:27; 25:31; Mk 8:38; Juda 14; Otk 19:14). On će doći i sa svojim svetima (up. 1. Sol 4:13-18). Stihovi Mt 13:41 i 24:31 ukazuju da će anđeli okupiti i podeliti čovečanstvo (up. Mt 13:39-41; 24:31).

1:8 „u plamenoj vatri” Ovo je simbol Božije kazne (up. Is 29:6; 30:27-30; 66:14-15; Dan 7:9-10). Nije jasno da li ovaj izraz ide uz 2. Sol 1:7 ili uz 8. Ukoliko ide uz 2. Sol 1:7, odnosi se na anđele; ukoliko ide uz 2. Sol 1:8, odnosi se na kaznu. Prevodi NKJV, NRSV i REB ga spajaju sa 2. Sol 1:8.

POSEBNA TEMA: OGANJ (BDB 77, KB 92)

Oganj (vatra) ima i pozitivan i negativan prizvuk u Svetom pismu.

A. Pozitivan prizvuk

1. toplota (up. Is 44:15; Jn 18:18)
2. svetlost (up. 2. Mojs 12:8; Is 44:15-16; Jn 21:9)
3. priprema hrane (up. 2. Mojs 12:8; Is 44:15-16; Jn 21:9)

4. pročišćenje (up. 4. Mojs 31:22-23; Pri 17:3; Is 1:25; 6:6-8; Jer 6:29; Mal 3:2-3)
  5. svetost (up. 1. Mojs 15:17; 2. Mojs 3:2; 19:18; Jez 1:27; Jev 12:29)
  6. Božije vođstvo (up. 2. Mojs 12:21; 4. Mojs 14:14; 1. Car 18:24)
  7. Božija snaga (up. Dap 2:3)
  8. zaštita (up. Zah 2:5)
- B. Negativan prizvuk
1. spaljivanje (up. Još 6:24; 8:8; 11:11; Mt 22:7)
  2. uništenje (up. 1. Mojs 19:24; 3. Mojs 10:1-2)
  3. gnev (up. 4. Mojs 21:28; Is 10:16; Zah 12:6)
  4. kazna (up. 1. Mojs 38:24; 3. Mojs 20:14; 21:9; Još 7:15)
  5. lažni eshatološki znak (up. Otk 13:13)
- C. Božiji gnev se oslikava ognjem
1. gori Njegov bes (up. Os 8:5; Sof 3:8)
  2. oganj se izliva (up. Naum 1:6)
  3. oganj je večan (up. Jer 15:14; 17:4)
  4. eshatološki budući sud (up. Mt 3:10; 13:40; Jn 15:6; 2 Sol 1:7; 2. Pt 3:7-10; Otk 8:7; 13:13; 16:8; 20:14-15)
- D. Vatra se često pojavljuje u teofanijama
1. 1. Mojs 15:17
  2. 2. Mojs 3:2
  3. 2. Mojs 19:18
  4. Ps 18:7-15; 29:7
  5. Jez 1:4,27; 10:2
  6. Jev 1:7; 12:29
- E. Kontekst određuje da li je oganj blagoslov ili prokletstvo. To je slučaj sa mnogim biblijskim metaforama (npr. kvasac, lav).

SSP	On će kazniti
NSP	kad izvrši osvetu
DK	koji će dati osvetu
DS, EC	koji će kazniti one

Ovo je particip prezenta aktivni. Ovo nije emotivna, osvetnička reakcija, nego „pravda za sve“. Božija tvorevina će odražavati Božiji karakter.

▣ **„nad onima koji ne poznaju Boga”** Ova reč odražava pagansko svesno odbacivanje svetlosti (up. Ps 79:6; Jer 10:25; 1. Sol 4:5; Jn 3:17-21; Rim 1:18,25; 2:14-15) i progon vernika u Solunu. Ovaj izraz se ne odnosi samo na kognitivnu istinu o Bogu (grčki koncept „poznavanja”), nego i na intimno zajedništvo sa Bogom (hebrejski koncept „poznavanja”). Termin „poznavati” ima hebrejsku konotaciju intimnog zajedništva (up. 1. Mojs 4:1; Jer 1:5; Mk 14:71; Titu 1:16).

POSEBNA TEMA: POZNAVATI (uz upotrebu primera iz Pete knjige Mojsijeve)

Hebrejska reč „poznavati” (*yada*, *BDB 393*) ima nekoliko značenja u *Qal* obliku:

1. razumeti dobro i zlo – 1. Mojs 3:22; 5. Mojs 1:39; Is 7:14-15; Jona 4:11
2. saznati putem razumevanja – 5. Mojs 9:2,3,6; 18:21
3. saznati iz iskustva – 5. Mojs 3:19; 4:35; 8:2,3,5; 11:2; 20:20; 31:13; Još 23:14
4. razmotriti – 5. Mojs 4:39; 11:2; 29:16
5. lično poznavati
  - a. neku osobu – 1. Mojs 29:5; 2. Mojs 1:8; 5. Mojs 22:2; 28:35,36; 33:9
  - b. nekog boga – 5. Mojs 11:28; 13:2,6,13; 28:64; 29:26; 32:17

- c. Gospoda – 5. Mojs 4:35,39; 7:9; 29:6; Is 1:3; 56:10-11
- d. seksualni odnos – 1. Mojs 4:1,17,25; 24:16; 38:26
- 6. stečena veština ili znanje – Is 29:11,12; Amos 5:1
- 7. biti mudar – 5. Mojs 29:4; Pri 1:2; 4:1; Is 29:24
- 8. kad Bog nekoga poznaje
  - a. Mojsija – 5. Mojs 34:10
  - b. Izrael – 5. Mojs 31:21

▣ „**koji se ne pokoravaju dobroj vesti**” Neki komentatori misle da se ovo odnosi na drugu grupu koja progona solunske vernike; prvi izraz se odnosi na pagane („oni koji ne poznaju Boga“), a drugi na Jevreje.

1:9 „kažnjeni” Ovo je isti koren kao i „osveta” iz 2. Sol 1:8.

▣ „**večnom propašću**” „Večan” (up. Mt 18:8; 25:41; Mk 3:29; Jev 6:2; Juda 1:7) ima isti koren kao i „doba” (up. Mt 28:20; Jev 1:2). U Mt 25:46 opisuje i nebo i pakao (up. 1. Sol 2:16). Reakcija osobe na jevanđelje u sadašnjosti (doba) određuje njenu budućnost (doba).

Termin „propast” (*olethros*) upotrebljen je i u 1. Kor 5:5; 1. Sol 5:3; 1. Tim 6:9. Označava „gubitak svega što postojanju daje vrednost” (Multon (Moulton), Miligan (Milligan), str. 445), ali ne i uništenje (*exolethreuō*, 5. Mojs 18:19 iz LXX).

POSEBNA TEMA: VEČAN (AIŌNIOS)

Robert B. Girdlstone (Robert B. Girdlestone), u svojoj knjizi *Sinonimi Starog zaveta (Synonyms of the Old Testament)*, daje zanimljiv komentar na reč „večan”:

„Pridev *aiōnios* upotrebljen je više od četrdeset puta u Novom zavetu za večan život, koji se jednim delom posmatra kao sadašnji dar, a drugim delom kao obećanje za budućnost. Takođe se primenjuje za Božije večno postojanje u Rim 16.26; za večnu delotvornost Hristovog otkupljenja u Jev 9.12; 13.20; i za prošlost u Rim 16.25; 2. Tim 1.9; Titu 1.2.

Ova reč se koristi za večnu vatru, Mt 18.8; 25.41; Juda 1:7; večnu kaznu, Mt 25.46; večnu osudu ili kletvu, Mk 3.29; Jev 6.2; večno uništenje, 2. Sol 1:9. U ovim poglavljima ona podrazumeva konačnost i čini se da ukazuje na to da će u trenutku započinjanja kazne vreme uslovne slobode, šansa za promenu ili povratak nečije dobre sreće, nestati potpuno i zauvek. Malo toga znamo o budućnosti, o odnosu ljudskog života i nastavka postojanja, o moralnoj težini nevere, sagledane iz perspektive večnosti. Ako je, s jedne strane, pogrešno da nešto dodajemo Božijoj reči, a sa druge strane ne smemo ništa da oduzimamo; te ukoliko nas muči doktrina večne kazne koja je predstavljena u Pismu, moramo se zadovoljiti sa čekanjem, držati se jevanđelja Božije ljubavi u Hristu, istovremeno prihvatajući da postoji tamna pozadina koju ne možemo da shvatimo.” (str. 318-319)

▣ „**udaljeni od Gospodnjeg lica**” Ovo je najgori aspekt pakla. U KJV Bibliji Ps 139:8 glasi „kada bih i u pakao ležaj svoj prostro, ti bi i tamo bio”, ali se u Psalmu ovo odnosi na *Šeol* ili *Had* (mesto gde borave mrtvi, up. Mt 11:23; 16:18; Lk 10:15; 16:23; Otk 1:18; 20:13,14), ne na *Gehenu*, mesto trajne odvojenosti od Boga (up. Mt 5:22,29,30; 10:28; 18:9; 23:15,33; Mk 9:43,45,47; Lk 12:5).

POSEBNA TEMA: MRTVI, GDE SU ONI? (ŠEOL/HAD, GEHENA, TARTARUS)

I. Stari zavet

- A. Svaki preminuli odlazi u Šeol (*Sheol* – imenica nesigurne etimologije BDB 982, KB 1368). Šeol je eufemizam za smrt, za grob. Sreće se najviše u mudrosnoj literaturi i kod proroka Isaije. U njemu čovek nastavlja svoje svesno postojanje, ali kao senka, bez radosti (up. Jov 10:21-22; 38:17; Ps 107:10,14).
- B. Osobine Šeola:
1. povezan je sa Božijim sudom (vatrom), 5. Mojs 32:22
  2. zatvor sa kapijom, Jov 38:17; Ps 9:13; 107:18
  3. zemlja bez povratka, Jov 7:9 (akadski naziv za smrt)
  4. zemlja/područje tame, Jov 10:21-22; 17:13; 18:18
  5. mesto tišine, Ps 28:1; 31:17; 94:17; 115:17; Is 47:5
  6. deo je kazne i pre Sudnjeg dana, Ps 18:4-5
  7. povezan je sa uništenjem, (*abaddon*, vidite POSEBNA TEMA: *ABADDON... APOLLYON*) koje takođe pripada Bogu, Jov 26:6; Ps 139:8; Amos 9:2.
  8. deo je „jame“ (groba), Ps 16:10; Is 14:15; Jez 31:15-17
  9. zli će dospeti živi u Šeol, 4. Mojs 16:30,33; Ps 55:15
  10. često se prikazuje kao životinja sa ogromnim čeljustima, 4. Mojs 16:30; Is 5:14; 14:9; Ava 2:5
  11. ljudi u njemu su *Repha'im* (tj. „duhovi mrtvih“), Jov 26:5; Pri 2:18; 21:16; 26:14 Is 14:9-11)
  12. Međutim, Gospod (YHWH) je prisutan čak i ovde, Jov 26:6; Ps 139:8; Pri 15:11

II. Novi zavet

- A. Jevrejski Šeol je na grčkom preveden kao Had (nevidljivi svet)
- B. Osobine Hada (slične Šeolu)
1. ima moć smrti, Mt 16:18
  2. mesto smrti, Otk 1:18; 6:8; 20:13-14
  3. često se poistovećuje sa mestom trajne kazne (Gehena), Mt 11:23 (SZ citat), Lk 10:15; 16:23-24
  4. često se poistovećuje sa grobom, Lk 16:23
- C. Moguća podela prema učenju rabina
1. Raj, mesto za pravednike (drugo ime za nebo, 2. Kor 12:4; Otk 2:7), Lk 23:43
  2. *Tartarus*, mesto za pokvarene, mesto duboko ispod Hada, 2. Pt 2:4, mesto gde borave i zli anđeli (1. Mojs 6; I Enoh). Povezana je sa „ambisom“, Lk 8:31; Rim 10:7; Otk 9:1-2,11; 11:7; 17:18; 20:1,3
- D. Gehena
1. Održava starozavetni izraz „dolina sinova Hinoma“ (južno od Jerusalima). Tu su Feničani slavili Moloha (BDB 574, KB 591), svog boga vatre, prinoseći mu bebe kao žrtvu (up. 2. Car 16:3; 21:6; 2. Dne 28:3; 33:6), što 3. Mojs 18:21; 20:2-5 zabranjuje.
  2. Jeremija ovo idolopokloničko mesto vidi kao poprište Božijeg suda (Jer 7:32; 19:6-7). To je mesto vatrene, večne kazne u I Enoh 90:26-27 i Sibila 1:103.
  3. Jevreji Isusovog vremena bili su toliko užasnuti ovom paganskom praksom, da su celo to područje ostavili za gradsko đubrište. Mnoge Isusove metafore dolaze upravo sa ovog mesta (vatra, dim, crvi, smrad, up. Mk 9:44,46). Jedino je Isus koristio imenicu Gehena (osim u Jak 3:6).
  4. Isusovo korišćenje imenice Gehena:
    - a) vatra, Mt 5:22; 18:9; Mk 9:43
    - b) večno trajanje, Mk 9:48 (Mt 25:46)
    - c) mesto uništenja (tela i duše), Mt 10:28
    - d) odgovara Šeolu, Mt 5:29-30; 18:9
    - e) u njemu su zli, „sinovi pakla“, Mt 23:15
    - f) tamo se ide posle suda, Mt 23:33; Lk 12:5

g) koncept Gehene odgovara „drugoj smrti” (Otk 2:11; 20:6,14) ili „ognjenom jezeru” (Mt 13:42,50; Otk 19:20; 20:10,14-15; 21:8). Moguće je da ovo „jezero” bude trajno konačište ljudi (iz Šeola) i palih anđela (iz Tartarusa, 2. Pt 2:4, Juda 1:6 ili ambisa, Lk 8:31; Otk 9:1-10; 20:1,3).

h) ovo mesto nije stvoreno za ljude već za Sotonu i njegove demone, Mt 25:41.

E. Pošto su očigledna preklapanja pojmova Šeol, Had, Gehena, moguće je da:

1. u početku su svi ljudi odlazili u Šeol/Had
2. njihovo iskustvo tog podzemnog sveta (dobro ili loše) biva do kraja pojačano nakon Sudnjeg dana, ali mesto za zle ostaje isto (zato KJV prevodi Had (grob) kao Gehena (pakao)).
3. jedino mesto u NZ koje spominje mučenje pre Suda je parabola iz Lk 16:19-31 (Lazar i bogataš). Šeol je mesto gde se i sada kažnjava (5. Mojs 32:22; Ps 18:1-5). Ali, ne možemo da gradimo čitavu doktrinu na osnovu jedne priče.

III. Stanje između smrti i vaskrsenja

A. NZ ne naučava „besmrtnost duše”, što je jedan od drevnih pogleda na život posle smrti:

1. ljudske duše postoje pre telesnog rođenja
2. ljudske duše su večne i pre i posle fizičke, telesne smrti
3. telo je zatvor duše, a smrt je njeno oslobodjenje, prelazak na predašnje stanje postojanja

B. NZ nagoveštava vantelesno stanje duše između smrti i vaskrsenja:

1. Isus govori o razlici duše i tela, Mt 10:28
2. Avram možda već ima novo telo, Mk 12:26-27; Lk 16:23
3. Mojsije i Ilija imaju telo u trenutku preobraženja, Mt 17
4. Pavle tvrdi da će u vreme drugog Hristovog dolaska vernici u Hristu prvo dobiti svoja nova tela, 2. Sol 4:13-18.
5. Pavle tvrdi da će svi hrišćani da dobiju nova, duhovna tela na dan vaskrsenja, 1. Kor 15:23,52.
6. Pavle tvrdi da hrišćani po smrti ne idu u Had, već Gospodu Isusu, 2. Kor 5:6,8; Fil 1:23. Jer, Isus je pobedio smrt i poveo pravednike sa sobom na nebo, 1. Pt 3:18-22.

IV. Nebo

A. Termin sa trostrukim značenjem u Svetom pismu:

1. područje stvarnosti iznad zemlje, atmosfera, 1. Mojs 1:1,8; Is 42:5; 45:18
2. zvezdano nebo, 1. Mojs 1:14; 5. Mojs 10:14; Ps 148:4; Jev 4:14; 7:26
3. mesto na kojem je Božiji tron, 5. Mojs 10:14; 1. Car 8:27; Ps 148:4; Ef 4:10; Jev 9:24 (treće nebo, 2. Kor 12:2).

B. Biblija ne otkriva mnogo o životu posle smrti. To je najverovatnije zato što pali ljudi ne bi mogli da razumeju (1. Kor 2:9).

C. Nebo je i mesto (Jn 14:2-3) i osoba (2. Kor 5:6,8). Možda je ono obnovljeni Edenski vrt (1. Mojs 1-2; Otk 21-22). Zemlja će se očistiti i obnoviti (Dap 3:21; Rim 8:21; 2. Pt 3:10). Božiji lik (1. Mojs 1:26-27) je obnovljen u Hristu. Zato je edenska bliskost zajedništva ponovo moguća.

Ipak, sve ovo može da bude metafora bez doslovnih ispunjenja (nebo kao ogromni kockasti grad, Otk 21:9-27). Poglavlje 1. Korinćanima 15 nam opisuje razliku između fizičkog i duhovnog tela kroz sliku semena koja postaje izrasla biljka. A 1. Kor 2:9 (citat Is 64:4; 65:17) je veliko obećanje i velika nada! Znamo da ćemo videti Gospoda i da ćemo tada postati kao On (1. Jn 3:2).

V. Korisni tekstovi

A. Viljem Hendriksen (William Hendriksen), *Biblija o životu nakon smrti (The Bible On the Life Hereafter)*

B. Moris Ravlings (Maurice Rawlings), *S druge strane vrata smrti (Beyond Death's Door)*

▣ „od njegove slavne moći” Moguće je da je ovo aluzija na Is 2:10,19,21. Palo čovečanstvo će pobeći od slavnog prisustva Svetog Boga Izraelovog. Tragedija stvaranja je to što je najveća potreba čovečanstva zajedništvo sa Bogom, ali se zbog greha i pobune mi Njega bojimo i bežimo od Onog koji nas je stvorio nalik sebi radi slavnog zajedništva.

U SZ je najčešća hebrejska reč za „slavu“ (*kabod*, BDB 458) prvobitno bila trgovački termin (koji se odnosio na par tegova) sa značenjem da je nešto „teško“. To što je teško je i dragoceno i ima svoju vrednost. Često je uz ovo išao i koncept svetlosti da bi se opisala Božija veličanstvenost (up. 2. Mojs 15:16; 24:17; Is 60:1-2). Samo On je vredan i zaslužuje čast. Preblistav je za ljudski pogled (up. 2. Mojs 33:17-23; Is 6:5). Boga možemo da upoznamo samo preko Hrista (up. Jer 1:14; Mt 17:2; Jev 1:3; Jak 2:1).

Termin „slavna“ je višeznačan: (1) moguće je da je paralelan sa Božijom „pravednošću“; (2) moguće je da se odnosi na Božiju „svetost“ ili „savršenost“; ili (3) moguće je da se odnosi na Božije obličje po kojem je stvoreno čovečanstvo (up. 1. Mojs 1:26-27; 5:1; 9:6), ali koje je kasnije uprljano pobunom (up. 1. Mojs 3:1-22). U početku se koristio za Gospodnje (YHWH) prisustvo među Njegovim ljudima (up. 2. Mojs 16:7,10; 3. Mojs 9:23; 4. Mojs 14:10). Vidite POSEBNA TEMA: SLAVA (*DOXA*) kod Gal 1:5.

1:10

SSP, EC	da se proslavi u svojim svetima
NSP	da bude proslavljen sa svojim svetima
DK	da se proslavi u svetima svojim
DS	da se proslavi među svetima svojim

Ovaj izraz se može protumačiti na najmanje dva načina.

1. Moguće je da odražava hebrejski idiom – sledbenici će slaviti Isusa zbog veličanstvenosti Drugog dolaska
2. Moguće je da označava uobičajeno značenje grčkog predloga, uz neobičnu složenicu u kojoj se predlog ponavlja uz imenicu (2. Sol 1:10,12), da će Isus biti proslavljen među ili u vernicima

Doslovan prevod reči „sveti“ je „oni koji su sveti“. Termin „sveti“ je uvek u množini, osim jednom u Fil 4:21, a čak i tamo se odnosi na grupu. Kada smo spaseni postajemo deo Hristovog tela i Njegove porodice. Vidite: POSEBNA TEMA: SVETI (*HAGIOS*) kod 1. Sol 3:13.

Ovo nije samo iskustvo, nego i položaj. Nadamo se da će naš položaj postati sve ostvareniji u našim svakodnevnim životima. Kada se On vrati, naše proslavljenje biće trenutno i potpuno (up. 1. Jn 3:2; Rim 8:30). Isus se slavi pobožnim životima Njegovih vernika (up. 2. Sol 1:12; 1. Sol 2:12; Jn 17:9-10).

▣ „u taj dan” Ovaj naglašeni izraz je starozavetna metafora za vreme kada će se Bog vratiti svojoj tvorevini da bi blagoslovio (vernike) i kaznio (nevernike). Vidite detaljniju belešku kod 1. Sol 5:2.

SSP	dive svi koji veruju
NSP	dive svi koji su iskazali veru
DK	divan da bude u svima koji Ga verovaše
DS	divan da bude u svima vernima
EC	da bude divan u svima vernima

Stih 2. Sol 1:10 sadrži dva nejasna izraza. Oni mogu da znače (1) da su vernici proslavljeni sa Hristom i to ih zadivljuje, ili (2) da su anđeli zadivljeni onim što Bog čini za vernike (up. Ef 2:7;

3:10; 1. Kor 4:9).

▣ „**jer ste poverovali našem svedočanstvu**” Odgovor vernika bio je suprotan od odgovora pagana iz 2. Sol 1:8. Primili su jevanđelje i kao poruku i kao osobu (tj. Jn 1:12; 3:16,36; 6:40; 11:25-26; Rim 10:9-13).

1:11 „Zato se uvek i molimo za vas” Pavle se neprekidno moli za ove crkve (up. 2. Sol 1:3; 2:12; 1. Sol 1:2; 5:13-18). Vidite POSEBNA TEMA: POSREDNIČKA MOLITVA kod 1. Sol 1:2.

SSP	da vas Bog učini dostojnima njegovog poziva
NSP	da vas naš Bog smatra dostojnima svog poziva
DK	da vas udostoji Bog naš zvanja
DS	da vas Bog naš načini dostojnima zvanja
EC	da vas naš Bog udostoji i pozove

Bog to čini (up. Fil 1:6; 2:13; Ef 4:4), ali mu vernici moraju dozvoliti i saradivati sa Duhom (up. Fil 2:12; Ef 4:1). To je paradoks Božijeg suvereniteta i slobodne volje čovečanstva, da je nužan inicijalan i progresivan odgovor u veri. U ovom kontekstu naglasak je na novom životu vernika (up. Ef 4:1; 5:2,15). Jevanđelje je osoba koju primamo, poruka o toj osobi u koju verujemo i život nalik životu te osobe kojim živimo.

POSEBNA TEMA: POZVANI

Bog uvek ima inicijativu i On poziva, odabire i privlači vernike sebi (up. Jn 6:44,65; 15:16; 1. Kor 1:1-2; Ef 1:4-5,11). Termin „poziv” koristi se sa nekoliko teoloških značenja.

- A. U Starom zavetu je „pozivanje imena” uvek imalo konotaciju slavljenja (up. 1. Mojs 4:26; 12:8; 21:33; 26:25; 2. Mojs 34:5).
- B. Božija milost poziva grešnike na spasenje (tj. 2. Mojs 34:6-7) kroz dovršeno Hristovo delo i podstrek Duha (tj. *klētos*, up. Rim 1:6-7; 9:24, teološki slično sa 1. Kor 1:1-2 i 2. Tim 1:9; 2. Pt 1:10).
- C. Grešnici pozivaju Gospodnje ime da bi bili spaseni (tj. *epikaleō*, up. Dap 2:21; 22:16; Rim 10:9-13). Ova izjava je jevrejski idiom slavljenja.
- D. Vernici pozivaju Njegovo ime u kriznim i teškim vremenima (tj. Dap 7:59).
- E. Vernici su pozvani da žive hristolikim životima (tj. *klēsis*, up. 1. Kor 1:26; 7:20; Ef 4:1; Fil 3:14; 2. Sol 1:11; 2. Tim 1:9).
- F. Vernici su pozvani da služe (up. Dap 13:2; 1. Kor 12:4-7; Ef 4:1).

▣ „**potpuno izvrši sve dobro**” Pavle se molio da se njihove nove namere ostvare (up. 1. Sol 1:3). Uz novo srce (up. Jez 36:26-27), stekli su i nova usta, ruke i stopala (up. Rim 6:4; 2. Kor 5:17; Kol 3:10).

Pavle često koristi koncept „dobro“ u pismima Solunjanima:

1. *agathos*, 1. Sol 3:6; 2. Sol 2:16-17;
  - a. *agathon*, 1. Sol 5:15
  - b. *agathōsunē*, 2. Sol 1:11
2. *kalon*, 1. Sol 5:21
3. *eudokia*, 2. Sol 1:11

1:12 „ime našeg Gospoda Isusa... s njim” Na osnovu paralelne strukture, ovde je očigledno da „ime“ predstavlja osobu. Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: GOSPODNJE „IME” (NOVI ZAVET)

Ovo je čest novozavetni izraz za lično prisustvo i aktivnu moć Trojedinog Boga u crkvi. Ovo nije magična formula, nego pozivanje na Božiji karakter prikazan u Isusu.

Često se ovaj izraz odnosi na Isusa kao Gospoda (up. Fil 2:11)

1. prilikom objave lične vere u Isusa (up. Rim 10:9-13; Dap 2:21,38; 8:12,16; 10:48; 19:5; 22:16; 1. Kor 1:13,15; Jak 2:7)
2. prilikom egzorcizma (up. Mt 7:22; Mk 9:38; Lk 9:49; 10:17; Dap 19:13)
3. prilikom isceljenja (up. Dap 3:6,16; 4:10; 9:34; Jak 5:14)
4. prilikom čina službe (up. Mt 10:42; 18:5; Lk 9:48)
5. u vreme crkvene discipline (up. Mt 18:15-20)
6. tokom propovedi neznaoškima (up. Lk 24:47; Dap 9:15; 15:17; Rim 1:5)
7. u molitvi (up. Jn 14:13-14; 15:7,16; 16:23; 1. Kor 1:2)
8. kao način da se označi hrišćanstvo (up. Dap 26:9; 1. Kor 1:10; 2. Tim 2:19; Jak 2:7; 1. Pt 4:14)

Šta god da mi činimo dok objavljujemo, služimo, pomažemo, isceljujemo, isterujemo duhove, itd., sve to činimo u Njegovom karakteru, sa Njegovom moći i Njegovim darovima – u Njegovo ime (tj. Fil 2:9-10)!

▣ „u vama i vi u jedinstvu s njim” Isus je proslavljen u vernicima i vernici su proslavljeni u Njemu.

▣ „po blagodat našeg Boga i našeg Gospoda Isusa Hrista” U Poslanicama Solunjanima Pavle često naglašava vezu između Oca i Sina (up. 1. Sol 1:1,3; 3:11,13; 5:18,23; 2. Sol 1:1,2; 2:12; 2:13,16; 3:5).

Moguće je da se ovaj izraz odnosi samo na Hrista. Ukoliko je to tačno, to bi bilo u skladu sa drugim novozavetnim tekstovima koji potvrđuju Isusovu božansku prirodu (tj. Jn 1:1; 8:57-58; 20:28; Rim 9:5; Fil 2:6; Titu 2:13; Jev 1:8; 1. Jn 5:20; 2. Pt 1:1,11).

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Šta je osnovna tema prvog poglavlja? Kako se ono razlikuje od 1. Solunjanima 1?
2. Zašto je normalno da vernici prolaze kroz nevolje? (5. stih)
3. Da li je Bog sklon osveti i željan osvete? Ukoliko nije, šta znači stih 8?
4. Da li je Pakao večan?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](http://www.biblelessons.org)

2. SOLUNJANIMA 2

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Čovek bezakonja	Veliko otpadništvo	Gospodnji dan	Zli	Gospodnji dolazak i ono što mu prethodi
2:1-12	2:1-12	2:1-12	2:1-4 2:5-12	2:1-3a 2:3b-8 2:9-12
Odabrani za spasenje	Budite nepokolebljivi	Zahvalnice i molbe	Odabrani ste za spasenje	Ohrabrivanje da istraju (2:13-3:5)
2:13	2:13-17	2:13-15 2:16-17	2:13-15 2:16-17	2:13-17

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podelu tema sa navedenih pet prevoda. Podela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI I TEOLOŠKI UVIDI U STIHOVE 1-12

- A. Teško je protumačiti ovo poglavlje, što pokazuju brojne teorije nastale tokom istorije crkve.
- B. Biblijska pozadina
  1. Kao što je tema prvog poglavlja bio Hristov drugi dolazak i suđenje nevernicima, poglavlje 2:1-12 se bavi dolaskom i suđenjem antihristosu. Ovo je najdetaljniji opis ove ličnosti u NZ. Pavle ne koristi termin „antihristos“ kao Jovan (1. Jn 2:18,22; 4:3; 2. Jn 7) nego za njega kaže da je „čovek bezakonja“ u 2. Sol 2:3 i „bezakonik“ u 2. Sol 2:8.
  2. Opšta pozadina ovog poglavlja je starozavetno verovanje u konačan sukob Božijih ljudi i ljudi Zlog (up. Ps 2; 48:4-8; Jez 38-39; Dan 7; Zah 14). Ovaj konflikt je personifikovan kroz vođe te dve grupe: Božijeg Mesiju i anti-mesiju (up. 1. Mojs 3:15; Danilo 7; 9:23-27).
  3. Povezana novozavetna poglavlja su Matej 24; Marko 13; Luka 17; 21; 1. Solunjanima 4-5; 1. Jovanova 2 i Otkrivenje.
  4. Stihovi 2. Sol 2:1-12 govore o tri vremena.
    - a. sadašnji događaji
    - b. budući događaji, pre Drugog dolaska
    - c. budući događaji vezani za Gospodnji dan

- C. Moramo zapamtiti da je ova tema Hristovog povratka u Bibliji uvek predstavljena kroz dijalektičku tenziju. S jedne strane, skori povratak Gospoda je uravnotežen sa nekoliko događaja koji će se dogoditi pre toga. Jedna od ovih istina ne eliminiše, niti poriče drugu. Neki primeri prorokovanih preliminarnih događaja su:
1. otpadništvo (up. Mt 24:1-13; 1. Tim 4:1; 2. Tim 3:1 i dalje, i 2. Sol 2:3 i dalje)
  2. period velike nevolje (up. Mt 24:21-22, 29-31)
  3. jevanđelje se propoveda svim narodima (up. Mt 24:24)
  4. pojava antihristosa (up. Matej 24, 2. Solunjanima 2; i Otkrivenje 13)
  5. spasenje punog broja neznabožaca i Jevreja (up. Rim 11:11-36)
- D. Mnogi smatraju da ovaj tekst pripada apokaliptičnom žanru. Vidite sledeću Posebnu temu.

POSEBNA TEMA: APOKALIPTIČNA LITERATURA (OD UVODA DO OTKRIVENJA)

Otkrivenje je jedinstven jevrejski književni žanr, apokaliptičan. Često je korišten u periodima visoke tenzije da izrazi uverenje da Bog upravlja istorijom i da će On izbaviti svoj narod. Za ovu vrstu književnosti karakteristično je sledeće

1. Snažan osećaj Božijeg univerzalnog suvereniteta (monoteizam i determinizam)
2. Borba između dobra i zla, ovog zlog doba i budućeg doba pravednosti (dualizam)
3. Upotreba tajnih reči i simbola (najčešće iz Starog zaveta ili iz među-zavetne jevrejske apokaliptične književnosti)
4. Upotreba boja, brojeva, životinja, ponekad životinja/ljudi
5. Upotreba anđeoskog posredovanja kroz vizije i snove, ali najčešće uz anđeosko posredovanje i tumačenje
6. Pre svega, fokus je na skorim, presudnim događajima iz poslednjih dana (novog doba)
7. Upotreba određenog seta simbola, ne stvarnosti, da bi se prenela Božija poruka o poslednjim danima
8. Neki primeri ovog žanra su
  - a. Stari zavet
    - (1) Isaija 24-27, 56-66
    - (2) Jezekilj 37-48
    - (3) Danilo 7-12
    - (4) Joil 2:28-3:21
    - (5) Zaharija 1-6, 12-14
  - b. Novi zavet
    - (1) Matej 24, Marko 13, Luka 21, i 1. Korinćanima 15 (delimično)
    - (2) 2. Solunjanima 2 (većinom)
    - (3) Otkrivenje (poglavlja 4-22)
  - c. Ne-kanonski (preuzeto iz dela D. S. Rasela (D. S. Russell), (*Metod i poruka jevrejske apokaliptične književnosti*) *The Method and Message of Jewish Apocalyptic*, str. 37-38)
    - (1) I Enohova, II Enohova (Enohove tajne)
    - (2) Knjiga Jubileja
    - (3) Sibilina proroštva III, IV, V
    - (4) Oporuka dvanaestorice patrijarha
    - (5) Solomonovi Psalmi
    - (6) Mojsijeva pretpostavka
    - (7) Isajjino mučeništvo
    - (8) Mojsijeva apokalipsa (Život Adama i Eve)
    - (9) Avramova apokalipsa
    - (10) Avramova oporuka
    - (11) II Jezdrina (IV Jezdrina)

(12) II & III Baruhova

9. Postoji osećaj dualnosti u ovom žanru. On vidi stvarnost kroz niz dualizama, kontrasta ili tenzija (tako čest u Jovanovim tekstovima) između:
- neba – zemlje
  - zlog doba (zlih ljudi i zlih anđela) – novog doba pravednosti (pobožnih ljudi i pobožnih anđela)
  - sadašnjeg postojanja – budućeg postojanja

Sve ovo se kreće ka kraju kojeg određuje Bog. Ovaj svet nije onakav kakvog ga je Bog napravio da bude, ali On nastavlja da se igra, radi i ostvaruje svoju volju za obnovu intimnog zajedništva započetog u Edenskom vrtu. Hristov život je prekretnica Božijeg plana, ali su dva dolaska stvorila trenutno stanje dualizma.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: 2. SOL 2:1-12

¹A što se tiče dolaska našeg Gospoda Isusa Hrista i našeg sakupljanja k njemu, molimo vas, braćo, ²ne dajte da vas u prosuđivanju brzo pokoleba ili uznemiri neka nadahnuta izjava ili neka reč ili neko navodno naše pismo, o tome da je Gospodnji dan već tu. ³Ne dajte nikome da vas zavede ni na koji način, jer taj dan neće doći dok prvo ne dođe otpad i ne otkrije se čovek bezakonja, sin uništenja. ⁴On je protivnik i uzvisuje se iznad svega što se naziva „bog” ili se obožava, i sedi u Božijem hramu prikazujući se kao bog. ⁵Zar se ne sećate da sam vam to govorio još dok sam bio s vama? ⁶I tako sada znate šta ga zadržava, da bi se otkrio tek u svoje vreme. ⁷Zaista, tajna ovog bezakonja već deluje, ali ostaće tajna samo dok ne bude uklonjen onaj koji ga sada zadržava. ⁸Tada će se otkriti bezakonik. Njega će Gospod Isus ubiti duhom svojih usta i uništiti svetlošću svoga dolaska. ⁹Ali bezakonikov dolazak, koji Sotona omogućuje svojim delovanjem, praćen je svakim silnim delom i lažnim čudima i znacima, ¹⁰i svakom nepravdom i prevarom. Sve je to namenjeno onima koji odlaze u propast zato što nisu prihvatili ljubav prema istini da bi se spasili. ¹¹I zato Bog dopušta da na njih deluje zabluda, da bi verovali laži, ¹²kako bi svi oni bili osuđeni jer nisu verovali istini, nego su voleli nepravdu.

2:1 „što se tiče dolaska” Ovo je grčki termin *parousia*, „prisustvo”. U ovoj kulturi je često upotrebljavan za carske posete. Novi zavet koristi tri reči za Drugi dolazak.

1. *parousia*, up. 2. Sol 2:1,8; 1. Sol 2:19

2. *epiphaneia*, up. 2. Sol 2:8, vidljiv dolazak u svetlosti

3. *apocalypsis*, up. 2. Sol 1:6-7, sa značenjem „skidanje vela” da bi nešto bilo otkriveno

Poslednja reč upotrebljena je i za pojavu antihristosa u 2. Sol 2:3,6,8.

„Drugi dolazak” nije biblijski termin. Prvi put ga je upotrebio Justin Mučenik. Vidite

POSEBNA TEMA: ISUSOV POVRATAK kod 1. Sol 2:19 i POSEBNA TEMA:

NOVOZAVETNI TERMINI ZA HRISTOV POVRATAK kod 1. Sol 3:13.

▣ **„našeg sakupljanja k njemu”** Ovo se odnosi na „uznesenje” iz 1. Sol 4:13-18. Kontekst ukazuje na jedan dolazak (up. Mt 24:27,31; 25:31 i dalje.; Mk 13:27), ne na dva. Treći stih govori i o vernicima koji će proći kroz nevolje i o otkrivenju antihristosa. Ova dva stiha, 1 i 3, pobijaju teoriju o tajnom uznesenju vernika pre perioda nevolja i hiljadugodišnje vladavine.

Obično se stihovi Mt 24:32-44 (up. Lk 17:22-37) koriste kao potvrda tajnog uznesenja vernika i ostavljanja neotkupljenih. Međutim, iz konteksta (Nojevo vreme) vidimo da će neotkupljenima biti suđeno. U Mt 24:39, „podavio ih” opisuje one koji su potopljeni (up. 2. Sol 2:37-38).

Stvarna teološka namera nekih teologa koji zastupaju tajno uznesenje kao odvojeno od kasnijeg, vidljivog Isusovog povratka, jeste uklanjanje tenzije između skorog Isusovog povratka i nužnosti da

se neki prorokovani događaji odvijaju pre povratka, a u slučaju dispencionalnog pre-milenijalizma sklanjanje crkve sa zemlje da bi se starozavetna proroštva mogla doslovno ispuniti za izraelski narod, što je iznenađujuće u odnosu na 1. Sol 2:13-16.

2:2

SSP	ne dajte da vas lako pokolebaju u vašem shvatanju
NSP	ne dajte da vas u prosuđivanju brzo pokoleba
DK	Da se ne date lasno pokrenuti od uma
DS	ne dajte se lako zbuniti
EC	ne dajte se brzo pokolebati u razboritosti

Ovo je infinitiv aorista pasivni, koji ukazuje na mentalnu zbunjenost i anksioznost zbog spoljašnjeg uticaja, u ovom slučaju duha ili poruke. Ova reč bi doslovno mogla da opiše zemljotres ili dolazak Boga ili Duha (up. Jev 12:26-28). Figuratивно se odnosi na mentalno stanje uzdrmane odanosti (up. Ps 15:8 u LXX i Dap 2:25).

Reč „brzo” pokazuje (1) Pavlovo iznenađenje zbog toliko velike zbunjenosti, straha i nagađanja, tako brzo nakon što im je on pričao o tim stvarima, ili (2) njihovo brzo prihvatanje mišljenja druge osobe o ovoj temi.

▣ „**ili uznemiri**” Ovo je infinitiv prezenta pasivni, koji ukazuje na događaj koji se ponavlja i na kojeg utiče nešto spolja, duh ili poruka u ovom slučaju. Ukoliko se prvi termin iz 2. Sol 2:2 odnosi na njihov proces razmišljanja, ovaj redak termin se odnosi na njihova osećanja. Ovaj termin je pronađen samo u eshatološkim tekstovima (up. Mt 24:6; Mk 13:7).

SSP	nekim proroštvom
NSP	neka nadahnuta izjava
DK, DS, EC	ni duhom

Pavle navodi tri stvari (koristeći *metē* tri puta) koje ne bi smele da pokolebaju solunske vernike (tj. „duh” „poruka” i „pismo”). Prvi termin „duh” (*pneumatōs*) upotrebljen je u smislu poruke proroka ili nekog drugog natprirodnog otkrivenja (up. 1. Jn 4:1, gde se takođe *pneuma* povezuje sa antihristosom).

SSP	nekom porukom
NSP	neka reč
DK, DS, EC	ni rečju

Ovaj termin (*logos*) može se prevesti kao „nečijim ličnim tumačenjem” ili „nečijim govorom”.

SSP	nekom tobože našom poslanicom
NSP	neko navodno naše pismo
DK, EC	ni tobože našom poslanicom
DS	ni poslanicom, tobože našom

Pavle je počeo da lično potpisuje svoja pisma, da potvrdi njihovu autentičnost (up. 2. Sol 3:17). Moguće je da se ovo odnosi na nečije pogrešno tumačenje 1. Solunjanima ili Pavlove propovedi u Solunu.

▣ „**o tome da je Gospodnji dan već tu**” Ovo je indikativ perfekta aktivni, tj. „došao je već

Gospodnji dan“. Pavlov osnovni cilj bio je da razjasni ovo teološko pitanje o eshatologiji. Nastavak 2. Sol 2:3-12 je objašnjenje zašto ova izjava ne može da bude istinita (up. Mt 24:23,26). Događaji koji prate Drugi dolazak nisu još započeti (vidite Uvod u ovo poglavlje). Za detaljniju analizu „Gospodnjeg dana“ vidite belešku kod 1. Sol 5:2.

2:3

SSP	Ne dajte nikom da vas zavede
NSP	Ne dajte nikome da vas zavede
DK	Da vas niko ne prevari nikakvim načinom
DS, EC	Da vas niko ne prevari ni na koji način

Ovo je snažna dupla negacija sa konjunktivom aorista aktivnim + *tis*, što ukazuje na ličnu uključenost.

Čini se da je u toku bila svesna prevara.

▣ „**jer taj dan neće doći dok prvo ne dođe**“ Ovo je kondicionalna rečenica trećeg tipa. Neki događaji se moraju dogoditi pre toga (up. Uvod u ovo poglavlje, deo C). Drugi dolazak nije započeo. U ovom kontekstu, spominju se dva događaja: (1) veliko otpadništvo i (2) otkrivanje „čoveka bezakonja“.

SSP	dok prvo ne dođe do pobune
NSP	dok prvo ne dođe otpad
DK	dok ne dođe najpre otpad
DS	jer će prvo doći otpad
EC	dok prvo ne nastupi otpad

Ova složenica *apo + histēmi*, doslovno znači „stati dalje od“ (Vidite POSEBNA TEMA: OTPADNIŠTVO kod Gal 5:4). Može se upotrebiti u negativnom smislu (pobuna) ili u pozitivnom smislu (dalje od greha, up. 2. Tim 2:19). Ova reč je korištena u grčkoj literaturi (Plutarh i Dela 5:37) za političku ili vojnu pobunu, ali se u Septuaginti (up. Os 22:22) i apokrifima često odnosi na duhovnu pobunu. Nije jasno ko se buni, ali oni odbacuju Boga, čak pokušavaju i da ga zamene. To mogu biti pagani ili Jevreji ili deo vidljive crkve (up. Mt 24:3-12; 1. Tim 4:1; 2. Tim 3:1,8,13; 1. Jn 2:18-19).

SSP	i ne otkrije se Čovek bezakonja
NSP	i ne otkrije se čovek bezakonja
DK	i ne pokaže se čovek bezakonja
DS	i pokazaće se čovek bezakonja
EC	i ne pojavi se čovek greha

U ovom tekstu postoji problem u grčkim rukopisima. Reč „bezakonje“ upotrebljena je u grčkim unicitajnim rukopisima $\aleph$, B, u koptskim i armenijskim prevodima i u grčkim tekstovima koje su po Tertulijanu koristili Origen i Markion, dok je reč „greh“ upotrebljena u rukopisima A, D, F, G, K, L, P, Vulgati i sirijskim prevodima, kao i među većinom ranih crkvenih otaca. Reč „bezakonje“ (*anomias*) retko se koristi u Pavlovim tekstovima (up. Rim 4:7; 6:19; Titu 2:14, te je moguće da su je pisari zamenili sa poznatijom rečju „greh“ (*hamartias*). Termin „bezakonje“ upotrebljen je i u 2. Sol 2:7 i 8. UBS⁴ daje oznaku „B“ (skoro sigurno) reči „bezakonje“. Ovo se ne odnosi na Sotonu kao 2. Sol 2:9, nego na njegovog pokornog slugu, njegovu inkarnaciju (parodiju Hrista, up. Otk 13:1-8). Pavle nikada ne koristi termin „antihristos“, ali se 1. Jn 2:18; 4:3 i 2. Jovanova 7 (pisani nakon Pavlove smrti), odnose na istu osobu. U 1. Jovanovoj se izjednačuju „greh“ i „bezakonje“ (up. 1. Jn

3:4).

Moguće je da je Pavlov „čovjek bezakonja” povezan sa jevrejskom apokaliptičkom personifikacijom „bezvrednog” (*belial*) kao lažnog Mesije, sotonski nadahnutog svetskog vođe. Termin se može u ovom smislu upotrebiti u

1. 5. Mojs 13:13, onaj koji druge odvodi od Gospoda (YHWH) ka lažnim bogovima
2. 1. Sam 2:12, onaj koji ne poznaje Gospoda (YHWH)
3. Naum 1:15, personifikovano zlo
4. *Knjiga Jubileja* 1:20, personifikovan duh
5. *Vaznesenje Isajino* 4:18

Glagol je konjunktiv aorista pasivni. Pasivni oblik ukazuje na spoljašnjeg vršioca radnje. Bog, ne Sotona, upravlja istorijom. U Božije vreme (up. 2. Sol 2:6) biće dozvoljeno ovoj parodiji Hrista, ovom inkarniranom zlu, ovom Sotoninom sluzi, da se manifestuje u istoriji (termin „otkrije” upotrebljen je za Hristovo otkrivenje u 2. Sol 1:7).

Upotrebljen je konjunktiv, što ne ukazuje na to da je moguće da se to ne dogodi, nego potvrđuje nepoznato, sigurno buduće, vreme otkrivenja (up. 2. Sol 2:6,8).

Primitite izraze kojima se opisuje ova osoba sa kraja vremena.

1. čovek bezakonja
2. sin uništenja
3. koji se protivi
4. koji se uzvisuje
5. da bi sedeo u Božijem hramu
6. prikazujući se kao Bog

Ova osoba ne samo da se protivi Bogu, nego pokušava da ga zameni! Predlog „anti” prvobitno je značio „umesto“, a kasnije „protiv“. Obe ove konotacije mogu da se primene na čoveka bezakonja. On želi moć, kontrolu i slavu. Suština Pada, ljudske i anđeoske nezavisnosti, personifikovana je (up. Dan 11:3,16,36).

Ovi opisi govore o tolikim kraljevima i vladarima. Neron je dobar primer!

SSP	Sin propasti
NSP	sin uništenja
DK, DS, EC	sin pogibli

Ovaj hebrejski idiom doslovno znači „sin propasti”. Upotrebljen je za Judu Iskariotskog u Jn 17:12. Ova eshatološka ličnost, kao i Juda, biće duhovno izgubljena i prokleta na večnu kaznu, iako duboko uključena u religiju (up. 2. Sol 2:4).

2:4

SSP	On će se protiviti i dizati protiv svega što se zove Bog ili svetinja
NSP	On je protivnik i uzvisuje se iznad svega što se naziva „bog” ili se obožava
DK	Koji se protivi i podiže više svega što se zove Bog ili se poštuje
DS	koji će se protiviti i podizati na sve što se zove Bog ili svetinja
EC	koji se protivi i diže na sve što se naziva Bogom ili svetinjom

Ovo su dva participa prezenta srednja. Ovo opisuje zlog imitatora i parodiju Hrista, koji traži slavu i čast (up. Is 14:13-14; Jez 28:2; Dan 7:25; 8:9-14; 9:27; 11:36-37; Mt 24:15; Mk 13:14; Otkrivenje 13).

▣ „uzvisuje se” Ovo je grčka složenica *huperairomai*. Vidite POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPOTREBA SLOŽENICA SA „HUPER” kod Gal 1:13.

▣ „**sedi u Božijem hramu**” Oni koji veruju da će se svi eshatološki događaji koje spominju Isus (up. Mt 24; Mk 13; Lk 17,21) ili Jovan (up. 1. Jn 2; Rev) dogoditi u budućnosti, često koriste ovaj stih. Ukoliko je to tačno, čini se da ovo ukazuje na obnovljen jevrejski Hram, moguće u skladu sa Jezekiljem 40-48.

Drugi tumači smatraju da s obzirom da su opisani događaji koji će se „uskoro“ odigrati, to se sigurno odnosi na istorijske događaje u prvovekovnom mediteranskom svetu.

1. Kaligula je stavio figuru samog sebe u Jerusalimski hram
2. Titovo rušenje Jerusalima, 70. g.n.e.
3. Neronova i Domicijanova vladavina terora i progon vernika

Mi ostali tumačimo ove eshatološke događaje kao da se odnose i na prvovekovne i na buduće događaje. Starozavetni proroci su često događaje iz svog vremena smeštali u buduću „Gospodnji dan“. Na ovaj način, NZ nosi poruku i za svoje vreme i za svaki naredni istorijski period. Moramo ozbiljno da shvatimo istorijsko okruženje prvobitnog autora, ali isto tako i iznenađujuće odlaganje Drugog dolaska od 2000 godina.

Ovaj veoma specifičan i ličan tekst ukazuje na buduće istorijsko ostvarenje. Međutim, on je i veoma višeznačan. Značajno je to što se ovakav jezik (tj. „gadost koja pustoši“, Danilovo ime za ovo svetogrđe), uklapa sa seleukidskim (Antioh IV Epifan) i rimskim (Tit) invazijama Jerusalima kada su paganski bogovi postavljeni u oblasti Hrama. Ova eshatološka jezička figura podseća i na ponos i nadmenost vavilonskih kraljeva (Is 14) i Tira (Jez 28), što su moguće vrste sotonskog otpadništva.

Ovaj grčki termin za „hram“ (*naos*) korišten je za Svetinju nad svetinjama u Jevrejskom hramu, iako ona nije imala mesto za sedenje. Termin je takođe korišten za bogove na prestolima u paganskim hramovima. Moguće je da ovo ukazuje na to da jevrejski hram mora da bude fizički obnovljen (up. Dan 9:24-27), moguće u skladu sa Jezekiljem 40-48, ali to nije sigurno. Ne zaboravite da u Jevrejskom hramu nije bilo mesta za sedenje. Samo grčki hram (tj. hram Zevsu) je imao prestol. Ukoliko je doslovan, ovaj izraz se ne može odnositi na jevrejsko mesto slavljenja.

Jovan Zlatousti je tumačio „hram“ kao Pavlovu čestu metaforu za Crkvu (up. 1. Kor 3:16-17; 6:19; 2. Kor 6:16; Ef 2:21). Po ovom stanovištu, antihristos se manifestuje u vidljivoj crkvi.

▣ „**prikazujući se kao bog**” Bezakonik tvrdi da ima božansku prirodu. On je parodija Hrista, inkarniran Sotona.

U Jovanovom Otkrivenju vidimo sotonsko trojstvo (aždaja sa mora, aždaja sa zemlje, što su lažni prorok i Sotona). Aždaja sa mora je parodija Hrista, tj.

1. ima smrtonosnu ranu, ali je živ, up. Otk 13:3,14
2. „Ko je kao zver” odražava opis Gospoda (YHWH) iz Is 40:18-22; 43:11; 44:6,8,9-20; 45:6
3. čini velika čuda, Otk 13:13
4. stavlja žig na svoje sledbenike, up. Otk 13:16, kao Božiji znak na Hristovim sledbenicima, up. Otk 7:3

2:5 „sam vam to govorio” Ovo je imperfekat što ukazuje na to da su ovi vernici iznova i iznova slušali propovedanje ili poučavanje o ovoj temi. Imali su informacije o ovoj temi koje savremeni čitaoci nemaju (up. 2. Sol 2:5, „zar se ne sećate” i 2. Sol 2:6, „sada znate”). Stoga su u nekoj meri sva savremena tumačenja nepotpuna i zasnovana na pretpostavkama. Dogmatizam moramo da izbegavamo iako je korisna pažljiva egzegeza. Ne znamo da li se ovaj izraz odnosi na informacije iz 2. Sol 2:1-5 ili 2. Sol 2:6-12.

2:6 „znate” Ovo ukazuje na sledeće (1) ovi vernici su znali na koga ili na šta Pavle misli, ili (2) ta moć ili ta osoba bila je tada aktivna u njihovim životima.

SSP, NSP, DS	šta ga zadržava
DK	šta zadržava

Moguća značenja ovog glagola

1. „zadržavati” (up. Lk 4:24; Flm 13)
2. „čvrsto držati” (up. 1. Sol 5:21; Lk 8:15)
3. „držati podalje” (bez biblijskih primera)

Iz konteksta se čini da je verovatno značenje „zadržati“ ili „ograničiti“. Pravo pitanje je: ko ili šta zadržava? Vidimo zanimljivu gramatičku promenu od neutralnog u 2. Sol 2:6,7 u muški rod u 2. Sol 2:7, 8.

Ovo ukazuje na uticaj koji može da dovede do personifikacije. Zbog toga su moguća najmanje tri tumačenja.

1. zakon nasuprot anarhiji, koju personifikuje rimski car
2. anđeoska vlast, personifikovana u posebnom anđelu ili anđelima, up. Otk 7:1-3
3. Bog, kroz ličnost Duha ili Duha koji osnažuje propovedanje jevanđelja

Prva teorija je veoma stara i rasprostranjena. Započeo ju je Terutlijan. Uklapa se u kontekstualne kriterijume koje bi solunski hrišćani razumeli. Pavle govori i o svojim iskustvima sa zakonom i njegovim dobrobitima (up. Rim 13:1 i dalje; Dap 17-18). Druga teorija je blisko povezana. Koristi Danila 10 kao dokaz za anđeosku kontrolu i autoritet nad narodima i njihovim zakonima. Treća teorija je skorija. Ima znatne prednosti, ali je u velikoj meri zasnovana na pretpostavkama. Uglavnom je koriste određeni dispencionalisti da podrže ideju tajnog uznesenja.

Duh antihristosa oduvek postoji u svetu (up. 1. Jn 2:18; 4:3; 2. Jn 7), ali će on jednog dana biti konačno i personifikovan. Sotona ne zna Božiji plan i moguće je da ima zle ljude spremne u svakom dobu. Ova sila koja zadržava je svakako natprirodna i u skladu sa Božijom kontrolom i planom (up. 2. Sol 2:6b-7).

▣ „**da bi se otkrio tek u svoje vreme**” Čini se da Bog zadržava osoba/silu o kojoj se ovde govori. U pravo vreme u budućnosti, biće joj dozvoljeno da se otkrije.

2:7 „tajna” Bog ima jedinstven plan otkupljenja čovečanstva, stariji čak i od Pada (up. Dap 2:23; 3:18; 4:28; 17:31; Lk 22:22). Stari zavet ukazuje na ovaj plan (up. 1. Mojs 3:15; 12:3; 2. Mojs 19:5-6 i univerzalna poglavlja u Prorocima). Ipak, nije jasno predstavljen plan u celini. Dolaskom Isusa i Duha on postaje očigledniji. Pavle koristi termin „tajna“ da opiše celokupan plan otkupljenja (up. 1. Kor 4:1; Ef 6:19; Kol 4:3; 1. Tim 3:9). Međutim, on ovu reč koristi sa više različitih značenja.

1. Nekima od Izraela otvrdlo je srce dok ne uđe puni broj ljudi iz drugih naroda. Ovaj ulazak neznabožaca imaće ulogu mehanizma kojim će Jevreji da prihvate Isusa kao prorokovanog Hrista (up. Rim 11:25-32).
2. Jevanđelje je objavljeno svim narodima, koji su svi uključeni u Hristu i kroz Hrista (up. Rim 16:25-27; Kol 2:2).
3. Nova tela vernika na Drugom dolasku (up. 1. Kor 15:5-57; 1. Sol 4:13-18).
4. Sažimanje svih stvari u Hristu (up. Ef 1:8-11).
5. Neznabošci i Jevreji su sunaslednici (up. Ef 2:11-3:13).
6. Bliskost odnosa između Hrista i crkve opisuje se bračnim terminima (up. Ef 5:22-33).
7. Neznabošci su deo saveznog naroda i u njima je Hristov duh koji ih vodi do hristolike zrelosti, to jest obnavlja uprljano Božije obličje u palom čovečanstvu (up. Kol 1:26-28).
8. Antihristos iz Poslednjih dana (up. 2. Sol 2:1-11).
9. Kredo ili himna ranog hrišćanstva (up. 1. Tim 3:16).

Moguće je i da je ovaj termin korišten u smislu da budući da Bog ima „tajni plan“ za budućnost, a isto tako i Sotona ima „tajni plan“. Ovi stihovi pokazuju kako će personifikacija zla imitirati Hrista.

▣ „**ovog bezakonja već deluje**” Ovo je indikativ prezenta srednji. Ovaj koncept je otkriven i u 1.

Jovanovoj (up. 1. Jn 2:18-29; 4:3). Ova složenica od termina „delovati“ (*energeō*) koristi se skoro isključivo za natprirodno delovanje (up. 1. Kor 12:6,11; 2. Kor 4:12; Gal 2:8; 3:5; Ef 1:11,20; 2:2; 3:7; 4:16; Fil 2:13; 3:21; Kol 1:29; 1. Sol 2:13; 2. Sol 2:9; 1. Tim 2:12). Ova duhovna pobuna traje od Pada. Pobuna će jednog dana biti personifikovana. Trenutno Bog ograničava njen uticaj. Pismo najavljuje sukob personifikovanog zla i Božijeg mesije na kraju vremena (up. Ps 2).

SSP	zadržavaće je dok sâm ne bude uklonjen
NSP	samo dok ne bude uklonjen onaj koji ga sada zadržava
DK	samo dok se ukloni onaj koji sad zadržava
DS	samo se prvo mora ukloniti onaj koji sad zadržava
EC	samo da se ukloni onaj koji sad zadržava

Ovo je particip prezenta aktivni uz konjunktiv aorista srednji (zavisni). Bog (ili Njegov agent) još uvek ograničava, ali će nekada u budućnosti ovaj uticaj ograničavanja biti uklonjen. Za teorije o identitetu onog „koji ga sada zadržava“ vidite 2. Sol 2:6. Ko god ili šta god da je to, Bog, a ne bezakonik, upravlja istorijom.

2:8 „Tada će se otkriti bezakonik” Upitan je vremenski element. Tekst ukazuje na to da će se ovo dogoditi čim Bog ukloni silu koja sada zadržava. Sledeći stihovi detaljnije opisuju to delovanje (up. Dan 7:13; 8:29; 9:24-27).

SSP, NSP	Njega će Gospod Isus ubiti
DK	kog će Gospod Isus ubiti
DS, EC	koga će Gospod Isus ubiti

U grčkim rukopisima se pojavljuju dva problema sa ovim stihom. Prvi je ime „Gospod“ ili „Gospod Isus“. Jedan naziv je u rukopisima B, D^c i K. Dupli naziv je u rukopisima $\aleph$, A, D^{*}, G, P i u Vulgati, sirijskim i koptskim prevodima.

Drugi problem je glagol. Glagol „uništiti“ deo je rukopisa $\aleph$, A, D^{*}, G, P i Vulgate, sirijskih i koptskih prevoda. Moguće je da je Pavle aludirao na Is 11:4, gde se isti glagol (ubiti) koristi u Septuaginti. Neobičan termin „konzimirati“ deo je rukopisa F i G, a njegov oblik u D^c i K. Drugi dolazak će biti kraj ovog perioda pobune.

▣ **„duhom svojih usta” (NASB: „dahom”)** Starozavetna pozadina ovog izraza je Jov 4:9; 15:30 ili Is 11:4; 30:28,33. Novozavetna upotreba je Otk 2:16; 9:15. I hebrejski i grčki termin može da se odnosi i na vetar, dah, i na duh, kao što vidimo u Jn 3:8, ali kontekst ovde ukazuje na „dah“. Moguće je da se ovo odnosi na (1) moć Njegovih reči (Žan Kalvin), ili (2) na moć izgovorene reči u SZ (up. 1. Mojsijeva 1; Is 55:11).

SSP, NSP, DS, EC	uništiti
DK	iskoreniti

Ovo je česta reč kod Pavla. Upotrebio ju je više od 27 puta. Ovaj izraz znači „učiniti nefunkcionalnim“, ne „eliminirati“ ili „uništiti“ (up. Rim 3:3; 6:6). Vidite POSEBNA TEMA: UKINUTI/PONIŠTITI (*KATARGEŌ*) kod Gal 3:17.

SSP	sjajem
NSP, DK	svetloću
DS, EC	pojavom

Ovaj termin ima brojne moguće prevode: „svetlost”, „blistavost”, „sjaj“, „slava”. Ovo je snažna potvrda vidljive manifestacije Hristovog fizičkog povratka na zemlju (up. 1. Tim 6:14; 2. Tim 1:10; 4:1,8; Titu 2:11,13; 3:4). Reč „epifanija“ je transliteracija ovog grčkog termina. Vidite belešku kod 2. Sol 2:1. Vidite Posebnu temu o Hristovom povratku kod 1. Sol 3:13.

▣ „**svoga dolaska**” Ovo je grčki termin *parousia* sa značenjem „prisustvo”. U to vreme je označavala carsku posetu. U grčkoj literaturi se čak koristila za dolazak boga. Za Isusa je upotrebljena u 2. Sol 2:1 i 8, ali za Sotoninog špijuna u 2. Sol 2:9. Vidite POSEBNA TEMA: HRISTOV POVRATAK kod 1. Sol 2:19.

2:9 „Sotona omogućuje svojim delovanjem” Sotona osnažuje i usmerava bezakonika (vidite POSEBNA TEMA: LIČNO ZLO kod 1. Sol 2:18. up. Otk 13:2). Još od vremena Teodora Mopsuestijskog, antihristos je viđen kao neko ko podražava ili oponaša Hrista. Primetite u ovom kontekstu koliko ovo podseća na Hrista: „otkriva“ ili „razotkriva“, 2. Sol 2:3,6,8; „dolazak”, 2. Sol 2:9; „čuda i znaci”, 2. Sol 2:9; „imaće verne sledbenike”, 2. Sol 2:10,12.

SSP	praćen svakom vrstom lažnih dela sile, znamenja i čuda
NSP	propraćen je svakim silnim delom i lažnim čudima i znacima
DK	sa svakom silom, i znacima i lažnim čudesima
DS	sa svakom silom, znacima i čudesima lažnim
EC	svakom silom, i čudnim znacima, i lažnim čudima

Čuda nisu uvek znak od Boga (up. 2. Mojs 7:11-12,22; 5. Mojs 13:1-5; Mt 7:21-23; 24:24; Mk 13:22; Otkrivenje 13). Sotona sve lažira da bi prevario i zbunio Adamovu decu. Čini se da je deveti stih hronološki raniji od osmog. Takođe, moguće je da stihovi devet i deset obuhvataju dug vremenski period.

2:10 „svakom nepravdom i prevarom” Sotona vara nevernike (up. Mt 13:19; 2. Kor 4:4), kao i vernike (Ef 4:14) ukoliko ostanu duhovno nezreli.

▣ „**nisu prihvatili ljubav prema istini**” Ovo nije u apstraktnom smislu, nego se odnosi na

1. Isusovu ličnost i delovanje, up. Jn 14:6
2. Duh, up. Jn 14:17; 15:16; 16:13
3. poruka o Isusu, up. Jn 17:17

Termin „prihvatiti” je upotrebljen u 1. Sol 1:6 i 2:13, u smislu lične dobrodošlice gostu. Ovi nevernici su odbili da poveruju u jevanđelje i da prihvate Isusa. Vidite POSEBNA TEMA: ISTINA kod Gal 2:5.

▣ „**da bi se spasli**” U SZ je ovaj termin označavao „fizičko izbavljenje“ (up. Jak 5:15). Međutim, u NZ on dobija duhovan/večan značaj.

2:11

SSP	Zato im Bog šalje delotvornu zabludu
NSP	zato Bog dopušta da na njih deluje zabluda
DK	zato će im Bog poslati silu prevare
DS	zato im šalje Bog silu prevare
EC	zato im Bog šalje zabludnu delatnost

Ovo je indikativ prezenta aktivni upotrebljen kao futur. Osnovna istina je da Bog kontroliše sve

stvari, čak i Sotonu (up. Jov 1-2; Zah 3). Ovo slanje se odnosi na jedno od sledećeg: (1) Bog aktivno šalje kaznu na one koji odbiju istinu (up. Rim 11:7-10) ili (2) Bog pasivno dozvoljava da se posledice njihove nevere manifestuju u njihovim životima (up. Ps 81:12; Os 4:17; Rim 1:24, 26 i 28). Ova višeznačnost se pojavljuje i u starozavetnom zapisu o Faraonu, gde je rečno da je Faraon otvrdnuo svoje srce (up. 2. Mojs 7:14; 8:15, 32), a i da je Bog otvrdnuo njegovo srce (2. Mojs 4:21; 7:3,13; 9:12,35; 10:1,20,27; 14:4,8).

Imenica u množini odnosi se na zle ljude iz 2. Sol 2:10.

SSP, EC   **da poveruju laži**
NSP   **da bi verovali laži**
DK, DS   **da veruju laži**

Bog odbacuje čoveka koji odbija Hrista (up. Os 5:6c; Jn 3:17-21). Ovo nije dvostruka predestinacija, nego posledica aktivne nevere (up. 1. Car 22:19-23).

SSP, NSP, DK, DS, EC   **laži**

Doslovan prevod je „laž” (up. Jn 8:44; Rim 1:25). Ona je suprotnost „istini“ iz desetog stiha. U 1. Jovanovoj „lažljivac“ je onaj koji poriče da je Isus Hrist (up. 2. Sol 2:22). Ovaj lažljivac je nazvan „antihristos”.

2:12

SSP, DS, EC   **da budu osuđeni svi**
NSP   **kako bi svi oni bili osuđeni**
DK   **Da prime sud svi**

KJV Biblija ovo prevodi kao „prokleti“. Ovaj termin znači „pravedno osuđeni” (kao i reč „prokleti“, 1611. g.n.e.).

▣ „**nego su voleli nepravdu**” Ne samo da nisu voleli istinu, nego su i voleli nepravdu (up. Jev 11:25).

KONTEKSTUALNI UVIDI U STIHOVE 2. SOLUNJANIMA 2:13-17

- A. Ovaj kontekst je molitva Bogu za Njegovu milost kojom inicira i bira (nasuprot 2. Sol 2:11) u životima solunskih hrišćana. Kao što je 2. Sol 1:3-4 molitva zahvalnosti za vernike, ovo je molitva za Božiju neprekidnu aktivnost u njihovim životima.
- B. Na mnoge načine, kraj drugog poglavlja podseća na kraj prvog poglavlja.
- C. Stihovi od trinaestog nadalje su očigledan kontrast osudi nevernika iz 2. Sol 2:11-12.
- D. Ovaj deo sadrži tri misaone celine:
  - 1. 2. Sol 2:13-14, vernik i posvećenje
  - 2. 2. Sol 2:15, istrajnost vernika
  - 3. 2. Sol 2:16-17, uteha i nada vernika ih učvršćuju u „dobrom delu i reči“ (u svakom delu je Božija inicijalna milost izbalansirana sa ljudskim prikladnim odgovorom)

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: 2. SOL 2:13-15

13A mi smo dužni da uvek zahvaljujemo Bogu za vas, braćo koju Gospod voli, jer vas je Bog, zbog vaše vere u istinu, od početka izabrao za spasenje posvetivši vas Duhom.

14Na to vas je spasenje pozvao posredstvom dobre vesti koju objavljujemo, da postignete slavu našeg Gospoda Isusa Hrista. 15Zato, dakle, braćo, budite nepokolebljivi i držite se predanja kojima ste bili poučeni, bilo rečima bilo našim pismom.

2:13 „mi smo dužni da uvek zahvaljujemo Bogu” Ista ova istina izražena je u 2. Sol 5:18. Vidite POSEBNA TEMA: PAVLOVE MOLITVE, HVALE I ZAHVALNICE kod Gal 6:18.

▣ **„Bogu... Gospod... Duhom”** Pavle često aludira na Trojstvo (up. Rim 1:4-5; 5:1,5; 8:1-4,8-10; 1. Kor 12:4-6; 2. Kor 1:21; 13:14; Gal 4:4-6; Ef 1:3-14,17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6; 1. Sol 1:2-5; Titu 3:4-6). I drugi novozavetni autori ga pretpostavljaju (up. Mt 3:16-17; 28:19; Jn 14:26; Dap 2:32-33,38-39; 1. Pt 1:2 i Juda 20-21). Vidite POSEBNA TEMA: TROJSTVO kod Gal 4:4.

▣ **„braćo koju Gospod voli”** „Voli” je particip perfekta pasivni od *agapaō*. Ovo podrazumeva odabir (up. Rim 1:7; Kol 3:12; 1. Sol 1:4). Prelep Mesijanski naziv „Sin moj kojeg volim“ (up. Mt 3:17; 17:5) postao je naziv za Njegove sledbenike. Oni su voljeni zato što vole istinu (up. 2. Sol 2:10).

SSP	jer vas je Bog od početka izabrao da se spasete
NSP	jer vas je Bog... od početka izabrao za spasenje
DK, EC	Što vas je Bog od početka izabrao za spasenje
DS	što vas je Bog od početka izabrao da se spasete

Ovo je indikativ aorista srednji što znači da je sam Bog izabrao vernike (up. Ef 1:4). Ovo je teološka suprotnost 2. Sol 2:11. Doktrina odabira je (1) poziv na svetost (Ef 1:4), ne povlašten položaj; (2) ne protiv izgubljenih, nego za spasene. Pavle je nekoliko puta spominje u NZ (up. Rim 9; 1. Kor 7:7; Ef 1:4-13; 2. Tim 1:9). Na nju ukazuju i stihovi 1. Sol 2:12 i 5:9. Ovaj kontekst je fokusiran na Božiju kontrolu nad spasenjem i istorijom. Zlo postoji u duhovnoj i fizičkoj oblasti, ali nema dualizma. Iako vernici ne mogu sasvim da shvate tajnu odabira, veruju da Otac našeg Gospoda Isusa Hrista ima potpunu kontrolu nad svim stvarima i sprovodi je sa ljubavlju. Hrist ima potpunu kontrolu nad svim stvarima, a ona je sa ljubavlju.

Odabir je prelepa doktrina. Međutim, ona nije poziv na favorizaciju, nego poziv da budemo kanal, sredstvo, način za otkupljenje drugih. U SZ je ovaj termin pre svega korišten za službu; u NZ se koristi pre svega za spasenje koje sledi služba. Biblija nikada ne rešava prividnu kontradikciju između Božijeg suvereniteta i slobodne volje čovečanstva, nego potvrđuje oboje! Dva dobra primera biblijske tenzije su Rimljanima 9, o Božijem suverenom izboru, i Rimljanima 10, o nužnom odgovoru ljudi (up. 2. Sol 10:11,13).

Sušтина ove teološke tenzije može se videti u Ef 1:4. Bog je odabrao Isusa, a svi su potencijalno odabrani kroz Njega (Karl Bart (Karl Barth)). Isus je Božije „da“ na potrebu palog čovečanstva (Karl Bart (Karl Barth)). Efescima 1:4 nam takođe pomaže da razjasnimo ovo pitanje time što tvrdi da cilj predestinacije nije nebo, nego svetost (hristolikost). Jovan 15:16 kaže da nas je Isus odabrao da bismo donosili plodove! Često nas privlače dobrobiti jevandjelja, a zanemarujemo odgovornosti! Božiji poziv (odabir) je i za sadašnjost i za večnost.

Doktrine dolaze u odnosu na druge istine, ne kao pojedinačne, odvojene istine. Dobra analogija bi bila konstelacija nasuprot jedne zvezde. Bog predstavlja istine kroz istočnjačke, ne zapadnjačke žanrove. Ne smemo da uklanjamo tenziju među dijalektičkim (paradoksalnim) parovima.

Teološki koncept „saveza“ ujedinjuje Božiji suverenitet (On uvek ima inicijativu i postavlja plan) sa obaveznim inicijalnim i trajnim ljudskim odgovorom pokajanja i vere. Budite oprezni da ne birate tekstove koji dokazuju jednu stranu paradoksa, a da zanemarite drugu! Budite oprezni da ne iznosite

samo svoju omiljenu doktrinu ili teološki sistem.

Izraz „od početka“ deo je grčkih rukopisa $\aleph$, D, K, L i Pešite (up. NEB). Međutim, rukopisi B, F, G i P, Vulgata i Harkelov sirijski prevod koriste izraz „prvi plodovi“ (up. NIV, NAB). Problem je što Pavle nije upotrebio izraz „od početka“ ni u jednom drugom stihu. A. T. Robertson (A. T. Robertson) misli da je to originalan tekst, up. *Slike rečima u Novom Zavetu (Word Pictures in the New Testament)*, vol. IV, str. 54, a UBS⁴ ovoj verziji daje oznaku „B“ (skoro sigurno). On koristi „od vremena“ (up. Kol 1:26) ili „pre vremena“ (up. 1. Kor 2:7). Međutim, Pavle nikada ne koristi koncept „prvih plodova“ da opiše odabir. Vidite drugi prilog o principima tekstualnog kriticizma.

POSEBNA TEMA: ARCHĒ

Grčki termin *archē* označava „početak“ ili „poreklo“ nečega.

1. početak stvorenog poretka (up. Jn 1:1; Jev 1:10)
2. početak jevanđelja (up. Mk 1:1; Fil 4:15; 2. Sol 2:13; Jev 2:3; 1. Jn 1:1)
3. prvi svedoci (up. Lk 1:2)
4. početni znakovi (čuda, up. Jn 2:11)
5. početni principi (up. Jev 5:12)
6. početna sigurnost zasnovana na istinama jevanđelja (up. Jev 3:14)
7. početak, Kol 1:18; Otk 3:14

Ovaj termin je počeo da se koristi za „vlast“ ili „autoritet“

1. za ljudske vlasti
  - a. Lk 12:11
  - b. Lk 20:20
  - c. Rim 13:3; Titu 3:1
2. za anđeoske vlasti
  - a. Rim 8:38
  - b. 1. Kor 15:24
  - c. Ef 1:21; 3:10; 6:12
  - d. Kol 1:16; 2:10,15
  - e. Juda 1:6

▣ „**posvetivši vas Duhom**“ Predstavljena su dva aspekta koncepta svetosti: (1) inicijalna svetost je poziciona u Hristu, i (2) progresivna svetost je rast ka hristolikosti (up. Rim 8:28-29; Gal 4:19). Duh nas privlači Hristu, uverava o našem grehu i o istini jevanđelja, krsti nas u Hristu i formira Hrista u nama (up. Jn 16:8-16). Vidite POSEBNA TEMA: SVETOST/POSVEĆENJE U NZ kod 1. Sol 4:3.

▣ „**zbog vaše vere u istinu**“ Reč „istina“ iz 2. Sol 2:13 paralelna je sa „jevanđelje“ iz 2. Sol 2:14.

2:14 „Na to vas je spasenje pozvao” Ovo je još jedno naglašavanje odabira (up. 1. Sol 2:12; 5:9,24). Bog je odabrao ljude iz ove male, progonjene, obeshrabrene grupe vernika. Pozvani su na svetost (up. Ef 1:4), na hristolikost (up. Rim 8:28-29; Gal 4:9).

▣ „**posredstvom dobre vesti**“ Jevanđelje je i poruka u koju verujemo i osoba koju primamo. Ono je mehanizam kojim se Božija milost spušta do palog čoveka. Ne postoji drugi put.

▣ „**da postignete slavu našeg Gospoda**“ Ovo ponavlja istinu iz 2. Sol 1:12. Teško je definisati reč „slava“. U SZ je korištena na brojne različite načine. U ovom kontekstu odražava da Otac poziva vernike da ih Duh posveti kroz Hristovo delo (up. Ef 1:4). Od vernika se očekuje da budu kao Hrist, a na Drugom dolasku će oni učestovati u Njegovoj slavi (up. 1. Jn 3:2).

Vidite detaljniju belešku kod 2. Sol 1:9 i POSEBNA TEMA: SLAVA (*DOXA*) kod Gal 1:5.

▣ „**Gospoda**” Božije savezno ime u SZ je Gospod (YHWH). Ovaj glagol se može prevesti na dva načina „onaj koji prouzrokuje postanje” ili „ja sam koji jesam”. Jevreji su izbegavali da glasno izgovore ovo ime čitajući Pismo, da ne bi izgovorili Božije ime uzalud (up. 2. Mojs 20:7). Stoga su umesto nje koristili hebrejsku reč *adon*, sa značenjem „muž, vlasnik, gospodar, gospod”. Prevodi na engleski ovu reč prevode kao Gospod i pišu je svim velikim slovima (engl. „LORD“). Kada NZ autori koriste ovaj termin za Isusa, time ga poistovećuju sa Bogom Starog zaveta. Vidite POSEBNA TEMA: BOŽIJA IMENA kod 1. Sol 1:9.

▣ „**Isusa**” Novozavetni autori koriste ovaj termin sam kada žele da označe ljudsku prirodu Isusa iz Nazareta.

▣ „**Hrista**” Ovo je transliteracija hebrejskog termina za „Mesiju“, doslovno „Pomazanik“. Tri različite uloge su pomazivane u SZ: proroci, sveštenici i carevi. Pomazanje je znak Božijeg poziva i osposobljenosti za određenu službu. Isus ispunjava sve tri starozavetne uloge (up. Jev 1:2-3).

POSEBNA TEMA: „POMAZANJE” U BIBLIJI (hebrejski glagol, BDB 602, KB 643 I; imenica, BDB 603)

- A. Koristi se za ukrašavanje (BDB 691 I. up. 5. Mojs 28:40; Ruta 3:3; 2. Sam 12:20; 14:2; 2. Dne 28:15; Dan 10:3; Mih 6:15)
- B. Koristi se za goste (BDB 206, up. Ps 23:5; Lk 7:38,46; Jn 11:2)
- C. Koristi se za lečenje (BDB 602, up. Is 61:1; Mk 6:13; Lk 10:34; Jak 5:14 [u higijenskom smislu u Jez 16:9])
- D. Koristi se u pripremi za sahranjivanje (up. Mk 16:1; Jn 12:3,7; 19:39-40; vidite i 2. Dne 16:14, ali bez glagola „pomazati”)
- E. Koristi se u religijskom smislu (za predmet, BDB 602, up. 1. Mojs 28:18; 31:13 [stub]; 2. Mojs 29:36 [oltar]; 2. Mojs 30:26; 40:9-16; 3. Mojs 8:10-13; 4. Mojs 7:1 [tabernakl])
- F. Koristi se za postavljanje vođa
  1. sveštenici
    - a. Aron (2. Mojs 28:41; 29:7; 30:30)
    - b. Aronovi sinovi (2. Mojs 40:15; 3. Mojs 7:36)
    - c. uobičajen izraz ili titula (4. Mojs 3:3; 3. Mojs 16:32)
  2. carevi
    - a. Bog (up. 1. Sam 2:10; 2. Sam 12:7; 2. Car 9:3,6,12; Ps 45:7; 89:20)
    - b. proroci (up. 1. Sam 9:16; 10:1; 15:1,17; 16:3,12-13; 1. Car 1:45; 19:15-16)
    - c. sveštenici (up. 1. Car 1:34,39; 2. Car 11:12)
    - d. starešine (up. Sud 9:8,15; 2. Sam 2:7; 5:3; 2. Car 23:30)
    - e. za Isusa kao Cara Mesiju (up. Ps 2:2; Lk 4:18 [Is 61:1]; Dap 4:27; 10:38; Jev 1:9 [Ps 45:7])
    - f. Isusovi sledbenici (up. 2. Kor 1:21; 1. Jn 2:20,27 [hrizma])
  3. moguće i za proroke (up. 1. Car 19:16; Is 61:1)
  4. nevernici koji služe ostvarenju Božijeg plana
    - a. Kir (up. Is 45:1)
    - b. vođa Tira (up. Jez 28:14, gde koristi metafore Edenskog vrta)
  5. termin ili titula „Mesija“ znači „Pomazanik“ (BDB 603), up. Ps 2:2; 89:38; 132:10

Dap 10:38 je stih u kojem su sve tri ličnosti Trojedinog Boga uključene u pomazanje. Isus je pomazan (up. Lk 4:18; Dap 4:27; 10:38). Ovaj koncept je proširen da uključi sve vernike (up. 1. Jn 2:27). Pomazanik je postao pomazanici! Moguće je da je ovo paralela za antihristosa i antihristose (up. 1. Jn 2:18). Simboličan starozavetni čin fizičkog pomazivanja uljem (up. 2. Mojs 29:7; 30:25; 37:29) povezan je sa onima koje je Bog pozvao i osposobio za poseban zadatak (tj. proroci, sveštenici i carevi). Reč „Hrist” je prevod hebrejskog termina „Pomazanik“ ili Mesija.

2:15 „braćo” Ovim započinje zaključni deo pisma.

▣ **„budite nepokolebljivi”** Ovo je prvi od dva imperativa prezenta aktivna. Pavle često koristi ovu metaforu za istrajnost (up. 1. Sol 3:8; 1. Kor 16:13; Ef 6:11,13). Ovo naglašava potrebu da vernici istraju čak i kada se suočavaju sa fizičkim i mentalnim progonom i lažnim učenjem. U 1. Kor 15:1 ovaj termin je upotrebljen za naš položaj u Hristu. Ovo unosi ravnotežu u odnosu na ranije isticanje odabira. Vidite POSEBNA TEMA: ISTRAJNOST kod Gal 5:4.

▣ **„držite se”** Ovo je još jedan imperativ prezenta aktivni. Vernici moraju da nastave da se pridržavaju istina koje Pavle propoveda (up. 1. Kor 11:2). Ovo je u teološkoj ravnoteži sa odabirom.

▣ **„predanja”** Ovaj termin (*pardosis*) se koristi sa nekoliko značenja:

1. u 1. Kor 11:2,23 za istine jevanđelja
2. u Mt 15:6; 23:1 i dalje.; Mk 7:8; Gal 1:14 za jevrejske tradicije
3. u Kol 2:6-8 za gnostička nagađanja
4. Katolici ovaj stih koriste izvan konteksta, kao dokaz da Pismo i tradicija imaju jednak autoritet

Međutim, u kontekstu se on odnosi na zapisane ili izgovorene apostolske istine (up. 2. Sol 3:6).

NSP: 2. SOL 2:16-17

¹⁶I neka sam naš Gospod Isus Hristos i Bog, naš Otac, koji nas je voleo i dao nam po svojoj blagodati večnu utehu i divnu nadu, ¹⁷uteše vaše srce i učvrste vas u svakom dobrom delu i reči.

2:16-17 Ovo je molitva, kao 1:2 i 3:16.

2:16 „naš Gospod Isus Hristos i Bog, naš Otac, koji nas je voleo i dao nam” Grčki tekst ima dva subjekta, ali sa zamenicom u jednini koja pojačava i dva participa aorista u jednini (voleo i dao). Takođe, primetite da je Isus naveden prvi. To pokazuje jedinstvo i ravnopravnost subjekata (up. 1. Sol 1:1,2; 3:11). Sin i Otac nam daju večnu utehu i divnu nadu. Vidite POSEBNA TEMA: OTAC kod 1. Sol 1:1.

SSP, NSP, DS, EC večnu utehu
DK utehu večnu

Uteha i nada vernika zasnivaju se na Božijoj milosti, prikazanoj i odigranoj kroz Hrista. Primetite pastoralni kontekst ohrabrenja, kao i u 1. Sol 4:18. Pavlovi uvidi o Drugom dolasku nisu nam dati da bismo mi ispunjavali svoje tabelle i teorije, nego da bi podstakli našu svakodnevnu hristolikost (up. I C ili 15:58).

▣ **„divnu nadu”** Ovaj specifičan oblik upotrebljen je samo ovde u NZ. Termin „nada“ često se u NZ

koristi za Drugi dolazak (vidite POSEBNA TEMA: NADA kod Gal 5:5). Ovo se posebno odnosi na pisma Solunjanima koja su fokusirana na ovu teološku temu. „Divna nada“ se stiće samo Božijom milošću.

2:17 Isus Hrist i Bog Otac nas vole i daju nam večnu utehu i divnu nadu svojom milošću, koja

1. teši naša srca
2. osnažuje naša srca za
  - a. svako dobro delo
  - b. svaku dobru reč

Ovo je ista grčka reč kao i „utešiti“ iz 2. Sol 2:17. Ova dva stiha čine jednu rečenicu na grčkom. Primitite da se vernici podstiču da čine dobra dela i govore „dobre reči“. Nismo spaseni time što činimo dobra dela, nego smo spaseni da bismo činili dobra dela i govorili dobre reči. Naš odnos sa Hristom mora da vodi ka hristolikosti. Pozvani smo na dobra dela (up. Ef 1:4; 2:10). Cilj svakog vernika nije samo nebo nakon smrti, nego i hristolikost sada. Ova dobra dela i reči pomažu nama vernicima da dosegemo one koji ne poznaju našeg Spasitelja.

▣ „srce“ Vidite Posebnu temu kod Gal 4:6.

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Zašto je Drugi dolazak tema tolikih rasprava u Crkvi?
2. Da li se Drugi dolazak može dogoditi iznenada ili se moraju odigrati određeni događaji pre njega?
3. Da li Bog utiče na ljude da oni ne poveruju?
4. Šta je „laž“?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](#)

2. SOLUNJANIMA 3

PODELA PARAGRAFA U SAVREMENIM ENGLESKIM PREVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Moli se za nas	Moli se za nas	Završna uputstva, ukori i molitve	Moli se za nas	Ohrabrivanje istrajnosti (2:13-3:5)
3:1-5	3:1-5	3:1-5	3:1-2 3:3-4 3:5	3:1-5
Upozorenja protiv nerada	Upozorenja protiv nerada		Obaveza da radimo	Protiv nerada i nejedinstva
3:6-15	3:6-15	3:6-13	3:6-10 3:11-12 3:13-15	3:6 3:7-9 3:10-12 3:13-15
Blagoslovi	Blagoslovi	3:14-15	Konačne reči	Molitva i oprostajne želje
3:16 3:17-18	3:16-18	3:16 3:17-18	3:16 3:17 3:18	3:16 3:17-18

TREĆI KRUG ČITANJA (iz Vodiča za dobro čitanje Svetog pisma)

PRAĆENJE NAMERE IZVORNOG AUTORA NA NIVOU PARAGRAFA

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Pročitajte poglavlje bez prekidanja. Odredite teme. Uporedite vašu podjelu tema sa navedenih pet prevoda. Podjela na paragrafe nije nadahnuta, ali je ključna za praćenje namere izvornog autora, što je suština tumačenja. Svaki paragraf ima jednu i samo jednu temu.

1. Prvi paragraf
2. Drugi paragraf
3. Treći paragraf
4. Itd.

KONTEKSTUALNI UVIDI U STIHOVE 1-18

- A. Pavle traži od njih da se mole za širenje jevanđelja (up. Ef 6:19; Kol 4:3). Traži blagoslov od Boga za svoje buduće propovedi kao što je dobio u svojim prvim porukama njima (up. 2. Sol 3:1).
- B. Pavle ih upozorava na strašne posledice lažnog učenja o Drugom dolasku, kao što je očigledno kod vernika koji odbijaju da rade.

PROUČAVANJE REČI I IZRAZA

NSP: 2. SOL 3:1-5

¹ Na kraju, braćo, molite se za nas, da se Gospodnja reč brzo širi i da se slavi, kao i kod vas, ²i da budemo izbavljeni od pokvarenih i zlih ljudi, jer nemaju svi veru. ³Ali

Gospod je veran i on će vas učvrstiti i čuvati od Zloga. ⁴A kao Gospodnji sledbenici uzdamo se u vas, da radite i da ćete i dalje raditi ono što zapovedamo. ⁵Neka Gospod usmerava vaše srce na ljubav prema Bogu i na istrajnost koja vam je potrebna dok služite Hristu.

3:1 „Na kraju” Pavle koristi ovaj izraz („do kraja“) da bi označio poslednju veliku istinu ili temu (up. 1. Sol 4:1). Time započinje zaključak. Koristi ga i da započne svoje zaključne izjave (up. 2. Kor 13:11).

Moguće je i da je ovo književna oznaka za centralnu poruku hijazma (up. 1. Sol 4:1).

▣ **„molite se za nas”** Ovo je imperativ prezenta srednji (zavisni). Pavle je osećao potrebu da se moli i verovao je da molitva utiče na delotvornost njegove službe (up. 1. Sol 5:25; Ef 6:19; Kol 4:3). Vidite POSEBNA TEMA: POSREDNIČKA MOLITVA kod 1. Sol 1:2.

▣ **„da se Gospodnja reč”** Pavle traži molitvu za jevanđelje, ne za samog sebe.

U 1. Mojsijevoj 15:1,4 se izraz „Gospodnja (YHWH) reč” odnosi na Božiju poruku Avramu. Upotrebljena je u proročkom smislu u 1. Sam 15:10 i Is 1:10.

U NZ se javlja u dva oblika.

3. kao *rhēma* (izgovorena reč), Lk 22:61; Dap 11:16; 1. Pt 1:25

4. kao *logos*, Dap 8:25; 13:44,48,49; 15:35; 16:32; 19:10,20; 1. Sol 1:8; 4:15

Čini se da ne postoji teološka distinkcija između ta dva oblika.

SSP	brzo proširi i da se proslavlja
NSP	brzo širi i da se slavi
DK	trči, i da se slavi
DS	širi i slavi
EC	trči i da se proslavlja

Ovo su dva konjunktiva prezenta. Termin „širi” doslovno znači „trči trku“ (konjunktiv prezenta aktivni). Moguće je da je ovo aluzija na Ps 147:15. „Slava” (konjunktiv prezenta pasivni) se u ovom kontekstu mora razumeti kao „čast“. Odnosi se na primanje jevanđelja i radovanje jevanđelju. Jevanđelje se slavi kada pali ljudi prikladno odreaguju na njega (up. 2. Sol 3:2) i promene se.

3:2 „da budemo izbavljeni od pokvarenih i zlih ljudi” Ovo je konjunktiv aorista pasivni. Ovo vreme i član sa dva priloga pokazuju da se ovo odnosi na određen događaj iz Pavlovog života. Ta crkva je znala na koji događaj se ovo odnosi (up. 1. Sol 2:16). Pavle je pisao iz Korinta, gde je prolazio kroz razne nevolje (up. 2. Kor 4:8-11; 6:4-10; 11:23-28).

▣ **„jer nemaju svi veru”** Doslovan prevod je „vera” sa određenim članom. Moguće je da se ovo odnosi na (1) lično iskustvo primanja jevanđelja, ili na (2) istinu jevanđelja u doktrinarnom smislu. Zlo se često maskira kao dobro (up. Mt 7:21-23). POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ kod Gal 3:6.

3:3 „Ali Gospod je veran” Termin „veran“ je ovde upotrebljen u svom starozavetnom smislu, kao odanost. Isus je potpuna suprotnost zlim ljudima iz 2. Sol 3:2 (up. 1. Sol 5:24). Vidite POSEBNA TEMA: VERA, POVERENJE, POUZDANJE I VERNOST U SZ kod Gal 3:6.

▣ **„učvrstiti”** U Septuaginti (LXX) je ovaj termin korišten za osnivanje nečega nalik gradu. Počeo

je metaforički da se koristi za zasnivanje ili utvrđivanje osobe (up. Rim 16:25; 1. Sol 3:2; 2. Sol 2:17; 3:3). Verni Gospod će svoje ljude učvrstiti i sačuvati od zla, zlih ljudi i Zlog.

▣ **„čuvati”** Ovo je jedan od brojnih vojnih termina u ovom poglavlju (up. 1. Pt 1:3-12; 1. Jn 5:18).

▣ **„od Zloga”** Ovaj izmenjeni grčki oblik može biti u srednjem ili muškom rodu. Oci Istočne crkve i Tertulijan tumače ga kao muški, dok ga oci Zapadne crkve tumače kao srednji rod (up. Rim 12:9). Čini se da NZ podržava muški rod (up. Mt 5:37; 6:13; 13:19,38; Jn 17:15; Ef 6:16; 1. Jn 2:13-14; 3:12; 5:18-19). Vidite POSEBNA TEMA: LIČNO ZLO kod 1. Sol 2:18.

Kontekst nudi dve moguće orijentacije: (1) lažni učitelji Pavlovog vremena (antihristosi, up. 1. Jn 2:18) ili (2) eshatološko zlo antihristosa (up. Otkrivenje 13). Zlo je uvek prisutno, ali je uvek prisutan i verni Gospod! On će spasiti i sačuvati svoje sledbenike od zlih ljudi i On će ih osnažiti i zaštititi od Zlog.

3:4 „kao Gospodnji sledbenici uzdamo se u vas” Ovo je indikativ perfekta aktivni, radnja koja se odvila u prošlosti, a sada je postala trajno stanje. Pavle se uzda u Gospoda, ali i u ove vernike. Istu ravnotežu vidimo i u Fil 2:12-13. Spasenje potiče i od suverenog Boga i od spremnog odgovora ljudskog bića („uzdamo se“ i „nastavićemo da se uzdamo“). Božiji odnos sa ljudima uključuje bezuslovna, a ipak uslovljena savezna obećanja.

▣ **„zapovedamo”** Ovo je vojni termin. Često se koristi u ovom kontekstu (up. 2. Sol 3:4,6,10,12). Ovo pokazuje Pavlov apostolski autoritet. Ovaj termin bi mogao da se odnosi na (1) Pavlovo propovedanje; (2) njegovo prvo pismo, 1. Solunjanima; ili (3) njegova aktuelna uputstva, 2. Solunjanima.

3:5 „Neka Gospod... Bogu... Hristu” Očigledna je višeznačnost termina „Gospod“. U SZ se uvek odnosi na Gospoda (YHWH). Novozavetni autori često citiraju starozavetne tekstove i dela Gospoda (YHWH) pripisuju Isusu. Moguće je da je ova fluidnost namerna, zato što su prvobitni, nadahnuti novozavetni autori želeli da potvrde Isusovu božansku prirodu i jedinstveno delovanje Trojedinog Boga (up. 2. Sol 2:16-17).

▣ **„usmerava”** Ovo je optativ aorista aktivni, koji ukazuje na molitvu (up. 1. Sol 3:11-13). Ovo je još jedan vojni termin „ispraviti otklanjanjem prepreka“. Ovo je aluzija na starozavetnu metaforu „prav put pravednosti” (up. Lk 1:79; 1. Sol 3:11). Primetite dva aspekta ove molitve: (1) Božija ljubav i (2) Hristova istrajnost.

▣ **„srce”** Reč „srce“ se u SZ koristi za celokupnu osobu, ali se može odnositi i samo na um, što se bolje uklapa u ovaj kontekst. Vidite Posebnu temu kod Gal 4:6.

▣ **„ljubav prema Bogu”** Ovaj izraz u genitivu možemo razumeti kao objektiv ili kao subjektiv, to jest, kao Božiju ljubav prema nama ili našu ljubav prema Njemu. Božija ljubav prema nama se bolje uklapa u kontekst.

▣ **„istrajnost koja vam je potrebna dok služite Hristu”** Ovo je jedino mesto na kojem je Pavle upotrebio ovaj izraz. Donekle je nejasan. Ovo je aktivan termin za „voljnu, izdržljivu istrajnost“. Zbog Hristovog primera strpljive istrajnosti (up. Fil 2:6-11), vernici mogu strpljivo da istrajavaju.

Ovaj izraz u genitivu može da govori o istrajnosti vernika nalik Hristovoj istrajnosti ili o istrajnosti koju Hrist daje vernicima. Moguće je da je ovo subjektivan genitiv, kao i prethodni. U svakom slučaju, ova istrajnost se odnosi na

1. progon koji proživljavaju
2. njihovu reakciju na lažno učenje i besposlenost koju to prouzrokuje kod nekih članova crkve
3. strpljivost vernika, poverenje i život u veri i iščekivanju Isusovog povratka svakog trenutka ili odloženog povratka (za razliku od onih iz 2. Sol 3:11)

NSP: 2. SOL 3:6-15

⁶Zapovedamo vam, braćo, u ime Gospoda Isusa Hrista, da se klonite svakog brata koji živi neuredno, a ne po učenju koje ste primili od nas. ⁷Jer sami znate kako treba da se ugledate na nas, jer dok smo bili kod vas nismo neuredno živeli, ⁸niti smo ičiji hleb badava jeli, nego smo noć i dan teško i naporno radili da nikome od vas ne budemo na teretu. ⁹Ne zato što ne bismo imali pravo na to, nego zato da vam poslužimo kao primer na koji treba da se ugledate. ¹⁰Zaista, kad smo bili s vama, zapovedili smo vam: „Ako neko neće da radi, neka i ne jede.“ ¹¹Jer čujemo da neki od vas neuredno žive, da ništa ne rade, nego se mešaju u ono što ih se ne tiče. ¹²Takvima zapovedamo i opominjemo ih u Gospodu Isusu Hristu da rade u miru i da jedu hleb koji sami zarade. ¹³A vi, braćo, ne posustajte u činjenju onoga što je ispravno. ¹⁴A ako neko ne posluša ono što smo rekli u ovom pismu, ukorite ga, ne družite se više s njim, da se postidi. ¹⁵Ali ne smatrajte ga neprijateljem, nego ga opominjite kao brata.

3:6 „Zapovedamo vam, braćo, u ime Gospoda” Ovo je množina koja ljubazno uključuje Silu i Timotija, ali u suštini je zapovest od apostola Pavla. On prepoznaje svoju nadahnutost i autoritet u Hristu da vodi i zapoveda (indikativ prezenta aktivni) crkvi (up. 2. Sol 3:10,12). „U ime” je hebrejski idiom koji ukazuje na nečiji karakter ili ličnost.

▣ **„u ime”** Ovo je semitski idiom koji označava karakter neke osobe (up. 2. Sol 1:12). Pavle ne govori iz svog autoriteta. Vidite POSEBNA TEMA: GOSPODNJE „IME” (NOVI ZAVET) kod 2. Sol 1:12.

▣ **„da se klonite”** Ovo je infinitiv prezenta srednji, često korišten u koine grčkom kao imperativ: „vi sami nastavite da se klonite od“ (up. 2. Sol 3:14). Vernici ne smeju da imaju bliske lične odnose sa onima koji su neposlušni (up. Rim 16:17; 1. Kor 5:11; 2. Sol 3:14). Ovo se ne odnosi na površnja prijateljstva sa izgubljenim ljudima i vernicima koji greše (up. 2. Sol 3:15).

SSP koji živi dokono
NSP, DK, DS, EC koji živi neuredno

Ovo je još jedan vojni termin za „nedolično ponašanje” (up. 2. Sol 3:6,7,11). Ovde je upotrebljen za besposlene vernike koji odbijaju da sarađuju (up. 1. Sol 4:11-12; 5:14). Mnogi vernici su prekinuli svoje svakodnevne poslove verujući u skori Drugi dolazak. Očekivali su da ih drugi članovi crkve izdržavaju. Vidite POSEBNA TEMA: BOGATSTVO kod 1. Sol 4:2.

SSP koje ste od nas primili
NSP koje ste primili od nas
DK koju primiše od nas
DS koju ste primili od nas
EC koje su primili od nas

Postoje razlike u grčkim rukopisima vezane za oblik glagola:

1. *parelabosan* ili *parelabon* (indikativ aorista aktivni, treće lice u množini), „oni su primili” – NRSV

2. *parelaben* (indikativ aorista aktivni, treće lice u jednini) „on je primio“ – NKJV
3. *parelabete* (INDIKATIV AORISTA AKTIVNI, drugo lice u množini) „vi ste primili“ – NASB, NJB

Postoje brojne razlike u rukopisima vezane za zamenice u Pavlovim pismima.

3:7 „treba da se ugledate na nas” Nije postojao Novi zavet u pisanoj formi u ovo vreme. Vernici su morali da (1) prime Pavlovo jevanđelje i (2) žive u skladu sa njegovim primerom (up. 2. Sol 3:9; 1. Kor 4:16; Fil 3:17; 4:9; 1. Sol 1:6).

3:8 „niti smo ičiji hleb badava jeli” Ovo je hebrejski idiom. Pavle je, kao i svi rabini, radio za svoje svakodnevne potrebe (up. 1. Kor 9:12,18; 11:7; 2. Kor 11:9; 12:13-14; 1. Sol 2:9). U grčko-rimskom svetu su mnogi putujući prevaranti i varalice koristili druge ljude. Pavle je često optuživan da propoveda za novac. Budući da je bio osetljiv na ovu optužbu, retko je uzimao novac od onih koji su čuli njegove propovedi.

▣ **„teško i naporno radili”** Grci su smatrali da je fizički rad samo za robove, ali Biblija potvrđuje da je rad od Boga. U 1. Mojsijevoj rad postoji i pre Pada i posle (up. 1. Mojs 2:15; 3:19; 2. Mojs 31:3; 35:35; 5. Mojs 5:13; Is 54:16). Koncept rada radi izdržavanja samog sebe je ključan za ovaj kontekst. Neki vernici su odbacili rad zato što su pretpostavili da se približava Drugi dolazak.

▣ **„noć i dan”** Ovo je jevrejski način računanja vremena (up. 1. Mojs 1:5,8,13,19,23,31). Ovo je idiom koji označava da su radili „puno radno vreme“, ne doslovno dvadeset i četiri časa dnevno.

3:9 „Ne zato što ne bismo imali pravo na to” Pavle je potvrdio koncept da vernici treba da podržavaju svoje vođe (up. 1. Kor 9:4-17; Gal 6:6). Međutim, u ovoj specifičnoj situaciji on je postupio tako da (1) bude primer za one koji su prestali da rade, i da (2) izbegne moguće kritike.

▣ **„primer”** Vidite POSEBNA TEMA: FORMA (*TUPOS*) kod 1. Sol 1:7.

3:10 „kad smo bili s vama, zapovedili smo vam” Ovo je indikativ imperfekta aktivni, koji u ovom kontekstu ukazuje na to da im je Pavle to neprekidno ponavljao kada je bio sa njima. Ova zapovest im nije nova informacija. Ovaj problem se verovatno pojavio veoma rano u toj crkvi, verovatno i pre Pavlovog odlaska.

▣ **„Ako”** Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa. Bilo je ovakvih ljudi u crkvi.

▣ **„neko neće da radi, neka i ne jede”** Ovo je indikativ prezenta aktivni kojeg sledi imperativ prezenta aktivni. Ovo je suština celog poglavlja. Govori o besposlenom životu, ne privremenoj nezaposlenosti. Moramo ovo uravnotežiti sa drugim Pavlovim pismima o brizi za siromašne (up. Dap 24:17; Rim 15:26-29; 2. Kor 8-9; Gal 2:10). Ovu zapovest možemo razumeti kao da (1) ne hranimo one koji odbijaju da rade, ili (2) isključimo one koji odbijaju da rade iz zajedničkog hrišćanskog obroka ili bratskih gozbi (up. 2. Sol 3:13,14).

3:11 „čujemo” Ovo je indikativ prezenta aktivni, doslovno „nastavite da čujete”.

SSP	ne rade ništa, nego dangube
NSP	da ništa ne rade, nego se mešaju
DK	ništa ne radeći, nego okrajče i mešaju se u tuđe poslove
DS	ne rade ništa, nego besposliče
EC	ne rade ništa, nego se bave nepotrebnim poslovima

Ovo je igra reči na grčkom sa rečju „rad“ – „ne rade“ (*epgazomenous*), ali rade okolo (*periergazomenous*). Njihov „rad“ je postao mešanje sa tuđim poslovima (radom). Pavle često koristi termin „rad“ ili „delovanje“ u ovom poglavlju (up. 2. Sol 3:8,10,11,12 i 1. Sol 4:11).

3:12 Pavle koristi snažne reči upozorenja

1. „zapovedamo“ indikativ prezenta aktivni
2. „opominjemo“ indikativ prezenta aktivni
3. „u Gospodu Isusu Hristu“

Ovo može da ukazuje na to (1) da su oni koji ne rade hrišćani, (2) da im Pavle zapoveda u Isusovo ime.

▣ „**da rade u miru**“ Pavle ponavlja ovo upozorenje (up. 1. Sol 4:11; 1. Tim 2:2). Čini se da ovo znači da vernici ne treba da privlače nepotrebnu pažnju na sebe svojim čudnim i neobičnim ponašanjem, nego da žive prikladnim tihim, nežnim, strpljivim, moralnim, brižnim životima, u radu i ljubavi (suprotno od 2. Sol 3:11).

Danas vernici tako često dospevaju među „glavne vesti“ zbog svojih čudnih uverenja ili dela! Kao što je Pavle bio primer rada i svedočenja, to moraju biti i savremeni vernici. Ako poruka stvara sukob, neka bude tako, ali ne smeju ga stvarati prenosiooci poruke!

SSP	da svoj hleb jedu
NSP	da jedu hleb koji sami zarade
DK	da mirno radeći svoj hleb jedu
DS	da, mirno radeći, svoj hleb jedu
EC	da mirno radeći jedu svoj hleb

Ovo je idiom koji znači da se izdržavamo svojim radom.

3:13 „ne posustajte u činjenju onoga što je ispravno“ Ovo se odnosi na tih, blag, svakodnevni život crkve (up. Lk 18:1; 2. Kor 4:1; Gal 6:9). Ljudi posmatraju i primećuju pobožan život.

3:14 „ako“ Ovo je kondicionalna rečenica prvog tipa, za koju se pretpostavlja da je tačna iz perspektive autora ili za njegove književne svrhe.

SSP	izdvojte ga
NSP	ukorite ga
DK	onog poslanicom naznačite
DS	toga naznačite
EC	naznačite toga

Ovo je imperativ prezenta srednji. Doslovan prevod je „označiti“ ili „obeležiti“. Ovo je metafora za mentalitet „primećivanja“.

▣ „**ne družite se više s njim**“ Ovo je infinitiv prezenta srednji (zavisni) upotrebljen kao imperativ. Isto je kao i „da se klonite“ iz 2. Sol 3:6. Nije sigurno da li ovo podrazumeva

1. puno izopštenje
2. isključivanje iz crkvenih obroka (*agape gozbi*)
3. neku vrstu isključivanja iz uloga vođstva ili iz zajedništva

Ovo je slično sa 1. Kor 5:9,11 (ista reč, upotrebljena samo ovde i u 1. Kor 5), odnosi se na blisko zajedništvo/prijateljstvo. Pavle nije želeo da oni radikalizuju druge vernike, ali nije želeo ni da oni

napuste zajednicu vernika (i moguće započnu suparničku eshatološku frakciju).

▣ „**da se postidi**” Svrha crkvene discipline je otkupljenje, ne samo disciplinovanje (up. 2. Sol 3:15; Gal 6:1; 1. Sol 4:15). Cilj je obnova!

NSP: 2. SOL 3:16

¹⁶I neka vam sam Gospod mira uvek i na svaki način da mir. Neka Gospod bude sa svima vama.

3:16 „Gospod mira” Ovo je čest naziv za Boga Oca (up. Rim 15:33; 16:20; 2. Kor 13:11; Fil 4:9; 1. Sol 5:23; Jev 13:20). Primitite kao je kraj 2. Solunjanima sličan kraju 1. Solunjanima. Pavle razvija svoj stil pisanja pisama.

▣ „**Neka Gospod bude sa svima vama**” Grčki termin „svima“ (*pantos*) dva puta je upotrebljen u ovom stihu i u 2. Sol 3:18. Pavlova želja uključuje čak i one koji greše. Moguće je da se „Gospod“ odnosi na Isusa ili na Oca. Vidite paralelu u 1. Sol 3:11.

NSP: 2. SOL 3:17-18

¹⁷Ja, Pavle, pišem vam ovaj pozdrav svojom rukom. To je moj znak u svakom pismu – tako ja pišem. ¹⁸Neka blagodat našeg Gospoda Isusa Hrista bude sa svima vama.

3:17 „pišem vam ovaj pozdrav svojom rukom” Pavle je svoja pisma diktirao pisaru, ali je pisao završne rečenice svojom rukom da bi potvrdio svoje autorstvo (up. 2. Sol 2:2; 1. Kor 16:21; Gal 6:11; Kol 4:18; Flm 19). Moguće je da je ovo postalo obrazac i za buduća Pavlova pisma.

3:18 Ovaj kraj veoma podseća na 1. Sol 5:28. Većina grčkih rukopisa dodaje „Amin”, ali ne i rukopisi Ɱ i B. Pisari su bili skloni da dodaju Amin u svaku knjigu.

PREDLOZI ZA RAZGOVOR

Ovo je vodič za proučavanje sa komentarima, što znači da ste vi odgovorni za svoje lično tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Pismo i Sveti Duh ste prioriteta u tumačenju. Ne smete to prepustiti komentatoru.

Ovi predlozi za razgovor vam mogu pomoći da razmislite o osnovnim temama ovog dela knjige. Njihova svrha je da vas podstaknu na razmišljanje i nemaju definitivne odgovore.

1. Kako crkva treba da se ponaša prema svojim članovima koji odbacuju Pismo?
2. Šta ovo poglavlje govori o savremenim socijalnim državama?
3. Zašto je istina iz stiha 16 toliko važna?

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](#)

SAŽETE DEFINICIJE POJMOVA GRAMATIKE GRČKOG JEZIKA

Koine grčki jezik, često nazivan i jelinistički grčki, bio je zajednički jezik mediteranskog sveta od vremena Aleksandra Velikog (336-323. g.n.e.). Korišten je oko osam vekova (300. g.p.n.e. – 500. g.n.e.). To nije bio samo pojednostavljen klasični jezik, već po mnogo čemu novi oblik grčkog. Bio je drugi govorni jezik drevnog istoka i sredozemnog sveta.

Osim toga, novozavetni grčki je imao još neke posebnosti. Oni koji su se služili njime, osim Luke i pisca poslanice Jevrejima, najverovatnije su kao maternji govorili aramejski jezik. To je razlog zbog kojeg su njihova dela pod uticajem idioma i jezičkih oblika aramejskog. Takođe, oni su čitali i citirali Septuagintu (grčki prevod Starog zaveta) takođe na koine grčkom. S druge strane, Septuagintu su takođe prevodili jevrejski intelektualci čiji maternji jezik nije bio grčki.

Sve ovo bi trebalo da nas trajno podseća da ne možemo gurati Novi zavet u krute gramatičke strukture. On je po tome poseban, koliko god da ima zajedničkog sa (1) Septuagintom; (2) jevrejskim delima, poput dela Josifa Flavija; (3) papirusima pronađenim u Egiptu. Kako onda da pristupimo gramatičkoj analizi Novog zaveta?

Gramatički oblici koine grčkog i novozavetnog koine grčkog su fluidni. Naime, gramatika je u mnogo čemu pojednostavljena, te je kontekst najvažniji da bismo je razumeli. Reči imaju svoje značenje samo u širem kontekstu, pa se stoga gramatička struktura jedino može shvatiti u (1) svetlu posebnosti piščevog stila i (2) neposrednom kontekstu. Zato i ne možemo da postavimo konačne definicije gramatičkih oblika i struktura.

Koine grčki je bio prevashodno govorni jezik. Najčešći ključ njegovog tumačenja je u vrsti i obliku verbalna. Naime, u većini ključnih rečenica glagol stoji na početku kao dominantna gramatička forma. Zato u analizi grčkih glagola moramo da pazimo na tri stvari: (1) osnovni naglasak vremena, stanja, modaliteta (morfologija); osnovno značenje glagola (leksika); (3) tok priče – kontekst (sintaksa).

I. VREME

- A. Glagolsko vreme pokazuje da li je neka radnja završena ili nije, da li je svršena (perfekat) ili nesvršena (imperfekt).
  - 1. Svršeni glagoli se usredsređuju na posledicu neke radnje. Nešto se dogodilo i – to je sve. Nemamo više podataka o događaju. Ne znamo ništa o početku, razvoju i vrhuncu događaja.
  - 2. Nesvršeni glagoli se usredsređuju na tok određene radnje. Ponekad se opisuju kao glagoli linearnog delovanja, trajni, progresivni i sl.
- B. Vremena se slažu po tome kako pisac vidi tok neke radnje.
  - 1. Desilo se – AORIST
  - 2. Desilo se i posledice toga traju – PERFEKT
  - 3. Desilo se i posledice su trajale, ali ne sada – PLUSKVAMPERFEKT
  - 4. Dešava se – PREZENT
  - 5. Dešavalo se – IMPERFEKT
  - 6. Desiće se – FUTUR

Hajde da na glagolu „spasiti” pogledamo kako i koliko poznavanje glagolskih vremena može da nam pomogne u tumačenju. Naime, ovaj glagol srećemo u svim ključnim vremenima koja naglašavaju da je naše spasenje i proces i kulminacija:

1. AORIST, „smo spaseni” (Rim 8:24)
2. PERFEKT, „ste spaseni... ste spaseni” (Ef 2:5,8)
3. PREZENT, „se spasavamo... se i spasavate” (1. Kor 1:18; 15:2)
4. FUTUR, „ćemo se spasti... bićeš spasen” (Rim 5:9,10; 10:9).

C. Kada se u tumačenju usredsredimo na glagolska vremena, shvatamo zašto pisac biblijskog teksta nešto piše. Rekli smo da je aorist vreme kojim se nešto najjednostavnije iskazuje. Aorist je bio uobičajen „nespecifičan”, „neobeleženi” glagolski oblik. Koristio se na najrazličitije načine i njegovo značenje je moglo da se dokuči samo iz konteksta. Jednostavno, nešto se dogodilo. U tom smislu prošlo vreme izražava samo INDIKATIVNI MODALITET. Ali ako je upotrebljeno neko drugo vreme onda se nešto drugo naglašava. Šta to?

1. PERFEKT: Vreme koje izražava dovršenu radnju sa velikim posledicama. U nekom smislu perfekat spaja AORIST i PREZENT. Pisac se tada najčešće fokusira na posledice radnje ili na njenu dovršenost, puninu (Ef 2:5,8 – spaseni smo u jednom trenutku u prošlosti i još uvek smo spaseni, trajno).
2. PLUSKVAMPERFEKT: (davno svršeno vreme): PERFEKT u osnovi, ali opisuje posledice radnje koje jenjavaju, prestaju (Jn 18:16 – „Petar ostade napolju”).
3. PREZENT: Nedovršena radnja koja se trenutno odvija. Glagol se fokusira na trenutak zbivanja, na neposredni događaj (1. Jn 3:6,9 – „Ko god živi u njemu, više ne greši... Ko god je rođen od Boga, ne čini greh”).
4. IMPERFEKT: Odnos ovog glagolskog vremena prema PREZENTU odgovara odnosu PERFEKTA prema PLUSKVAMPERFEKTU. Naime, IMPERFEKT opisuje nedovršenu radnju koja se odigrava, ali koja sada prestaje; radnju koja je otpočeta u prošlosti (Mt 3:5 – „Tada izlazaše k njemu Jerusalimljani (Čarnić); „K njemu su dolazili...” SSP).
5. FUTUR: Glagolsko vreme koje radnju smešta u budućnost. Futur se usredsređuje na moguću aktivnost i daje utisak njene neizbežnosti (Mt 5:4-9 – „Blaženi su... oni će...” EC)

II. STANJE

- A. Glagolsko stanje opisuje odnos glagolskog vremena i subjekta radnje.
- B. AKTIV je uobičajeno, očekivano i nenaglašeno stanje koje jednostavno opisuje da subjekt nešto radi.
- C. PASIV opisuje radnju koju je subjekt primio, prima na sebe od nekoga sa strane. Taj „neko” se u novozavetnom grčkom izražava predlozima i padežima:
  1. Predlog *hupo* opisuje neposredno, direktno delovanje u GENITIVU (Mt 1:22; Dap 22:30).
  2. Predlog *dia* opisuje neposredno delovanje takođe u GENITIVU (Mt 1:22).
  3. Predlog *ev* opisuje posredno delovanje u INSTRUMENTALU.
  4. U nekim slučajevima spoljašnji činilac delovanja može da bude i neposredan i posredan, a iskazan je samo u INSTRUMENTALU.
- D. MEDIJ (srednje glagolsko stanje, različito od aktiva i pasiva, karakteristično za grčki jezik) opisuje radnju koju čini sam subjekt. Naziva se i glagolskim stanjem od „izrazitog ličnog

interesa” i naglašava subjekt ili čitavu rečenicu. U mnogim jezicima ne postoje ovi rečenički oblici, pa zato postoje mnoga značenja u grčkom.

Uostalom, to se i vidi iz različitih prevoda. Primeri:

1. POVRATNI (refleksiv): direktna radnja subjekta na sebi (Mt 27:5 – „obesi se”).
2. INTENZIVNI: direktna radnja subjekta u svoju korist (2. Kor 11:14 – „jer se i sam Satana prurušava u anđela svetlosti”).
3. RECIPROČNI: pokazuje odnos dva subjekta (Mt 26:4 – „dogovoriše se...”).

III. MODALITET

- A. Koine grčki poznaje četiri glagolska modaliteta. Modalitet pokazuje odnos glagola prema stvarnosti, ili barem odnos glagola prema piščevoj zamisli. Dele se u dve grupe: INDIKATIV, oblik koji iskazuje određenu stvarnost; i oblici koji iskazuju moguću stvarnost: KONJUKTIV, IMPERATIV i OPTATIV.
- B. INDIKATIV je najkorišćeniji glagolski modalitet koji iskazuje radnju koja se dešava ili se desila, u stvarnosti ili prema piščevoj zamisli. To je jedini grčki modalitet kojim se iskazuje određeno vreme, ali i taj aspekt u tumačenju nije u prvom planu.
- C. KONJUKTIV najčešće govori o budućoj radnji koja se još nije zbilja, ali najverovatnije hoće. Veoma je sličan FUTUR INDIKATIVU, samo što KONJUKTIV ima određenu dozu neizvesnosti – „moglo bi”, „trebalo bi” i sl.
- D. OPTATIV iskazuje moguću teoretsku želju. U tom smislu je korak ispred KONJUKTIVA. Mogućnost OPTATIVA uvek ima određene uslove. Kao takav, ovaj glagolski modalitet je redak u Novom zavetu, a najčešći je u rečima apostola Pavla – „Bože sačuvaj” – upotrebljen petnaest puta (Rim 3:4, 6, 31; 6:2, 15; 7:7, 13; 9:14; 11:1, 11; 1. Kor 6:15; Gal 2:17; 3:21; 6:14). Srećemo ga još u Lk 1:38, 20:16, Dap 8:20, 1 Sol 3:11.
- E. IMPERATIV glagolu daje zapovedni oblik, kao realnu mogućnost ili kao želju onoga koji zapoveda. IMPERATIV ukazuje na voljnu poslušnost jer je stvar izbora. Postoji i posebna upotreba imperativa u molitvi, kada se nešto traži u ime nekoga (3. lice). U Novom zavetu ovakav imperativ uvek prati PREZENT i AORIST.
- F. PARTICIP je, prema nekim lingvistima, još jedan glagolski modalitet. Uobičajen je za novozavetni grčki i obično ga prepoznajemo po pridevu. Uvek stoji naspram glavnog glagola i kao takav se prevodi na različite načine. Zato je dobro da u proučavanju Svetog pisma koristimo što više prevoda. Bejkerova (Baker) *Biblija u dvadeset i šest prevoda (The Bible in Twenty Six Translations)* može biti veoma korisna u ovom procesu.
- G. AORIST AKTIV INDIKATIV je još jedan uobičajen način iskazivanja radnje. Svako drugo vreme, modalitet ili stanje ima određenu poruku za tumačenje koju je prvobitni autor želeo da prenese.

IV. Za sve koji se ne snalaze najbolje u novozavetnom grčkom predložimo sledeće izvore dobrih podataka:

- A. Barbara (Barbara) i Timoti Friberg (Timothy Friberg). *Analitički grčki Novi zavet (Analytical Greek New Testament)*, Grand Rapids: Baker, 1988.
- B. Alfred Maršal (Alfred Marshall), *Interlinearni grčko-engleski prevod Novog zaveta (Interlinear Greek-English New Testament)*. Grand Rapids: Zondervan, 1976.

- C. William D. Mauns (William D. Mounce), *Analitički leksikon grčkog Novog zaveta (The Analytical Lexicon to the Greek New Testament)*. Grand Rapids: Zondervan 1993.
- D. Rej Samers (Ray Summers), *Osnove novozavetnog grčkog (Essentials of New Testament Greek)*. Nashville: Broadman, 1950.
- E. Mudijev Biblijski institut (Moody Bible Institute) iz Čikaga nudi akademski akreditovane programe za učenje koine grčkog.

V. IMENICE

- A. I u koine grčkom imenice se određuju prema padežima koji ih stavljaju u određeni položaj prema glagolu i ostalim rečima u rečenici. Opet, posebnost biblijskog grčkog je u tome što padeži stoje u odnosu sa predlozima. Dakle, ako padeži pokazuju odnose reči i rečenici, predlozi jasno odvajaju te odnose.
- B. Koine grčki jezik ima osam padeža:
  1. NOMINATIV (ko ili šta?) imenuje subjekt. Koristi se i kao predikatna imenica i pridev zajedno sa glagolom „biti”, „postati”.
  2. GENITIV (koga, čega?) opisuje subjekt, njegove osobine i kvalitete. Odgovara na pitanja „kakav”?
  3. ABLATIV (ablativni genitiv) je u suštini Genitiv, ali opisuje odvajanje s obzirom na vreme, mesto, izvor i stepen odvajanja.
  4. DATIV (kome, čemu?) opisuje lični interes, kako u pozitivnom tako i u negativnom smislu. I to najčešće kao indirektni objekt.
  5. LOKATIV (gde, o kome, o čemu?), poseban oblik DATIVA koji opisuje poziciju, mesto u prostoru, vreme i logičke granice.
  6. INSTRUMENTAL (s kim, čime?) je takođe oblik DATIVA i LOKATIVA, opisuje sredstvo delovanja.
  7. AKUZATIV (koga, šta?) opisuje završetak radnje i njena ograničenja. Najčešće se koristi kao direktan objekt.
  8. VOKATIV se koristi za direktno oslovljavanje.

VI. VEZNICI

- A. Grčki je veoma precizan jezik upravo zahvaljujući veznicima. Oni povezuju misli (članove, rečenice i paragrafe). Tipični su za grčki i njihovo odsustvo (asindenton) je uvek egzegetski značajno. Veznici najviše iskazuju piščeve namere i često su ključni za značenje napisanog.
- B. Sledi popis veznika i njihovo značenje (U ovome sam se najviše oslanjao na Priručnu gramatiku grčkog Novog zaveta (*A Manual Grammar of the Greek New Testament*), čiji autori su H. E. Dana (H. E. Dana) i Džulijus K. Manti (Julius K. Mantey).
  1. Vremenski veznici
    - a. *epei, epeidē, hopote, hōs, hote, hotan* (subj.) – „kad”
    - b. *heōs* – „dok”
    - c. *hotan, epan* (subj.) – „svaki put kad”
    - d. *heōs, achri, mechri* (subj.) – „dok”
    - e. *priv* (infin.) – „pre”
    - d. *hōs* – „od kad”, „kad”, „kao”
  2. Logični veznici
    - a. Svrha
      - (1) *hina* (subj.), *hopōs* (subj.), *hōs* – „da bi”, „da”

- (2) *hōste* (vezni akuzativ infinitiva) – „da”
  - (3) *pros* (vezni akuzativ infinitiva) ili *eis* (vezni akuzativ infinitiva) – „da”
  - b. Ishod (postoji bliska veza između gramatičkih formi za svrhu i ishod)
    - (1) *hōste* (infinitiv, najčešći) – „da bi”, „stoga”
    - (2) *hiva* (subj.) – „radi”
    - (3) *ara* – „kako bi”
  - c. Uzrok ili razlog
    - (1) *gar* (uzrok/posledica ili razlog/zaključak) – „za”, „zbog”
    - (2) *dioti, hotiy* – „zbog”
    - (3) *epei, epeidē, hōs* – „od kad”
    - (4) *dia* (sa akuzativom) and (sa veznim infinitivom) – „zbog”
  - d. Deduktivni
    - (1) *ara, poinun, hōste* – „stoga”
    - (2) *dio* (najsnažnija deduktivna veza) – „zbog čega”, „shodno tome”, „dakle”
    - (3) *oun* – „stoga”, „kako bi”, „tada”, „zbog toga”
    - (4) *toinoun* – „prema tome”
  - e. Suprotan
    - (1) *alla* (snažna suprotnost) – „ali”, „osim”
    - (2) *de* – „ali”, „međutim”, „ipak”, „s druge strane”
    - (3) *kai* – „ali”
    - (4) *mentoi, oun* – „međutim”
    - (5) *plēn* – „uprkos tome” (Najčešće kod Lk)
    - (6) *oun* – „međutim”
  - f. Poređenje
    - (1) *hōs, kathōs* (uvodi komparaciju)
    - (2) *kata* (u složenicama, *katho, kathoti, kathōsper, kathaper*)
    - (3) *hosos* (u Poslanici Jevrejima)
    - (4) *ē* – „od”
  - g. Nastavak ili niz
    - (1) *de* – „i”, „sada”
    - (2) *kai* – „i”
    - (3) *tei* – „i”
    - (4) *hina, oun* – „da”
    - (5) *oun* – „da” (kod Jovana)
3. Emfatička upotreba
- a. *alla* – „izvesno”, „pa da”, „zapravo”
  - b. *ara* – „zaista”, „sigurno”, „stvarno”
  - c. *gar* – „ali stvarno”, „sigurno”, „zaista”
  - d. *de* – „zaista”
  - e. *ean* – „čak i ako”
  - f. *kai* – „čak i ako”, „zaista”, „stvarno”
  - g. *mentoi* – „zaista”
  - h. *oun* – „stvarno”, „u svakom slučaju”

VII. USLOVNE (KONDITIONALNE) REČENICE

- A. USLOVNA REČENICA sadrži u sebi jednu ili više uslovnih klauzula. Ovaj gramatički oblik doprinosi boljem tumačenju jer objašnjava zašto se dešava radnja (glagol). U grčkom postoje četiri tipa uslovne rečenice koji se kreću od pretpostavke šta je pišćeva namera, šta je ostvarivo od onoga što piše, do toga što je tek njegova želja.

- B. USLOVNA REČENICA PRVE KLASE – i pored „ako” – iskazuje radnju ili stanje koje se podrazumeva kao stvarnost sa stanovišta pisca, stanje koje odgovara ciljevima njegovog pisanja. U nekim kontekstima „ako” može da se prevede i kao „jer”, „pošto” (Mt 4:3; Rim 8:31). Opet, to ne znači da sve rečenice PRVE KLASE odgovaraju stvarnosti. Biblijski pisci na ovaj način ponekad ističu poentu, naglašavaju argument ili ukazuju na neku zabludu (Mt 12:27).
- C. USLOVNA REČENICA DRUGE KLASE se naziva i rečenica „uprkos činjenicama”. Naime, njome se izriče nešto neistinito da bi se nešto drugo istaklo. Primeri:
1. „Farisej koji je pozvao Isusa gledao je ovo i mislio u sebi: – Da je ovaj čovek stvarno prorok, on bi znao ko je i kakva je ova žena koja ga dodiruje, znao bi da je pokvarena.” (Lk 7:39 Birviš)
  2. „Kad biste zaista verovali Mojsiju, verovali biste i meni, jer on je o meni pisao.” (Jn 5:46 Birviš)
  3. „Da ja možda ne uveravam ljude ili Boga da sam u pravu? Ili se možda trudim da ugodim ljudima? Kada bih ugađao ljudima, ne bih bio Hristov sluga.” (Gal 1:10 Živković)
- D. USLOVNA REČENICA TREĆE KLASE izražava moguću buduću radnju. U njoj uvek provejava neizvesnost, mogućnost. Tu je „ako” u svom punom značenju. Primeri: 1. Jn : 1:6-10; 2:4,6,9,15,20,21,24,29; 3:21; 4:20; 5:14,16.
- E. USLOVNA REČENICA ČETVRTE KLASE izražava radnju koja je najdalje od stvarnosti i kao takva je retka u Novom zavetu. Zapravo, skoro da i ne postoji primer koji zadovoljava ovaj gramatički oblik. 1 Pet 3:14 je njen delimičan oblik u svom prvom delu, dok je Dap 8:21 takođe njen delimičan oblik u drugom, zaključnom delu.

VIII. ZABRANE

- A. PREZENT IMPERATIV SA PREFIKSOM *MĒ* često, mada ne i uvek, poziva na prestanak radnje koja je već otpočela i koja traje. Primeri: „Ne zgrčite sebi blaga na zemlji...” (Mt 6:19 Birviš); „Ne brinite za svoj život...” (Mt 6:25 Birviš); „Ne predajte svoje udove da služe kao oruđe nepravde” (Rim 6:13 Živković); „I ne žalostite Božijeg Svetog Duha” (Ef 4:30 Živković); „Ne pijajte se vinom” (Ef 5:18).
- B. AORIST KONJUKTIV SA PREFIKSOM *MĒ* naglašava: I ne počinjite to i to! Primeri: „Nemojte misliti da sam došao da ukinem...” (Mt 5:17 Birviš); „Ne brinite se...” (Mt 6:31 Birviš); „Ne stidi se da svedočiš...” (2. Tim 1:8 Živković)
- C. DVOSTRUKA NEGACIJA u KONJUKTIVU je veoma emfatična – „Nikada, baš nikada”, „ni pod koju cenu”. Primeri: „Zaista, zaista vam kažem: ko pazi na moju reč neće umreti doveka.” (Jn 8:51 Birviš); „...neću jesti meso doveka...” (Rim 8:13 Živković)

IX. ČLANOVI

- A. Grčki koine jezik ima određeni član (poput „the” u engleskom jeziku). Kao što sam naziv kaže, on pokazuje, skreće pažnju na neku reč, ime ili izraz. Pisci Novog zaveta ga različito koriste. Takođe, određeni član se koristi kao:
1. Kontrast, tj. kao pokazna zamenica.
  2. Znak za prethodno spomenuti subjekt.
  3. Znak za prepoznavanje subjekta u rečenici sa vezivnim glagolom. Primer: „Bog je

Duh” (Jn 4:24 Birviš); „Bog je svetlost” (1. Jn 1:5 Živković); „Bog je ljubav” (1. Jn 4:8,16)

- B. Grčki jezik ne poznaje kategoriju neodređenog člana (poput „a”, „an” u engleskom jeziku). Tako da odsustvo određenog člana znači:
  - 1. Usredsređivanje na nečije osobine ili kvalitet.
  - 2. Usredsređivanje na kategoriju nečega.
- C. pisci Novog zaveta na najrazličitije načine koriste određeni član u svojim delima.

X. NAČIN NAGLAŠAVANJA U NOVOZAVETNOM GRČKOM JEZIKU

- A. pisci Novog zaveta na različite načine koriste naglaske u svojim tekstovima. Luka je u tome najdosledniji, baš kao i pisac poslanice Jevrejima.
- B. Već smo rekli da je AORIST AKTIV INDIKATIV uobičajeni glagolski oblik kojim se ništa posebno ne ističe. Ali zato svako drugo vreme, stanje i modalitet nešto naglašavaju. Ovo svakako ne znači da se AORIST AKTIV INDIKATIV ne koristi i da bi se istaklo nešto značajno (primer: Rim 6:10 [dva puta]).
- C. Redosled reči u koine grčkom jeziku:
  - 1. Koine grčki je veoma inflektivan jezik koji ne zavisi od redosleda reči u rečenici. pisci su mogli da slažu reči drugačije od očekivanog, kako bi istaknuli:
    - a. nešto što su želeli da naglase čitaocima
    - b. nešto što je iznenađujuće za čitaoce
    - c. nešto što duboko osećaju u sebi
  - 2. Pitanje uobičajenog redosleda reči u rečenici je još uvek nedorečeno kada je u pitanju novozavetni grčki. Ipak, evo nekih odrednica:
    - a. za povezane glagole:
      - (1) glagol
      - (2) subjekt
      - (3) dodatak
    - b. za prenosne glagole:
      - (1) glagol
      - (2) subjekt
      - (3) objekt
      - (4) indirektni objekt
      - (5) dolazni glagol
    - c. za imenične fraze
      - (1) imenica
      - (2) modifikator
      - (3) predložna fraza
  - 3. U tom smislu redosled reči u rečenici može da bude od neizrecivog značaja za tumačenje. Primeri:
    - a. „...pružiš desnice Varnavi i meni u znak zajedništva” (Gal 2:9). Fraza
    - b. „desnice... zajedništva” je podeljena i stoji na početku rečenice kao naglasak.
    - c. „sa Hristom” (Gal 2:19) stoji na početku rečenice jer je njegova smrt ključna istina.
    - d. „...mnogo puta i na mnogo načina” (Jev 1:1) stoji na početku rečenice. Bog je tako objavljavao sebe, i to nije činjenica otkrivenja već iskazani kontrast.

- D. Uobičajeno je da se naglasci donekle iskazuju na sledeće načine:
1. Ponavljanje zamenice koja je već sadržana u glagolskom promenljivom obliku. Primer: „Ja... sa vama... u sve dane” (Mt 28:20).
  2. Odsustvo očekivanog veznika ili drugih vezivnih reči, fraza i sl. koje skreću pažnju.
Primer:
    - a. Blaženstva, Mt 5:3, lista vrlina
    - b. Rim 9:1, novi odeljak
    - c. 2. Kor 12:20, lista greha
    - d. Jn 14:1, nova tema
  3. Ponavljanje reči ili izraza u datom kontekstu. Primer: „da hvalimo slavu njegove blagodati” (Ef 1:6,12,14). Ovom frazom se ističe delovanje svake božanske osobe svete Trojice.
  4. Igra rečima, idiomima po zvučnosti:
    - a. Eufemizam (reč kojom se zamenjuje neki tabu), kao „spavati” za smrt (Jn 11:11-14), ili „noge” za muške genitalije (Ruta 3:7-8; 1. Sam 24:3).
    - b. Perifraze (opisni govor). Primer: Božije ime se zamenjuje izrazima „Carstvo nebesko” (Mt 3:21) ili „glas sa neba” (Mt 3:17).
    - c. govorne figure:
      - (1) nemoguća preterivanja (Mt 3:9; 5:29-30; 19:24)
      - (2) preblag govor (Mt 3:5; Dap 2:36)
      - (3) poosobljavanje (1. Kor 15:55)
      - (4) ironija (Gal 5:12)
      - (5) poetski odeljci (Fil 2:6-11)
      - (6) igra reči po zvučnosti:
        - (a) crkva
          - (i) crkva (Ef 3:21)
          - (ii) poziv (Ef 4:1,4)
          - (iii) pozvani (4:1,4)
        - (b) sloboda
          - (i) slobodna žena (Gal 4:31)
          - (ii) sloboda (Gal 5:1)
          - (iii) slobodan (Gal 5:1)
    - d. Idiomi – način izražavanja poseban za određenu kulturu:
      - (1) slikovita upotreba imenice „hrana” (Jn 4:31-34)
      - (2) slikovita upotreba imenice „hram” (Jn 2:19; Mt 26:61)
      - (3) jevrejski idiom osećanja „mržnja” (Post 29:31; 5. Mojs 21:15; Lk 14:36; Jn 12:25; Rim 9:13)
      - (4) „sav” u poređenju sa „mnogi”. Uporedite Isa 53:6 sa 53:11-12 Ovi pojmovi su sinonimi, kako to vidimo u Rim 5:18-19.
      - (5) Upotreba pune fraze umesto jedne reči. Primer: „Gospod Isus Hrist”.
      - (6) Posebna upotreba reči *autos*:
        - (a) Kada je sa članom (kao pridev), prevodi se „isto”.
        - (b) Kada je bez člana (kao predikat) prevodi se kao refleksivna zamenica „sebi”, „sebe”.
- E. Oni koji ne čitaju Novi zavet na izvornom jeziku mogu na nekoliko načina da prepoznaju naglaske:
1. Koristite analitičke leksikone i uporedne tekstove (grčko-srpski).
  2. Upoređujte različite prevode Novog zaveta, posebno one za koje znate da pripadaju različitim pristupima veštini prevođenja. Primer: uporedi doslovne (KJV, NKJV, ASV, NASB, RSV, NRSV) sa dinamičnim prevodima (Williams, NIV, NEB, REB, JB, NJB,

- TEV). Bejkerova (Baker) *Biblija u dvadeset i šest prevoda (The Bible in Twenty Six Translations)* može biti veoma korisna u ovom procesu.
3. Koristite *Naglašenu Bibliju (The Emphasized Bible)*, Jozef Brajant Roterham (Joseph Bryant Rotherham), Kregel, 1994.
  4. Koristite veoma doslovan prevod
    - a. *Američka standardna verzija (The American Standard Version)* iz 1901.
    - b. *Jungov doslovan prevod Biblije (Young's Literal Translation of the Bible)*, Robert Jung (Robert Young), Guardian Press, 1976.

Sva ova priča oko gramatike deluje vrlo zamorno, ali je neophodna za dobro i zdravo tumačenje. Sve ove sažete definicije, osvrti i primeri su navedeni da biste se ohrabрили i opremili kao osoba koja ne čita Novi zavet na izvornom koine grčkom i da biste koristili sve rečeno. Nema sumnje da je ovaj osvrt na gramatiku krajnje pojednostavljen, ali je dobra polazna osnova za dublje i sadržajnije razumevanje sintakse Novog zaveta. Nipošto nemojte koristiti ovaj dodatak na krut, dogmatičan način. Štaviše, ove osnove vam pomažu da razumete komentare Novog zaveta i drugu teološku pomoćnu literaturu o Novom zavetu.

Uvek moramo da proveravamo svoje stavove i tumačenja u svetlu podataka koje pronalazimo u biblijskim tekstovima. Gramatika je moćno sredstvo u tom smislu, ali ne i jedino. Tu su istorijski kontekst, savremena upotreba reči i uporedni odeljci.

Copyright © 2013 Bible Lessons International

TEKSTUALNI KRITICIZAM

O ovoj temi razgovaramo onako kako smo pristupili biblijskom tekstu u ovom komentaru. Sledimo sledeću šemu:

- I. Izvori biblijskog teksta:
  - A. Stari zavet
  - B. Novi zavet
- II. Sažeta objašnjenja problema teorije „nižeg kriticisma”, koja se takođe naziva i teorijom tekstualnog kriticisma.
- III. Predloženi izvori za dalja proučavanja.

- I. Izvori biblijskog teksta
  - A. Stari zavet
    1. Mazoretski tekst (MT) – Jevrejski konsonantski tekst koji je uredio rabi Akviba (100. g.p.n.e.). Tek u VI veku pre nove ere, počelo se sa dodavanjem vokala, akcenata, marginalnih napomena, interpunkcije, da bi se taj proces okončao u IX veku u okviru tadašnje jevrejske teološke škole Masoreta. Tekst koji je nastao je isti kao i u Mišni, Talmudu, Targumu, Pešiti i Vulgati.
    2. Septuaginta (LXX) – Prema predanju, Septuagintu su prevela sedamdesetorica jevrejskih pismoznanaca. Prevod je rađen sedamdeset dana za potrebe biblioteke u Aleksandriji, a pod sponzorstvom kralja Ptolomeja II. (285-246. god.). Ovo predanje potiče iz „Aristejevog pisma”. LXX se delimično oslanja na nekoliko jevrejskih tekstualnih tradicija rabija Akvibe (MT).
    3. Svici s Mrtvog mora (DSS) – Nastali su u eri Rimljana (200. g.p.n.e. – 70. g.n.e.) rukom članova jevrejske seke zvane Eseni. Jevrejski rukopisi nađeni na nekoliko različitih lokacija oko Mrtvog mora pokazuju da iza MT i LXX prevoda stoji nekoliko drevnih različitih prepisa.
    4. Evo nekoliko primera iz kojih vidimo kako upoređivanje ovih tekstova pomaže u tumačenju Starog zaveta:
      - a. LXX pomaže prevodiocima i teolozima da bolje shvate MT:
        - (1) LXX prevod Isa 52:14 – „kako su se mnogi užasnuli nad njim”
        - (2) MT prevod istog teksta – „kao što su se mnogi čudili gledajući ga”
        - (3) LXX prepoznaje promenu zamenica u Isa 52:15:
          - (a) LXX – „ipak, puci mnogi diviće se njemu”
          - (b) MT – „tako će on zapanjiti mnoge narode”
      - b. DSS ovde pomaže prevodiocima i teolozima da razumeju MT:
        - (1) DSS prevod Isa 21:8 – „I povika lav sa stražarnice...”
        - (2) MT prevod istog teksta – „zatim se oglasio kao lav...”
      - c. Oba prevoda – LXX i DSS – „rasvetljaju” Isa 53:11
        - (1) LXX i DSS – „Zbog patnje svoje duše, on će videti plodove truda svoga
        - (2) MT – „Videće trud duše svoje...”
  - B. Novi zavet
    1. Postoji preko 5.300 grčkih rukopisa celovitog ili delimičnog teksta Novog zaveta. Oko 85 je napisano na papirusu, a 268 velikim slovima (unicijalni – velikoslovni). Tek oko IX veka razvijeno je pisanje malim slovima. U formi knjige postoji oko 2.700 kopija, a postoji i oko 2.100 primeraka delova Pisma koji su se koristili na bogoslužjenjima (lekcionari).
    2. Oko 85 rukopisa sadrži delove Novog zaveta napisane na papirusu koji se

čuvaju u muzejima. Neki od njih potiču iz III veka, a većina iz IV i V veka. Nijedan od tih rukopisa nema čitav Novi zavet. Dakle, iako su to najstariji poznati prepisi to samo po sebi ne znači da imaju najmanje varijanti. Mnogi od njih su prepisani u brojnim primercima za lokalnu upotrebu, a u procesu prepisivanja nije se baš previše pazilo. Upravo to je i donelo brojne tekstualne varijante.

3. *Codex Sinaiticus*, poznat po prvom slovu jevrejskog alfabeta א – alef, tj. 01 – pronašao je Tišendorf (Tischendorf) u manastiru svete Katarine na brdu Sinaj. Smatra se da potiče iz IV veka. Kodeks sadrži LXX prevod Starog zaveta i grčki Novi zavet i poznat je po tzv. aleksandrijskom tipu teksta.
4. *Codex Aleksandrinus*, poznat kao „A” rukopis, ili 02, potiče iz V veka. Ime je dobio po mestu pronalaska – Aleksandrija, Egipat.
5. *Codex Vaticanus*, poznat pod oznakom „B” ili 03. Njegov nastanak datira sredinom IV veka. Pronađen je u Rimu, u vatikanskoj biblioteci. I njegov tekst je „aleksandrijski”.
6. *Codex Efraemi*, poznat kao „C” rukopis, ili 04. Potiče iz V veka i delimično je uništen.
7. *Bezin codex*, poznat kao „D” ili 05. Potiče iz V ili VI veka i tipičan je primer onoga što se u teologiji zove „zapadni tekst”. Sadrži mnoge dodatke, a čuveni prevod Svetog Pisma na engleski, „Kralj Džejms” (*King James Version* – KJV), najviše se oslanjao na njega.
8. *Svici s Mrtvog mora* (MSS) se po određenim osobinama dele u tri grupe, a ponekad i četiri:
  - a. Aleksandrijski tekstovi iz Egipta:
    - (1) P⁷⁵, P66 (oko 200. god.), sadrže Jevanđelja.
    - (2) P⁴⁶ (oko 225. god.), sadrži Pavlova pisma.
    - (3) P⁷² (oko 225. – 250. god.), sadrži Petra i Judu.
    - (4) *Vaticanus* (oko 325. god.) sadrži čitav Stari zavet i Novi zavet.
    - (5) Origen je citirao Pismo prema ovim tekstovima.
    - (6) Drugi rukopisi ovog tipa su א, C, L, W, 33.
  - b. Zapadni tekstovi iz zapadne Afrike:
    - (1) Iz ove grupe tekstova citiraju crkveni oci Tertulijan i Kiprijan, kao i iz grupe starih latinskih prevoda:
    - (2) Koristio ih je Irinej.
    - (3) Koristio ih je Tacijan, kao i stare sirijske prevode.
    - (4) Bezin kodeks (D) prati jezičku strukturu ove grupe tekstova.
  - c. Istočni, vizantijski tekstovi iz Konstantinopolja:
    - (1) Ova grupa se prepoznaje u više od 80% MSS tekstova.
    - (2) Koristili su ih Teodor, Hrizostom i kapodikejski crkveni oci u Antiohiji Sirijskoj.
    - (3) Kodeks „A”, ali samo u Jevanđeljima.
    - (4) Kodeks „E” (VIII vek) ceo Novi zavet.
  - d. Kesarijski tekstovi poreklom iz Palestine:
    - (1) Najviše ih koristi jevanđelista Marko.
    - (2) Najpoznatiji rukopisi ove vrste su P⁴⁵ i W.

II. Sažeta objašnjenja problema i teorija tekstualnog kritičizma

A. Odakle toliko različitih rukopisa?

1. Nesmotrenost ili slučajnost (najveći deo neslaganja):

a. Previdi tokom prepisivanja u obliku preskakanja reči zbog sličnosti.

Naime, prepisivači su zbog toga ispuštali određene reči (*homoioteleuton*).

- (1) Preskakanje reči sa dva ista slova u nizu (*haplografi*).
  - (2) Ispuštanje fraza koje se ponavljaju u nizu (*ditografi*).
  - b. Čujna greška prepisivača kod diktiranja (*itacizam*). Ponekad je reč o izostavljanju reči, a ponekad o grešci, jer mnoge grčke reči zvuče slično.
  - c. Izvorni grčki tekstovi nisu bili podeljeni na poglavlja i stihove. Imali su tek po koji znak interpunkcije. Najgore je to što se pisalo bez razmaka između reči.
2. Svesne greške:
    - a. Prepisivači su doterivali, poboljšavali gramatičke oblike kopija.
    - b. Prepisivači su usklađivali tekst sa drugim kanonskim tekstovima (harmonizacija).
    - c. Spajanje dva slična teksta u jedan duži (konflacija).
    - d. Ispravljanje uočenih grešaka u tekstu koji se prepisivao (1. Kor 11:27; 1. Jn 5:7-8).
    - e. Prepisivači su na margine rukopisa zapisivali određene istorijske podatke, ili ispravna tumačenja, da bi naredni prepisivač sve to uvrstio u tekst. (Jn 5:4).
  - B. Osnovna pravila tekstualnog kriticizma (logične vodilje u određivanju izvornog teksta u obilju postojećih tekstualnih varijanti):
    1. Najneobičniji i gramatički najneusklađeniji tekst je najverovatnije najizvorniji.
    2. Najkraći tekst je najverovatnije originalan.
    3. Što je tekst stariji, to mu pripada više pažnje jer je bliži izvorniku.
    4. MSS tekstovi sa različitim lokacija su izvorni.
    5. Dobri su oni tekstovi koji su doktrinarno slabiji u odnosu na teme koje su bile u žiži pažnje tokom nastanka samih rukopisa. Recimo, tema Trojstva u 1. Jn 5:7-8.
    6. Dobar je tekst koji najbolje objašnjava nastanak drugih varijanti tekstoava.
    7. Tekstovi koji nam pomažu da vidimo ravnotežu u problematičnim tekstovima:
      - a. J. Harold Grinli (J. Harold Greenlee): *Uvod u tekstualni kriticizam Novog zaveta (Introduction to New Testament Textual Criticism)*, str. 68: „Nijedna hrišćanska doktrina nije zasnovana na spornim tekstovima, pa bi svi koji proučavaju Novi zavet morali da se čuvaju od kušnje da svojim tekstovima pripisuju veći teološki ili doktrinarni značaj nego nadahnutom originalu”.
      - b. W. A. Krisvel (W. A. Criswell) je u jednom razgovoru za Birmingemske novosti (*The Birmingham News*) rekao Gregu Garisonu (Greg Garrison) da ne veruje kako je svaka reč u Bibliji nadahnuta. „Barem ne svaka reč koja je do nas došla nakon vekova prevođenja.” Krisvel (Criswell) je rekao: „Verujem u tekstualni kriticizam. Mislim da je druga polovina Jevanđelja po Marku 16 jeres, nije nadahnuta, samo je dodata... Kada uporedite sve rukopise očigledno je da takav završetak Markovog Jevanđelja ne postoji. To je nečiji dodatak...” Patrijarh američkih južnih baptista takođe tvrdi da je takva „interpolacija” očigledna u Jevanđelju po Jovanu 5, gde je opisan Isus kod banje Vitezde. Krisvel (Criswell) spominje i dva različita opisa Judinog samoubistva (Mt 27 i Dap 1). „To je jednostavno različito viđenje samoubistva.” – kaže – „Ako je nešto u Bibliji, za to postoji objašnjenje. A dva zapisa o Judinom samoubistvu jesu u Bibliji. Zato je tekstualni kriticizam predivna nauka. Ona nije ni kratkoročna ni prolazna, već dinamična i sveobuhvatna...”
  - C. Rukopisni problemi (tekstualni kriticizam). Naslovi koje predlažem za dalja

proučavanja:

1. *Biblijski kriticizam: istorijski, književni i tekstualni (Biblical Criticism: Historical, Literary and Textual)*, R. H. Harison (R. H. Harison)
2. *Tekst Novog zaveta: njegovo prenošenje, iskrivljavanje i obnova (The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption and Restoration)*, Brus M. Metzger (Bruce M. Metzger)
3. *Uvod u tekstualni kriticizam Novog zaveta (Introduction to New Testament Textual Criticism)*, J. H. Grinli (J. H. Greenlee).

Copyright © 2013 [Bible Lessons International](#)

REČNIK

A priori. Ovo je u suštini sinonim sa rečju „pretpostavka”. Podrazumeva zaključivanje na osnovu ranije prihvaćenih definicija, principa ili stavova za koje se pretpostavlja da su istiniti. Ovo su stvari koje se prihvataju bez preispitivanja ili analize.

Adopcionizam. Ovo je jedno od ranih viđenja Isusovog odnosa sa Bogom. U suštini, adopcionizam tvrdi da je Isus bio normalno ljudsko biće u svakom smislu, a Bog ga je na poseban način usvojio (latinska reč za usvojenje je *adoptio*) u trenutku Njegovog krštenja (up. Mt 3:17; Mk 1:11) ili Njegovog vaskrsenja (up. Rim 1:4). Isus je živeo toliko primernim životom da ga je Bog, u nekom trenutku (krštenja, vaskrsenja), usvojio kao svog „sina” (up. Rim 1:4; Fil 2:9). Ovo viđenje je prihvatala mala grupa u ranoj crkvi i u osmom veku. Umesto Boga koji postaje čovek (inkarnacija), ovde je to preokrenuto i sada čovek postaje Bog!

Teško je objasniti kako je moguće da zbog primerenog života Bog nagradi ili uzvisi Isusa, Božijeg Sina, božanstvo koje je postojalo pre svega. Ako je On već bio Bog, kako može biti nagrađen? Ako je imao božansku slavu od pre početka vremena, kako je mogao biti još više slavljen? Iako nam je teško da to shvatimo, Bog jeste na neki način uzvisio Isusa na poseban način zato što je On savršeno ispunio Očevu volju.

Ajzegeza. Ona je suprotnost egzegezi. Ako je egzegeza „iznošenje” namere originalnog autora, ovaj termin podrazumeva „unošenje” strane ideje ili mišljenja.

Alegorija. Ovo je vrsta tumačenja Biblije koja se prvobitno razvila unutar aleksandrijskog judaizma. Popularizovao ga je Filon Aleksandrijski. Njegova osnova je želja da Pismo bude relevantno za nečiju kulturu ili filozofski sistem, uz zanemarivanje istorijskog okruženja i/ili književnog konteksta u Bibliji. Traži skrivena ili duhovna značenja iza svakog teksta u Pismu. Moramo priznati da Isus koristi alegoriju da prenese istinu u Mateju 13, kao i Pavle u Galaćanima 4. Međutim, ovo je neka vrsta tipologije, nije u potpunosti alegorija.

Aleksandrijska škola. Ovaj metod tumačenja Biblije je razvijen u Aleksandriji, u Egiptu, u drugom veku nove ere. Zasnovan je na osnovnim principima tumačenja Filona, Platonovog sledbenika. Često se naziva i alegorijski metod. Do reformacije je bio najzastupljeniji metod u crkvama. Njegovi najpoznatiji zastupnici bili su Origen (Origen) i Augustin (Augustine). Vidite Moses Silva (Moises Silva), *Da li je crkva pogrešno shvatila Bibliju? (Has The Church Misread The Bible?)*, Academic, 1987.

Aleksandrijski rukopis. Ovaj grčki rukopis iz petog veka, iz egipatske Aleksandrije, sadrži Stari zavet, Apokriife i veći deo Novog zaveta. To je jedan od najsačuvanijih grčkih Novih zaveta (osim delova Mateja, Jovana i Druge Poslanice Korinćanima). Kada se stihovi ovog rukopisa, koji nosi oznaku „A”, podudaraju sa stihovima rukopisa sa oznakom „B” (*Vaticanus*), većina stručnjaka smatra da su ti stihovi u velikoj meri originalni.

Analitički leksikon. Ovo je vrsta alata za istraživanje koji nam omogućava da identifikujemo sve grčke oblike u Novom zavetu. To je kompilacija formi i osnovnih definicija, poređanih po grčkom alfabetu. Zajedno sa doslovnim prevodom, omogućava vernicima koji ne govore grčki da analiziraju novozavetne grčke gramatičke i sintaksne forme.

Analogija Pisma. Ovaj izraz se koristi da opiše shvatanje da je Bog nadahnuo sve u Bibliji, te je stoga sve u njoj komplementarno, a ne kontradiktorno.

Antiohijska škola. Ovaj metod tumačenja Biblije razvijen je u Antiohiji, u Siriji, u trećem veku, kao

reakcija na alegorijski metod iz egipatske Aleksandrije. Ovaj metod je fokusiran na istorijsko značenje Biblije. Tumači Bibliju kao uobičajenu, ljudsku literaturu. Ova škola je postala deo kontroverze oko pitanja da li je Hrist imao dve prirode (nestorijanstvo) ili jednu prirodu (u potpunosti Bog i u potpunosti čovek). Rimokatolička crkva je ovu školu proglasila za jeres, te je preseljena u Persiju, ali je škola imala mali uticaj. Njeni osnovni hermeneutički principi kasnije su postali principi tumačenja klasičnih protestantskih reformatora (Lutera i Kalvina).

Antitetičan. Ovo je jedan od tri opisna termina koji se koriste da opišu odnose između stihova u hebrejskoj poeziji. Odnosi se na stihove koji imaju suprotna značenja (up. Pri 10:1, 15:1).

Antropomorfizam. Ovaj termin označava da nešto „ima karakteristike koje su povezane sa ljudskim bićima” i opisuje naš religijski jezik o Bogu. Potiče od grčke reči za čovečanstvo. To znači da mi govorimo o Bogu kao da je On čovek. Bog se opisuje u fizičkim, sociološkim i psihološkim terminima koji se inače odnose na ljudska bića (up. 1. Mojs 3:8; 1. Car 22:19-23). Ovo je naravno samo analogija. Međutim, mi ljudi ne posedujemo druge kategorije ili termine koje bismo mogli koristiti. Stoga je naše znanje o Bogu ograničeno, iako je tačno.

Apokaliptična literatura. Ovo je bio prvenstveno, možda čak i jedinstveno, jevrejski žanr. To je bio kriptičan način pisanja koji je korišten u vreme kada su Jevreji bili pod tuđom okupacijom i vlašću. Polazi od pretpostavke da lični Bog otkupljenja kreira svetske događaje i upravlja njima, a ima posebno interesovanje i posebnu brigu za Izrael. Ova literatura obećava konačnu pobeđu koja će biti ostvarena posebnim Božijim trudom.

Ona je veoma simbolična i maštovita, sa brojnim kriptičnim terminima. Često izražava istinu kroz boje, brojeve, vizije, snove, anđeoske meditacije, tajne kodirane reči, te često pravi oštru podelu između dobra i zla.

Neki primeri ovog žanra su (1) u Starom zavetu, Jezekilj (poglavljja 36-48), Danilo (poglavljja 7-12), Zaharija; i (2) u Novom zavetu, Matej 24; Marko 13; 2. Solunjanima 2 i Otkrivenje.

Apologeta (apologetika). Potiče od grčke reči za „pravnu odbranu”. Ovo je posebna disciplina unutar teologije koja teži da pruži dokaze i racionalne argumente u korist hrišćanske vere.

Arijanizam. Arije je bio biskup u crkvi u egipatskoj Aleksandriji na kraju trećeg i početku četvrtog veka. Prihvatao je Isusovu preegzistenciju, ali ne i božansku prirodu (On nije isto što i Otac), moguće na osnovu Pri 8:22-31. Suprotstavio mu se aleksandrijski biskup koji je (318. g.n.e.) započeo kontroverzu koja je trajala godinama. Arijanizam je postao zvaničan stav Istočne crkve. Nikejski sabor je osudio Arija 325. g.n.e. i potvrdio ravnopravnost i božansku prirodu Sina.

Aristotel. On je bio jedan od filozofa drevne Grčke, Platonov učenik i učitelj Aleksandra Velikog. Čak i danas, njegov rad utiče na mnoge oblasti savremenih studija. To je zbog toga što je on naglašavao znanje koje se stiče posmatranjem i klasifikacijom. To je jedan od stubova na kojima se zasniva naučni metod.

Autografi. Originalni biblijski tekstovi nose ovo ime. Svi ti prvobitni, rukom pisani rukopisi su izgubljeni. Samo kopije kopija su sačuvane. Ovo je izvor brojnih tekstualnih razlika u hebrejskim i grčkim rukopisima i u drevnim verzijama.

Bezae. Ovo je grčki i latinski rukopis iz šestog veka nove ere. Nosi oznaku „D”. Sadrži Jevanđelja i Dela i neke opšte poslanice. Za njega su karakteristični brojni dodaci prepisivača. On je osnova za *Primljeni tekst (Textus Receptus)*, osnovnu grčku tradiciju rukopisa na kojoj se zasniva *Biblija Kralja Džejmsa (King James Version)*.

Biblijski autoritet. Ovaj termin se koristi u veoma određenom smislu. Definiše se kao shvatanje onoga što je prvobitni autor rekao u svoje vreme i primenu te istine u naše vreme. Biblijski autoritet se obično definiše kao prihvatanje same Biblije kao jedinog autoritativnog vodiča. Međutim, u odnosu na savremena, netačna tumačenja, ograničio sam ovaj koncept na Bibliju u skladu sa tumačenjima po principima istorijsko-gramatičkog metoda.

Dedukcija. Ovo je racionalan, logički metod zaključivanja koji ide od opštih principa ka posebnoj primeni. Suprotan je u odnosu na induktivno zaključivanje, naučni metod koji se kreće od primećenih pojedinosti ka opštim zaključcima (teorijama).

Dijalektika. Ovo je metod rezonovanja u kojem se nešto što deluje kontradiktorno ili paradoksalno drži zajedno u tenziji, u potrazi za jedinstvenim odgovorom koji sadrži obe strane paradoksa. Mnoge biblijske doktrine sadrže dijalektičke parove: predodređenje-slobodna volja; sigurnost-istrajnost; veradela; odluka-učeništvo; hrišćanska sloboda-hrišćanska odgovornost.

Dijaspora. Ovo je tehnički grčki termin kojeg su koristili palestinski Jevreji da opišu druge Jevreje koji su živeli izvan geografskih granica Obećane zemlje.

Dinamički ekvivalent. Ovo je teorija o prevođenju Biblije. Prevod Biblije se može posmatrati kao kontinuum od doslovnosti, „reč za reč”, gde jedna reč našeg jezika odgovara jednoj hebrejskoj ili grčkoj reči, do „parafraziranja”, gde se samo misao prevodi, sa više ili manje pažnje prema originalnim rečima ili rečenici. Između te dve teorije je „dinamički ekvivalent”, teorija koja pokušava da originalni tekst shvati ozbiljno, ali ga prevodi sa savremenim gramatičkim oblicima i idiomima. Zaista dobra analiza ovih različitih teorija o prevođenju nalazi se u knjizi *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, autora Fi (Fee) i Stjuart (Stuart). str. 35 i u uvodu Roberta Bračera (Robert Bratcher) za savremeni engleski prevod Biblije TEV (*Today's English Version*).

Doslovno tumačenje. Ovo je još jedno ime za hermeneutički istorijski metod iz Antiohije, fokusiran na tekst. Iako prepoznaje prisustvo figurativnog jezika, veruje da se tumačenje uglavnom zasniva na normalnom i očiglednom značenju u ljudskom jeziku.

Egzegeza. Ovo je tehnički termin za praksu tumačenja određenog poglavlja. Ona znači „izneti” (iz teksta), što podrazumeva da je naš cilj da shvatimo nameru prvobitnog autora u odnosu na njegovo istorijsko okruženje, literarni kontekst, sintaksu i značenje reči u to vreme.

Eklektizam. Ovaj termin se koristi u odnosu na tekstualni kriticizam. Odnosi se na praksu odabira tekstova iz različitih grčkih rukopisa da bi se sastavio tekst za koji se pretpostavlja da je najbliži originalnim autografima. Ne prihvata stanovište da bilo koja grupa grčkih rukopisa sadrži originalan tekst.

Etimologija. Ovo je aspekt proučavanja reči koji pokušava da odredi originalno značenje te reči. Na osnovu tog prvobitnog značenja, lakše je odrediti značenje u specifičnoj upotrebi. U tumačenju, osnovni fokus nije etimologija nego tadašnje značenje i upotreba reči.

Gnosticizam. O ovoj jeresi znamo na osnovu gnostičkih tekstova iz drugog veka. Međutim, njene ideje su začete u prvom veku (i ranije).

Osnovne poznate ideje Valentinovog i Kerintovog gnosticizma iz drugog veka su: (1) i materija i duh su večni (ontološki dualizam). Materija je zla, duh je dobar. Bog, koji je duh, ne može biti direktno uključen u oblikovanje zle materije; (2) između boga i materije postoje emanacije (*eoni* ili anđeoski nivoi). Poslednji ili najniži je Gospod iz Starog zaveta, koji je stvorio univerzum (*kosmos*); (3) Isus je emanacija slična Gospodu, ali na višem nivou, bliža pravom Bogu. Neki ga stavljaju na najviši nivo, ali i

dalje niži od boga i ne kao božje otelovljenje (up. Jn 1:14). Pošto je materija zla, Isus nije mogao imati ljudsko telo i božansku prirodu. On je bio duhovno biće (up. 1. Jn 1:1-3; 4:1-6); i (4) spasenje se stiče po veri u Isusa uz posebno znanje, kojeg imaju samo posebne osobe. Znanje (lozinke) je nužno da bi se prošlo kroz nebeske sfere. Jevrejski legalizam je takođe bio nužan da bi osoba došla do boga. Gnostički lažni učitelji su zagovarali dva suprotna etička sistema: (1) neki su verovali da stil života ni na koji način ne utiče na spasenje. Za njih su spasenje i duhovnost bili sadržani u tajnom znanju (lozinkama) preko anđeoskih sfera (*eona*); a (2) za druge je stil života bio suštinski važan za spasenje. Oni su naglašavali asketski stil života kao dokaz prave duhovnosti.

Hermeneutika. Ovo je tehnički termin za principe za egzegezu. To je istovremeno niz određenih pravila i veština/dar. Biblijski, ili u svetosti, hermeneutika je obično podeljena na dve kategorije: opšti principi i posebni principi. Oni se tiču različitih tipova književnosti koji se nalaze u Bibliji. Svaki pojedinačni tip (žanr) ima svoja jedinstvena pravila, ali i deli neke zajedničke pretpostavke i procedure tumačenja sa ostalima.

Hristocentričan. Ovaj termin se koristi da opiše Isusovo centralno mesto. Koristim ga zajedno sa konceptom da je Isus Gospod celokupne Biblije. Stari zavet ukazuje na Njega, On je njegovo ispunjenje i cilj (up. Mt 5:17-48).

Idiom. Ova reč se koristi za izraze iz različitih kultura koji imaju posebno značenje, koje nije povezano sa uobičajenim značenjem pojedinačnih reči u tom izrazu. Neki savremeni primeri su: „to je strašno dobro” ili „umirem od smeha”. Biblija takođe sadrži ovaj tip izraza.

Illuminacija. Ovo je ime za koncept Božijeg obraćanja čovečanstvu. Ceo koncept se najčešće izražava kroz tri termina: (1) otkrivenje – Bog deluje u ljudskoj istoriji; (2) nadahnuće – On daje tačno tumačenje svojih dela i njihovog značenja odabranim ljudima da ga zabeleže za celo čovečanstvo; i (3) iluminacija – On daje svog Duha da pomogne čovečanstvu da shvati Njegovo samootkrivanje.

Indukcija. Ovo je logički metod zaključivanja koji ide od posebnog ka opštem. To je empirijski metod savremene nauke. U suštini, ovo je Aristotelov pristup.

Inspiracija. Ovo je koncept po kojem se Bog obraća čovečanstvu usmeravajući biblijske autore da tačno i jasno zabeleže Njegovo otkrivenje. Ceo koncept se najčešće izražava kroz tri termina: (1) otkrivenje – Bog deluje u ljudskoj istoriji; (2) nadahnuće – On daje tačno tumačenje svojih dela i njihovog značenja odabranim ljudima da ga zabeleže za celo čovečanstvo; i (3) iluminacija – On daje svog Duha da pomogne čovečanstvu da shvati Njegovo samootkrivanje.

Interlinearni prevod. Ovo je vrsta istraživačkog sredstva koje omogućava onima koju ne poznaju biblijski jezik da analiziraju njegovo značenje i strukturu. Daje engleski prevod na nivou reč za reč odmah ispod originalnog biblijskog jezika. Ovo sredstvo, zajedno sa „analitičkim leksikonom”, daje osnovne oblike i definicije hebrejskog i grčkog.

Jahve. Ovo je savezno ime za Boga u Starom zavetu. Definisano je u 2. Mojs 3:14. To je **kauzativan** oblik hebrejskog termina „biti”. Jevreji su se bojali da izgovore ovo ime, da ga ne bi koristili uzalud; te su umesto njega koristili hebrejski termin *Adonai*, „Gospod”. Tako se savezno ime prevodi na naš jezik.

Kanon. Ovaj termin se koristi da opiše tekstove za koje se veruje da su nadahnuti. Koristi se i za starozavetne i za novozavetne spise.

Književna celina. Ovo se odnosi na osnovne podele misli u biblijskoj knjizi. Ona može da sadrži nekoliko stihova, paragrafa ili poglavlja. To je samostalna jedinica sa svojom centralnom temom.

Književni žanr. Ovo se odnosi na različite forme koje ljudska komunikacija može da ima, kao što su poezija ili istorijski narativi. Svaki tip književnosti ima svoje posebne hermeneutičke procedure pored opštih principa za svu pisanu literaturu.

Komentar. Ovo je posebna vrsta istraživačke knjige. Daje opštu pozadinu pojedinačne biblijske knjige. Zatim pokušava da objasni značenje svakog dela te knjige. Neki komentari su fokusirani na primenu, dok se drugi bave tekstem na tehnički način. Ove knjige su korisne, ali ih treba koristiti tek nakon što ste sami proučili biblijsku knjigu. Tumačenje komentatora nikada ne treba prihvatati bespogovorno. Obično je korisno upoređivanje nekoliko komentara iz različitih teoloških perspektiva.

Konkordanca. Ovo je jedna vrsta istraživačkog sredstva za proučavanje Biblije. Navodi svaku upotrebu svake reči u Starom i Novom zavetu. To nam može pomoći na više načina: (1) da utvrdimo koja hebrejska ili grčka reč se nalazi iza određene reči u našem jeziku; (2) da poredimo poglavlja gde je upotrebljena ista hebrejska ili grčka reč; (3) da pokaže u kojim slučajevima su dve različite hebrejske ili grčke reči prevedene istom rečju iz našeg jezika; (4) da pokažu učestalost upotrebe određenih reči u određenim knjigama ili kod određenih autora; (5) da pronađemo određen biblijski tekst (up. Volter Klark (Walter Clark) *Kako koristiti pomoćna sredstva za proučavanje grčkog Novog zaveta (How to Use New Testament Greek Study Aids)*, str. 54-55).

Legalizam. Ovaj stav karakteriše preterano naglašavanje pravila ili rituala. On se uglavnom oslanja na ljudsko ispunjavanje pravila, što vidi kao put do Božije naklonosti. Umanjuje značaj odnosa, a uzdiže postignuća, iako su OBA značajni aspekti saveznog odnosa između svetog Boga i grešnog čovečanstva.

Mazoretski tekst. Ovo se odnosi na hebrejske zapise Starog zaveta iz devetog veka, koje su pravile generacije jevrejskih učenjaka i koji sadrže oznake za samoglasnike i druge tekstualne beleške. Ovo je osnovni tekst na kojem se zasniva prevod Starog zaveta. Hebrejski rukopisi poznati kao Svici s Mrtvog mora potvrdili su ovaj tekst istorijski, posebno Knjigu proroka Isaije. Skraćenica za ove tekstove je „MT”.

Metonimija. Ovo je govorna figura u kojoj se ime jedne stvari koristi da predstavi nešto što je povezano sa njom. Na primer: „pojeo je ceo tanjir” u stvari znači „pojeo je svu hranu koja se nalazila u tanjiru”.

Mudrosna literatura. Ovo je književni žanr karakterističan za drevni Bliski Istok (i tadašnji svet). U suštini to je pokušaj da se novim generacijama daju uputstva za uspešan život kroz poeziju, poslovice ili eseje. Više se obraća pojedincu nego društvu u celini. Ne koristi istorijske aluzije nego se zasniva na životnim iskustvima i posmatranju. U Bibliji, od Knjige o Jovu do Pesme nad Pesmama, Gospodnje prisustvo i slavljenje Gospoda se podrazumevaju, ali ovaj religijski pogled na svet nije uvek eksplicitno naveden u svakom ljudskom iskustvu.

Kao žanr, mudrosna literatura navodi opšte istine. Međutim, ovaj žanr se ne može koristiti u svakoj posebnoj situaciji. Ovo su opšte izjave koje se ne mogu uvek primeniti na svaku pojedinačnu situaciju. Ovi mudraci su se usudili da postavljaju teška životna pitanja. Oni su često dovodili u pitanje tradicionalne religijske stavove (Knjiga o Jovu i Knjiga Propovednikova). Oni predstavljaju ravnotežu i tenziju u odnosu na lake odgovore o životnim tragedijama.

Muratorijev fragmenat. Ovo je lista kanonskih knjiga Novog zaveta. Napisana je u Rimu pre 200. godine nove ere. Sadrži istih dvadeset i sedam knjiga kao i protestantski Novi zavet. Ovo jasno pokazuje da su lokalne crkve u različitim delovima Rimskog carstva „praktično” odredile kanon pre velikog crkvenog sabora iz četvrtog veka.

Nestorijanstvo. Nestorije je bio patrijarh u Konstantinopolju u petom veku. Obrazovan je u sirijskoj

Antiohiji i potvrđivao je da je Isus imao dve prirode, jednu potpuno ljudsku i jednu potpuno božansku. Ovaj stav se razlikovao od ortodoksnog aleksandrijskog stava o jednoj prirodi. Nestorije je bio fokusiran na to što se za Mariju kaže da je „Božija majka”. Nestoriju se suprotstavljao Kiril Aleksandrijski, kao i ono što je učio u Antiohiji. Antiohija je bila sedište istorijsko-gramatičkog-tekstualnog pristupa tumačenju Biblije, dok je Aleksandrija bila sedište četvororučke (alegorijske) škole tumačenja. Nestorije je na kraju skinut sa položaja i izgnan.

Niži kriticizam. Vidite „tekstualni kriticizam”.

Opisni jezik. Ovo se koristi u odnosu na idiome iz starozavetnih tekstova. Govori o našem svetu koristeći pojmove koji pokazuju kako stvari izgledaju kroz naših pet čula. Ovi opisi nisu naučni, niti je to njihova svrha.

Otkrivenje. Ovo je ime koncepta po kojem se Bog obraća čovečanstvu. Ceo koncept se najčešće izražava kroz tri termina: (1) otkrivenje – Bog deluje u ljudskoj istoriji; (2) nadahnuće – On daje tačno tumačenje svojih dela i njihovog značenja odabranim ljudima da ga zabeleže za celo čovečanstvo; i (3) iluminacija – On daje svog Duha da pomogne čovečanstvu da shvati Njegovo samootkrivanje.

Papirus. Ovo je vrsta materijala za pisanje iz Egipta. Pravi se od rečne trske. Na ovom materijalu su pisani najstariji primerci grčkog Novog zaveta.

Paradoks. Ovo se odnosi na one istine koje izgledaju kao da su međusobno kontradiktorne, a ipak su obe istinite, ali u odnosu međusobne tenzije. One uokviruju istinu predstavljajući je sa suprotnih strana. Veliki deo biblijske istine je predstavljen u paradoksalnim (ili dijalektičkim) parovima. Biblijske istine nisu izolovane zvezde, nego konstelacije sačinjene od zvezdanih obrazaca.

Parafraza. Ovo je teorija o prevođenju Biblije. Prevod Biblije može se posmatrati kao kontinuum od doslovnosti, „reč za reč”, gde jedna reč našeg jezika odgovara jednoj hebrejskoj ili grčkoj reči, do „parafraziranja”, gde se samo misao prevodi, sa više ili manje pažnje prema originalnim rečima ili rečenici. Između te dve teorije je „dinamički ekvivalent”, teorija koja pokušava da originalni tekst shvati ozbiljno, ali ga prevodi sa savremenim gramatičkim oblicima i idiomima. Zaista dobra analiza ovih različitih teorija o prevođenju nalazi se u knjizi *Kako izvući maksimum iz čitanja Pisma (How to Read the Bible For All Its Worth)*, Fi (Fee) i Stjuart (Stuart). str. 35.

Paragraf. Ovo je osnovna književna jedinica tumačenja u prozi. Sadrži jednu centralnu misao i razvija je. Ako se zadržimo na toj osnovnoj jedinici, to će nam pomoći da ne pridajemo preveliku pažnju nebitnim stvarima i da ne propustimo nameru prvobitnog autora.

Paralelna poglavlja. Ona su deo koncepta da je sve u Bibliji dato od Boga, te je stoga ona sama po sebi svoj najbolji tumač i sama najbolje uravnotežuje svoje paradoksalne istine. Ovo je takođe korisno kada neko pokušava da protumači nejasno ili višeznačno poglavlje. Ona nam pomažu da nađemo najjasnije poglavlje o određenoj temi, kao i druge biblijske aspekte date teme.

Platon. On je bio jedan od filozofa antičke Grčke. Njegova filozofija je imala veliki uticaj na ranu crkvu preko učenjaka iz Aleksandrije i Egipta, a kasnije i preko Augustina (Augustine). On je verovao da je sve na zemlji iluzija i samo kopija duhovnog arhetipa. Teolozi su kasnije izjednačili Platonove „forme/ideje” sa duhovnom oblašću.

Presupozicija. Ovo se odnosi na naše unapred određeno shvatanje neke stvari. Često formiramo mišljenje ili stav o nečemu pre nego što to proverimo u samom Pismu. Sinonim za reč presupozicija je pretpostavka, *a priori* stav, unapred prihvaćena premisa ili shvatanje.

Primljeni tekst. Ovaj naziv je dat na osnovu uvoda u Elzevirevo (Elzevir) izdanje grčkog Novog zaveta 1633. g.n.e. U suštini, to je verzija grčkog Novog zaveta kreirana na osnovu nekoliko kasnih grčkih rukopisa i latinskih verzija Erazma (Erasmus (1510-1535)), Stefana (Stephanus (1546-1559)) i Elzevira (Elzevir (1624-1678)). U delu *Uvod u tekstualni kriticizam Novog zaveta (An Introduction to the Textual Criticism of the New Testament)*, str. 27, A. T. Robertson (A. T. Robertson) kaže: „vizantinski tekst je u suštini Primljeni tekst”. Vizantijska grupa tekstova je najmanje pouzdana od tri grupe ranih grčkih rukopisa (zapadna, aleksandrijska i vizantijska grupa). Sadrži greške koje su vekovima akumulirane tokom ručnog prepisivanja tekstova. Međutim, A. T. Robertson (A. T. Robertson) takođe kaže: „Primljeni tekst nam je sačuvao u suštini tačan tekst.” (str. 21). Ova grupa grčkih rukopisa (posebno Erazmovo (Erasmus) treće izdanje iz 1522.) sačinjava osnovu za Bibliju kralja Džejmisa (*King James Version*) iz 1611. g.n.e.

Prirodno otkrivenje. Ovo je jedna kategorija Božijeg samo-otkrivenja čoveku. Uključuje prirodni poredak (Rim 1:19-20) i moralnu svest (Rim 2:14-15). O ovome se govori u Ps 19:1-6 i u Rim 1-2. Razlikuje se od posebnih otkrivenja, koja su Božija specifična samo-otkrivenja u Bibliji i prvenstveno u Isusu iz Nazareta.

Ovu teološku kategoriju ponovo naglašava pokret hrišćanskih naučnika „stara Zemlja” (npr. u delima Hjuja Rosa (Hugh Ross)). Oni koriste ovu kategoriju da podrže stav da je sva istina Božija istina. Priroda je put do znanja o Bogu; ovo se razlikuje od posebnog otkrivenja (Biblije). Ovo daje savremenoj nauci slobodu da istražuje prirodni poredak. Po mom mišljenju, ovo je predivna nova prilika za svedočenje savremenom naučnom zapadnom svetu.

Produhovljavanje. Ovaj termin je sinonim za alegorizovanje, u smislu da zanemaruje istorijski i književni kontekst poglavlja i tumači ga po drugim kriterijumima.

Prvobitni autor. Ovo se odnosi na prave autore/pisce Svetog pisma.

Rabinski judaizam. Ovaj period u životu jevrejskog naroda započet je u vreme vavilonskog izgnanstva (586-538. g.p.n.e.). Kada je zaustavljen uticaj sveštenika i Hrama, lokalne sinagoge postale su središte jevrejskog života. Ovi lokalni centri jevrejske kulture, zajedništva, slavljenja i proučavanja Biblije, postali su središte nacionalnog religijskog života. U Isusovo vreme je ova „religija učitelja Zakona” postala jednaka sa religijom sveštenika. Kada je Jerusalim osvojen, 70. g.n.e, religija učitelja Zakona, kojom su dominirali fariseji, usmeravala je jevrejski religijski život. Njena karakteristika je praktično, legalističko tumačenje Tore na osnovu usmene tradicije (Talmuda).

Rukopis. Ovaj termin se odnosi na različite kopije grčkog Novog zaveta. Obično se dele u grupe po (1) materijalu na kojem su zapisane (papirus, koža), ili (2) formi samog teksta (sve velikim slovima ili neka druga forma). Koriste se skraćenice „MS” (jedan rukopis, engl. *manuscript*) ili „MSS” (više rukopisa, engl. *manuscripts*).

Semantičko polje. Ovo se odnosi na sva značenja koja se pripisuju određenoj reči. U suštini, to su različite konotacije koje reč ima u različitim kontekstima.

Septuaginta. Ovo je ime koje je dato grčkom prevodu hebrejskog Starog zaveta. Tradicionalno se smatra da ju je za sedamdeset dana napisalo sedamdeset jevrejskih učenjaka za aleksandrijsku biblioteku u Egiptu. Verovatno vreme nastanka je 250. g.p.n.e. (u stvarnosti je verovatno bilo potrebno više od sto godina za njenu izradu). Ovaj prevod je značajan zato što (1) daje nam drevni tekst koji možemo uporediti sa Mazoretskim hebrejskim tekstom; (2) pokazuje nam stanje jevrejskog tumačenja u trećem i drugom veku pre nove ere; (3) daje nam jevrejsko shvatanje mesijanstva pre odbacivanja Hrista. Skraćenica za Septuagintu je „LXX”.

Sinajski rukopis. Ovo je grčki rukopis iz četvrtog veka nove ere. Otkrio ga je nemački naučnik, Tišendorf (Tischendorf), u manastiru Svete Katarine na Mojsijevoj gori, tradicionalnom mestu Sinajske gore. Oznaka za ovaj rukopis je prvo slovo hebrejskog alfabeta „*aleph*” [א]. Sadrži i Stari i ceo Novi zavet. On je jedan od najstarijih unicitajalnih rukopisa.

Sinonim. Ovo se odnosi na termine sa istim ili veoma sličnim značenjem (u stvarnosti ne postoje dve reči sa potpuno istim semantičkim poljima). Oni su toliko blisko povezani da se mogu međusobno zameniti u rečenici, a da njen smisao ostane nepromenjen. Ova reč se takođe koristi da označi jednu od tri forme hebrejskog poetskog paralelizma. U ovom smislu se odnosi na dve rečenice u poeziji koji izražavaju istu istinu (up. Ps 103:3).

Sintaksa. Ovo je grčki termin koji se odnosi na strukturu rečenice. Ukazuje na način na koji su delovi rečenice postavljeni zajedno tako da izraze određenu misao.

Sintetičan. Ovo je jedan od tri termina koji govore o vrstama hebrejske poezije. Ovaj termin se odnosi na rečenice u poeziji koje nadograđuju jedna drugu u kumulativnom smislu i koje se ponekad nazivaju i „klimatske” (up. Ps 19:7-9).

Sistematska teologija. Ovo je faza tumačenja koja pokušava da na racionalan način poveže biblijske istine u jednu celinu. To je logička, a ne samo istorijska, prezentacija hrišćanske teologije po kategorijama (Bog, čovek, greh, spasenje, itd.).

Sklonost. Ovaj termin se koristi da opiše snažnu naklonost prema nekoj stvari ili nekom stanovištu. To je stanje uma bez objektivnosti oko određenog objekta ili stava. To je stanovište zasnovano na predrasudama.

Slika sveta i pogled na svet. Ovo su povezani pojmovi. To su filozofski koncepti povezani sa stvaranjem. Izraz „slika sveta” odnosi se na pitanja o stvaranju koja počinju sa „kako”, dok se „pogled na svet” odnosi na pitanja koja počinju sa „ko”. Ovi termini su značajni za tumačenje koje smatra da se Prva i Druga knjiga Mojsijeva pre svega odnose na „ko”, a ne na „kako” u vezi stvaranja.

Svici s Mrtvog mora. Ovo se odnosi na niz drevnih tekstova, pisanih na hebrejskom i aramejskom, koji su pronađeni u blizini Mrtvog mora, 1947. godine. Oni su bili osnovna religijska literatura judaističke sekte prvog veka. Sakriveni su u pećine ili rupe, u hermetički zapečaćenim glinenim posudama, zbog pritiska rimske okupacije i ratova sa zelotima šezdesetih godina. Pomažu nam da shvatimo istorijsko okruženje prvovekovne Palestine i potvrđuju Mazoretski tekst kao veoma pouzdan. Skraćenica za ove svitke na engleskom je „DSS” (engl. „Dead Sea Scrolls”).

Talmud. Ovo je naziv za kodifikaciju jevrejske usmene tradicije. Jevreji veruju da je nju Bog usmeno dao Mojsiju na Sinajskoj gori. Čini se da je to u stvari kolektivna mudrost jevrejskih učitelja tokom godina. Postoje dve različite verzije Talmuda: vavilonska verzija i kraća, nedovršena, palestinska verzija.

Tekstualni kriticizam. Ovo je proučavanje biblijskih rukopisa. Tekstualni kriticizam je nužan zato što ne postoje originalni rukopisi, a kopije se međusobno razlikuju. On pokušava da objasni razlike i dođe do (što je tačnije moguće) originalne verzije autografa Starog i Novog zaveta. Često se naziva i „niži kriticizam”.

Tipologija. Ovo je posebna vrsta tumačenja. Obično uključuje novozavetnu istinu pronađenu u starozavetnim poglavljima u vidu analognog simbola. Ova kategorija hermeneutike bila je značajan deo

aleksandrijskog metoda. Zbog moguće zloupotrebe ove vrste tumačenja, moramo se ograničiti samo na posebne primere koji su zabeleženi u Novom zavetu.

Tora. Ovo je hebrejska reč za „poučavanje”. Postala je zvaničan naziv za Mojsijeve knjige (od prve do pete). Za Jevreje je ovo najautoritativnija podela hebrejskog kanona.

Tumačenje teksta izvan konteksta (tzv. „proof-texting”). Ovo se odnosi na tumačenje Pisma tako što se neki stih citira bez uzimanja u obzir njegovog neposrednog konteksta ili šireg konteksta u njegovoj književnoj jedinici. Ovo odvaja stihove od namere prvobitnog autora i najčešće podrazumeva pokušaj da se lično mišljenje dokaže korišćenjem autoriteta Biblije.

Uskogrudost. Ovo se odnosi na nekritički prihvaćene pretpostavke koje su deo lokalnog teološkog/kulturološkog okruženja. Uskogrudost ne prepoznaje transkulturalnu prirodu biblijske istine i njene primene.

Vatikanski kodeks. Ovo je grčki rukopis iz četvrtog veka nove ere. Pronađen je u vatikanskoj biblioteci. Prvobitno je sadržao ceo Stari zavet, Apokrifne i Novi zavet. Međutim, neki delovi su izgubljeni (Prva knjiga Mojsijeva, Knjiga psalama, Poslanica Jevrejima, Pastoralne poslanice, Poslanica Filimonu i Otkrivenje). Ovaj rukopis je veoma koristan za određivanje originalnih rečenica iz autografa. Njegova oznaka je veliko slovo „B”.

Višeznačnost. Ovo se odnosi na nejasnoće koje se pojavljuju u pisanim dokumentima kada ista reč može imati dva ili više mogućih značenja i kada se istovremeno odnosi na dve ili više stvari. Moguće je da Jovan namerno koristi višeznačnost (dvosmislenost).

Viši kriticizam. Ovo je procedura tumačenja Biblije koja se zasniva na istorijskom okruženju i književnoj strukturi pojedinačne biblijske knjige.

Vulgata. Ovo je naziv za Jeronimov (Jerome) prevod Biblije na latinski. On je postao osnova ili „uobičajen” prevod za rimokatoličku crkvu. Završen je 380. g.n.e.

Žanr. Ovo je francuski termin koji označava različite vrste književnosti. Suština ovog termina je podela književnih formi u kategorije koje dele zajedničke karakteristike: istorijski narativi, poezija, poslovice, apokaliptična literatura i zakoni.

Copyright © 2013 Bible Lessons International

VEROISPOVEDANJE

Ne marim posebno za načela verovanja ili veroispovedanja i više mi je stalo da istaknem istinitost Biblije. Ipak, shvatam da veroispovedanje može ljudima koji me ne poznaju da pomogne u prosuđivanju mojih doktrinarnih stanovišta. S obzirom na to da u razdoblju u kom živimo ima mnogo teoloških grešaka i obmana, stavljam vam na raspolaganje kratak sažetak svoje teologije:

1. Biblija – i Stari i Novi zavet – jeste jedina, bogonadahnutu, nepogrešiva, merodavna, i večna Božija reč. Ona je Božije samo-otkrivenje koje su zabeležili natprirodno vođeni ljudi. Ona je naš jedini izvor jasne istine o Bogu i Njegovim ciljevima. Ona je i jedini izvor vere i prakse za Božiju crkvu.
2. Postoji samo jedan večni Bog stvoritelj i otkupitelj. On je tvorac svega, vidljivog i nevidljivog. On se objavio kao brižan Bog pun ljubavi, ali i kao pravedan i pravičan. Objavio se u tri različite osobe: Ocu, Sinu i Duhu, koji su istinski različite osobe, a ipak su jednosuštni.
3. Bog aktivno upravlja svojim svetom. Postoji večan i nepromenljiv naum za Njegovu tvorevinu, ali i naum koji je usredsređen na pojedince i omogućuje čovekovu slobodnu volju. Ništa se ne događa bez Božijeg znanja i dozvole, a On ipak i anđelima i ljudima dozvoljava lične izbore. Isus je Očev izabrani čovek i u Njemu svi mogu da budu izabrani. Božije predznanje o događajima ne svodi ljude na predodređeni, unapred napisani program. Svi smo odgovorni za svoje misli i dela.
4. Iako je bio stvoren na Božiju sliku i slobodan od greha, ljudski rod je izabrao da se pobuni protiv Boga. Iako ih je iskušavalo natprirodno biće, Adam i Eva su bili odgovorni za svojevolsnu samoživost. Njihova pobuna je ostavila posledice i na ljudski rod i na ostatak tvorevine. Svima nam trebaju Božije milosrđe i milost, kako zbog našeg zajedničkog stanja u Adamu, tako i zbog naše lične, svojevolsne pobune.
5. Bog se postarao za način da pali ljudski rod primi oprostjenje i obnovenje. Isus Hristos, Božiji jedinstveni sin, postao je čovek, živeo bezgrešnim životom i svojom zamenskom smrću platio kaznu za grehe ljudskog roda. On je jedini put do obnovenja i zajedništva s Bogom. Nema drugog načina za spasenje sem kroz veru u Njegovo dovršeno delo.
6. Svako od nas mora lično da prihvati Božiju ponudu oproštenja i obnovenja u Isusu. To se postiže putem svojevolsne odluke da se veruje u Božija obećanja kroz Isusa i svojevolsnog okretanja od znanih greha.
7. Svima nam je potpuno oprosteno i svi smo obnovljeni na osnovu svoje vere u Hrista i svog pokajanja od greha. Ali treba da postoje vidljivi dokazi ovog novog odnosa s Bogom – život koji je promenjen i koji se neprestano menja. Božiji naum za ljude nije samo da jednoga dana budu u nebu, nego da budu hristoliki već sada. Oni koji su istinski otkupljeni će, iako povremeno zgreše, nastaviti u veri i pokajanju do kraja života.
8. Sveti Duh je „drugi Isus”. On je prisutan u svetu da bi izgubljene doveo Hristu i razvijao hristolikost u spasenima. Darovi Duha se primaju prilikom spasenja. Oni su Isusov život i služba koji su razdeljeni u Njegovom telu, Crkvi. Darovi, koji su u osnovi Isusovi stavovi i pobude, treba da budu pokrenuti plodom Duha. Duh je aktivan u naše vreme kao što je bio i u biblijska vremena.
9. Otac je vaskrslog Isusa Hrista učinio sudijom za sve. On će se vratiti na zemlju da sudi celom ljudskom rodu. Oni koji su verovali Isusu i čija imena su zapisana u Jagnjetovoj Knjizi života primiće svoja večna proslavljena tela kad se On vrati. Oni će s njim biti zauvek. A oni koji su odbili da se odazovu Božijoj istini biće večno odvojeni od radosti zajedništva s Trojedinim Bogom. Oni će biti osuđeni zajedno sa Đavolom i njegovim anđelima.

Ovo svakako nije ni sveobuhvatno ni detaljno, ali se nadam da će vam pružiti predstavu o teološkim bojama moga srca. Sviđa mi se sledeće načelo:

„U bitnom – jedinstvo, u sporednom – sloboda, a u svemu – ljubav.”